סידור הגר"א

חלק שני

יכיל בתוכו שני חלקים חלק הנגלה והנסתר

החלק הנגלה הוא

ספר מעשה רב ולקוטי דינים מהגר"א

החלק הנסתר הוא

סידור כ"י לרבינו הגר"א ולקוטי הגר"א

כל אלה מפניני רבינו הגדול קדוש ונורא הגאון החסיד מאור ישראל רשכבה"

רבינו **אליהו מווילנא** זיע"א

ועליהם זר זהב

ביאורים לס' מעשה רב. ושני ביאורים על חלק הנסתר

ספר **שער נפתלי**. וספר **אמרי שפר**

מעשיהם ותועלתם מבואר בהקדמה כל אשר חנן האל ית"ש לזעירא דמן חבריא

נפתלי הערץ הלוי רב בעיה"ק יפו ת"ו.

עוד נופך אחד מספרי "הגר"א" זצ"ל נוסף פה. והוא ספר **שנות אליהו** מרבינו **הגר"א** ז"ל על משניות מס' **שבת**. כתב יד אשר לא נדפס עדנה.

נדפס בהוצאת נדיב אחד אשר רצונו זה כבודו להעלים שמו. וחפצו לזכות את הרבים וגם לזכות נשמת האשה הצדקת מ' **טויבא עלקא** בת הרב הג' מ' שמואל ז"ל

פעיה"ק **ירושלם** תובב"א

שנת **תרנ"ח** לפ"ק

בדפוס הר"ר יצחק נחום לעווי הי"ו

BIBLIOTEKA

הקדמה

אמר המלקט והמבאר מה נכבד היום בהגלות לנו אור המאיר לארץ ולדרים ביאור רבינו **הגר"א** על משניות מס' "שבת", וכל מי שיטעום מטעם צוף אמריו הלא יאמר האח ראיתי אור בהיר הוא בשחקים, והוא באמת אחד מפניני "הגר"א" ונגלה ע"י תלמיד אחד אשר למד עמו המשניות ורשם עלי גליון את כל דבריו הנעימים, והכתב יד הזה נמצא באמתחת כתבי רבינו שהיו נמצאים תחת יד הרב הגדול ר' **אלעזר** ז"ל בנו של נכד "הגר"א" הרה"ג ר' **יעקב משה** ז"ל מסלאנים, ואנכי קניתיו מיד האברך המופלג מו"ה **אליהו לאנדא** בנו של הר"א הנ"ל וחיברתיו אל הלק השני מסידור **הגר"א** ז"ל שהוא הלק ה ש ב ת ו ר"ח, ובכמה מקומות העירותי עליו והצבתי ההערות למטה על הגליון, וכללות מעשה החלק השני הזה הוא כמעשה חלק א', וסיפחתי לו גם ספרי ש י ר ה ש י ר י ם עם ביאורי "הגר"א" עם כמה הוספות ולקוטים, אמנם מחמת רוב הוצאות הוכרחתי בכאן לקצר בהביאורים "שער נפתלי" "ואמרי שפר", ועתה אברך את ה' אשר עזרוני עד כה, ואני תפלה שיעזרני ה' להיות מעוסקים בתורתו והוגים בה יומם ולילה, ולעבדו באמת ולב שלם ונזכה לנחמת ציון וירושלם כעתירת כל ישראל ובתוכם גם אנכי הצעיר והזעיר

נפתלי הערץ הלוי

החונה פעיה"ק **יפו** ת"ו

מודעה ואזהרה

הנני אוסר על שום איש שלא יזיד להדפיס הסידור הזה הן כולו הן מקצתו לא באה"ק ולא בשאר מדינות שלא ברשותי או ברשות ב"כ.

ושארית ישראל לא יעשו עולה ודי באזהרה זו

המחבר

TYDOWSKI INSTYTUT HISTORYCZNY
BIBLIOTEKA
im. Emanuela Ringelbluma
A 19287

רשויות שבת שלש שהן ארבע. ג' מהן מד"ת ות' מד"ס. והן ר"ה ורה"י ומקום פטור מד"ת. והרביעי כרמלית מדבריהם. שחלקו המקום פטור לשני' כשאר יתבאר. והוא מלשון כהרמלתא שהיו לה רה"י ולה ר"ה. א). והן עשרה בכללן. וסימנם לבנ"ד. ר"ל במקום פטור לה תמלה בו חלה בעגין לחם. ורה"י ב'. ור"ה ג'. וכרמלית ד'. וזה ביאורם עמוד ברשות הרבי מג' ואפילו עד לרקיע ואינו רחב ד' הוא מקום פטור ב). וב' (עמוד) [רה"י] גדר גבוה י' ורחב ד' או חדין עמוק עשרה ורחב ד'. והחילוק ביניהן שהגדר עלמו מלטרף לד'. והג' ר"ה. סרטיא ופלטיא ומבואות המפולשין. סרטיא מבחוץ לעיר לפני הפתר ופלטיא מבפנים לעיר לפני הפתר. ומבואות מפולשין מפתר לפתר ואינו מקורה ואין לתותיהן נעולות בלילה. והן ג'. ועוד שנים רחב י"ו ורבים בוקעים בו. ושייכים בב' הרחבות דהיינו בסרטיא ופלטיא ג). והד' כרמלית. והן יס ובקעה ותלטוגית וכרמלית. ופי' יס לפי' רבים בוקעים בו לפי' בשים רבות. ופי' בקעה בלא מחילות. ופי' תלטוגית הוא תלטבלות בין החניות. ופי' כרמלית הוא קרן זוית כזה ⌐ וכר"ה תמלא כל ד' רשויות. דהיינו עמוד בר"ה פחות מג' ר"ה. מג' ועד י' כרמלית. ומי' ולמעלה רה"י. וזה וזה כשרחבו ד'. וכשאין רחבו ד' מג' עד לרקיע הוי מקום פטור. וכרמלית חמלא ב' רשויות דהיינו עמוד עומד בכרמלית רחב ד'. עד י' כרמלית. ומי' ולמעלה רה"י. וכשאינו רחבו ד' אף שהוא מקום פטור כאן מלא מיגאת מינו והוא כרמלית. ד) ודיני הלו הרשויות שלש שהן עשר. והן מוליא ומכנים ומעביר. מוליא מרה"י לר"ה. ומכנים מר"ה לרה"י. ומעביר ד"א בר"ה עלמו. וג' בכל אחת מהן. והן מוליא בידו מושיט לחבירו וזורק. והי' מושיט מרה"י לרה"י דרך ר"ה. וזורק ומוליא פטור בזה. ובעשרה הנ"ל יש חיוב חטאת. וכרמלית פטור אבל אסור. ומקום פטור מותר לכתחלה בין מרה"י ובין מר"ה. ובלבד שלא יחליף:

יציאות
השבת שתים שהן ארבע
בפנים

א **יציאות** השבת וכו'. הא דפתח בילילות אף

א) ע' רש"י ג' ע"ב ותוס' ו' ע"א ד"ה כרמלית ודברי רבינו כהרמב"ם בפי' המשניות:

ב) **משמע** מדברי רבינו דס"ל כהרמב"ד דעמוד ט' דווקא ברחב ד' הוי רה"ר. וכיון דרבינו בחינו רחב ד' לחירי לכן כתב סתם מג' עד לרקיע הוי מקום פטור וכלל בתוכו גם עמוד ט' כיון דחינו רחב ד'. אמנם לפמה כ' רבינו בסוף המאמר כי ברה"ר תמלא כל הד' רשויות כו'. מג' ועד י' כרמלית. ומי' ולמעלה רה"י. וזה וזה כשרחבו ד'. וכשאין רחבו ד' מג' עד לרקיע הוי מקום פטור. משמע מלשונו שכלל עמוד ט' דהוי כפחות ממנו בין רחב ד' ובין חינו רחב ד'. וברחב ד' הוי כרמלית וכחינו רחב ד' מקום פטור. ות"ל דאמרינן עמוד ט' הוי רה"ר היכי משכחת לה ונראה דס"ל כחידך דהרחב"ד דווקא כשרבים מכתפים עליו הוי רה"ר. ואע"ג דרחב ד' ורחוי לכתף עליו חינו מועיל. דלא כרש"י. שכתב בדף ח' ובין רחב ובין קלר הוי רה"ר. והק' הגחון רע"א מרש"י ל"א כ' בד"ה אי נימא שב' דוקא רחב ד' וכן הק' הב"ח. וי"ל לדעת רש"י דברחוי לכתף סגי. וכן כ' רש"י בהדיא שם ל"א כ' דחזיא לרבים לכתופי. ונמלא ברחב ד' סגי בחזיא לכתופי. דסתם רחב ד' חזי[illegible] לכתופי ומ"ש רש"י בדף ח' בין רחב בין קלר היינו בודאי מכתפים עליו כמו שאמר עולא עמוד [illegible]ה ורבים מכתפים עליו ולכי אמר עמוד ט' סתמא בין רחב בין קלר. אבל הרחב"ד פליג ומ"ל [illegible]ין אפי' ברחב ד' דווקא ר[illegible]ז מכתפים עליו ורחי. ורחי' מסוגיא דעירובין ל"ג ח' דמשני כשרבים מכתפים עליו. ורמ"י ס"ל דסוגיא דהתם בחינו רחב ד'. ורבינו ס"ל כהרחב"ד. ולכן כ' ברחב ד' מג' עד י' הוי כרמלית. ומשמע אפילו ט' וחינו כשתמא אע"ג דחזיא לכתופי כיון דאין מכתפין בודאי עליו הוי כרמלית. וכאינו רחב ד' לא מכרעא מי ס"ל לרבינו כרש"י והרמב"ם או כסרחב"ד וע' בפי' שמ"ה ס"ק כ"ו כ"ז:

ג) **פי'** כי במבואות המפולשים יש ג' תנאים. א' מפולשים מפתר לפתר. ב' ואינו מקורה ג' ואין לתותיהן נעולות בלילה. וז"ש והן ג' ויש עוד ב' תנאים א' רחב י"ו. ב' רבים בוקעים בו. אלא שאלו ב' תנאים שייכים ג"כ בסרטיא ופלטיא משא"כ ב' תנאים הראשונים שאינם שייכים כלל בסרטיא ופלטיא. ומשמע מדברי רבינו דלא בעי שנים רבות. וכן משמע לקמן גבי יס דקאמר ואפי' רבים בוקעים בו ואפי' שנים רבות ודו"ק:

ד) ע' רש"י ו' ע"ב ד"ה דשד י' וברן פ"ק של מאמר אין כרמלית פחות מד':

לף סהיה שנוים בסוף לחבות מלאכות. משום דבעי להקדי בתחילה מילי דע"ם דאיירי בהולאה כמו לף ילף החייט. לקדיש לדיני הולאה ה):

פשט העני את ידו וכו' בעה"ב פטור. ופי' פטור ומותר. ודייני לעניין איסור שבת. אבל לעניין איסור לפני עור לף מיירי בהכי. ובחמת ים כתן איסור שמכשיל את חבירו לף שאינו בלאו כי לף בתרי עבדי נהרא. איסורא איכא ו):

בפנים ושתים שהן ארבע בחוץ. כיצד העני עומד בחוץ ובעל הבית בפנים פשט העני את ידו לפנים ונתן לתוך ידו של בעל הבית או שנטל מתוכה והוציא העני חייב ובעל הבית פטור. פשט בעל הבית את ידו לחוץ ונתן לתוך ידו של עני או שנטל מתוכה והכנים בעל הבית חייב והעני פטור. פשט העני את ידו לפנים ונטל בעל הבי' מתוכה או שנתן לתוכה

פשט בעל הבית כו' בעה"ב חייב. והא דנקט דעני ודבעה"ב בתרתי. משום דהולאה מלאכה גרועה. כך פי' התוס' (ב' ט"ו בד"ה פסט) והוא תמוה. ולריך פי' לפירושם לאבל החמת דמילי דעני ודבעה"ב הן שני הפכים. דפסט העני לת ידו לפנים אינו חייב עד שיניח לתוך ידו של בעה"ב. ואילו היה בעה"ב פושט ידו ומכנים לפנים הי' חייב תיכף לף שלא הניח. וכן בחיוב השני. או שנטל מתוכה והוליא העני חייב ז). ובעה"ב כהאי גוונא שהוליא לר"ה פטור עד שיניח. וכן בחיוב בעה"ב פסט בעה"ב וכו'. אינו חייב עד שיתן לידו של עני. והעני שנטל מתוכה והוליא (פי' כגון בבבא דאמונה) חייב תיכף לף שלא הניח. וכן בחיוב השני או שנטל מתוכה והכנים חייב תיכף ובעני פטור עד שיניח. וכל אלו הדינים מבוארים בפירוש בשיפה בשניהם פטורים. ומעם החילוק לף אידו חמובה לו (כד"ה) [כד' על ד'] ומה לי נתן ליד חבירו ומה לי לת הוא בידו. דידו בתר גופו גרירא. ולת הם שניהם ברשות א' אז לחייבין אידו חמובה כד' (ה') [על ד']. וזהו בין בר"ה ובין ברה"י. ולף שנוכל ללמוד עני מבעה"ב דהיינו ר"ה מרה"י. כיון דמלאכה גרועה לא הוי ילפינן זה מזה:

העני חייב בגת' פריך והא בעינן עקירה והנחה מעל גבי מקום ד' וכו' ולבסוף פריך ולמאי הנחה לא בעי עקירה בעי עד שמשני רבא ידו של אדם חשובה לו כדע"ד. והוא תמוה דמעיקרא פריך והא בעינן אלמא הלכה פשוטה היא אלים דבעינן וכו'. והדר פריך ולמאי הנחה לא בעי עקירה בעי ובתר משני רבא ידו של אדם חשובה כדע"ד וא"כ תו לא מצטרת לה הלכה הנ"ל. דבין בר"ה ובין ברה"י ע"כ הם ד' דרה"י פ' מד' אינו כלום וכ"ם ר"ה. ולת עוקר ומניח ליד חבירו הרי ידו חשובה כד'. ולת עקר מעמוד בר"ה לת הוא פחות מג' הוא כארעא סמיכתא. ומג' עד ט' הוא כרמלית לת רחב ד' ח). וכן קשה ברה"י לא מצטרת לה כלל. דלת נוטל הוא מרה"י הרי הוא רחב ד'. ולת נוטל מיד חבירו הרי היא חשובה ד'. אבל הכלל הוא דבר"ה בעינן עקירה והנחה כאחד ולת בעינן עקירה והנחה על מקום ד'. וברה"י עקירה בעינן והנחה לא בעינן כאמר רב חסדא

נתן

ה) **זה** מבואר בתוס' ב' ת' ד"ה יניחות:

ו) **ע'** בתוס' ג' ט"ו ד"ה בבא ועי' בת"י עם ובר"ן ורש"ם:

ז) **פי'** תיכף בהוליאו לע"פ שלא הניח. ולא כדמשמע מלשון רש"י דבעי הנחה דווקא. שכתב או שנטל מתוכה והוליא התפן והניח בר"ה. הלא לף בלא הנחה חייב:

ח) **ע'** מ"ש רבינו הגר"א בסי' שמ"ה ס"ק כ"ז וע' מ"ש לעיל ציון ב':

נטן קנה ברס"י וזרק ונח ט"ג חייב כו' חלמה לה בטינן ד'. ואמר ברס"י כ"ט לה פליגי כרב חסדה כו' ט). ועקירה בני. דאם כי' עוקר מקנה שטומד ברס"י ואין רהבו ד' פטור. וכר"ה בטינן עקירה והנחה. דסייגו שאם עקר מט"ג בהמה וכלים לו הניח. ואין בהם (בד') [רוחב ד'] פטור י):

פשט הטעי כו' ונטל בשה"ב כו' פשט בשה"ב ונטל הטעי שניהם פטורין דכתיב ג' מיעוטין נפש אחת בעשותה. נפש יחיד שעשה בהוראת ב"ד פטור. אחת (חסר תשלום המחמר. וע' בפ' המניח ל"ג ט"ח דחדה למעוטי זה עוקר וזה מניח וחדה למעוטי זה יכול וזה יכול. ועיין בתוספת ג' ט"ח בד"ה בעשותה):

ופריך בגמ' תרתי סרי הוי ומאני פטורי דאתי לידי חיוב חטאת קאמינ. פי' פשט הטעי את ידו לפנים והוי הכנסה ופשיטות יד. או שנתן לתוכה והוליה הוי הולאה ופשיטות יד. ודבעה"ב לה חשיב. וכן בבת שני' פשט בשה"ב פשיטות יד והולאה. או שנתן לתיכו והכנים פשיטות יד והכנסה. ודעני לה חשיב. (מפרש כדעת רבותיו של רמ"י. וכפי' ריב"ח בדף ג' ט"ח בתוס' ד"ה פטורי). ונקט טעי ובעה"ב לסימן פנים וחון.

וכל המשנה חייבי בהושטה:

ב לא יצא אדם לפני הספר סמוך למנחה כו' פי' מנחה גדולה וזמנה מו' שעות ומחצה וסמוך הוא מתחלת ז'. ואפילו בתספורת דידן.

לתוכה והוציא שניהם פטורים. פשט בעל הבית את ידו לחוץ ונטל העני מתוכה או שנתן לתוכה והכנים שניהם פטורין:

ב לא ישב אדם לפני הספר סמוך למנחה עד שיתפלל לא יכנס אדם למרחץ ולא לבורסקי ולא לאכול ולא לדין ואם התחילו אין מפסיקין. מפסיקין לקרות

ק"ש

וטעם שמא יצבר הזוג. למרחץ לפי' להזיע בעלמא. ולא לבורסקי לפי' לטיוני דלמא חזי פסידא. ולא לאכול בסעודה קטנה שמא ימצך יא) ולא לדין לפי' גמר דין דלמא חזי טעמא וסחר טענתא. ואם התחילו אין מפסיקין. פי' לפילו התחיל בלישור. ודוקא בדליכא שהות. אבל בדליכא שהות לפי' התחיל בהיתר יפסיק (תוס' ט' ט"ב בד"ה ואם התחילו ובד"ה אין מפסיקין) והתחלת תספורת מסייע מעפורת של ספרין בין בדרכיו. והתחלת המרחץ מסייר הסודר הטליון שעליו. והתחלת הבורסקי משקשור בין כתפיו. והתחלת אכילה לבני בבל. משיחיר חגורה. ולבני ח"י משנטל ידיו. והתחלת הדין משיטעטפו הדיינין. ואם היו מעוטפין משפתחו בעלי דיני בטענות: מפסיקין לק"ש ואין מפסיקין לתפלה. ופריך והא קאמי ואם התחילו אין מפסיקין. סיפא לתתן לד"ת. פי' אם היו עסוקין בד"ת והגיע זמן ק"ש מפסיקין. ואין מפסיקין לתפלה. וגמלא מפסיקין לק"ש קאי למעלה ולמטה בין לאכילה ובין לתורה. והא דלא ערוב ותני תורה ואכילה בבבא אחת. דלתורה אפילו בדליכא שהות. ובאכילה דווקא בדאיכא שהות ודווקא רשב"י וחבריו אבל לדידן שוה תורה לאכילה. דבליכא שהות ליך להפסיק. ובדאיכא שהות מ"ל להפסיק. ולעיבור החדש בין ק"ש ובין תפלה בין דאיכא שהות ובין דליכא שהות מ"ל להפסיק: ופי' מנחה גדולה הוא

ט) **מפרש** כל"ח ח' ט"ח ברס"י ד"ה שדי גופו וט"ם בתוס':

י) **ע'** בר"ן בפנין ידו של אדם השובה כד' ובמחמר עולה עמוד ס' בר"ה:

יא) **ע'** בח"ח סי' רל"ב ס"ק ו' דשם פסק רבינו דכן עיקר כשברח זאת דשעודה קטנה מותר שמוך למנחה גדולה וכאן משמע דאפילו שעודה קטנה שמוך למנחה גדולה אסור. ואפשר דלעניו דינא העיקר כמ"ש רבינו בש"ע. אבל לפנין פי' המשנה נקט תירולא דרב אחא בר יעקב כפשעות לשון המשנה וע' במעשה רב:

הוא זמן התמיד כשחל ע"פ בע"ש נשחט בשש ומחלה ומנחה קטנה הוא תשעה ומחלה בשאר ימות השנה שנשחט בשמונה ומחלה. וקרב בתשעה ומחלה. וקשה שמנחה גדולה הוא בעת שחיטת התמיד. ומנחה קטנה הוא זמן הקרבה ואין לתרץ שמתחיל מתחלת הזמן ועד סופו. זה לימו דהקרבה כשר כל הלילה. אבל העיקר הוא כך דשם מנחה על הקרבת מנחת תמיד. וזה הטעם שאמר (ברכות ו' ע"ב) לעולם יהא אדם זהיר בתפלת המנחה שהרי אליהו כו'. הטעם שמנחה הוא מוכחר הקרבנות. ונאמר בה נפש ונאמר רצון לזכרתה שמזכר בה. והוא אחר הקרבת התמיד. לשיטתי תפלת שחרית שנתקנה בזמן המוקדם כדכתיב וירחוץ עם שמש. ומנחה לפני ירח בזמן המאוחר. ומש"ה זמן מנחה קטנה תשעה שעות ומחלה שהוא זמן הקרבת המנחה יב):

ג **לא** יצא החייט במחטו פי' במחטו התחובה לו בבגדו דאומן דרך אומנתו חייב בשבת חטאת. ומש"ה לא יצא מבע"י. ולשיטתה דגמרא הא מני ר"י היא וכו' והא דבעי לאוקמא בתופן אחר. כן הוא סוגית הגמ' להלן. ולהורות בזה שמ"מ בתופן אחר לאוקמי יג):

ולא יפלה ולא יקרע לאור הנר. פי' דאור הנר קאי אתרוייהו. ואפי' גבוה שתי קומות ושתי מרדעות. ואפילו עשר עליות זו על גבי זו: ואפילו סגורה בחדר. **החזן** רואה כו'. פי' חזן בכל מקום שמש. ורואה היכן תיבות קורלים כדי לידע לחזו פרשה והלאך יפסקו הקרואים. אבל הוא לא יקרא שלין שמירתן שמירה:

כיוצא בו לא יאכל חזב עם הזבה כו'. פי' אפי' זב וזבה שטומאתן קלה. לא מבעיא טמא מת וזבה שנזהר לאכלו עמה מפני שהיא מטמאה בהיסט ונזהר ממנה אלא אפי' זב וזבה כו' מפני כו': עם הזבה. פי' אפי' מה שנשתייר ממנה. דעם משמע שהוא טפל לה. אבל היא מותרת לאכול מה שנשתייר (ממנה) [ממנו]. מפני הרגל עבירה. וכן נדה לא תאכל עם בעלה על השולחן מהאי טעמא והפוסקים כתבו שמותר לאכול זה בשר וזה חלב אפי' במכירין

ק"ש ואין מפסיקין לתפלה:
ג **לא יצא החייט במחטו** שנוך להשבה שמא ישכח ויצא ולא הלבלר בקולמוסו ולא יפלה את בליו ולא יקרא לאור הנר. באמת אמרו החזן רואה היכן תנוקות קוראים אבל הוא לא יקרא. כיוצא בו לא יאכל הזב עם הזבה מפני

הרגל

יב) ע' בזה מה שכ' רבינו בשנות אליהו ברכות פ"ד משנה ז' בד"ה עד הערב. ומבואר שם כמ"ש רבינו כאן כי זמן מנחה לא אמרו בזמן הקרבת התמיד אלא בזמן הקרבת המנחה שהי' אחר הקרבת התמיד. ואמר שם כי שני תפלות אלו דשחרית ומנחה סמכו בקביעות ומנחה על הכתוב וירחץ עם שמש ולפני ירח דור דורים. ולכן קבעו תפלת שחרית בזמן שחיטת התמיד ולא בזמן הקרבתו מפני שהי' צריכין להקדים כל מה שיכול כדי שיהי' כפי הפ' הנ"ל וירחוץ עם שמש. אבל במנחה היו צריכין לאחר כל מה שיכול כדי שיהי' עם השמש שהוא לפני ירח קבעוה בזמן הקרבת המנחה והמנחה היא רצויה יותר מכל התפלות ומכל הקרבנות כמ"ש מנחת זכרון שמזכרת תמיד לפני הקב"ה ולכן בלילו כתיב ויהי בעלות המנחה הי' בזמן הקרבת המנחה שאז הוא עת רצון ולכך אמרו שלעולם יהא אדם זהיר בתפלות המנחה ע"כ:

יג) ע' בסי' רנ"ב ס"ק כ"ה והנה הרמב"ם בפי"ט מהל' שבת הל' כ"ח פ' דאומן דרך אומנתו פטור כר"מ. ואע"ג דר"מ ור' ה"ל כר"י מ"מ כאן מוכח דה"ל כר"מ כמ"ש המ"מ מסוגיות הגמ' דאקוק עלמו כשהקשה על רבה דל"ג גזירה לגזירה ופריך ממתני' ומכמה ברייתות ודחק דמתני' בידו מיירי וכן הברייתא לחרת בשבת מיירי ע"ש. ולא נעי לאוקמי כר"י עד הברייתא האחרונה שכתוב בה בהדיא מחט התחובה בבגדו וכע"ש ס"מ דלית הלכתא כר"י. רק הברייתא לחרונה אלא מלא תירון לחר הוכרח לאוקמי כר"י ס"מ דלית הלכתא כוותי'. וע"ו כתב רבינו כאן. דאיהו כן דאדרבא קי"ל כר"י בכללין ר"מ ור"י

ה"ל

במכירין. בחיזה סימו. ואמרו סכן מוכח בסבת. ולכאורה הוא תמוה דזה"ל הגמרא לחבעי' להו לחמאו נדה מהו שתיסן הוא בבגדו והוא בבגדה. ת"ש השוף כו' ת"ש שני לחכשיים חוכלים כו' התם דיעות לישה סימו ליכא. הכא לישה דיעות ולישה סימו. ת"ש כיולא בו לא יאכל הזב כו' ומשני ג"כ התם כו' הכא כו'. ולפי התירולים בודאי מטעם דהישה דלישה סימו מוסר. אבל לפי מסקנא לא קיימא הכי דפשיט ת"ש ואל לחמה רעהו לא טמא ואל לחמה נדה לא יקרב מקום כו'. אף לחמאו נדה הוא בבגדו והיא בבגדה לחסור. ה"כ למסקנא לפילו דיעות וסימו לחסור. אבל הגרסה דרלוית' מהא דקאמר בסמוך ופליגא דר' פדת וכ' חוסי' בד"ה [ופליגא] תימא מ"ל דפליגא דלמא מדרבנן לחסור דודאי לא פליג לחתני' דלא יאכל הזב עם הזבה ופר"ת דע"כ פליגי דבשלמא לי לחמרינן שאר קרבות לחסרה תורה דהיינו דיעות בלא סימו שפיר לחסרו חכמים דעות עם סימו אבל לר' פדת דאמר מן הסורס גילוי ערוה ממש. ושאר קרבות מדרבנן. וה"כ דיעות בלא סימו כמו לא יאכל הזב לחסור מדרבנן אין לחסור דיעות עם סימו כמו הוא בבגדו והיא בבגדה ע"כ ל"ל דפליגא דר' פדת. ולפי זה החלוק שבין ר' פדת לרבנן הוא בעלמו החילוק בין נדה לבעל וחלב. דבשר וחלב דיעות בלא סימו לכ"ע מדרבנן. וה"כ דיעות וסימו בודאי מותר יד): ד **ואלו** מן ההלכות כו'. פי' אין פולין ואין קורין: ושמונה עשר דבר. פי' ועוד שמונה עשר דבר גזרו לבד מזה טו). ואלו הן סי"ח דבר. ט' דפסלי תרומה. האוכל ה"ר. והאוכל ה"ס. והשותה משקין טמאין. והבא לחשו ורוכו במים שאובין. לפי שהיו טובלין במטרו סרוחין ומשתטפין לח"כ במים.

הרגל עבירה: ד ואלו מן הלכות שאמרו בעליית חנניה בן חזקיה בן גורין בשעלו לבקרו. נמנו ורבו בית שמאי על בית הלל ושמנה עשר דברים גזרו בו

ומחלה גזרו כשנפלו עליו מים שאובין (פי' אחר טבילה) וה"כ על הבא אחר טבילה במ"ם טז). וטהור שנפלו עליו ג' לוגין. ודווקא נפלו אבל לא על הבא. וספר. והידים. פי' אפי' נטל ידיו ונגע בספר טמאים הידים. והידים קודם טבילה יז). אוכלין (ומשקין). וכלים שנטמאו במשקין. פי' אוכלין שנטמא במשקין הבאים מחמת ידים. וכלים שנטמאו במשקין הבאין מחמת שרץ. כל המטלטלין מביאין את הטומאה בעובי המרדע והעוגר לגה. גדולי תרומה. ומי שהחשיך. פתן ושמן. יין. וצנותיהן. נכרי מטמא בזיבה. ורמ"י מסיב לר"מ ליטור. וצנות כותים. אין פולין. ואין קורין. ופתן ושמן ויין וצנותיהן מסיב להו כאחד. והוא תמוה. דאמר בגמרא הניחא

הל' כר"י. ומסקנת הגמ' קאי ג"כ על המשנה שלפי המסקנא גם המשנה אחית כר"י והא דבעי בחלחה לאוקמא באופן אחר אין זה רחי' לדחות ההלכה כי כן סוגיות הגמ' כמו שמסיק רבינו. וכ"כ רבינו בפי' רנ"כ הל"ל:

יד) **בזה** יובנו דברי רבינו ביו"ד סי' פ"ח ס"ק כ':

טו) **רבינו** הולך על דרך הרמב"ם בפי' המשניות כמבואר בסוף המאמר:

טז) **ע'** בתוס' י"נ כ' ד"ה וטהור שהקשו מ"ם דבטבול יום גזרו אף בביאה. ובטהור לא גזרו כי אם בנפל. עם"ש מה שתרצו. והנה בטהור גזרו בנפל דאי לא הא לא קיימא הא. וה"כ למה הלקו ביניהם אבל לפי דברי רבינו ניחא. כי גם בטמא שבבל לא גזרו בתחלה רק בשנפלו. ותיכף גזרו גם בטהור דאי לא הא לא קיימא הא. וחה"כ גזרו על הבא אחר טבילה במ"ם ובאותו גזירה לא נמשך טהור ודו"ק:

יז) **בגמ'** אמרו אף ידים הבאים מחמת ספר כו ביום גזרו וע' בתוס' י"ד כ' ד"ה כיון ומיהו השתא דגזור ידים מחמת ספר גזרינן אפילו נוגע שמוך לנטילה גזרו. וע' בתוס' שם ע"א ד"ה אף הידים. שהקשו דכיון דידים הבאים מחמת ספר כמגע הוי להו כפי מי"ח. ורבינו בחמת הסיב להו וע' בפי' המשניות להרמב"ם.

הניחא לר"מ חלא לר"י דסבר הוה ומצני ליכא כו' ועל דבר אחר כו' גזרו על נכרי דמטמא כו' ת"ה לר"מ מסתר הוה ומאי פריך כי היכי דלר"י לא חציב ליטור ס"ג לר"מ לא חציב מרדע אלא בגוף כותי. כדפריך לעיל לר"י דאמר עדיין מחלוקת במקומה עומדת בלרי להו ומצני אמר ר"נ בנו"כ כו' אבל לר' מאיר דאמר נמנו ורבנן לא חציב בגוף כ'. והרמ' דפריך אחר זה לר"י דלית לי' מרדע בלרי להו ומצני בגו"כ מצמע לר"מ ליח לי' בניכ יח). חלא ודאי כר"ל פיתן וצמנן וצנותיהן וייגן ד' הן. ולר"מ דחציב ליטור הוי י"ט. ומצני תוכלים וכלים דמטמאו במקין חדא חציב להו. ולריך לאת טעם מפני מה לר"מ חציב להו בחדא ולר"י בתרתי. דר"מ לטמתי' ור"י חזיל לטמתי'. דפריך בגמ' מקין דמאי חלימא מקין דדרך. דתורייתא ניתנו חלא במקין הבאים מחמת הידים. והכלים דמטמאו במקין. במקין דמאי חלימא דזב וזבה דתוריי' ניתנו. חלא במקין דמטמאו מחמת דרך. ובתוספות בד"ה חלא כו' תור"י דה"ה דהוה מלי למינקט מקין הבאים מחמת ידים דגם הם מטמאין כלים לפסול תרומה כדאמר בחלו דברים טוטלים ידים כו' דאם מיזגן תחלה יטמאו מקין דאחורי הכוס מחמת הידים ויטמאו הכוס. חלא נקט מקין הבאין מחמת דרך לאסמעינן דאפילו הכי לא הוי חלא מדרבנן ומליגי פלוגתא דר"מ ור"י בטומאת מקין לטמא אחרים (פסחים ט"ז) דר"מ אומר ספק מקין ליטמא טמא לטמא אחרים טהור דקסבר טומאת מקין לטמא אחרים טהור מדאורייתא. ר"י ור"ס אומרים לאוכלין טמא ולכלים טהור דקסבר טומאת מקין לטמא אוכלין מן התורה. ולפי זה

בו ביום: ה בית שמאי אומרים אין שורין דיו

וסממנים

אתי שפיר דלרבי יוסי ניחא דחציב לי' בתרתי דמתחלה גזרו על מקין הבאין מחמת דרך טומאתו כלים. משום מקה זב וזבה. ובזה הגזירה לא הוי אוכלין דאוכלים מטמאים מדאורייתא. והב' הוא מקין הבאין מחמת ידים. אבל לר"מ אפילו מקין הבאין מחמת דרך אינן מטמאין אוכלין מדאורייתא והוי אוכלין וכלים בין מקין מחמת דרך ובין מחמת ידים הכל דרבנן והוי אחד גזירה. וקאמר שפיר אוכלין ומקין לר"מ בחדא חציב להו: וי"ח דבר נמנו ורבו בכ"ל. וי"ח דבר אלא נחלקו. וי"ח שעמדו במחלוקת. ואלו הן כי' אלא נחלקו. ח' במשנה א'. שתי' שהן ד' בפנים ובחוץ. וה' במשנה ב'. ספר. ומרקן. ובורסקי. ולאכול. ולדין. וה' במשנה ג'. לא יצא החיט. ולא הלבלר. ולא יפלה. ולא יקרח. ולא יתיל הזב עם הזבה. ומ"ה חציב זב עם זבה בכלן. וי"ח שעמדו במחלוקת. ג' במשנה ה' דיו וסממנים וכרסיגין. וה' במשנה ו'. חוטין ולמר חיה ועופות ודגים. וג' במשנה ז'. מוכרין טועינין מנפיסין. וב' במשנה ח'. עורות לצבדן וכלים לכובס נכרי. וה' בגמרא. לא ישחילנו ולא ילוט ולא יתן במשנה ומוכר אדם חמלו לנכרי. יט) ומסלחין חיגרת: ופי' שעלו לבקרו שעלו לרחוץ מה הוא עושה ולומד עם. ונתרבו התלמידים ועמדו למנין ורבו ב"ם על ב"ה:

ה **בש"א** אין שורין פ' משום גיבול. דיו הוא קשה. וסממנים וכרסיגין כ"ת הוא כך יותר מחבילו. ואפ"ה שייך בו גיבול. ואם הי' עושה זה בשבת הי' חייב חטאת. מ"ה שברי ב"ם דאסור לעשות מבעוד יום וב"ה מתירין אלא גזרו. והיינו טעמא דאוזין ואמר ומלידם חיה ועוף כו'. כדמשמע בגמרא אלא ואוין:

בש"א

יח) **צ"ע** מה הוסיף כאן' זו יותר מדאי' הקודמת. ואפשר דמשום דלא נאמר דלמסקנת הי' יכול להם בכירור שאחב בגו"כ במנין. לזה מביא דר"ע ושמיך של מסקנא דקאמר ובחידך ס"ל כר"מ. דחציב בגו"כ. משמע דה"ה לר"י אם חציב מרדע לא חציב בגו"כ. ואם חציב בגו"כ לא חציב מרדע ודו"ק:

יט) **בפי'** המשניות להרמב"ם חציב כאן לא ימכור לו. ורבינו ניחא דהיינו לא ימכור אדם חמלו. אלא ימכור לו אפן כבר חציב לו במתני' אין מוכרין:

ו **בש"א** אין נותנין לוכין. פי' חוטין והוא מטוה כדפירש בתוספ' (בפ' שני דף כ"ז ע"ב): אלא כדי שיהבילו פי' שנותנין לותו לתוך התנור כדי שיתלבן ממפני שהידים מטחירין ומרטבין ט"י רוק בשעת טויה מיתן בתנור והיינו מלבן שהוא אב מלאכה. ובפשתן תנא איסור ליבן ובגמר איסור לגבוה. דפשתן הוא לעולם לבן ובגמר שייך לגבוי כאמור בת"כ מה פשתן בבריתו לבן: וב"ה מתירין. ודווקא בתנור שתוס דכיון דקסי להו זיקא לא מגלי ויורה דווקא עקורה דאל"ה חיישינן שמא יתפה. וטוחה דאל"ה חיישינן שמא יגיס וחייב משום מבשל (כשיטת רש"י י"ח ב'): אין פורשין מלודות היה כו'. ובשבת חייב חטאת אם כי גילוד תיקף בשעת פרישת המלודה (תוס' י"ז ב' ד"ה אין פורשין): אלא כדי שילודו מבעוד יום. פי' דאיירי בחורשין דשכיח חיות. ומיירי שאינו יכול לגלוד כי אם אחת. דאז לא יגלוד בשבת ע"י המלודה. ב) (תוס' שם ד"ה אלא): ז **אין** מוכרין לנכרי. אע"פ שהוא התפך לאחר המכירה של נכרי. ואין טוענין על החמור. ואין מגביהין עליו על הנכרי אפי' בבית וב"ה מתירין בא):

ח **בש"א** אין נותנין עורות לעבדן כו'. ובכולן ב"ה מתירין עם השמש פי' בעור שעדיין יש קלת מן השמש. ודווקא בקבועות וקלן. וכל זה בחלום. אבל במחובר בעין עור חוץ לאחוס. אלא ישראל יכול לבוא לשם (ע' בתוס' שם ד"ה אין נותנין):

ט **אמר** ר' שמעון ב"ג כו'. והטעם שהחמירו על עלמן לעשות כב"ש. והא אמר ר"ט (ברכות י' ע"ב) וסכנתי בעלמי כו'. כלל של דבר כן הוא. כל היכא דדברי ב"ש הוא חומרא לב"ה. ואמ' ב"ה שאין לריך להחמיר כ"כ כמו היה דבש"א יחזור למקו' ויברך (ברכות ל"ח ב') וודאי כל מי שמחמיר על עלמו תע"ב. אבל היכא דאין נראין לב"ה דברי ב"ש כלל כמו דרשה דבשבבך דבש"א דקאי לזמן שכיבה ואין בזה שום חומרא שמטה את עלמו כדברי ב"ש חייב מיתה. וכאן נמי ב"ה סברי שא"ל להחמיר כ"כ כי עם השמש סגי. ודאי מותר להחמיר על עלמו כדברי ב"ש כב]. —ושאין אלו ואלו שטוענין קורת בית הבד כו' ופריך מ"ש כו'. ומסקי הכי דאי עביד להו בשבת כו' גזרו בהו ב"ש ע"ש עם השכה.

ומממנים וכרשינים אלא כדי שישורו מבעוד יום ובית הלל מתירין: י בית שמאי אומרים אין נותנין אונין של פשתן לתוך התנור אלא כדי שיהבילו מבעוד יום ולא את הצמר ליורה אלא כדי שיקלוט העין. ובית הלל מתירין. בית שמאי אומרים אין פורשין מצודות חיה ועופות ודגים אלא כדי שיצודו מבעוד יום. ובית הלל מתירין: יא בית שמאי אומרים אין מוכרין לעכו"ם ואין טוענין עמו ואין מגביהין עליו אלא כדי שיגיע למקום קרוב ובית הלל מתירין: יב בית שמאי אומרים אין נותנין עורות לעבדן ולא כלים לכובס עכו"ם אלא כדי שיעשו מבעוד יום ובכולן ב"ה מתירין עם השמש: יג אמר רבי שמעון בן גמליאל

ב) **ברנו'** שם כתבו שאינו יכול ללכוד במלודה אלא א' או ב'. ורבינו כתב כי אם אחת. וכן בתשובת הריטב"א כתוב ג"כ מ"ש רבינו, ובאמת דברי התוס' צ"ע. דמ"ש אם שכיח חיות כל כך שיוכל ללכוד גם שנים בודאי מבעוד יום ל"ש מהו המספר שכתבו התוס' הי' להם לכתוב שגריך שיהי' שכיח כל כך חיות שבודאי ילכוד מבעוד יום כל כך שיוכל ללכוד אפילו שלשה או ארבעה. אלא ודאי הא דשכיח הינו מועיל רק לאחד ולא יותר:

בא) **רבינו** מפרש רבותא בכל הג' בבות ודו"ק. וע' בר"ן:

בב) **ע'** בשנות אליהו ברכות פ"ח מ"ג:

קורות בית הבד כו' לא מחייב חטאת. לא גזרוכו' עד הורסר' יוסי בר' חנינה כר' ישמעאל בכאן ים תמיה גדולה על הפוסקים שהביאו הא דהורה ר"י בר"ח כרי"ם הא דקאמר במחוסרין דיכה כ"ע לא פליגי כי פליגי במחוסרין שחיקה והני נמי פי' מתניתין כמחוסרין דיכה דמי ואסר לרי"ם. ואנן פסקינן כמתני' דשון ב"ש וב"ה בדבר שטועין כו'. אבל הגרסה דקאמר לעיל מאן תנא דכל מידי דאתי ממילא ס"ד למר ר"י בר"ח דרי"ם היא דתנן התוס כו' דרי"ח יגמור מסתחך וכ"ע לומר לא יגמור ופי' רם"י יגמור יליחם בכלים וילאו מעלמן וכ"ל שאינו לריך לסלק הטעינה שמוך לחשיכה והקשו בתוספת על זה דילמא לרים"ח אם עביד בשבת ליכא חיוב חטאת ואפ"ה יגמור דכב"ה ס"ל ורסקן מתוס כ"ע נקט לי'. ועוד דר"ע לא כב"ש ולא כב"ה ופירשו בתוס' דיגמור הוא בידים דהכא מיירי שאין מחוסרין דיכה כדאמר בשמוך ושמא מייתי ספיר כו'. פי' לדבריהם דבשלמא לי אמרי' דאפי' במחוסרין דיכה ליכא חיוב חטאת שפיר קאמר יגמור בידים אבל לי במחוסר דיכה חייב חטאת לא כי' לומר יגמור בידים. ושמא מתורץ הקושיא כיון דר"י סבר יגמור בידים ע"כ כל מילי דאתי ממילא ספיר דמי וליכא חיוב חטאת. ות"ל הכא לב"ש נמי כיון שטועין מבעוד יום זהו ריסוקן זהו דיכתן ודיכה אפי' עביד בשבת ליכא חיוב חטאת לא גזר ב"ש ביה"ש. אבל לר"ע דסבר לא יגמור ואוסר לחטו מחוסרין דיכה מכלל דמחוסרין דיכה חייב חטאת ות"ל אסור עם תשיכה לב"ש והוא יכול לסבור כב"ה דלא גזרינן עם תשיכה לחטו שבת. והא דלא מוקי ר"ח כר' ישמעאל דאיכא למימר במחוסרין דיכה חייב חטאת כיון דלא פליגי וטעם רי"ם יגמור מבעוד יום ולא גזר לחטו תשיכה כמו בית הלל כיון שאין מפורש בהדיא אבל ר' יוסי בר' חנינה הורה כרבי ישמעאל. ומוקי מתניתין לליכא דרי"ם כג]:

גמליאל נוהגין היו בית אבא שהיו נותנין כלי לבן לכובס עכו"ם שלשה ימים קודם לשבת. ושוין אלו ואלו שטוענין קורת בית הבד וענולי הגת: אין צולין בשר בצל וביצה אלא כדי שיצולו מבעוד יום. אין נותנין פת לתנור עם השיכה ולא חררה על גבי גחלים אלא כדי שיקרמו פניה מבעוד יום רבי אליעזר אומר

אין צולין בשר ובצל וביצה. נקט הני דבשר חזי לאומלא ובצל בי תרם לוכלין לותו חי. וביצה דחזי לגומעה. ובצל יהבר מלוי לאכילתה חי מבשר. וביצה מבצל: אלא כדי שילולו מבעו"י פי' כמאכל בן דורסאי והוא שלים בישולו. וכלל החילוקי' בין אלי וביצול קדירה הוא זה. בצל ובריק מותר בשניהם. וחי מותר בקדירה ואסור בצלי שממהר לגלות לאף שהוא חי. וחיישינן שמא יחתה שאינו מיחם כמו בקדירה. דברתה בצלי מותר ובקדירה אסור אפילו בריק דלא קשי:

כדי שיקרמו פניו פי' שלד התנור. ר"ח כו' התחתון בלבד ולקולא נדקאמר מודה ר"ח בלחם הפנים כד]:

מסלסלין

כג) ע' כזה בבבל המאור וכר"ן וכריטב"א וע' מ"ש רבינו בפי' רג"ב ס"ק כ"ה. ועיקר כוונת רבינו דר"י בר"ח לא פליג אר' יוחנן ופי' דעת ר' ישמעאל דיגמור בידים מסתחך ומזה מוכח דליכא חיוב חטאת אפי' במחוסר דיכה ולא גזרינן שאינו מחוסר דיכה אטו מחוסר וכה"ג לא גזרינן כיה"ש אטו מסתחכה ור' יוחנן לא אמר רק דבמחוסרין דיכה כ"ע לי"פ דאסר ואפשר דהיינו חיסור ולא חיוב חטאת. וע' במגיד משנה פ"ג מה' שבת:

כד) ע' כ' ג' בד"ה חיבעית להו כו' ומיהו בירושלמי משמע (דר"ח) להקל בא דקאמר התם ומודה ר"ח בלחם

יא **משלשלין** הפ' בתנור עם חמיכה פי' לחפילו שתיכף יהי' חמיכה. ולח שברחה בגלי מותר. מ"מ כאן הוח שלם ולסור לחלה משום שבני חבורה כו'. ומלחיזין לחור כו'י' מדורות אין לריכין רוב. קנים גרעינין. זפת. גפרית. קירה רבב. קש. וגבבת. שוכח דלרזה. וזלזה:

פרק ב

במה מדליקין כו' קלי לדלעיל ובגבולין כדי כו'. וקלמר דללו פסולין להדלקה. לבל למדורה ל"ל לפילו רוב. והרלי' שלכם הוח שוכח דלרזה ולטיל נימנית בי' מדורות שלין לריכין רוב א). ולה בחוסן כיתה דדיק ולה נפין. דג' מללכות בפשתן תרי להו ודיק ונפין ופי' והי' לחוסן לגטורת יהי' כך. דלוכלרו שניהם יחדיו ולין מכבה קלי וה"ק לחוסן ילליק במהירות כמו הגטורת פי' שכבר מגוער דהיינו דייק ונפין. ומחמת שיהיו שניהם לחר גרעינ' שבלמר נפן. ולה בשמן שרפה. פי'

אומר בדי שיקרום התחתון שלה: יא משלשלין את הפסח בתנור עם חשיבה. ומאחיזין את האור במדורת בית המוקד. ובגבולין כדי שתאחוז האור ברובן. רבי יהודה אומר בפחמין כל שהוא:

פרק ב

במה מדליקין ובמה אין מדליקין אין מדליקין לא בלבש ולא בחוסן ולא בכלך ולא בפתילת האידן ולא בפתילת המדבר ולא בירוקה שעל פני המים ולא בזפת ולא בשעוה ולאבשמן

קיק

יחדיו החסון דדייק ולה נפין עם הגטורת דדייק ונפין ולטרו שניהם יחדיו ולין מכבה. ב) כלך גיסקרת פי' פסולת. לו כולכת דימת. פי' יש לחבנים בים ועליהם כתי למר דק וטושים ממנו פתילות. ולה בפתילת החידן. פי' למר יש בין קליפה לעץ ערבה. וכן שוכח דלרזה. יש למר בין קליפה לעץ בעץ לחד ג). ולה בפתילת המדבר עשב הגדל במדבר: ולה בירוקה שעל פני המים. פירש ספינה שטומדת על המים ושולה כתין למר על הספינה. ע"כ בסיל פתילת והוסיפו עוד שתים למר ושטר והן שמונה. ולה בזפת ולה בשעוה פסולתה דדובשה. ולטינן הדלקה בין פסולתה דדובשה בין קירה פסולין ולפתילה שניהם כשרים ד). ולה בשמן קיק. פירש עוף יש ויקיק שמו והוח קלת החמור בתורה. פירש לחר קיקיון דיוגה. פירש

בלחם הפנים שלין קרוי לחם עד שיקרמו פניו בתנור משמע דהכח סני בקרימה כל דהו עכ"ל:

א) **בגמרא** כ"ח ר' לבל שוטין מהן מדורות ורבינו הוסיף דחפילו רוב ל"ל והכיח רלי' מלכם שהוח שוכח דלרזה ואע"ג דחמיב לעיל רק י' מדורות לה נמנה בברייתה רק רבינו קבנם ולה חמיב רק המפורשים בפירוש בברייתה ובגמרה:

ב) **פירושו** דלע"ג דבפני עלמו החוסן חינו גדלק יפה מ"מ ביחד עם הגטורת דולק יפה וחינו נכבה וקשה דהה בלף כ"ח מסקינן כרך דבר שמדליקין בו ע"ג דבר שלין מדליקין בו חין מדליקין בו וים לומר דהתם גזירה שמא בטינייהו. לבל לענין הדלקה ע"י תערובות דולק שפיר:

ג) **נ"ל** כוונתו כי לה בכל העץ שהוח עשב הלרז שמה לה נמנה הלמר רק בעשבים. ולכן נקט שוכח דלרזה ולה הלרז עלמו. חו יחמר כי לה בכל הלרזים נמנה רק בחין לחד ממנו:

ד) **בגמרא** חמרינן שעוה קירותה וחט"כ חמר תנה ע"כ פסול פתילות מכחן וחילך פסול שמנים פשיטה שעוה לילטריכה לי' מהו דתימה לפתילות נמי לה חזית קמ"ל חמר רמי בר חבין כו' שעוה פסולתה דדובשה למחי נפקה מינה למקח וממכר ע"כ והנה קירותה הוח שעוה מתוקן ונקי ופסולתה דדובשה הוח שעוה מעורב עם פסולת שנשחר חחר התכת הדבש. והנה לכחורה הייט יכולין לפרש דרמי בר חבין פליג חדלעיל ומפרש כי שעוה הוח דווקה פסולתה דדובשה חבל קירותה שהוח השעוה הנקי כשר לפתילה לנשמן. וכן הח דדייק מברייתה להכשיר שעוה לפתילה (לפי פירש"י ותוס') דלכחורה לפי פירוש הם"ע דווקה

פי' בזמן הרומה שנטמא . מאי טעמא מתוך שמלוה עליו לבערו גזירה שמא יטה . והא דקאמר אין מדליקין בשמן שריפה בי"ט התם ט' דאין בורפין קדשים בי"ט. ודווקא בי"ט עלמו אבל בט"ט מותר להדליק דלא גזרינן י"ט אטו שבת. ואף דקאמר תניא כוותי' דרב חסדא הלכה כרבה. דתניא כוותי' לא קאי הלה אי"ט דטעם י"ט כרב חסדא לפי שאין שורפין ולא כרבה דאמר גזירה דשם כרבה לא הוה מסיים הברייתא לפי שאין שורפין דזה הטעם לא שייך בט"ט אלא בי"ט ולפי טעם של רבה אפילו בט"ט אסור אלא וודאי לא גזרינן אבל בשבת וודאי כרבה משמע הברייתא דקאמר כל אלו שאמרו חכמים אין מדליקין בהם בשבת מדליקין בי"ט חוץ משמן שריפה . משמע דשמן שריפה אין מדליקין לא בשבת ולא בי"ט ולרב חסדא מותר להדליק בשבת דהא מוקי בי"ט שאל להיות בט"ם אלא וודאי כדקאמרינן דתני' כוותי' לא קאי אלא אטעם י"ט . ובזה נסתלק קושיות התוספ' . ה) אחד מבושל ואחד שאינו מבושל אין מדליקין. ואיכא בין ת"ק לחכמים נתן לתוכה שמן כ"ס . ופסולי שמנים י"ב . עשרה

קיק ולא בשמן שרפה ולא באליה ולא בחלב . נחום המדי אומר מדליקין בחלב מבושל . וחכמים אומרים אחד מבושל ואחד שאינו מבושל אין מדליקין בו :

אין

לין להם היתר כלל . והן ו' מפורשים במשנה ועוד ד' לרי דהיינו שמן לפרסמון. ו) ונפט לבן קרבי דגים וטבל טמא ושמים ים להן היתר ע"י תערובות שמן כ"ם. והן חלב מבושל וקרבי דגים שנימחו. ועוד לחת פלוגתא דר' ישמעאל וחכמים והוא עיטרן והפוס' פוסקים כר' ישמעאל ועיין במשנה ב': וטבל טמא חגו רבנן לין מדליקין בטבל טמא בחול ואל"ל בשבת. כיולא בו לין מדליקין בנפט לבן בחול ואל"ל בשבת בשלמא נפט לבן כו' אלא טבל טמא מ"ט כו' אף תרומה טמאה לין לך בה כו' פי' רש"י אסור להסיקה בטיבלה ולכאורה הוא תמוה מאי אל"ל בשבת שייך בטבל טמא בשלמא בנפט בחול משום סכנה דליקה. ובשבת שמא יכבה אבל טבל טמא חד טעמא הוא. אבל לפי מה שנתבאר לעיל דהברייתא דתניא כוותי' דרב חסדא אי"ט קאי. אבל בשבת תניא כוותי' דרבה ושייך בשבת שמא יטה א"ם . הא דאין מדליקין בשמן שריפה בי"ט דהיינו שמן תרומה שנטמא קשה וכי גרע משמן חולין שמותר להדליק ובכאן שום עוד מלוה יהא אסור. התירון דתחלת

שעוה הקי כשר לפתילה אבל פסולתא דדובשא לא. ע"ז פליג רמי להכשיר נמלא דבתרתי פליג דלתירוץ הש"ם שעוה לשמן פסיל ופסולתא דדובשא אף לפתילה פסול ולרמי שעוה אף לשמן כשר ולפתילה אף פסולתא דדובשא כשר וא"כ למה קאמר הש"ם דא"א רק למקח וממכר וע"ל דפשיטא לי' להש"ם דרמי לא פליג אהא דידוע לכל דשעוה הוא קירותא וגם פסולתא דדובשא ככלל בתיבת שעוה. ועל שניהם קאי איסור לשומן במקוש שמן והכשר במקוש שתולה וא"כ אין כ"א לשבת כלל רק למקח וממכר וד"ק :

ה) ע' בתוס' כ"ד ע"א בד"ה תניא וע' מ"ש רבינו לקמן בענין טבל טמא והרמב"ם השמיט הא דשמן שריפה דפסיק כרב חסדא. וקאי רק אי"ט ובהלכת יו"ט כשר הניח דאין שורפין קדשים ביו"ט . תמנם לדעת רבינו הא ולא בשמן שריפה אחיא כשבשה וכרבה והנה בירושלמי איכא עוד לשנא דרב חסדא דהטעם דהא דאין שורפין היינו אפילו אם התחלת ההדלקה בחול אסור לעשות שום מעשה שיהי נשרף הקדשים ביו"ט אז בשבת לפי שאין שורפין ע"ם . ולפוס הא ליכא אחיא ברייתא דתניא כוותי' דרב חסדא כמותו ממש דלפי שאין שורפין קדשים ביו"ט אסור להדליק אפילו בע"ם בחול דביו"ט אסור כ"ם בשבת כמ"ם בירושלמי אלא כיון דהם"ם שלנו השמיט הא ליכא ס"ל הא דתני' כוותי' ל"ל כמ"ם רבינו :

ו) צרי הוא בגמ' כ"ו ע"ח ואמרו שם צרי הניטף הייטו ערף הנוטף מעלי הקנף וכן הוא לשון שממני הקטורת וע' ברמב"ם בפ"ב מהל' כלי המקדש הל' ד' וכל"מ שם וע' ברמב"ן על התורה בפי' על מעשה הקטורת . שהקשה על הרמב"ם והכ"מ מייצב שם דלפעת הרמב"ם הוא עץ מפרסמון כת"ק ורמב"ם פליג שהוא ערף והל' כת"ק ע"ש והרמב"ן כ' שם דהא דאין מדליקין בצרי הייטו שמן מפרסמון ולכן אמרי מפני שריחו נודף נזירה שמא יסתפק. ויתיצב בזה קושית התוספת בד"ה חדא :

לכאורה

דתחלת הבערה לסם מלוה בעינן ובסעת הדלקה מותר להתנות מיני. ות"כ תחלת ההבערה שלך לעורך [ז]:

ב אין מדליקין בשמן שרפה ביו"ט. רבי ישמעאל אומר אין מדליקין בעטרן מפני כבוד השבת. וחכמים מתירין בכל השמנין בשמן שומשמין בשמן אגוזים בשמן צנונות בשמן דגים בשמן פקועות בעטרן ובנפט. רבי טרפון אומר אין

ב אין מדליקין בשמן שרפה ביו"ט רבי ישמעאל אומר אין מדליקין בעטרן מפני כבוד השבת. בגמרא שמא יניחנו ויצא ת"ל לחדי וילא שחני אומר הדלקה גר בשבת חובה. פי' חובה לישב לפני גר. במקום שעודה יהיה הגר. כך פי' התוס' ורש"י. ותמי' על הש"ס שפוסק כרבי ישמעאל ופוסק שמותר ליסעד בחלר אם בחלר תעגון לו אע"פ שאין יושב אלא הגר. וזהו דעת הרוקח ואיהו פוסק כחכמים שאין חייב ליושב אלא שמניחים ריחן רע מותר להדליק [י]. ומיתר הגר. ומדליקין בעטרן [ח]: וחכמים מתירין בכל השמנים כו' ובנפט פי' נפט שחור והכי איתא בירושלמי בפירוש אית תני מדליק בנפט ואית תני אין מדליקין ת"ר מדליקין בנפט שחור. ות"ר אין מדליקין בנפט לבן: והא דמנו חכמים השמנים בפרטות להפוקי מכמה ת"ר דפליגי בברייתא. ובגמרא ל"ל אין לך אלא מה שאמרו חכמים אין מדליקין. ומדליקין בשמן פקועות ובנפט ר"ם שזורי אומר מדליקין בשמן דגי ובעטרן סומכוס כו' ובזה נסתלק קושיית התוס' דף כ"ו ע"ח בד"ה ר"ם שזורי ע"ש [ט]. וקמ"ל בזה אע"פ

ז) **לכאורה** כוונתו כי בתחלת ההבערה רגע ראשונה אסור ליהנות ממנה אך כשכבר נדלק מותר ליהנות ומתורץ בזה קושית התוספות על הריב"ח בדף כ"ד ע"ב בד"ה לפי כי דהתחלה הוא רק לעורך גבוה ובזה ניכל לכאר דברי הגמרא אשר נדחקו בה הראשונים וז"ל הגמ' כ"ה ע"ח ביו"ט הוא דאסור אבל בחול שפיר דמי ופירש"י לאיתהנויי מינה ופריך מ"ט ומשני אמר רב כשם שמלוה לשרוף הקדשים שנטמאו כך מלוה לשרוף התרומה שנטמאת ואמרה תורה בשעת ביעורה תיהני ממנה היכן אמרה תורה מדרב נחמן כו' והוא תמוה דמאי דמקשה לא פריק לי' רב ושיקר תירוץ מדרב נחמן ת"כ לא היה לו להביא אלא דרב כלל אבל אבל לפי הנ"ל ת"ש וה"פ ביו"ט הוא דאסור לשרוף התרומה ופריך אבל בחול שפיר דמי לאיתהנויי מינה וא"כ ביו"ט מ"ט אסור בקושית התוספת ומשני אמר רב כשם שמלוה לשרוף את הקדשים שנטמאו כך מלוה לשרוף את התרומה שנטמאת פי' שבתחלת שריפתה של התרומה צריך להיות כמו קדשים שלא ליהנות אלא שאמרה תורה בשעת ביעורה אחר שכבר הודלק מותר ליהנות אבל עיקר השריפה שלא ליהנות כמו קדשים ולכן הוי שלא לעורך ברגע ראשונה של הדלקה ולכן אסור לשרוף תרומה ביו"ט כמו קדשים וזהו שלא כליבנא קמא שהבאתי לעיל בשם הירושלמי (ותתני ג"ז ביאר הגמרא לפילו לתירץ שני של התוספת שם ד"ה לפי וה"פ ביו"ט הוא דאסור לתרומה טמאה לשרוף מטעם גזירה אטו קדשים אבל בחול שפיר דמי לאיתהנויי ופריך מ"ט לשרוף אסור הטעם גזירה אטו קדשים ולמה לענין הנאה מותר בתרומה טמאה ולא גזרינן אטו קדשים ומשני כשם שמלוה כז' פי' וכיון דשקולין הם משום הכי גזרינן הא אטו הא משום דאם יאמרו דתרומה מותר לשרוף ביו"ט אתי להתיר גם קדשים לשרוף ביו"ט משום כשם כו' והא דלא גזרינן בהיסור הנאה דתרומה אטו קדשים משום דבשלמא לענין שריפה ביו"ט היכא למיגזר אטו קדשים אע"פ דמדאורייתא מותר משום דלאו בפירוש אמרה תורה דמותר אבל היכי דבפירוש אמרה תורה דמותר כגון הכא בהיתר הנאה דתרומה בפירוש אמרה תורה דמותר וכגון זה אין בית חכמים לאסור כמו שכתב הט"ז ביו"ד סי' קי"ו ס"ק ח' ע"ש והדר פריך היכן אמרה תורה סי' והיכן אמרה תורה בפירוש להתיר לומר דאין כח בית חכמים לאסור היכי דאמרה תורה בפירוש להתיר ומשני מדרב נחמן כו' וזה דבר נכון ועיקר התירון מהא דכשם):

ח) ע' סי' רס"ד במג"א ס"ק ט' שגיין ועשם"י רע"ג שקשה לו קושית הזאת:

ט) **כן** הוא הגי' בתוספתא שלפנינו. וכ"כ רבינו בביאורו על התוספתא ע"ש:

י) **פי'** אע"ג דבשמן דגים ועטרן נמי יש להקשות קושית התוס' דאמאי קאמ"ל דלר"י כן נורי נמי שרי

ללמוד ללגל ריח רע שהיו מחמת טומאה): ג **כל** היוצא מן הטן כו' פליגי רמ"י ותוס' בקנבוס ולמר נפן וקאמרי בתוספת דמיותר דלא ממעט אלא פשהן דאשכחן דאיקרי טן מכללא דכל היוצא מן הטן. אבל דברי רמ"י אין לדחות בזה דקנבוס נמי איקרי טן וכללא פשהן כדאמר בפ"כ יכול פשהן קנבוס ת"ל למר כו' הא במקום שאין כתיב למר קנבוס נמי משמע: כל היוצא מן הטן היו מטמא טומאת אוהלים אלא פשהן אף שכל הכלים נטמאים לאוהלים לקבל טומאה. הכא מיירי שאין כלי רק לאוהל ואף עפ"כ מטמא מחמת אוהל. וכן הוא בפסוק וכל כלי טן אשר יפול מהם אל תוכו כל אשר בתוכו יטמא ושבר אותו (ויקרא יא לג). וקושיית התוס' מסדינין כבר תירץ הר"ם דאוהל חולין ומלך הכי היו אלא רחמנא לטומאה דהוי כמו שנגע בחד יג): ד **פתילת** הבגד כו' מסקנא בגמ' דפ"פ לענין הדלקה פליגי שאין מדליקין בפתילה שהיא מחוברת ולענין טומאה פליגי ובפחות משלשה על שלשה ור"ח לטעמי' דסבר בין מן המוכן דהיינו מגוד בין שהיו מן המוכן דהיינו לאחורי הדלת הכל טמא. ור' יהושע סבר הכל טהור. ור"ע סבר מן המוכן טמא דהיינו תלאו במגוד. שלא מן המוכן טהור דהיינו תלאו לאחורי הדלת. והלכה כר"ע לגבי ר' יהושע מדקאמר פתילת הבגד. והא דקתני שקיפלה הוא כמו התם שהתקינו לפקק בו את הנרתק כו': ה **לא** יקוב אדם כו' ור"י מתיר טעם ר"י דמיקל טפי אף שבכל איסורי שבת מחמיר דבר שאין מתכוין ומלאכה שאין לריכה לגופה ובכל הגזירות מיקל טעם משום דאיסורא דשב' בדיל ולא גזר ומבואר בפסחים (דף י"ח): לא ימלא אדם קערה כו'. הרא"ם הקשה על תוספ' דמפרש גרס כיבוי מותר והיו אסור אלא המסתפק שמטעט אורו תיכף כשמאסר שמן ומשום הכי טושין מחילה בכל הכלים כו'. אע"פ שהן מתבקעין ומכבין דהא הכא כשמסתפ' אין מאסר אורו דהא האור בכלי אחר והשמן נתון

אין מדליקין לא בשמן זית בלבד: ג כל היוצא מן העץ אין מדליקין בו אלא פשתן וכל היוצא מן העץ אינו מטמא טומאת אוהלים אלא פשתן. פתילת הבגד שקפלה ולא הבהבה ר' אליעזר אומר טמאה היא ואין מדליקין בה רבי עקיבא אומר טהורה היא ומדליקין בה: ד לא יקוב אדם שפופרת של ביצה וימלאנה שמן ויתננה על פי הנר בשביל שתהא מנטפת ואפילו היא של חרס ורבי יהודה מתיר אבל אם חברה היוצר מתחלה מותר מפני שהוא כלי אחד. לא ימלא אדם

קערה

דהא לא אסר אלא מה שאמרו הכמים אין מדליקין לזה קאמר דקמ"ל אע"פ שריחן רע מותר להדליק. וגפט אמר ר"י בן נורי בפירוש שמותר. ואפשר שאלו ריחן רע יותר מגפט:

יא) **דיוק** רבינו מכאן דמותר ללמוד ללגל ריח רע שהיו מן הטומאה דאל"ה אין יכול ויבוך ללגל נרות אלו. והוא כדעת הרמב"ם הביאו הכ"י בשו"ת סי' פ"ו והכ"ח שם דמדהשמיט הדין דהרחקה ממיס ברוחים ס"מ דס"ל דת"ל והא דתנן בפ"ג דברכות כמה ירחיק מהן אמי רגליס לבד קאי. ולא כהטור ום"ע בסי' הנ"ל. ולדעתם צריך לחלק. וק"ל:

יב) **נ"ל** דל"ל חרס ועץ. כוונתו כי מחמת אוהל מטמאי כולם אף שהיו כלי מתא"כ בעץ. ובחרס נ"כ כתיב כלי ומ"ם בשו"ת לרבות אוהלים היינו הבתים כמדת ע"ם בהתורה והמשנה. וע' בחדרת אליהו החדש בהשמטות ויקרא י"ח ל"ב ל"ג:

יג) **ע'** בשום' כ"ו ע"ב בד"ה ואין וקשה לר"י עד ורשב"א פי' במשניות בע"א והוא הר"ם בפ"ח מ' הלות וע' ברא"ם שם:

קערה של שמן ויתננה בצד הנר ויתן ראש הפתילה בתוכה בשביל שתהא שואבת ור' יהודה מתיר: ה המכבה את הנר מפני שהוא מתירא מפני גוים מפני לסטים מפני רוח רעה ואם בשביל החולה שישן פטור כחם על הנר כחם על השמן כחם על הפתילה חייב ור' יוסי פוטר בכולן חוץ מן הפתילה מפני שהוא עושה פחם: ו על שלש עבירות נשים מתות בשעת לידתן על שאינן זהירות בנדה. ובחלה. ובהדלקת הנר: ז שלשה דברים צריך אדם לומר בתוך

נתון בקערה לו בשפופרת ואפי' הכי גזרינן ותירץ המרדכי על עושין מחילה הטעם דבדליקה התירו גרס כיבוי יד):

ו **המכבה** את הנר כו' בחולה שיש בו סכנה וכן כל המתני' ופטור ומותר. ומשום סיפא נקט פטור ור' יהודה היא ור' יוסי כר"ש סבר לה: על שלש עבירות כו' כיד' חלה הדלקת הנר. היא כלפה חלתו של עולם אד' רחמנן שבטל הקב"ה לו לחלה מן התורה לשמשו דכתיב ואד יעלה מן הארץ וגו' ויילר אדם עפר מן האדמה טז). ומכאן שמך שהין תורמין חלה עד שתיגמ המים. וכרו של עולם דכתי' כי חלמיש נשמת אדם. ורביעית דמו היא נפש. ושלשתן בפסוק ויילר ה' עפר מן האדמה ויפח בחפיו נשמת חיי' ויהי אדם לנפש חיה. והנה מחלוקת בין המקובלי' ובין המחקרי' ויש להם מופתים ורחיות שהנשמה גדלה בגוף ודברי המקובלים אמתיי'. ותירון מופתים ורחיות שלהם שכיון שבחתה הנשמה לגוף נעשה הנפש הגדל בגוף חי והדם הוא הנפש. וזהו עפר מן האדמה הגוף. נשמת חיים הנשמה. ויהי לנפש חיה פי' שנתהווה חיות לנפש מכח הנשמה:

ז **ג'** דברים כו'. הא דמקדי' דרבנן לדאורייי' איתר לריך זהירו' דרבנן דקיל להו: ספק תביכה כו'. פי' רש"י קסבר גזרו על שבות בין הנשמות. והוא תמי' דיסי' דלא כרבי. ואי' מזכיר הגמ' מתני' דלא כרבי. אלא ודאי אתי' אפילו כרבי. דהא דאמר כל שהוא מסוס שבות לא גזרו עליו בין הנשמות ה"פ כמו בעירוב דנתנו בחילן דקאמר התם הוא במקום אחד ועירובו במקום אחר. ע"ז קאמר כל דבר שהוא מסוס שבות כו'. ולאו להיתר שבות. אלא כיון שאין בדבר אלא שבות הוי במקום אחד הוא ועירובו. אבל לא להשתמש בחילן והרחי' בקנה שאפי' שמא יקטוס דחייגין שיעשה ממם לא שריגן לי' בין הנשמות טז):

ואין

יד) **ע'** כרא"ש פ"ב דביצה סי' י"ז וע' בהגהת מרדכי סוף פ"ג דשבת מ"ש בשם הר' ישראל בר' אורי שרגא דדליקה שאני דאי לא שרית אתי לכבוי אבל בשאר מקומות גרס כיבוי אסור ולכן כתב ג"כ אסור משום גרס כיבוי וע' בפי' תקי"ד:

טו) **ג"ל** בדרך רמז ואד יעלה מן האדמה פי' בשנקח אותיות אד מן אדמה בשאר מ"ה גי' אדם. וכן ה"ד גי' ה' מן אדמה בשאר אדם והוא החלה שהוא מעט מן העיסה כמו אדם מעט וחלק מן אותיות אדמה:

טז) **ע'** ביאור הגר"א סי' רס"ח ס"ק ו' ומה שהביא רחי' מקנה הוא בעירובין ל"ד ב' רבינא אמר כולה ר' היא וסיפא גזירה שמא יקטוס וע' ברש"י שם דב' דקטימת קנה חיידי דרכיבת ודאי מיקטמא ולאו שבות הוא ע"ש והתוס' בדף ל"ג ע"ב ד"ה והא כתבו ג"כ כיון דבקל יכול לבא לידי חיסור דאורייתא אפילו רבי מודה כו' כדאמרי' לקמן גבי קנה. וע' בפי' ת"ש שעיף ג'. ולדברי רבינו בכאן אפי' חיסור שבות לא התירו כשאינו בפניו. ולכן גזרינן שמא יקטוס דזהו שבות שמא יעשה חיסור דאורייתא. ונראה שזהו ג"כ כוונת רש"י דהא גזירה שמא יקטוס שבות הוא. אך דשבות הזה שם יקח מן הקנה ודאי יקטוס ולכן גזרו בין הנשמות אלא יהי' עירוב לאפוקי מכרמלית לרש"י או שאר משתמש בחילן

ואין מטבילין את הכלים. ומבעה התירים ים בט"כ (א) כלי שנטמא בוולד הטומאה יז) (ב) ומטבילין מחבורה לחבורה. פי' מחבורת מטהר לחבורת תרומה. או מחבורת תרומה לקודם יח) (ג) ומסיקין את המים בכלי חבן. יט) (ד) ומדלין בדלי טמא. כ) (ה) ונדה מטרמית וטובלת בבגדיה כא) (ו) כלי שנטמא ביו"ט (ז) ירושלמי סכין שנפל למקום דוחק לותו במים עד שיטבול: ואין מדליקין הנרות ע"י עכו"ם כב):

אבל כו' ומערבין דווקא עירובי חצירות ולא ערובי תחומין דמקני רשות' היא כג): וטומנין את החמין ספק חשיכה לין וודאי חשיכה אסור לפי' בדבר המעמיד הבל גזירה שמא יבקיע ובין השמשות שרי דסתם קדרות בה"ש רותחות. ובדבר המוסיף הבל לפי' מבעוד יום אסור. ופי' ספק חשיכה. כוכב אחד וודאי יום. ב' כוכבים בין השמשות. ג' וודאי לילה. ואיזה בין השמשות משתשקע החמה כל זמן שפני מזרח מאדימין. הכסיף התחתון ולא הכסיף העליון הכל בין השמשות הכסיף העליון והשוה לתחתון וודאי לילה. ורבים מתקשים בכאן הא ים סימן בכוכבים. ומני סימנים ל"ל הא הם שוים. והא לינן שוין כ"ש קשה. ובוש המטונן שניהם לינם סימן. אבל הטעין הוא כך. דוודאי הסימן הוא כוכבים. אבל ים כוכבים הגדולים ביוש. כלומר ולא כוכבים גדולים הגדולי' ביוש. ונמלא הכוכבים הגדולים קודם זמן בי"ה שמשתשקע החמה כו' ולא הכסיף העליון יוש הוא לפילו הי' גדולה כמה. הכסיף העליון והשוה לתחתון לילה לפילו לין כוכבים כלל ומשתשקע החמה עד הכסיף התחתון ולא העליון כוכב אחד יוש. ב' בה"ש ג' לילה. ר' יוסי אומר בה"ש כהרף עין ובה"ש דר' יוסי הוא לאחר בה"ש דר"י. ולטעין הרומה הל' כר"י ולטעין שבת כר' יהודה. ובשיטור בה"ש דרי"ה תלתה ריבעי מילה.—בתוספ' מקש' דר"י לדר"י דבפסחי' אמר בהדי' משקיעת החמה ועד לאת הכוכבים ד' מילין ע"ש כו'. ותירן ר"ת שקיעות ע"ש. ויש הרבה קושיות לין להאריך. ולהרן קושיתו ע"פ ירושלמי שמפרש הטעם דבשחרית הוי יוש מעלות השחר לאף שכשטע כל הכוכבים עומדים. ח"כ בלילה נמי להוי יוש עד לאת כל הכוכבים. ומפני מה ג' כוכבים לילה. ותירן מלכה כו'. ע"ש. וח"כ

בתוך ביתו ערב שבת עם חשיכה עשרתם ערבתם הדליקו את הנר ספק חשיכה ספק אין חשיכה אין מעשרין את הודאי ואין מטבילין את הכלים ואין מדליקין את הנרות אבל מעשרי' את הדמאי ומערבי' וטומנין את החמין:

כירה

לא גזרו עליו ביה"ש ועירובו עירוב למנם הריטב"א המובא על פירש"י ופירש הוא בשם רבותיו גזירה שמא יקטום במחטין לעשות מקום להניח עליו. ולדבריו ייתר מבואר ומכון לפרש דבריו כדברי רבינו ע"ש היטב ודו"ק:

יז) **ברייתא** בילה י"ח ע'.

יח) **ברייתא** בילה י"ע ע' וט"ש ברש"י ורבינו פי' כפי' הרמב"ם בפי' המשניות על המשנה שם.

יט) **ע"ש** י"ז ב' ושוין שמשיקין כו':

כ) **שם** י"ח ע' ברייתא מדלין בדלי טמא: כא) מימרא דרב חייא בר אבי.

כב) **דבאמת** קשה דכיון דאין מטבילין את הכלים ביה"ש משום שבות כ"ש שאין מדליקין את הנרות לכך פי' רבינו דהיינו אפי' ע"י עכו"ם ולא כמ"ש בשו"ע סי' רס"ח סעיף ג' דמותר ושמ"ש רבינו שם בשם ר"ק מ' וכן פי' הר' ברטנורא בשם רבותיו.

כג) **רש"י** כתב הטעם דבעירובי תחומין לא. משום דאסמכוה אקראי וע' בעירובין ל"ח ע"ב כאן בעירובי תחומין כאן בעירובי חצירות ופירש"י דעירובי חצירות עירובי רשותייהו בעלמא הוא אבל עירובי תחומין לקנויי שביתה הוא ע"ש בתוס':

וה"כ מתורן קוסית ר"ת דתלתא ריבעי מילא הוא ביה"ם ולאחר זה הוי לילה דהיינו ג' כוכבים ומהלך חדש ביומי משקיעת החמה עד לאת כל הכוכבים כל זמן שעדיין יש אור והוא שיעור ד' מילין בד) : אבל מימרא דר"י שם בפסחים גופא קשה . דקאמר לחד מעשרה ביום עביו של רקיע. תדע כמה מהלך לחדש ביומי ביום י' פ'. מעה"ם ועד הנץ חמה ד' מילין. משקיעת החמה ועד ל"ה ד' מילין כמלא כו'. והא לחד משמע הוא . וה"ת דקחשיב מלבר . לחד לחד מט' כה) ועוד קשה דקאמר לימא תיהוי תיובתא דר"י אמר לך לאת ביממא הוא דאמרי ורבנן הוא דקטעי דקא חשבי דקדמי וחשכ' . ופרש"י טעו שרוב בני אדם משכמין כו' . והוא שפת יתר ביממא הוא דהל"ל לאת עשרה פרסאות אמרתי ותו לא מידי . ולתרץ הכל הוא כך . דרי"ם אמר עשרה פרסאות ומעלות השחר [כו'] פי' ביום מהנץ ועד השקיעה הוי י"פ . ומפלות ד' ומשקיעה ד' . וה"כ שפיר הוי לחד מעשרה ביום . והשתא מקשי הגמ' לר"י בתרתי . חדא דלרבי יוחנן י"פ מעלות ועד ל"ה . ולר"י מהנץ ועד שקיעה . ועוד לר"י ד"מ מעלות השחר ועד הנץ ולר' יוחנן ה"מ . וזה מתרץ ר' יוחנן לאת ביממא הוא דאמרי כר"י . ורבנן דקא טעו דקא חשבי דקדמי וחשוכא . שהם סוברים שאמרתי מעלות ועד ל"ה י"פ ובחמת חגי לא אמרתי אלא מהנץ ועד שקיעה י"פ . ומעלות ועד הנץ ומשק"ה ועד ל"ה לא אמרתי כלל בו) : הא דקאמר חין מטבילין את הכלים לכאורה הוא ללא צורך ובצת יתירה . דאימת קאי במאי ליטמא אי בחב הטומאה הא לריכה הערב השמש ולא יטמאם למחר ולצורך אחר שבת פשיטא דאסור . ואי דניטמא בוולד הטומאה הא אפילו בשבת גופא מותר. ול"ל דבאמת בחב הוא דניטמא והוא יטמאם בו למחר חזלין לו מעשר אלא לריכי הערב השמש :

פרק ג

א **בירה** כו' מתנין פי' להשהות וכל המשנה חיילי בשביי מבעוד יום . עד שיגרוף כל הגחלים א) . או עד עד שיתן את האפר בית שמאי אומרים חמין אבל לא תבשיל ובית הלל אומרים חמין ותבשיל בית שמאי אומרים נוטלין אבל לא מחזירין

פרק ג

בירה שהסיקוה בקש ובגבבא נותנים עליה תבשיל בגפת ובעצי' לא יתן עד שיגרוף או עד שיתן את האפר בית שמאי אומרים חמין אבל לא תבשיל ובית הלל אומרים חמין ותבשיל בית שמאי אומרים נוטלין אבל לא

וע"ל דבאמת בחב הוא דניטמא והוא יטמאם בו למחר חזלין לו מעשר אלא לריכי הערב השמש :

פרק ג

א **בירה** כו' מתנין פי' להשהות וכל המשנה חיילי בשביי מבעוד יום . עד שיגרוף כל הגחלים א) . או עד עד שיתן את האפר פי' לאפילו על מקלתה ואפי' קטמה והובערה לאפי' קטמה בגעורת של פשתן : ומה הן משהין ב"ש [כו'] וכי היכי דפליגי

בד) **ע'** מ"ם רבינו סי' רס"ח ס"ק י"ב :

בה) **פי'** כשחשוב מלבר הייגו בתחלה החלק עם הכלל . ואו נחשוב כמה נמלא כמו החלק בתוך כללות שניהם דהייגו החלק עם הכלל . אבל בכאן הכלל הוא היום מ"ה עד ס"ה . ועוד יש שני פרטים מע"ה עד ל"ה . ומשקיעת החמה עד ל"ה וכשבאות לחשוב על כל פרט חשבון מלבר לא נוכל לחשוב רק זה הפרט עם הכלל אבל לא נוכל לגרוף גם פרט השני . וה"ל ד"מ מע"ה עד ל"ה . נוכל לחשוב כמה ים כמהו בתוך כלל היום מ"ה עד משקיעה עם זה הזמן ביחד ואו הוא ח' מט' אבל לא נוכל לגרוף הזמן השני שהוא משקיעה עד צאת הכוכבים . והוא פשוט :

בו) **ע'** מ"ם רבינו בפי' תכ"ח ס"ק ה' :

א) **הר"ן** פי' בשם הרז"ה דהתי עד שיגרוף היינו שיגרוף את הגחלים לגד ח' מהכירה ע"ם . ורבינו מיתן בפי' זה ומפרש כרש"י שיגרוף כל הגחלים דאל"ה הי' לריך רבינו לפרש וכוונת רבינו של הירושלמי שהבית הר"ן הגורף לריך שיגרוף כל לרכו ובקושט אפילו לא קטם כל לרכו וע' בר"ן מה שהביא ראיות לזה מתלמודא דידן ומלישנא דמתני' :

מחזירין ובית הלל אומרים אף מחזירין : ב תנור שהיסיקוהו בקש ובגבבא לא יתן בין מתוכה בין מעל גביו כופח שהיסיקוהו בקש ובגבבא הרי זה כבירים בגפת ובעצים הרי הוא כתנור : ג אין נותנין ביצה בצד המיחם בשביל שתתגלגל . ולא יפקיענה בסודרין ור' יוסי מתיר ולא יטמיננ' בחול ובאבק דרכי בשביל שתצלה : ד מעשה שעשו אנשי טבריא והביאו

סלון

דפליגי בלשהות פליגי נמי בלהחזיר שבש"ה כו' ב) :

ב **תנור** שהסיקוה בקש כו' ואפי' גרופה וקטומה לא יתן כו' . כופח שהסיקוהו כו' הרי זה ככיריי' ואפי' חינה גרופה בגפת ועלים הרי הוא כתנור ולא מהני גרופה ואפילו לסמוך לחסור דהניח כוותי' דלחבי וכרב לחא בר לחבה נמי ג) : וכללא דמילתא בתנור ים בני היתירים קדירה חייתא ובשיל כל לרכו. וזה מוכר בין גרופה ובין חינו גרופ' ותו חין היתר כלל. וכופח ים טוד היתר בקש וגבבא ובכירה ים טוד היתרגרופ' וקטומה ולסמוך . גמלא בתנור כ' וכופח ג' ובכירה ה' וכל זה להשהות ובלהחזיר בתנור חין בוש היתר וכן בכופח חין היתר כי חס בקש וגבבא להחזיר . ובכירה בקש וגבבא וגרופה וקטומה ולסמוך . וגמלא ו' וקשה דבגמ' לא משמע כן. ז) ול"ל להשתטח קלי

תגחים בחזרה כירה ושתבי' גרופה חו בקש חט"פ שחינה גרופה. ודעתו להחזיר . ועודן בידו . ושלא יהי' לוגן ודווקא על גביו ד) : ושיטור ע"ג ב"ט פמג"ט לחבל ג"ט לחסור ה) :

ג **אין** נותנין ביצה בצד המיחם כו' דהוי תולדות חו' ואייב חטחת : ולא יפקיענה בסודרין דהוי תולדות חמה וגזר לחטו תולדות חור וכ' יוסי לא גזור: ולא יטמינה בחול כו' . בזה מודה ר"י וב"ט ים . ח' משום מזיז טפר ממקומה . וח' משום דחתי להטמין בדמן ולטט' הב' מטשה והביחו כו' חליבה דכ"ט ולטעם הח' רבנן קחמרי לר' יוסי והשיב ר' יוסי ההוח לא משום דגזרינן חלא משום דחלפה חפתחה דניהג' והוי תולדות חור ממש ו) :

ד **מעשה** שעשו כו' כתב גחון בי"ט מותר לרחוץ בחמין

ב **רבינו** פירש דלשהות תנן משום דחתי' מתניתין כפשטה בלא חסורי מיחסרת וכן פסק בש"ע סי' רנ"ג :

ג) **אביי** מוקי מתני' בשחינה גרופה וקטומה ורב חדא בר לחבה מוקי לה בגרופה ואביי מוקי ר.תני' לסמוך ורב חדא מוקי על גביו ומדברי שניהם לא מוכח לאסור לסמוך כ"ח בחינו גרופה קט ומה . ומדברי רבינו משמע . דאפילו בגרופה אסור לסמוך ומבואר בסי' רנ"ג ס"ק י"ד ט"ו בדברי רבינו :

ו) **אלו** הי' תגחים מבוארים בגמרא כ' מבוארים במשנה כירה כו' פליגי נמי בלהחזיר . ומ"ש דעתו להחזיר ועודן בידו מבואר בגמרא ל"ח כ' ל"ש חלא שעודן בידו כו' הא דאמרת עודן בידו מותר לא אמרן חלא שדעתו להחזיר ומ"ש ושלא יהי' לוגן ע' בב"י סי' רנ"ג וע' בסי' שי"ח ס"ק י"ב . ומ"ש ודווקא על גביו גמר' ל"ז ח' ר"ח הלבו ל"ש חלא על גבה חבל תוכה אסור :

ה) **דברי** רבינו קשים להולמם ואפשר שט"ס כאן וכל"ל ושיטור ט"ג ב"ט עד פ' מג"ט חבל ג"ט מותר. ופי' דאז מיתר אפילו בגחינו גרופה דפחות מג"ט כלבוד . חבל מג"ט לא הוי השהחה כלל . ול"ע : *)

ו) **כל** זה מבואר בגמ' ל"ט ח' :

ז) **הברי** נחון הכיח הרב אלפס בפ"ב דביצה והר"ם סי' ט"ו דביו"ט שרי לרחוץ כל גופו בחמין שהוחמו מערב

---

*) ומצאתי בירושלמי ריש פירקין עד איכן עולא אמר עד ג' ופי' הק"ע עד איכן כמה יהא רחוק מן הכירה ויהא נקרא על גבה. עד ג' עד שיהא רחוק מקרקעות הכירה ג' טפחים. ונראה דכוונת רבינו דהא דאמר בירושלמי עד ג' היינו מלמעלה מג' עד ג' הוי על גבה אבל ג' כתוכה חשוב וכצ"ל ושיעור ע"ג ג"ט . פי מג"ט [ולמעלה] אבל ג"ט אמור :

קלי ח). וכן משמע דקאמר התם מרחץ שפקקו נקביו מע"ם למוצאי שבת כו'. מע"ש למחר נכנס ומזיע ויוצא ומשתטף בבית החילון ובשבת אסור להשתטף למה יזיע ט): מוליאר הגרוף שותין הימנו בשבת אנטיכי אף עפ"י שגרופה אין שותין ממנה: ה **המיחם** שפינהו פי' שלא יתן לתוכו צונן בשביל שיחמו אבל נותן הוא לתוך הכוס כדי להפשירן. **האילפס** והקדירה שהעבירן מרותחין לא יתן לתוכן תבלין אבל נותן הוא לתוך הקערה או לתוך התמחוי ר' יהודה אומר לכל הוא נותן חוץ מדבר שיש בו חומץ וציר: ו אין נותנין כלי תחת הנר לקבל בו את השמן. ואם נותנו מבעוד יום מותר.

סלון של צונן לתוך אמה של חמין אמרו להן חכמים אם בשבת כחמין שהוחמו בשבת אסורין ברחיצה ובשתיה. ביום טוב כחמין שהוחמו ביום טוב אסורין ברחיצה ומותרין בשתייה. מוליאר הגרוף שותין הימנו בשבת אנטיכי אף עפ"י שגרופה אין שותין ממנה: ה המיחם שפינהו לא יתן לתוכו צונן בשביל שיחמו אבל נותן הוא לתוך הכוס כדי להפשירן. האילפס והקדירה שהעבירן מרותחין לא יתן לתוכן תבלין אבל נותן הוא לתוך הקערה או לתוך התמחוי ר' יהודה אומר לכל הוא נותן חוץ מדבר שיש בו חומץ וציר: ו אין נותנין כלי תחת הנר לקבל בו את השמן. ואם נותנו מבעוד יום מותר.

שפינהו מן התור וכן פינה המיס ממנו יא). אבל ניתן הוא לתוכו פי' הרבה. או לתוך הכוס פי' לפילו מעט. וכדי להפשירן אלתוכו קלי. דלחיך הכוס כ"ם הוא. ולתוכו דשרי הרבה ואפי' לנרף דס"ל כר"ם דדבר שאין מתכוין מותר:

והקדירה שהעבירן מרותחין לא יתן לתוכו תבלין

ואין

מערב יו"ט וכפירקין ס' ז' כ' הרא"ם ואלו הגזירות היו אף ביו"ט דהא בריית כי"ט חיירי דקתני מעשה כו' שפקקו נקביו מע"ש כו' אלמא דעל שבת ויו"ט גזרו כאחת כו' והא דתניא מרחץ שפקקו נקביו מע"ש כו' אלא משום חיסור רחיצה תנא לי' דאע"ג דהוסק מעיו"ט אסיר לרחוץ עכ"ל וכן כ' הרא"ם בפ"ב דביצה שם דאסור לרחוץ כל גופו כי"ט בחמין שהוחמו מע"ש וז"ם רביעו דבגמ' לא משמע כן:

ח) ז"ל הר"ן ביצה פ"ד מיהו בחמין שהוחמו בע"ש אפילו כל גופו שרי. מיהו דוקא חוץ למרחץ אבל במרחץ אסור מדקתני בברייתא בפרק בירה מרחץ שפקקו נקביו מערב יו"ט למחר נכנס ומזיע ויוצא ומשתטף בבית החילון ובודאי מדקתני פקקו נקביו בחמין שהוחמו מעיו"ט מיירי. ואפ"ה משתטף אין רוחץ לא ומשתטף גמי בבית החילון אין בבית הפגימי לא עכ"ל הרי מוכח דדווקא להשתטף ברו הגחונים אבל לרחוץ אסור. ומהתימא שכתב"ש סי' תקי"ח לא הזכיר רק התנאי של חץ למרחץ. ומשמע שם שהתיר אפילו לרחוץ. ורבינו לא העיר עליו כלום. ויש לתרץ אך אכמ"ל ולפי דבריהם הלי משתטף הייגו אפי' בחמין כפירש"י:

ט) ע' בתוס' ע"ז דד"ה למוצאי שבת והוי מלי לעירובינהו ולייתנינהו מרחץ שפקקו נקביו מע"ם או מע"ש למחר נכנס ומזיע ולמו"ם ויו"ט רוחץ מיד אלא אי עריב ותני להו כו'. ותירוצם דחוק. אבל לפי שיטת רש"י דלהשתטף אחמין קלי והקשו התוס' שם דד"ה אלא משמע שסובר שהשתטפו בחמין ולעיל אסר ר' יהודה גופי' ומשמע יהלך בין שבת ליו"ט. עכ"ד. וכן הוא שיטת הגאון דמתיר להשתטף ביו"ט ובשבת אסור. ובזה ניחא הברייתא דלא עירוב ותני להו. דעיקר קלי אלהשתטף כמש"ל. ובזה יש חילוק בין שבת ליו"ט. וכ"ת לשמעון היתר זיעה בשבת. ולזה כתב רבינו דלמה יזיע. דמה תועלת. כהיתר זה כיון דאסור להשתטף אח"כ לא יזיעו ג"כ ובזה מתורץ קושית התוס' הנ"ל בד"ה למוצאי שבת. וז"ם רבינו וכן משמע. ודו"ק—ומ"ש כיון שאסור להשתטף למה יזיע. כי כן כ' הרמב"ם בפ"ד מהלכות דעות כי אחר הזיעה ישתטף וכן משמע בגמרא בכנס ומזיע יוצא ומשתטף משמע כי כן דרכי הרפואה:

י) **תוס'** מ"ח ד"ה מוליאר וגרסה בפי' הר' פורת מוליאר הגרוף שותין הימנו בשבת שמוזגין המים חמים כיון עכ"ל. וע"ז הקשה הא חמין לתוך צונן מותר. ע' מ"כ ש"ח:

יא) **בגמ'** אינא תרי מוקומתא רב אחא בר מתנא פי' דהאי שפינהו שפינה ממנו מיס קאמר. ואכתי מפרש שפינהו מן התור ואמר רב ל"ם אלא שיעור להפסיר אבל שיעור לנרף אסור ושמואל אמר

תבלין כו' אבל מלח ארי. אבל נותן הוא לתוך הקערה אבל לא יתן התבלין לקערה ויערה עליהם דעירוי ככלי ראשון:

פרק ד' א במה טומנין התמנה נקרא דבר המקיף את הקדירה ונוגע בדופני הקדיר': ולא בתוכי' פי' לומר לך שאין לריך ניזה רק בתלש. ומוכין [לחין] מחמת עלמן משכח' לה במרטח דביני חטמח. ובכנפי יונה פי' נוצה והיו רגילים לעשות נוצה מכנפי יונה:

טומנין בתלחין פי' לחפי' דקה ובידיעין. א) ר"ת [לומר] קופה מטה על לידה ונוטל פי' שמטה הקופה ומופלין הניזה לגד אחד וכשנוטל הקדירה מניחה כך [מוטה] (התיבה הזאת מטושטש) וכשמחזירה מחזיר הקופה ומופלין הניזה שביבות הקדירה. לא כשהו מבעוד יום כו' כשהו ונתגלה כו' פי' כשהו קודם שחשך' ונתגלה לאחר שחשך' ב) ממלא את הקיתון ונותן לתחת הכר כו' פי' בין לוין

ואין ניאותין ממנו לפי שאינו מן המוכן. מטלטלין נר חדש אבל לא ישן ר' שמעון אומר כל הנרות מטלטלין חוץ מן הנר הדולק בשבת. נותנין כלי תחת הנר לקבל ניצוצות ולא יתן לתוכו מים מפני שהוא מכבה:

פרק ד

במה טומנין ובמה אין טומנין אין טומנין לא בגפת ולא בזבל ולא במלח ולא בסיד ולא בחול בין לחים בין יבשים לא בתבן ולא בזגים ולא במוכין ולא בעשבין בזמן שהן לחים אבל טומנין בהן כשהן יבשים. טומנין בכסות ובפירות בכנפי יונה ובנסורת של חרשים ובנעורת של פשתן דקה ר' יהודה אוסר בדקה ומתיר בגסה: ג טומנין בשלחין ומטלטלין אותן. בגיזי צמר ואין מטלטלים אותן. כיצד הוא עושה נוטל את הכיסוי והן נופלות ר אליעזר בן עזריה אומר קופה מטה על צדה ונוטל שמא יטול ואינו יכול להחזיר וחכמים אומרים נוטל ומחזיר. לא כסהו מבעוד יום לא יכסנו משתחשך. כסהו ונתגלה מותר לכסותו. ממלא את הקיתון ונותן לתחת הכר או תחת הכסת:

במה

חמר לפילו שיעור לגרף חסור וכתבו תוס' בד"ה לא שמו דאם פיגהו עם המים מסכחת לה דלפעמים ים שיעור לגרף ולפעמים אין שיעור לגרף אבל בפיגה ממנו מים לעולם יש שיעור לגרף והקשו מדקאמר שמואל לפי' שיעור לגרף ת"ל מוקי מתניתין כאביי דדייק בפיגהו דהייגו עם החמין. דלרב אדא שמפרש שמואל מים לעולם יש שיעור לגרף ות"ל מאי לפי' שיעור לגרף דקאמר שמואל וכיון דמפרש כאביי בפיגה ממנו מים לעולם יש שיעור לגרף ות"ל מאי לפי' שיעור לגרף דקאמר שמואל וכיון דמפרש כאביי ת"ל נידוק דווקא בפיגהו הא פיגה ממנו אסור כר' יהודה. ע"ש מה שתירלו בדוחק. לכך מפרש רבינו דשמואל מפרש בפיגהו כולל שניהם. ומפני שלי פיגהו כולל שניהם אמר רב לא שנו אלא שיעור להפזיר ולא לגרף והייגו בפיגהו עם המים אבל שיעור לגרף כגון בפיגה ממנו מים אסור כר"י. ושמואל אמר לפי' שיעור לגרף דהייגו בפיגה ממנו מים מותר ולפון פיגהו כולל שניהם וד"ק:

א) **כר"ת** מ"ט ע"ש בד"ה טומנין:

ב) **ע'** תוס' ב"ש ע"ש בד"ה כיסהו מבעוד יום דמתגלה מבעוד יום חיירי עכ"ל. אמנם בפי' רש"י ס"ק ט"ו הביא כמה פוסקים דלא כתוס' והביא ירושלמי מפורש כפי' לדבריהם:

בפני

לוקן כדי שלא תחוס בין לוקן כדי להפיג ליקתן ג):

פרק ה׳

א **במה** בהמה כו׳. כללא דמילתא שפה דברים שלין בהמה יוצאה בה. (א) משלו. (ב) ומידי דלא מיקטרא א)(ג)וקטירות יתירה. ב) (ד) דילמא נפיל ואתי לאתויי ג) (ה) משום מרחיק עין דמחזי כמאן דבעי למכור בשוק. (ו) ומשום טו ד). יוצא הגמל בחפסר פי׳ ולא בחטס. ולקה בחטס פי׳ ולא בחפסר. ובגמרא מחליפין אמר ר״י אמר שמואל מחליפין לפני ר׳ כו׳. מאי לאו למעוטי גמל בחטס. לא למעוטי נלקה בחפסר דמתני׳ תנא לובדקים וגמל יולאין בחפסר. ופסק רב אלפס גמל בחטס לא. והוא תמוה דהא קאמר לא למעוטי נלקה בחפסר. וכן לקמן בדף נ״ב דקאמר אדרבא מסתיים דשמואל הוא דאמר כו׳. וקמקמי בתוספ׳ תימא לרשב״א מאי רבי׳ מייתי כו׳ ע״ש. וגראה דזהו כוונת האלפס שהעתיק במתני׳ תנא דע״כ דשוס למעוטי גמל בחטס תנא אדרבא בהמית. דאי למעוטי נלקה בחפסר קשה אידך בריישא דתנא לובדקי׳ וגמל יולאין בחפסר וכאן לא תני מאין דלימא למעוטי נלקה בחפסר ע״כ גמל בחפסר דווקא ולא בחטס. ואייט דברי ר׳ [ישמעאל בר׳] יוסי. דר׳ השיב לו למעוטי נלקה בחפסר. ומסיי׳ ר׳ [ישמעאל בר׳] יוסי דזה לא תפסר דבמתני׳ תנא ובזה מתורץ קושי׳ התיספ׳ ג״כ דאמר ר״י א׳ שמואל כל הבהלות ותשובות שהשיבו ר׳ [ישמעאל בר׳] יוסי לפני ר׳. ולובדקים בפרומבי׳ פי׳ הוא שדרכו בחפסר דרכי בפרומביה נמי ואין זה נטירותא יתירתא. דפעמים יולא בזה. ופעמים בזה ה). וסוס בסיר. לע״ג דמשמיע קול כיון דלא נעשה לכך אלא לתת רגועה ילמסוך ו). ונמשכים בסיר. וקמ״ל דלא הוי כמאן דאזיל לחיגנא. ומזין עליהם. משום דהוי תשמיש לדם המוסך. וטובלין במקימין. פי׳ עליהן וא״ל לסלקן:

ג **חמור** יולא במרדעת בזמן שהיא קשורה לו כו׳. מע״ם. דבשבת א״א לקשור קשר גמור וחייסינן דלמא נפל ואתי לאתויי ד״א בר״ה. ואם קשר קשר גמור אלי בפלוגתא דהמשכל בשבת ז). זכריס יולאין לביבין א״ר הונא תותבי. פי׳ רש״י שקשורים שנים שנים ורב אלפס פי׳ מטלניות

במה בהמה יוצאה ובמה אינה יוצאה יוצא הגמ׳ באפסר ונאקה בחטם ולובדקים בפרומביא וסום בשיר וכל בעלי השיר יוצאים בשיר ונמשכים בשיר ומזין עליהן וטובלין במקומן: ב חמור יוצא במרדע בזמן שהיא קשורה

לו

מרוקמות

ג) **בשני** הפירושים רמ״י ורמב״ם וע׳ סי׳ רכ״ז ס״ק י״ט:

א) **נ״א** ע״כ נלקה בחפסר לא תיבעי לך כיון דלא מיקטרא כי׳ משלו הוא:

ב) **פליני** כי׳ תנא קמא וחכמיה ופסק שמואל כחכמי׳ דנטירותא יתירתא לא הוי משוי ואפי׳ לאמר החום׳ כ״ב ח׳ בד״ה אמר שמואל פסק הרב פורת דכל נטירותא יתירתא אסור וכן הוא בשו״ע סי׳ ש״ה:

ג) **שם** כ״ב ח׳ ח״ד זימנין דרפי ונפיל ואתי לאתויי:

ד) **שם** כ״ב ח׳ לגוי לכו״ע אסור. בין לרב בין לשמואל. ובדף כ״ד ע״ב ולא בזוג משום דמיחזי כמאן דאזיל לחיגנא:

ה) **ע׳** בתוס׳ כ״ח ב׳ בד״ה אז דילמא וע׳ מ״ש רבינו בסי׳ ש״ה ס״ק ג׳:

ו) **משמע** דסיר נקרא ע״ש שמשמיע קול והוא דהטבעת הקבוע בתוך הקלעדה הגדולה שסביב לוחרה הוא משמיע קול בקשקושו:

ז) **ע׳** בתוס׳ כ״ג ע״ח בד״ה יהוא, ורבינו פי׳ טעם אחר. וזהו שבמתני׳ תנא קשורה לו סתם דהא ודאי בע״ש הוא. דבשבת אסור לקשור קשר של קיימא ואם אינו קשר גמור אז חיישינן דלמא נפיל כו׳. ואפילו בדיעבד

שקשר

מרוקמית שמייפין ומקשטין הבהמה מלי משמע דליבוד ליפנה דקריבו דכתיב לבבתני לרש"י שמקרבין סנים. ולרב חלפס שמקרבין בני אדם לרחוה טוי מטלטלות ח). עולא אמר טור שקוסרין להם שנגד לבם. רב נחמן בר יצחק אמר [עיר] שקיסרין להם מתחת זכרותן:

ג **ובמה** תניא יוצאה לא יצא הגמל במטולטלת. פי' הקשורה לו בזנבו אבל יוצא במטולטלת הקשורה לו בזנבו ובחוטרתו. ולא יקשור גמלים זה בזה וימשוך. פי' שקוסרים זה לזה וזה לזה ומושך באחד. אבל מכנים חבלים כו'. פי' כל החבלים ביחד. ובלבד שלא יכרוך. דמן הסתם רגילין להיות זה של צמר וזה של פשתן. גמ'. והתניא התוכף תכיף לאחת תינוקיות. לעולם כלאים דחבלים וס"ק ובלבד שלא יכרוך ויקשור. פי' שלא יקשור קודם שבא ואח"כ יכרוך. דבקשירה הוי כלאים. ובכריכה נהגה מן הכלאים שמחמת יזיו. ומכאן למד רמ"ה [נ"ל מרב"י. והוא ר"ת מרביצו בית יוסף והוא בטור יו"ד סי' ס' בד"ה המנהיג] ובאחת הרב"י לא כתב אלא קשירה וכריכה חשוב כשתי קשירות. והוא למד מרש"י שהי' כתוב לפניו ברש"י (דף נ"ד ע"א) כריכה וקשירה כשתי תכיפות. ובאחת הוא טעות. דברש"י שלפנינו כתיב בשתי תכיפות. וה"פ רש"י כריכה כדי לחמש מכלאים. וקשירה בשתי תכיפות. פי' בשני קשרים ולריך לאחד הלוכב דווקא בב' קשרים ט]:

ד **אין** חמור יוצא כו' דילמא נפיל: ולא בזוג כו' דאם היגו פקוק אסור אפי' באחר דמשמיע קול ואע"פ שהוא פקוק אסור דמיחזי כמאן דאזיל לחיגנא. ולא בסולם כו' עד פרסו של רחב"ע. הכל משום מצוי. והא דקאמר ולא בזוג הא לאחר שרי כן פסק רב אלפס וק' הא בפ' במה אשה דף ס"ד ע"ב מוקי לה כתנאי סותאן בחמה כו'. ואגן פסקינן כרב דכל מקום שאסרו חכמים מפני מראית העין אפילו בחדרי חדרים אסור.*) וגרסה לתרץ דאי' בגמ' דכתובות דף ס' תניא

לו זברים יוצאין לבובין • רחלות יוצאות שחוזות כבולות וכבונות. העזים יוצאו צרורות ר' יוסי אוסר בכולן חוץ מן הרחילין הכבונות רבי יהודה אומר עזים יוצאות צרורות ליבש אבל לא לחלב: ג ובמה אינה יוצאה לא יצא גמל במטוטלת לא עקוד ולא רגול וכן שאר כל הבהמות. לא יקשור גמלים זה בזה וימשוך אבל מכנים חבלים לתוך ידו וימשוך ובלבד שלא יכרוך: ד אין חמור יוצא במרדעת בזמן שאינה

קשורה

שקצר קצר גמור תלוי זה בפלוגתא דהמכנל בשבת ולמ"ד לבנו ביום אסור להזות מהתכשיל ח"כ גם כאן אסיר ליהנות. ואם נתיר לו ע"י הקצר שהבהמה תוכל ליגע ח"כ נהנה ממלאכת שבת וח"כ ע"כ בקשירה מע"ש מיירי. כשמואל:

ה) **ברש"י** שבאלפס כתב כמדומה דלפירוש האלפס לא אתי שפיר הרחי' דלבבתני ולכן פי' רבינו גם לאלפס:

ט) **ע'** במרדכי סוף פרקין שהביא בשם רש"י כריכה וקשירה היינו שתי תכיפות ועש"ה משמע שהבין כפי הבנת הב"י. וע' בחידושי אגודי שם שהביא בשם ריב"ח דכריכה משום חימום נקט לה עש"ה:

ע'

---

*) ובהכי אתי נמי שפיר הא דאיתא במועד קטן דף י"ג ע"ב במשנה שם מוכרי פרות בשוק וכלים מוכרים בצנעה כו' ע"ש ולכאורה קשה בפרהסיא אסור משום מראית העין שמא יאמר לצורך המועד מוכר ואיך מותר בצנעה הא כ"מ שאסרו כו' אבל לפי מ"ש רבינו אתי שפיר משום דאהל המועד אינו אסור אלא במדבנן וצ"ע מהא דבעי ר"ז דף י"ד גבי אבידה ערב הרגל וכן גבי אונן אי חישינן למראית העין בצנעה ואכ"מ להאריך וצ"ע:

ר' מרינוס גונח יונק חלב בשבת כו' אמר רב יוסף הלכה כר' מרינוס. תניא נחוש אים גליא אומר ליטור שעלו בו קשקשין ממעכן ברגלו בלגעה ואינו חושש אמר רב יוסף הלכה כנחוש אים גליא. תוספ' ממעכו ברגלובלגעה בשבת והא דאמר רב כל מקום שאסרו חכמי' מפני מראית עין אפילו בחדרי חדרים. היינו דווקא באיסור מלאכה דאורייתא כמו שיטחן בחמה כי' דהרואה יסבור שכבסן בשבת. אבל הכא לא ירחה אלא מלאכה כלאחר [יד] דהוי דרבנן ולא גזרו לאסור בחדרי חדרים עכ"ל. ולפי זה ל"ל דהא דמוקי לה סוגיא דבמה אשה כהגאי גדחית לאחר פסק רב יוסף וכדפי' התוספ' דלא אסרו אלא כשהרואים יסברו דעביד איסור דאורייתא [א] ולא פרה בעור הקופר פי' יאלי הוא הקיפד והוא בעלמו יונק הבהמה ועושין מעורו שלא יניק יא):

פרק ו

כלא דמילתא. ז' דברים שאסורין לנשים. וא' מהם חייב חטאת. (א) משוי. (ב) דילמא נפיל ואתא לאתויי (ג) דלמא שלפה ומחוית. (ד) דלמא מחייכי עלה. (ה) שלריך להסיר. (ו) ומקפדת (ז) וסגדל המסומר:

א במה אשה כו' ולא ברליעה שברחשה. פי' שקושרת ברחשה ולא שמקלעת. קשורה לו ולא בזוג אעפ"י שהוא פקוק ולא בסולם שבצוארו ולא ברצועה שברגלו ואין התרנוגלין יוצאין בחוטין ולא ברצועה שברגלי' ואין הזכרי' יוצאין בעגלה שתחת האלי שלהן ואין הרחלים יוצאות חנונו' ואין העגל יוצא בגימון ולא פרה בעור הקופר ולא ברצועה שבין קרניה פרתו של ראב"ע היתה יוצא ברצועה שבין קרניה שלא ברצון חכמים:

פרק ו

במה אשה יוצאה ובמה אינה יוצאה. לא תצא אשה לא בחוטי צמר ולא בחוטי פשתן ולא ברצועות שבראשה ולא תטבול בהן עד שתרפס ולא בטוטפת ולא בסנבוטין בזמן שאינן תפורין ולא בכבול לרשות הרבים ולא בעיר של זהב ולא

דבמה שקולעת מותר לצאת דהא ליכא איסור בשתירה כמו שים איסור בקליעה ולא תשרש ולא תטבול כלל א): ולא תטבול בהן עד שתרפס נקט לה הכא דמה שאינה יולאה בהן בשבת ומה שאינה טובלת אר טעם להו: עד שתרפס כדי שיעלה בהם מים. ובשבת חיישינן דילמא מייתי לה: ולא בכבול לר"ה אבל שאר תכשיטין אפי' בחלר אסור ואפי' בבית: ולא בעיר של זהב פי טעמה על הראש ונורת ירושלים עליה. ב): ואע"ג דכלילא שרי שמואל. התם אין יולאה בה כי אם אשה מצוכה. אבל שיר של זהב נשים בעלמא נמי יולאין בה לאחר שעשה ר"ע לדבריהם דווקא. ונתקנאו בה לאחר זמן ועשו רבים ג"כ: ובכלה דעבדה ז' נוחין לאיסורא. של מתכת אסור לעולם (א) בין בכשותו. (ב) בין בלוחרו. (ג) בין דעביד לי' רבו. (ד) בין דעבד ליהו לנפשי' ושל טיט. בכשותו אסור. בין

א) ע' בר"ן פ"ג דבילה במתני' דאין מוליכין את הסולם וע' בביאורי הגר"א סי' ס"ה ס"ק כ"ט:

יא) **הוא** כפי' התוס' ל"ד כ' ד"ה דלא: א) **תום'** כ"ו ח' ד"ה במה: ב) **כפי'** ר"ת ל"ע ח' ד"ה ולא בעיר:

ג) ע' ירושלמי פ' זה. והנה קשה לו לרבינו דהא מלשון הגמרא משמע דר"ע דווקא עשה לדבריהם ח"כ לא נפיק בה רק אשה מצוכה ח"כ מ"ש מכלילא לזה תירץ כי בתחלה לא עשה רק ר"ע ואח"כ נתקנאו בה ועשו הכל. ולפ"ז כ"ל לתרץ דלכאורה בעיר של זהב דסבר ר' אליעזר יולאה בו לכתחלה והטעם דמלן דרכה לעיפך אשה מצוכה ולא שלפה ומחוית וא"כ קשה מאי טעמא דרבנן דאסרי

ח"כ

(ה) בין דעביד לו רבו. (ו) בין דעבד לנפשי'. ובלוחרו (ז) עביד לנפשי' לא ילפ בה. עבד לו רבו ילפ ד). והטעם של מחכת לעולם אסור דאי נפיל לאתויי ושל טיט בכסותו דילמא נפיל ונפיל לכסותו אבל בלוחרו יולא. דאי נפיל אדי לי' אבל עביד לנפשי' לעולם אסור בין טיט ומחכות ובין לוחרו וכסותו: ולא בקטלא פי' שקוצרת סביב לוחרה והבגד תלוי על לבה והוא חסוב ומלויר בזהב: ולא בזמים. פי'

ולא בקטלא ולא בזמים ולא בטבעת שאין עליה חותם ולא במחט שאינה נקובה ואם יצאה אינה חייבת חטאת: ב לא יצא

האיש

נזמי האף שתחוב תחת פדחתה ותלוי לה על האף. אבל נזמי אוזן יולאה בה דלא מגליא טערה. ודווקא באשה אבל הבעל אסורין ה): ולא במחט שאינה נקובה פי' טס של זהב ים ברחשה ובחול מחלקת טערה ו):

ב **לא** יצא האיש בסנדל המסומר. ז' גווני להיתר. (א) מסמרים למטלה ז) (ב) עשאו כמין טס. ח) (ג) כמין יתד. (ד) כמין כלבוס. (ה) חיפהו כולו

דהא בכלילה מודי דשרי כיון דלא נפיק בה רק לשה חשובה לא חייסינן ות"כ לחתי לשרי בעיר של זהב וליכא למימר דס"ל דבעיר של זהב נפקי גם שאר נשים ר"ש ר"ח ורבנן פליגי במציאות אבל לפי מה שכ' רבינו ניחא דר"ח רבו של ר"ע ובזמנו עדיין לא היו רגילים לצאת בעיר של זהב רק נשים חשובות ולכך התיר. אבל חכמים הימנו בר פלוגתי' דר"מ כמפורש בברייתא ובזמנם שהיו אחר ר"ע כבר נהגו כל הנשים לצאת לכך לשרו. ובזה ניחא לי סוגיא בדף קל"ח ב' מתקיף לה רב עשת מי ליכא מידי דרבנן מחייבי חטאת ור"ח שרי לכתחלה מתקיף לה רב יוסף אלמא לא הרי עיר של זהב דר"מ מחייב חטאת ור"ח שרי לכתחלה כו' ת"ל אביי מי סברת ר"ח אדר"מ קאי אדרבנן קאי דאמרי פטור אבל אסור ואמר להו אינו מותר לכתחלה. משמע מגמ' דרב יוסף הוי ס"ד דחכמים ור"ח קיימי אר"מ ולריך להבין מאי ס"ד דרב יוסף ובמאי פליג עליה אביי ולפי דבריהם ניחא דהנה בסוגיא דיבן כ"ע ב' אינה כלילה רב אסור ושמואל שרי דאיסיפא כ"ע ל' דאסור כ"פ דאתרוקתא כו' רב אמי מתני לקולא דאתרוקתא כ"ע ל"פ דשרי כ"פ דאיסיפא מר סבר כו' ומר סבר מתן דרכה למיפק בכלילה אבל חשובה ואבל חשובה לא שלפא ומחויא ת"ל רב שמואל בר בר חנה לרב יוסף בפירוש אמרת לן משמי' דרב כלילה שרי ופירש"י אלמא דרב אמי סיקר דמוקי פלוגתא דאיסיפא אבל באתרוקתא מודה רב ואינה לאוקמי לדידי' באתרוקתא עכ"ל. והשתא ניחא הכל דלעיבא קמא דאיסיפא כ"ע ל"פ דאסור הטעם משום דלא ס"ל טעם דמתן דרכה למיפק וע"כ משום דס"ל דרבנן פליגי אר"ח בעיר של זהב וס"ל דבעיר של זהב ג"כ אין דרכה למיפק רק אבל חשובה ואפ"ה אסרי דלא אמרינן מתן דרכה למיפק וא"כ ה"ה בכלילה באיסיפא ג"כ אסור ורב ושמואל ל"פ רק באתרוקתא אמנם לגירסת דרב אמי דהוא לגירסת דרב יוסף דבאתרוקתא ל"פ כ"ש באיסיפא ולשמואל שרי דמתן דרכה למיפק כו' ת"ל ע"כ ל"ל דהא דאסרי רבנן בעיר של זהב ל"פ אר"ח אלא דבזמן ר"ח אלא היו יולאים רק נשים חשובות לכך שרי ובזמן חכמים שכבר נהגו לצאת גם שאר נשים לכך אסרי. וא"כ ר"ת דאמר יולאה אבל בעיר של זהב מתן הוי כר פלוגתי' בזמנו היינו מתן דס"ל כר"מ דחייב חטאת פליג עלייהו ר"ח דיולאה לכתחלה ולזה רב יוסף לטעמי' דתקיף שפיר דהא ר"מ לאו אתרבנן קאי דהא פליג עלייהו כלל רק אמתן דס"ל כר"מ דחייב חטאת כל"ל וא"כ אין תקיף רב שפת מי ליכא מידי כו'. וא"ל אביי מי סברת ר"ח אדר"מ קאי אדרבנן קאי. פי' דאמת כלשון קמא דמתני פלוגתא דכלילה באתרוקתא אבל באיסיפא כ"ע אסור דלית להו טעמא דמתן דרכה למיפק. וע"כ משום דס"ל דרבנן פליגי אדר"ח וס"ל טעמא הנ"ל גבי עיר של זהב וא"כ ר"ח אדרבנן קאי כן נראה לי לפי דברי רבינו ז"ל בהאי דלעי לקמן מרגניתא (ובזה אתי שפיר דלא הביא רב יוסף ברייתא דכובלת ס"ב ע"ח):

ד) **כך** זה מבואר בגמ' דף כ"ח וכדרב נחמן דבר המקפיד עליו רבו אין יולאין בו ובשל טיט אמר שם בריש העמוד הא דעבד לי' רבו הא דעביד לנפשי' דבדעביד לו רבו אי מיפסק מירתת ומיקפל לו והיולא בטלית מקופלת חייב חטאת:

ה) **פי'** לפי שהם יולאים בגילוי הרא"ש. ומתורץ בזה קושית התום' כ"ט ב' ד"ה נזמי. והם הקשו מפני שמפרשים כרש"י מפני טירחא. וע' מג"א סי' ס"ג ס"ק ט"ז שתירץ כן וע' בביאורי הגר"א שם ס"ק כ"ב:

ו) **ע'** בדף ס' ע"א ברש"י ותוס' וע' בסי' ס"ג בביאור הגר"א ס"ק כ"ג וס"ק כ"ה:

ז) **שם** בגמ' ס' ע"ב חיפהו בעור מלמטה וקבע מסמרות מלמעלה מותר:

ח) **שם** עשאו כמין כלבוס כו':

האיש בסנדל המסומר ולא ביחיד בזמן שאין ברגלו מכה ולא בתפילין ולא בקמיע בזמן שאינו מן המומחה ולא בשריון ולא בקסדא ולא במגפיים ואם יצא אינו חייב חטאת: ג לא תצא אשה במחטהנקובה ולא בטבעת שיש עליה חותם ולא בכוליאר ולא בבובלת ולא בצלוחית של פלייטון ואם יצתה חייבת חטאת דברי' מאיר וחכמי' פוטרין בבובלת ובצלוחית של פלייטון: ד לא יצא האיש לא בסייף ולא בקשת ולא בתרים ולא באלה ולא ברומח ואם יצא חייב חטאת ר"א אומר תכשיטין הן לו וחכמים

כולו במסמרים (ו) תפרו מבפנים ט). (ז) עד שבע: י) ולא ביחיד בזמן שאין ברגלו מכה. דלמא מחייכי ובלפי. הא יש ברגלו מכה נפיק. לרב הונא בחותו שיש בו מכה לחייא בר רב בחותו שאין בו מכה. ופוסקים פסקו כחייא בר רב ואין שום הכרח ואדרבה דקאי ר' יוחנן סבר לה כרב הונא וקאמר דלמא כחייא בר רב סבר לה ודיחוי בעלמא הוא יא): ולא בתפלין למ"ד שבת זמן תפלין הוא לריך לאחוץ לבית הכסא וחייסינן דלמא אתי לאתויי יב) ולא בקמיע כו' ומומחה איתמחי גברא ולא איתחמי קמיע. או איתמחי קמיע אע"ג דלא איתמחי גברא. ולרש"י איתמחי גברא דהייגו שריפה לג' ב"ה בג' לחשים הוי מומחה לכל הלחשים שבעולם שיכתוב הוא שיולחין בהן בשבת. אבל אם כתב אדם אחר א' מג' לחשי' שריפה המומחה לא יצא בהן: ומומחה קמיע הוא שריפה לחם אחד ג' ב"ה הוי קמיע זו דהייגו הלחם מומחה לכל מי שיכתוב הלחם: ולתוס' מומחה גברא שריפה בלחם אחד על ג' קלפים ג' ב"ה. הוי מומחה גברא ללחם זה בחיזה קלף שיכתוב. אבל לים אחר לא יכתוב: ומומחה קמיע שריפה לחם אחד על קלף אחד ג' ב"ה הוי מומחה הקלף הזה ומותר לכתת בו כל אדם. אבל לחם אחר שיכתוב לו לחם זה בקלף אחר לא יצא בו יג):

ג **לא** תצא אשה במחט הנקובה. ולא בטבעת שים עליה חותם. אמר עולא וחילופיהן בחים פירש"י לטבעת קטי אין עליה חותם חייב חטאת. ים עליה חותם פטור אבל אסור ולר"ת אין עלי' חותם מותר לכתחל' דכל תכשיטין הים מותר דגמים שחלניות הן אבל לא לגמי'. יד) ומחט לפי' הרא"ם בין נקובה ובין שאינו נקובה. פטור אבל אסור. ולהרי"ף מחט שאינה נקובה חייב חטאת. וחכמים פוטרין בכובלת כו' פי' דוקא בשים בושם אבל אין בה בושם חייב חטאת טו): ד **לא** יצא האיש בסייף כו' ר"ה ה' תכשיטין הן לו וחכ"א כו' ור"ה סבר דלעתיד לבא אין לריכין ועכשיו הן תכשיטין ונקט הכי חמשה שכן היתה בירושלמי טז) אין חמושים אלא מזויינים וע"ם חמשה כלי זיין כתיב חמושים. וכתבו תרבותם לאחים

ט) **שם** בשת מני' ההוא רשעתא כו':

י) **שם** כרבי חגינא ואמרו שם אחז נעביד כר' חגינא:

יא) **עי'** בסי' ס"ח ס"ק כ':

יב) **שם** בגמ' דף ס"ח ומשום דשתמא כר"מ וכמתני' ג' מסויס דברי ר"מ. ובגמ' ס"ב אמרו דר"מ סבר שבת זמן תפלין:

יג) **ליבדרין** קתני לחים אחר שיכתוב הייני שם שכתבו במומחה גברא לא יצא. ובקלף אחר היינו במומחה קמיע:

יד) **עי'** ברא"ם סי' י':

טו) **בריירא** ס"ב ע"ב:

טז) **עי'** משנה זאת. וכפי' קרבן עדה:

לתתים. וכן ממתכין לספסתא לבהמה. ומניקותיהם למזמרות הוא שקולריס בו התבוהה. והמלכים הם שחוחזין חנות ויעשו למזמרות שהם יהיו להכין מלכל לחדס. והמין עם החוחזים חרבות יתקנו מלכל לבהמ' כלאמר הכתו' והיו בני נכר וגו'. בירית מהורה שהיא תשמיש כלים: ויולאים בה בשבת דלא מגליא שוקה. כבלים ממתים. שהוא תשמיש חדס. ואין יולאין בה בשבת. שיכולה לשלוף ולטעו"כ לא תפל מכנסיים מעל שוקה יז).

ה **יוצאה** לחצר בחוטי שער כו'. ובפאה נכרית. פי' שאין לה שער ניטלה שער ומכנסת תחת הלביך כדי שתתרלה בעלת שער יח). במוך כו' דוקא מקושר. ובמוך שהתקינה לנדתה לטעו"ש שאינו מקום דמאים לי נפיל לא לאתוויי יט): ובפלפל וכגרגר מלח. המעם משום דכבר נתנה

וחכמים אומרים אינן אלא לגנאי שנאמר (ישעיה ב') **וכתתו חרבותם לאתים וחניתותיהם למזמרות ולא ישא גוי אל גוי חרב ולא ילמדו עוד מלחמה. בירית טהורה ויוצאין בה בשבת. כבלים טמאין ואין יוצאין בהן בשבת: ה יוצאה אשה בחוטי שער בין משלה בין משל חבירתה בין משל בהמה ובטוטפ' ובסנבוטין בזמן שהן תפורין. בכבול ובפאה נכרית לחצר. במוך שבאוזנה ובמוך שבסנדלה ובמוך שהתקינה לנדתה בפילפל ובגרגיר מלח וכל**

מע"ם. וכלבד שלא תתן לכתחלה בשבת. החיסור משום שחיקת סממנים. כן משמע בתוספ' (פרק שני) והביאה הרא"ש (סי' י"ח) יולאין בתוך וכספוג שעל גבי מכה יולאין בקליפת השום כו' ואם נפל לא יחזיר כו' יולאין בחגר כו' יולאין בתפלצית כו' וברטיה שעל גבי המכה ואם נפל לא יחזיר ואין ל"ל שלא יתן לכתחלה בשבת. בשני בבות קתני ואם נפל לא יחזיר דהטעם משום שחיקת סממנים. ובשני בבות לא קתני ואם נפל לא יחזיר שהם אין מרפאין רק מסמרין שלא יסרט המכה. ב שן תותבת ושן של זהב ר' מתיר וחכמים אוסרין. פי' שהשן של זהב במקום שן שנפל ודוקא של זהבאסרי חכמים אבל של כסף מותר דלא מחייכי עלה כא):

ו ז **יוצאין** בשלט שעל הלינית. מכה תחת פרסת הרגל. הבנות קטנות

דבר שתתן לתוך פיה ובלבד שלא תתן לכתחלה בשבת ואם נפל לא תחזיר. שן תוחבת ושן של זהב רבי מתיר וחכמים אוסרים: ו יוצאה בשלע שעל הצינית הבנות קטנות יוצאות בחוטין ואפי' בקיסמין שבאזניהם ערביות יוצאות רעולות ומדיות פרופות וכל אדם

אלא

יז) **ע'** בדף ס"ג ע"ב בתוס' ד"ה בירית ורבינו מפרש כפירש"י שם ד"ה תחת שעשה. וקושית התוס' יש לתרץ דבבירית שהיא תחת שלפנה יפלו המכנסי' שאין להם לחזיר תחת שכל כלים שהם בשתים שם תשלוף תחת עדיין יחזיק השני את המכנסיים ולמסקנא חיישינן רק משום שלשלת דלמא שלפה תכל בכלים בעומן שפילו בשתים לא חיישינן:

יח) **לאפוקי** ממה שכ' שם שלטי הגבורים על הרי"ף ללמוד מכאן היתר לנשים נשואות היולאות בכיסוי שערות שלהם שמכסים בשער אחרים תלוים כמו שייטלען וכדומה. לזה כ' רבינו שכאן מיירי. שהן מכוסות בעיף. ואף שבשלטי הגבורים דחה זאת אין מוכרח:

יט) **גמרא** דף ס"ה ע"א:

כ) **ע'** מ"ש רבינו בפי' פ"ג ס"ק ל"ז וצפי' פ"ח סעיף כ"ב:

כא) **הוא** כלשון רבותיו של רש"י דף ס"ה ע"א וע' בפי' פ"ג סעיף י"ב:

ממעשה

קצוות יולאות בחוטין ואם היו של לבעונין לחסור בא) : ומדיות פרופות . וכמסנה ז' קלמר פורפת על האבן ועל האגוז ועל המטבע דלפי' לכתחלה . אם היו קטור בנגד האבן והאגוז והמטבע . ופי' מדיות פרופות אם היו פרופה מע' שבת יולאה בך . ובלבד שלא תפרו' לכתחלה בשבת דהיינו לתת לתוך הנגד . ובאגוז מותר . ובאבן מהני הכנה ויחוד ובמטבע אסור אלא א"כ כרכה בנגד וקשרה שם מע"ם בב):

ח **הקיטע** יולא בקב שלו דר"מ ור"י אוסר . פלוגתיי' דמר סבר חיישינן דלמא נפיל ואתי לאתויי ור"מ לא חיישינן שוין שלריך לו בהליכה לא אתי לאתויי בידו כי אם יגבשם: סמוכות כו' ויולאין בהן בשבת אלא אתי לכ"ע דאי אפשר לו להלוך בלא הסמוכות בג) ונכנסין בהן בעזרה דלאו מבטל הוא שאינו עומד ברשם הרגל: בסא וסמוכות שלו טמאין מדרס ואין יולאין בהם בשבת דהוי משאוי . ואין נכנסין בהן בעזרה כיון

אלא שדברו חכמים בהווה :

ז **פורפת על האבן ועל האגוז ועל המטבע ובלבד שלא תפרוק לכתחילה בשבת :**

ח **הקיטע יוצא בקב שלו דברי רבי מאיר ורבי יוסי אוסר ואם יש לו בית קבול כתותין טמא. סמוכות שלו טמאין מדרס ויוצאין בהן בשבת ונכנסין בהן בעזרה בסא וסמוכות שלו טמאין מדרס ואין יוצאין בהן בשבת ואין נכנסין בהן בעזרה אנקטמין טהורין ואין יוצאין בהן :**

ט **הבנים יוצאין בקשרים ובני מלכים בזוגין וכל אדם אלא שדברו חכמים בהווה :**

י **יוצאין בביצת החרגול ובשן שועל ובמסמר מן הצלוב משום רפואה**

שהן כרשם הרגל הוי דומיא דמנעל : אנקטימון. פי' פורמי והוא פרלוף להבדיל הקטנים .

כד) פ"ה חמור שהלינים עוסין. פי' אחר קסורי והוא ג' קנים קסורי' והולכים עליהם :

ט **הבנים** כו' ובני מלכים בזגין וכל אדם אלא שדברו חכמים בהווה : י **יוצאין** בביצת החרגל דעביד לשחלא פי' רש"י לכאב התוזן ור"ת פי' שמוטת הירך . והוא דומה למה שאמר במתני' השחול והכסול :

פרק ז

א **כלל** גדול כו' . כל הפרקים עד הנה דברו בע"ם : וכלל בהם הולאה שמע"ם הטמנה מע"ם ושביו' מע"ם . וכל שבשבת חייב חטאת בע"ם לא יולא בהן א) . ובמה בהמה ובמה חשה. ועכשיו מתחיל להודיע כל מלאכת שבת והן מ' חסר אחת שאם עשה כולן חייב ל"ט חטאות וכא להודיע בחיוב חופן חייב על כל אחת ואחת . ובחיוב ענין אחת על כולן.

ומס

דברי ר' מאיר *) וחכמים אומרים אף בחול אסור משום דרכי האמורי:

פרק ז

כלל גדול אמרו בשבת כל השוכח עיקר שבת ועשה מלאכות הרבה בשבתות

בא) **ממעשה** דחבוה דשמואל : כב) **ע'** כסי' ס"נ סעיף כ"ב וע' בכי' ס"ח ס"ק ס"ה בביאורי הגר"א :

בג) **ע'** תוס' ס"ה ב' ד"ה הקיטע :

בד) **הוא** ג' לשונות בגמ' ובקשורי משמע שמפרש כרש"י שכ' שהולכים עליהם ודלא כפי' הערוך וע"ע כמ"ש התוס' בשם ר"י בד"ה קישורי :

א) **פי'** כמו לא יצא החייב במחטו וע' בתוס' י"ח ב' ד"ה שמא יעבה :

*) נ"א דברי ר' יוסי ורמ"א :

ומה שאמר כלל גדול מפני שאומר ועוד כלל אחר. והכלל הב' הינו כולל רק מלאכה אחת מל"ט מלאכות והיא הולאה לבדה. וכאן כולל כלל על הל"ט מלאכות לומר גדול ב) ואף בשמעתי׳ לומר ועוד כלל אחר וכללו הראשון אין לומר גדול ובשביעית לומר כלל גדול ואח"ז ועוד כלל אחר. והטעם עוד שגדול שבת משביעית וגדול שביעית ממעשר. והנה בשבת נאמר שבת ובשביעית נאמר שבת. רק שבשביעית נאמר ושבתה הארץ. והעיקר שביתה במלאכת קרקע שהקרקע לריך שביתה. והלדש מותר בכל מלאכות (שאינן) [שאינן] בקרקע. ובשבת נאמר שבת היא לכם שהשביתה על האד' ואסור בכל מלאכה ג). וגדול שביעית ממעשר. שבשביעית מותר במאכל אדם ובמאכל בהמה ובמין השביעית. ומעשר אינו מותר אלא במאכל אדם: כל הסוכת עיקר שבת. פי' שידע ושכח הא תיוק שבשבה לבין הנכרים וגר שנתגייר בין הנכרים פלוגתא דמוגבז ורבנן ורב ורבי יוחנן: היודע עיקר שבת ועשה מלאכות הרבה בשבתות. פי' ששכח שהיום שבת חייב על כל שבת ושבת. שהיתה שבתו׳ הויין ידיעה לחלק. וה"ה ששכח ג"כ שהמלאכות אסורות אינו חייב רק על כל שבת

בשבתות הרבה אינו חייב אלא חטאת אחת היודע עיקר שבת ועשה מלאכות הרבה בשבתות הרבה חייב על כל שבת ושבת היודע שהוא שבת ועשה מלאכות הרבה בשבתות הרבה חייב על כל אב מלאכה ומלאכה העושה מלאכות הרבה מעין מלאכה אחת אינו חייב אלא חטאת אחת: ב אבות מלאכות

ושבת ד): היודע שהוא שבת כו' פי' ושכח שהמלאכות אסורות חייב על כל אד מלאכה ומלאכה. ואם עשה הרבה אבות בכמה שבתות פליגי ר"ח (בר"ם) ור"ע. (כריתות ט"ז ע"ח) דלר"ח (בר"ם) חייב על כל שבת ושבת בפני עלמו על כל האד מלאכות שעשה דס"ל דהוי כמו הבא על ה' נפיס נדות דחייב על כל אחת ואחת דהויין גופין מחולקים. ה"ל ימים שבתים חמודי כגופין מחולקים. ור"ע סבר התם היינו טעמא דיולל והיא מוזהרת וכל אחת ואחת חייבת. הוא נמי חייב. וזה לא שייך בשבת. ובהמה נמי ה) בשבת. שאינו חייב אלא אחת ו). העושה מלאכות הרבה מעין מלאכה אחת הינו חייב אלא אחת אחת. פי' בין אם עביד הרבה תולדות מאב אחד או הרבה אבות דומין זה לזה. כגון קולר וכולר וגודר ומוסק ואורה. דהויין כולן אבות. הינו חייב אלא אחת (ע' בתוס' ע"ה ע"ב ד"ה הרי אלו):

ב **אבות** מלאכות מ' חסר אחת. פי' בתורה ים מ' מלאכות כתובין ואחת חסר שלא תמנה אותה. או ויבא יוסף וגו'. או והמלאכה היתה דיש. ואף שאחד כמה פעמים לא תעשה מלאכה היא אזהרה על המלאכות

ב) **מתרץ** כיה קושית התוס' ס"ה א' בד"ה והא גבי מעשר שכ' ותימה למה יצטרך ברחמנן כלל גדול כיון דהינו גדול מן הסני ע"ל והיינו לפי מה שהבינו כמו שפירש"י שבכלל בכלל אחרון רק ג' דברים כל הכשר להצניע וכל שאינו כשר להצניע וכאן כלל יותר ושפיר הקשו ממעשר אבל לפי מה שפי' רבינו מפני שבכלל כאן כל הל"ט מלאכות משא"כ לקמן שלא כלל רק בהולאה וה"פ ה"ה גבי מעשר דכלל הרחמנן כולל לבד מכלל אוכל גם כלליס אחריס כגון נטמר וגדוליו מן הארץ ובכלל הסני הינו כולל רק לפרס כלל אוכל:

ג) **מסביר** רבינו תירוץ ר"י בד"ה גדול והירושלמי שהביאו:

ד) **פי'** דהיינו העלס זה וזה דבעא מינ' רבא מר"ל דף ט' ע"ב ומסיק שם אלא ל"ם ופירש"י והינו חייב אלא אחת ע"ם:

ה) **פי'** הבא על הבהמה:

ו) **ע'** בתוס' ריש פרקין:

המלאכות שבתורה שלא תעשה כל המזכר בהם מלאכה . ז) ומה הן המלאכות . לומר שהיו במקדש חשיבות מלאכה . ודע להודיע שאם עשה כולם חייב חלא אחת ח) .

מלאכות ארבעים חסר אחת
הזורע והחורש והקוצר
והמעמר הדש והזורה
הבורר והטוחן והמרקד
והלש והאופה הגוזז את
הצמר

הזורע הוא אב . ונוטע וזומר הוא בכלל הזורע ט) . והחורש והחופר הוא בכלל חורש י) . וקאמר חורש ואח"כ זורע לאשמעינן דאפי' חרישה דאחר זריעה נמי חייב דהיינו בקרקע קשה שחורשין אחר הזריעה : והקוצר . וגודר וגוזר כו' הכל בכלל קוצר . והג' מלאכות הם הכל במחובר לקרקע . והדש הוא מפרק האוכל מתוך הפסולת . ודווקא בגידולי קרקע . והמעמר . פי' מאסף העמרים . ולריך ב' חגלים לזה . ג' שיהא במקום גידולו לאפוקי שתפזרו לו פירות בחצר אין זה מעמר יא) . ודווקא בגדולי קרקע לאפוקי כגון מלחת ממלחתא אין זה מעמר שאין זה גדולי קרקע יב) . והזורה לרוח בכלי ואלו הג' מלאכות דם וזורה וגורר להפרים החטה מהתבן והמוץ . וכלל הגורר הוא גורר פסולת מתוך האוכל . חייב בכל גווני . וגורר האוכל מתוך פסולת להניח ח"ב בכל גווני . וגורר האוכל ולאלהר ב"ד מוחר לכתחלה . בקטן פטור אבל אסור בנפה ובכברה חייב חטאת יג) . וטוחן ומרקד הקמח . אפי' מאן דסלית סילתי חייב משום טוחן . דקניב ירקא פי' דק דק חייב משום טוחן יד) . והלש בעיסה . והאופה הוא פת והם י"ח מלאכות בפת והי"ח הם י' כן הוא הכלל שתים נחשבת לאחת טו) .

הגוזז את הצמר . וכן התולש נוצה מבגף טוף בכלל גוזז . המלבנו פי' מכבסו . והטוחן מים על הבגד ים כו ב' חיסורים . משום מלבן ומשום דלמא אתי למיסחט . ואפי' מידי דמטנף כי' ומתלכלך חיישינן שמא יסחוט . ובשאר משקין ליכא למיחש שייך . ושמא יסחוט שייך אפי' בשאר משקין טז) . ודווקא בסוחט לכלי דבעי להמשקין אבל היכא דאזיל לאיבוד אין זה סוחט הולדה דמפרק אבל מ"מ אסור

ז) **ע'** בדף מ"ט ע"ב ובפר"ח שם :

ח) **פי'** התולדה עם האב היינו חייב אלא אחת על שניהם . ויותר נראה שאסר כאן וכ"ל היינו חייב אלא מ' חסר אחת . והוא מאמר ר' יוחנן אבל הלשון דתוק דהל"ל חייב על כל אחת ואחת כליעזר דר"י ואם נאמר דהכוונה על תולדה עם האב מסיפא דייקינן לה הרי אלו לאפוקי מדר"ח דמחייב כו' . ועוד לאפסר לומר כוונתו דהא דתני' מ' חסר אחת דבאמת ים מ' דהא תיכא כותם ע' בגמ' דף ע"ד ע"ח . וקתני במתני' דאם עשה מ' חסר אחת אז חייב ולא הוי העלם זה וזה בידו דידע לה לעבת במלאכה המ' . אבל אם עשה כולם ח"ב העלם זה וזה בידו דהא לא ידע לה לעבת כלל . ולריכא למימר דידע לה בתחומין דאגן קיי"ל תחומין דרבנן :

ט) **משמע** מדבריו כדעת הרמב"ם דזומר אב בפ"ז ודלא כרש"י ע"נ ע"ב דזומר תולדה :

י) **וכן** כ' הרמב"ם שם דלא כרש"י מ"ו ע"ב בד"ה חיסורא :

יא) **ע'** בהג' מיימ' בפ"ח מהל' שבת מ"ם בשם ס"מג וע' ר"ן בסוף פ' המביא כדי יין מ"ם בשם הר"י כן רבינו מאיר . ולשון הטור ושו"ע בסי' ש"מ סעיף ט' כדברי רבינו וע' בביאוריו שם ס"ק ט' :

יב) **ע'** בכ"מ פ"ח מה' שבת הל' ה' :

יג) **והוא** כדעת ר"ח ע"ד ע"ח בתוס' ד"ה והתניא ודלא כרש"י :

יד) **והוא** כמ"ש התוס' קי"ד ע"ב בד"ה אלא ודלא כמ"ש התוס' ע"ד ע"ב בד"ה אלא דדווקא סילקא וע' ברש"י שם סי' ה' :

טו) **פי'** כי המספר הרמתון הוא שתים כי האחד אינו בכלל מספר . כי אחד אין סופרים כידוע לחכמי המספר :

טז) **ע'** תוס' קי"ח ד"ה אלא מסוכריא דהא דאמרינן בפ' תולין מסננין את היין בסודרין טעמא משום דאין אדם חושש לסוחטו כיון דע"י סחיטה אינו יכול לנקותו מריחו וחזותו . ועוד כתבו התוס' משום דאין דרך לסחוט בגד לגורך משקה שבו . ולפי זה אפי' במתלכלך חיישינן שמא יסחוט והא דמסננין בסודרין

לסחוט רק שאינו חייב חטאת. וע"כ מותר ליתן מסקין על בגד שתיוק הטיל מי רגליים יז):

והמנפצו ובפשתן מנפץ הזרע הוא בכלל דש.

ומנפץ הטן כדי שיהי' רק הוא בכלל מנפץ בלמר יח). והלובשו והטווה. והמיסך הוא שמסדר חוטין של שתי על הכיתל או על המסבה שהם כיוצא עליון וכובד תחתון: והטווה שתי בתי נירין פי' שטווה שתי מחילף במסרק יט). ובפי' ר"ח (דף ק"ה) מפרש בגמ' מאי בנירין למר חביי ג' בבתי נירת וחדא כו'. הוא פי' למאי לריכין הנירין ומפרש שמרכיב החוט תליהן חבל עשויה בתי הנירין לח פריך. דלא פריך מאי הטושה בתי נירין. והאורג שני חוטין הוא שמסדר חוטין של שתי הנשארין שאין יכול לארוג אותם הנכרכין בכובד. ואם תתך שתים מהן חייב הקושר פי' אם חוט א'הוי קשר אחד. וכב' חוטים ג' קשרים כ). והמתיר חף שלח ע"מ לקשור כא): והתופר שתי תפירות והוא שקשרן. דאי לאו הכי לא קיימי. מ"מ נחשבות שתיים דהיינו שאם תפר יותר מג' תפירות חייב אחת קשירה. רק שמתני' אתא לאשמעינן דאפי' ב' תפירו' חייב אם קשרן וחייב ג' על התפירה ועל הקשירה כב): הקושט ע"מ לתפור ג' תפירות

הצמר המלבנו והמנפצו והצובעו והטווה והמיסך והעושה שתי בתי נירין והאורג שני חוטין והפוצע שני חוטין הקושר והמתיר התופר שתי תפירו' הקורע על מנת לתפור שתי תפירות הצד צבי השוחטו

והמפשיטו

פי'

כסודרין משום דאין דרך כו' וע' בר"ן שם שכ' בשם ר"ת דתרי גווני בחיטה אחד משום מלבן ואחד משום דם. וההוא דהוי תולדה דמלבן דווקא בבגד המתלבן ובמסקין המלבנין כו' וההוא דהוי תולדה דדם אינתהו בכלהו מסקין וכלבד שיהא צריך למסקין שנסחטין עכ"ל וע' בסי' ס"ב ס"ק ל"ט מ' מ"ה: יז) **ע'** תוס' שם:

יח) **הרמב"ם** בפ"ט הל' י"ב כתב המנפץ את הפשתן הוא שמשמע דגם בפשתן הוי מנפץ ובברייתא ע"ג ע"ב תנא הדם והמנפץ כי' משמע דמנפץ בכלל דם ושם מיירי בפשתן ע' בפירש"י. וע"ל דברייתא מיירי במנפץ הזרע כמ"ש רבינו דהוי בכלל דם והרמב"ם מיירי במנפץ הטן וכירושלמי דפירקין ההן דגפים הולין חייב משום מנפץ והולין היינו פשתן *) ולא ניחא לי' לרבינו לפרש ברייתא דבבלי כמו שפירש הטעם דמנפץ היינו מנפץ התוכל מן עפרירותו הוי תולדה דדם. דלא משמע כן דאין דישה אלא בגדולי קרקע היינו בגס הגופל מן התוכל יהי' גדולי קרקע כגון הגרעינין והזרע מן הפשתן:

יט) **פי'** כי המסרק הוא שיש לו שיניים סמוכים זה לזה והחוטים של השתי נכנסים בין השיניים. ויש למטה מן השיניים קנה תרוך שהשיניים נכנסות בתוכו ולמעלה מהן ג"כ קנה שהשיניים נכנסים גם שם. וכשמכניס השיניים לתוך הקנה שלהם למעלה ולמטה נקרא שטושה בתי נירין וכשמכניס שיניים בתוך הקנה עושה בזה שתי בתי נירין:

כ) **ע'** בר"ן אלא דמשמע דתופר מיירי בשקשר שני רשמים, החוט דמכאן הוכיח הר"ח ממין דקושר קשר אחד לא מחייב והתם בשלא קשר אלא קשר אחד עשקיעין עכ"ל הר"ן. הובא בהג"ה מימ"י פ"י מהל' שבת הל' ט' ומשמיה שם תמנס ים קשרים שמתקיימין בקשר אחד כגון שקושר תכל כרחבו ואין קושר שני רשמים ביחד וכן כל כיולא בזה עכ"ל:

כא) **ע'** תוס' ע"ג ע"ח בד"ה הקושר:

כב) **והוא** שלא כרח"מ הג"ל ומ"מ הדין דין אמת. ולא ראה רבינו לתרץ כהר"ן בשם הרח"מ שלא חייב רק א' על התפירה מפני שלא קשר כ' קשרים משום דמשמעות לשון הרמב"ם שם והוא שקשר רחבי החוט מכאן ומכאן דהיינו שקשר משני צדדי החוט כל חוט בפ"ע ובכה"ג ע"כ חייב נמ על הקשירה כנ"ל. וקושית הרח"מ תי' רבינו משום דמשכחת לה בשתפר יותר מג' תפירות שאז"צ קשירה והוא מבואר ברמב"ם שם. ונמצא דיש על הרמב"ם מבואר במשנה דחשיב לי' חב בפני עצמו כה"ג. וע' במגיד משנה שם:

פ"י

---

*) מלשון הוצאני פשתן בסוכה. ולולי דברי הרמב"ם פי' הוצי דקל:

והמפשיטו המולחו והמעב׳ את עורו והמוחקו והמחתכו הכותב שתי אותיו׳ והמוחק על מנת לכתוב שתי אותיות הבונה והסותר המכבה והמבעיר המכה בפטיש המוציא מרשות לרשות הרי אלו אבות מלאכות ארבעים חסר אחת: ג ועוד כלל אחר אמרו כל הכשר להצניע ומצניעין כמוהו והוציאו בשבת חייב עליו חטאת וכל שאינו כשר להצניע ואין מצניעין כמוהו והוציאו בשבת אינו חייב אלא המצניעו: ד המוציא תבן כמלא פי פרה. עצה כמלא

פי׳ לפי׳ קורט טפירה ומקומה גדול ומחסבתו לתפור ב׳ תפירות חייב בג): י״ג מלאכות בגמ׳: הלד לבי ודווקא דבר שמינו גילוד דומיא דלבי ולא יהא גילוד ועומד כהיתה דיבד לחד על הפתח כו׳ וגמלא לבי שמור בחוכו: השוחטו וחיובו מפוס נטילת נשמה בד): המולחו והמעב׳ לה עורו. היינו מולח הייט מעבד ומפרש בגמ׳ טייל שירטוט: והמוחקו. פי׳ מסיר הסער: והמחתכו. וכן כל היכא דמקפיד על מחתך [חייב] מפוס מחתך: הכותב ב׳ לותיות והמוחק ע״מ לכתוב ב״ש. פי׳ לפי׳ מוחק לות לחת לו דיו ומקומה לכתוב ב׳ לותיות כה): וט׳ מלאכות בלבי: הבונה והסותר. פי׳ ע״מ לבנות ולפי׳ שלא במקומו כו). המכבה. לר״ם דווקא לעשות פחמין: והמכה בפטיש הוא כל גמר מלאכה לאחר שחלב החבן מן ההר. והמוליא מרשות לרשות פי׳ בין מרה״י לר״ה לו חיפכא כז): הרי לו לבות מלאכות חרבעים חסר לחת. והרי לו לבות לחפוקי מדר׳ לליעזר דמחייב לתולדה במקום לב. ומ׳ חסר לחת לחפוקי מדר״י דמוסיף השובת ומדקדק. לומרו לו השובת בכלל מיסך. ומדקדק בכלל לורג:

ג) **ועוד** כלל לחר לומרו. פי׳ שבכלל הרחמן הי׳ בכל מלאכות. והכלל הסני בשיעור בהולחה. ונקט כלל להולחה שים בה שיעורין מלבה. להכי כלל להו בב׳ כללים כל הכשר כו׳ וכל שחיבו כשר כו׳. ופי׳ כל הכשר להלניע שהוא מין העשוי לעורך החדש לחפוקי דס נדה ועלי לפירה בח). ומלניעין כמוהו שים בו שיעור הרחוי להלניעו והוליחו חייב עליו בין הלניע ובין לא הלניע. וכל שחיבו כשר להלניע כו׳ לימו חייב חלא המלניעו. דלא כרשב״ם דלמר בה לחר והוליא נתחייב בשחבתו על זה:

ד) **המוצי׳** תבן כמלא פי פרה. פי׳ תבן הוא שחיתכין הקש וטושין כל זגב השיבולת תבן בט). עלה כמלא פי גמל. גדול מפרה שחיבו רחוי לפרה כי [שם] ע״י הדחק. ומשערינן במלוי. ופי׳ עלה הוא תבן של קטניות. ושם הוליא עלה כמלא פי פרה לפרה. ר״י לומר פטור דלכילה ע״י הדחק לא שמה לכילה ור״ל לומר חייב דשמה לכילה. עמיר כמלא פי טלה. והגיה

כנרוגרת

בג) **פי׳** ולהכי תני קורט שתם דלפי׳ תפירה לחת רק שמקומה גדול כב׳ תפירות:

בד) **לכו״ע** ולפי׳ לרב וע׳ תוס׳ ע״ה ג׳ ד״ה טוחטו:

בה) **מבואר** בגמ׳. ומדוקדק במשנה כנ״ל בעניו קורט. ולעניו מחיקת דיו הוא כמסקנת הרש״ם סי׳ ע׳ מתוספתא ומדקדוק לשון המשנה ג״כ מבואר לפילו במחיקת דיו ודו״ק:

בו) **לאפוקי** מדעולא פ׳ ב״מ ל״ח ע״ב:

בז) **מבואר** בריש מכילתין:

בח) **ברב** ספח בגמ׳ וכן פ׳ הרמב״ם פי״ח מהל׳ שבת ה׳ כ״ב וע׳ במ״מ שם:

בט) **לשן** רש״י ק״מ ע״ח:

כגרוגרת לידי וחידי חד שיעורא. וקשה למה נקט הכרייתא כגרוגרת ל). לכל הטעם הוא כן דפי' עמיר חבילי תלתן כשיטול הזרע נקרא עמיר. ואמרינן בתרומות פרק י' חבילי תלתן של טבל כותם ומחשב כו' ואינו צריך להפריש את הזרע. אם הפרים כו' הלא נותן הזרע עם הזרע דתלתן טעם עלו ופריו שוין. ומ"ה תניא כגרוגרת שהוא מאכל אדם. ואינו יכ' תני' במתני' כגרוגרת הוא קשה הא עיקר מאכלה לבהמה ומשערינן במלוי. ומ"ה תניא במתני' כמלא פי טלה שהוא המלוי. וחידי וחידי חד שיעורא הוא בחמת. עלי שום ועלי בצלים לחים כגרוגרת דאז למאכל אדם. ובשום כמלא פי גמל דלא חזי לאדם. אף שפי גדי פחות מגרוגרת דפי טלה הוא כגרוגרת. וא"כ לחים יחייב כפי גדי. כיון דאזי לאדם אינו נותן לפני גדי. ומשערינן במלוי בין לקולא ובין לחומרא דהיינו ביבשים שהוא כמלא פי גדי ופחות הוא מגרוגרת לא). ואין מלטרפין זע"ז. לכל מלטרפין לקל שבהן וכן בגד עור שק ומפן מלטרפין לקל שבהן. ושעמא דתרוייהו. לענין טומאה דכולם שיעורן שוה לטמא מושב והכא נמי אזי לדוגמא:

עמיר כמלא פי גמל. עמיר כמלא פי טלה. עשבים כמלא פי גדי. עלי שום ועלי בצלים לחים כגרוגרת. יבשים כמלא פי גדי ואין מצטרפין זה עם זה מפני שלא שוו בשיעוריהן. המוציא אוכלי כגרוגרת חייב ומצטרפים זה עם זה מפני ששוו בשיעוריהן. חוץ מקליפיהן וגרעיניהן ועוקציהן וסובן ומורסנן

המוציא לוקין כו' וסובן. ומורסנן. פי' מורסנן שמעבירין בעת הכתישה. וסובן הוא לאחר הטחינה ע"י נפה [חסר כאן תיבה א' ואפשר ע"ל "וכברה"] רי"ח חוץ מקליפי עדשים ופולין כו'. והתניא רי"ח חוץ מקליפי פולים ועדשי' הא בפולין

ל) ע' תוס' ע"ו ע"ח בד"ה לידי וחידי:

לא) **רש"י** פי' לחים לא חזי לגדי משמע דאי הוה חזי לגדי אע"ג דחזי לאדם הוי שיעורו כמלא פי גדי פחות מגרוגרת דכיון דשניהם שכיחי אזל רבנן בתר דשכיחא לחומרא וט' בדף ע"ח א'. וע' במשנה למלך פי"ח מהל' שבת שהביא הא דאמרינן לקמן דף ע"ח כל מלתא דשכיח ולא שכיח אזיל רבנן בתר דשכיח לקולא שכיחא ושכיחא אזיל רבנן בתר דשכיחא להומרא. וכתב דבדבר דשכיחא ושכיחא דאזלינן לחומרא אין חילוק בין מוציא בפתם למוציא בכוונה דאפילו אם מכוין לדבר שאריך שיעור גדול חייב גם בשיעור קטן. והביא ראי' ממוציא תבן לגמל דאם הוציא כמלא פי פרה חייב דהא חזי לפרה ולא אזלינן בתר מחשבתו. ועוד כתב שם דנוכל לומר להיפך דבדבר דשכיח ושכיח. אע"ג דבסתמא אזלינן לחומרא בתר שיעורא זוטא מ"מ אזלינן בתר מחשבתו לקולא כיון דהשיעור המרובה גם כן שכיח ודווקא בשכיח ולא שכיח. והשכיח הוא השיעור המועט אז לא מהני מחשבה דאפילו במוציא לדבר דלא שכיח שיעורו כשיעור המועט שהוא השכיח והיינו ההוא דהמוציא תבן כמלוי פי פרה לגמל דחייב משום דתבן הוי שכיח לפרה ולא שכיח לגמל. ולפ"ז עשבים דרחויים לטלה ולגדי נהי דבסתמא חייב כמלא פי גדי. אם הוציא כמלא פי גדי לטלה אינו חייב. משום דעשבים שכיחי לגדי ולטלה. ואם השכיח הוא השיעור המרובה אז בסתמא אזלינן בתר שיעור המרובה לקולא אבל אם הוציא בכוונה לדבר ששיעורו מועט אע"ג שהוא לא שכיח חייב כשיעור המועט עכ"ד וע"ש רחייתו. וזה כולל רבינו לעיל במה שהביא פלוגתא דר"י ור"ל בעניין מוציא עלה לפרה. להורות דבסתמא מבואר דשיעור עלה כפי גמל דמשערינן במלוי כמ"ש רבינו לעיל דלפרה הוא רק ע"י הדחק. ומ"מ כמוציא להדיא לפרה פליגי ר"י ור"ל מטעם הכילה ע"י הדחק אבל מטעם שכיחא ולא שכיחא לא חיישינן. דבמכוון לא חיכפת לן בזה ומ"מ מבואר מכל הדברים דמתני' בסתמא מיירי. והנה בעלי שום וכללים לחים כתב חזי למאכל אדם ולא משייש רבינו דלא חזי לגדי כמ"ש רש"י. משמע דס"ל לרבינו דבסתמא אע"ג דחזי לגדי ג"כ כיון דחזי למאכל אדם שיעורו כגרוגרת לקולא. ולכך כתב רבינו דאע"ג דחזי לגדי מ"מ לא שכיחא ליתן לגדי כיון דחזי למאכל אדם. וזה מבואר מעלה כנ"ל. וא"כ נ"ל ביבשים דלא חזי לאדם דאי הוי חזי לאדם ממילא לא היו נותנין לגדי והוו משערינן כגרוגרת כנ"ל. ולכן ה"ם לשון הרמב"ם דלרש"י עיקר החילוק בין לחין ליבשין הוא אם

חזי

בפולין חדתי פי' מלטרפין. עתיקי לא מלטרפין:

פרק ח

א) **המוציא** יין כדי מזיגת פי' כדי ומורסנן ר' יהודה אומר חוץ מקליפי עדשים שמתבשלו עמהן:

פרק ח
המוציא יין כדי מזיגת הכום. חלב כדי גמיעה. דבש כדי ליתן על הכתית שמן כדי לסוך אבר קטן. מים כדי לשוף בהם את הקילור ושאר כל המשקין ברביעית וכל השופכין ברביעית רבי שמעון

שעם ימזוג ויהי' כוס שלם. והוא של ברכת המזון דהיינו רביעי' גמלא שיעורו של יין רובע רביעית כי כן היא המזיגה לכום על חד תלתא. חלב כדי גמיעה והוא של בהמה ושל אשה כדי ליתן במזיפה של קילור א). דבש כדי ליתן על הכתית. פי' על פי כתית. והיינו דבש דכורים שהוא מסקה מן חד' מסקים. לחבל דבש תמרים בכלל שאר המסקין הוא ב). שמן כדי לסוך אבר קטן. פי' של קטן בן יומו ג). מים כדי לשוף בהם את הקילור. והוא שיעור קטן דרפותא מלויים יותר משאר מסקין דנקרסין הן על העין חוץ ממים ד). גמלא שחציב כאן ד' מסקין של שתים ה). וכן ה' מיני דגן וכן ה' מיני פירות גפן תאנה רימון זית שמן ודבש. ודבש החמור כאן הוא דבש תמרים ו). והא שכתב בקרא זית שמן ואחר תמרים כתוב דבש להורות שבח ישראל. שאין בכל מיני מאכל ומשקה כי אם ג' דברים ערב ומתוק. וכתוב לאכלו משמנים דהיינו ערב. ושתו ממתקים דהיינו מתוק. ושמן היינו ערב ודבש היינו מתוק. וסימן של חמשה [משקים] מפסוק את מי יורה דעה ואת מי יבין שמועה גמולי מחלב עתיקי משדיים. ופי' הפסוק כך הוא. את מי יורה דעה הוא תורה שבכתב ואת מי יבין שמועה זו תורה שבעל פה. גמולי מחלב זו תהוה ועתיקי משדיים זו חמדה. שהם שני מיני יניר הרע תהוה וחמדה. והתהוה הוא כמו אכילה ושתיה דבר שהגוף נהנה בהם בפועל. וחמדה הוא קנית הממון לקנות בהם בתים ושדות וכרמים ומה שהם נמשלים לחלב ושדיים. שכשהתינוק יונק הוא בכלל תהוה וכשהוא גמול מחלב הוא ממשמש בשדיים עדיין מחמת שהוא יודע שהם היו מחיתו תע"פ שאין לו פעולה והוא בכלל חמדה. ולהיפך. מחמת שהוא יודע שבזה יהי' מחיתו חומד הוא הממון. ואין התורה חלה למי שהוא מופרש מד' המדות. וע"פ רמז גמולי מחלב ועתיקי משדיים הם ד' מסקין בר"ת שהן ה' עם החלב הקודם. ושאר

חזי לגדי אי לא אכל לרביעו עיקור החילוק שם רצוי לשדם אי לא דהא בהא תליא דכיון דחזי לשדם ממילא לא שכיח לבהמה. ולכן נקט הרמב"ם הטעם דלחים כגרוגרת מפני שהן חוכלי שדם ולא כתב הטעם שאין רצויין לגדי ודו"ק:

א) **בריית'א** ע"ז ע"ב:

ב) **מקור** חילוק זה לא מצאתי בהמפרשים אמנם ראיתי בירושלמי הדא דאת אמר בהין עתיקי אבל בהין דידן כדי לבשל ביצה קלה. ע' במפרשים מה שנדחקו בזה ולמה השמיט הרמב"ם חילוק זה ולעל"ד נראה דבמקום לבשל ביצה קלה ג"ל לתבל ביצה קלה. וה"פ הדא דאת אמר בהין עתיקי פי' בדבש שהיו מתמצים בימים קדמונים והוא דבש דכורים אבל בהין דידן מה שמצוי אצלינו והוא דבש תמרים ודרכי לתבל בו תוכלים תמרים שיעורו כדי לתבל ביצה קלה ובאמת כן סדרא דמתניתין דידן דכולו במסקין מיירי ולולא דמסתפינא הוי אמינא דט"ס בדברי רבינו וג"ל אבל דבש תמרים בכלל שאר התבלין הוא. וכן הן דברי הירושלמי. ויש לדחוק ולפרש דברי רבינו כמו שהן ודו"ק:

ג) **באמרי** דברי רבי יהודה ע"ז ע"ב: ד) **גמ'** ע"ח ע"א כרבא:

ה) **נראה** בע"ל ה' מסקין: ו) **פי'** בפסוק:

שמעון אומר כורין ברביעי ולא אמרו כל השיעורין הללו אלא למצניעיהן: ב המוציא חבל כדי לעשות אזן לקופה גמי כדי לעשות תלאי לנפה וכברה רבי יהודה אומר כדי ליטול ממנו מדת מנעל לקטן. נייר כדי לכתוב עליו קשר מוכסין והמוציא קשר מוכסין חייב נייר מחוק כדי לכרוך על פי צלוחית קטנה של פליטון: ג עור כדי לעשות קמיע. קלף כדי לכתוב עליו פרשה קטנה שבתפילין שהיא שמע

ומאי כל המקום ברביעית. פי' דס ז). וכל המוכרין ברביעית פי' טל ח). והא לך כל הז' מקום במצתיו: ברביעית ולא תמרו כו'. ר"ס תמר כולן ר"ס פליג בתרתי דכל הלו ברביעית ומלגיט בעי סיטורא זיטא:

ב) **המוציא** חבל כדי לעשות אזן לקופה. גמי כדי לעשות תלאי. פי' לתלות והוא שעור קטן מחבל. וחבל לתלאי לא עבדי אינשי כיון דחריק כמנא ט). ר' יהודה אומר כדי ליטול הימנו מידת מנעל לקטן והוא שיעור קטן מתלאי י). נייר כדי לכתוב עליו קשר מוכסין. פי' שתי אותיות גדולות של קשר מוכסין. [והמוליא קשר מוכסין חייב] ופליגי בגמ'. דת"ק מחלק בין הרחהו למוכס שהוא פטור. עד שלא הרחהו למוכס חייב. ולר"י אע"פ (שלא הרחהו) [שהרחהו] למוכס חייב מפני שלריך דאמר חזי דגברא דמוכסנא חנא יא). נייר ועפין ים בו ג' דרכים (ד). כשהוא שלם מחוק כדי לכרוך כו'. ושטר פרוט אם יש בלובן שלו כדי לכתוב ג' אותיות גדולות חייב. אם בכולו כדי לכרוך ע"פ ללוחית חייב לר"י לטולם חייב מפני שלריך להרחות לבטל חוב שני ולומר חזי גברא דפרטנא חנא יב):

ג) **עור** כדי לעשות קמיע. פי' לקשור בו קשר של עיקרין. או לקשור בו חיזה כתב בעור. קלף כדי לכתוב עליו פרשה קטנה שבתפלין שהיא שמע ישראל. ואומר פרשה קטנה שבתפילין שים עוד שיעור פרשה קטנה שבתורה יג). וז' דיוים בעור (א). אם הוא לא עדיין כדי לליר בו משקולת קטנה והוא ריבעא דריבעא דפומבדיתא (ב). ועור יבש כדי לעשות קמיע. מליח ולא טפין ולא קמיח כמי כדי לעשות קמיע (ג). דמליח וקמיח ולא טפין זהו דיפתרא ושיעורו כדי לכתוב עליו הגט. דקי"ל כר"ח דבדי מסירה כתיב. ורהוי לגט לף שיכול להזדייף יד). דמליח וקמיח

העור

ז) **אע"ג** דבגמ' ע"ח ע"א פליג רשב"ח הל' כת"ק וכבתמא דמתני':

ח) **הרמב"ם** בפי"ז מהל' שבת הל' ב' פסק על כדי לשוף את הקילור. וה"ה כתב דפסיק ע"פ הירושלמי דמים דמתני' הייגו טל. אבל מים ים לו שיעור אחר כדי לרחוץ פני מדוכה כמבואר ברשב"ם אבל בבבלי שלנו מבואר להיפך דרבא אמר בדף ע"א דעיקר הקילור הוא המים דמסו ולא מטללי ע"ם במ"מ שכ' דהרמב"ם מפרש דהא דאמר אבי בגלילא שנו היינו דדווקא מיא דגלילא מסו ולא שאר מים עש"ה. והגה בחמת אבי ורבא הל' כרבא ולכן פ' רבינו דמים הם כפשוטו. והם מסו כדרבא וטל אדרבא הוא ונכלל בשופכין:

ט) **גמ'** ע"ח ע"ב: י) **שם** פ' ע"א: יא) **ברב** אבי שם: יב) **ברב** אבי ע"ט ע"א:

יג) **הוא** במ"ם התום' בסוטה י"ו א' דפרשת סוטה קטן מפרשת שמע. ובשבת אין מסתברין כה משום דלא שכיח:

יד) **ע'** תום' ניטין כ"ב א' ד"ה כדי:

טו) **הז'** שיטורים אלו מבוארים בגמ' ע"ט. א' נקרא שם ביטולא. ב'. הוא עור דמתני'. וחיפה. ג' דיפתרא

שמע ישראל. דיו כדי לכתוב שתי אותיות. כחול כדי לכחול עין אחת: ד דבק כדי ליתן בראש השבשבת זפת וגפרית כדי לעשות נקב. שעוה כדי ליתן על פי נקב קטן. חרסית כדי לעשות פי כור של צורפי זהב רבי יהודה אומר כדי לעשות פטפוט. סובין כדי ליתן על פי כור של צורפי זהב. סיד כדי לסוד קטנה שבבנות רבי יהודה אומר כדי לעשות בלבול רבי נחמיה אומר כדי *) לעשות אנדיפי: ה אדמה כחותם המרצופין דברי ר' עקיבא וחכמים אומרים כחותם האיגרות. זבל וחול הדק

*) נ"א לסוד כדי

הטור לבנים נקרא החלק שלמד הסופר קלף. ומיטורו פרשה קטנה שבתפילין (ו). והחלק של לד הבשר נקרא דוכסוסטוס ומיטורו כדי לכתוב עליו מזוזה (ז). קירטוכלא ס' על ס' כמיטורו לטומאה כך מיטורו לשבת ומלוה לכתוב ס"ת על גויל טז). ותפילין על קלף ומזוזה על דוכסוסטוס. וס"ת כשירה על קלף ג"כ. וכן על דוכסוסטוס. ומזוזה כשירה אקלף ג"כ ולא על גויל. ותפילין אינן כשרין אלא על קלף. וכשכותבין על גויל כותבין ללד שער. וכשכותבין על קלף כותבין ללד הבשר. וכשכותבין על דוכסוסטוס כותבין ללד קלף והוא ללד השער: דיו כדי לכתוב ג' אותיות. פי' בין בדיו בין בקולמוס בין בקלמרין. כחול כדי לכחול עין אחת. פי' לנוטות שכוחלות עין אחת. ועיניות פי' בני כפריס שאין לריכין לצניעות כ"כ. שאין מלוי עם עם. כדי לכחול ג' עיניים. ואם לרפואה לעולם עין אחת:

ד) **דבק** כו' זפת וגפרית כדי לעשות נקב קטן. פי' שיסתום בו כלי ויעשה בזאת הסתימה נקב קטן. שעוה כדי ליתן על פי נקב קטן: פי' שסותם נקב קטן שעשה בזפת וגפרית בשעוה. מחמת שאינו רולה שיפתח תמיד הנקב הגדול רק מסיר השעוה מהנקב הקטן וסותם לאחר כך. חרסית פי' חרס טיט שעושין ממנה קדרות יז). ופי' פי כור הוא הכלי שלורפין בו הזהב: ר"י אומר כדי לעשות בו פטפוט. והוא שיעור קטן. ופירבו בגמ' כדי לסוד פיטפוט כירה קטנה. סובין כדי ליתן על פי כור של לורפי זהב. פי' שבוערין למעלה על הכיר סובין יח). סיד כדי לסוד קטנה שבבנות פי' שלבע קטנה. ר"ח כדי לשעוה כילכול פי' לסוד על הלדעים מלדי הלחיים. ר' נחמי' אומר כדי לסוד אנדיפי. פי' מלח:

ה) **אדמה** כחותם המרצופין פי' שקין גדולים. וחכ"א כו' והוא שיעור קטן מדר"ש. וכן בזבל וחול הדק שיעורא דר"ש נפיש מדחכמים יט). חול הנס

כדי

דיפתרא שם בגמ'. ה' ו' ז'. מבואר שם בגמ' וכמתני'. ד'. שיעורו לא נמלא בגמ' אמנם בגמ' ע"ש ב' אמרו דשיעור קלף שהוא פרשה קטנה שבתפילין היינו משום דמלוה לכתוב על הקלף. אע"ג דמתכשר ג"כ בדוכסוסטוס שתמא דאינשי מלוה מעלייתא עביד וא"כ ה"ה גבי גויל כיון דמלוה לכתוב ס"ת. על הגויל. ולכן שיעורו כפרשה קטנה שבס"ת והוא פרשת סוטה כמ"ש התוס' הנ"ל בסוטה י"ז. כן נלפע"ד טעם רבינו: *)

טז) **במבואר** בס"ע יו"ד סי' רע"ח סעיף ג' והוא כדעת הר"ן שמלוה מן המובחר על הגויל:

יז) **רש"י** פי' חרסית לבינה כתושה וע' תוס' ב"ק ס"ט ע"ב ד"ה חרסית שהקשו מפ' כיסוי הדם דחביב חרסית ולבינה כתושה ורבינו תפס פי' הרמב"ם במשניות:

יח) **רש"י** פי' במקום שאין פחמים לורפין זהב בתוך של סובין עכ"ל. והוא שיעור גדול. ואמנם הרמב"ם פי' וכן יעשו הלורפים יפליטו הסובין על פני הכור בעת ההתכה עכ"ל. ורבינו מיתן בפירש"י מפני שהוא שיעור גדול מאד:

יט) **רש"י** פי' דשיעורא דכריתא זוטר משל כרוב וכתב רבינו דרש"י דייק לה דהא חזינן בדרבנן

*) ע' בתוספתא פ"ט:

כדי ליתן על מלא כף סיד. לר"י חול מעלי לסיד מפני שהוא טרכסיד ולרבנן קלקולו הוא תיקונו: קנה כדי לעשות קולמס. פי' המגיע לקצרי הלבשתיו. ואם הי' עב או מרוסס כדי לבשל בו ביצה קלה. פי' ביצה תרנגולת וכגרוגרת ממנה:

ו) **עצם** כו' רי"ח כו' חף. פי' והוא מן המנטול. לרור או לחבן כדי לזרוק בעוף רחב"י [לומר] כדי לזרוק בבהמה ומשקלו עשרה זוזין:

ז) **חרס** כדי ליתן בין פלים לחבירו דר"י. רמ"ח כדי לחתות בו את האור. פי' מהיסק גדול ומיעורו נפים מדר"י. ר' יוסי אומר כו' אמר ר"מ כו' אמר ר' יוסי משם רחי' ולחשוף מים מגבא. מדהוסיף הכתוב אפילו מיעור זה לא יתחייב אלמא חשיבו' חרס לחשוף מים ומיעורו קטן ואמר דאפי' חרס כזה לא אחשיב:

פרק ט

א) **אמר** ר"ע מניין כו' משום דלעיל אשמעי' אחין רחי' זכר לדבר נקט כל הני מניין אחין כאן רק זכר לדבר א) והא דקאמר מניין קאי אמאני' דמס' ע"ז דאיפלגי רבנן ור"ע, לרבנן כשרץ ולר"ע כנדה וקאמר מניין שנאמר תזרם כמו דוה והוא בעניינא דקרא דאלמי פירקין ולא ימלא במכתתו חרס וגו'. ומס"ה שייך נמי להביאו כאן ב). ורבנן ס"ל דלהכי איתקש לנדה מה נידה אינה מטמאה לאיברים. אף ע"ז אין מטמאה לאיברי'. ומה שרץ אינה מטמאה במשא. אף ע"ז אינה מטמאה במשא ור"ע סבר דלהכי איתקש לשרץ שאינה מטמאה באהל משא ג):

כדי לזבל קלח של כרוב דברי רבי עקיבא וחכמים אומרים כדי לזבל כרישא. חול הגס כדי ליתן על מלא כף סיד. קנה כדי לעשות קולמס ואם היה עב או מרוסס כדי לבשל בו ביצה קלה שבבצים. טרופה ונתונה באילפס: ו עצם כדי לעשות תרווד ר' יהודה אומר כדי לעשות ממנו חף. זכוכית כדי לגרור בו ראש הברכר. צרור או אבן כדי לזרוק בעוף רבי אליעזר בן יעקב אומר כדי לזרוק בבהמה: ז חרס כדי ליתן בין פצים להבריו דברי רבי יהודה רבי מאיר אומר כדי לחתות בו את האור רבי יוסי אומר כדי לקבל בו רביעית אמר רבי מאיר אף על פי שאין ראיה לדבר זכר לדבר שנאמר (ישעי' ל') ולא ימצא במכיתתו חרס לחתות אש מיקוד אמר לו רבי יוסי משם ראיה (שם) ולחשוף מים מגבא:

פרק י

אמר רבי עקיבא מניין לעכו"ם שמטמאה במשא כנדה שנאמר

תזרם

דר' יודא כיון דבחד דוכתא מיעורן נפים חוקמינן להו בכל מקום דנפים מיעורן. ומ"ב ה"ה בדר"ע כיון דבחדמה מיעורו דר"ע נפים ה"ה בזבל ומול הדק:

א) **תום'** ד"ה אמר ר"ע ב) **תום'** שם:

ג) **הוא** כר' אלעזר דפי' הכי פלוגתא דר"ע ורבנן דף פ"ב ע"ב. ולא גרס רבינו במילתא דר' אלעזר. ור"ע למאי הלכתא איתקש לשרץ למשמיה דהא מיעטריך למעוטי מאכן משמע כדעת רבינו שמואל בתום' שם בד"ה ר' אלעזר. ופסיק רבינו כר' אלעזר משום דמותבינן תרתי תיובתא לרבה. ותע"ג דמסקינן מיעוטיה ניתנו ולא מסקינן עלייהו ועוד דבסוף סוגיא אמר סתמא דגמ' ורבנן למאי הילכתא איתקש לשרץ דלא מטמא במשא והיינו כר"א דלרבה מטמא במשא אפילו לרבנן:

והוקם לשרן דכתיב שקץ תשקצנו. ורבנן כולהו ס"ל דליתקם למת שהיה מכזית:

ב) **מנין** לספינה שהיא טהורה. פי' ספינה של חרס ד). דספינה של עץ טהור משום דהיא מטלטל מלא וריקן דדומיא דשק בעינן. אבל כלי חרס לא ליתקם לשק. וטמאה לפי' בלה במדה. אבל ספינה טהורה דליתקם ליס. וקאמר מנין. דתנן במס' כלים (פ"ב מ"ג) דספינה טהורה:

מנין לערוגה שהיא ו' על ו'. שזרעין בתוכה חמשה זרעונין וכו' ובגמרא תוליא חד למחה חד זרועיה תרי [תלמיח חד] ור"י סבר זרעים תרי וזרועיה חד דמיכוון רבים ג'. וירושלמי פליגי ר"י ור"ע אם (ספר) [חסר] זרועים ו' ה]. וערוגה ו' דכתיב לשון כערוגת הבושם. פי' הלוחות. ולוחות לרכן ו' ורחבן ו' ו]: ד' על ד' רוחות הערוגה ולחת בחמלט. לפירש"י ממלא את כל הרוח עד סמוך לקרן. ובחמלט היינו זורע חלא גרעין אחד. קילור דברי ורש"י דס"ל שיעור יניקה ג"ט עם מקום הב' זרעים ומקום הזרעים היינו חלא גרעין לחת הן בכל רוח. הן בחמלט. דממלא כל הרוח להרכי ולרחבו היינו חלא גרעין אחד. ולפי' התיספת זורע ד"ט בכל רוח ומניח טפח ע"ט בכל קרן פנוי. ושיעור רוחב הזרוע טפח. ובחמלט טפח. דס"ל שיעור יניקה טפח ומחלה בין זרע לזרע לבד הזרע. ויש' שיעור מקום הזריעה י"ז טפחים. והר"ם מפרש דבעינן טפח ומחלה לעולם ולא מהני לי' רחם תור. כדברי תוספ' בקרן פיגעים זה בזה והוי רחם תור. אבל להר"ם לריך שלא יהי' פוגעים זה בזה וליורו עי' למטה אבל כל הפירושים תמוהים דמעולם לא נזכר לא ג"ט ולא טפח ומחלה ומנ"ל לתת שיעורים אלו. והגירסה דקתי אמתי דקאמר (פ"ב דכלאים מתני' י') ירק בירק ו"ט. וע"ז קאמר ערוגה שהיא וע"י זורעין בתוכה (ב') [ה'] זרעונין תרבע על תרבע רוחות הערוגה. פי' דסתם ערוגה יש לה גבול. רק בים גבול גבוה טפח לו פחות. וישתה מיהי בפ' מט'. וזורעין ד' ע"ד גבולין ולחת בחמלט. פי' בערוגה עלמה. שיש לה גבול גבוה ט' זרעין ג' על כל גביל וגבול. פי' משלש רוחות הגבול. אבל כשחיבו גבוה ט' אין זורעין רק לגד הערוגה. וכן משמע בירושלמי. דקאמר התם תנא זרעית מלא זרעונין בבית סאה. פי' בבית סאה הוא ג' על ג'. ושיעור סירק ב"ה רוחב ומילר והולך ז]. וגמלא זורע מלד אחד חמשים ב"ה מינים. ומלד השני לריך ב"ה מינים. הרי שמקורבי' שמיני' זה לגד זה ואין שם הרחק כלל:

(ישעיה ל') **תזרם כמו דוה צא תאמר לו מה נדה מטמאה במשא אף עכו"ם מטמאה במשא: ב מנין לספינה שהיא טהורה שנאמ' (משלי ל') דרך אניה בלב ים. מניין לערוגה שהיא**

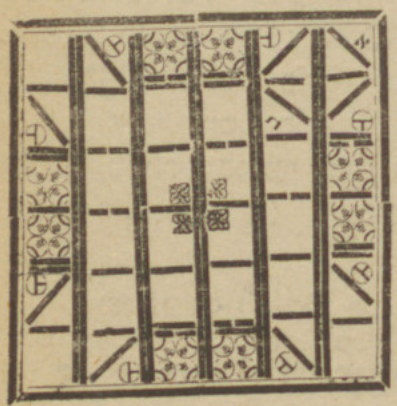

להרחיק

ד) **דסתם** מתני' ס"ל דלא כחנני' שם פ"ג ט"ב: ה) **ע'** בר"ם פ"ג מ"ח דכלאים: ו) **תו'** פ"ד ט"ב ד"ה מניין:

ז) **ט"ם** יש בכאן וע"ל חלא זרעית חמשה זרעונין בבית סאה כו'. וכזה מבואר מ"ם כ"ה מינים כו'. והליור הוא כזה וכע"ל הליור בשנות חליהו כלאים פ"ב משנה ה'. וט"ם היטב ומ"ש ומשלא זורע מלד אחד חמשים היינו חורך חמשים חבל הזרעונין חינן חל כ"ה:

ח) **ע'** בשנות חליהו זרעים ברחבו כמאמר הנקרא ביאור על הערוגה

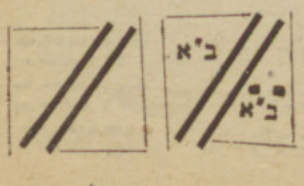

ומבואר

להרהיק מן הקרן טפח וחלי ז'. במזרח וכן בדרום והחלכסון של טפח ט"ט וחלי ז' הוא שיעור הרחקה. בין זרע לזרע. של טט"ז ז' שביעית שהרי בטפח ט"ט ה' חומשין וז' שביעית. והחלכסון ז' חומשין. נמלא מכל ז' ט). ביותר הוא חומש בחלכסון נמלא החלי ז' הוא חלי חומש. והוי החלכסון מטפח וחלי ז' על טפח וחלי ז'. ז' חומשין וחלי והוא טפח ומחצה. והוא קו הנרמס א. ומספע ויורד במזרח וכן בדרום חלי ז' בטפח הג' מהאורך. נמלא תכלית קו הדרום ותכלית קו המזרח רחוקים גם כן טפח ומחצה דהוי נמי חלכסון של ט' וחלי ז' על ט' וחלי ז'. כמו קו הת' כן קו הב'. ורחה בציור והבן. וההקש לכל הד' רוחות כמו כן נמלא רחוק ט' ומחצה. וכן מן הלדדים לחמלעית רחוק ט' ומחצה ושיעור הזרוע י"ב ט' ומחצה פ' חלי ז' י):

שהיא ששה על ששה טפחים שזורעין בתוכה חמשה זרעונין ארבעה בארבע רוחות הערוגה ואחד באמצע שנא' (ישעי' ל') **כי כארץ תוציא צמחה וכגנה זרועיה תצמיח זרעה לא נאמר אלא זרועיה: ג מניין לפולטת שכבת זרע ביום השלישי שהיא טמאה שנא'** (שמות י"ט) **היו נכונים לשלשת ימים. מניין שמרחיצין את המילה ביו' השלישי שחל להיו' בשבת שנאמר** (בראשית ל"ד) **ויהי ביום השלישי בהיותם כאבים מניין שקושרין לשון של**

ג) **מניין** לפולטת ס"ז ביום הג' שהיא טמאה שנאמר היו נכונים (ליום השלישי) [בגמ' גרסי' לשלשת ימים] ופי' במה תהיו נכונים לשלשת ימים שלא תגעו אל אשה בכל השלשת ימים. והן דברי ר' ישמעאל דאמר פ' שהן ה' פ' שהן ו'. ור' ישמעאל כר' יוסי דאמר בד' עביד פריסה ודכ"ע בשבת נתנה תורה דהוי ה"ו ג' ימים: מניין שמרחילין את המילה. פי' כל הנוף יא). ואפי' ט"י חמין שהוחמו בשבת יב). ואפי' לכתחלה וט"י ישראל מותר להחם יג). וכן ראשון ושני יד]. וקודם המילה בחמין שהוחמו מע"ש דווקא. אז בדיעבד אם הותם ע"י נכרי טו): מניין שקושרין לשון פו' שנאמר אם יהיו חטאיכם כשנים כשלג ילבינו. פי' הפסוק הוא כך דשני הוא דבר נלבן מדם פולטת. והוא שני במראה. כי הדם עלמו הוא מראה ראשון. וזהו שאמר אם יהיו חטאיכם כשנים. רק אז כשלג ילבינו ואם יתדימו ביותר כפולפ עלמו שהוא מראה ראשון כלומר יהיו ולא כשלג. ודרשת הגמ' להבין הוא כך כשני כשני מיבעיא לי' ומפרש אם יהיו חטאיכם כשנים הללו סדורות משאת ימי ראשונים ושלישי. ופי' הפסוק

ומבואר שם ג"כ שלי חלי שביעית ולא חלי חומש לומנו שם כתיב שזורע ברוחב טפח ומחצה וכאן כתוב ברוחב טפח. ולפי מ"ש כאן בחמלע הוא טפח ולפי מ"ש שם בחמלע היינו רק גרעין אחד:

ט) **פי'** שביעית: י) **החשבון** הוא כך כי הזרוע בכל גלע הוא שלשה טפחים פחות שביעית. כיצד חלק את הזרוע בחציו ותשים את הרחב בגד הקלר והקלר בגד הרחב כזה

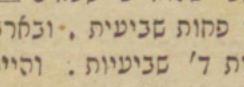

ונמלא תורך כל גד כמו גד הרחב. וגד הקלר דהיינו תורך דרחב שהוא כ' טפחים פחות חלי שביעית ותורך הקלר טפח פחות שביעית ביחד ג"ט פחות שביעית. ובחרבע רוחות י"ב טפחים פחות חרבע שביעית. ועם הטפח החמלעי י"ג טפחים פחות ד' שביעיות. והיינו י"ב טפחים ומחצה פחות חלי ז'. כי המחצה הוא ג' שביעית וחלי:

יא) **כמבואר** בגמ' קל"ד ב': יב) **שם** בגמ':

יג) **כמבואר** שם מפני שסכנה היא לו וכן כ' הרמ"ם שם:

יד) **לאפוקי** דעת הרמב"ם שהביא הר"ן שם בפ' ר"ח דמילה: טו) **ע'** ברמ"ם סי' ב':

של זהורית בראש שעיר המשתלח שנאמר (ישעי' א') אם יהיו חטאיכם כשנים כשלג ילבינו: ד מניין לסיכה שהיא בשתיה ביום הכפורים אף על פי שאין ראיה לדבר זכר לדבר שנאמר (תהלים ק"ט) ותבא כמים בקרבו וכשמן בעצמותיו: ה המוציא עצי' כדי לבשל ביצה קלה. תבלין כדי לתבל ביצה קלה ומצטרפין זה עם זה (קליפי אגוזים) קליפי רמוני' אסטים ופואה כדי לצבוע

הפסוק הוא כך לפי הדרשה. שים שם"ה ימים וכנגדן שם"ה לא חעשה. ואם עברתם כל השם"ה ל"ת בסדר ל"ת ליום כשלג ילבינו. ואם יתדימו יותר כתולע כלמר יהי' ולא (כשניס) [כשלג]:

ד) **מניין** לסיכה שהיא כשתיה בי"ה. קאי [להא] דקתני ביומא יה"כ אסור באכילה ושתיה ורחיצה וסיכה ונעילת הסנדל ותה"מ. ודא בכהן לאשמעינן דסיכה אין בה כרת כמו ה' אחריני שאינה אלא מן הסמך טז). ומש"ה ל"פ אלא אסיכה ולא אשאר דה' נפקא לן מקרא מה' עניין ושתי' בכלל אכילה נמי מקרא ממש. אבל סיכה זכר לדבר בעלמא הוא שהוא בכלל שתי':

ה) **המוציא** עצי' כדי לבשל ביצה קלה פי' כגרוגרת מבילה תרגולת טרופה ומטוגה בחלפס יז). תבלין פי' מיני בללי' ובומים גם כן נקרא תבלין יח). קליפי אגוזים כו' כדי לצבוע בהן בגד קטן בסבכה פי' פי סבכה יט). מי רגלים. פי' לא פחות מקטן של בן מ' יום. נתר כו' בכהן יש ה' סממנים שמעבירין על הכתם שם עבר הוא כתם. ואם לאו הוא לבע. ועוד יש ב' רוק תפל ולעיסת חלוקת גריסין של פול. וגריסין שיעורין כאוכלין. ורוק תפל לא קתני הכא דרוק לריך עם כל אחד ואחד:

ו) **פלפלת** כ"ם. לריח הפה הוא. ועטרן לכאב חני הרחם. מיני בסמים כ"ם להריח חזי. ומיני מתכת כ"ם. ברזל חזי לדרבן. או לגיורת נחושת כ) . מאבני המזבח כו' כיון דעביד

בהן בגד קטן בסבכה. מי רגלים נתר ובורית קמוליא ואשלג כדי לכבס בהן בגד קטן בסבכה רבי יהודה אומר כדי להעביר על הכתם: ו פלפלת כל שהוא. ועטרן כל שהוא מיני בשמים ומיני מתכות כל שהן. מאבני המזבח ומעפר המזבח מקק ספרים ומקק מטפחותיהם כל שהוא שמצניעים אותן לגונזן רבי יהודה אומר אף

המוציא

טז) **פי'** דה' עניין ים וחיגו עצום כרת חלא על אכילה ושתיה כמבואר בריש פ' יו"ה. והטעם כי עיקר דקרא באכילה קאי וכן שתי' בכלל אכילה מבואר בכתוב ע' יומא ע"ח וכן נלמדו שניהם מוהתגדתי את הנפש הזה ע"ד ע"ב אבל שאר ה' נפיק מסברא ומה' עיקר ופליגי רבנתא אי הוי דאורייתא או דרבנן ומדברי רבינו נראה דס"ל דאורייתא אמנם בסיכה כיון דהוי כשתיה למה לא נתחייב כרת וע"ז מפרש הטעם דסיכה כשתיה חיגו אלא שמן בעלמא ולכן לא עדיף מאחר ה' עיקר:

יז) **לעיל** פ' כ' תגא טרופה בשמן ומטוגה בחלפס:

יה) **הרמב"ם** מפרש פלפל וזנגביל קדה ודומיהן ותמה התוי"ט דבפ"כ דערלה מ"ו מפ' תבלין כל דבר שמתבלין בו וחפילו שום ע"ש ולכן פי' רבינו כי בחמת גם כאן פי' תבלין שום וכלל ג"כ

יט) **כי** כמשנה שבמשניות אי' בסבכה אבל בגמ' אימא פי סבכה:

כ) **הרמב"ם** כתב מיני מתכת ברזל ונחשת כ"ם וכפירושו למשניות כתב דשניהם חזו לדרבן וכיולא והוא כמ"ש רבינו וכמבואר בגמ' ג' ח' לעין הקדם. וכל אחד משערין בדשכיח בי'

דעביד בהו מלוה בגיזתן ריש"ח כו' : ולדוגמת כו'. פי' שהלגיט בחול והוליאו בשבת
ז) **המוציא** קופת הרוכלין אע"פ שיש סתם חייב בכל שהוא . חזר והכניסו אינו
בה מינין הרבה אינו חייב חייב אלא כשיעורו . פי' בין להכנסה זו
אלא חטאת אחת פי' וכו' לו ידיעה בין ובין אם חזר והוליאו אח"כ א] . דבטל לי'
הולאת מין זה לזה לגבי כלי מחשבתי' קמייתא. ואע"פ
חשיב לי' כאב אא]. זרעוני שמקומו ניכר אמרינן כיון
גינה פחות מגרוגרת . פי' דזרקו לאויר בטולי בטליה
פחות מעט. חגב חי כו'. וקתני וכל אדם אין חייב
דמשחק בו. מת כגרוגרת אלא כשיעורו לאפוקי
דחזי (אל) [אף] לאכילה . מדרשב"ח דמחייב אחר
ליפורת כרמים . פי' מין במחשבתו [אל] זה :
חגב טהור. ומש"ה מותר ב) **המוציא** חוכלין
לאכול לרפואה . ריש"ח אף ונחגן על
המוליח חגב חי טמא כ"ש. הסקופה פירש שהיא
ות"ק סבר דאסור ליתן כרמלית. בין כו' פטור .
לקטן לכתחלה דילמא מית אבל אם לא נחגן על
ואכיל לי' . ור"י סבר הסקופה חייב דמהלך
מיספד ספיד לי' קטן כי לאו כעומד דמי ב] . קופה
מית . אבל טהור לכ"ע שהיא מלאה פירות כו'
מותר . דלמי מיית מותר אע"פ שרוב הפירות מבחוץ
לאוכלו ולא חיישינן שיאכל פטור עד שיולים את כל
אותו מי. דמשחק בי' כב] : הקופה ומפרש בגמרא
דה"ק לא מבטיח (כל
הפירות אלא אפילו כל

פרק י

א) **המציע** לזרע אף המוציא חגב חי טמא כל שהוא שמציעין אותו לקטן לשחק בו:

המוציא ממשמשי עכו"ם כל שהוא שנאמר (דברים י"ג) ולא ידבק בידך מאומה מן החרם : ז המוציא קופת הרוכלין אף על פי שיש בה מינין הרבה אינו חייב אלא חטאת אחת . זרעוני גינה פחות מכגרוגרות. ר' יהודה בן בתירא אומר חמשה . זרע קשואין שנים זרע דילועין שנים זרע פול המצרי שנים. חגב חי טהור כל שהוא מת כגרוגרת ציפורת כרמים בין חיה בין בהמה כל שהוא שמציעין אותה לרפואה ר"י אומר

פרק י

המציע לזרע ולדוגמא ולרפואה והוציאו בשבת חייב בכל שהוא ובכל אדם אין חייב עליו אלא כשיעורו חזר והכניסו אינו חייב אלא כשיעורו : ב המוציא אוכלין ונתנן על האסקופה בין שחזר והוציאן בין שהוציאן אחר פטור מפני שלא עשה מלאכתו בבת אחת קופה שהיא מליאה פירות ונתנה על האסקופה החיצונה אעפ"י

שרוב

א) ע' כתו' ל' ח' בד"ה המוליח תימה דמאי קמ"ל כו' ותירץ ר"ת דמיירי כגון שנתנו לו על מין זה ונתכפר וחזר ונודע לו על מין אחר אפ"ה פטור דהוי הכל כמו דבר אחד עכ"ל . ורבינו כ' דאפילו ידיעה שבין מעשה למעשה חינו מחלק כאן כיון שעדיין לא נגמר כל המעשה דהא צריך להוליח את כל הקופה ואע"פ שנתוודע לו טרם גמר המעשה לא חיכפת לן כיון שחזר ושכח וע' לקמן ק"כ ח'. והתוס' הירושלמי דאמר לח גלרכה אלא לר"ח וע"ש שנדחקו בביאורו וע' במהרש"ח ולפי דברי רבינו ה"פ אלא תאמר מינין הרבה ויעשו בהעלמות הרבה פי' שנעשו בחמת בהעלמות הרבה חייב על כל ח' וח' קמ"ל דאגב כלי שהה אותן אחד ול"ד לדר"ח דהתם נגמר כל מעשה ומעשה ודוק :

כב) ע' כתו' ל' ע"כ בד"ה דלא : א) ע' במניד מסתה פי"ח מהלכות שבת הלכה כ"ח :

ב) פי' דעקר הרכותא היא הדיוק דלא כבן עזאי דאי לאו הכי פשיטא : כלוקמתא

הקופה) [רוב הפירות חלה אפי' כל הפירות] נמי פטור עד שיוליא כל הקופה ג]. דתגד כלי שמי' תגד. ולקמן פליגי תנאי ורבא. דתנאי מוקי מתני' בקופה פטור דתגד כלי שמי' תגד ורבא מוקי לה בקופה מליאה קטנין תכל במליאה חרדל חייב דתגד כלי לא שמי' תגד. ולבתר ג' ד]. (חסר תכלום המחמ' עד סוף הפרק וס' יחזיר לגו התבילה):

פרק יא

א) **הזורק** כו' וכגמ' מכדי זריקה

שרוב הפירות מבחוץ פטור עד שיוציא את כל הקופה: ג המוציא בין בימינו בין בשמאלו בתוך חקו או על כתיפו חייב שכן משא בני קהת כלאחר ידו ברגלו בפיו ובמרפקו באזנו ובשערו ובפונדתו ופיה למטה בין פונדתו לחלוקו

תולדה דהולחה. הולחה גופא היכא כתיבא אמר רבי יוחנן כו'. תסכתן הולחה הכנסה מנלן כו'. כאן מקשים הטולם דמאי פריך הכא הולחה היכי כתיבא והלא תחלת מסכ' מתחלת ילילות השבת. ועוד דתלי הקושיא בזריקה ולקמן מכדי זריקה תולדה דהולחה כו' משמע דהלחו הכי לא הוה קשה לי' מידי. והגרלה דקושיות הגמ' דווקא מכדי זריקה כו'. דים כאן קושי' טלומה במסנה דקאמר סכך היתה כו' מוסיפין כו' תבל לא זורקין. אלא היתה זריקה במסכן

ובשפת חלוקו במנעלו בסנדלו פטור שלא הוציא כדרך המוציאין: ד המתכוין להוציא לפניו ובא לו לאחריו פטור לאחריו ובא לו לפניו חייב באמת אמרו האשה החוגרת בסינר בין מלפניה ובין מלאחריה חייבת שכן ראוי להיות חוזר ר"י אומר אף מקבלי פתקין: ה המוציי כבר לרשות הרבים חייב הוציאוהו שנים פטורין לא יכול אחד להוציאו והוציאוהו שנים חייבים ורבי שמעון פוטר. המוציא אוכלין פחות מכשיעור בכלי פטור אף על הכלי שהכלי טפילה לו את החי במטה פטור אף על המטה שהמטה טפילה לו את המת במטה חייב וכן כזית מן המת. ו וכזית מן הנבלה וכעדשה מן השרץ חייב. ורבי שמעון פוטר: ו הנוטל צפורניו זו בזו או בשיניו וכן שערו וכן שפמו וכן זקנו וכן הגודלת וכן הכוחלת. וכן הפוקסת. רבי אליעזר מחייב. וחכמים אוסרין משום שבות. התולש מעציץ נקוב חייב. ושאינו נקוב פטור. ורבי שמעון פוטר בזה ובזה:

פרק יא

הזורק מרשות היחיד לרשות הרבים מרשות הרבים לרשות היחיד

חייב

ג) **באוקמתא** דרבי יוחנן ורבא:

ד) **ובאמת** הדרי בהו תנאי ורבא והפכו סיוטתן נמלא רבא כר' יוחנן. ומ"ש ולבתר ג' תולי הסר כאן ול"ל ולבתר קאמר ג' דהדרו בהו:

דהא

במסכן. אם כן מרה"י לר"ה או מר"ה לרה"י מפני מה חייב דהא לא היו זורקין כלל הקרסים [א]. ועוד יש להקשות מאי פריך סולמה היכא כתיבה ולא תשתר מלאכות. ול"ל דהך דהוי במסכן תשיבה קרי לה אב שע"ג דלא כתיב. אבל הולמה שע"ג דהוי במסכן אי דלא כתיבה לא הוי תשיב אב. כדקאמר בסמוך אי נמי הך דכתיב כו' ופי' התוס' דמשום הולמה נקט אי נמי כו'. והולמה יש מושיט ומעביר וזורק. והאב הוא הולמה שהוא מושיט [ב]. וקפריך הגמ' הכי מכדי זריקה תולדה דהולמה. פי' מושיט מרה"י לר"ה חייב וכן זורק. מושיט מר"ה לרה"י חייב וכן זורק. אבל מרה"י לרה"י ור"ה בחמלע שאי אפשר למלוח במושיט גם בזורק פטור אף שאפשר למלוח במעביר מרה"י לרה"י דרך ר"ה. דמעביר גופי' תולדה ואין נותנין תולדה לתולדה. וזהו שפריך מכדי זריקה תולדה דהולמה ולא דמעביר. דאם היתה תולדה דמעביר הי' מרה"י לרה"י ור"ה בחמלע חייב. אלא ודאי זריקה תולדה דהולמה דהיא אב דכתיבה ולא מעביר. הולמה גופי' היכא כתיב' ואמר רבי יוחנן כו'. ולהכי פריך

חייב מרשות היחיד לרשות היחיד ורשות הרבי באמצע רבי עקיבא מחייב וחכמים פוטרין: ב ביצד. שתי גזוזטראות זו כנגד זו ברשות הרבים המושיט והזורק מזו לזו פטור היו שתיהן בדיוטא אחת המושיט חייב והזורק פטור שכך היתה עבודת הלוים שתי עגלות זו אחר זו ברשות הרבים מושיטין הקרשים מזו לזו אבל לא זורקין. חוליות הבור והסלע שהן גבוהים עשרה ורחבן ארבעה

הנוטל

תשכחן הולמה הכנסה היכי כתיבה דכיון דקאמרת הזורק מר"ה לרה"י חייב ע"כ הכנסה נמי כתיב' ודו"ק. מרשות היחיד לרה"י ור"ה בחמלע ר"ע מחייב וחכמים פוטרין. למעלה מי' לד"ה פטור. למטה מג' ד"ה חייב כי פליגי מג' ולד עשרה:

ב) **ביצד** כו' חולים הבור והסלע כו'. קמ"ל דזה בור וחליהו מלטרפין והלירוף בין לגובה בין לרוחב [ג]. והלירוף לרוחב דהיינו שחולית הבור גבוה י"ט מארץ בלא עומק הבור ומחמת חלל הבור נעשה הרוחב ד"ט כשיתן נסר למעלה מלטרף כהאי גוונא וחייב [ד]. ולטומק דהיינו שהבור רחב ד"ט והיו עמוק י"ט מלטרף גובה החוליא לעמק י'. ואז היינו חייב אלא בזורק לתוך חלל הבור. אבל היתה בירושלמי דהיינו מלטרף החלל לרוחב אלא אם יש בג' כותלים רוב ד'. ובזה מתורץ בסוגיא דכוורת קוסית התוס' על רש"י ה). ונקט סלע להשמיענו דאף שמגביה למעלה מי"ט כשיתן על הסלע חייב כמו המוליא מחמת לפלטיא דרך סטיו חייב [ו]:

הזורק

א) **דהא** כל הולמה מעגלות ילפינן לה כמבואר מ"ש ב': ב) **דהא** גרים מכילתין מפ' יציאות השבת במושיט ע"ש בדברי רבינו: ג) **ע'** בתוס' ג"ט ח' בד"ה מסייע וכתוס' ה' ע"ש ד"ה רחבה:

ד **זה** מבואר בתוס' ג"ט בד"ל וכתבו דלעריך דווקא שתהי' החוליא בעלמה גבוה י' ואז מחויב המוטל והנותן על גבה ע"ש דדייקו ממתני':

ה) **שהקשו** שם אלא דפירש"י גידוד ה' ומחילה ה' היינו שעשה מחילה ה' על בור עמוק ה' והקשו דהא תנן בור וחוליתה מלטרפין ומ"ש היכי פליג רב חסדא לומר אין מלטרפין. ולפי הירושלמי י"ל דס"ל לרב חסדא דה"ה בגובה דווקא אם אי' רוב י' בתחד מהן משו"כ בגידוד ומחילה חמשה ודוק. ועוד ליפשר דע"ש בכאן ובי"ל קוסית התוס' על ר"ח שפקפו שם דחשיב חלל הכוורת ד' לכד הדפנות והקשו דהא בור וחוליתה מלטרפין ג"כ לרוחב ולפי הירושלמי ניחא דהא בכוורת הדפנות חיוס רחביס רק כ' חומשי טפח ויש לפקפק בזה:

ו) **ע'** בתוס' ג"ט כ' ד"ה או דלמא:

הנוטל מהן והנותן על גבן חייב פחות מכן פטור: ג הזורק ארבע אמות בכותל למעלה מי' טפחים כזורק באויר. למטה מי' טפחים כזורק בארץ. הזורק בארץ ד' אמות חייב זרק לתוך ד' אמות ונתגלגל חוץ לארבע אמות פטור חוץ לד' אמות ונתגלגל לתוך ארבע אמות חייב: ד הזורק בים ד' אמות פטור אם היה רקק מים ורשות הרבים מהלכת בו הזורק בתוכו ארבע אמות חייב וכמה הוא רקק מים פחות מי' טפחים. רקק מים ורשות הרבים מהלכת בו הזורק בתוכו ארבע אמות חייב: ה הזורק מן הים ליבשה ומן היבשה לים ומן הים לספינה ומן הספינה לים ומן הספינה לחבירתה פטור ספינות קשורות זו בזו מטלטלין מזו לזו אם אינן קשורות אף על פי שמוקפות אין מטלטלין מזו לזו: ו הזורק ונזכר לאחר שיצאת מידו קלטה אחר קלטה כלב או שנשרפה פטור

ג) **הזורק** ד"ה בכותל כו' למטה מי"ט כזורק בארץ. ובגדילה שמינה לחייבי חוץ לד"ה וכתגלגל חוץ ד"ה חייב. לר' חלקי' ז). בפחות מג'. לע"ג דלא נח. ולרבה דווקא בנח כ"ס. לפילו העמידו הרוב כ"ס ח). ובטירוצין פרק י' מסנה ג' מסהניט לי"ט הופכו על הכתב לר' חלקי' אתי כפשוטה בפחות מג'. ולרבה חסורי מחסרה ט). והלכה כר' חלקי':

ד) **הזורק** בים ד"ה פטור כו' אם הי' רקק מים ור"ה כו' וכמה הוא רקק. פי' לריכה ג' תנאים ה'. פחות מי"ט תנאי הב' רקק מים דהיינו שלא יהא מים לבד. ותנאי הג' ר"ה מהלכת בו. ושני תנאים הם נשמעים מדלעיל. דמתחיל רקק מים ור"ה מהלכת בו. אלא לאשמעינן בין בימות החמה בין בימות הגשמים. בין פחות מד' ובין רחב ד' י). ור"ה מהלכת [נקט] תרי זימני לאשמעינן דהילוך ע"י הדחק שמי' הילוך:

ה) **הזורק** מן הים ליבשה. פי' מן כרמלית לר"ה או בהיפך. מן הים לספינה מן הכרמלית לרה"י או להיפך. מן הספינה לחבירתה דהוי מרה"י לרה"י דרך מקום פטור. ספינות קשורות זו בזו מטלטלין מזו לזו. פי' אפי' של ג' בני אדם וע"י עירוב ואם יש בספינה בתים לריכין הבתי' עירוב ושאר בני הספינה פטורין מעירוב דהוי בית שער. אם אין שם קשורות אע"פ שמוקפות אין מטלטלין. ואע"פ שעירבו בכרמלי' שביניהו מבטל העירוב:

ו) **הזורק** ונזכר לאחר שילאת מידו או שלא נזכר וקלטה אחר או כלב כו'. וג' חלוקים הם. נתכוין שתגוח בין ביד אדם בין בפי כלב חייב קלטה פטור. נתה בלא כוונה ביד אדם חייב בפי כלב פטור יא]. והא דקתני קלטה יב]. לאפוקי נתכוין

זרק

ז) **צ"ז** ע"א ח) **ע'** תוס' ק' ע"א ד"ה לחזקו: ט) **ע'** בטירוצין ל"ח ב':

י) **זה** מוכח מדנקט רקק תרי זימני ונקט כולהו חוקימתא דבבי':

יא) **ג'** חילוקים אלו מבוארים. נתכוין שתגוח בפי הכלב מיתרת דרבה ק"ב ה' זרק ונתה בפי כלב ומסיק דקא מכוין וט"ם בתוס' ד"ה אמר רבה. וביד אדם אפילו לא נתכוין רק דנח ממילא והוה מיתרת ר' יוחנן ה' ה' דידו של אדם חשובה כד' של ד' וע' בתוס' ד' ע"ב בד"ה אלא ה"ר יוסף. ואם קלטה דהיינו שנעקר ממקומו וקבלה. (ע' רש"י ק"ב ה' בד"ה קלטה) פטור אפי' באדם:

יב) **פי'** גבי כלב דהא אפי' נתה פטור. ומשמעות לשון רש"י הל"ל דמפרש קלטה כלב היינו נתה בפי

זרק לעשו׳ חבורה בין באדם בין בבהמה ונזכר עד שלא נעשית חבורה פטור זה הכלל כל חייבי חטאות אינן חייבין עד שתהא תחלתן וסופן שגגה. תחלתן שגגה וסופן זדון תחלתן זדון וסופן שגגה פטורין עד שתהא תחלתן וסופן שגגה:

פרק יב

הבונה כמה יבנה ויהא חייב הבונה כל שהוא והמסתת והמכה בפטיש ובמעצד הקודח כל שהוא חייב. זה הכלל כל העושה מלאכה ומלאכתו מתקיימת בשבת חייב. רבי שמעון בן גמליאל אומר אף המכה בקורנס על הסדן בשעת מלאכה חייב מפני שהוא כמתקן מלאכה:

ב חחורש כל שהוא המנכש והמקרסם והמזרד כל שהוא חייב המלקט עצים אם לתקן כל שהן. אם להיסק כדי לבשל ביצה

קלה

נתכוין בפי כלב ומצוי דקתני בהדיא קלטה לבל בחמת לפי׳ נחה יג]. פטור. ודווקא נזכר ולא שכח לבל חזר ושכח חייב. וזהו שמסייע עד שתהא תחילתו וסופו שגגה לע״פ שבחמלט ידע. וזה חומר בזורק מבמעביר דהלו מעביר ב״ה בשוגג וב״ה במזיד וב׳ ה׳ בשוגג פטור. וזורק [חייב] ועוד ים ב׳ חילוקים. למעלה מי״ט מעביר חייב יד]. וזורק פטור. ופחות מג׳ לרבה טו]:

א) הבונה כמה יבנה כו׳. וכן המוטל בגבולות בבית (טמן) [טמא] גומא בבית חייב משום בונה ובשדה חייב משום חורש. המסתת והמכה בפטיש ובמעצד. פי׳ פטיש א]. הקודח כ״ם חייב. ופליגא בגמרא דלשמואל המסתת והקודח חייב משום מכה בפטיש. ולרב חייב לא משום בונה. דכן מצינו בגמ׳ דקאמר לבל בהה לימא מודה לשמואל דהוה לי׳ למימר לבל בהה פטור. אלא ודאי כדפי׳ ב]. ופסקינן כשמואל במסתת משום דר׳ יוחנן סבר כוותי׳ לבל בקודח מידה ר׳ יוחנן לרב. והלכה כרב לגבי שמואל. ולפי זה סידר המשנה. הבונה כו׳ והמסתת והמכה בפטיש כו׳ ואח״כ הקודח דיש בה תרתי בונה ומכה בפטיש ג]. זה הכלל כל העושה כו׳. פי׳ לפי׳ אם מתקיימת כן בשבת לבד גמי חייב אלא סיומי׳ לאחר השבת ד]. כמו דאמר קפיזא בקבא הוחיל ומחשיב אותה לשבת הוי מתקיימת בשבת וחייב: רשב״א כו׳ בשעת מלאכה כו׳ ודווקא בשעת מלאכה לבל אלא בשעת מלאכה פטור. ומשכחת לה שעשה מלאכה בע״ש בה״ש. והכה בקורנס מחשבה לו שעשה מלאכה בחופן שאין חייב עדיין עלי׳ והכה בקורנס על הסדן חייב:

ב) החורש כ״ם. המנכש תולש עשבים רעים. המקרסם קוצץ ענפים יבשים. ופי׳ מקלתן מעבר. והמזרד קוצץ ענפים לחים כולם חייב. פי׳ משום נוטע ה). המלקט עצים. פי׳

כפי כלב ע״ם. ורבינו תירץ למה נקט לשון קלטה: יג) פי׳ בלא כוונה:

יד) מימרא דר״ח ל״ב ע״ח וזורק פטור ע׳ תוס׳ ל״ע ב׳ ד״ה לו דילמא: טו) ע׳ ק׳ ע״ח:

א) ולהוציא ממעלד שבסוף כ״ק: ב ע׳ בפיר״ח הגדפס מחדש בם״ס ווילנא ולא מצינו שם הכי:

ג) ע׳ בתוס׳ ק״ב ע״ב ד״ה השוחה:

ד) ולכן קחני בשבת לבסוף לאחר ומלאכתו מתקיימת:

ה) הרמב״ם מפרש קרסום בירקות. ובמו״ק מלינו קרסום בחילזות וכן במס׳ שביעית (וע׳ בעוקלין לענין

קלה. המלקט עשבים אם לתקן כל שהוא. אם לבהמה כמלא פי הגדי:
ג הכותב ב' אותיות בין בימינו בין בשמאלו בין משם אחד בין משני שמות בין משני סממניות בכל לשון חייב אמר רבי יוסי לא חייבו שתי אותיות לא משום רושם שכך היו כותבין על קרשי המשכן לידע איזו בן זוגו אמר רבי מצינו שם קטן משם גדול שם משמעון ושמואל נח מנחור דן מדניאל גד מגדיאל:
ד הכותב שתי אותיות בהעלם אחד חייב כתב בדיו בסם בסיקרא בקומום ובקנקנתום ובכל דבר שהוא רושם על שני כותלי זויות ועל שני לוחי פנקס והן נהגין זה עם זה חייב הכותב על בשרו חייב

המסרט

פי' עוקרן עם הטורח. אם לתקן כ"ש חייב משום חורש.

ג הכותב ב' אותיות בין כו' בין בשמאלו פי' שמולט בשתי ידיו. בין משם אחד. פי' ג"ג ו). בין משני שמות ה"ג אפילו. בין משני סממניות פי' דיו וכחול ז). ה"ר יוסי כו' אלא משום רושם. פי' דת"ל רושם לגד גמי חייב. ובין ב' רשימות על גבי אחד. או רשימה אחת על ב' גיליון אחד ר' ג"ל ר' יהודה מציגו שם קטן כו'. ולענין הלכה דאפילו ועשאו פתוח פסול כשיכתוב שם משמעון פתוח וכן הדין מדניאל דמשם חיובו מחמת שכוונתו לכתוב שם קודש שכיחד שמעון והוי המשך פתוחה ואין זה תיבת שם. שהשם המשך סתומה. וד' מחלוקת בדבר זה ל"ק אם ניתנין לשם"ם. ובברייתא ר"י משום ר"ג שם משמך תם מתתן נמי חייב ולרבי יהודה ב' אותיות משתי שמות כמו נח מנחור דוקא ולר' יוסי אפי' רושם וכ"ש ה"ה:

ד הכותב ב' אותיות כו' כתב בדיו פי' דיו דיותא. בשם שמא בסקרא סקריתא הוא לצבע אדום. בקומום גומא ובקנקנתום

לענין זירוד) והחיוב מפרש הרמב"ם בפ"ח מהל' שבת דחייב משום חורש דהיינו ליפות את הקרקע כדקתני בברייתא בגמ' וכן משמע במתני' דכולה בחורש מיירי ולדעת רש"י מחייב משום זורע משום שמתקן את החילן שיגדל היטב ונקט להו הכא משום דכולן שיעורן בכ"ש במלאכת קרקע:

ו) **רש"י** פי' משם אחד שתיהן חלפין. ורבינו פי' ג"ג משום דה"ה לה מציגו לשום תגא דמחייב. דהה הוי ס"ד לר"ם דמחייב ומסיק דר"ם לקולא. ולה מציגו לומר דחייב בשני חלפין רק לר' יוסי דמחייב משום רושם והגה זה תלוי בשני תירוצים שבגמ' ואם דפריך דאשמעינן לה ליחייב דאין דרך כתיבה בכך ומשני אבל בשתי ידיו ורב יעקב משני הא מני ר' יוסי הוא, וא"כ אבי מפרש דת"ק לאו ר' יוסי היא ולדידי' ע"כ משני שמות היינו גב כמ"ש רבינו. ולרב יעקב דמתני' ר' יוסי היא דחייב משום רושם. וה"ה בה"א כרש"י:

ז) **כתב** הרמב"ם בשם רב האי דשני סממניות אחיין אותיות ידועות בכתב אבן נקרחות אלא סימנין בעלמא כגון נוטין הפוכין כו'. וכן הרמב"ם מפרש כרב האי דסימניות מלמון סימן. אבל רש"י פירש סממניות שהוא מלמון שם ולכן פי' בדיו וכסיקרא. והרב קרבן עדה כירושלמי הביא על פירש"י מירושלמי דקאמר מאן תנא סימניות ר' יוסי והיינו כרב האי שאע"פ שאינם אותיות רק סימן חייב כמו ר' יוסי דמחייב משום רושם ולפירש"י מה ענינים זה לזה אמנם בחמת לפירש"י יש לתרץ דע"כ תלמודא דידן היינו מפרש כן דהא פליגי בגמ' דידן אבי ורב יעקב ולאבי ריבא לאו ר' יוסי היא ואילו הוי מפרש אבי סימניות כירושלמי ה"ל סוף סוף מתני' כולה ר' יוסי היא וא"כ למה לי' לדחוקי בגמ' ולחוקמי מתני' בשולט בשתי ידיו אלא ע"כ לאבי פירש סמניות כרש"י ואם נאמר דרב יעקב מפרש כרב האי וכירושלמי הוי לי' לגמ' לפרושי פירוש אחר בתיבת סמניות לרב יעקב ומדלא פריש ש"מ דהא לה פליג אדאבי. ולכן פי' רבינו ג"כ כפירש"י אמנם ביגה מעט דרש"י כתב דיו וסיקרא ורבינו

ובקנקנתום מרחת לוסכפי . ובכל דבר שהוא רושם לאחוי מי עפלה ומי טריא ומי אגרא ח). ושחור ושיחור . על שני כותלי זויות פי' מבפנים אבל מבחון לא דסמוכין זה לזה פטור דאין נקראין בבת אחת ט):

ה) **כתב** במשקין כו' בחבק דרכים בפ' (ר"ת ג' פי') עם החבק כתב . וכן בחבק סופרים והוא כמו כתב במשקין י) . לאחר ידו לע"פ שכתיבה היא כיון שסיגה מדרך הכתיבה . כתב אות אחת סמוך לכתב . פי' לאפוקי מדר"ת דאמר ואחת על הסריגה חייב. אבל כתב אות אחת והשלים הספר חייב. וכתב על גבי כתב לאפוקי מדר"י

המסרט על בשרו ר' אליעזר מחייב חטאת ורבי יהושע פוטר: ה כתב במשקין במי פירות . באבק דרכים . באבק הסופרים ובכל דבר שאינו מתקיים פטור לאחר ידו ברגלו בפיו ובמרפיקו. כתב אות אחת סמוך לכתב וכתב על גבי כתב נתכוין לכתוב חי"ת וכתב שני זייני"ן אחד בארץ ואחד בקורה . כתב על ב' כותלי הבית . על שני דפי פנקס ואין נהגין זה עם זה פטור . כתב אות אחת נוטריקון ר' יהושע בן בתירא מחייב וחכמים פוטרין: ו הכותב שתי אותיות בשתי העלמות אחת שחרית ואחת בין הערבים רבן גמליאל מחייב וחכמים פוטרין:

פרק יג

רבי אליעזר אומר האורג שלשה חוטין בתחלה ואחת על האריג חייב וחכמים אומרים בין בתחלה בין בסוף שיעורו שני חוטין: ב העושה שתי בתי נירין בנירין בקירוס בנפה בכבר ובסל חייב והתופ'

פרק יג

כ **העושה** שתי בתי נורין. פי' הבתים שחוטים עוברים בהם א) . וכן בקירוס ובנפה ובכברה הכל קלי לחוטה ג' בתים . ונפה הוא מנפה בה קמח . וכברה מנפה בה החטים לאחר כתישה. והקורט על מנת לתפור ג' תפירות'. פי' לפי' קורט תפירה אחת וכוונתו לתפרה בשתי תפירות ב):

הקורט

שתי

כתב דיו וכחול . ואפשר טעם רבינו ממתני' דלקמן דחשיב סס וסקרא מסמע דסקרא לאו נקרא סס . וכאן תנן סמניות :

ת) **ע'** ניטין י"ט ח' ל"ק הא בחכרא הא במיא דחכרא :

ט) **דייק** לה מדקתני וכן נהגין זה עם זה משמע הא לא נהגין אע"פ שסמוכין בקרן זוית פטור וסיפא דקתני על ב' כותלי הבית לאו דווקא וה"ה בקרן זוית מבחון :

י) **משמע** אבל לרשום בחלבו בתוך החפר מותר לכתחלה וע' בסי' ס"ג בא"ח ס"ק ט' ובביאור הגר"א ס"ק ז' :

א) **ע'** מ"ם רבינו לעיל בכלל גדול :

ב) **ע'** לעיל ט"ו ט"ו לענין מוכח וה"ה כאן וכן מוכח מלשון הרמב"ם שכ' הקורט כדי לתפור ג' תפירות פי' מקום שיש בו כדי לתפור ג' תפירות ולא כתב הקורט ג' תפירות :

ג הקורע בחמתו ועל מתו כו' פטורין אע"ג דמתקן אגל יגרו כיון דאסור לעשות כן. ג) ועל מתו שאינו חייב לקרוע עליו ואינו אדם כשר ולא [קאי] בשעת יגיעת נפשה:

ד שיעור המלבן כו' כמלוא רחב הסיט כפול. ושיעור הסיט ג"ט וכפול ד"ט. ופי' בגמ' חד מחוי כפוף וחד מחוי פשוט ופי' פשוט הוא מן גידל לזרת כשמרחיב ומאן דמחוי כפוף הוא מן גידל לזרת סביב כל האצבעות והוא חלי אמה זהו שאמרו והזרת חלי אמה. ולפי הירושלמי הוא שלש אמה ד):

שתי תפירות והקורע על מנת לתפור שתי תפירות: ג הקורע בחמתו ועל מתו וכל המקלקלין פטורין. והמקלקל על מנת לתקן שיעורו כמתקן: ד שיעור המלבן והמנפץ והצובע והטווה כמלא רחב הסיט כפול והאורג שני חוטין שיעורו כמלא הסיט: ה רבי יהודה אומר הצד צפור למגדל וצבי לבית חייב וחכמים אומרים צפור למגדל וצבי (לבית) ולחצר ולביברין רבן שמעון בן גמליאל אומר לא כל הביברין שוין זה הכלל כל המחוסר צידה פטור שאינה מחוסר צידה חייב: ו צבי שנכנס לבית ונעל אחד בפניו חייב נעלו שנים פטורין לא יכול אחד לנעול ונעלו שנים חייבין ורבי שמעון פוטר: ז ישב האחד על הפתח ולא מלאהו ישב השני ומלאהו השני חייב. ישב הראשון על הפתח ומלאהו ובא השני וישב בצדו אף על פי שעמד הראשון והלך לו הראשון חייב: והשני פטור הא למה

ה רי"א הלך לפור למגדל. בלפור דרור לפיכך פטור עליו צבים. ולצבי לבית וחכ"ח כו' ולצבי לגינה ולחצר ולביברין ובגמ' פריך לין לדין חי' ועוף מן הביברין ומסקי חי' לחי' לא קשיא כאן בביבר גדול כאן בביבר קטן. ופי' ביבר גדול דלא מטי בחד זימתא. ולא נפלי טולי להדדי. ולית לי' עוקלי'. ועוף לעוף לא קשי' כאן במקורה וכאן שאינו מקורה. רשב"ג אומר כל המחוסר לידה פטור כו'. היכי דמי מחוסר לידה דאומר הבא מלודה כו' ואעוף קאי ה):

הא למה זה דומה כו' וכן

יש

ג) ע' בתוס' ק"ה ב' ד"ה לא צריכא דלמסקנא חיכא לאוקמי מתני' וברייתא כר' יהודה ומתני' דלא עביד למירמא זימתא דאסור לעשות כן ולכן פטור וברייתא דעביד למירמא זימתא בכה"ג דשרי ולכן קתני הקורע בחמתו חייב ומ"ם התוס' דלא ניחא לו לאוקמי מתני' הכי דא"כ פשיטא תרץ רבינו כאן דקמ"ל אע"ג דמתקן אגל יגרו וע' במגיד משנה פ"ח מהל' שבת הל' ח' שכ' לדעת הרמב"ם דהא דפריך וכה"ג מי שרי לאו להקשות על הדין שאמרו מתקן אגל יגרו אלא אאוקי קאי ופריך דה"ל לסיים ודבר זה אף בחול אסור אבל לענין חיוב שבת כולן שוין אבל רש"י פליג ומפרש הכרייתא דווקא בגוונא דשרי ורבינו מפרש כרש"י. ועתה לא תקשו קושית התוס' פשיטא דלאו פשיטא היא דהא לדעת הרמב"ם באמת חייב אע"ג דאסור מ"מ חייב דעביד נחת רוח ליגרו ולאו מקלקל הוא והטעם דלא רבינו לאוקמי מתני' כר' יודע דסיפא ע"כ כר' יהודה דמקלקל בהבירה פטור וע' רש"י ק"ו ע"ח בד"ה מתני' ר' יהודה ואע"ג דרישא דמתני' אוקימנא כר"ש דקתני קורע על מתו פטור סיפא ר"י עכ"ל ורש"י לטעמי' וע' בתוס' ק"ה ב' ד"ה הא ר' יהודה דעל מתו נמי מתרן בהאי פירוקא ורבינו דקדק לפרש בחמתו דאתיא כר' יהודה דווקא וכן בעל מתו נקיט תירוץ קמא דבגמ':

ד) ע' תוס' מגילה ל"ה ע"ב ד"ה וכמה וע' בפיוט אז רחיתי בפ' שקלים וע' בתוס' עירובין כ"ח א' ד"ה אחד וע' בשנות אליהו ס"ג דערלה מ"ב ותבין היטב מ"ש רבינו כאן:

ה) ע' בתוס' ק"ו ע"ב ד"ה הלכה:

יצב לולפור תחת כנפיו יוצב ומצמרו עד שתחם:

פרק יד

א **שמונה** שרצי כו' הלדן והחובל בהן חייב לידה חייב בשתמת דשתמת לעורך א). והחובל בהם חייב משום נטילת נשמה אע"פ שלא יצא הדם רק בגרר הדם. דכיון דיש להם עור אין דם ממהר לצאת ובאותו משום הוי נטילת נשמה. ושאר שקצים ורמשים החובל בהן פטור. פי' אם גרר הדם פטור דכיון דאין להם עור אם היתה מכורה ממש היתה יולאה לאוץ אבל יצא הדם לאוץ חייב ב). הלדן לעורך חייב. פי' שאמר בפי' שלריך ושלא לעורך פטור. פי' שתמת הוי שלא לעורך ג). חיה ועוף שברשותו הלדן פטור

זה דומה לנועל את ביתו לשומרו ונמצא צבי שמור בתוכו:

פרק יד

שמנה שרצים האמורים בתורה הצדן והחובל בהן חייב ושאר שקצים ורמשים החובל בהן פטור הצדן לצורך חייב שלא לצורך פטור חיה ועוף שברשותו הצדן פטור והחובל בהן חייב: ב אין עושין הילמי בשבת אבל

עושה

דגילודין ועומדין הן. והחובל בהן חייב דיש להן טור. ונמלא יב ד' חילוקי דינים (ה') לדן וחובל חייב בשמונה שרלים. (ב') ולדן וחובל פטור בשקלים ורמשים בשתמת (ג') ובפי' לעורך לד חייב וחובל פטור (ד') וחיה ועוף [שברשותו] לד פטור וחובל חייב. ופי' שקלים הם שפרים ורבים ופי' רמשים שאינם פרים ורבים ד):

ב **אין** טוחן הילמי בשבת פי' מי מלח מרובין שרגילין ליתן (בכבשונות) (בכבסים) לסור לעשות לפילי ליתן לתוך הבשיל או לטבל בהן פתו ה): לבל טוחה הוא מי מלח פי' מוטט. ת"ל יוסי הו' ואין הלכה כר' יוסי ומותר לעשות מוטטין. ובלבד שלא יהא מי מלח עזין פי' שהלמון בולה לפה בהם

אין

א) ע' תום' ק"ו ע"ח ד"ה הלדן:

ב) **דלא** כדמשמע מרמב"ם פ"ח מהל' שבת הל' ט' וע' במגיד משנה שם:

ג) ע' בתום' הל"ל ובאמת דיוקא דריש קאי אדיוקא דסיפא ול"ל כמ"ש רבינו:

ד) **באדרת** אליהו ברמשית ר' כ"ה כתב רבינו להיפך כי רמשים המה הפרים ורבים והשקלים המה הגולדים מעיפושים עכ"ל ותימא דהא בגמ' אמרו בדף ק"ז ע"ב אבל שאר שקלים ורמשים דפרים ורבים לא פליגי הרי דרמשים פרים ורבים וכן שקלים ובגמ' ת"ח לומר ולשניה *) דהא עיקר מימרא דרב יוסף הוא לומר דמתני' לף כרבנן לתיא ובמתני' תנן שניהם וא"כ ע"כ שניהם פרים ורבים ול"ל דר' ירמיה דאמר ר"ח היא טעמי' משום דס"ל דשקלים ורמשים אחד מהם הוא שאינם פרים ורבים וא"כ ע"כ ר"ח היא ודו"ק:

ה) ע' בשו"ע סי' שכ"ח אין עושין כו' לתת לתוך הבשיל ולאו דוקא לתת אלא כיון שרגילין כך כמ"ש כאן דאל"ה הי' לו לפרש המשנה שניהם כמרובים אלא שאם כוונתו לטבל מותר אלא ולחי לף בכה"ג אסור:

עי'

*) ע' בלחם משנה פי"א מהל' שבת הל' ב' דאא דאמרינן והרי פרעוש דפרח ורבה לאו דווקא אלא פי' דהוי כמו פרה ורבה שאינו נעשה מזיעה והן הן דברי הר"ן פ"ק דשבת במתני' דלא יפלה. וכאן לא שייך האי תירוץ כמובן וצ"ל כמ"ש. והנה בירושלמי פ"ק איתא אמר חזקיה ההורג כינה כאלו הורג גמל הרי דס"ל כר"א. וצ"ל טעמי' משום דמתני' דכאן כר"א אתיא כדעת ר' ירמי' ופסק כסתמא דמתני' דכאן. אלא דקשה דאא מצינו סתמא להיפך דתנן לא יפלה לאור הנר משמע הא ביום מותר ולא גזרינן שמא יהרוג הרי דלא כר"א כמו שאמרו שם בגמ' דאי ר"א היא לא יפלה את כליו אפי' ביום. ויש לומר דס"ל לחזקיה כרב הונא שם דף י"ב דאמר הלכה מולל ווורק וזהו כבודו ואפי' בחול. ופי' הר"ן דה"ק מולל ווורק. וה"ק דמן הדין הי' לנו להחיר אפי' להרוג. אלא דזהו כבודו ואפי' בחול ולפי שיטת הירושלמי יש לפרש להיפך דר"ה כר"א ס"ל וה"ק הלכה מולל ווורק. וכ"ת לגזור לר"א שמא יהרוג. ולכן קאמר וזהו כבוד ואפילו בחול.

פי'

ג **אין** אוכלין איזו יון כו' פי' שאין מאכל בריאים כלל . כל האוכלין אוכל אדם לרפואה . פי' כיון שדרכן לאוכלן אף שאם רפואתו מזיק ואף שמתכוין לרפואה [ו] . וכן במשקין . חוץ ממי דקליס וכום עקרין . ודוקא שאם אותה [ז] . אבל לאחרים לפילו הוא זקן וסריס דהמסרס אחר מסרס חייב . אבל אותה הוא מי דקליס לגמלו פי' שכוונתו לגמלו אף שאם רפואתו כיון שאין מתכוין בכך . וכן סך שמן כו' :

ד **החושש** בשיניו לא יגמע כו' פי' לגמע ופולט . אבל מגמע ובולע . ואם מפני ריח הפה מותר לפלוט [ח] . החושש במתניו לא יסוך יין וחומץ . פי' משום דאין דרכן בסיכה . אבל סך כו' דדרכו בחול בכך . ולא שמן ורד כו' ר"ש כו' ואין הלכה כר"ש :

עושה הוא את מי המלח וטובל בהן פיתו ונותן לתוך התבשיל אמר רבי יוסי והלא הוא הילמי בין מרובה ובין מועט ואלו הן מי מלה המותרין נותן שמן בתחלה לתוך המי' או לתוך המלח :

פרק טו

א **אלו** קשרים כו' . ג' חלוקי דינים בקשרים יש שחייב חטאת ויש

ג **אין אוכלין איזו** ביון בשבת לפי שאינו מאכל בריאים אבל אוכל הוא את יועזר ושותה אבוב רועה כל האוכלין אוכל אדם לרפואה . וכל המשקין שותה חוץ ממי דקלים . וכום עיקרים מפני שהן לירוקה . אבל שותה הוא מי דקלים לצמאו . וסך שמן עיקרין שלא לרפואה : ד **החושש** בשיניו לא יגמע בהן את החומץ אבל מטבל הוא כדרכו ואם נתרפא נתרפא . החושש במתניו לא יסוך יין וחומץ אבל סך הוא את השמן ולא שמן ורד . בני מלכים סכין שמן ורד על מכותיהן שכן דרכם לסוך בחול . ר"ש אומר כל ישראל בני מלכים הם :

פרק טו

אלו קשרים שחייבין עליהן קשר הגמלין . וקשר הספנין וכשם

שהוא

ו) **ע'** ברכות ל"ח ושם"ד לרפואה קא מכוין רפואה בסכת מי סרי כו' עד דמסיק גברא לאכילה קא מכוין ורפואה ממילא קא הויא ט"ס משמע דאם מכוין לרפואה אסור אלא לענין דמתני' כאן אוכל לרפואה משמע דכוונתו לרפואה וכן בשו"ע סי' שכ"ח וברמב"ם מבואר להדיא כן וע"ל דגירסתם בברכות שם כני' התום' שם ואי ס"ד לרפואה עבדי לה : ז) **פי'** בחול :

ח) **נרמד** מתוספתא הובא ברי"ף בענין מלטכי לימתי לרפואה ואם מפני ריח הפה מותר . וה"ה כאן : עי'

פי' דכיון דבחול אין דרכו להרוג שאין זה דרך כבוד ולכן לא גזרינן בשבת שמא יהרוג . ולכן במתני' קתני לא יפלה את כליו דווקא לאיר הנר דביום ליכא למיגזר וזהו דעת חזקיה בירושלמי ודעת ר' ירמי' כאן בבבלי , ובזה יש לפרש דברי הירושלמי דגרסי' התם ולא יפלה כו' ואפי' בחול אסור שאינה דרך כבוד ס"ד דבר שאינו דרך כבוד אסור אפי' בחול . וא"כ אסור להרוג אפי' בחול ולכן שפיר לא גזרו לפלות אלא בלילה לאור הנר שמא יטה . אבל ביום מותר דלא חיישינן שמא יהרוג דאין דרכו בכך שאסור מפני שאינו דרך כבוד . ומביא תיקו הבוייתא דפליגי אי גורינן מלילה אטו הריגה . ומביא תיקו הא דחזקיא הנ"ל . וה"פ דלכו"ע להני תנאי כחזקיה דהורג כינה כהורג גמל . וטעמא דלא גזר מלילה אטו הרינה משום דדבר שאינו דרך כבוד אסור אף בחול ולכן לא גזרינן שמא יהרוג דאין דרכו בכך כנ"ל :

שהוא חייב על קישורן כך הוא חייב על התירן. רבי מאיר אומר כל קשר שהוא יכול להתירו באחת מידיו אין חייבין עליו: ב יש לך קשרים שאין חייבין עליהן בקשר הגמלין ובקשר הספנין קושרת אשה מפתחי חלוקה. וחוטי סבכה. ושל פסיקיא. ורצועות מנעל וסנדל. ונודות יין ושמן וקדירה של בשר ר"א בן יעקב אומר קושרין לפני הבהמה בשביל שלא תצא קושרין דלי בפסיקיא אבל לא בחבל. ר' יהודה מתיר. כלל אמר רבי יהודה כל קשר שאינו של קיימא אין

ויש שפטור לכל לאסור. וזהו שאמר יש לך קשרים שאין חייבין עליהם חטאת. ויש שמותר לכתחילה. וזהו שאמר קושרת אשה מפתחי חלוקה כו'. וכן בהיתרן ג' דינין הנ"ל. קשר הגמלין פי' מנהיגי גמל [א]. וקושרים בנקב חוטם הגמל לכל כמו טבעת. וכן בספינה והוי קשר ס"ק:

ב **יש** לך קשרים כו' פי' רלוטה תרוכה שקושרים בטבעות הנ"ל. קושרת אשה לפי' לכתחלה ויש בזה ג' שיטות. לרש"י קשר של קיימת הוא לטולס חייב חטאת ושאינו למומו פטור לכל לאסור ושמתירו בכל יום מותר לכתחלה [ב]. ולרי"ף קשר ס"ק הוא של מעשה אומן ולטולס חייב חטאת. חדא מינייהו פטור לכל לאסור לא הא ולא הא מותר לכתחלה [ג].

כלל אמר ר"יכו' אין חייבין עליו. פי' לפי' אב לדעלמא אין כאן חיוב חטאת. ומ"ה לא גזר אבל דגרדי אטו אבל דעלמא [ח]. ובע' דברים לא מפתח חלוקה לט"פ שים לה תרי טעמי דשת [ד]. ואוטי סבכה לט"פ שיכולה לסלק מעל ראשה. ושל פסיקי' לט"פ שים לה תרי טעמי דשת [ה]. ולוטות מנעל וסנדל שים ג' חולקים. דמחוזת מותר לכתחלה וכל דבי תרי [ו]. ודת"ח פטור לכל לאסור. ולאוסכפי חייב חטאת ומודות יין ושמן לט"ג דאית לי' תרתי לישני [ז]. וקדירה של בשר לט"ג דאית לה שלשה: קושרין דלי בפסקי' אבל לא בחבל. פי' בחבל דגרדי פליגי ות"ק גזר ור"י לא גזר:

א) ע' בסי' שי"ז ס"ק כ' שהוא דומיא דספנין שהוא המומנין ולא אמר הספיקות:

ב) ע' בדברי רבינו סי' שי"ז ס"ק ו' וברש"י קי"ב ח' בד"ה בדבני ממוזח וברש"י שבת"ף:

ג) **ברי"ף** לא נזכר רק מעשה הדיוט וקשר של קיימת פטור לכל לאסור ולא שנלמד מזה דה"ה להיפך מעשה אומן יהיו של קיימת ג"כ פטור לכל לאסור וע' בשלטי הגבורים:

ד) **בגמ'** לישת תרי דש"י וע' פירש"י:

ה) ע' רש"י קי"ב ח' בד"ה חייסת. ודפסיקייא נמי כה"ג לישת לעניין ע"ש:

ו) **פי'** נמי מותר לכתחלה: ז) **בגמ'** לישת תרתי לישני:

ח) **מתרץ** בזה קושית התוס' קי"ג ח' ד"ה כלל. ופירוש לדבריו דלכל דגרדי הוא קשר שאינו של קיימת וכ"ה ג"כ לפי בחבל דעלמא אין חיוב חטאת ולכן לא שייך למיגזר שכל דגרדי אטו חבל דעלמא דהא בכה"ג דגרדי גם בחבל דעלמא אינו חייב חטאת אלא פטור לכל לאסור דהוי דומיא דהיתר מנעל וסנדל בדרכנן דף קי"ב. אלא דקשה דת"ל מאי פריך בגמ' דר"י אדר"י מעשיה הא לא דמי כלל דעשיה לישת למיגזר אטו קשירה דהא בקשר של קיימת חייב חטאת ולכן גזר בעשיה של קיימת משא"כ בחבל דגרדי כנ"ל. וי"ל דסוגיא דהש"ס דכאן סמוך על סוגיא דפסחים בפ"ק דמוכח להה דר"י לא גזר בשבת דמשום הוצרת דשבת מיבדל בדילי אלא דקשה דת"ל בחמת לא גזר ר' יהודה אפילו לישת לישת חיוב חטאת כמו גבי לא יקוב אדם ספונרת של בילה וא"כ למה אמר כאן הכלל ליתן טעם למה לא גזר הא בלא"ה לא גזר דמיבדל בדילי כנ"ל. וי"ל דר"י לדבריהם דרבנן קאמר להו לדיד לא גזרינן כלל דמיבדל בדילי אלא לדידכו למה תאסרו בחבל דגרדי כיון דאינו של קיימת וכה"ג גם בחבל דעלמא לישת חיוב חטאת

לא גזר כ"י ו' כמס' שבת וג' בבילה ס): כתובים: ולא"פ שכתובין בכל לשון. פי' מ"מ
ג **מקפלין** את הכלים כו'. וה' תנאים מלילן: טעונין גניזה. פי' מקק שלהן בין
לעורך שבת. ובחדש אחד. של כ"ך ודין כתובין בכל לשון טעון גניזה א):
ובחדשים ובלבנים ואין לו לחבריס להחליף ו). ומפני מה אין קורין בהם מפני ביטול בהמ"ד
לכל ים לו להחליף לפילו לעורך שבת אסור:

חייבין עליו: ג מקפלין את הכלים אפילו ארבעה וחמשה פעמים ומציעין את המטות מלילי שבת לשבת אבל לא משבת למוצאי שבת. רבי ישמעאל אומר מקפלין את הכלים ומציעין את המטות מיום הכפורים לשבת. וחלבי שבת קריבין ביום הכפורי (אבר לא של

פרק יו

א **כל** כתבי הקודם מלילן כו'. פי' לא"ג דאסור להציל מפני הדליקה לפילו לחלר המעורבת מסוס דילמא אתי לכבויי. בכתבי קודם לא גזרו: בין שקורין בהם. פי' גניזה: ובין שאין קורין בהם. פי' ולווקא בזמן דיהמ"ד. פי' קודם שעודה לכל שלא בזמן דיהמ"ד קורים בהן: מלילן תיק הספר עם הספר ולווקא כשהוא בתוך התיק. לכל אסור לתת לוחו בתיק כדי שילילו התיק. ודירושלמי יליף מחגגי' מו"ט שגילולו חינון וכרבליהון ב): למבוי שאינו מפולש. פי' מבוי סתום מג' לדדין ולאי לאחד

יה"כ בשבת) רבי עקיבא אומר לא של שבת קריבין בי"ה. ולא של י"ה קריבין בשבת:

פרק טז

כל כתבי הקודש מצילין אותן מפני הדליקה בין שקורין בהן ובין שאין קורין בהן ואע"פ שכתובים בכל לשון טעינים גניזה ומפני מה אין קורין בהם מפני ביטול בית המדרש. מצילין תיק הספר עם הספר ותיק התפילין עם התפילין ואע"פ שיש בתוכן

מעות

מעות ולמה תנזרו על חכל דגרדי. וא"ל רבנן לא. כיון דמיהדק וכתה"ג כחכל דעלמא קשר של קיימת הוא מיחלף להו חכל דגרדי כחכל דעלמא ודו"ק:

ב) ר' דשבת הם לא יקוב. ולא ימלא. כ"ע כ' חכל לא כחכל. קי"ג ח'. מכשם של כוכסין. קמ"ח ח'. מעלין את המדומע. שם כ'. אין סוחטין את הפירות אם לאוכלין מותר. קמ"ג כ'. ואחר דברים דמתיר ר' יהודה לאו משום דלא גזר הוא ודו"ק. וג' בבילה. קרלוף כ"ג ח'. רואין מומין. כ"ו ח'. מאזנים כ"ח ח': י) **קי"ג** ח' בגמ':

א) **מפרש** כרב חסדא ואע"ג דק"ל כר"ה ע' כאו"ח בסי' של"ד בביאור הגר"א ס"ק י' דהאי דגא שרי הכל וע' בתוס' ד"ה חלובה וברא"ם:

ב) **ע'** בסי' של"ד במג"א ס"ק כ' שכ' כיון דמדינא אם שק מעות מונח במקום אחר ורוצה להביאו להניח בו תפילין אם אפשר לנער המעות צריך לנערו ח"כ כ"ם דאסור להניח כים התפילין בשעת הדליקה בשק מעות כדי להציל המעות ורביעו כ' שם בס"ק י"ח דע"כ ליתא לתי' דמר בר ר"א דף קי"ז דהא דאמרו רבנן לר"י בנו של ריב"ב אם מצילין תיק הספר עם הספר לא נפשיט את הפסח מעור הייבו דשקיל לה בבריז שלא כדרך הפשט הא בדרך הפשט גם לרבנן אסור ח"כ למה אמר ר"י בדף קל"ג ע"ב מתן תגא פירם חיבו חוזר ר"י בנו של ריב"ב היא דכיון דפירם מן הפשט חיבו חוזר להפשיט דהא רבנן נמי לא התירו רק בבריז הא לאו הכי אסור ח"כ כרבנן נמי אתיא שלא ודאי ליתא דמר בר ר"א ול"ל כתי' הרמבון דה"ק רבנן לר"י בנו של ריב"ב אם מצילין תיק עם כתוכו מעות מעלמא להציל בו

אחד. בן בתירא אומר אף למפולש בלח לחי ג׳:

ב **מצילין** מזון ג׳ סעודות. פי׳ אפילו בג׳ כלים. נפלה דליקה בלילי שבת. פי׳ קודם אכילה:

ג **מצילין** על מלא לכרו׳ ואע״פ שיש בו מאה סעודות. פי׳ בהולאה אחת. ואפילו מקפל ומניח ומקפל ומניח בתוך הסל גדול. ועיגול של דבילה וחבית של יין פי׳ שמציל מיני אכילה ומשתי ופירות. ואם היו פקחין בירך שמיס עסקינן אע״ג דמהפקירא קא זכי לא ניחא ליי׳. דידע דמשום איסור שבת עביד הכי. ולא רולה להטריח בחנם. ולא הוי שכר שבת כיון דמטיקרא לאו אדעתא דשכר פעולה נחתי. מש״ה עומין חשבון לאחר שבת ושקיל לאגרי׳:

מעות ולהיכן מצילין אותן למבוי שאינו מפולש בן בתירא אומר אף למפולש: ב מצילין מזון ג׳ סעודות הראוי לאדם לאדם הראוי לבהמה לבהמה כיצד נפלה דליקה בלילי שבת מצילין מזון שלש סעודות בשחרית מצילין מזון שתי סעודות במנחה מזון סעודה אחת רבי יוסי אומר לעולם מצילים מזון שלש סעודות: ג מצילין על מלא[כברות. ואע״פ שיש בו מאה סעודות ועיגול של דבילה וחבית של יין ואומר לאחרים בואו והצילו לכם. ואם היו פקחין עושין עמו חשבון אחר השבת להיכן מצילין אותן לחצר המעורבת בן בתירא

ס״ת. וע״כ לא פליגי דלהכי והכי ליכא. וה״כ משמע מדברי רבינו דס״ל דגם להכיח תיק עם מעות מותר דלא כמג״א וה״כ קשה תיק כ׳ רבינו כאן דאפילו תיק עלמו אסור לתת ס״ת בתוכו כדי שיצילו התיק. ועוד דזה מבואר לכו״ע דברי. דהא ע״כ לא פליגי בגמ׳ אלא לענין המעות של התיק דלהכי והכי ליכא לכל תיק בלא מעות לכו״ע מיתר להכיח וכ״ל דס״ס יש כאן וכ״ל „כדי שיצילו התיק עם המעות״ וכן הן דברי המג״א הנ״ל. והוא כמר בר רב אסי וכדפריך הש״ס דלהכי והכי ליכא. ורבינו כביאוריו לא כתב כאן רק לפרש סברת הרשב״ם בש״ע כדרכו. וקושית רבינו מדף קל״ג ע״ב יש לתרץ דבאמת טעמא דרבנן דמפקיעין את עור הפסח כולו מפרש רבה בב״ח אמר ר״י דאמר קרא כל פעל ה׳ למענהו וכדמפ׳ רב יוסף ורבה. והא דקאמר מר עוקבא מאי להדרו לי׳ חבריא לר״י בנו של ריב״ב ומפ׳ טעמייהו דמדמין לתיק הספר אליג דלרבב״ח אר״י. דס״ל דגם לרבנן ליכא לאורך גבוה בהפסקת העור מן החזה ולמטה ולכן הוצרך לאכיח רחיה ממעות שבתיק שמצילין אותן בשביל הספר אבל לרבב״ח אמר ר״י כל ההפסקה הוא לאורך גבוה לרבנן ולית לי׳ הא דאהדרו לי׳ הבריית כלל ולדידי׳ לרבנן מפקיעין את כולו כדרבו ולמר עוקבא ג״ל כמר בר ר״ח דשקיל לה בברזי ולכן פ׳ הרמב״ם כרבב״ח אר״י ולכן כ׳ שמפקיעין את עורו כולו וע׳ בפ״ח מהל׳ פסח הל׳ י״ד בכסף משנה ובלחם משנה שם וע׳ בתוס׳ קי״ו ח׳ ד״ה דשקיל לה בברזי ועוד תומר ר״י כו׳ תמנס רבינו ס״ל דכיון דשקלו ועברו רב אסי ומר בר ר״ח אליבא דמר עוקבא הלכתא כוותי׳ וכמר בר רב אסי דקיי״ל הל׳ כמותו בכל מקום בר ממיפך שבועה ואודיתא והא דקאמר רבינו מדף קל״ג ב׳ מעתה לא קשה כלל דהא התם רבה בב״ח אמר ר״י אמר לה והוא אזיל לטעמי׳ ודוק היטב ומ״ש רבינו הירושלמי כ״ל דכוונתו כך דז״ל הירושלמי מתני׳ בשאינו טפול לו אבל אם היה טפול לו כגופו הוא. ניחא תיק הספר עם הספר תיק התפילין עם התפילין. וע׳ בפי׳ הקרבן עדה ונראה דה״פ דמתני׳ היינו אפילו בשאינו מחובר התיק לספר דאי במחובר פשיטא דמצילין דבגופו הוא. (והיינו כדרך שעושין הספרדים התיק מחובר לס״ת בעלמו) וקאמר הירושלמי ניחא תיק הספר עם הספר. פי׳ דניחא דהתם לגבי תיק הספר עם הספר דמשמע דאינן מחוברין דאי במחוברין ספר בתיקו מיבעי׳ לי׳. ומחמת שאין דיוק זה מוכרח כ״כ מסיק שם הירושלמי דשמע לה מן הדא בתלין גוברייא אילך כפיתו בסרבליהון הרי דינילו הסרבלין בשביל זכות המו״ע אע״ג דלאו מחוברין ניהו הרי מוכח הירושלמי דגם על הכיס בעלמו בשאינו טפול הי׳ צריך להכיח רחי׳ מחמו״ע בסרבליהון וכ״ש שאין להתיר להכיח מעות ולהצילן עם הספר דהא לא דמי לסרבלין כלל:

ג) **מסקנא** דגמ׳ קי״ז ע״ב כרב אסי:

בתירא אומר אף לשאינה מעורבת: ד ולשם מוציא כל כלי תשמישו ולובש כל מה שיכול ללבוש ועוטף כל מה שיכול לעטוף ר' יוסי אומר שמנה עשר בגדים וחוזר ולובש ומוציא ואומר לאחרי בואו והצילו עמי: ה רבי שמעון בן גמליאל אומר פורסין עור של גדי על גבי שידה תיבה ומגדל שאחז בהן את האור מפני שהוא מחרך ועושין מחיצה בכל הכלים בין מלאים בין ריקנים בשביל שלא תעבור הדליקה רבי יוסי אוסר בכלי חרס חדשים מלאין מים לפי שאין יכולין לקבל את האור והן מתבקעין ומכבין את הדליקה: ו עכו"ם שבא לכבות אין אומרים לו כבה ואל תכבה מפני שאין שביתתו עליהן אבל קטן שבא לכבות אין שומעין לו מפני ששביתתו עליהן: ז בופין קערה על גבי הנר בשביל שלא תאחוז בקורה ועל צואה של קטן ועל עקרב שלא תישך אמר רבי יהודה מעשה בא לפני רבן יוחנן בן זכאי בערב ואמר

ד ולשם מוציא כל כלי תשמישו. פי' קערות וכוסות שצריך להשתמש בהן בשבת. ולובש כל מה שיכול ללבוש ר' יוסי כו' וחוזר ולובש ומוציא בגמ' מסתמא דזו דברי ת"ק דקאמר לובש ומוציא ופושט ולובש ומוציא ופישט דברי ר"מ ר' יוסי חומר י"ח כלים מסתמא דתו לא וכן מסתמא בעירובין ע"ש ד:

ה ר' שמעון בן גמליאל אומר כו' ר' יוסי חומר כו' תוסר בכלי חרס כו'. ובגמ' תמה רב יהודה תמה רב טלית שאחז בהן האור מלד אחד נותנין עליו מים מלד אחר כו' מיתיבי כו' ומסקי הוא דתמה כר' שמעון בן גמליאל אומר כו' ר' יוסי אומר כו' עכו"ם שבא לכבות כו' דנכרי מסוס שכירות הוא דעביד דיודע שיסרהל נותן לו שכר: קטן כו'. בקטן הטעמה לדעת אחרת מיירי הכי שיודע שהכיבוי ניתר לאבוה חשובה

ד) כן פירש"י בתתני' כאן ד"ה י"ח כלים דלר' יוסי חיינו פושטן ולובשן ולגבוה וא"כ האי חוזר ולובש הם דברי ת"ק ודלא כב"י סי' שי"ד שמפרש שלישה דהרמב"ם דר' יוסי קאמר לה ולא ת"ק דהא בגמ' מוכח דת"ק קאמר לה דהוא ר"מ ת"ק דר' יוסי וע' בכסף משנה פכ"ג מהל' שבת הל' כ"ה שכ' דס"ל להרמב"ם דר"מ לאו היינו ת"ק דתתני' ומלשה כי תלתה תנאי הוי ור"מ ור' יוסי תרוייהו ס"ל דפושט וחוזר ולובש אבל ת"ק דתתני' לא ס"ל הכי ולכן פ' הרמב"ם כת"ק דתתני' וא"א לומר כן דהא בעירובין ל"ה ב' אמרינן דת"ק דתתניתין היינו ר"מ דברייתא ע"ש. אלא יש לפרש להיפך דהרמב"ם ס"ל דסיפא דתתני' ר"מ היא ור' יוסי פליג ע"ז ור"מ ור"י הל' כר' יוסי וכמ"ש רבינו וכן רס"י דלר' יוסי מסתמא י"ח כלים ותו לא דאינו חוזר ולובש ובעירובין שם מוכח ג"כ דר' יוסי לא ס"ל הכי דפריך שם וממאי דר"מ היא וקאמר דתני עלה ולובש ומוציא ופושט ולובש ומוציא כו' דברי ר"מ ולכאורה מאי מייתי דתתני' ר"מ היא דהא בתתני' לא תנא ת"ק האי דינא כלל אלא ל"ל דהם"ס הכי דייק דתני דברי ר"מ ור' יוסי פליג עלה דדוקא י"ח קאמר כמ"ש רבינו וא"כ ע"כ דמסיים בתתני' וחוזר ולובש לאו דברי ר' יוסי היא וא"כ מאן קתני לה ע"כ ת"ק הוא דתני לה וכיון דבברייתא ר"מ קאמר לה א"כ ע"כ ת"ק היינו ר"מ ודו"ק:

ה) ע' בסי' של"ד ס"ק ל"ח וחבין: פי'

לחבוה: כופין קטרה [כו']. ועל עקרב שלח תיסוך
אמר ר' יהודה כו' דמ"ק סבר מלאכה שאינה
לריכה לגופה פטור. ומס"ה דחיכא קלת
סבנה מותר לכתחילה. ור"י סבר מפ"ל
חייב והכא ליכא סבנה
ודחית:

ח **עכו"ם** שהדליק כו'
ואפילו מכירו
דגר לאחד כו' וכן בכבש
אבל בימים דווקא שאין
מכירו. ושוה הוא לבהמתו:

פרק יז

א **כל** הכלי' ניטלין בשבת
ודלתותיהן עמהם
אע"פ שנתפרקו בשבת.
פי' אע"פ שנתפרקו בחול
ניטלין בשבת דתיבת בשבת
אניטלין קאי:

ב **נוטל** אדם קורנס
לפלוע בו את
האגוזים בין קורנס של
נפחים ושל זהבים אבל

לחשוש לו מחטאת:

ח עכו"ם שהדליק את הגר
משתמש לאורו ישרא ואם
בשביל ישראל אסור מילא
מים להשקות בהמתו
משקה אחריו ישראל ואם
בשביל ישראל אסור עשה
עכו"ם כבש לירד בו יורד
אחריו ישראל ואם בשביל
ישראל אסור מעשה ברבן
גמליאל וזקנים שהיו באין
בספינה ועשה עכו"ם כבש
לירד בו וירדו בו רבן
גמליאל וזקנים:

פרק יז

כל הכלים ניטלין בשבת ודלתותיהן עמהן אף על פי שנתפרקו בשבת שאינן דומין לדלתות הבית לפי שאינן מן המוכן: ב נוטל אדם קורנס לפצע בו את האגוזים וקורדום לחתוך בו את הדבילה מגירה לגור בה את הגבינה. מגריפה לגרוף בה את הגרוגרות את הרחת ואת המזלג לתת עליו לקטן את הכוש ואת הכרכר לתחוב בו. מחט של יד ליטול בו את הקוץ ושל סקאים לפתוח בו את הדלת: ג קנה של זתים אם יש קשר בראשו מקבל טומאה ואם לאו אין מקבל טומאה בין כך ובין כך ניטל בשבת: ד רבי יוסי אומר כל הכלים ניטלין חוץ מן המכר הגדול ויתד של מחרישה.

כל

דבמים קפיד עלייהו. קורדום כו'. מגירה כו' מגריפה כו'. את הרחת ואת המזלג כו' כל הני דחציב הכא כלים ניעהו ומלאכתן לאיסור. וקמ"ל דניטלין לגורך גופו והמלאכות הנעשות כהן דהוי לגורך שבת קמ"ל דמותרין לעשות כמו פליטת הגוזים ומחיכת דבילה וכן כולן א. מחמ שלא יד ליטול בו את הקוץ. ובלבד שלא יתכוין לעשות לה פה והדין כמו במפיס מורסא:

ג **קנה** של זיתים אם
יש קשר כו' פי'
קנה חלול מתוכו. ואם יש
בו קשר פי' כמו בתבן.
חזי לקבלה ומקבל טומאה.
ואם לאו כו'. בין כך
כו'. דכלי הוא וחזי להפך
[בו זיתים]:

ד **ר'** יוסי אומר כו' מן
מן

א) **פי'** דקשה לכאורה דהי' לו למתני' לגר ולומר בכלל. כלי שמלאכתו לאיסור נוטל לגורך גופו מלאכת היתר וזה תירץ רבינו דקמ"ל דמלאכות אלו מותרין הן ו"ל דבאגוזים קמ"ל דל"ב דלמא אתי לתקן כלי מקליפת האגוזים כגון באגוזים הגדולים. וכן לחתוך בו את הדבילה ולא אמרינן הוקצה לאחר ולסחורה. וכן לגור בה את הגבינה ולא אמרינן דהוי עובדין דחול. וכן לגרוף את הגרוגרת ולא נימא דהוי כמו רדיית הפת:

כל הכלים ניטלין לצורך ושלא לצורך רבי נחמיה אומר אין ניטלין אלא לצורך: ה כל הכלים הניטלין בשבת שבריהן ניטלין (עמהן) ובלבד שיהו עושין מעין מלאכה שברי עריבה לכסות בהן את פי החבית שברי זכוכית לכסות בהן את פי הפך רבי יהודה אומר ובלבד שיהו עושין מעין מלאכתן שברי עריבה לצוק לתוכן מקפה ושל זכוכית לצוק לתוכן שמן: ו האבן שבקרויה אם ממלאין בה ואינה נופלת ממלאין בה ואם לאו אין ממלאין בה זמורה שהיא קשורה בטפיה ממלאין בה בשבת: ז פקק החלון רבי אליעזר אומר בזמן שהוא קשור ותלוי פוקקין בו ואם לאו אין פוקקין בו וחכמים אומרים בין כך ובין כך פוקקין בו: ח כל כיסוי הכלים שיש להם בית אחיזה ניטלים בשבת

מן המסר הגדול כו' דהני קפיד עלייהו והוי מוקלה מחמת חסרון כיס. כל הכלים ניטלים לצורך ושלא לצורך. פי' כלים שמלאכתן להיתר ניטלין לצורך. היינו לצורך גופו או לצורך מקומו. ושלא לצורך דהיינו מחמה לגל וכלי שמלאכתו לאיסור דווקא לצורך גופו ומקומו אבל מחמה לגל לא. רבי נחמי' אומר אין ניטלין אלא לצורך. פי' כמו סכין לחתוך בו דווקא אבל לא למלאכה אחרת. דכפ' חביות דף קמ"ו ר"ל ר' אפילו תרווד כו' אין ניטלין אלא לצורך תשמישן ב):

ה כל הכלים הניטלין בשבת שבריהן ניטלין עמהם. ובלבד שיהו עושין מעין מלאכה כו'. ר"ח ובלבד שיהו עושין מעין מלאכתן. טעם פלוגתי' תלוי במוקלה וטולד. דר"י אית לי' מוקלה וטולד. ואי לא חזי למלאכתן הרחטוה הוי טולד ואסור ות"ק ליתא לי' מוקלה וטולד. ודווקא בשבשברו בשבת. אבל נשברו בע"ם מותר לכ"ע הואיל והוכנו מבע"י ג):

ו האבן שבקרוי' כו' מיירי שעשאה דופן. אם הדקה בחוזק מטלטלין ואם לאו אין מטלטלין דהוי בסיס לדבר אסור. זמורה שהיא קשורה דווקא קשורה אבל כשאינה קשורה גזריקן. שמא יקטום. אבל מטום מוקלה בחיצב עליה סגי כמו בחביות של דקל ד):

ז פקק החלון ר"ח אומר בזמן שהוא קשור ותלוי כו'. וחכ"א בין כך ובין כך כו'. פי' בין שהוא תלוי בין שהוא נגרר. והיינו פלוגתא דנגר הנגרר בעירובין דף ק"ב דחכמים הויגו ר"י דהתם ור"ח הויגו ת"ק אבל קשור לכ"ע בעינן. ולעניין הלכה ע' בפ"ב ח):

ח כל כיסוי הכלים שיש להם בית אחיזה כו' אמר ר' יוסי כו'. מסקנא בגמ' כיסוי קרקעו לכ"ע בעינן בית אחיזה. כיסוי

ב) ע' דף ל"ו ע"א תוס' ד"ה הא ר' נחמיה וברש"י קכ"ד ח' ד"ה ח"ל רבא:

ג) ברב יודא אמר שמואל לפי המסקנא וע' בשלטי הגיבורים מה שהקשה על דברי גאון דפסק כר' יודא כיון דטעם ר' יודא משום טולד ואין קיי"ל כר"ש בהא ע"ש וקושיא זאת קשה גם על הרי"ף דל"ל למימר משום דהוי סתם כלאה"ה קיי"ל כר"ש וע"ש מה שתירץ ובאמת י"ל דס"ל כטולד כר"י. וע' בע"ז סי' ס"ח ס"ק ה' דפי' דגם לת"ק אסור טולד ורבינו פליג עלי' דלת"ק שרי וקושית הס"ז על הרמב"ם בפסק כת"ק כאן ובשברי כלים פסק כר"י דאין מסיקין לא קשה דהרמב"ם לטעמי' דפסק כר"י בשבת כר"ש וכי"ע כר"י כמ"ש הרש"ש בשמו בפ' המביא סי' י"ל:

ד) כרשב"ג ומשמע ל' ע"א וכתוקימתא דרב אשי בגמ' כאן:

ה) אפשר כוונתו על פ' בתרא דעירובין ק"ב ע"א וע' בתוס' קכ"ו ד"ה ר' יהודא:

כיסוי כלים לא בעינן בית לחזקה . כי פליגי בכלים דחבריהו בארעא :

פרק יח

א **מפנין** לפילו ד' וה' קופות כו' מפני האורחי' ומפני ביטול בה"מ . דגדולה הכנסת אורחים להכי לקדמה. מפנין תרומה דחזי לכהן. ודמאי דחזי לעניים. ומעשר ראשון שניטלה תרומתו שהקדימה בכלים ולא נטלה ת"ג א). ומע"ש והקדש שנפדו ולא נתן את המותר. אבל לא את הטבל לפילו טבל דרבנן שזרעו בעלין שליכו נקוב . לא מעשר ראשון כו'. שהקדימו בכרי. ולא את מעשר שני והקדש שלא נפדו . מע"ש שפדאו במטבע שאין עליו צורה . והקדש לף שנפדה בשוה כסף ב) . מייתי שפדאו על גבי קרקע .

אמר רבי יוסי בד"א בכסוי קרקעות אבל בכסוי הכלים בין כך ובין כך ניטלים בשבת :

פרק יח

מפנין אפילו ארבע וחמש קופות של תבן ושל תבואה מפני האורחים ומפני ביטול בית המדרש אבל לא את האוצר מפנין תרומה טהורה ודמאי ומעשר ראשון שניטלה תרומתו ומעש' שני והקדש שנפדו והתורמוס היבש

ולא את הלוף כו' דשב"ג מתיר בלוף מפני שהוא מאכל עורבים כדאיתא לעיל בפ"ג . ודבר דלא שכיחי כלל לכ"ע אסור. כי פליגי בדבר השכיח קלת לרשב"ג אע"ג דאין לו הוי כמו תרומה דחזי לכהן. ולא"ק כיון דלא שכיח דלא מגדלי להו אלא עשירים . ורשב"ג סבר כל ישראל בני מלכים :

ב **חבילי** קש כו' דסתמן לעלים ולטיט . כופין את הסל לפני האורחי' ולמ"ד אין כלי ניטל [כו'] מייתי בגרוך למקומו : תרגולת שברחה כו' אבל לא מדדין דמגבהת עלמה מן הארץ וגמלא שהוא מטלטלה :

ג **אין** מילדין כו' אבל מסעדין ומילדין את האשה בשבת פי' בין בהמה לסעדה ובין אשה לילדה

מפני שהוא מאכל לעניים אבל לא את הטבל ולא את מעשר ראשון שלא נטלה תרומתו ולא את מעשר שני והקדש שלא נפדו ולא את הלוף ולא את החרדל רבן שמעון בן גמליאל מתיר בלוף מפני שהוא מאכל עורבין : ב חבילי קש וחבילי עצים וחבילי זרדים אם התקינן למאכל בהמה מטלטלין אותן ואם לאו אין מטלטלין אותם כופין את הסל לפני האפרוחים כדי שיעלו וירדו תרנגולת שברחה דוחין אותה עד שתכנס . מדדין עגלין וסייחין ברשות הרבים . אשה מדדה את בנה . אמר ר' יהודה אימתי בזמן שהוא נוטל אחת ומניח אחת אבל אם היה גורר אסור : ג אין מילדין את הבהמה ביום

טוב

א) **דהא** דקתני תרומתו סיינו שניטלה רק התרומה ש"ו שהוא תרומת מעשר אבל לא תרומה גדולה כי תרומה גדולה לא נקרא תרומתו מפני שהוא פעור מתרומה גדולה כיון שהקדימו בכרי משא"כ בסיפא שהקדימו בכלים אז חייב בתרומה גדולה ונקרא גם הוא תרומתו וקאמר שלא נטלה ממנו ת"ג:

ב) **ע'** בתוס' קכ"ח א' בד"ה ונתן (* :

עי'

*) ואיתא בגמרא בעמא דכתיב ונתן ע"ש ובבה"ג בברכות מ"ז גבי זימון ע"ש והנה בתר"ה ונתן כתב דזה איני מעקר הדרשה ועיקר הא דת"כ וכן כתבו בבכורות נ"א תר"ה ולימא ע"ש וג"ל דבכוונה עשה הגמרא כאן

לילדה מותר בשבת וכ"ם כי"ט ג). ומחללין עליה את השבת אם היתה צריכה לגר אז לשמן כו':

פרק יט

א **ר"א** אומר כו' מביאו בשבת מגולה ודווקא מגולה משום חבודי מלוה מדקתני ובשכנה מכשהו ע"פ עדים משמע שלא בשכנה לא. ועוד אמר ר"ח כורתין כו' דהוי מכשירין דמכשירי מלוה ואפ"ה אמרי ר"ח. כלל אמר ר"ע כו' דר"ל מילה עצמה דוחה ולא מכשיריה. ולר"ח שמונה

טוב אבל מסעדין. ומילדין את האשה בשבת. וקורין לה חכמה ממקום למקום ומחללין עליה את השבת. וקושרין את הטבור רבי יוסי אומר אף חותכין. וכל צרכי מילה עושין בשבת:

פרק יח

רבי אליעזר אומר אם לא הביא כלי מערב שבת מביאו בשבת מגולה. ובשכנה מכשהו על פי עדים. ועוד אמר ר' אליעזר כורתים עצים לעשות פחמין ולעשות (כלי) ברזל. כלל אמר רבי עקיבא כל מלאכה שאפשר לעשותה מערב שבת אינה דוחה את השבת ושאי אפשר לעשותה מערב שבת דוחה את השבת: ב עושין כל צרכי מילה בשבת מוהלין ופורעין ומוצצין

ב **עושין** כל צורכי מילה כו' לאתויי מה דת"ר המל כל זמן שהוא עוסק במילה חוזר בין על גילין המעכבין בין על גילין שאין מעכבין. פירש על גילין המעכבין חוזר ושאין מעכבין חיזו חוזר. אם לא שחק כו'

אם

ונותנין

ג) **ע'** בטו"ז סי' של"ב ס"ק ח' וט' בקרבן נתנאל וט' בכיאור הגר"א שם ס"ק ח':

א) **כל** המונה משורשים נדף קל"ח ח' כ'. ופסח בפ' אלו דברים אמנם מ"ם עומר לר"ח מכשיריו דוחין קסבר דהא עומר לכו"ע דחי וכ"ל דה"פ דר"ח הוא דקרי קצירת העומר מכשירין ונפיק שתי הלחם מיבי' ולם אחר תנאי קצירת העומר לאו מכשירי מלוה ניתנו אלא מלוה עצמה שכן אם אלא קודם קודר. וט' בדמ"י קל"ח ח' בד"ה שכן אלא קודם וכ"מ לשחר מכשירין דעומר ואכמ"ל אמנם מה שכ' הטעם גבי מזוזה ולולית, משום דלא יכנום ולא ידור הוא דלא כמסקנת הגמ' ע"ש והטעם אלל מזוזה י"ל פסיט דגם למסקנת אתי ספיר דמזוזה חובת הדר היא ועיקר קדושת אהבי הוא מלולית כמו שפירש"י דכלי קופסא חייבין וט' בתוס' מנחות מ"ד ח' ד"ה עלית בסופו שכתבו דהוי מני למימר הואיל וכידו אלא להניחה. (פי' אל לדור בבית ואלא לכבוש הטלית ולולית חובת גברא) אלא דנקט הטעם השוה בכל (פי' בין במזוזה בין בלולית) לכ"ע דהיינו אפי' למ"ד לולית חובת טלית וכלי קופסא חייבין וא"כ לדידן דקיי"ל לולית חובת

גברא

כאן ועיקר הדרשה דונתן דהוקשה להגמרא דבשבועות ד' ובנזיר ל"ה איתא דר"ע דרש בכל התורה בריבוי ומיעוט ור"מ נמי ס"ל הכי עיין ב"מ ד' ד"ה אין וקי"ל סתם משנה ר"מ וכו' וכולהו אילימא דר"ע ואמרינן ב"ק קי"ז דמ"ד בריבוי ומיעוטי אינו ממעט אלא שטרות וא"כ מדרשה דת"כ ליכא למעט אלא שטרות ומנלן למעט קרקעות ול"ל דע"כ למעט ק' דהא מכירת שטרות דרבנן אמנם רש"י בקידושין ה' כתב שטר שאין פודין בו הקדשות אם כתב לגובר שטר על מעות פדיון ע"ש ורשב"א כתב שגובר כותב שדה הקדש קנוי לך ע"ש ד"ה והנך ומדאורייתא ואכמ"ל והילכך הביא הדרשה דונתן למעט קרקעות והשתא לא קשה קושי' התוספת דמדרשה דת"כ מרבינן כל דבר ואינו ממעט אלא שטרות וקרקע ממעטינן מונתן ועברים דהוקש לקרקעות דוק היטב כי קצרתי מאוד ורש"י בבכורות שהביא דרשה דת"כ נמי בכוונה דהא התם ע"כ מתניתין דלא כר"ע דהא בפדיון בכור ליכא קרא למעט קרקעות א"כ"ם"ל דרשינן בכלל ופרט היכלך הביא דרשה

דת"כ דוק כי קצרתי מאוד הריצב"א

אם לא טרף כו' ודווקא בשבת אבל בי"ט שותק ומטרף ב):

ג **מרחיצין** את הקטן בין לפני המילה בין לאחר המילה ומזלפין עליו ביד אבל לא בכלי אבל בשחק מערב שבת לועס בשיניו ונותן אם לא טרף יין ושמן מערב שבת ינתן זה בעצמו וזה בעצמו. ואין עושין לה חלוק לבתחלה אבל כורך עליה סמרטוט. אם לא התקין מערב שבת כורך ורבה מוקי למזלפין לאליבי ובראשון רוחץ כדרכו ור"ח פליג לאליבי:

ספק ואנדרוגינוס אין כו'. ספק היינו ספק בן ז' חדשים ספק בן ח' חדשים ובגמ' פריך ואלא הא דתניא ספק בן שמונה ספק בן שבעה אין מחללין עליו את השבת. כימהלי' ממה נפשך אם אי הוה כו' ואם לאו מחך בשרבטלמא הוא. ומשני לא צריכא אלא למכשירי מילה ואליבא דר"ח. נמלא לדידן אין נפקא מיני' דזה דלא ס"ל כר"ח (מכאן ואילך חסר איזה דפים עד פ' שואל):

מפיס

על אצבעו ומביא ואפילו מחצר אחרת: ג מרחיצין את הקטן בין לפני המילה ובין לאחר המילה ומזלפין עליו ביד אבל לא בכלי רבי אליעזר בן עזריה אומר מרחיצין את הקטן ביום השלישי שחל להיות בשבת שנאמר (בראשית ל"ד) ויהי ביום השלישי בהיותם כואבים. ספק ואנדרוגינוס אין מחללין עליו את השבת ורבי יהודה מתיר באנדרוגינוס: ד מי שהיו לו שני תנוקות אחד למול אחר השבת ואחד למול בשבת ושכח ומל את של אחר השבת בשבת חייב אחד למול בערב שבת ואחד למול בשבת ושכח ומל את של ערב שבת בשבת רבי אליעזר מחייב חטאת ורבי יהושע פוטר: ה קטן נמול לשמונה לתשעה ולעשרה ולאחד עשר ולשנים עשר לא פחות ולא יותר הא כיצד כדרכו לשמונה נולד לבין השמשות נמול לתשעה בין השמשות של ערב שבת נמול לעשרה יום טוב לאחר שבת נמול לאחד עשר שני ימים טובים של ראש השנה

ניטול

גברא כמכוער בשו"ע סי' י"ט כודאי יש לחוקמי כמ"ש רבינו. ונ"ל דמיהן רבינו לומר כר"ה כרי' דרב יהושע הוחיל וכידו להפקירן ויפטר מלישית ומזוזה דקסה דח"כ נס בפסח כידו לעמה עלמו ויפטר מפסח כשלמה לר"ה כרי' דרב יהושע י"ל דס"ל שוחטין וזורקין על עמה שרן. ולעמה כמת מ"ח דח"כ מדחהו חתה מהגיעתו כעולה בפסחים פ' ע"ח. וכרבה שם ס"ע ע"כ דאמר חליבה דר"ח שוחטין וזורקין על עמה שרן. אמנם חליבה דרבה דאמר התם לר"ח אין שוחטין ח"כ כידו לעמה בשרן. ומ"מ דהו מכשירין דפסח אלא ודאי לא אמרינן הוחיל וכידו לעמה בשרן וה"ה דלא אמרינן הוחיל וכידו להפקירן ולכן כ' רבינו הטעם משום דיכול שלא לדור ושלא ללבוש והחיוב חיננו חובת גופו כלל מצה"כ בפסח ודו"ק:

ב) **ברייתא** קל"ד ח': ג) **ע'** מ"ם רבינו לעיל בפ' אמר ר"ע וע' ברח"ם:

גימול לשנים עשר. קטן החולה אין מוהלין אותו עד שיבריא: ו אלו הן ציצין המעכבין את המילה בשר החופה את רוב העטרה ואינו אוכל בתרומה ואם היה בעל בשר מתקנו מפני מראית העין מל ולא פרע את המילה כאלו לא מל:

פרק כ

רבי אליעזר אומר תולין את המשמרת ביום טוב ונותנין לתלויה בשבת וחכמים אומרים אין תולין את המשמרת ביום טוב ואין נותנין לתלויה בשבת אבל נותנין לתלויה ביום טוב: ב נותנין מים על גבי השמרים בשביל שיצלו ומסננין את היין בסודרין ובכפיפה מצרית ונותנין ביצה במסננת של חרדל ועושין אנומלין בשבת רבי יהודה אומר בשבת בכוס ביום טוב בלגין ובמועד בחבית רבי צדוק אומר הכל לפי האורחין: ג אין שורין את החילתית בפושרין אבל נותן לתוך החומץ ואין שורין את הכרשינין ולא שפין אותן אבל נותן לתוך הכברה או לתוך הכלכלה אין כוברין את התבן בכברה ולא יתננו על גבי מקום גבוה בשביל שיוד המוץ אבל נוטל הוא בכברה ונותן לתוך האבוס: ד גורפין מלפני הפטם ומסלקין לצדדין מפני הרעי דברי רבי דוסא וחכמים אוסרין נוטלין מלפני בהמה זו ונותנין לפני בהמה זו בשבת: ה חקש שעל גבי המטה לא ינענע בידו אלא מנענע בגופו ואם היה מאכל בהמה או שהיה עליו כר או סדין מנענע בידו. מכבש של בעלי בתים מתירין אבל לא כובשין ושל כובסין לא יגע בו רבי יהודה אומר אם היה מותר מערב שבת מתיר את (נ"א כליו ושומטן) כולו ושומטו:

פרק כא

נוטל אדם את בנו והאבן בידו וכלכלה והאבן בתוכה ומטלטלין תרומה טמאה עם הטהורה ועם החולין רבי יהודה אומר אף מעלין את המדומע באחד ומאה: ב האבן שעל פי החבית מטה על צדה והיא נופלת. היתה בין החביות מגביה ומטה על צדה והיא נופלת. מעות שעל הכר נוער את הכר והן נופלות. היתה עליו לשלשת מקנחה בסמרטוט. היתה של עור נותנין עליה מים עד שתכלה: ג בית שמאי אומרים מגביהין מן השלחן עצמות וקליפין ובית הלל אומרים נוטל את הטבלא כולה ומנערה מעבירים

מלפני*) השלחן פירורין פחות מכזית ושער של אפונין ושער עדשים מפני שהוא מאכל בהמה. ספוג אם יש לו עור בית אחיזה מקנחין בו ואם לאו אין מקנחין בו (וחכמים אומרים) בין כך ובין כך ניטל בשבת ואינו מקבל טומאה:

פרק כב

חבית שנשברה מצילין הימנה מזון שלש סעודות ואומר לאחרים באו והצילו לכם ובלבד שלא יספוג. אין סוחטין את הפירות להוציא מהן משקין. ואם יצאו מעצמן אסורין. רבי יהודה אומר אם לאוכלין היוצא מהן מותר ואם למשקין היוצא מהן אסור. חלות דבש שריסקן מערב שבת ויצאו מעצמן אסורים. ורבי אליעזר מתיר: ב כל שבא בחמין מערב שבת שורין אותו בחמין בשבת וכל שלא בא בחמין מערב שבת מדיחים אותו בחמין בשבת חוץ מן המליח הישן (ודגים מלוחים קטנים) וקולים האיספנין שהדחתן זו היא גמר מלאכתן: ג שובר אדם את החבית לאכול הימנה גרוגרות ובלבד שלא יתכוון לעשות כלי ואין נוקבין מגופה של חבית דברי רבי יהודה. וחכמים מתירין**) ולא יקבנה מצדה ואם היתה נקובה לא יתן עליה שעוה מפני שהוא ממרח. אמר רבי יהודה מעשה בא לפני רבן יוחנן בן זכאי בערב ואמר חוששני לו מחטאת: ד נותנין תבשיל לתוך הבור בשביל שיהא שמור ואת המים היפים ברעים בשביל שיצנו ואת הצונן בחמה בשביל שיחמו. מי שנשרו כליו בדרך במים מהלך בהן ואינו חושש. הגיע לחצר החיצונה שוטחן בחמה אבל לא כנגד העם: ה הרוחץ במי מערה ובמי טבריא ונסתפג אפילו בעשר אלונטיאות לא יביאם בידו אבל עשרה בני אדם מסתפגין באלונטית אחת פניהם ידיהם ורגליהם ומביאין אותה בידן: ו סכין וממשמשין (בבני מעים) אבל לא מתעמלים ולא מתגרדין אין יורדין לקורדימא ואין עושין אפיקטויזין ואין מעצבין את הקטן ואין מחזירין את השבר. מי שנפרקה ידו ורגלו לא יטרפם בצונן אבל רוחץ הוא כדרכו ואם נתרפא נתרפא:

פרק כג

שואל אדם מחבירו כדי יין וכדי שמן ובלבד שלא יאמר לו הלויני

*) במשנה שבמשניות הגי' מעל:

**) נ"א ור' יוסי מתיר:

פרק שואל אדם מחבירו וקצר המצע מהשתרע לכן כתבתי פה על מתני׳.

פרק כג

ג מפים [אדם עס] בניו ובני ביתו כו׳ (כ״כ) עס בניו ובני ביתו אין עס אחר לא מ״ט כדרב יהודא אמר [שמואל] בני חבורה המקפידין זע״ז עוברי׳ משום מדה ומשום משקל כו׳ וכדברי הלל ל״ל א). אף משום רבית כו׳. הרי״ף בכאן השמיט ועיין בגמ׳ ב). וה״ה התם. עס בניו וב״ב אין עס אחר [לא] מ״ט כדר״י ח״ר ג). בני חבורה המקפידין זע״ז כו׳ וכדברי הלל אף משום רבית כו׳. ופרכינן ח״ה מ״ם עס בניו וב״ב. ותי׳ כדר״י. דאמר מותר להטעימן טעם רבית ופ׳ ח״ה אף מנה גדולה נגד מנה קטנה ותי׳ אין [ה״כ] נמלא ה״פ דמתניתין מפים עס בניו וב״ב ואף מנה גדולה נגד קטנה נמי מותר. בניו ובני ביתו אין אחר לא ואפי׳ חלקי׳ טוים בחול נמי אסור כדברי הלל הג״ל. ולא מנה [גדולה] נגד מנה קטנה אף בחול אסור כו׳. וא״כ קשה עלי׳ למה השמיט היתר דמנה גדולה נמי בניו וב״ב. ואחר נמי לא הזכיר דטוים נמי בחול אסור כדברי הלל. ומנה גדולה נגד מ״ק נמי לא הזכיר באחר רק במתני׳ בניו כו׳. ד). וג״ל הא דאמרינן בהלל מטום רבית לית הלכתא כוותי׳ ומותר והא דאמר ר״י מותר להטעימן נמי ליתא. וא״כ יפה כיון ז״ל דבדברי מתוקים במתניתין. מפים אדם [עס] בניו וב״ב אין עס אחר לא. ודווקא בי״ט אסור באחרי׳ משום מו״מ. ובחול מותר דל״ל כד״ה [ר״ת כדברי הלל] אבל במנה גדולה נגד מ״ק אף בניו וב״ב אסור משום קוביא. וזה כוונתו שכתב הב׳ תיבות הללו דלא הזכיר במתניות ה). אף הרמב״ם שפסק כפסק הגמרא בניו וב״ב הכל מותר ק׳ ו). ונראה לי דהרמב״ם ז״ל כיון הכי הא דאמרינן בבבא מציעא (ע״ה ח׳) ל״ל כוותי׳ דר״י אמר ואסור להטעימן. היינו רבית גמור. אסור להטעימן. ולא כזה הריבית. ומותר אף מנה גדולה נגד מ״ק. אף קשה הן להרי״ף אסור מנה גדולה כו׳ בכולם. ולהרמב״ם באחרי׳ אסור משום קוביא ז). ותוס׳ פסק דלא כמותם ופסק קוביא מותר דאסמכתא

וכן האשה מחברתה בכרות ואם אינו מאמינו בניח טליתו אצלו ועושה עמו חשבון לאחר שבת וכן ערב פסח בירושלים שחל להיות בשבת מניח טליתו אצלו ונוטל את פסחו ועושה עמו חשבון לאחר יום טוב:

לעשות

ב מונה אדם את אורחיו ואת פרפרותיו מפיו אבל לא מן הכתב ומפים עם בניו ועם בני ביתו על השלחן ובלבד שלא יתכוין

א) **פי׳** דלא כגי׳ ב״ה: ב) **ר״ת** והכי איתא: ג) **לפנינו** הגי׳ רב יודא אמר שמואל:

ד) **ע׳** בב״י סי׳ שכ״ב והא דכתב רבינו דלית הלכתא כהלל ע׳ בב״מ ע״ה ח׳ זו דברי הלל אבל מכמים אומרים לוין סתם ופורעים סתם שלא החמירו חכמים לדקדק באיסור שאה בשאה כ״כ ע״ם ברא״ש ועי׳ בב״י ביו״ד סי׳ קס״ב:

ה) **עיקר** התירוץ הוא זה דקוביא ח׳ למה השמיט היתר דמנה גדולה לבניו וב״ב וזהו לדעת הר״ן שמפרש לדברי הרי״ף דאיסור מנה גדולה דמתני׳ אאחר באחול אבל קאי אכל רבינו מפרש לדעת הרי״ף דבאמת לפי מה דלא קיי״ל כרב יודא אמר רב דמותר להטעימן קאי איסור מנה גדולה גם אבניו וב״ב ואפילו באחול דהא כתב הטעם משום קוביא במתני׳ דשטה קאי אבניו וב״ב והשתא משום קוביא שייך אף באחול ודלא כהרב המגיד שכתב דבאיסור קוביא שהוא מדבריהם לא גזרו בבניו וב״ב וע׳ בטו״ז או״ח סוף סי׳ שכ״ב וממילא מתורץ למה לא הזכיר איסור מנה ג׳ כנגד מ״ק באחר דכיון דגם בבניו אסור כ״ם באחר ומה שלא הזכיר דבמתנות שוות נמי אסור באחר. פשוט מטום דלית הלכתא כהלל כנ״ל:

ו) **ע׳** בסי׳ שכ״ב בט״ז ס״ק ד׳:

ז) **ע׳** בפי׳ המשניות להרמב״ם והוא לטעמי׳ דבריבית כי האי מותר להטעים לבניו כמ״ש הרב המגיד ועי׳

דאסמכתא קניא ח). מדאמר ר"י לימתי בזמן שאין לו לומנות אלא הוא כו'. וקי"ל לימתי לפרש הוא משמע (כדאית) [כדאית] לו לימנות חון מזה (מותר) כשר לעדו'. ומ"ט אלא מחמת דאסמכתא גזלן הוא. ע"כ קני'. ותוכן תירולס ע"ז הכי הוא. דכלמה דאסמכתא לא קני' וגזלן הוא תיכף אך לענין עדות הייט שיפסל מעדות לימי נפסל אלא"כ אין לו לומנו' אלא הוא. וכן כתב הרמב"ם ז"ל בה"ע שאוכל מן הקוביא. ובה' גזילה כתב סתם כו'. והלו והלו דברי אלקי' חיים הן. ומרוע"ה. הכל עולה יפה כ"א לפי שיטתו ט):

מטירין חלשים על הקדשים אבל לא על המנות. משקין אבל לא על המנות. של חול ביו"ט. וכ"ל של חול הייט שאינו של קדשים י):

לעשות מנה גדולה כנגד קטנה משום קוביא ומטילין חלשים על הקדשים בי"ט אבל לא על המנות: ג לא ישכור (אדם) פועלי' בשבת ולא יאמר אדם לחבירו לשכור לו פועלים אין מחשיבין על התחו' לשכור פועלים ולהביא פירות. אבל מחשיך הוא לשמור. ומביא פירות בידו. כלל אמר אבא שאול כל שאני זכאי באמירתו. רשאי אני להחשיך עליו: ד מחשיכין על התחום לפקח על עסקי כלה

ג **לא** ישכור פועלים בשבת כו'. ג"ד אסרו מקודם שבת על שבת. ובשבת על לאחר שבת. ובשבת על שבת: כלל אמר ר"ש כל שאני זשאי באמירתו רשאי להחשיך עליו. וכל שאני רשאי להחשיך מותר אני [באמירתו] לאחר כדלקמן (קל"ח ח') [ואני אשמור] פירו' שבתחומך:

ד **מתני'** מחשיכין על התחום לפקח על עסקי כלה ועל עסקי המת כו'. גוי שהביא חלילין לא יספוד בהן ישראל: רש"י פי' טולמית. ותוס' פי' בכדי שיעשו. מדפרכינן לקמן על קבר ה"ג בכדי שיעשו. ס"מ הכא בכ' שיעשו כו' יא). גי' רש"י עשה אהרן ותפלו קבר יב) יקבר בו ישראל. לפי' אף שתמת מותר. ולפי' הא דפרכינן להוי בכדי שיעשו קאי על דקבר שתמת

וע' בש"ז שכ וכמ"ש רבינו כאן. ומלה להרי"ף לאסור מנה גדולה כנגד מ"ק גם לבניו וכ"כ מטום קוביא ולהרמב"ם רק לאחרים לאסור אבל מ"מ לאסור מטום קוביא ח"כ קשה לשניהם קושית התוס' דהא דאסמכתא קניא. מדר"י דמשמע דהמשתק בקוביא בזמן שיש לו לומנות לאחרת כשר לעדות וא"כ ע"כ לאו גזלן הוא דגזלן פסול לעדות:

ח) **ע'** בתוס' כאן קמ"ט ב' בד"ה מ"ט:

ט) **תיבן** התירון דעדות עם גזלן דמשתק בקוביא לאיש תלויס זה בזה לדעת הרמב"ם וע' בכסף משנה בפרק י' מהל' עדות הל' ד' שהקשה דברי הרמב"ם לתהדי דשם לא פסל משתק בקוביא אלא אם כן אין לו לומנות אלא הוא ובפ"ו מהל' גזילה פסק שאסור לשחק בקוביא מטום גזל וע"ש מה שתירן וע' בלחם משנה וע' בחו"מ סי' ל"ד בסמ"ע ס"ק מ' שכ' דבאמת גזל כזה לא מיפסיל לעדות לדעת הרמב"ם וע' בסי' ר"ג עם בביאור הגר"א ס"ק מ"ד:

י) **רש"י** פי' של חול של קדשים של תמול והרמב"ם בפי' המשניות פי' מנות של חולין והראב"ד פ"ד מהל' ו"ט פי' כרש"י ומה שאמרו בגמ' מהו דתימא הואיל וכתיב ושמך כמריבי כהן אפילו מנות דחול נמי קמ"ל קשה לפרש לדעת הרמב"ם וכבר הקשה הלחם משנה בפ"ד מהל' יו"ט הלכה כ' ותירוצו דחזק כתו שהקשה בעלמו ע"ש אבל בחמת אין כאן קושיא דפריך פשיטא מטום דכבר תנא לעיל מפיס עם בניו וב"ש אבל עם אחרים לא כ"ל. ומשני דהכא בכהנים עסקינן והואיל וכתיב ושמך כמריבי כהן ה"א דלהם התירו קמ"ל דלא ולישנא דמתניתין דייק כהרמב"ם דקתני מטילין חלשים על הקדשים אבל לא על המנות משמע דמנות הם היפך של הקדשים דאל"ה עיקר חסר מן הספר וע' תוי"ט:

יא) **ע'** בתוס' ק"ח ח' בד"ה נכרי:

יב) **פי'** לעיל ג' ו. הכי מוכח מפי' בגמ' כדלקמן:

סתמא ותי' בסרטיא דהוי בכפירום. ותוס' יג) פי' דוקא בפי' בשביל [נכרי. הא בשביל] ישראל וסתמא אסור. וקאי קושית הגמ' ה"נ בכדי שיעשו [לאפיקא] לחתי לא יקבר עולמית. ותי' בסרטיא כו' ומשום תוספא דמילתא דשבת יד). גב' דברים מחולקים בפי'. ועוד ד' ברי"ף. דאמרינן בגמ' מתי מקום קרוב. רב אמר קרוב ממש. ושמואל אמר מיסיגין שמא מין לחומה לנו. ובא פי' ברי"ף וכ"ל גירסתו. כלומר אע"ג דחזינן דעיילי מלפרא לא אמרינן אי לא דעיילי מאתר קריבי לא הוו עיילי מלפרא. אלא אמרינן הני מאתר רחיקי אתו. והאי דאתו מלפרא. בגלילא אזלי עד דמטו לחומה וביתו התם וקא עיילי השתא כו'. ע"כ לשון הרי"ף. ולאומרא פי' מיסיגין. ורש"י פי' לקולא. ואסכמן לקולא מיסיגין שמא בתמבטי עיברה כו'. לפי' רש"י תניא כוותי' דרב דאמרי' מרחץ כו' מחלה על מחלה בכדי שיחמו. אלמא כרב דבטיגן בפירום בשבת עכו"ס. ומתני' כשמואל ולשיטתו אזיל דפי' בקבר לקח שתש יקבר בו ישראל. היינו כשמואל דשתש נמי מותר. לפי' התוס' ליפכא. מתני' כוותי' דרב. דפי' דווקא לו טו) ושתש אסור. ובריייתא (נמחק תיבה אחת. וגרשה דל"ל דיקא) מרבי יהודה דאמר אפי' בפת רשות כו' היינו כשתש ומותר כשמואל טז). ולפי ברי"ף תניא כוותי' דשמואל ממחלה על מחלה כו' ודוק:

כלה ועל עסקי המת להביא לו ארון ותכריכין. עכו"ם שהביא חלילין בשבת לא יספוד בהן ישראל אלא אם כן באו ממקום קרוב עשו לו ארון וחפרו לו קבר יקבר בו ישראל. ואם בשביל ישראל. לא יקבר בו עולמית: ה עושין כל צורכי המת. סכין ומדיחין אותו ובלבד שלא יזוז בו אבר. שומטין את הכר מתחתיו ומטילין אותו על החול בשביל שימתין. קושרים את הלחי. לא

שיעלה

(כ' ה"ה) [כ' ברי"ף] ת"ל לא יטייל ע"פ מדינה כו' דהכי מוכח יז). ואח"ל יח) על התחום פי' סוף התחום: סוף פרקין. ולא שלמה אמר בחכמתו בכל עת יהי' בגדיך לבנים היינו תשובה. וכתיב לחלן ושמן על

יג) **הוא** פי' הגאונים והרמב"ם שהביא הב"י בסי' שכ"ה וכן הר"ן:

יד) **ע'** בט"ז סי' שכ"ה ס"ק י"ב וס"ק י"ד. והגי' דברים הם ח' בפירום עשה תרון דרש"י ל"ג לו. ופי' שעשה למכור דהיינו שתמא למי שיזדמן ולתוס' בשבשל נכרי דווקא. כ' בפי' קושית הגמ' ה"ל בכדי שיעשו לרש"י על שתמא קאי ולתוס' קאי אתש בשבשל ישראל ג' בתירוץ הגמ' בסרטיא. לרש"י פי' דהוי בכפי' לנכרי ולתוס' והגאונים משום דהוי מקום פרהסיא וגנאי ליישראל שיקבר במקום שנתחלל שבת בפרהסיא. והד' הוא כמפורש בפנים:

טו) **פי'** לעבו"ס: טז) **ונ"ל** דהתוס' הקשו על פירש"י כ' קושיות ח' בד"ה נכרי מלשון הבא נתי דפריך הש"ס כ' בד"ה דיקא דהיכי מוכח דהא מוקי לה בעומד בחיסרטיא. אבל שיהש יש לתרץ ח' בהגירו. ורש"י ג' דיקא מתני' כוותי' דשמואל. והוא לשיטתי דמוקי מתני' בשתמא בכ"ל ותי' בעומד בחסרטיא לא ניחא לי' לתלמידא דהא שתמא קתני ובריייתא מוכח כרב דמחלה על מחלה בכדי שיעשו והא דמפרש במתני' לא יספוד עולמית פי' רש"י דהתם מוכחא מילתא אבל במרחץ לא מוכחא מילתא ע"ש בד"ה תניא כוותי'. ח"כ מוכח דהיכי דלא מוכחא מילתא בכדי שיעשו לרב. ופריך הש"ס אליבא דרב דס"ל בכדי שיעשו ח"כ קשה על מתני' בעשה תרון אמאי הכא נמי ימתין בכדי שיעשו ומוקי לה עולא אליבא דרב בעומד בסרטיא וע' במהרש"א ופ' בט"ז שם:

יז) **ע'** ר"ן ובשיטה לי"ט ח' וע' בתוס' כתן ק"ג ע"ב כד"ה ואין:

יח) **ב"ל** דהוה ר"ת ותית דאמרי לה. הגם שלא מצאתי גירסא זאת אלא שהרמב"ם בפכ"ד מהמיט דין זה דעל פתח מדינה וע' במגיד משנה שם. ואפשר שהי' לו הגירסא גם בתן על התחום ולכן נכלל גם זה בדבריו. אלא שתין זה מוכרח די"ל. דמה שאמרו על פתח מדינה הוא מפני שבימי הש"ס היו

שם

על רחמיך אל יחסר היינו שיעשה תמיד מצות :

פרק כד

א **מי** שהחשיך לו בדרך נותן כיסו לנכרי . אם אין עמו נכרי מניחו על החמור . הגיע לחצר החיצונה כו' מ"ט כו' דאין אדם מעמיד ח"ע על ממונו ודילמא אתי לאתויי . אבל בדליקה לא התירו כלל. ואין לחוש דילמא אתי לכבויי. ול"ג לחלק דהכא בידו המצות ודאי לא יסליכם אבל כאלו הניע לידו דומיא דמליאה לא גזרינן א) : רמ"י פי' נותן מבעוד יום . ועי' ברא"ם קושיות כאן. ופי' משאחשך : (בגמ' קנ"ד ב') אמר ר"ה היתה בהמתו טעונה כלי זכוכית כגון קרני דאומנא דאסור לטלטלן כו' מביא כריס וכסותות כו' והא. קמבטל כלי מהיכנו בשלפי זוטרא. מסיק [ברי"ף] מהא שמעינן דלית הלכתא כר' יצחק דאמר בפ' כ' (מ"ג ח') אין כלי ניטל אלא לדבר הניטל בשבת דהא הכי לוקימנא כו'. לכאורה תמוה הוא דבפי' אמרי' בפ' כירה דר"ה אמר כר"י דאין כלי ניטל אלא לצורך דבר הניטל כו' ועיין שם בתוס' (מ"ג ב' ד"ה כבר) שתירצו קושיא זו

שיעלה אלא שלא יוסיף . ובן קורה שנשברה סומכין אותה בספסל או בארובות המיטה לא שתעלה אלא שלא תוסיף . אין מעמצין את המת בשבת . ולא בחול עם יציאת נפש . *) והמעמץ עם יציאת נפש הרי זה שופך דמים :

פרק כד

מי שהחשיך בדרך נותן כיסו לעכו"ם . ואם אין עמו עכו"ם . מניחו על החמור . הגיע לחצר החיצונה. נוטל את הכלים הניטלין בשבת . ושאינן ניטלין בשבת . מתיר את החבלים . והשקים נופלין מאליהם : ב מתירין פקיעי עמיר לפני בהמ' ומפספסים את הכיפין . אבל לא את הזירין . אין מרסקין לא את

השחת

בסס ר"י הכי דאיסור דאין כלי ניטל אלא לצורך דבר הניטל שרי היכא דאיכא הפסד מרובה כו' . וי"ל דהא דדייק הכי"ף דלית הלכתא כו' לאו מר"ה דייק דבאמת ר"ה סבר אין כלי ניטל. אך מדאזיל בסוגיא דמעתין דפליג והא קא מבטל כלי מהיכנו. ולכאורה קשה דילמא במקום פסידא שרי כתי' התוס' ב) ע"כ לא סברי סוגיא זו לחלק במקום הפסד אלא הפסד ואטפ"כ פריך והא קמבטל כו' ואלא פריך מאין כלי ניטל כו'. ס"מ דלית הלכתא כר"י דאמר כו'. דמהיכא תיתי לן לחלק ולומר דאין כלי ניטל שרי במקום הפסד כיון דמבטל כלי מהיכנו לא התירו ודוק ג) :

מסקינן לדין מותרין היינו אבלא ע"ג לד בסוס וכן בסולם שאצל חילן אסור מקום מסתמם בחילן . ואם [נעץ] יתד בחילן וסולם ע"ג היתד מותרין דהוי לדי לדדים כו' :

ב **מתירין** פקיעי עמיר . עמיר היינו תלתן כדלעיל ד) : לפני הבהמה בשבת ה) : ומפספסין את הכיפין אבל לא את הזירין כו' . אמר רב יהודה הן הן פקיעין הן הן זירין . קסבר פקיעין תרי זירין תלתא כיפין

אם כתי המרחן כמ"ש התוס' הנ"ל בדף ק"ג אבל לדידן שאין מנהגינו כן לא שייך דין זה :

א) **ע'** סי' שלי"ד במג"א ס"ק ג'. ובביאור הגר"א ס"ק ג' :

ב) **פי'** כמו שתי' התוס' לעניין איסור דאין כלי ניטל כן נוכל לחלק לענין איסור ביטול כלי מהיכנו :

ג) **ע'** כר"ן וע' במג"א סי' ר"ס ס"ק י"ד :

ד) **בסוף** כלל גדול : ה) **ברי"ף** הגי' כמתני' בשבת ובגמ' ליתא :

עי'

*) בגמ' והמעצים :

כיפין דארזי . פי' רש"י תעיין : ארזי פי' רש"י [ארז] (ארן) עץ גופי' . והר"ק מתירין פקיעי עמיר לפני הבהמה אבל פספוסי לא . וכיפין פספוס נמי מפספסין . אבל לא את הזירין לא לפספס ולא להתירו) מ"ט דר"י קסבר שיווי אוכלה מצוינן . טרוחא באוכלה לא מצרחינן. ע"כ לשון הרי"ף ז"ל . והכי כולם הגיהו הרי"ף כגי' רש"י בגמ' . אבל לא את הזירין לפספס אבל מתירין . וקשה על פירושם . חדא דהי' לי' למנקט בחדא . ודכי [הל"ל] מתירין פקיעין וזירין אבל לא לפספס . וכיפין כו' . עוד מאי דארזי לפירושם אגן אמרינן בקש של שבלים . וקאמר עליס בהדייהו . אבל יגע רבינו ומלא בפירושו ויפה גירסת הרי"ף ז"ל . והר"ק וידוע דדרך התבואה והקשין הוא הכי . כשעדיין רכין מאוד עושין משלש כריכות חד כריכה. ומילתי לארכין ולא קשין עושין מתרי כריכות חדא ויצניס היינו קשים מאוד ועושין חד כריכה ז) . והר"פ דמתני' . פקיעין תרי היינו מילתי. זירין תלתא היינו רכין מאד. וכיפין דארזי היינו יצניס קשים מאוד כעין ארז . והר"ק מתירין פקיעי עמיר אבל פספוס לא . דכלא פספוס נמי אוכלא הוא ולא מטריחין באוכלא. וכיפין היצניס פספוסי נמי שרי דפספוס שוי אוכלא . אבל לא את הזירין היינו הרכין מאוד לא להתיר כו' . דכל"ה נמי אוכלא הוא ולא מטריחינן באוכלא ודוק : ת"ר אין גובלין את הקלי וי"א גובלין. מאן י"א רבי יוסי בר יהודה היא. והר"מ דמתני' כו' . ע"י ע"י ואמרינן בגמ' ושוין שכותשין את הפתית בשבת ופ' והאמרת אין גובלין . לא קשיא הא בשבת הא ברכה . וברכה נמי דוקא דמתני . והיכי מתני ארי' בחול נותן החומץ ואח"כ נותן הפתית בשבת נותן את הפתית כו' . וכן פסק הרי"ף . ותמוה הלא מוקמינן מאן י"א ר' יוסי בר יהודה . ולדידי'

השחת . ולא את החרובין. לפני בהמה. בין דקה בין גסה. רבי יהודה מתיר בחרובין לדקה : ג אין אובסין את הגמל וכא דורסין אבל מלעיטין ואין *) ממרים את העגלים אבל מלעיטין ומהלקטין לתרנגולין ונותנין מים למורסן אבל לא גובלים ואין נותנין מים לפני דבורי' ולפני יונים שבשובך אבל נותנין לפני אווזי' ותרנגולי' ולפני יוני הדריסיות : ד מחתכין את הדיקועין לפני הבהמה ואת הגבלה לפני הכלבים רבי יהודה אומר אם לא היתה גבלה מערב שבת אסורה לפי שאינה מן המוכן : ה מפירין נדרים בשבת . ונשאלין לנדרים שהן לצורך השבת פיקקן את המאור ומודדין את המטלית ואת המקוה. ומעשה בימי אביו של ר' צדוק ובימי אבא שאול בן בטנית שפקקו את המאור בטפיח וקשרו את המקידה בגמי ליודע אם יש בגיגית פותח טפח אם לאו ומדבריהם למדנו שפוקקין ומודדין

ו) **ע'** בהגהת רבינו על הס"ם סכ' על גי' הרי"ף וכן הוא מתוד :

ז) **מצאתי** בפיר"ח הגדפס מהדש בווילנא ממש כפי' רבינו :

ע'

---

*) בגמ' פאמירין :

ולדידי לפי׳ עבה מותר והחיך פסק הרי״ף כר״י ב״י. ולר׳ תי׳ הגמ׳ רכה. לכל לר״י ב״י כ״ל. הטור סובר שמניחם תליבת דריב״י. לפי׳ עבה ח) לכל על הרי״ף [קשה] כנ״ל. וי״ל והכא אימי בכך ובכה אימי בכך ז) והרשב״ם דגירסת הרי״ף הי׳ בגמ׳ והתני׳ לית גודלין לא כן סובר. ולומר הא לפרכין והלמרת ח״כ נס לר״י ב״י קשי׳. ותירץ תליבת דר״י לית גודלין ע״כ תליבת דר׳ הכל. ולאו מקלי דלעיל פריך. דלר״י ב״י ל״ק כלל פריך ויפה עולה פסק כדלעיל. מלן י״ח גודלין הרי״ף ודו״ק ט):

ומודדין וקושרין בשבת:

נשלמה מסכת שבת

ח) ע׳ בטור סי׳ שכ״ח: ט) נראה מה שכ׳ כל זה בשם הרשב״ם הוא ט״ס וג״ל הרשב״ח וע׳ בכ״י סי׳ הנ״ל:

ז) ע׳ במגיד משנה בפ׳ כ״ח מהל׳ שבת הל׳ ל״ג:

סליק שבת

כן יעזרני לעשות חיל בשאר מסכתות מר״א ז״ל שאגמר הבא׳ אצל רבינו

אמר המסדר

מצאתי הגהות נוספות על התוספתא וביאורים, ואיידי דוטרא מירכים ולכן צרפתים לכאן. וההגהות האלה מסומנים לפי הסימנים שנדפסו בדפוס ווילנא החדש עם מנחת בכורים:

ביאורים

פרק א **זהו** רה״י. למעוטי הא דר״י דאמר ב׳ בתים לגל ב׳ לדי ר״ה עושה לחי לו קורה מכאן ומכאן והוי רה״י: גמורה. מה״ד כי פליגי רבנן עלי׳ דר״י ה״מ לטלטל לבל לזרוק לתוכה הוי רה״י קמ״ל: זו היא ר״ה למעוטי לידך דר״י דאמר אם היתה דרך הרבים מפסקתן יסלקנה לגדדין: גמורה. לגב ריפת נקטי׳: לבל יש כו׳ והכרמלית. פריך בגמ׳ לטו כולהו לאו כרמלית. כי לתת רב דימי א״ר יוחנן לא נגרסה אלא לקרן זוית הסמוכה לר״ה כזה חגר של רבים ומבואות כו׳. לך מילתא לאו מחילוק ד׳ רשויות דבין עירבו ובין לא עירבו הוי רה״י. והמוליך מתוכה לר״ה והמכנים חייב חטאת: לקריאת המגילה. משום פרסומי ניסא: ולקריאת הלל. משום חיבוב הנס שנעשה בעת הסיה: ולתקיעת שופר. משום דאורייתא: בקוסס כו׳. היא ויר״ח בל״א. ובו משון הנסרים כנגדים שלמו משון בנטיות קו. וכל הנטויים כאן הוא מה שמחניס החומנים לומנתן עליהם. בלאחס לשוק שיכירוהו בני לדם מאיזה חומנת הוא: בו ביום לאמרו הסוכה כו׳. ר״ל הדין של הסוכה לאמרו והיו חולקין בזה בית שמאי וב״ה ונמנו ורבו ב״ם כו׳ א): לאחה עושה כל שנה.

סדר הגהות

פרק א **סי׳** י״ב בקיסם שבאונו ולא צבע בדונמא שבצוארו:

מה

א) **קשה** לאמאי לא כתב רבינו ביאורו על מאמר הקודם כל המטלטלין מביאין כו׳. ונראה לי בדרך לאפשר, דהכא במאמר זה לישנא לאמרו הסוכה כלים תחת הלינור בע״מ עם מזיכה. והוא תמוה מאד מה ענין ע״מ לכאן ורבינו הניח במקום „בע״מ עם המזיכה" ג״ל „וב״ם חלקו עם ב״ה״ וח״כ ים כאן ג׳ לשונות. לאמרו וחלקו. ונמנו ורבו. וע״ז בילאר רבינו מה שבילאר. אלא שהמעתיק לא הבין ההג״ה והעתיק בבבל התוספתות:

פרק ב **מה** יעשו אנשי קפוסקיא שאין להם לא זה ולא זה אלא נפט
אין לך אלא מה שאמרו חכמים ומדליקי' בשמן פקועות ובנפט ר' שמעון שזורי אומר מדליקין בשמן דגים ובעטרן סומכוס אומר כו' א):

שם סי' י"א. בכ"י איתא „חטאת" ב):

פרק ג **סי'** ט"ו ט"ז לא נמצא בכ"י:

סימן

פי' ולא בשבת אבל מלאכה הנעשה ממילא שפיר דמי: ולא טוטנין עמו על החמור: ולא מגביהין עליו משאוי על כתיפו דגרתה כמסייעו להולך בשבת: פיחקין מיס. טוסין גבר קטן מספת המעיין לגיגה: קילור. תחבושת: חיספלנית. רטיה: נפריח כלי כסף שמליחין בהן לוזות מעשנין לותן בנפריח והן משחיזת וניכרות הלוזות: מוגמר. לבונה ומיני בשמים שמעשנין הבגדים שיהא ריחן נודף: רחיים של מיס. וכ"ש לרחיים של יד ושל חמור שמלווה על שביתתן: בכדי שיטחנו מבעוד יום. מפני שמשמעת קול ותיכף זילותא לשבת:

פרק ב **שאין** סורפין לא לא תרומות. משום דהוי לי' י"ט עשה ול"ת דהיינו שבת שבתון ולא תבערו. ואין עשה דבשם תשרפו דוחה ל"ת ועשה: לעשותן מדורה. היסק גדול שהאחד מבעיר את חבירו: לרי. היינו שמן לפרסמון: ביולא מן הפרי. לתפוקי שמן דגים ועטרן ולרי: שאמרו חכמים. כגון פסולי המוקדשין: מה שאמרו חכמים ומדליקין בשמן פקועות ובנפט. ר' שמעון שזורי כו'. כל"ל ולא כמו שכתוב בגמ'. כי לפי גמרת מה מוסיף ר"ש שזורי הלא גם הת"ק מתיר שמן פקועות ונפט. שאמר אין לך דבר אלא מה שאמרו חכמים שאסור. והשאר הכל מותר. לכל השאת משמיענו טובא. דלפילו שמן דגים ועטרן דמסריה ת"ק מתיר. ומה שהקשה בגמ' סומכוס היינו ת"ק ר"ל ר"ש שזורי ג): סומכוס לומר כו'. סומכוס היינו ת"ק לומר כיוצא דרב ברונא דאמרי ע"י תערובות שמן כ"ש ולא מסיימי: ג' על ג'. לקבל טומאה בג' לגבעות: ומסככין בו סוכה. דאין מסככין בדבר המקבל טומאה: חוץ מהפשתן דאיקרו עץ דכתיב ותטמנם בפשתי העץ ומקבל טומאת נגעים: טיט ותרסית. מלטנן השמן ושוהה ודולק ואינו דולק מהר: גול. הוא גרגיר גדול: שתאיר ותדליק שהמלח מגליל השמן ונמלח השמן לגול ונמשך לאחר הפתילה יפה: מעלין בדיופי הוא מה שעושין ג' שפופרת ומדבקין זע"ז. ונותנין הא' בתוך חבית ומוגלין השני מעט. ומוליחין כל מה [שיש] בחבית: ומטיפין לחולה. שיש חולאת שבשמטיפין מן כלי קטן שפיו לר טל מותו הוא יפן: שמבעיר (העליונות) [התחתונות] שבשהות חותה מהפך הוא ונמלח מבעיר התחתונות: להתחמם כנגדן פטור. מפני שלא כיון: אין מטבילין לותן ביה"ש. שכיון שאין רחוי להשתמש בשבת מפני שלריך הערב שמש לא ניתן ביה"ש לדחות לגלן: מפני שלריכין הערב שמש. והוא שסבור שעדיין יום הוא והוי לכלי ה"ש. ושתמש בלא הערב שמש: בולד הטומאה. היינו לריך הערב שמש ד): ג' דבקי מיתה. הוא נדה חלה והלקת הגר. שבשאינם משמרת מחות: ר"ש בן גמליאל אומר הקדם שכו'. ר"ל הקדם שמקדים ע"ה מאמינים לותו מטומאה. וכן חטאות שהוא מביא וכן מעשרות. ואין אנו אומרים שמא טבל הוא ה):

פרק ג **שנתן** עליהם נעורת. אע"פ שהם נבערים אחר כך. שהולכין אחר דעתו שרלה לקוטמו. ואחיל וכל מיסורו היינו אלא גזירת שמא יחתה וזה שגילה דעתו

מותר

א) **כן** הוא בכ"י ולא כמו שהוכח בהגהת רבינו הגדפס עם ס' מנחת ביכורים. וכן מלינו במשניות שהגיה רבינו בגמ' בגירסת הזאת:

ב) **וכן** מוכח בביאורו: ג) **לפי** גירסת רבינו פשוט שלריך לפרש כן:

ד) **ע'** רש"י י"ג ע"ב בד"ה התוכל תוכל. וע' תוספות כ"ג ע"ב:

ה) **מתרץ** זה קושית רש"י על פי' רבותיו ל"ב ב' בד"ה וממסרו:

מיח

מתורן

מותר א): כלל אחר ר' ישמעאל כו'. זהו דעה רביעית ב): המוכס והממכס כו'. אבל להשתמש המוכין או הכלים שהטביל חליצה בפלוגתא דלעיל דאות ר' מאיר ור' יהודה: שמוכין לשבישים. פי' שמוכים השנים לתוך עורלה ורבוי בחיזה שנה בשביעית נטעה. אבל אין מוכין לשבות לחשוב בחיזה יום בשבת נטעה. וא"כ לא יוודע שנטעה בשבת: ד"ה כו' על השביעית לחללו. ואמרינן בירושלמי מאי ביניהו. ואמרו דאיכא ביניהו לקולא ולחומרא. דהיינו היכא דנטעה קודם. שלשים יום קודם שביעית. דמתחיל השנה משביעית ואילך. נמצא להך ליתנה דמוכין צריך לעקור. שיחשבו לעורלה ולכל מילי משביעית. להך ליתנה דנחשדו ח"ל לעקור. וכה"ג איפכא נמי דהיינו שנטעה ל' יום קודם שמיני. ללמון ח' ימנו משמיני וא"ל לעקור. וללמון ג' דנחשדו צריך לעקור שהרי בשביעית נטע ג):

פרק ד **ומשתטפין** בלוגן. זהו לשיטה תוספת לכל הגלוסים ל"ג בלוגן א). מחופין בנסרים לכל חס לא היו מחופין בנסרים לא היו משתטפין לפילו בלוגן מטוס חשדא שיאמרו שבחמין נשתטפו: ור"ם מתיר בשתיהן: חזרו לאסור. חם הזיעה: לא בחמין לפילו הוחמו מע"ם: שהיו ממלאין לו כלי של לוגן מע"ם. לאו דווקא אלא שמעשה שהי' כך הי': וחונקין בשבת. מי שנפרקה חוליא של מפרקת לוחרו וטופל בגרונו הולין ברחשו שיהי' לוחרו נפשט ודומה לחניקה: עדשה. פי' עריבה: ואסור ליתן לרחשון. פי' תבלין: ומותן לתוכו מים ומחזירה שאסור לטלטלה רקיק: קטבלא. הוא עור עבה: ניזי למר שבפסק. פי' מה שמותנים לסחורה: גלופקרין הוא בגד עבה יותר מסדין: וכן הי' רשב"ג אומר. כלומר ועוד קולא אחר הי' אומר: נעורת של פשתן דקה הרי הן כזבל ואסור להטמין בו:

פרק ה **במטוטלת** התלוי' כו'. כך היא דרכה לעשות. קושרין המטוטלת בחוטרתו ובזנבו. ואיכו נכנס בו הרוח. ואם רולה שיכנס בו הרוח. מתירו מחוטרתו ומהגלה ונכנס בו הרוח. וא"ל להתיר מזנבו. ומ"ם שיכנס בו הרוח. הוא פי' למה מתיר שיכנס בו הרוח: מחולחלין. פי' רפויין שיכנס המים: ובלבד שלא יכרוך. משום שנטען שמא יהי' ח' פשתן וא' למר: בזנב שומל כו'. עושין מפני עין הרע: קרסטלין הוא קופה תלוי' בגוחרה: זה חומר בבהמה לשגדל קלי: שלמטה משערה יולאין בו. דלא שלפא ומחויא דלא מגלי' שערה:

פרק ז **קומי** הוא מה שלפניו כמו חלי הרחם: והעושה בלורית. שמספר סביב סביב ומניח בחמלע כמו הנכרים: גורנרין. שמגביע הגרון:

הזורק

א) **מתורין** כזה קיסית התוס' ל"ו ע"ב בד"ה לא יתן:

ב) ע' ירושלמי פ"ג דשבת הלכה ח':

ג) ע' כזה בשנית חליחו שביעית פ"ב מ"ו. וב' בפחת השלשן בסיפא כ' ספיף י"ב וכסי' כ"ח בסופו:

א) ע' מ"ם כפ' כירה במשנה ג':

וכן

וחכ"א אלו אוחזי העינים. סי' כ"ב לאידרא לימא הכי ננעצתא כמחט כו':

פרק ט ר' שמעון בן אלעזר אומר כל שהוא כשר להצניעו והובשר כיוצא בו להצניעו והוציא בשבת הרי זה חייב חטאת. סי' ט"ו קטן נמחק בכ"י. דוכסוסטום כדי לכתוב עליו את חמזוזה. קלף כדי לכתוב עליו פרשה קטנה שבתפילין שהיא שמע ישראל גויל כדי לכתוב עליו פרשה קטנה שבתורה [שיער] כדי לגבל א):

סי' ל"א. כליו. סי' מ'. חולסית:

פרק י נאבל הראשון כו' הוציא כחצי גרוגרת ונתנו בר"ה וחזר והוציא כחצי גרוגרת לר"ה אחרת אם העבירן דרך עליו חייב:

פרק יא עומק עשרה טפחים ורחב ד' חייב. שוה ברשות הרבים ועשוי מדרון לרה"י אם יש גובה י"ט בתוך ד"א א"צ לחי וקורה. רה"י השופע לרה"ר הרי הוא כר"ה. שוה ברה"י ועשוי מדרון לר"ה אם יש גובה י"ט בתוך ד' אמות א"צ לחי וקורה. סי' ל"ג חייבין. נמחק והונה חייב:

פרק יב הבונה כל שהוא הרי זה חייב אחר נתן את האבן. סי' כ"ד. הפסוק: ברם קרוש בחלב הקרוש „פטור" על עלה זית:

פרק יג סי' כ"א ר"מ. סי' ל"א. ר' אליעזר אומר המרכיב קנה של מנורה חייב. ושל סיידין פטור. ר' סימאי אומר קרן עגולה חייב ופשוטה פטור:

פרק יד סי' כ"ד ולא יהא מביא כלי אחר וקולט כלי אחר ומצרף. נזדמן לו אורחים מביא כלי א' וקולט כלי אחר ומצרף ולא יקלוט: אסקליא. פי' סולם. ולווחים של סקיבוס:

פרק טז ע"פ נשים ע"פ כותים אלא מצטרפין:

פרק יא הזורק וכו'. וקמ"ל כ' דנריב. חדא סרה"י לאו מכטל רשות ומלטרפין. ועוד קמ"ל סלאו חייב על הכנסה מרה"י ועל הולאתו א]. ואפילו כן נבקעה. פי' ואע"פ שהלך דרך כרמלית. רש"י אם ים במקום כו' ואע"פ שמכוסה במי ים אין המים מכטלין. ובבור. פי' בלא ים ד"ה אין מכטלין הרה"י. ר' יהודה אומר עמוקה כו' מתוכה ליס. פי' על דרך דופני הספינה. אבל לא מים לתוכה שהוא מכרמלית (לר"ה) [לרה"י] הא גבוה עשרה סבר ר"י מותר אפי' מים לתוכה שהוא דרך מקום פטור וזה קשה על הפוסקים דסברי מותר לטלטל מרה"י לר"ה דרך מקום פטור. דהכי לא סבר אלא ר' יהודה אבל לחכמים אסור ב]:

א) וכן הוא בפי' על המשניות:

א] ע' בדף ל"ח ע"א בתוס"י שם וע' בדף פ' ע"א:

ב] ע' בדף ק"א ע"א בתוס' ד"ה ר' יהודה וע' בסי' שכ"ה בציאור הגר"א ס"ק כ"ד כ"ה:

אברך את ה' אשר זיכני להוציא לאור דספר שנות אליהו על משניות מסכת שבת שחי' ממון עד כה בין הכתבים שדגניח אחריו ברכה הרב הגדול ר' אלעזר ז"ל בנו של הרב המאוה"ג ר' יעקב משה ז"ל נכד „הגר"א" ז"ל. ואנכי מצאתי הכתבים האלה אצל האברך המופלג מהו' אליהו נ"י בנו של הרב ר' אלעזר הנ"ל. וכאשר ראיתם ומעמתי מעט מנופת צוף אמריו. אמרתי עת חיא לגלות על פני תבל למען ידעו רבים מאורו. וקניתי את הזכות מהאברך הנ"ל כאשר יש אתי שפר מכירה מאתו. ואסור לשום איש לחזור ולהדפיסו בלתי רשותי או רשות ב"כ. ואברך על המוגמר ברוך שדחיינו וקיימנו והגיענו לזמן הזה. כן יזכני ה' לגלות עוד ממצפונו תורת רבינו אליהו. ונזכה לביאת גואלנו אשר עין בעין נראה ונשמע תורת אמת תורת ה' מפורש יוצא מפיו בביכול. ונזכה להגות בתורתו כל הימים כעתירת

הצעיר נפתלי הירץ הלוי החונה פעיה"ק יפו ת"ו

הלכות תפלת מנחה וערבית

לקוטי דינים מהגר"א

א) **סמוך** למנחה גדולה מותר בסעודה קטנה. ולימנו לסור רק בסעודת גסולין ומילה. וכן עיקר: (ביאוריו סי' רל"ב ס"ק ו'):

ב) **דעת** רבינו נוטה כרמ"י וס"פ דזמן מנחה גדולה הוא לפי' לכתחילה אלא דעיקר זמנה מזמן מנחה קטנה: (סי' רל"ג ס"ק ח'):

ג) **זמן** ק"ש של ערבית משעת יציאת שלשה כוכבים בינונים. ומחמת שלין הגו בקיאים לכן נריך ליזהר עד שיראו הקטנים כרמ"י

מעשה רב

א) **לתפלת** מנחה וכן לערבית נוטל ידיו ומברך ענט"י. ומתפללין מנחה בטלית ותפלין של רש"י ז"ל דווקא:

ב) **תפלת** מנחה מקדים. ובשבת מקדים יותר משום סעודה ג':

ג) **תפלת** ערבית בזמנה דווקא אפילו בשבת. ואף ביחיד אם א"א לאסוף עשרה בזמן ק"ש: תפלת

לקוטי דינים וביאורים

א) **מ"ש** לתפלת מנחה וכן לערבית נוטל ידיו ומברך ענט"י. בסי' רל"ג סעיף כ' פסק בשו"ע דלא יברך, ורבינו פסק כאן כדעת הרמב"ם בפ"ו הביאו הב"י דגם על ידיים שתם בהיסח הדעת יש ליטול ידיו קודם כל התפלות ולברך עליהם ענט"י. לאנשי יותר נכון שיטיל מים ואז יש עוד הרבה דעות לברך. הרא"ם והטור וע' בסי' ז':

ומ"ש ומתפללין מנחה בטלית ותפלין. טעם רבינו נראה כמ"ש בסי' כ"ה סעיף ד'. שלריך שיהיו תפילין עליו בשעת ק"ש ותפלה. וכ"ה בסי' ל"ז. ומ"מ לריך ליזהר כל אדם להיות התפלין עליו בשעת ק"ש ותפלה. והוא מסוגיא דברכות ט"ו. כל כו' ומניח תפילין וקורא ק"ש ומתפלל מעלה עליו כו' מדקאמר ומתפלל משמע דגם בשביל התפלה לריך תפלין. וכ"כ תוס' י"ל כ' ד"ה ומנח. דעיקר ק"ש ותפלה שייכי בתפילין כו' ותפלה נמי כדאמרן קרי ק"ש ומתפלל זו היא מלכות שמים כו' (כמ"ש רבינו בסי' כ"ה ס"ק ט') ומשמע דה"ה במנחה. דהא אמר ומניח תפילין וקורא ק"ש ומתפלל מעלה עליו הכתוב כאלו בנה מזבח והקריב עליו קרבן. וגם תפלת המנחה במקום קרבן קאי דהא נתקן כנגד תמיד השחר:

ומ"ש גם טלית במנחה נראה ג"כ כמ"ש התוס' הנ"ל בשם ר' יצחק בן יהודה שגלא אחר טלית ושהה השליח וכבר קרא ק"ש בברכותיה ונתעטף בטלית וגמר שמנה עשרה הרי דס"ל דגם לתפלה לריך טלית. אע"ג דהתוס' דחו לה מיהו שלא להפסיק בין גאולה לתפלה אבל בלא"ה נודאי מצוה להתפלל גם בטלית:

ומ"ש בשל רמ"י דווקא כשר נתכאר לעיל בהלכות תפלין דהעיקר כרש"י:

ב) **מ"ש** תפלת מנחה מקדים. ע' מ"ש רבינו בסי' רל"ג ס"ק ה'. דהא דנהגו עכשיו לאחר זמן המנחה הוא כמ"ש הג"מ בשם ר"ח דסמכינן אירושלמי דלא הוקבה תפלת המנחה לתמיד של בין הערבים כ"א לקטורת. שגם תכון תפלתי קטורת לפניך כו' ולכן מאחרין כמו קטורת פ"כ ת"ל. והנה לתלמודא דידן דקיי"ל כוותייהו נגד הירושלמי דמנחה נגד תמיד של בין הערבים א"כ עיקר זמנה הוא בזמן התמיד זמן התחלת מנחה קטנה. ולפ"ז בשבת שהיו מקדימין תמיד של בין הערבים כמ"ש בריש תמיד נשחט כרבה בר עולא אליבא דר"ע. הי' לריך להקדים גם תפלת המנחה. אלא דמפרש כאן הטעם אפילו לר' ישמעאל דלא מקדימין. וכן לאכוי ורבא שם דמפרשי פלוגתא דר"י ור"ע שם בדברים אחרים. מ"מ כאן בשביל מצות שלש סעודות מצוה להקדים יותר כדאזלינן בפ' תמיד נשחט שבכל מקום שהיו לריכין לעשות מצוה אחר התמיד היו מקדימין התמיד. וע' במג"א סי' הל"ל ס"ק כ'. ומ"מ אם רוצה לאכול מתפלל מ"ג לכתחלה:

ג) **תפלת** ערבית בזמנה דווקא לפי' בשבת. ע' סי' רס"ז במג"א ס"ק ח' מה שהביא בשם הכתבים שהאריז"ל הי' מתפלל ערבית בלילה אף בפ"ם. ומ"ם המג"א הטעם להקדים דהא תפלת ערבית נתקנה כנגד אברים ופדרים שמתעכלין בלילה. ובשבת אסור ליתן דאמרינן ולא עולת חול בשבת, קשה דא"כ לא יהי' זמן תפלת ערבית בפ"ם רק עד שקיעת החמה דמשם ואילך אין איברים ופדרים נקטרין עוד ע"ג המזבח. אלא ודאי כיון דלאו משום שתא דקרבן הוא רק משום דבר אחר גרם לה נחשב כזמן הקרבה ומתפללין כל הלילה. ועוד דא"כ הי' נו לבטל תפלת ערבית בפ"ם מכל וכל. כיון דנקטרים האיברים בפ"ם לאו מנין בפ"ע הוא כ"א לתמיד של בין הערבים יחשב שהוא כנגד תפלת המנחה אלא ודאי ל"ל כנ"ל:

ומ"ש ואף ביחיד אם א"א כו'. ס"ל לרבינו דתפלה בזמנה עדיף מתפלה בלבור ורב האי כתב להיפך הביאו

מעשה רב

ד) **תפלת** ערבית מתחילין והוא רחום. ואין אומרים פסוקים ולא חצי קדיש. וכן אחר עלינו א"א פסוקים ומזמורים כללו של דבר אין לקבוע פסוקים ומזמורים בצבור זולת שיר של יום:

ה) **ברוך** ה' לעולם אמן ואמן סדלג אם צריך לכך כדי להתפלל עם הציבור ואינו אומר אחר התפלה כלל. והוא עצמו לא היה אומר כלל לא ברוך ה' כו' ולא ושמרו בשבת. כדי לסמוך גאולה לתפלה. אבל הצבור שאצלו והש"ץ היו אומרים:

ו) **ענו** ואמרו בשו"א תחת המם:

ז) **ספירה** אחר עלינו כל המנין ביחד. הנוסח בעומר. כמ"ש בש"ע. ולא לעיטר וא"א

לקוטי דינים מהגר"א

כרמ"י ב' ח' בברכות וכ"כ כל הפוסקים לבד ר"ח וכבר תלקו על ר"ח כל הפוסקים. וכ"פ כל הגאונים: (סי' רל"ה ס"ק ח'):

ד) **וזמנה** עד חצי הלילה ולכה"פ (פ"ק דברכות) ס"ט סכ' וצין לריך להחמיר (ולהרמיק עד חלות לגבי ק"ם) דהה חכמים (לה פליגי עלי' דר"ג הלה בסייג) (סס ס"ק י"ג):

י"ח

ה' כו' ולא ושמרו בשבת. כדי לסמוך גאולה לתפלה. אבל הצבור שאצלו והש"ץ היו אומרים:

ו) **ענו** ואמרו בשו"א תחת המם:

ז) **ספירה** אחר עלינו כל המנין ביחד. הנוסח בעומר. כמ"ש בש"ע. ולא לעיטר וא"א

לקוטי דינים וביאורים

הכיצד הרח"ם רים ברכות דנרחה לו שיותר טוב להתפלל תפלתו עם הצבור מפלג המנחה ולמעלה כר"י ממה שיתפלל ביחיד כו'. ומיהו לפסר דכוונתו כאן שהי' קורא ומתפלל עוד הפעם כמבואר בש"ע סי' רל"ה דמי שהוא מוחזק בפריסות וחסידות יחזור ויתפלל בלילה והיינו ביחיד כמבואר שם. וע' בט"ז שם ס"ק כ' מ"ם בשם ת"ה דאפילו ת"ח אם הוא בצבור שמקדימין כו'. אם אין יכול להפריש ח"ל לפרוש מהם הלה מתפלל וקורא עמהם ויוצא בזה. אבל אם הורגל בשחר פריסות יתפלל ויקרא בזמן שיתיקנו חכמים לפי כל הדיעות עכ"ל. ומשמע מדבריו דה"פ שיניח ולא יתפלל עם הצבור וחח"כ בזמנו יתפלל לאפילו ביחיד. דאם יחזור לחר עשרה ויהי' מנין מאי פריסות לריך לזה ומאי יהרח לישב כיון דעשרה המה. וח"כ לפסר שדעת רבינו כת"ה הנ"ל ויש לפרשו כפשוטו. ול"ע:

ד) **תפלת** ערבית מתחילין והוא רחים כו' כללו של דבר אין לקבוע אזמורים כו'. כבר נתבאר לעיל בתפלת שחרית:

ה) **ברוך** ה' לעולם אמן ואמן כו' ע' ברכות ד' פ' בתוס' ד"ה אר"י. וכיון דהצבור נהגו לאומרו כדעת התוס' אם אין לפרוש מן הצבור. אפל כשלריך שלא לאומרו ידלג. וע' במג"א סי' רל"ו ס"ק ג' וכ"ל דאם יש שעות יקרא ק"ש וברכותיה וידלג ברוך ה' לעולם וגו' וגם ירחו שיניחו כדי להתפלל עם הצבור עכ"ל. וע' בט"ז שם ס"ק כ' וע' בלקוטי דיוקים מהגר"א סי' ה':

ומ"ש ואינו חומר אחר התפלה כלל ע' במג"א שם ס"ק כ' ומ"ש בשם מהרי"ם שבתתפלל עם הצבור וקרא אח"כ ק"ש וברכותיה אז אומר ברוך ה' וגו' מעומד עכ"ל. והנה בחמת י"ע בזה דהה כל התקנה היי במקום תפלת י"ח כמבואר בדברי הרח"ם. ואגב תקנו ברכת ירחו שיניחו ולכן יש חומרים שלריך לעמוד. וכל זה היי לריך אם לא היו מתפללין י"ח אבל עכשיו שמתפללין י"ח לא היי לריך לומר הפסוקים. אלא שלא היו רוצים לבטל המנהג הרחשון ע"ש ברח"ם. וא"כ דווקא אם מתפללין כמנהג הרחשון (דהיינו שלא התפללו עדיין שמ"ע בעת ק"ש וברכותי') אין להם לבטל המנהג. אבל כשמתפלל עם הצבור שמ"ע בקדקדי. ואח"כ לריך להשלים ק"ש וברכות למה יאמר הפסוקים ויברך ברכה שלי'. כיון דהשתא לא הוי כמו התקנה הוי כמו ברכה שלי'. א"כ כודאי יותר טוב שלא לאמר ובפרט שהרבה פוסקים חולקים על אמירתם בכלל:

ומ"ש והוא עצמו לא היי אומר זה מבואר בלקוטי דיוקים מהגר"א סי' ה':

ו) **ענו** ואמרו בש"ו"א כן מבואר בדיוקים בנוסחי התפלה שבסוף סי' רמ"ח. והטעם כי ואמרו בקמץ הוא נפסק ולא קאי אדלמעה אבל כאן קאי אדלמעה ה' ימליך לעולם ועד ולכן ל"ל ואמרו " בש"ו"א דלא הוי הפסק:

ז) **ספירה** אחר עלינו. ל"ל הטעם כי עלינו נתקן בסבול התפלה ע' בסי' קל"ב. וספירה הינו מצוין התפלה כלל זהות מצוה בפ"ע. ואין להפסיק במצוה אחרת בין התפלה לעלינו וע' בענין יקנ"ה בפסחים ברשב"ם שם:

ומ"ש כל המנין ביחד. משום ברוב עם הדרת מלך:

ומ"ם

הלכות תפלת מנחה וערבית

לקוטי דינים מהגר"א

ה) **ר"ח** פסוקים מברוך ה' לעולם כו' שאומרים בערבית סרסב"ס והרמב"ן נהגו שלא לאומרם. ודעת רסב"ס ורמב"ן עיקר (סי' רל"ו ס"ק ח'): עי'

מעשה רב

וא"א שום פסוקים לא לפניו ולא לאחריו כ"א י"ר שיבנה כו': מצוה

לקוטי דינים וביאורים

ומ"ש כעומר ולא לעומר. ע' בא"ז סי' תפ"ט ס"ק ג': מ"ם

הלכות ע"ש

לקוטי דינים מהגר"א

א) **עי'** בפסחים קי"ב ח' תנא דבי חזקיהו (תפ"פ שאמר ר"ע עשה שבתך חול ואל תצטרך לבריות. אבל) טוב הוא דבר מועט. ובשבת קי"ח ח' משמע דא"ל כלל. וע"כ שם בעני לגמרי כמו שמפורש שם. ובפסחים לחירי שאותו דבר מועט יש לו משלו. (ועי' בתוס' קי"ג ח' בד"ה עשה שבתך) ועי' בתוס' רפ"ב דיו"ט ט"ו ב' ד"ה לוו (שכ' לחא דאמרינן לוו עלי ואני פורע. דהא דאמרי' עשה שבתך חול הייגו כשאין לו לפרוע) וט"ס שם כשאין לו לפרוע. ול"ל כשאין לו ממי ללוות (סי' רמ"ב ס"ק ח'):

ב) (**עי'** בסי' רמ"ו במג"א ס"ק י"ב. וז"ל ובש"ס פ"ה דבילה חולק על זה. ומביא דעת הרא"ם שכתב בשם הירושלמי. אין רוכבין על גבי בהמתו משום שביתת בהמתו. וזה גבי י"ט מהני עכ"ל. והב"י כתב בשם שבולי לקט דדווקא בשבת אסור לשכיר בהמתו לנכרי בשביל שיעשה מלאכה בשבת ואדם מצווה על שביתת בהמתו. אבל ביום טוב אין אדם מצווה על שביתת בהמתו ביו"ט) ולהלכה אין נראין דבריו. אלא העיקר דביו"ט אמי מצווין על שביתת בהמתו כמ"ש בש"ס: (סי' רמ"ו בביאור הגר"א ס"ק י"ב):

ג) (**משמע** מדברי רבינו דפסק דמפליגין בספינה ברביעי בשבת. והוא כי) מדברי הרא"ם שם (פ"ק דשבת סי' ל"ח) משמע דבד' מותר. וכ"ם להדיא בתוספתא הביאו

לקוטי דינים וביאורים

א) **מ"ש** מצוה לרחוץ כל גופו בע"ש כו' פ' סי' ר"ס סעיף ח' ובביאור הגר"א שם ס"ק ח' שמביא הא דאמרינן שבת כ"ה ע"ב נשיתי טובה אמר ר' ירמי' זו בית המרחץ והייגו רחיצת כל גופו מדקאמר ר' יוחנן רחיצת ידיים ורגלים בחמין מכלל דר' ירמי' כל גופו קאמר וס"ל לרבינו דהייגו בשבת דומיא דותזנח מצלוס דקאמר ר' אחאי זו הלכה גר בשבת:

ב) **מ"ש** שלא לילך למרחץ כו' והייגו כסתמא דגמ' שם ע' ע"ב דסמוך למנחה גדולה דווקא לכולא מילתא דמרחץ אסור וכן לסעודה גדולה דווקא והייגו סעודת תירוסין וכעוחין וסעודת מילה כמ"ש התוס' שם בד"ה בתספורת. וע' בסי' רל"ב ס"ק ו' שכ' רבינו דכן עיקר. וע' לעיל בהל' תפלת מנחה וערבית בלקוטי דינים מהגר"א סי' ח':

ומ"ש ומיום מסכת. הוא פשוט דכיון דדרכן לעשות סעודה גדולה ג"כ אסור: הדלקת

מעשה רב

לקוטי דינים מהגר"א

ג) **הדלקת** הנר מקדים מאד להדליק (עיין בש"ע שלו סי' רס"א ס"ק י"א). ופעם אחת אחרוהו. ולא הי' מניח להדליק אפילו ע"י נכרי. אף שבבהכ"נ לא אמרו עדיין מזמור שיר ליום השבת:

הוא כו'. וכ"מ בתוספות דעירובין מ"ג ע"ז ד"ה הלכה כו' (סי' רמ"ח ס"ק ח') [ועי' מג"א ס"ק ב' ג']:

סביהו הרח"ם סס. דבם"ח חומרים חף ברביעי וב"ה כו' וכ"ה בירושלמי הביהו הרשב"ח סס אין מפלינין ביס הגדול לח בע"ם ולח בה' בשבת. בם"ח חף בד' וב"ה מתירין (וע"ם ברח"ם שכ' וסח דקחני וב"ה מתירין חרביעי קחי ע"ם) וכ"פ סס הרשב"ח סס להדיח דבד' מיתר. וכ"ה בהג"ה סס להדיח

ד) **היכא** דמותר להפליג בספינה כגון בהרות חס נכנס בספינה מע"ם חע"פ שמפלגת בשבת מותר. דספינה ממילח חזלח כו'. ולהלכה נרחה דחסור. ועי' תוס' בפ"ד דעירובין מ"ג ע"ז ד"ה הלכה (סס ס"ק י"ב):

ה) **מ"ש** רמ"ח דמסתפרין בע"ם כל היום. כ' רביט דל"ע דהח מה שחסור בע"פ חסור בע"ם דלח חלקו בגמרח חלח בין מנחם לחנות. ובע"פ חסור כמ"ש סלם לומניום כו'. ובכל בו כתב מעשה הדיוט מותר להסתפר דלח גרע מח"ה דחמרינן תופר כדרכו. גם עליו ל"ע דלהסתפר חף מעשה הדיוט חסור. מדחמרינן סס (בפסחים כ"ה ב') המייטין שכן הדיוט כו'. הספרין שכן הבח ממדינת היס כו'. ולח חמרו ג"כ בספרין שכן הדיוט כו' (חלח ודחי בח"ה גם מעשה הדיוט חסור להסתפר) (סי' רנ"ח ס"ק י"ח):

ו) (**לא** ילח החייט במחטו ערב שבת סמוך לחשיכה חפילו תחובה לו בבגדו. חע"ג דבע"פ פסק כרבח וכר"מ דחומן דרך חומנתו פטור וכמבוחר בסימן ש"ח ס' י"ב) חכל לח נרחה כן להלכה. חלח כר"י (דחומן דרך חומנתו סי"ב) דר"מ ור"י הלכה כר"י וגם סתם מתני' כוותי' (סי' רנ"ג ס"ק כ"ח).

העיקר

לקוטי דינים וביאורים

ג) **הדלקת** הנר מקדים כו' ע' בסי' רס"ח סעיף ב' בהג"ה שאם רוצה להקדים ולקבל שבת מבלג המנחה ואילך הרשות בידו. וע' בס"ק י"ג בשם התוס' ברכות. וכיון שמקבל עליו שבת מותר ג"כ להדליק הנרות. ואע"ג דאמרינן בשבת כ"ג כ' וכלבד שלא יקדים ושלא יאחר. ככר כתב הרח"ם בפ' תפלת השחר סי' ו' דרב הי' מדליק הנר ומקבל שבת מבע"י. והא דאמרינן וכלבד שלא יקדים כו' אין זה הקדמה כיון שהי' מקבל עליו שבת באותה שעה. כי יכול לקבל שבת מבעוד יום. וכלבד מבלג המנחה ולמעלה. עכ"ד הרח"ם. וע' בסי' רס"ג סעיף ד'. וע' בסעי"ז סי' רס"ח:

ומ"ש ופעם אחת אחרוהו כו'. ע' בסי' רס"ח סעיף ו' בהג"ה שפסק שמי שמקבל עליו שבת יכול לומר להדליק הנר. וע' במג"א שם ס"ק ז'. דכומן שאפשר שבכר קבלו שבת עליהם בכל מקומות ישראל אסור לומר לעכו"ם. ואפשר שרבינו סעמו מסוס דבסי' רס"ג סעיף י"ז הביא הכי' דעת י"ח שמותר לומר לישראל ע"ם. וע' בעו"ז שם שכ' שזה דעת הרשב"ח. ורחייסו מפ' שואל דף קנ"ח דמותר לומר שמור לי פירות שבתחומך כו'. והר"ן דחה דחין הנדון דומה לרחי' דם"ה דחם ים כורגנין הוח עלמו שומר ע"ם. וע' בחכן השוזר שם. ובחמת דברי הר"ן כשסוסו לחו מכורגנין חתי עלה. חלח דכוונתו דלח דמי כלל דהתם השמירה שמומר לחכירו לעשות חינו חיסור כלל גם לו. חלח שחינו יכול לעמור מפני שהוח רחוק ממנו וחם הי' כורגנין שהי' יכול ללך לשם הי' הוח עלמו שומר ואיך נחסור עליו לומר לחכירו משח"כ במלחכה ממש. ולח חמרינן דחי בעי לף הוי מקבל שבת עליו. וח"כ לדעת הר"ן כודחי דגם חמירה לעכו"ם חסור. וליכח לחלק ביניהם דהח היזרחל חם לח קבל עליו שבת לדידי' ג"כ היתר כמו לנכרי וחכמ"ל בזה. ומ"ש המג"ח בסי' רס"ח דדמיח להח דחמרינן חינהו מיכל חכלי לדידן מסתם נמי לח סתים. וכיון דים מקומות שלח קבלו שבת חיך נחסור ממירה. חין הנידון דומה לרחי' כלל. דהח

הלכות ע"ש

לקוטי דינים מהגר"א

ז) **העיקר** גרסה דלא נזכו סמיך לחסיכה (לגמת. חלת כדבר שחייב עליו בשבת): לכל עס חסיכה נזכו (לפילו בדבר שאין חייב עליו בשבת). ולכן לאמר עס (שבת י"ב ח') תניא חנניא לומר חייב (לדס) למשמש (בבגדו ע"ש) עס חסיכה. שלא עס היה יולא בשבת לא היה חייב. מ"מ חייב למשמש. שעס חסיכה נזכו (עס ס"ק כ"ט) (ול"ע דא"כ מאי מקשה עס י"ח ב' לחדיא מבריימא דקתני עס חסיכה. וי"ל דודאי רבא ס"ל דגס עס חסיכה לא נזכו. דלא"ה כשפיך הס"ס מבריימא דקתני לא יולא החייב במחטו החמוכה לו בבגדו ומני לי' דמיירי בשבת. ס"ל לשמוי דמיירי בע"ש עס חסיכה חלת ודאי לא מני לי'. אמנס במסקנת דמייתי בריימא דחנניא ודאי שים לחלק כמ"ש רבינו):

ח) **אם** שכח ושהה תבשיל שהתחיל להתבשל ולא הגיע למאכל בן דרוסאי אסור. וכתב הגמ"י דלאחריס שרי. כיון דהוא מפוס קנסא. לכל ליתא. ממש"ס (שבת ל"ח ח') ול"ש. (פי') שסיגג ומזיד שוין. ומזיד אסור אף לאחריס כמ"ש רש"י ותוס' דמזיד דר"מ הוא שוגג דר"י (סי' רנ"ג ס"ק ל"ב):

ט) **מ"ש** רמ"א בסי' רנ"ג שעיף ה' לכן נוהגים שהנכריס מולילים הקדירות מן התנורים שמטמינים בהס. ומוסיפים לתוכן (בשבת) חלל תנור בים החורף לו עליו. ומבערת לא"כ התנור הסוא. ועל ידי זה הקדירות חוזרים וגרתחים עכ"ל. לימו מתיר רק

לקוטי דינים וביאורים

התס הלב עהור סותס דמיהדק. ולכני ח"י דמיכל לאכלי בודאי סותס. ולדידן דמחמרינן לא נשתנה הטבע בשביל זה ולכן סותס מפת"כ כאן. כיון שקבל עליו שבת נחשב חללו כשבת בכל פרטיו ואסור גס לאפירה ודו"ק:

ד) **הוא** ז"ל הי' מרבה כו' ע' שבת כ"ג ח' ושמן זית מן המובחר. ושם ע"ב דהוי רגיל בשרגי טובא ס"מ שמלוה להרבות בנרות:

ה) **אין** להעמיד הנרות כו' ולא מהני כו'. ע' סי' רע"ז במג"א ס"ק ח' שכ' דאס מונח על השלחן ככרות ושאר דברים פסיעא דהס חשובים יותר מהנר ושרי עכ"ל. והיא מבוארת בסי' ס"י סעיף ח' דאס הדבר המותר הוא דבר חשוב אז הוי בסים לבניהם ושרי. והיא מבוארת בגמרא מ"ז ח' בגלילא שנו. ופירש"י שחשובות להן שברי פתילה הלקך לא בטלי ונעשה גר בסים להן. ור"ת פי' דבגליל הי' להס רוב שמן ולהכי לא בטלי שברי פתילה אגב שמן. והנה בס"ע אס כתב וז"ל וכגון שדבר המותר חשיב מדבר האיסור. אבל אס דבר האיסור חשוב יותר מדבר המותר בטל אלו ואסור לעולמי עכ"ל. והנה קשה דיוקא דריעא לסיפא דכ' דדווקא אס דבר המותר חשוב מדבר איסור משמע אבל שניהס שוים אסור. ואח"כ כ' לאסור אס דבר האיסור חשוב יותר מדבר המותר משמע הא שניהס שוים מותר וע"ל דזה תלוי במה דכתבו התוס' בשילה כ"ח ב' בד"ה כגוונא בשם ר"ת דלא מיקרי בסים לדבר מופט אלינו נקבע כגון שברי עלים וצורי כוסות. ודאמרינן דבעינן קטנת היינו משום שמעלטל שברי עלים תוך הכגונא והיה לו לגערס. אבל אי אינא קטנת לא היה יכול לגערס אלא יפול הקטנת עכ"ל. וא"כ לדברי ר"ת לאו מתורת בסים אתאן עלה רק על שלטול שברי עלים בעצמן שאינו מגערס והוא בשביל הקטנת אלא יפול. וא"כ הא דפריך בשבת מהא דתנן שאס יש עליה שברי פתילה שאסור לשלטל נ"כ משום דהוי לי' לגערס אתייך עלה ומשני בגלילא שנו ופיר"ת שאינו חשוב להס שמן וא"כ הי' להס לגער שברי פתילה ואע"ג דבניעור הזה יפסך שמן שמס. מ"מ משם השמן הזה שיפסך עס שברי הפתילה אינו חשוב ולא בטלי שברי הפתילה אגב השמן אלא יגערך לגערס וכל זה לענין צורי פתילה ושברי עלים שאינו נעשה בסים אבל במקום שהניח הדבר האיסור וקבע עליהס לא מצינו חולק בין חשיב ללא חשיב. והנה לענין בסים לדבר האסור ולדבר המותר אמרו בפ' כל כתבי דתיק שים בו מעות וספר

מותר

מעשה רב

ד) **הוא** ז"ל הי' מרבה מאד בנרות שמן זית עד שמנעוהו הרופאים להדליק שמן זית רק של חלב גם לא רבוי גדול כמקדם:

ה) **אין** להעמיד הנרות על השלחן. ולא מהני מה שיתן הלחם מקודם: לא

מעשה רב — לקוטי דינים מהגר"א

ו) **לא** יקרא לאור הנר. כ"א שנים בספר אחד ולא באופן אחר:

רק בכה"ג שלא נלטנן לגמרי. וז"ש לכן נוהגין כו'. (וקאי אדלעיל מזה שכתב אמנם אם לא נלטנן כל כך שעדיין רחויים לאכול) ור"ל (נס כאן דווקא) בכה"ג. (והטעם כתב התה"ד. דלא נאסר. אע"ג דפסיק ריסא הוא. מ"מ ליכו אסור אלא מדרבנן. והוי שבות דשבות. ואע"ג דאף בדרבנן אסור פסיק ריסא. וכן אמירה לעכו"ס אסור אף באיסור דרבנן. מ"מ אמירה בפסיק ריסא מותר שאניהם איסורין קלין. ע"כ דברי התה"ד. ול"ע) דפסיק ריסא דווקא בדלא ניחא. אבל בדניחא אסור מדאורייתא. מדאמרינן בשבת ק"נ ע"ז והא אבני ורבא (דאמרי תרוייהו מודה ר"ש בפסיק ריסא) ופריך שתהא חייב כו'. וגם מה שחלק (בין) האסורין דוחק גדול. (ולכן נראה שגם רמ"א לא סמך עלמו ט"ז ואינו מתיר רק בכה"ג שלא נלטנן כנ"ל (שם סי' רנ"ג ס"ק ע'):

י) **עי'** תוס' ר"ה ט' ע' בד"ה ור"ט. שהקשו אהא דתוספת שבת. והביאו הירושלמי דרים מס' שביעית ר"ג וב"ד התירו באיסור ג' פרקים הראשונים. ר' יוחנן בעי לה כן תניון אין ב"ד יכול לבטל דברי ב"ד חבירו עד כו'. ר' אחא בשם ר' יוחנן בשעה שאסרו למקרא סמכו. ובשעה שהתירו למקרא סמכו בשעה שאסרו כו' ובשעה שהתירו למקרא סמכו שאת ימים תעבוד ועשית כל מלאכתך. מה ערב שבת נראתה אתה מותר לעשות מלאכה עד שתשקע החמה. אף ערב שבתות שנים אתה מותר לעשות מלאכה עד שתשקע החמה. וכן הוא בגמ' דמ"ק ד' ע' ור' יוחנן אמר כו'. ואע"ג דפריך שם ע"ז. (ועי' בתוס' שם שכ' דלא קאי במסקנת הכי) מ"מ משבת לא חזר בו. וכן משמע בסוף פ"ב דשבת דקאמר עם חזיכה אין ספק חשיכה לא ואם איתא הרי תוס' שבת קדיש. וכן הוא מסקנת התוס' הנ"ל דא"ל תוספת אלא ביו"כ כהרמב"ם וכן עיקר. וז"ש וב"ה מתירין עם החמה. אבל ודאי מלוה להוסיף (סי' רס"ז ס"ק מ'. ועי' בס"ק י'):

יא) **כתי** שבת כיסו עליו בשבת אפי' הוא בביתו לא ילך עמו לחדר להתיר חגורו כדי שיפול שם במקום לגוע. והא דהביאו רמ"י להתיר מהא דמשני ר' יצחק מ"ג ה' בגריך למקומו. אלמא כיון שהוא בכר בידו יכול להוליכו לכל מקום שירצה. ואין בו משום איסור טלטול. ל"ק (רמ"י כלל) דשם התחלת הטלטול הוא בהיתר וכל הטלטול הוא בהיתר. משא"כ כאן שבאיסור הוא. ומי שאכל שום וריחו נודף כו'. ורמ"י ממש"ש בסוף פ' ג' דשבת תריב"ח שמעתי כו' (שהרי נתנו חכמים שיעור לחזן הכנסת להוליך שופרו לביתו כו') מקום לגוע כו'. ואף שנדחק במ"א ליישבו. לא נראה דבריו כלל וכלל (סי' רס"ו ס"ק ט"ז):

לקוטי דינים וביאורים

מותר לטלטלו. וע"ע תמתי לא חילק לפי החדש (כמו שתמרו בגלילה שנו) דאם יש לחדש שהמעות חשובים לו כספר אסור לטלטל ומדלא חילק משמע דבכה"ג ג"כ מותר בשלמא לפירש"י ז"ל דשמיך לי' אתא דפרק כירה הנ"ל. אבל לר"ת לא נזכר בפרק כירה דין זה כלל. ואין להקשות דא"כ למה לא חילק בגברא המעות חשובים לו יותר מספר. די"ל דבטלה דעתו אגל כל אדם ולא שכיח כלל כה"ג ומעתה לפי' ר"ת מוכח דבשוין מותר. וכן יש לפרש נוסח ר"ת בדף מ"ז בתוס' ד"ה בגלילה שכ' שהי' להם רוב שמן ולהכי לא בטלי שברי פתילה אגב שמן והיינו דווקא מפני שהי' להם רוב שמן ובטל השמן מחשיבותו אבל אם היו שוה הי' מותר. אמנם לפי גיסת רש"י אין רחי' מפ' כל כתבי הנ"ל. וכן מוכח מלשון רש"י בד"ה בגלילה שכ' שחשובות להם שברי פתילה הילכך לא בטלי ולא כתב שהן חשובות יותר משמן רק שכיון שיש להם חשיבות אע"פ שהם שוין עם השמן אסור ומלא דבר זה תלוי בשלוגתא ולכן לא רצה הב"י בשו"ע להכריע בזה מטום דמספקא לי' כנ"ל. וא"כ אפשר טעם רבינו בכאן דס"ל דמאן מפיס יש מחשיס שהלחם חינו חשיב אלא יותר מהגר וא"כ כיון שהוא שוה אסור לטלטל השלחן כנ"ל:

ו) **לא** יקרא לאור הנר כו' ולא בחופן אחר. ע' בשמות חלילו פ"א דמס' שבת שכתב רבינו ואפילו סנורה בחדר ע"ש ודלא כמ"ש המג"א בסי' תר"ה ס"ק כ' וכדעת הב"ח דאוסר ע"ש:

פירוש הגר"א

על שיר השירים

שיר השירים א

ע"ד הפשט

א (א) **שיר** השירים וגו'. פי' כי שהע"ה חבר חמשה וחלק שירים כמ"ש ויהי שירו חמשה וחלק וידבר שלמה חלפים משל וידבר על העלים וכו' ולמעלה מן החלק וחמשה שיריו חיבר שה"ש שהוא מובחר מכולם. וחיבר משלי שהוא מובחר מן שלמה חלפים משל. ומובחר מן וידבר על העלים וכו' חיבר קהלת. כנגד ג' דברים שנתן לו ה"י כמ"ש ויתן חלקים חכמה לשלמה וכו'. ולכן כתב שיר השירים המובחר שבשירים חסר שר שלמה כל ימי חייו וזהו חסר לשלמה. וב"ח כתב

א (א) שִׁיר הַשִּׁירִים אֲשֶׁר לִשְׁלֹמֹה׃

ישקני

שה"ש תתר"ו סימן כי השירים במלואו הוא תתר"ה וזהו השיר הוא למעלה מן התתר"ה שירים. ומשל השיר הזה בדבר כנ"י עם הקב"ה למלך גדול שרצה ליסע חפש ורצו כל מלכי עולם ליתן לו בנותיהם ולא רצה המלך ליקח בת מלכים בכדי שלא תזוח דעתה עליו. ולקח נערה אחת שפלה משועבדת בין שאר שפחות בת עובדי כוכב וזרע חמת. ויקנאוה כל רעותיה וכל המלכים. לך כ"ז שהיתה בבית המלך טובה לא יכלו לעשות לה מחומה מכל מלכי תרן כי הוא מלך גדול חסר לון כמוהו. לך

ע"ד הנסתר

א (א) **שיר** השירים. הנה ד' פסוקים אלו הן כלל כל הספר כולו ושרשו והקדמתו. והם כנגד ד' יסודות העולם. הא' נגד התרן שהיא מסוררת תמיד כמ"ש מכנף התרן זמירות כו'. למען יזמרך כבוד וכו'. חלקים חל דמי לך וכו'. יאקני. נגד האש שכל תוקף התהבה ממנה כמ"ש רשפיה רשפי אש כו' מים רבים לא יכלו כו', שלהובין דרחימו דמתוקדין כו'. לריח. נגד הרוח שעמה מריח ברוח חיים בחפיו. משכני, במים, נמשך אחריך במים וכמ"ש ונהרו אליו כו'. וכן נגד ד' חומים. שיר. כנגד הדיבור. יאקני, נגד שמיעה והוא על מ"ת שנשמעו דבר ה' נפשי יצאה בדברו וכמ"ש למשה. לריח. משכני, לריחיה, שעמה נמשך החדש שהלב חזיל בתרה כמ"ש ולא תתורו כו', תנה בני כו', הסבי עיניך כו'. וכן נגד דלת"ס, דומם, בעפר. לומח, במים. חי, ברוח. מדבר, בחם, שנפש השכל והנשמה כולה אש כידוע ורוח ברוח והנפש במים שלכן כל התחוות ממנה והגוף עפר ולכן הס ג"כ כנגד ד' נר"ן והגוף. וכן הן נגד חותיות דנושים נקודין טעמים שהם הגוף וגר"ן. וכן נגד ג' תלקי התורה לב לדעת ושניס לרחות וחזנים לשמוע וכולם הם בלב. והרביעית מעשה. והוא שיר. יאקני מנשיקות פיהו, תורה שבע"פ. לריח, תושב"כ. משכני כו' המלך חדריו. חדרי התורה הפנימים. וכן שיר, החותיות. יאקני כו', דנשען ורפין בפומא ולבא והחיות רוח ושוב מתג ורסן. לריח, הוא נקודין רוחין דכהון חזלין. משכני, טעמים, שחריהם נמשכים לקמץ ולחורק כו'. וכנגד כלי"ס. שיר, מלכות. וכמ"ש דוד שריוהו כו' וכל"ל. יאקני, הלויים ברננה כמ"ש עבדו את כו' העבודה כו'. והביאני כו' והוא *) משכני כו' חדריו בהיכל ושם נגילה ונשמחה כו'. לריח, ביסרחל כוידוי השלמת קרבן וכמ"ש מור ואהלות קציעות כו'. וכנגד רביעית הכ"ל היה כלי שיר וכולן מעכבין את הקרבן כו'. וכן נגד מכהן ודוד וכנ"ל. וכן נגד ד' רגלים. שיר, שפה, השיר יהיה לכם כליל כו'. יאקני, שבועות ידוע. לריח, סוכות וידעו כל הגויים כו', ונם חל הנכרי אשר יבא מארץ רחוקה כו'. וזהו על כן עלמות כו'. משכני, הוא שע"ל

לקוטים

כלל שיר השירים לעורר אהבת דודים שבולו מוסב על זה. והן שלהבת. רשפיה, מים רבים. ושלהבת הוא ע"י פתילה הדולקת כו'. וכל שיר השירים לאדלקא בוצינין כמ"ש בפ' תרומה ובז"ח בכמה מקומות (תי' כ"א נ"ש ב' ד"ה ואתער): בההוא

*) צ"ל משכני כו' העבודה בבהנים. והוא הביאני המלך חדריו:

כך כאשר בגדה בו ורעה בעיני אדוניה ומרודים כל מחמדיה אשר היה מימי קדם
ושלחה מביתה והיתה לאבול וכו' כי הסתיר כאשר היתה טובה בעיני המלך. וגם עתה
פניו ממנה. וכל מלכי ארץ המושלים אותה היא קוראת כתיבתה מה שהבטיחה ומתנחמת
אומרים יום אשר קויתו ראיתו. רק כתב לה ומבקשת פני אדוניה שיזיב ויעשקנה מנשיקות
בכתובתה שלא אם יעזבנה שיחזירנה לאחר פיהו כבימי קדם כי דודיו טובים לה מכל
שתשוב ותתחתן אליו. וזכרה בימי עניה תענוגי עולם. והנמשל מובן מאליו. וזה שאמרה

יעקבי

ע"ד הנסתר

שע"י. עשרת תהיה לכם גאולה ונשמחה כך. וכן נגד ד' מתשבה דכור מעשה קול. שיר, בדכור כו'. וכן נגד ד' חיות הקודם. שיר, כאשר כו'. וכן נגד ד' אותיות השם כידוע והכל מכוון זה כנגד זה אחת לאחת מקבילות כו', וזהו אחכרהם יגל יצחק ירנן. וזהו ג"כ הודו נגד מלכו' ע"כ חודה כו'. ואח"כ יאמר נא יעקב. ואח"כ יאמרו נא בית אהרן. ואח"כ יאמרו נא יראי ה' בסוד פחד יצחק בסוד ד' דרגין הנ"ל:

השירים. על כל השירים שאבר כמ"ש ויהי שירו חמשה ואלף וזהו על כולם. וכן בלשת אלפים משל חיבר שלשה משלי. ואח"כ וידבר על העליס כו' הוא קהלת נגד ג' דבריס שנתן לו השי"ת כמ"ש וה' נתן חכמה כו' בחול כו'. והנה אלף חולקין ניתן למשה נגד אלף דור שלכן זכה לכניסה קיימין ס' אלף רבוא על טורין סגיאין ולכולן זכה שלמה ג"כ בסיהרא שהיתה אז מכוונת לחמה ופני משה כפני חמה. שלמה אותיות למשה ולכך כתיב החלף לך שלמה. ולכן נטל אלף נשים דחול להחזירם לקדושה אחכל כו'. ולכן עשה חמשה ואלף שירים. חמשה כנגד חמשה חומשי תורה ואלף נגד דרגי' אלף ביה ברזין דאורייתא. והוא השבית שמשלי' לשמה. והן הי"ג מדות של התורה כידוע והן אלף וי"ג יתורין. וז"ש אשר לשלמה ברזא דאלף וה' שירים ברזא דה' שירין ושיר הו' דשלקא ע"ג כולא עטרת בעלה. תתר"ו סימן. והוא שמא שלים בגילופי כתרין שעליו נתייסד כל הספר מתחלתו ועד סופו. וכן ס' אתוון דגילופי גילופין, הכ"ה מטתו שלשלמה כו'. וביומיו נתמלא סיהרא ושלטה. והנה יהושע ושלמה שניהם בסיהרא בשלימותא שלים בש"ע נהורין אלא שיהושע בדכורא בג' אתוון, ובשלמה נשלמה דרגא אחרונה ולכן נקה בהמ"ק ועלה אמר שיר דשלקא לגבוה למלך שלמה קרית מלך רב. וכן זה הפסוק כולו כן כג"ל ולכן זה הפסוק של ד' תיבות. והשני כז'. והג' כי'. והד' כי"ד. ד' רגלי המרכבה ושלימות השם. וכן ירושלם בשלמה בימיו שאברהם קראה יראה והוא שם יה"ו שם ע"ב שכאשר דרגיה ודוד קראה בשם של השם שלם ועדיין חסר יו"ד עד שלמה שנתמלא שר ביו"ד דרגין שיר והוא שלי"ם כמנין התיבה. שכינ"ה שפ"ה בשפתיים ולשון ושמן המשוב הכל ע"ז השם והוא ר"ת ד"פ חלו וכן רחשי אתוון הוא שמא שלי"ם. והוא שלוש ושלוה שהיתה בימיו ושיר דשלקא ע"ג השרים דאכהן וכמ"ש ועל שר שרים יעמד, ולכן התגזרת אכן כו' והות כו', מכה"כ. ותרב חכמת שלמה כו': אשר, הוא ו' דקאים מן העולם כו': לשלמה. ידוע ד' שמהן דאורייתא כלל הכל חמ"ש וכ' שג"ס נהורין דחמ' של משה. וכתיב יפתח ה' לך כו' שנתפתחו שיתין מקורין דחיין את המשכן כו' ואומרו הטוב הוא מט"ט וגבריאל כו' אדם למעלה ולמטה כו' ואת השמים השרים דאתפתחו כל כו' אשר לשלמה דאתגלייא כו'. ואשר לשלמה היא שלמה דש"ם נקרא שלמה מלכא דשלמא כוליה דיליה כמ"ש בשרי דכולא מאשרין להאי אתר אכיכא דכולא וכתיב שומר מה מליל שומר מה מלילה כ' דרגין בה"א וכו' וכן כאן שיר והשירים וכה' נתמלא מיס עילאה כל הנחלים הולכין כו' ועשית יס. ואח"כ אשר לשלמה כי לא ירחו פני כו'. וד' תיבין בפ' זה ד' כלל הכל כג"ל חמ"ש כ' והן ד' אותיות גדולות כו'. וכנגדן בק"ש הכל כפול ואהבת והיו כו'. ועל כולם היחוד כפול. וכן למען תזכרו ועשיתם כו' ורחיתם כו'. והן ה' דבריס מסולקין אני ה' כו' אשר כו' אז רחה ויספרה כו' ברחמים כו' וירח כו' ולכן ד' עדיס בחלם רחיטי כו'. ג' קדוש וברוך כו'. והוא למען יזמרך כבוד כו' שיר כו'. והנה כבר ביארנו מנין תיבין דפסוק זה. ד' שמהן של ת'ו'ר'ה וכן הן אתוון דשמהן בפסוק זה ה' ע"ג ד' חיות וי"ב חיות והיא ע"ג מגדל עוז של שיתין אילות דכורסיא והן רגלי הכסא כ"ף בדרגיה השני ג"ר והשליטי גד"ל (ג"ד גג"ד) והד' כד' דגליס ושם י"ה שמשלמת לנש"כ בחמלע חותם הדגלים וכן משה ואהרן עם המטות ואורים ותומים וחושן וחפוד מזלות דרקיע עליון ותפתון. שם המפורש כאן אשרי היודעו:

שיר. רזא דלילה. השירים, רזא דחמשה ימים רחשונים. אשר, רזא דיום השני שכולל כל ה' ימים. לשלמה, רזא דשבת מלכתא שבו ג' סעודות. וג' שבתות. שבת ברחשית. ושבת מתן תורה.

ושבת

(ב) **ישקני** מנשיקות פיהו וכו'. נמשיקה ח' שהיא ב'. כי אחת דבר אלקים שתי' זו שמעתי. אנכי ולא יהי' לך בדבור אחד נאמרו. ושמעתי ג' דברות הרחמנות מפי הגבורה והשאר מפי משה לכן באחד בשני דברות הרחמנות לשון מדבר בעדו אנכי וכו' על פני וכו' ובשאר דברות אשר לוך ה' אלקיך כי משה אומר מפי הגבורה. ואיתא במדרש רבה בשעה שאמר הקב"ה אנכי נתקעה התורה בלבם. ובשעה שאמר לא יהיה לך נעקר יה"ר מלבם. ואלו הב' דברות הם ג' נמשיכת כמו שנמשך הבעל לאשתו ח' על מה שמתחברת עמו והב' על יה שאינה מתחברת באחר. וכן הוא אנכי ולא יהיה לך כי ג' דברות הרחמנות הם כלל כל התורה. וידוע שע' פנים לתורה ובכ"מ שמשב ע' להם ב' כוללים כמו ע' לחומות עם עוי"ם. וכן להבדיל ע' שמות הכוללים אל"י וה"ו הם רחמים וכוללים לכולם. וכן בע' סנהדרין נוסף עליהם פנים שהם הרחמים. והם מנויים (ירמיה כ"ב) ויקח רב טבחים וכו' ואת שלשה שומרי הסף וכו' סריס ח' ושבעה אנשים וכו' סר הלבא וכו' ושבעים איש וכו' הם ע"ב סנהדרין וב' מהם רחמים. וכן ע' לומות חוץ מחדוש וישמעאל שהם הרחמים והכוללים. וכן ע' פנים לתורה ושני דברות הרחמנות הם כוללים כל המצות. אנכי כולל כל מצות עשה. ולא יהיה לך כולל כל מצות ל"ת ולכן מחמת אנכי נתקעה התורה בלבם והוא חלק העשה ומחמת לא יהי' לך פסק הילה"ר והוא חלק הל"ת והם נגד ות"ו ה"ת אנכי ות"ו ולא יהי' לך ה"ת. והנה כל מצות עשה כלולין בות"ו וכן כל מצות ל"ת כלולין בה' ולכן ה' משמש לנקבה ות"ו משמש לזכר כמו לו לה. לאותו לאותה וכדומה. ולכן כל מצות ל"ת נפיק חייבות ולא מ"ע. וז"ש בה דוד והעמידן על י"ה והם ו' ה'. ולא שח"ו פטר מכל המצות רק אלו הי"ה הם יסוד של כל מ"ע ול"ת שכל התורה נכללין בהם. והם מכוונים במזמור ה' מי יגור באהלך כו' הולך תמים וכו' ג' מ"ע נגד ג' מצות ל"ת ואח"כ ג' עשה נגד ב' ל"ת והם ו' מ"ע וה' מל"ת והם נגד חמשה חומשי תורה שבכתב ותורה שבע"פ שהם סדרי משנה. וז"ש ישקני מי יתן שתדבר עמנו גם שאר המצות כמו הנשיקות של פיהו שאמרת בעלמך והם אנכי ולא יהיה לך שהיה ההתחבה הגדולה שאין למעלה ממה כמו הנשיקה שמורה על ההתחבה גדולה ותשוקה גשלמה כמו שנמשך הבעל לחשוקתו על ב' דברים הנ"ל: כי טובים אותם הדברים ששמעתי מפיך: מיין. שהם ע' פנים אשר לתורה ששמעו שלא ע"י. וכאן תיירי הכל בסוד התורה שבע"פ. ולכן רמז

(ב) **יִשָּׁקֵנִי מִנְּשִׁיקוֹת פִּיהוּ כִּי־ טובים**

תחלה

ע"ד הנסתר

ושבת שכולו שבת. שיר השירים, כן שיתין שנברתו בששת ימי בראשית חלא שהוסיר רגל השמלאי ממנו. והוא בתר חפרוה סדיס:

(ב) **ישקני**. רזא דחי"ל שהוא מתרבע רוחין והוא שם ע"ד הידוע ופסוק רחמון הוא שם שלי"ו שהוא ג' דרגין של השם מלא שעל זה הולך הספר שלכן שיריו כפולים ממנו לה וממנה לו ושם של שמיות הוא ג' שלוכין עם כל הג' שלמות והוא שם מלא בגילופין: שיר השירים, רזא דגוף. ישקני, רזא דנפש כמ"ש כי אהבת נפש אהבתו. לריח שמניך, הוא רוח. משכני, היא הנשמה ולכך אחריך נרוצה. הביאני מגולה כו' כידוע לכך נאמר כאן פיהו כי הנפש בדמיון ורפיון שבתורה שהוא והחיות רצוא ושוב ה' שליך וה' נחית בי"ו וזה פיהו. וידוע שהנשיקין הם מב' שמות י"ה ח"ידוד ח"ל אדנ"י מלה שמורה וז"ש פיהו: כי טובים דדי"ך, הם ל"ת דודים. מיין, הם ע' ואלו הע' הידוע. ואלו הנשיקים

לקוטים

א (ג) **בהזהר** זמנא דמתיחדין (זו"נ) ישקני מנשיקות פיהו. מאי נשיקות פיהו. פי' ה' ו' הן מיוהר, ונשיקות לשון רבים. ומפרש (שהן תרין שפוון דיליה ותרין שפוון דילה) שה' ו' הן חתן וכלה. וכ"א נשיקות תרין שפוון. ואינון ארבע גדפין דחיון. כי השפתים נקראים גדפין (ביאורו לתי' יו"ד כ"א א'):

תרי נביאי קשוט (נו"ה) דאינון לקבול תרי שפוון, אתמר בהון ישקני מנשיקות פיהו. ור"ל לשון שקיא דשכינתא בעיא לאתשקאה מעולמין שהן

תחלה ס' שהם חמשה חומשי תורה שבכתב וחמ"כ ות"ו שהם סדרי משנה. וז"ם מנסיקות ופיהו. ופי' רמ"י ז"ל כמו שנושק חתן אל כלה כי תנכי יסוד כל מ"ע ולא יהיה לך יסוד כל מצות ל"ת והם התתן והכלה כנ"ל שו' הוא לשון זכר וה' לשון נקיבה וכאן פיהו פיה פי' נכללין בתיבה אחת וזהו שכתב רמ"י כתתן אל כלה:

טוֹבִים דֹּדֶיךָ מִיָּיִן: (ג) לְרֵיחַ שְׁמָנֶיךָ טוֹבִים שֶׁמֶן תּוּרַק שִׁמְךָ על

(ג) **לריח** שמניך וכו'. פירוש כי שמני סיו במשכן שמן המאור ושמן המשחה ושמן המנחות וזהו לריח שמניך טובים לשון רבים הוא שב' שמנים היינו שמן המאור ושמן המנחות ושמן תורק שמך הוא שמן המשחה ותורק הוא מלשון תמרוקי הנשים: על כן עלמות אהבוך. עלמות הן עכו"ז ונקראים עלמות שעלמות הם הפנויות שאין להם בעלים וכמו כן הם התומות שיגליכו חיים חלילי כספם וכו' ונהרו אחרי אלהי ישראל. ומה שאמר לריח מפני שהריח הוא בעלם דק ומריחין אותו מרחוק לכן גם הרחוקים נהנים מזה ומשבחים אחר ריחו הערב. והנה בחדש ים ד' חומש הידועים ובחנוכה חדה"ר נחסרו ב' החומשים לנמרי ההנאה מן הריחיה והשמיעה ולא נשארו כ"א שנים אחרים מעט הריח ולא בולו כדי חיוני והטעם כולו. וחום הריח הוא דק יותר מחום הטעם ולכן אין נהנין בו כמו מחום הטעם. וט' חומשים הם כדמיון שמים וארץ שמשמים אינם יכולים ליהנות רק בבחינת הריח שהוא דק אבל מארץ הנאתה קרובה ונהנין ממנה כמו חום הטעם שכל שמדרגתו פחותה הנאתו מורגשת יותר והכן בדמיון מהנאת אכילה ושתיה והנאת החומש וכן הנאת הגופני והנאת הרוחני ועוד כי בתחתון נכלל גם העליון. ומפני שבחדש הוא רוח הבהמיות ונפש הבהמיות הרוח הוא מן השמים והנפש הוא מן הארץ כמ"ש תוצא הארץ נפש חיה ושמים הוא כולל כל הבריות כמ"ש ואתה מחיה את כולם בין ישראל ובין האומות אבל מן הארץ הם נפרדים כי ישראל לבדם נפשיתם מן ארץ ישראל והם דבוקים בה אבל עכו"ז יניקם מקבלין רק מן השמים בכללות מפאת רוחם וישראל לבדן נוטלין גם ביחוד מן הארץ. ולכן האומות מונין לחמה וישראל ללבנה. וכן החומות אין לומדין תורה שבע"פ כי תורה שבע"פ היא ביחוד ליסראל לבדן ובתורה שבכתב מחמת שהיא גבוה נכללין בזה גם שאר האומות. וכן הוא בריח נכללין גם בן לחך העומדים מרחוק אבל בטעם אינו כי אם מי שאוכל. ולכן אמו כ"י שמקבלים מן הארץ והארץ ליח לה מגרמה כלום רק כשורשין לתוכה אז נותנ'. ולכן אמו לריכין למלות. ובזה מתורץ ג"כ מה שהקשו כל הקדמונים מה שלא נאמר בתורה שכר עוה"ב.

כי

לקוטים

(שהן נו"ה שהן נערים נגד חג"ת אבהן). [וכן יסוד נקרא נער יוסף] ובהם ג"כ הנשיקה. ומאי פיהו. ר"ל למה בתוספת ה' (ומפרש) דא שבינתא. וז"ש פה אל פה שהיסוד ג"כ נקרא פה (תז"ח פ"ג ג'):

עיד הנסתר

הנסיונים ביסראל. וכ' שמהן של מלכות שהוא ע'. ושיר השירים, הוא רזא דאותיות. לריח שמניך, הוא י' נקודות, מסכני, טעמים. יסקני, תגין ודגש ורפה ויסק יעקב לרחל ויבך מיין, ור"ת של זה הפסוק הם גימטריא בח"ר שהם שני היחודים הידועים:

אורייתא

(ג) **לריח** שמניך שמן על כן כו' הוא סוד הקרבן אשה ריח ניחוח לד'. לריך שמניך, הם ב' שמנים העליונים י"ה שבשם שהם טובים שכל טוב בלא רע כלל כמ"ש גמלתהו טוב ולא רע כל ימי חייה עץ חיים הוא. שמן תורק, הוא הצלובי והוא מורק על שמך. על כן עלמות אהבוך, כמ"ש כי גדול שמי בגוים ובכל מקום כו' והן תפלין וק"ש ותפלה וכתפלה ע"פ עלמות אהבוך כמ"ש כי ביתי בית תפלה יקרא לכל העמים. ולריח, הוא אורית עילאה שהוא בג' אוירין ובאויר הג' הוא מגדול הפורח באויר שהוא למ"ד של לריח הכולל כל האוירים: על כן הוא רזא דקו"ף ושי"ן של גיכ"ק ואחז"ע.

וידוע

כי עיקר עה"כ הוא להסיב הגשמה למקורה לדבק בשכינה ובודאי יותר טוב מזה כשהשכינה דבקה למטה כאשר היתה כוונת הבריאה כידוע. וזכר זה כתוב בתורה עד אין מספר וזכנתי בתוכם ולא תגעל נפשי וכו'. ונגוע אל הענין שתורה שבכתב ותורה שבע"פ הם בחינת שמים וארץ כידוע ושם ב' בחי' טעם וריח. ולכן מתורה שבכתב נהנין ממנה העכו"ם בבחינת הריח אבל מתורה שבע"פ שהוא בחי' טעם כנ"ל אין יכולין ליהנות לגמרי כי אינם מגרשם. וז"ס בגמרא דברכות ג' דברים ביקש משה וכו' ב' נתנו לו וא' לא ניתנה לו. ביקש שתשרה שכינה על ישראל וניתנה לו. ביקש שלא תשרה שכינה כו' וניתנה לו. והשאלה הב' אינה מובנת כי בתחלה בשאלה הראשונה מאי קשבר. אך הענין הוא בתחלה ביקש שיתן הטעם לישראל וכו'. ואח"כ ביקש שלא יתנו הריח לעו"ג כידוע ודו"ק. וזהו לריח בשביל הריח שנהנים ג"כ קלת מרחוק ע"כ עלמות אהבוך כמ"ש כאשר שמעו את שמעך כו'. וזהו שהנשיקות פיהו הוא יבקני לבדי אבל לריח שמניך גם העלמות אהבוך שמן תריק גם הם נהנים ממנו ובבית המקדש היו מקריבים שבעים פרים בסוכות שמזה נהנו גם העכו"ם:

משכני אחריך נרוצה וכו'. אומרת ומתחננת משכני אותי ואז אחריך נרוצה אני ונעזרתי שהן עלמות הנ"ל בשבילי ירוצו גם הם ליהנות לכל הפחות מהריח וכו'. והמשל הוא כשהעלמות שפחות רוצים לירוץ את המלך אז עובדת את המלכה וכשהמלכה הולכת אל בית המלך אז בתוליתיה רעותיה אחריה מובלות לה להחזיק בגדיה ולהגדיסם ואז רואין את המלך. והנמשל מובן שכן אנל ישראל נאמר לע"ל והחזיקו שבעה אנשים בכנף איש יהודי א' ואמרו לכו ונעלה כו' פי' אתם לכו וע"י ג"כ נעלה. לכן התחיל כאן בלשון יחיד וסיים בלשון רבים נרוצה נגילה הכל ע"ד הנ"ל. ומה שהתחילה הביאני כו' וסיימה נגילה כו' ר"ל אף שהביאני חדריו שהם תענוגים גדולים ויופי גדול מ"מ עיקר ביאתם לכאן עמי בחדרי המלך שנגילה ונשמחה בך שהם ירחוק ונזכירה דודיך מיין אף שטעם יין נשאר בפה אף לאחר השתיה ומחמת זה נזכרת כמה שעות נזכירה דודיך יותר מזה. וזה מבקש על לע"ל והוא כי שיר השירים נגד גדולת ישראל בי"מ כמד"א השיר יהיה לכם כליל התקדש חג. ישקני נגד מ"ת שהיה בחותן שעות הנשיקות כו' לריח שמניך טובים הוא בין בהמ"ק כמ"ש וגם אל הנכרי הבא מארץ רחוקה וזהו בח' שמן תורק וכו'. משכני לע"ל כמ"ש לקיש את סוכת דוד הנופלת וכו' וזהו נזכירה דודיך מיין. נגד היין שאמרה לעיל כי טובים דודיך מיין שמזכיר אז לותו שאהבה כי עין בעין יראו

חדריו

בשוב

ע"ד הנסתר

וידוע שהקו"ף מתחלק לע' ול'. וע' לכ' וכ' והוא כל הון יקר ונעים כמ"ש מה טוב ומה נעים וכן כאן נאמר טובים כו' על כן כו'. ועלמות אהבוך, הם ע' עלמות שהוא כ"ן. לריח, תושב"כ. יבקני, הוא תושבע"פ ולכן נאמר פיהו. משכני, הוא רזין דאורייתא ולכן נאמר חדריו הפנימים. שיר השירים, הוא רזא דתפלה ומלות. וחושבן פסוק זה הוא ט"ז מאות *) רזין דחיו' הקודם ולכן נאמר עלמות אהבוך. ומ"ם שמניך, נגד יהי"ו וקריעת יס סוף. שמן תורק שמך, נגד מרחשה כבוד ה' שנרחשה על הר סיני:

(ד) **משכני** י' שתחת **הא'**. אחריך נרוצה, ו' שבאמצע **א'**. הביאני המלך חדריו, י' שעל **הא'**. חדריו, נ' חדרים של ג"ע שהם לבנון שמשם יצאו נחלי ותע"פ שהביאני חדריו שהוא מים ושם. אין שמחה אלא ברוח וכן תשה תע"פ שתביא ושמה נותני' לה נדוניא אין לה שמחה אלא בבעלה. וע"ז נאמר שחרה כשותה ועונתה כו'. והנה כתיב ברחצית ברח השמים וח"ת החרן והוא חיבור בין

*) צ"ל וחושבן ר"ת פסוק זה הוא ט"ו מאות:

בשוב וכו' כמו שהיה קודם שאמרו דבר אחר עמנו ונשמעה וכו'. ונגד העלמות אמרה מישרים אהבוך כמ"ש ובני הנכר הנלוים אל ה' לשרתו ולאהבה אותו להיות לו לעבדים. ולמעלה קרא אותם בשם עלמות וכאן מיסרים כי בפעם הראשון היה ערב רב ואמרו קשים גרים ליסראל וכאן לא יאמרו כ"א מיסרים בשפה ברורה: ד"א משכני. פי' משכני היא בעת לכתם במדבר כמ"ש לכתך אחרי במדבר: אחריך נרוצה. בעת שהלכו בירדן כמ"ש וימהר העם ויעברו. הביאני המלך חדריו. הוא מועד פיתתן לא"י ועניין חדריו הם חדרי התורה כי עיקר התורה הוא בא"י כמ"ש מלכה ושריה כו'. נגילה ונשמחה בך. הוא בנין בהמ"ק רחמנן שהשכינה היתה שורה: נזכירה דודיך מיין. הוא בנין בהמ"ק שני שלא חזרה השכינה אלא נזכירה דודיך: מישרים אהבוך. הוא לע"ל שיהו שכם אחד לעבדך והיו הרכסים למיסור: ד"א משכני. נגד קבוץ גליות. הביאני. נגד בהמ"ק כמ"ש בונה ירושלים. נגילה ונשמחה בך. נגד גילוי שכינה כמ"ש והיו עיניך רואות את מוריך וכמ"ש שוב תשוב עתיד הקב"ה לעשות מחול. נזכירה דודיך מיין. נגד ביאור התורה לעתיד מפה אל פה כמ"ש כי מלאה הארץ דעה. מישרים אהבוך. כמ"ש אז אהפוך על עמים שפה ברורה: וד' פסוקים הללו הם נגד ד' זמנים שהיו ליסראל. הראשון נגד יציאת מצרים שבאותו הלילה שרו שירה כמ"ש השיר יהיה לכם כליל התקדש חג. ופסוק ב' נגד מתן תורה כנ"ל. ופסוק הג' הוא נגד בנין המשכן שהקריבו ע' פרים נגד העכו"ם כנ"ל. ופסוק ד' הוא נגד ביאת הארון שאז נשלם הכל. וגם הם נגד ד' רגלים הא' נגד פסח שאמרו שירה והב' נגד שבועות שאז מתן תורה.

חַדְרָיו נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בָּךְ נַזְכִּירָה דֹדֶיךָ מֵיַּיִן מֵישָׁרִים אֲהֵבוּךָ: (ה) שְׁחוֹרָה אֲנִי וְנָאוָה בְּנוֹת ירושלם

והג' הוא נגד סוכות שהוא זכר להיקף ענני כבוד שהיה תלוי בבנין המשכן כידוע. ובזה יתורץ מה שהקשו למה לחנתו עושים סוכות בחצרי כיון שהוא נגד היקף ענני כבוד היה רצוי לעשות בניסן כי בניסן היה תחילת היקף ענניס. אבל נראה לפי שכשעשו את העגל נסתלקו הענניס ואז לא חזרו עד שהתחילו לעשות המשכן ומשה ירד ביוה"כ ובמחרת יו"כ ויקהל משה ויום על מלאכת המשכן וזה היה בי"ח תשרי ובתיב והעם הביאו עוד נדבה בבקר בבקר ב' ימים הרי י"ג בחשרי וביו"ד בחשרי נטלו כל חכם לב ממשה את הזהב במנין ומשקל ובט"ו התחילו לעשות ואז חזרו ענני כבוד ולכך חנו עושין סוכות בט"ו בחשרי. והד' משכני אחריך הוא נגד שמיני עצרת שהוא ליסראל לבדו. והם נגד הד' חומשים. שיר השירים הוא נגד דבור. ישקני הוא נגד שמיעה. לריח הוא נגד ריח. משכני אחריך הוא ריאיה:

(ה) **שחורה** אני ונאוה. לומרת לבנות ירושלים שהם י"ב ג' לכל אד לפי שמדמה את המלכות לירושלים שהיא מטרפולין

לקוטים

(ה) **אוריתא** אתמר בה שחורה אני ונאוה. היא שכינתא דמות אדם. והיא לילה. שחורה דל"ל מגרמה כלום. ונאוה דכלילין בה

ע"ד הנסתר

בין שמים וארץ וזה בך, והגה כאן. גגילה, כי"ה. ונשמחה, כו"ה. והגה משכני, הן בידיס שהן לדרוס. הביאני, כרגלין שהן לנפון. גגילה, בגוף שהוא במערב. נזכירה, כראש שהוא למזרח. מיסרים הוא נקודת ציון. והן כרוז דע"ל"ת"ח שלכן נאמר אני פרעה וכלעדך לא ירים איש את ידו כו' כתרגומו מיסרים, הוא החיות רוח וגוף והוא סוד י"ב בקר שתחת היס ומיסרים אהבוך הוא היס. וכן כהניס ולויים בתוך ישראל כו'. ואלה הד' פסוקים הם על ד' אותיות של השם ולכן ר"ת שלי"ם שהוא תורך ורוחב וגובה של סתורה. וה"ם השכינה שפ"ה ולשו"ן:

(ה) **שחורה** אני. כרוז דז' שהוא כולו שחור. ונאוה, כרוז דו' שבפיס הוא מאיר אור הרחמן

כרוז

מטרפולן קורח ג"כ לטלמות בנות ירושלים. שחורה ונאוה וכו'. ע"ד שחרז"ל שחורה אני במראה ונאוה אני בחיתוך האברים מפני שים בחדש יפ"ת ויפ"מ יפ"מ הוא הגוון הוא זך לח וחדוש ויפ"ת הוא החיתוך האברים כמדתן לשון ובמחוגה יתארהו. וז"ש שחורה אני במראה ונאוה אני בחיתוך האברים שהאברים נאים במדתן: כאהלי קדר. לע"פ שאני שחורה כאהלי קדר שהם שוכנים בתוך והם שחורים מן העשן. לכל באברים אני נאוה ביריעות שלמה אשר הם בבית שלמה הם המוכים והנאים שבעולם. והנמשל מובן הוא ע"ד שחרז"ל דרש ר' שמלאי תרי"ג מצות נאמרו למשה רמ"ח מ"ע נגד אבריו של אדם. ושס"ה ל"ת נגד ימות החמה. ומנה הרמ"ח מ"ע הנו מקיימין כמו אבותינו הקדמונים. אך הכוונה שהוא המראה אין לנו. וז"ש שחורה אני. מכוונה הפגימות שהוא זיו קלסתר פנים. לכל ונאוה אני בחיתוך האברים מחמת קיום הרמ"ח מ"ע שהאברים נאים כמידתן ולפ גם בזאת הכוונה הפגימות שאמרתי שחורה אני כאהלי קדר מבחוץ שאין לה זיו אבל מכ"פ לע"פ כירעות שלמה אני מבפנים לבי לשמים. והנמשל הוא מפני שבמלות ים שני חלקים המעשה והפגימות ואמר לע"פ שאני שחורה בפגימות של מלוה אבל אני נאוה במעשה המלוה וכ"ל: כאהלי קדר. פירוש מפני שהנהגת האדם והכרחי לו הם ג' דברים שהם מדות שבין האדם למקום ומדות שבין האדם לחבירו ומה שבין האדם למקום הוא מבפנים ובין האדם לחבירו הוא בחוץ וז"ש בנגי' לאזהו

ירוּשָׁלִַם כְּאָהֳלֵי קֵדָר כִּירִיעוֹת שְׁלֹמֹה: (ו) אַל־תִּרְאוּנִי שֶׁאֲנִי שְׁחַרְחֹרֶת שֶׁשְּׁזָפַתְנִי הַשָּׁמֶשׁ בְּנֵי אִמִּי נִחֲרוּ־בִי שָׂמֻנִי נֹטֵרָה אֶת־

הכרמים

ת"ח היודע להפוך תלוקו כדרכי והעין כי המדות הן מבחוץ והם כמו לבוש להמלות והם עיקר התורה כמ"ש כל הכועס כאילו עובד ע"ז וכל המתגאה וכן' והם ליגם כתובים בתורה מפני שהם כללי התורה וכמ"ש במגילת אסתר ע"ם והרולה לכבוש אזה מדה פתוחה ההכרחי להטות עלמו אל קלה ההפכי כמו מבעט מלטרך אל החמלה ומגאוה אל הענוה וא"כ יבא אל הדרך הממולע. וז"ש אזהו ת"ח היודע להפוך תלוקו שהן מדותיו כמ"ש ולבם מדו בד ואמרו מדו כמדתו ויעמיד אותו כדרכו כמו שלריך להיות והייגו בדרך הממולע וז"ש כאהלי קדר פי' לע"י שבמדות שבין האדם לחבירו שגראה אני כאהלי קדר לע"כ כירעות שלמה במדות שהן מלגאו:

(ו) **אל** תראני וכו'. פי' אל תרחוני שאני שחור

לקוטים

בה כל הגוונין והאורות (ת"ז ס"ה א'. ד"ה דאתמר):

אימא עלאה אתמר בה שמע בני מוסר אביך ואל תטוש תורת אמך, ואתמר בה שחורה אני ונאוה. ור"ל התורה היא שחורה כמ"ש איש שחורה כו'. ובז"ח כ"ז ג' מפט' דחסר חורין. וסומקין מפט' דגבורה. וירוקין מפט' דתפארת. ואוכמין מפט' דמלכות. דאתמר בה שחורה אני ונאוה כו'. איכמו דלהון שפירו דאורייתא דאיהו אוכמא שפירתא כו', וז"ש אי הוי סגו טפי הוה גמירי כו'. וקרא בגמ' פתיא אוכמי על אורייתא דבי. וכמ"ש שחורות כעורב במי אתה מוצא כו' (ת"ז ת"ע קכ"ג ב' ד"ה דאתמר בה):

כד צלותא איהי עת רצון קדם ה' אתחזי קשת בגוונוי נהירין בעננא. ור"ל שנאמר ואני תפלתי (לך ה' עת רצון) אלקים (ברב) חסדך (ענני) באמת. הן ג' גוונין כידוע. והן נר שמן ופתילה. דהן לקבל תלת אבהן (והן חג"ת. אלקים גבורה. חסדך חסד. באמת ת"ת. והן נר שמן פתילה. והן גוונין נהירין בנר שמן ופתילה. בעננא שהיא לבושי השכינה. כד סלקא) ואם גוונוי דקשת נהירין איהי קא רמיזת שחורה אני ונאוה שחורה אני בעננא אוכמא. דל"ל מגרמה כלום והיא גוון אוכם. ונאוה בגוונין שפירין דקשת בעוברין טבין דישראל (תו"ח ע"ר ע"ב):

(ו) **מצוה** היא בנפשא דלבא. ותורה ברוחא דכנסי ריאה. ונשמתא בטוחא היא נר לאנהרא לנפשא דרך הרוחא

שמור מאד והן ג' תיבות שחר חרת כי חרת הוא השחור שבכולם כמו שתרז"ל פ"ב דנדה. ששזפתני השמש. לינגי כן מיוס הולדי לך השמש זפתני. ואעפ"י שחני שחור מטולה תנכי מכס שאתם כן מיוס הלידה כמ"ש במדרש משל למלכה וכושית שהלכו בדרך והכה השמש ע"פ המלכה לחמרה הכושית עתה תלי תשוב המלוכה ויגרש לוחך המלך ח"ל המלכה שוטה שבעולם תני שחורה מן השמש לפי שעה יגרש לותי ויקח לוחך השחורה מן הכבן: בני אמי נחרו בי. פי' על ידס תני שחורה כי שמוני נוטרה את הכרמים וכו' חס הייתי נוטר לת כרמי ששמוך לביתי הייתי יושב בביתי ולח היה השמש זפתני חפס עכשיו שתני נוטר כרמיהס הוכרחתי להרחיק נדוד מביתי וליטב בחוץ ולכן שזפתני השמש עד שתני שחורה. והמשל כי רז"ל הסכימו שתין מזל לישראל וחס הס עושים רלונו של מקום עולים עד לשמים וכשהס יורדין יורדין עד לעפר והטעם לזה כי ידוע שנפשות של ישראל מן החרן כמ"ש תוליח החרן וכו' והחרן לית לה מגרמה כלום עד שנוטלין לה מן השמים וגס כשזורעין לכן תין להס לישראל כלום רק ע"י מעשה שכל החומות שנפלו מן השמים ח"ל למעשים ולכן הכוכבים ומזלות מהנגדים לני

שֶׁשְּׁזָפַתְנִי הַשָּׁמֶשׁ: הגידה

שעס"י המזל שחרס תיגו מוליד עד שהנגדיהו למעלה מן המזלות וחמת לו לח מחלטנגיות שלך ולכן כשהס עולין הס עולין עד למעלה מן הרקיע כמ"ש הבט וחין הבטה חלח מלמעלה למטה וכשהן יורדין וכו' שתין להס חלק במזלות. וז"ס לף שאני שחרחורת הוח מחמת ששזפתני השמש. שהביט בי השמש כי כשהלכתי במסרים הייתי למעלה מן השמים ובוכביהס שכל שכשיו הוח להיפוך ולכן שחורה תני. ולף זחת בני אמי נחרו בי. ונקראו בני חמי מלר הגוף הבח מן החרן והחרן נקראה חס כמ"ש ערוס יולחתי מבתן חמי וערוס חשוב שמה להחרן וחס הייתי נוטר כרמי היה הביהמ"ק קיים והייתי חגל ביתי והיה מסכך ומגין עלי מן השמש שהייתי למעלה מן המזלות שכל שכשיו בטניו ויגל מסך יהודח גלי מלי דכסי וזס גורס שבח עלי

לקוטים

ע"ד הנסתר

הרוחא כו'. ונשמתא לנשמתא היא היה שנק' אדם חכמה כידוע היא אור דגהיר לרוחא. והן היראה ואהבה שבהן נהירין תורה ומצוה. דכל קלא וכל פקודא בלא דחילו ורחימו כו'. וע"ל מ' ע"כ ואינין חשוכין כו', ואמאי אתחשכן בהון בגין דלא כו'. ואמר (ובזמנא דלא נהירין בהו אור ונר) אתמר בנשמתא אל תראוני (שאני שחרחורת). ר"ל שהנר מתחשכת ואינה מאירה בנפשא. וכן באדם לרוחא. וז"ש אלביש שמים דאיהו רוחא. וכן אני שחרחרת דהיא נפשא דנקרא אני. והיא שחרחרת בכפל מנר ואור (ת"ז מ"ג ב' בד"ת ותורה אור):

בגאולה העתידה אמרו אם יגאלך טוב יגאל. טוב הוא צדיק. ור"ל אם י"ל זכות שיכולין להגאל מצד הברית שהוא מסט' דשמאלא (יגאל). ואם לאו ימתינו עד הקץ שאז יגאלו מצד החסד. ור"ל אם יהיו צדיקים מסט' דצדיק (שמאלא). וא"ל למעני לטעני אעשה שהוא מצד ההסד. כמו בבריאת העולם עולם חסד יבנה. וכמ"ש וירא כי אין איש כו' ותושע לי זרועי. שהוא מוליך לימין משה זרוע כו' ובגין דא שמאל דוחה דלא יגאלו בי' ער ימינא. ושמאלא איהו ראש השנה וימינא פסח. ועבר"ם פ' משפטים קי"ט ק"כ דרועא שמאלא אתמר בי' אע"ג דאקדים בתשרי כו'. בתשרי עתידין להגאל תהא דוחה כו'. דיקרב ימין פסח דרועא ימינא. לקיים בי' כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות. והאי איהו בניסן נגאלו ובניסן עתידין להגאל לקיים בהון ובחסד עולם רחמתיך אמר גואלך ה'. ועל ההוא זמנא דשמאל דלא יגאלו בה. אמרת אל תראוני שאני שחרחורת. ור"ל אל תראוני מסט' דשמאלא. ור"ל אל תראיני. בגאולה. דהוא אור. אל תראוני מסטרא דשמאלא דהוא יצחק. והוא מסט' דשמאלא ושם חושך. ושם

(ז) הַגִּידָה לִּי שֶׁאֲהֵבָה נַפְשִׁי אֵיכָה תִּרְעֶה אֵיכָה תַּרְבִּיץ בַּצָּהֳרָיִם שֶׁלָּמָּה אֶהְיֶה כְּעֹטִיָּה עַל עֶדְרֵי חֲבֶרֶיךָ

עלי הממם ונחרו בני אמי ממס אחים בני אם מ' מהגופים וכ"ל אבל לא בני אב אחד כידוע בסוד יעקב אבל נחלתו:

(ז) **הגידה** לי. אמרה כ"י להקב"ה כ"ז שאתה היית רועי לא חסרתי כלום ועכשיו שנסתרת ממני ואין אני יודע המקום לכן הגידה לי שאהבה נפשי פי' דבר שנפשי חושבה ויודע איכה תרעה ואיכה תרבין בלהרים אחר המרעה בשעה שאין יכולין לרעות: שלמה אהיה כעוטיה. פי' מעופף ועובר ממקום למקום כמו ויעט אל השלל וגם בלא עטיפה ולבוש לבקש מנוחה ואינני מועיל על עדרי חבירך. פי' בין אותן שהיו רועי' עמך ונקראי' חבירך ע"ם מי שים לו השתוות עם זולתו בחיוב דבר נקרא חבר באותו דבר. והנמשל הוא שכ"י אומרין עכשיו בגלות היכן הייתה מרעה עמך בישובן וגם אחיך היית מרבילן. פי' כי בזמן שביהמ"ק קיים היה לנו ב' דברים מזון ודירה ע"י בהמ"ק כי ממנו יפקו כל העדרים ומקום מנוחה היא ת"י כי הרועה בטוב לריך לב' דברים. לרעות הלאן במרעה טוב ודשן ולהרבילם בנאות דשא וזה היה לנו ע"י התורה הנקראה לחם לכו לחמו בלחמי היה לנו מזון וע"י המלות היה לנו מקום בא"י כמ"ש ויתן להם ארלות גוים וכו' בעבור ישמרו חוקיו ותורותיו וכו' ועתה בעו"ה אין לנו שארה פי' מזון ולא עוכתה פי' דירה כמו שאמרו רז"ל בת קול יולאת מבר חורב וכו' ואומרת אוי שהרבתי את ביתי והגליתי את בני זו הדירה אוי להם לבניס שגלו מעולמן וכו' זו היא המזון ולכן שאלתי הגידה לי איכה תרעה פי' איך זכת אותם ואיכה הרבלת אותם לבטח על אדמתם כדי שאדע ג"כ איך לי ליהיות ניזונת ונרבלת בגלות: שלמה אהיה כעוטיה. מלשון עיט פי' שאין אני מולאים מנוח לכף רגליו מפריחים ממקום למקום מבבל למדי וממדי ליון וכו': על עדרי חבירך. ונקראים חבריס בביכול להקדוש ב"ה שבל אחד מפרנס לאומתו כמ"ש אשר חלק אותם וכו' ונקראו חבריס בדבר ההגה. ומשיב להם הקב"ה

(ז) הַגִּידָה לִּי שֶׁאֲהֵבָה נַפְשִׁי אֵיכָה תִּרְעֶה אֵיכָה תַּרְבִּיץ בַּצָּהֳרָיִם שֶׁלָּמָּה אֶהְיֶה כְּעֹטִיָּה עַל עֶדְרֵי חֲבֶרֶיךָ

חבירך

ע"ד דנסתר

(ז) **הגידה** לי שאהבה נפשי כו' ברוח דאדב"י שהיה הרועה את ישראל. והגידה לי, הוא ברוח דחכמתא והמן כזרע גד. והוא מספר הגידה ג"ד ז' שהוא ושינו כעין הבדולח. כ' הכי"ן. וזהו שאהבה נפשי. איכה תרעה, בבית רחטון. איכה תרבין, בבית שני וזהו כ' איכה שבבית רחטון היה אהרן ותורה ובבית שני לא היה בו כל הנ"ל רק הארון והוא רק הרבלה. ועניו איכה ג"ר שנסתלקו ממנה ת"י כ' בחינות וז"ם שלמה אהיה כעוטיה על עדרי חבירך שמים גבירים שהם סביב לה ברוח דוי"ו יו"ד ועניו הגידה לי הוא רוח דאות י' ו' איכה תרעה איכה תרבין:

לקוטים

ותבהין כו' בדרגא דיצחק (תב"א מ"ג ב'). **תלת** קליפין דערלה לקבל תלת קליפין באגוזא. ועלייהו אתמר והארץ היתה תהו ובהו וחשך כו'. לקבל תלת גוונין דעינא דאתמר בהו ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם כו'. כמ"ש ואחרי עיניכם זה זנות שנאמר אותה קח כו'. לקבלייהי תלת גוונין דקשת כו'. ואימתי יעבור קוב"ה הני קליפין מעלמא ויזכור ברית עולם. בזמנא דפורקנא אימתי לבתר דמתעברין תלת קליפי בישין מינה. דעתה ג' גוונין דילה מתלבשין בג' קליפין. ולכן איגין (גוונין דקשת) חשוכין. ובזמנא דאיהי מתלבשא באינון קליפין. איהי אמרת אל תראוני שאני שחרחורת. ולכן אסור להסתכל בקשת. וז"ש כל שלא חס כו' זה המסתכל בקשת. משום דבאילין קליפין איהי מתחללת (ובזמנא דמתעברין תלת קליפין מינה אז) תתחזי קשת בגוונוי נהירין. ואז תצפי לרגלא דמשיחא (תל"ז פ"א א'):

כל חלאים ועוות הכל הוא מסטרא דלהון דההוא נחש עקלתון. בי כל חלאין הוא מסט' דחויא דנשיך בכמה יסורין. אבל בצדיקים הוא יסורים של אהבה מסט' דשכינתא בחביבו. ותורה מרפאתו אח"כ כמ"ש רפאות תהי לשרך. והחלאין עצמן הן רפאות לו כמ"ש וה' חפץ דכא החלי. כמ"ש דמחי לגופא לאנהרא לנשמתא אבל ס"א הוא בקוף בבני אדם. ומחי ואינון מקטפין. כמו נהורא בעין רע. דהוא קטוף ואינו מאיר. ולכן כך אינון ברישא

חֲבֻרֶיךָ׃ (ח) אִם־לֹא תֵדְעִי לָךְ
הַיָּפָה בַּנָּשִׁים צְאִי־לָךְ בְּעִקְבֵי
הַצֹּאן וּרְעִי אֶת־גְּדִיֹּתַיִךְ עַל

משכנות

(ח) **אם** לא תדעי לך וגו'. שחף שחמרת שחורה אני חף על פי כן היפה בנשים כי יפה את נגד כל הנשים. צאי לך בעקבי הצאן כו'. נאי ולמדי בדרכי אבותיך והלכת בדרכיהם ובמעשיהם. ועל לימוד התורה ורעי את גדיותי' פי' תשב"ר שאין להם אלא תורה שגם הקטנים לריכין הרגל בתורה דדרשינן מה טובו תיהלך וכו' ואמרו בגמרא אלו ב"כ וב"מ שבבבל. על משכנות הרועים, הם ב"כ ומדרשות שבגלות כמד"א ואהי להם למקדש מעט פי' ויהי כאלוף ביהודה וכו' ור"ל אפילו במשכנות שהם בגלות של רועים כי תהיה לכם ג"כ רועה ומנוחה כי כשהקול קול יעקב וכו'. או איכה תרעה. הוא על פשטי התורה כמ"ש לכו לחמי בלחמי. איכה תרביץ. הוא על מלות וחוקים שבעבורם יקומו בגלות כמ"ש בעבור ישמרו חוקיו וכו'. שלמה אהיה בעוטיה. פי' בלא עטיפה ללבוש שהן המדות. לכן הסיבה צאי לך בעקבי הצאן. שהייתי רועה והלך על אותו הדרך עד שחבות למקום מרעה ותרעה את גדיותיך בתוך משכנות הרועים. והמשל הוא בזה להשובה אחר אמרת שנעלם ממך מדות התורה והמלות חיך לעשותן. נאי לך בעקבי הצאן שתלך בדרך הקדושים אשר בארץ המה שהיו לפניך ולא תזוז מן הדרך אשר הלכו בה הרחשונים שהיו בסוף על רחשונים וזהו בעקבי הצאן. ורעי את גדיותיך היינו הקטנים. זה תשובה על שתלתך איכה תרעה תיעלך שתרעה הקטנים שלך על משכנות פי' בתוך ב"מ שתלך הרועים דהיינו בחו"ל שהם תחת הסדרים כי כאשר תרגיל הקטנים בתוך ב"מ ירגילו עלמן לתורה כמ"ש על רבי יהושע אשרי יולדתו כי תיכף כשעיברה אמו לא זזה מביהמ"ד כדי שיהא שומע תמיד ד"ת ולפ בחו"ל כי עתידין ב"מ שבחו"ל להיות נקבעין בה"י וכאשר עסקין תמיד בב"מ שבחו"ל אזי הם דומין כאלו הם בה"י לפ שהם בחו"ל בתוך הסדרים ולכן אמר ר"י היינו דאהני להו וכו' וזה יגרום לכם שתתקיימו תחת החומות והסדרים:

לפשטי

לקוטים

ע"ד הנסתר

(ח) **אם** לא תדעי לך כו'. כי תחילת בקשתה היה על יו"ד להתפשט בכ' הכי"ן וא"ל אם לא תדעי לך היפה שהיו"ד לפ שהיא שמורה היא היפיפיה מכל אחיות ואיה אבן מאסו הבונים היתה לראש פנה שהיא בעקב יוד דיעקב שהוא רחם דוכרא ועל היו"ד הזאת אמרו שאנו דמין בעקב על כן הוא נדרש בעקב וזהו בעקבי הצאן. ורעי את גדיותיך, הן אחיות לאחריס דידיה. אם לא תדעי כ'.

בעקבי הצאן, יו"ד, משכנות הרועים, ח"ר:

נאוו

ברישא דרשיעיא, כ"י אמרת לגבייהו אל תראוני שאני שחרחורת דלא נהיר כמו בצדיקיא, (דבצדיקיא) כד מבטשין לאעא אדליק הנהורא (משא"כ ברשעים) דאלין שריין להון לפתאה לבני נשא. ר"ל העוות דשריא בחלאים דרשיעיא, אינון מפתין לון לרשיעיא יותר. דבחשוכא דבהון דהוא המום שלהן שם שריא ס"ם וסיעתו ומפתין לי' לילך בחשוכא יותר ולכן כל אשר בו מום לא יקרב. דדווקא בחולי י"ל רפאות תהי לשרך משא"כ מום מעוות אשר לא יוכל לתקון והוא רשיעיא דקלקלו. וכמו דהוי מפתי לישראל בעגלא בשית שעתין ובזה יתפרש סיפא דקרא שאני שחרחורת ששופתני השמש (דהא אוקמוהו בשית שעתין עבדו ית עגלא בין שש לשבע. אפרישו בין עמודא דאמצעיתא לשבע. דגזפא ושבינתא כו'. בגין דא אמרה כנסת ישראל ששופתני השמש שש זפתני השמש דאסתלק מני ו'. דאיהי השמש. דנהיר בשית תיבין דאינון שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד. ופי') שש בשית שעות אסתלק שמש בעלה בשית תיבין דיחודא ישראל בעלה בו"ק. לפי שהשתחוו לאל אחר ופגמו באחד ואסתלק קוצו של ד' יחידא ואמרו אבל עקרב (עקרב אותיות בעקר. דהיינו מי שכופר בעקר כמ"ש רבינו במ"א) פוסק. ולכן בני אמי נחרו בי. דאמי מסט' דאש. ארבע אש מזים כו' וכידוע. וכן עקרב הוא מאש. ולכן מנח עוקצי' בנהר דינור. תמיכא לעקרבא. ועקרב בדרום (שהוא חם) ולכן צריך לבער חמץ בין שש לשבע. דע"ר אינון חמץ ושאור, ואומין פ"כ מוץ ותבן. ואינון קשין מאומין. ולעת"ל ישראל בטח בדד עין יעקב. ממומין תבלול חלזון נחש'

דאינון

(ט) **לססתי** ברכבי פרעה . פי' לסוסתי
הוא סוס נקיבה והיוד נוסף
כמו היצבי בעמים וכו' והיא כי מולת הסוסים
המצולים והיפים הם יולאים ממלרים כמ"ש
ותעל מרכבה ממלרים
ובפרט אצל המלך
היא המובחר . ואמר
סים נקבה כי סוס זכר
הורג במלחמה ואוסרין
סוס נקבה ברכבן
ומקצתן לותה וכמו שסים פרעה הוא המובחר
ומקושט על לופן היותר נאה יותר מכולם
כן דמיתיך אני רעיתי שקשטתיך בתכשיטים
נאים יותר מכל העכו"ם . ואמר רעיתי פי'
שאתה רעי מכבר מימית האבות לאברהם
יצחק ויעקב . ועכשיו חוסב הקישוטין ועדיים
שקישט לישה וזהו

(י) **נאוו** לחייך בתורים . פי' תוריס הוא
תכשיט העשוי כרחם תור . בעלי
שלש קרנים . חרוזים . הוא תכשיט המעולה
מלבנים ומרגליות נפרדים ומחובר ומקובץ
יחד ומחתיכות קטנים . ועל הפנים נוסחים
תכשיט מקשה אחד ועל הלוותר נוסחים
חרוזים כמ"ש כי ליית חן הם לרחשיך וענקים
לגרגרותיך . ביאורו מפני שהקב"ה נתן לנו
תורה ומלות והגיון התורה מיוחד לאיבוי
הרחם החזקים לעמוד והעינים לרחית לותיות
מחכימות ושפה לדבר בו . וקיוס המלות תלוי
בחברי הגוף בידים ורגלים ושאר חברים
כ"ל עשייתו בפ"ע כי אינם דומין זה לזה
כמו פסח סוכה לילית מצ"ל הגיון התורה
יכול ללמוד כולן בב"ח ובזמן א' . וז"ס כי
ליית חן הם לרחשיך תכשיט העשוי מעשה
א' ומחובר וגלוה מחצנים טובים הרבה
לפס הם מחוברים ומקשה א' על רחשיך

(ט) לְסוּסָתִי בִּרְכְבֵי פַרְעֹה דִּמִּיתִיךְ רַעְיָתִי :
(י) נָאווּ לְחָיַיִךְ בַּתֹּרִים צַוָּארֵךְ
בחרוזים

וזה חלק הגיון התורה ברחם וענקים לגרגרותיך
פי' המרגליות הנפרדים על חרוז א' וכל חרוז
נפרד מזולתו זו היא חלק קיוס המלות בהגוף
ובאברים נפרדים ובעתים שונות ועיקר שנוף
הוא הלותר כמ"ש שוק
בלותרי כי על הלותר
נעשים ליסת עולו .
ועניו הב' תכשיטין הנ"ל
הם תוריס וחרוזים
שנוסחים על הרחם ועל
הלותר הוא זה שנוסחת על הרחם מסוס
מעלתה שהיא בעלת שכל ועל הלותר שהוא
תחילת הגוף מקושטת לפי מעשיה שעושה
בגוף ולכן לאחת ר"ע עשה לה ר"ע על לותרה
ירושלים דדהבה וקינאה לותה לאחת ר"ג
ושניב לה שלש עשית מעשים כמותה ולכן
תכשיט הרחם הוא מקשה א' נגד השכל שהוא
א' לאבל תכשיט הלותר עשוי מחתיכות חתיכות
כי יש כמה מיני מעשים ומה שנהוג היום
לינו נוהג מאחר לכן עשויים חתיכות חתיכות
כמ"ש כי ליית חן וכו' ר"ל רבוי לאבל ענקים
וכו' . והשתא מובן שאתר לה הקב"ה לססתי
וכו' שמקשט לותה יותר מכל הסוסים כדרך
פרעה מלך מלרים שכל כסף וזהב מכל
התלינת נלקח לבית פרעה כמ"ש וילקח
יוסף וכו' כן קשטתיך יותר מכל המרכבה
שלי הם המלאכים שביקשו תנה הודך על
השמים וז"ש נאוו לחייך שהם ברחם בתורים
והוא נגד ב' תורות שהם משולשין כמ"ש
תורייתא תליתאה תורה שבכתב תג"ך ותורה
שבע"פ הוא משנה וברייתא וגמרא וכל א'
הוא חיבור לא' מראשו ועד סופו כמו תכשיט
הלחיים . צוואר בחרוזים קשטתיך בתכשיטין
קטנים כי המלות הם לאברים וגוף התורה
וגם מפיוזרים לתך שכל התורה הוא חיבור א'
כנ"ל

ע"ד הנסתר

(י) **נאוו** לחייך בתורים כו' זה סוד ו"ה הרחם *)
כו' ולתה תחזה במלת. מכל העם בפנים .
מגני חיל כו' . ושמת עליהם בלוותר . שרי חלפים
כו' שרי עשרות בזקן שהוא ברוח דברית פרי עץ
הדר כי הדדית פנים זקן ולכן שרים חין לו זקן .

לקוטים

דאינון ע"ר דמכסין על עינא ואיתי שחרחורת .
ולעת"ל קוסי אורי כו' עיניך תראינה כו' . והיו
עיניך רואות את מוריך (ת"ע קל"ו ב' בהג"ה) :
קוב"ה

וזהו שם הגדול והקדוש . י"ת י"ת . כתרין ועקרין :
תורי

*) בהע"א כי וה' בראשם . ש"ל :

כנ"ל. תורי זהב וכו' לומר כי הב' תוריס נעשה לך עם נקודות הכסף ר"ל כי צורת כל סמנות תלויים בנקודת יחכל יחכל חלב חלב וכן כולם וכל דבר הדבור על ידי

לופניו הם כמו תפוחי זהב במצריו' כסף שהיו הזהב נראה כ"א לרקי הרחות כן לעין הנקודות נראות תלות לרקי הרחו'

(יב) **עד** שהמלך במסבו.

עכשיו מספרת המלכה שקרה לה עם המלך בעת שבאה מלך תלוי ויצב במסבו כי כן המנהג בעת בא המלך אל מקום ח' במקרה עומדים לו כבוד גדול במסיבה גדולה וכה לומרה תיכף כשבא המלך נרדי נתן ריחו: נתבשמתי נתן את ריחו אל המלך והריח המלך את ריחו וערב לו:

(יג) **צרור** המור דודי לי כי' ות"כ נרדף אלי בלשון שנתבשם בין שדי והבושם נקשר בגופו כן הוא דודי בין שדי ילין כמו שבושם תלוי לח בקביעות:

(יד) **אשכול** הכופר. ת"כ היה דודי לי כמו תשכול הכופר הגדל בכרמי בכרם עין גדי הגדל תמיד בקביעות כן הוא דודי לי קבע דירתו. ותשב מור וגרר ותשכול כי תלקי תלין הם שלם תלין היה הנוף והשורש והענף עם הפרי. נרד הוא שורש תלין המריח. ומור הוא גוף התלין. והתשכול היה ענף התלין עם הפרי. והם לעומת ג' תלקי עולם שמים וארץ וחויר. והשווה על הג' פסוקים היה ע"ר שאמרו רז"ל שקודם תשת"ה ר' שיבוא

עוזו מלא כה"כ מסוף העולם ועד סופו ולאחר שקלקלו דור המבול נסתלקה השכינה ועלתה ושבה עד למעלה מז' רקיעים כד שבא תשע"ה והורידה עד השמי וכן ילחק ויעקב ולוי וקהת ועמר' ומשה הורידה לארץ כמ"ש במדר' שה"ש על פסוק בואתי לגני חטא תדה"ר נסתלק השכינה לרקיע הח' חטא קין נסתלקה להב' חטא חטום נסתלקה להג' דור מבול נסתלקה להר' כו' חטאו אנשי סדום נסתלקה לרקיע השני חטאו ארץ מצרים בימי אברהם נסתלקה לרקיע הז'. וכנגדן עמדו לדיקים שבעה והורידוה לארץ רבה. אברהם הורידה מז' לו'. עמד יצחק הירידה לה'. יעקב לד' לוי לג'. קהת לב' עמרם לא'. משה לארץ. הה"ד לדיקים ירשו ארץ ויבנו לעד עליה. ולכן היה מצלת משה גבוה מכולם שע"י נתגלה לארץ ג' פעמים א' בסר סיני ב' במשכן ג' כשנכנסו לארץ וזהו אומרו עד שהגולך במסיבו כאשר ירד על הר סיני הלוא השמים על הר סיני וז"ש רז"ל כתיב א' אומר וירד ה' על הר סיני וכתיב א' אומר מן השמים דברתי מלמד שהרכין הקב"ה את השמים על הר סיני וירד. תיכף נרדי נתן ריחו שאמרו נעשה ונשמע נעשה את המלית ונשמע את התורה. והתורה הוא חמשה ספריס והשני הוא הכולל דשניו מעשה ברחשית הוא ספר בפ"ע כמ"ש בזוהר. וז"ש

בכרמי

נרדי

ע"ד הנסתר

(יא) **תורי** זהב כו'. דת הוא סוד אותיות ונקודים מחכמה ובינה ולכן זהב וכסף כמ"ש כי ים לכסף מולח והחכמה מלין תמלח כו' ואיזה כו':

(יג) **בין** שדי. הוא ג' שמות וי"עבו"ר ה':

(יד) **עין** גדי הוא ו' שמות והשני היה שם הדעת שהוא כיסו"ד ולכן נחלקו שני יעקב ק"ל שנה וי"ו שנה שכילו עוד: אשכול הכופר. שכ"ה ופ"ר וכ"ו וכ"ה דדכר ונוקבא שבה חסר הכרית כמ"ש כה תברכו את בני ישראל:

הנך

לקוטים

(יג) **קוב"ה** איהו מלך אשור ברהטים. איהו אשור עמהון בתפילין דרישא כו' ואיהו חבוש עמהון בתפלין דיד כו'. ובגין דאיהו חבוש עמהון בגלותא אתמר ביה אין חבוש מתיר עצמו מבית האסורים. ושכינתא איהי בית האסורין דילה בגין רחימו דילה איהו אסור בה. ורזא דמלה צרור המור דודי לי בין שדי ילין. ר"ל שהוא צרור עמה כמו צרור המור באדם וזהו בין שדי ילין אף בלילה שהוא הגלות (תי' ו' י"ז ב'):

כשושנה

בְּכַרְמֵי עֵין גֶּדִי׃ (טו) הִנָּךְ יָפָה רַעְיָתִי הִנָּךְ יָפָה עֵינַיִךְ יוֹנִים׃ (טז) הִנְּךָ יָפֶה דוֹדִי אַף נָעִים אַף־

ערשנו

נרדי נתן ריחו הגרך שלי ר"ל רמ"ח מ"ע ומספר ספרים הכ"ל שהם בגי' נר"ד נתן ריחו. לרוך המור דודי לי. תח"כ כשעשו המשכן ירדה השכינה לתוכו והטולם כי במ"ת היתה על ההמים שהליט על הר סיני ובמשכן ירדה ושכנה בין בדי הארון שהיה דומין לדדי תשה וזה בין שדי ילין. תשכול הכופר כו' הוא בביאתן לא"י ועין גדי הוא תחלת א"י כמ"ש ביהושע שעין גדי הוא בנגוד יסודה שגל הירדן ממש ושם היה דודי קבוע תגלי כמו תשכול הכופר הגדל שם בקביעות כי תיקף כשנכנסו לא"י ירדה שכינה לארץ ממש מהאויר ונקרא תדון כל הארץ:

(טו) **הנך** יפה. לומר לה יפה כ' פעמים ע"ד שאמרה כנ"י שחורה אני במעשי ונאוה אני במעשה אבותי. משיבה הנך יפה רעיתי מלד התבות שהם רעים ותהובים למקום. והנה יפה מעלמך: עיניך יונים. פי' שבעינים כשאינם שוים הייגו א' גדולה וא' קטנה או א' למעלה וא' למטה או שאר איזו קלת נקרא מום וכמ"ש כל כלה שעיניה יפות אין כל גופה לריכה בדיקה ועיניך דומים א' אל א' כמו היונים שמוחזות בבן זוגה ואינם הולכים קודם אחת לחברתה רק הולכים בשוה. כן הוא הנמשל כאשר אמרו נעשה ונשמע היו שוין כוונת העשיה והשמיעה כי יש נאה דורש ואין נאה מקיים או להיפך או שחכמתו מרובה ממעשיו כו'. ועיניך הם כיונים לחכמה וליראה כי חכמה בלא יראה בטלה ואינה מתקיימת וכן יראה בלא חכמה ג"כ ולריך להיות שניהם שוין. וקורא עיניס כמ"ש כי לד' עיני האדם כו' וכמ"ש עיני תמיד אל ה' וכמ"ש שם אחה נותן כו' אחת ידעי כו':

(טו) **הנך** יפה דודי כו'. לומרת שאתה יפה ונעים כי יש ב' מעלות באדם שהוא יפה ואם אין לבו טוב לעבוד על מדותיו אינו מעלה רק אם הוא נעים בודאי הוא מעלה גדולה ויש אדם שהוא טוב רוחי אפס אינו נעים מחמת קולו שהוא עב או בסיבת כעסו אבל אתה הנך יפה הייגו לא ואדום שהוא גוון המובחר אף נעים. אף ערשינו שהוא מקום החיבור פרוסה ומרווחת כעין שהוא רעגן רחב מאד ויכולין רבים ליסב תחתיו. והענין כמ"ש דודי לא ואדום ור"ל שהוא טוב לנדיקים וזהו לא. ואדום שהוא משלם לרשעים כפעלם וזה מעלה גדולה כי אף באדם אם הוא אינו מרגיש ואין לו כעס כלל אינו מעלה כידוע כמ"ש לעשות נקמה וכו' הדר הוא וכו'. וכן אומר כאן הנך יפה. ר"ל שהוא לא ואדום ר"ל שאתה מתנהג במדת הרחמים ובמדה"ד. ואמרה אף נעים אף שהיה מעלה גדולה כנ"ל אינו שוה לאדם שאין לדיק באדון כו' ואז יעגם וכן אמרה אף נעים שאנו יכולים להתקיים עמך ואף שאנו מורדים ופושעים נגדך אתה מקבלנו בתשובה. ואמרה אף ערשינו וכו'. ר"ל כי עתה אף שמקב"ה מקבלנו

ע"ד הנסתר

(טו) **הנך** כו'. כמ"ש וקרא זא"ז פי' זה לתנפין אל זה דגדפין וז"ה דחיות וז"ה דחופניס כ"ד לורות וקדום קדום קדוש קדוש ע"ג. וכן הג"ך ליח להון בן זוג וז"ה מלד א' וז"ה מלד א' ומחוברין זה אל זה כרוח דאעב"ח ג"פ ד' וכמ"ש היכל ה' היכל ה' היכל ה' כו': עיניך, שהוא ב' פעמים ק"ל: יונים, כיונה שאינה מנחת בן זוגה שלכן הוא יונה מלא ו' וכן הסם פשוט ומלא כ"ו ומ"ה שהוא פני האדם פניס של אדם כידוע:

(טו) **הנך** יפה כו'. וכאן ג' דרגין הנך יפה סוד רוח דמהימנותא שהדותא דאבא ואמא דנעל תרין חולקין: אף נעים, סוד ויהי נועם בסוד נעמי. אף ערשינו רעננה, הוא בסוד בהמ"ק: ער"ם, והוא עבר כמ"ש הנה ערשו ער"ש כרוב תפע כו' אלא שסם בסוד אחר בלא קוגו של ו"ד וכאן אחד: רעננה, הוא סוד שע"ה נהורין שהוא כד סיהרא בשלימותא בימי שלמה: הנה כבר אמרו שהשכינה

מקבלו בתשובה טון עלמו היכו נמחק וזלת היתה מעלה גדולה בבנין הבית מכח הקרבנות שלא נשאר רושם כלל מהעוונות וז"ש אף ערשינו רעננה קאי על ביהמ"ק כמ"ש לא היה אדם חומר לר לי המקום שאלין בירושלים וזה מקום התחברות עמך היה מרווח מאד:

(יז) קורות בתינו ארזים וכו'. שתקרת הבית העשוי לעל מזרם וממטר הוא מב' דברים שונים. הא' הם הקורות העבים שעליהם מליפים הגסרים והם מעטים במספר. והב' הם הגסרים הדקים שהם המרובין במספר לפי הקרת לחפות הבית. ואמר קורות הם ארזים חזקים שהם עיקר הבית לכן הם חזקים כארזים שיוכלו להתקיים בגובהם. ורהיטנו הם הגסרים מה שעל הקורות המכסים כל הבית וזו הוא מעלתן אבל אינם חזקים כמו הקורות לכן הם על ברושים הדקים. וב' פסוקים אלו יתבארו ע"ד שתקנו להבה רבה שהבתנו וכו' חמלה גדולה ויתרה וכו' פי' דתחלה בימי החבות ומועד לאתנו ממגרים היה להבתך רבה עליו וח"כ כשעשו העגל אמרת אכלה תותם כרגע וח"כ חמלת עליו וסלחת לעוונו. כי החמלה הוא אחר הכעס. ואמר גדולה ויתרה פי' שהספעת עליו עוד יותר טובה מברחשונה שנתת לוחות ונויח לעשות המשכן להיותך שוכן ביניו שלא היה לנו מקדש וז"ש מתחלה הנך יפה קודם העגל הולחתנו ממגרים וקרבתנו להר סיני אבל כשעשינו העגל נעשים אתה לנו שחלת לנו והספעת לנו רב טוב שנתת לנו הלוחות ואף ערשנו רעננה עוד זאת שהוספת לנו עשית

(יז) קֹרוֹת בָּתֵּינוּ אֲרָזִים רַהִיטֵנוּ בְּרוֹתִים: רחיטנו כתי' אני

המשכן ושכינת עוזך כמ"ש ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם פי' בתוך ישראל כמ"ש תל פיות וכו' כי שריית השכינה היתה בתוך לב ישראל רק שהם לריכין מקום מיוחד להתכנס יחד ולכן בחר מקום מובחר ח"י שהם הוא מוכן להשראת שכינה. ואיך יתייחדו כל הלבבות על כל ישראל ביחד לכן ליום הקב"ה ויקחו לי תרומה וכו' אשר ידבנו לבו וכו' וכ"ש התנדב כפי נדבת לבו על המשכן ונתחברו שם הלבבות. ואהבת ה' לריך שיהיה בג' דברים בכל לבבך ובכל וכו' ובכל וכו' וב' היו בכלל ישראל שנתנו תרומה כ"ש נדבת לבו והם ב' הג"ל לבבך ומאדך והג' בנוף היה בחכמי לב עושי המלאכה כמו בצלאל ואהליאב ועליהם נאמר ובלב כל חכם לב נתתי חכמה וכו' והם היו במעלה עליונה יותר מכל ישראל וכמ"ש יודע היה בצלאל וכו'. וז"ש קורות בתינו כל העוסקים במלאכת המשכן בנוסן ובחכמתן הם הקורות שעליהם נשען הגג והם עיקר הבנין הם היו ארזים כיוני לחכמים גדולים כמו ארזי הלבנון מדיקי התורה. ורהיטנו הוא שאר העם שהיו עוסקים במאדם וברכושם שהיו נודדים ממון ושאר הדברים המעויין שם והם דמיון לרהיטים לא נאמרו כמעשה עושים בעלמן לך הם רבים והם חיפו המשכן כולו והם דקים כמעשיהם. פי' אחר קורות בתינו ארזים וכו'. מפני שערשנו רעננה נאמר על המשכן שהוא חיבור וזיווג לכל העלומות. ותועלת התאה לב' דברים ח' לחיות וב' לרחות ולנפות הליכות ביתה הדברים הכרחים לבית. לכן אמר ר"י אני לא קראתי לאחתי

אחתי

ע"ד הנסתר

שהשכינה שרתה בג' עולמות והנה ערשנו רעננה בעולם התחתון. קורות בתינו ארזים בעולם העליון. ורהיטנו ברותים הוא האמלעי והיא מ"ם וכל הכתוב רב (ע"ל לב) בכתב שתין מקורין דחיין ל"ח וכ"כ. את המשכן כו' והן ע"י כ'. ר"ל מעשה והבאה. והתפלה בתוכם שהן ג' עלמין על הנוף רכ"ג שעיקרן הוא הפה והידים והרגלים ולכן נברת העולם בב' וכן מילואו של בי"ת וכן י"כ גבולי תלכסון שלכן כ' של ברחמית גדול בב' בתין וכן אחת בספר יצירה קבען במין ערוגה כו'. וכאן הוא הסם קר"ע:

כשושנה

תמתי שהוא לשון מנוחה המורה על החיבור תלת בית המורה על השני שהיא עקרת הבית. וזהו ההבדל שבין המשכן לבהמ"ק שבהמ"ק היה בערך המפרנסת את ביתה ולא היו גלוי הדביקות משה"כ במשכן היה גלוי הדביקות ולכן נקראו בית מקדשות כמו בית כנ"ל. וההבדל שבין בית ראשון לשני הראשון דומה לקורות שהוא עיקר הבית והשני דומה לרהיטים שהם מסככים ואפס הם דקים. וכן כתיב ולא תקראו עוד בעלי לשון בעה"ב תלת לשון תשי שיהיה חיות גלוי לכל כאשר יהיה דבקים בו בשקב"ה כמ"ש ואתם הדבקים וגו' תחיון כולכם היום:

מרוב הדביקות:

ב (א) **אני** חבצלת השרון וכו'. פי' חבצלת ושושנת בידוע שהם עלם ח' אפס יבדלו לפי מקומות מושבותיהם. אם היה עומדת בשרון שהיא מקום מיושר ומגולה לעין השמש אז היה יבשה ותשנה לירקון שהיא גבעל משרב השמש. וכשהיא עומדת בעמקים ואין מניע לה השמש אז היא לחה ומליחה ועומדת במרחיבה וגוונה לח ותחוש שזהו עיקר גוונה. וכן כ"י כשהיא יבשה משפע אלהים אז נשתנה מרחיבה ונקראת חבצלת וכו'. וכשהם מקבלים מן העמקים עמוק עמוק מי ימלאנו שהם חו"ב אז היא מלחה ונקרא שושנה. ועתה אומרת הנערה אני חבצלת השרון ר"ל שמפחת עלמי. אני היפה שבכל הנערות כשושנת העמקים רק קדרותי בזה מן השמש כחבצלת השרון.

ע"ד הנסתר

(ב) **כשושנה** בין החוחים וכו'. אומר לה כשושנה שגדילה בין החוחים שגרתית יפה ואינה נריכה להתנחות הרבה רק במעט הוא מתגלה בין הנברותיה כן אתה רעיתי בין הבנות שידוע שים. י"ב כפרים ג' לכל רוח מיושבלים והן נקראים בנות והשמל הוא נגד י"ב חומות שנעלו ח"י מהם כמ"ש ילב נבחות עמים למספר בני ישראל, ומבחוץ לשושנה יש נ"ל י"ב חוחים וכשושנה שבין החוחים הוא מספר

הגרעינין

ב (א) אֲנִי חֲבַצֶּלֶת הַשָּׁרוֹן שׁוֹשַׁנַּת הָעֲמָקִים: (ב) כְּשׁוֹשַׁנָּה בֵּין הַחוֹחִים כֵּן רַעְיָתִי בֵּין הַבָּנוֹת:

כתפוח

וגם זאת היא מעלה גדולה שהגופות העבים אינם מסחירים כ"כ לפני השמש רק הגופים הזכים וסיפים נעשים כתמים על פניהם מן השמש וכן בהיפוך לעניין היופי שהגופים הזכים כשיתענגו בתענוגים מקבלים תועלת בייפים בלובן וחודש ועולה כמין חור על פניהם משה"כ בגופים העבים. וידוע שכפי ההעדר כן המעלה ולכן החדש כשנולד נעדר מכל דבר משכל ודיבור ום"ד. משה"כ בשחרי ב"ח שעולדים בלתי העדר ונשחרים כן ולכן חומר היולם ותורת היולם הם המובחרין ובלעדיהם אין דבר בעולם מפני שנעדרים מכל ואפילו מד' יסודות. וכן בד' יסודות דלמ"ס מי שים לו העדר גדול הוא יותר במעלה כידוע. ולכן לריך החדש שיהיה תמיד נעדר ולכן נקרא תלמיד חכם וכמ"ש רחיתי אים חכם בעיניו תקוה לכסיל ממנו. וז"ש כנס"י אני חבצלת השרון כשאני עומדת תחת השמש בג"ל וכמ"ש כשהן יורדין יורדין עד לעפר ואני כשושנת העמקים כשים לי טל ומטר מן השמים שהיא השפעת השי"ת חו"ב. וז"ש בלשון הווה כאלו תומרת שאני תמיד כחבצלת אף בעת שאני כשושנת העמקים. וכמ"ש דוד למאה לך נפשי בארץ וכו' וכמ"ש בזוהר עד דלא אשתלש נקראת חבצלת כו' כיון דאשתלש ברזא דנשיקין נקראת שושנה כמ"ש שפתותיו שושנים:

(ב) **כשושנה** בין וגו'. פי' השושנה שעומדת בין החוחים היא יקרה מאד מחמת שאין שם לחרת כמותה וגם

לקוטים

ב (ב) **כשושנה** בין החוחים כו'. דלכן השושנה חיוור וסומק וכמ"ש בריש בראשית. מה שושנה דאיהי בין החנחים איהי סומק וחיוור כו' וחן הוי"ה אלקים. ואלקים נכלל בהוי"ה כמש"י כי שושנה אית לה חמש עלין מלגאו וחמש עלין מלבר. ואינון ה' ד'. שרביט דילה ו'. תפוח דילה י'. וכלא אלדי"ם. חמש אתוון דילי' חמש עלין מלבר - ה' חמש עלין מלגאו. י' התפוח. ו' מלא שרביט. ור"ל מלא דאלקים הוא בעד"א (שהוא ו') שהוא נק' מלא כמ"ש סוף רמ"ז. ומלא מסמ' דעד"א

דהוא

וגם יותר מסתומדת בין שאר חילני פירות שאז ריח הפירות מבטלין את ריחה ולינה ניתנת ריחה לגבי כשהיא עומדת בין החוחים אין מי שיבטל את ריחה וריחה ניכר מאוד ולא כן העומדת בפרדס שעיני הרואות ישוטטו על חילני המאכל ולא יביטו אליה בעינא פקיחא ועוד שדימה אותה לשושנה כי שאר הפירות העומדים בין החיחים והחוחים דוקרים בהם ונעשה בהם נקב או חבורה לגבי שושנה שאע"י שדוקרין בה חוזרת לכמו שהיתה מחמת רכותה שהיא רכה ולא תיכף לה וזהו שדימה אותה לשושנה ואמר כן רעיתי בין החומות כן ישראל לא היו מביטים למלכות ותלחות ולא יחשבו ע"ז לסור מאחוריהם קלת:

(ג) **כתפוח** בעצי היער וגו'. לימרת ים לי ב' מעלות כשאני יושבת תחת לל כנפיו כתפוח בעלי היער. כי ים לו ב'מעלות ליושב בצלו יותר משאר חילנות ולהנות מפריו.

(ג) כְּתַפּוּחַ בַּעֲצֵי הַיַּעַר כֵּן דוֹדִי בֵּין הַבָּנִים בְּצִלּוֹ חִמַּדְתִּי וְיָשַׁבְתִּי
ופריו

וכ"ה בענין בגמ' תענית (ה' ע"ב) משל לאיש ה' שהיה מהלך בדרך והיה עיף ויגע ורעב ולמה ומלא לילן שפרותיו מתוקים ועליו נאים ומצל עובר תחתיו כו' לף אתה בתורה כו' אם בעובר כו' כי במשל המצל הוא נגד התורה כמ"ש הוי כל למה לנו למים והפירות הם

לקוטים

דהוא מלא ברכת ה' דאשלים לתרין סטרין ואשלים למעלה ולמטה, וכולל הכל(ריש תיקון ל"ח):

כשושנה בין החוחים. שושנה דא כנסת ישראל כמ"ש לקמן (ח"ג ל"ז ב') דבתר דאתדבקת בי' במלבא (באינון גשיקין אתקריא שושנה) שקודם נקראת חבצלת סתומה שהיא אדומה. ואחר שנתפתחה שנעשה כלי כמ"ש אין האשה כורתת כו' ונקראת שושנה. אז היא חוור וסומק. שע"י מתבסמת כמ"ש בא"ר ע"ש שמקבלת ממנו חסד דכליל ה"ח, וכן למעלה בזיווג הנשיקין כמ"ש במאמר הנ"ל דבתר כו' כנ"ל, (ולכן נק') כנסת ישראל שהיא מכנס מישראל (והנה) כנגד דין ורחמים שבה. אמר ג"כ בעלין דחפיין לה (שיש) י"ג מצד החסדים וה' מצד הגבורות כמש"י. וי"ג מכילין דרחמי הן בה מצד שמלכות היא תמיד כתר לפרצוף אחר. כידוע (וז"ש כשושנה בין החוחים כן רעיתי בין הבנות) מה שושנה דאיהי בין החוחים אית בה סומק וחוור אף כנסת ישראל אית בה דין ורחמי, ומה שושנה אית בה בעצמה תליסר עלין אף כנסת ישראל אית בה תליסר מכילין דרחמי בסוד אהב"ה כידוע. והן י"ב בקר תחת הים והים עליהם. והן סחרין לה מכל סטרהא שהן בד' רוחות. והן דסחרין לכנסת ישראל לנטרא לה. שהחסדים שומרים לכל יעשקוה זרים. (ועוד) חמש עלין תקיפין סחרין לשושנה והן ה"ג. וכולן אפיק אימא עלאה וחכל באלקים מלא ופשוט (הק' הז' דף א' א):

ענין השושנה בריש הקדמת הזוהר כי שתי בחי' נוק'. א' באצי' דבוקה בז"א. וא' הבחי' שנתמעטה לבנה וירדה בבריאה. והיא הכסא שנק'ים עומד על שנים עשר בקר שלשה כו' והן שנים עשר שבטים ד' דגלים והיא עלייתו הן י"ג כו'. ויש עוד בחי' שלישית כלת משה והוא סוד הדעת דנוק' ושם ה"ג וסוד הנוק' דאצילות היא כלולה באבהן ששם כף זכות כו' דינא ורחמי, וז"ש מה שושנה כו' דין ורחמי הוא בחי' א'. י"ג מכילין דרחמי הוא בחי' השני'. ח' עלין תקיפין היא דעת בחי' השלישית. וכולן כנסת ישראל היא אותה שדבוקה בישראל באצילות כוללתן. י"ג מכילין דרחמי מסט' דאברהם שהוא חסד וכו שם ע"ב. ששרשן וה"ו אנ"י וה"ו שר"ת י"ג מכילין כו' ה' עלין תקיפין מסט' דיצחק. דינא ורחמי מסט' דיעקב (שם בלקוט):

(ג) **ההיא** חולה כד רוחא לא נשיב לגבה ר"ל דלא עסקין באורייתא וקבלה. דאתמר

ע"ד הנסתר

הרעיונין שבתפוח ומספר העלין הפנימים והחלונים כמספר שם המפורש ומספר היחוד שמייחדין בשמע ישראל ולכן כו ג' חלפין ומספר פ' רחמינה מברחמית ומספר הי"ד ואלהים ועולית ולכן כי"ג מדות התורה נדרשת בהם. כל חלה בסוד ישראל הים שאר בכרכתו ברך כו'. חל רחוס וחנין ונקה לא ינקה כו', וכן התפוח והסרכיב וכ' מיני עלין הפנימים והחלונים הוא שם הוי"ה ית' ואלהים עם התיקון והסילוק הידוע. וז"ש בין החוחים בין הבנות כי בנות כמספר החוחים:

(ג) **כתפוח** כו'. ברזא דחקל תפוחין. והכללת וסוכנה הם כסוד ליל ולילה. והם ד' דרגין

הם הבנים, והעלין נגד טוסר כמ"ם יבטון רחמי תחכליה על עלייה דחלמלה כו' וכמ"ם בגמ' ב"מ הני טרפי דג"ע וכן היא קיקיון דיונה בבין לילה היה כו'. וכ"ה בפסוק והיה כעץ שתול על פלגי מים שהוא נגד התורה. אשר פריו יתן בעתו הוא נגד בנים וכמ"ם רז"ל על פסוק זה זה המשמש מטתו מליל שבת לליל שבת. ועלהו לא יבול נגד טוסר כו' כנ"ל וכשאר כל הברכה שביניך לחילן במשל שיהיה כל לחלחו כמותו וז"ם וכל אשר יעשה יצליח. וז"ם כ"י שים לי ב' מעלות ליסב בללו שים לי מעלה לחסות בלל כנפיו מתחת השמים אל מעלה כמ"ם כי כל אלהי העמים אלילים שאין להם להשפיע כי אם מה שמקבלין. משל"ח אני ים לי ב' מעלות: בצילו חמדתי וישבתי. קאי על יל"מ שחמדתי ויושבתי כי ים ב' מעלות. כשנופל לאדם חלק טוב בלי חימוד לה חיטו מעלה וכן להיפך אם חומד ואינו מגיע נ"כ אין טוב וכמ"ם חבלים נפלו לי בנעימים אף נחלת שפרה עלי וכ"ה כאן חמדתי וישבתי ופריו מתוק לחכי וכו': כתפוח בעצי היער וגו'. פי' כי בחילן של תפוח לל מועט ואכל בורחין ממנו ליסב בללו כן דודי היה בין הבנים פי' שהקב"ה רלה ליתן תורה לבו"כ ומזלות ולא רלו לקבל וברחו ממנו ואמרינן בגמ' אין דמסגין בשלמותא כתיב תימה יאריס תנחם אבל אתון דסגיתון בעלוותא כתיב וסלף בונדיס יאדס. והטעין כי הדברות היו כתובים בב' לוחות אחסה מול אחסה דסיינו אנכי ולא יהיה לך כו' בימין ולא תרלח ולא תנאף כו' בשמאל וכשבח לעובדי כוכבים ומזלות ואמרו מה כתיב בהם משמע שאם אחזרות לא יקבלו לכן הרחה להם מה שכתוב בשמאל אחילה ולכן ברחו אבל ישראל לא שאלו אלא הסיבו תיקף נעשה ונשמע לכך הרחה להם מה שכתוב בימין והתחיל באנכי כמ"ם מיימינו אם דת למו וז"ם כן דודי בין הבנים שלא רלו לקבל התורה אבל אני בללו חמדתי וישבתי פי' שחמדתי מתחלה ליסב בללו וזכיתי ליסב בטעני כבוד. ומה שדימה אותה לתפוח כמ"ם בזוהר שבתפוח יש שלש גוונים וכן הוא בהקב"ה והיינו כמ"ם בישעיה זכרו רחשונות וכו' כי אנכי אל ואין עוד ואפס כמוני וכו' כי בשלש מכות הרחשונות כתיב למען תדע כי אני ה' וכנ' אמלעות כתיב כי ה' אלהיכם בקרב הארץ ובאחרונה מן הר' אחרונות כתיב כי אין כמוני וז"ם כי אנכי אל פי' למעלה ואין עוד בחויר ואפס כמוני פי' בארץ שאין מי ידמה לו בלל כמ"ם בשמים ממעל כו' וזה הנ' גוונים שאמרו ולכן נמשל לתפוח. ופריו מתוק לחכי. פי' אח"כ כשבאו למרה ולא יכלו לשתות מים ממרה ויורה ה' עץ וימתקו המים ואמרו אין עץ אלא תורה שנאמר עץ חיים כו' ושם נלטוו על השבת ושארי דינים וזהו ופריו מתוק לחכי:

הביאני

לקוטים

בי' ורוח אלקים מרחפת על פני המים (פי' כי רוח אלקים מרחפת דווקא על פני המים שהוא התורה אוריתא וקבלה. וכך לא נשיב) איתי לא דפיקא בערקי דילה כו'. ובגין דא בגלותא אני ישנה. ואיהו חולה בגלותא כו'. ולא אתחזרת רוחא לגבה בהון בגלותא כו'. דורות אלקים כו'. הוא רוחו של משיח שהוא ר"מ. עד דייתי ר"ש רחימו דילה דאתמר בי' הרועה בשושנים (זר"ל ב' שושנים) תרין כחרא בות ראשון ושני (כי ר"מ הוא ברעת שקיא דאילנא. ז"ת דבינה. ומתפשט עד

יו"מ) ואייתי לה תפוח הוא דרגא דחג"ת בג' גוונין כמ"ש בא"ר קל"ג ב' והוא דרגא דר"מ. ושוי לחיטמא וארחת ביה. כמ"ש והריחו בוראת ה'. שיראת ה' מריח ע"י (זר"ל המלכות הנק' יראת ה'. ה"א מתגדלת מלכותה בשעה שמקבלת מג' גוונין הנ"ל) ואשתמודעת לגבי' שמברת מיר בו. ומיר חזרת רוחא ודביקו לגבה. בההוא זמנא שבחא לי' כתפוח בעצי היער כן דודי בין הבנים והוא ר"מ דרגא דעו"א (תכ"ה ס"ט ב'):

ע"ד הנסתר

דרגין, תפוח ברוח דנצחת חסר. וכן דודי ברוח דהוי"ה. בללו ופריו רוח דשני שמהן אחרנין. בללו רוח דסוכה. ופריו רוח דאתריוג. ואמר בעצי היער שהם עלמא דסגדלפון. בין הבנים רוח דמט"ט בללו חמדתי וישבתי כמ"ם יוסב בסתר עליון שהוא רוח דאבתריאל. כתפוח בין ג' גוונין וטוב לריח וטוב למאכל. והרביעית היא החילן שהוא הלל וכנגדן הסיב כאן ד' דכתיב כתפוח בללו כו' ד' שמהן והן ברוח דג' גוונין וריח אפיך כתפוחים כו'.

ודללו

(ד) **הביאני** אל בית היין. לטעול לחמרי שזכתה ליסב בגלו ולאכול מפירותיו ואין חסר מהמשל הנ"ל כי אם שמחה. ועתה מתחלת בשתי שהביאני כו'. גם שונאי אין יכולים לעשות לי מחומה מחמת חימת דגלו. והטעין כי בגלו קלי על י"מ. ופריו קלי על מתן תורה. הביאני אל בית היין זה המשכן ודגלו קלי על הדגלים כמ"ש במדרש שהדגלים היה הגדולה שבהבות והמפורסם יותר על כל העולם. וגם יש ע' פנים לתורה שבע"פ ומ"ט פנים לתורה שבכתב וז"ס ותחסרהו מ"ע"ט מלהים כי לא ניתן למשה רק מ"ט שערי בינה והמלאכים יודעים כולם ולהים קלי על המלאכים והלירוף של להים הוא ק"ך וז"ס כאן יי"ן ודגל"ו. ע' ומ"ט. וזכר כאן ג' דברים כמ"ש בזכות שלש זכו לשלש בזכות יוקח נא מעט מים כו'. בזכות פת לחם זכו למן. בזכות תחת העץ זכו לסוכה כו' וזהו שזכר כאן ג"ד. לל. ואכילה. ושתיה. וזהו ודגלו עלי אהבה שהיסיף לי אהבה: הביאני אל בית היין ודגלו עלי אהבה. פי' הביאני אל היין זה הר סיני שמש קבלו את התורה שהיא בע' פנים. ודגלו עלי אהבה פי' כשירד הקב"ה על הר סיני ירד עם ד' דגליו והם קולות וברקים ולפידים והר עשן כמ"ש וכל העם רואים את הקולות ואת הלפידים והברקי' והר עשן. ודגל"ו עולה מ"ט הוא מ"ט פנים שלמעלה:

(ה) **סמכוני** באשישות וגו'. כמו שעושין לחולה והם כוסות מלאות יין ושאר מאכלים המעוררין את הלב רפדוני בתפיחים שבכו את רפידתי בתפוחי' שחזק את לבי מריחם כי

(ד) **הֲבִיאָנִי** אֶל־בֵּית הַיָּיִן וְדִגְלוֹ עָלַי אַהֲבָה:
(ה) סַמְּכוּנִי בָּאֲשִׁישׁוֹת רַפְּדוּנִי בַּתַּפּוּחִים

לקוטים

(ה) **אשישות** הן ג"ה שהן ב' אשות בורא מאורי האש. וכמ"ש בסוף התיקונים ת"ו קמ"ב א' בראשית תמן תרי אש כו' ועלייהו אתמר סמכוני (באשישות) כו'. ותפוח הוא בעד"א ועמש"ש. ובא"ר. התפוח בג' גוונין דחג"ת כו'. באשישות הוא רומז על שב"א בא"ש באשישות ב' אשות. ותפוח רומז לסגו"ל דחג"ת ג' גוונין וב' תפיחין הן שיתא גוונין. כמ"ש בא"ר והוא רוחא דמשיח רוח חכמה ובינה כמש"ש בא"ר ק"ל ב' ואינון שיתא רוחין כו' ולכן הן כפולין ב' תפוחין ובכ"א ג' סמכוני באשישות הוא י"ה דאינון (ב' אשות) איש ואשה כו' דתמן (אב ואם דאינון) י"ה. ובתפוחים דתמן ו' (עד"א) דהיא ביה"ו לאסתמכא להאיר בה"א דילה. ובתפוחים ו'. שהוא בעד"א ותפיחים ג' גוונין שיתא רוחין הנ"ל דכלילן בעד"א (תי' י"ט ל"ח ב' ד"ה כד סלקא): ובלקוטים שבסוף י"א תיקונים כ' כי תפוחים הן נו"ה אבל ריחא דתפוח הוא רוחא דקודשא דר"מ סוד הרעה. עש"ה:

באשישות ב' אשות. וכן הנפרד שמנו (פי' חנפרד מאותיות השמוש בי אם אותיות המקור בלבד. והוא) אשישה. דתמן איש אשה. ור"ל שישמכנה בב' אורות דכתנות אור שהוזשט האדם מהן. אדם וחיה בב' כתנות כו' והוא הבקשה סמכוני. ומאן גרים דהיא צריכה לסמיכה באשישות. בשביל שהופשטו (מכתנות אור). וירוע כפי ענין התחתונים כן ענינה (של השכינה). בזמן שהאדם מצטער כו'. והכל לפי התחתונים. כידוע. ומאן גרים. איתתא. כמ"ש ויאמר האדם האשה כו'. דהאשה גרמה שלכן כל הקלקול הכל בשכינה כו' ולכן היא מבקשת דווקא סמכוני (תס"ד ברישי' צ"ח א'):

תרין אשין דאינון בורא מאורי האש. עלייהו אתמר סמכוני באשישות בתרי אשות. ואמאי אמר בהון סמכוני אלא בלילי שבת נשמה יתירה קא נחתא. לסמכא שכינתא תתאה בגלותא כו'. וכד אתא מוצאי שבת אסתלקת נשמתא יתירתא. וכבר כ' שהישראל הן ענפין דשכינתא. כפי שהישראל מאירין כן השכינה. וכמו שבמ"ש מסתלקין הכתנות אור והן רוח ונפש יתירה דבאדם. שהן דו"ג דכתנות אור. באורים נבדו כו' תרי אשות שהן דו"ג כנ"ל. ע"כ צריך סמיכה בהבדלה. שיהיו מאירין כל השבוע הארה מגייהו (כי בנשמה יתירה) בה ונפש. ר"ל לשון מנוחה. כי הנשמה יתירה היא המנוחה כמ"ש בר"מ קכ"ב

ע"ד הנסתר

(ד) **ודגלו** הוא לתוון ריחודא שמש המהבה ומכוסים ויומים ומכוסים וריחן דג"ע ומערים ומנפין. וזה מהבה וח"ו מלא. וכאן הוא סוד הכללה הביאני סמכוני רפדוני שמחל *): המכעתי

*) ע' תיקון ו' מי"א תיקונים אחרונים. ש"ל:

כי חולת מחמת אהבה הוני. והטעין קלי על זמן שנגמר המשכן קודם תוכחתו ומחמדתי אל תחשבה שהוא פרטיות מכל התורה כמ"ש וידבר ה' אל משה מועד כו'. ותשובות ותפוחים הם הקרבנות שהקריבו קודם ירידת השכינה אל תיהל מועד. ותשובות הם הנסכים. וריח התפוחים הוא ריח המנחות:

בַּתַּפּוּחִים כִּי־חוֹלַת אַהֲבָה אָנִי׃
שמאלו

שער נפתלי

מ"ש ג' נקודות הרחשונות. כ' הר"ח כנו של רבינו ז"ל. קמ"ץ פתח ער"י חושבן חלף י"ח ומפני שג"ר נחשבין לחחת הס חלף י"ט חושבן בחשובות: חות ברית כלול מנהון. ביחורו לפי שחות ברית כלול מנהון מנו"ה בחשובות לכן חושבן חות ברית ג"כ חושבן בחשובות: זאת ברית. היא ו"ה ומלכות (ול"ג יסיד ומלכות) וחישבנם היא חלף כ'. מפני שהיא כתחת על העמודים עמודים הם נו"ה. ומלכות היא כחר מלכות על העמודים. לכן חושבנם בחשובות עם ח' כתר. וזהו שמכוני בחשובות הם העמודים שהארץ עומדת עליה: גי' הפס דהכתה. ביחורו של ס"ג. יו"ד כ"פ כ'. היא ת'. כ' הרין היא כ"פ ט"ו פ' ט"ו. הס ת"ן. וח"ו היא י"ג פ' י"ג הס קס"ט. חושבן חלף י"ט חושבן בחשובות: עכ"ל: מ"ם מנין הרקיעים דשם. לכחורה נרחה פירושו דשם בנו"ה ים חלף י"ה רקיעים כמנין שחקים כשנחשוב המ"ם לשם מחות חמנם לח מלחתי מפורש זה ול"ע. ומ"ם שחקים הכוללן כ' הר"ח ביחורו חושבן שחקים. והמ"ם של מנצפ"ך היא ת"ר הרי חלף י"ה חושבן בחשובות עכ"ל. ומ"ם והן כ' והן ח'. הייגו כי נו"ה הן כ' ונחשבין לח'. נגרף ח' לחלף י"ח גי' בחשובות. נגרף כ' לחלף י"ח גי' כחרת. ומ"ם וכן מנין המחגות של כל ח' ל"ע כיוצחו. ומולי כיוצחו למ"ם בספר רזיאל בחות נו"ן וז"ל. ד"ח שחקים

ע"א בחשובות הן תרין לחנן כמ"ש והסר בוער בחם עד לב הממים וכחיב וידבר ה' אליכם מתוך החש וזהו בחשובות: לפדוני בתפוחים זהו חוסך ענן וערפל כמ"ש בפרשה ולחחנן וכמ"ש ישת חשך סחרו: כי חולת אהבה אני. פי' שזכיתי מחמת שהוחילתי מחמת גידל אהבתו עלי לרחות לזולתו שלמרגו רלוניו לרחות חת מלכנו:
שמאלו

לקוטים

קכ"ב ב'. ובה נפש עמלה ויגיעה. שבת וינפש. וכמ"ש בפ' ויקהל בארוכה. והן דו' פרצופין נגד יום השבת ולילה. ולכן נאמר בשבת זכר ונקבה. כל העושה בו מלאכה. מחלליה כו' וכנגד שניהם אמר שבת וינפש. טיד דאיהי אתתקא לי נפש דלית מאן דסמיך לה: דנפש צריכה סמיכה יתירה דהיא נופלת בגלותא בהול כנ"ל שנאמר נפלה כו'. בההוא זמנא איהי אמרה לישראל סמכוני באשישות דאינון מאודי האש (כנ"ל שיהיו מאירין כל חשבוע הארה מיניהו). ומאי ניהו תרי תורות דאינון חצובות מאש. דאיהו אלקים מדת הגבורה. י"ה דאלקים ומשרשו כנ"ל כורסיו כו', והענין שדו"נ הן ב' אש. כי ראשית שרש דו"נ הוא במ"ם שרש האש כורסייה שביבין דנור וכמ"ש באר. וז"ש ומאי ניהו תרין תורות שהן משם. ולכן הן מאש חצובות. והן דו"נ תורה שבכתב ושבע"פ. והן שורש לכל הנבראים שבתורה נברא העולם כו'. וכן בתורה דלמטה דהיא תורת הבריאה הוא מכסא דנק' אלקי"ם כמש"ל בהקדמה. ובאצילות. ב' תורות מבינה דנק' ג"ב אלקים. דבה שארי התורה אנכי כו'. ולמעלה בשורש השרשים כורסייא שביבין כו' כנ"ל. ולמטה בנו"ה דתמן דו"נ. שהן שניהם מסט' דגבורה. כרובים זהב ירכתי צפון. וז"ש ומאן ניהו לימודי ה'תרין שפוון דאקרון להבות אש שבשפוון לומד התור' ומהן התורה יוצאה לעולם שתן שני הלוהות. ולכן התורה ניתנה באש והיא אש שחורה ע"ג האש לבנה חצובות מאש וכמ"ש קול ה' חוצב להבות אש. ואלין הבלים דנפקין מפומא שהן להבים כמש"ל ק"ו ע"ב הבל איהו להב הבלים אינן להבים ועלייהו אתמר קול ה' חוצב להבות אש. ואמר שם בהג"ה דאינון שבעה ושבעה מוצקות שהן כפולות והן ב' תורות מב' שפוון דאינון אשם כמש"ל קט"ו א' אשה לה' דא נו"ה עלייהו אתמר את קרבני לחמי לאשי. אשי ה' אתקריאו. עלייהו אתמר סמכוני באשישות ע"כ באורים כברו ה'. וריח אפך בתפוחים תפוחי זהב כו' וז"ש ואינון תרין תפוחין ור"ל דז"ש רפרוני בתפוחים שכנגדן מבדילין בעצי בשמים כו'. ואמר דמנהון רוחא דמשיחא נפיק. ור"ל זהו ריח כמ"ש והריחו ביראת ה' וכמש"ש והריחו ביראת ה' דא ריח ניחוח ומנחון נפקין ב' משיחין כמ"ש בר"מ פ' א"מ ס"ח א' תרין שוקהא נו"ה תרין נביאים מתמן אולידת תרין משיחין. וכל הריח הוא ברוחא. ולכן נאמר ונתה עליו רוח ה' רוח כו' והריחו כו'. והיא. בהאי רוחא נפשה חזרת לגבה: (בתיקון ו' מי"א תיקונים אחרונים):

באשישות חן נו"ה. והן שחקים ג' נקודות הראשונות. אות ברית כלול מנהון. זאת ברית. כתר"ת

(ו) **שמאלו** תחת לראשי. פי' דאמרינן בתוב"מ אומר וירד ה' על הר סיני ובתוב"מ אומר מן השמים דברתי עמכם ומצי שהקול היה מן השמים והדיבור היה יוצא מן הארץ וכן מפורש בפ' ואתחנן מן השמים השמיעך את קולו וכו' ועל הארץ וכו' ודבריו שמעת מתוך האש וכו' הרי הקול מן השמי' והדבור מן הארץ

(ו) שְׂמֹאלוֹ תַּחַת רֹאשִׁי וִימִינוֹ תחבקני

ושמים הוא ימין והארץ היא שמאל כמ"ש ימינו טפחה שמים וידי יסדה ארץ וקול הוא ימין ודבור הוא שמאל וזהו שמאלו תחת לראשי שהוא הדבור מן הארץ וימינו שהוא הקול תחבקני מן השמים: שמאלו וכו'. ולזה אהבה הני מתאוה עד שחליתי מחמתה שיהיה שמאלו תחת לראשי עוד הני מתאוה שימינו תחבקני. והטעין קאי על שמונת ימי המלואים כי בשבעת

לקוטים

על העמודים. גי' השם דתבאה. מנין הרקיעים דשם רקיע שחקים הכוללן. והן ב' והן א'. וכן מנין המחנות של כל א'. והן חושבן האותיות במספרם תורה והמצות. ע"ם דאלהים זאת ברית כנ"ל. והוא סיד שם דנו"ח שהוא ברית. ובהתחלק אות לשנים כידוע הוא שחקים. והוא שם האחרון דמ"ב ויב"ק. ואות ברית ביסוד. צבא בימינא וב' אותות בשמאל ואמצע וזהו באותות לבית פו' לצבאותם. והם ב' שמות דצדיק בגי'. כמ"ש החקר אלוה כו' אם עד תכלית כו', וכן הרבה פסוקים שם. והם דו"נ דביה. והוא ב' אותות הנ"ל בשם א'. והשאר בשם השני (לקוטי הגר"א שאחר אג"ב אות ב' סי' ז'):

רפדוני בתפוחים. דתפוח רמז לאבהן ג' גוונין כמ"ש בא"ר אלא שהן מסט' דימינא באור פני מלך חיים (ביאורו לז' ח"ג מ' א' ד"ה רפדוני):

(ו) **שמאלו** תחת לראשי וימינו תחבקני גאמר על צלותא דשחרית ומנחה (תז"ח פ"ג ד' ד"ה וקביל לה. והוא מבזאר בתז"ח פ"א ג' וכד צלותא סלקא בדרועא ימינא או בשמאלא. דאינון שחרית ומנחה מה כתיב שמאלו תחת לראשי וימינו תחבקני. וע' בתי' תי"ג כ"ג ב'. וכד סלקא ברתא סלקא בתרין דרועוי דאינון חסד וגבורה כו'

יוסף ברית (כי יוסף גי' ו' שמות הוי"ה: וברית הן ופ' תלקינו. והן) כ' שמות מלגאו ומלבר. ופ"פ שם הג"ל בנוק'. (פי' ד"פ שם תלקינו) לכן היא נק' זאת (פי' כי זאת גי' ד"פ תלקינו) והן ד"ו פרנופים (פי' ד' ו' הג"ל. ו"פ תלקינו ופ"פ תלקינו) זאת ברית (פי' ברית ו"פ תלקינו וזאת ד"פ תלקינו) ושניהן יחד כתרת כו' עכ"ל וז"ם כאן ע"ם דאלהים. היינו עשר פעמים אלהינו. וז"ם זאת ברית כנ"ל. ומ"ם והוא סוד שם דנו"ה שהוא ברית. כ' הר"ח הנ"ל. ה' אלהים נבחות חוסבן ברית עכ"ל. כידוע כי נבחות נחשב לת"ק בהתחלק ה' לשנים כמ"ש האר"י ז"ל. וע' מ"ש רבינו בסוד תנ"ט יחירין ופלגא. ומ"ם ובהתחלק אות לשנים כידוע. פי' הר"ח הנ"ל על הת' הנ"ל. ומ"ם הוא שחקים היינו בהצטרף זאת לברית. ולפירושו העיקר חסר מן הספר ולכן נראה שרבינו יפרש כי לאו דווקא שחל"ף שבנבחות נחלק לשניהם לנו"ה חלא שכל תיבת אות נחלק לשנים ונחשב כ' פעמים אות. וכמ"ש הר"ח בעלמו לקמן. נמצא בחד לגבוה"ת גי' תנ"ט ועם הוי"ה תלקי"ם שבשניהם גי' יב"ק גי' תור"ה. ועם אות שבשני שהוא ת"ו גי' חלף י"ח גי' שחקים: ויהוה עם החתרון דמ"ב ויב"ק. כ' הר"ח. החתרון

שער נפתלי

שחקים מלמד שתתרנ"ח מחנות עומדים בבית המקדש בשחקים לזמר לפניו בכל יום וכל מחנה תתרנ"ח רבוא מלאכים המשרתים. שכך שחקים עם המלה בגי' תתרנ"ח כי המלוי ת"ר. וחלו תתרנ"ח מחנות שהם סובבים לפני השכינה שבשחקים ורוממין שמו של הקב"ה בכל מיני שבח וזמרה עכ"ל. וכמדומה לי שע"ם בכאן. שבחשת המילוי של שחקים דהיינו י"ן ת' ו"ף וד' ס' בגי' הקנ"ו וחלו ת"ר ויש לדחוק ולתרץ. אבל יותר נראה שכנ"ל מלמד שתתרי"ח מחנות עומדים כו' שכך שחקים עם הס' גי' תתרי"ח כי הס' ת"ר ור"ל כי מ"ם סתומה נחשב לת"ר כנ"ל ח"י"כ בגי' שחקים חלף י"ח כמנין המחנות וז"ם רבינו כאן כמנין המחנות של כל ח': ומ"ם והן חושבן האותיות במספרם תורה והמצות. בביאור בנו הר"ח ז"ל חיתת ת' והמצות. ובביאורו מספר האותיות עולה עד ת' עם תר"ך מצות הוא חושבן האותיות מנין כתרת עכ"ל. ואפשר לפרש בלשון הג"ה כי חושבן האותיות במספרם הוא ת'. תורך ה' חמשה חומשי תורה. והמצות תרי"ג כולם ביחד חלף י"ח: ומ"ם ע"ם דאלהים צריך אני להעתיק מ"ם רבינו בליקוטים הלשון ס"מן ה' בעין ברית. וז"ל ועוד ברית ו"פ חלקים. (ועי' מ"ם על זה הר"ח ולעני"ד ע"ם שם. וכ"ל ו"פ חלקינו כי חלקינו גי' ק"כ. ו"פ ק"כ גי' ברית. וכזה אתי שפיר גם לקמן בעין נוק'). ו"ק דנכללין בי' (כידוע שהיסוד נק' כל שכולל כל הו"ק. ולכן ים בו ו' שמות) וז"ם יוסף ברית (כי יוסף גי' ו' שמות הוי"ה: וברית הן ופ' תלקינו. והן) כ' שמות מלגאו ומלבר. ופ"פ שם הג"ל בנוק'. (פי' ד"פ שם תלקינו) לכן היא נק' זאת (פי' כי זאת גי' ד"פ תלקינו) והן ד"ו פרנופים (פי' ד' ו' הג"ל. ו"פ תלקינו ופ"פ תלקינו) זאת ברית (פי' ברית ו"פ תלקינו וזאת ד"פ תלקינו) ושניהן יחד כתרת כו' עכ"ל וז"ם כאן ע"ם דאלהים. היינו עשר פעמים אלהינו. וז"ם זאת ברית כנ"ל. ומ"ם והוא סוד שם דנו"ה שהוא ברית. כ' הר"ח הנ"ל. ה' אלהים נבחות חוסבן ברית עכ"ל. כידוע כי נבחות נחשב לת"ק בהתחלק ה' לשנים כמ"ש האר"י ז"ל. וע' מ"ש רבינו בסוד תנ"ט יחירין ופלגא. ומ"ם ובהתחלק אות לשנים כידוע. פי' הר"ח הנ"ל על הת' הנ"ל. ומ"ם הוא שחקים היינו בהצטרף זאת לברית. ולפירושו העיקר חסר מן הספר ולכן נראה שרבינו יפרש כי לאו דווקא שחל"ף שבנבחות נחלק לשניהם לנו"ה חלא שכל תיבת אות נחלק לשנים ונחשב כ' פעמים אות. וכמ"ש הר"ח בעלמו לקמן. נמצא בחד לגבוה"ת גי' תנ"ט ועם הוי"ה תלקי"ם שבשניהם גי' יב"ק גי' תור"ה. ועם אות שבשני שהוא ת"ו גי' חלף י"ח גי' שחקים: ויהוה עם החתרון דמ"ב ויב"ק. כ' הר"ח. החתרון

בשבעת הימים לא סרתה השכינה עדיין עד יום ח' שהקריב אהרן בעגלו וקראו למשה שמאל מדרני' דלוי וזה מתחת לרחמי ועדיין לא סרתה השכינה. ואהרן מדרגי' דכהן בימין וזהו תחבקני זו הגדילה התחבה מאד שירדה השכינה וכבוד ד' מלא את המשכן:

(ז) **השבעתי** אתכם וכו'. לומרת אחר זכירתה את כל הגדולות לרעותיה השבעתי אתכם שלא תעירו אותי ולא תעוררו את מחבתי אל התחבה עד שתחפץ מעצמה כי יהיה לי לצער גדול ולמחבתי שיעשה זאת קודם העת. והטעין כמ"ם שלשה שבועות

תְּחַבְּקֵנִי׃ (ז) **הִשְׁבַּעְתִּי אֶתְכֶם בְּנוֹת יְרוּשָׁלַ͏ִם בִּצְבָאוֹת אוֹ** באילות

שהם השבועה שלא יקרבו להם הקץ בעונותם את ישראל והנה ים ג' מיני עיונים. א'. שהעיומי גדול רק שנותנים לו ריוח בין כל עיומי ועיומי. וכ'. שאין העיומי גדול כ"כ רק שהיא תכופה זה אחר זה וכמ"ם מקולר רוח ומעבודה קשה כי תחלה קודם לקיומן הקץ היה העבודה קשה לבדה בחומר ובלבנים וכו' רק היה להם קלת חיות ותח"כ שאין לקיומן תבן מלאכה כבידה רק קולר רוח הוא. ובגלל ג' מיני עבודות הנ"ל כינה אותם בלבאות או בחילות שהרי ידוע הוא החילוק שבין מרוצת גבי לחיל כי הגבי

ע"ד הנסתר

(ז) **השבעתי** אתכם בנות ירושלים. פי' כשתבא להתבה גדולה שהיא במעלה עליונה היא תשביע את בנות ירושלים שהם הי"ב שרים המובבים את ירושלים שלמעלה. בלבאות או בחילות השדה, שמהן יש שרצין להסטין בלבאים ומהן בחילים והחילוק שבין לבאים לחילים יבואר בסמוך אי"ה. לבאות וחילות השדה, הן ג' שמות דג"ת שהם תת הרגים. אם תעירו, פי' אם תעירו אותי מלמטה לחטא. ואם תעוררו. להסטין למעלה ולסתור את התבה. עד שתחפץ, פי' כל זמן שתתפץ. כי הקב"ה והתבה נמשכת. בלבאות או בחילות. לבאות הן הסובבים את כסה"כ. והחילות הן סביבות הלבאות ומפיהם ידוע. והנה הלבאות הן שכתב מנחתם שאין מריעון ליעראל והוא דרגת דאני והחילות הן והמי"ם ו' מ"ה עם ו' אחד וא' בחשבון ז"ם והמיס להם הומה מימינם ומשמאלם כו' אלא:

(ז) **שושנה** תתתה כה דחילו ואיהו ירתה. שושנה עילאה רחימו דתבה. וכה אתמר. ר"ל שושנה תתתה אומרת כן. אם תעירו ואם תעוררו את התבה עד שתחפץ. וכמה ייתין לאתערא לה בימינא. ר"ל תורה מימינו כו'. כשבע ה' בימינו. וזהו (משליי) ע"פ המיס (כפ' ורוח אלהים שהוא רוחא דמשיח כאחר יתבאר) וז"ם (ואיהי לא רעית בהו [פי' לא אתרעית] עד דייתי (רעיא מהימנא דאתמר ביה ורוח אלקים מרחפת דאיהו רוח דמשיח דאתמר כי' ומשה עליו רוח ה' וגו') וזהו ורוח (אלקים מרחפת) על (פני המיס) שתחלה צריך לתורה. ואח"כ

שער נפתלי

על מ"ב הוא תתק"ו ועם יב"ק הוא חושבן בחשיבות. לבא בימינא וכ' אותות כו'. תיבת לבאות בהתחלק ל' לבנים היא לבא אות. ובהחשב ב' פעמים הוא תתי"ד עם לב"ת הוא חושבן שם התחרון של מ"ב וזהו באותות ב' אותות כנ"ל לבאתם לכל לבא ב' אותות: והם ב' שמות דלדיק בגי'. הם שמות של"י בגי' הוא תתי"ד. ועם השני הוא גי' של אלו"ה הוא חושבן לדי"ק רד ושניהם הם חושבן בחקים חלף י"ח וחושבן בחשיבות. והוא ענין שמכוני כנ"ל, שנוק' תושבע"פ שואלת שמכוני בלדיק כי מלין תלת תורה. וכן נאמרו שניהם בחיוב החקר אלו"ה כו' אם עד תכלית שדי כו' עכ"ל:

הלבי קל במרומה ואינו מתייגע משא"כ החיל שהוא מתייגע כי החיל קופץ בפעם א' למרחוק שרגליו שוות כמ"ש משוה רגלי כחילות וז"ש השבעתי אתכם וכו' בלבאות ר"ל שאתם מתדמין בענין הטיעוי ללבאות שהוא הטיעוי בשני כל"ל או בחיילות השדה שאתם מתדמין נגד הטיעוי הרחמין הכ"ל אם תעירו כו'. ואם הוא לשון שבועה בכ"מ ואם תעירו הוא למעט שיהיו מוכרחין לעשות תשובה כמ"ש אני מעמיד להם כו' כהמן. ואם תעוררו הוא למעלה לבקש. שלא ידחקו את הקץ אלא עד שתחפוץ את האהבה מעלמס כמ"ש במדרש פ' בחקתי משל למלך שנשבע לזרוק על בנו אבן גדולה ואח"כ נתחרט ומפרכו לאחיכית קטנית כדי לקיים השבועה:

בְּאַיְלוֹת הַשָּׂדֶה אִם־תָּעִירוּ | וְאִם תְּעוֹרְרוּ אֶת־הָאַהֲבָה עַד שֶׁתֶּחְפָּץ: (ח) קוֹל דוֹדִי הִנֵּה־זֶה

בא

(ח) קול דודי וכו'. פי' שמעתי קול דודי הנה זה בא תיכף, והוא בעת שעלה משה להודיע שבא מהרה. והנה יש ד' עולמות עוה"ז. ועה"ב וימות המשיח ותחיית המתים כמו שהקנו חנני כנה"ג אין כערכך בעה"ז. ואין זולתך לחיי העוה"ב אפס בלתך לימות המשיח ואין דומה לך לתחיית המתים ויציאת מצרים היתה התחלת כל הגאולות אלו ד' עולמות הנ"ל. וכאן רמז אל כל אלו. קול. רמז על תפ"מ כמ"ש ויהי קול כהגביהי והנה רעש ויבא עגש על עגמו. הנה. רמז לימות המשיח כמ"ש לחשון לציון הנה הנס. זה רמז לעוה"ז. בא. רמז לעה"ב: מדלג וכו' מקפץ וכו'. חמרו ז"ל מדלג על הסרים בזכות אבות שנקראו הרים. על הגבעות בזכות אמהות, ומלת על אינו מובן לפירושם.

לך

לקוטים ע"ד הנסתר

ואח"כ בא משיח. אלא שמוזהרין שלא ידחקו את הקץ. וז"ש (שייתון לאתערא לה) בימינא. שעתה הגיב אחיר ימינו. כמ"ש כיון שגלו אין לך ביטול כו'. וכמ"ש בכתה מקומות במה יתערון למשיח בחוירייתא אלא שמוכנין שלא יגלו מאליהם לבנות בה"מ שנאנה לעילא עד שיבא (תכ"ו ע' ח' בד"ה וכמה):

ע' בתיקון ל' נתיב תגיינא. ורוח חלקים מרחפת על פני המים. מאי ורוח אלא בודאי בזמנא דשכינתא נחתת בגלותא. האי רוח נסיב על חינון דמתעסקי בחורייתא בגין שכינתא דאתתכחת ביניייהו. דרוח חלקים כו' הוא תורה. והוא סעד לשכינתא כו' ורוח חלקים כו' הן דעסקין בחכמה לשמה נסיב עליהון וזהו על פני המים. והאי רוח אתעביד קלא ויימא הכי. חינון דמיכין. ר"ל שכ' אני ישנה בתורה שבע"פ כלא רזין דאורייתא. דשכינתא בחוריהן. ר"ל בחופס בכ' נוקבין דתמן רוח חיים בחפיו. ותמן רוח ה' רוח חכמה וביניה כו' ומס הוא בעלה כידוע י' של שם. ואיהו כליל יה"ו. ולכן אמר סיומין עיינין. ביו"ד. אעיימין דלבא. שהוא בחזון. ה'. דלבא תליא ג"כ בה' ביניה לב מבין. קומו ואתערו לגבי שכינתא דאית לכון לבא בלא סוכלתנו למנדע בה. ואיהי ביניייכו. ור"ל כ' דברים. א' לעשות בשביל השכינה והוא למנדע בה. והשני לעסוק ברזין. וזהו השכל וידוע אותי. (וז"ם) דאית לכון לבא כו'. ר"ל לבא בתורה בלא חכמה. וזהו בלא סוכלתנו. והשני למנדע בה כנ"ל. והוא מ"ש בכל דרכיך דעהו כו'. תנה בני לבך לי כו'. ואלו ב' דברים. בשביל השכינה הוא תיקון עלמה. והב' ברזין הוא תיקון לאתערא לה מבעלה תיקון זו"נ. ורזא דמלה קול קורא קרא. והיא אומרת מה אקרא כל הבשר חציר. בלא חינון בבשירן דאכלן חציר. תבנא דאורייתא. וכל חסדו כציץ השדה. כל חסד דעבדין לגרמייהו עבדין. ואפילו כל חינון דמשתדלין באורייתא כל חסד דעבדין לגרמייהו עבדין. והן כ' דברים הנ"ל. בהאי זמנא ויזכור כי כשר המה. קאי על ענין הרחמון כל הכשר כו'. וכמ"ש וי לון כו' ולא בעאן כו' (ר"ל דלומדין פשוטי התורה ולא בעאן לאתדלא בחכמה דקבלה. וגרמין כי) רוח הולך ולא ישוב לעלמא. ודא חיהו רוחא דמשיח. ר"ל בשכיל זה הולך רוחו דמשיח ולא בא הגאולה. דרוחו היא רוח חכמה כמ"ש בא"ר ק"ל כ' וכאלין לימדים בזוהר החכמה הוא מתאחר וכמ"ש בר"מ פ' נשא כו' ובכמה מקומות. והאי רוח דאסתלק חיהו רוח דמשיח כמה דאתמר. ואיהו רוח הקודש. כמ"ש ורוח אלקים הוא רוחו של

אך הענין הוא שההבדל בין דילוג לקפילה מפורש בירושלמי שדילוג הוא ברגל ז' וקיפון הוא בשני רגלים ביחד ולכן נאמר אצל פרים מדלג שהם חזין ותיכף רוצים בשמחותיהם ויכולים לדלג עליהם בפשיעה רחבה ברגל ז'. אפס גבעות רוצים ואין יכולים לדלג עליהם רק בשתי רגלים יחד בכח גדול. וההבדל בין צבי לאיל הוא שהצבי רץ מאד אבל האיל אינו יכול לרוץ אלא מקפץ מהרה. וז"ש לצבי שהוא רץ על ההרים מהרה לו לעופר האילים והוא גור האילים שקופץ הרבה על הגבעות. ופי' הגמרא הוא כן בזכות אבות דולג על ההרים ושם השרים שלמעלה שעבדו מלפדות את ישראל וקופץ על הגבעות שהם חיים גבוהים כ"כ ושם מלרים את"י ושם בערך נוקבא שמקבלת מזכר שלמעלה שהם השרים ולכן היה זה בזכות אמהות וכן היה ג' מיני דילוג וקיפון ז' בדורות כמ"ש דור רביעי וכו' וזה נקרא קיפון כי הדור הולך זה אחר זה והזמן נקרא דילוג כי הזמן בפעם ז' וכאשר חשב הקב"ה לקרב את הקץ ע"י דורות נבלע ע' שנה יחד וע"י הזמן חשב מזמן קודם ולכן השני' מהר, והקב"ה אמר

בָּא מְדַלֵּג עַל־הֶהָרִים מְקַפֵּץ עַל־הַגְּבָעוֹת: (ט) דּוֹמֶה דוֹדִי לִצְבִי אוֹ לְעֹפֶר הָאַיָּלִים הִנֵּה־זֶה עוֹמֵד

אחר

לאברהם ג' קילים שוגים. ח', ד' מחות שנה. ג' ודור רביעי וכו' והקב"ה קולר קלים הרחוקי' שר' מחות שנה חשב משולר ילחק וגם קן הדורות היה רחוי שיהיה שלמון מיולאי מלרים שהרי חלרון מיורדי מלרים היה. והיה נחשון מיולאי מלרי'. וזה שאמר (ט) לצבי או לעופר האילים.

נהג עמם במהירות וקפילות בבחינות חוץ אלו. ומ"ש משגיח מן החלונות מציץ וכו'. כי ידוע שהעונות הם מסך מבדיל בין הקב"ה ובין האדם כמ"ש עונותיכם מבדילים וכו' וזהו לומרו הנה זה עומד אחר כתלינו. שהקב"ה מזומן לגאלינו אבל הכותל מפסיק אך כשהאדם עושה תשובה תשוב השגחה ג"כ ומפרק הכותל. וים ג' מיני תשובה תשובה בלב. ותשובה במעשים. וכן כנגד זה חשוב ג"כ ההשגחה מדה כנגד מדה וכמ"ש תשובה ג' פעמים בגלבים והשבית אל לבבך וכו' ושבת עד ה' וכו' וב' ושב ה' את שביתך וכו' ושב כו'. והענין שאמר הכתוב כנגד ג' תשובות הנ"ל בלב ובמעשה. וכנגד תשובה בלב אמר והשבותה אל לבבך וכו' וכנגד תשובה במעשה אמר ושבת וכו' ומעשה בקולו ככל אשר אנכי מלוך. וכנגד זה פתח

במה

לקוטים ע"ד הנסתר

משיח. וג"כ ורוח אלקים מרמז על רוח הקודש וכמ"ש בפ"י פ"ח. אחת רוח אלקים חיים כו' והוא רוח הקודש. ואיהו רוח חכמה וביגה רוח עצה וגבורה רוח דעת ויראת ה'. שהוא רומז אל משיח. והוא רומז לכלול בתוכו רומזין כמ"ש בח"ר ק"ל ב'. והוא ו"ק בעלה דהוא רזין דאורייתא כנ"ל. פקודת תכיגת ויאמר אלהים יהי אור ויהי אור. ודע שהבה דאיהו אהבת חסד. שהבה מסט' דחסד כמו דכתיב ואהבת עולם אהבתיך על כן משכתיך חסד. וזהו אור דהוא חסד כידוע. ועלה אתמר שם תעירו ושם תעוררו את האהבה עד שתחפץ. ר"ל קן הזמין שהשיב אחיר ימינו והוא אור דכתן כמ"ש סוף תל"ז בזוהר דייתי פירקנא מיד ויאמר (אלקים יהי אור) והוא תליא באהבה אלא ע"מ לקבל פרס כמ"ש. דע"מ לקבל פרס אלטא עבד כמ"ש למטה. והוא גלותא תחת עבד כו'. וז"ש אית ירחה ואית ירחה אית אהבה ואית אהבה. ירחה דאהיל בר נש לקוב"ה בגין דלא נחית מנכסוי או בגין דלא ימותון בגוי בחייו כו'. ובגין דא הוה רחוס לי'. האי ירחה ואהבה לא שוי ליראת ה' ולאהבה דילי' לעקרא. שאינו עושה אלא בשכילו ולא בשביל ה'. ואינו יראת ה' ואהבת ה' שהוא שכינתא. ובגין דא אתקריאת האי ירחה ואהבה ע"מ לקבל פרס כו'. ובגין דא אמר קוב"ה השבעתי אתכם בנות ירושלים בצבאות או בחילות השדה אם תעירו ואם תעוררו את האהבה עד שתחפץ. דאיהו רחימו בלאו פרס. עד דאיהו יחפץ ולא על מנת לקבל פרס כנ"ל. ונם כפשטי' שלא לעשות כן כנ"ל. קרא ואמר מה אקרא כו' וכאמר התנא אל תהיו כו' (ת"ל ע"ו ב'):

כמה דמסיים וכד ה' תלהיך ורחמך והוא שיתן בלב מגשיך להקל מעליך. וכנגד הרחמנה אמר וכד וקבלך והוא במעשה. וכן בחבותיו במלרים היה ג' תשובות בלב. נגד זה אמר מלין מן החרכים כי החרכים הם קטנים מה שמלילים בנקבים הגבוה דקה מה שעושים בסתר והמחשבה שבלב אינו ידוע רק להקב"ה. והיה ג"כ מדה כנגד מדה שבטלה עבודה תחלה. ואח"כ כשעשו תשובה במעשה הטניח מן החלונות כי מן החלון רואים מה שעושין בגלוי ועשה הקב"ה ג"כ בפועל והוליא לותם. ואח התשובה במעשה היה גרוה ונעשה חלון גדול ונגד זה אמר מטניח מן החלונות, והיה כאן ד' סבות לגאולה. דחוק מלרים. וזכות אבותם. וזכות אמהות. והתשובה שעשו אל הם'. וכולן כתובין בתורה בפ' שמות. ושמע אלהים את נאקתם. הוא דחוקת מלרים, ויזכור את בריתו את אברהם כו' וידוע כי בכ"מ את רומז על הנקבה ולכן כתב ביעקב ואת יעקב ומוסף ואי"ו נגד רחל ולאה. וירא אלהים את בני ישראל. נגד התשובה במעשה שרואין הכל. וידע אלהים. קאי על תשובה במחשבה והוא מלין מן החרכים בלב וכנ"ל:

אַחַר בָּתְּלֵנוּ מַשְׁגִּיחַ מִן־הַחַלֹּנוֹת מֵצִיץ מִן־הַחֲרַכִּים: (י) עָנָה דוֹדִי וְאָמַר לִי קוּמִי לָךְ רַעְיָתִי יָפָתִי וְלֵכִי־לָךְ: (יא) כִּי־הִנֵּה הַסְּתָו הָלָף

הסתיו קרי עָבַר הַגֶּשֶׁם חָלַף הָלַךְ לוֹ

(י) **עָנָה** דודי ואמר לי וכו'. פי' שהקב"ה אמר למשה ואמר לאהרן שהרי אהרן היה מתורגמן למשה. ד"ח ענה דודי לפרעה שיגלה את בני. ואח"כ אמר ג"כ לי קומי לך וכו'. והטעין הוא ב' הגאולות הנ"ל ח' גאולה מטיעבוד שהיה היתה בתשרי וזהו קומי לך מטיעבוד והב' הגאולה מהגלות שהיה היתה בניסן וזהו ולכי לך ואמר רעיתי יפתי, ע"ד רעיך וריע לאיך אל תעזוב וידוע שקאי על הקב"ה וזהו בזכות אהבת אבות נקרא רעיתי, ויפתי שאתה בעלמך יפה ולכן לכי לך כי מחמת זכות אבות לבד לאו מספיק וגם מחמת זכות עלמן לבד וכמ"ש בסוף דברים כי מאהבת ה' אתכם ומשמרו את השבועה וכו' לאבותיכם כו' הוליא וכו' וז"ש אח"כ והיה עקב תשמעון כו' ושמר כו' את הברית ואת החסד כו' ובניהם כאו' לריכין להלטרף וז"ש רעיתי ויפתי:

(יא) **כִּי** הנה הסתיו עבר וכו'. פי' שהוא עת טוב מאד שאינו לא קור ולא גשם וכמ"ש מוליא לשירים בכוסרות. והטעין כמ"ש האלשיך על פסוק כובד אבן ונטל החול כו' שים ב' מינו משאות. א' שהיא כבדה בעלמה כמו אבן. וא' היא בעלמה קלה כמו החול כל לו"א, רק משא הוא מקובץ וכבה בגרות ים שהיא בעלמה גדולה ויש שהיא קלה בעלמה רק שהוא מוטרד כל היום תיוד אחת אל אחת. והבדל שבין הגשם להסתיו כי הקור הוא קשה מהגשם לשבול שאין מלטרין את האדם אלא מחמת שמוטפין על בשרו ונפשו קשה בזה וזהו כונת הכתוב לכל טורד וכו' ואשת מדנים וכו'. ביאורו כי רעת האשה קשה מרעת זולתו אם ים לו שונא כי השונא שמבקש רעתו יכול להתגבר עליו או להשלים אתו אפס אשת מדנים אינו פוטלת לו רעה גמורה אך מחרפתו תמיד כמו הגשם שאינו פוטל רעה בעלמו אפילו כאשר לכל טורד. ולפעמים ים גשם גדול ועובר לאחר זמן אך ביום סגריר הולך בנחת רק טורד כל היום וזהו אשת

לקוטים ע"ד הנסתר

(יא) **כִּי** הנה הסתיו עבר. שולטנו דשאר ממנן דפלאי כוכבית. הגשם חלף הלך לו שלטונות דערב רב. דערב רב קטין יותר מא"ה. שהם גשם טורד ליטראל. והן אשת מדנים. שהן יגרו מדון תמיד בין יטראל לאביהם שבשמים (ת"ו מי"ח תיקונים קמ"ב כ' כד"ה הגשם):

אמת מדגיש נפתוח שלין לעזרה קשה כמו מצוגע לאחר רק היה מתמהה מלין מצוחה ממנה. וכן נגזר על ישראל ב' מיני פורעניות שיהיו גרים בארץ לא להם וגם שיעבוד ועינוי, והגירות ליגי קשה מאד לאכל נפש האדם קלה להיות גולה ולהיות נע ונד לאכל מחמת תמידתן זה עינוי נפש יליו לאכל העינוי לעשות מלאכה שלא הורגלו בה דהייגו גזירת ועבדום שנתנו מה שרצו לאשה להיש הוא כמו הסתיו שהוא לעיר גדול שא"א לעמוד בה וז"ש כי הנה הסתיו עבר כיגה קושי השיעבוד לסתיו שהוא קשה ולאחר שעה טובה וכן כאן קושי השיעבוד לא היה זמן רב. והגשם הוא הגירות בארץ נכרי' כיגה בשם נפש שלין קשה כ"כ כמו הסתיו רק טרד לותם כמו הגשם וגם זה חלף הלך לו:

(יב) **הנצנים** נראו בארץ וכו'. העגין כי מחמת שהאדות מונחים בארץ מוכל לזכות בזכויון ולגולי שנופן מונחים בארץ לא היגו יכולים לזכות עבורן כמ"ש לקדושים אשר בארץ המה ולדיגי כו' וכן העגין בלוחות הראשונים ושניים שלא היה שמחה ליסראל כי"כ יום שניתנו בו לוחות שגיים שכיון שהם גנוזים בארץ לא תשכח העדות כי' וכן העגין בבהמ"ק וז"ש הנצנים נראו בארץ. וקראן נקגים שהם מלמיחין ישועה ליסראל כמו שלומחין האילנות ולכן עת הזמיר הגיע שיר שעל היש. וקול התור וכו' וזהו מ"ש

לוֹ: (יב) הַנִּצָּנִים נִרְאוּ בָאָרֶץ עֵת הַזָּמִיר הִגִּיעַ וְקוֹל הַתּוֹר נִשְׁמַע בארצנו

וקראו תור כמ"ש בזוהר שפתור יש לו ג' קולות ביחד זה אחר זה כן הוא ביסראל שאמרו נעשה ונשמע: בתופן אחר מטפר והולך גאולתה והוא ע"ד שאר"ל ואעבור עליך ואראך וכו' ונתן להם דם פסח ודם מילה וזהו הנצנים נראו בארץ. פי' שעשים התחילו לצמות כלומר שהתחילו לצמות הב' מלות הכ"ל בארץ פי' לפי' בח"ל שהוא במצרים נלטוו כמה מלות: ולא"כ עת הזמיר הגיע שהוא השיר שאמרו בהכילת פסחים כמ"ש השיר יהיה לכם כליל התקדש חג וליל שיש מכות בכורות וכן על היש שאמרו שירה. וקול התור נשמע וכו' הוא קולו של משה שנקרא התייר הגדול וכמאמר רז"ל שהיה קולו הולך ת' פרסה על ת' פרסה בכל ארץ מצרים. ואמר כאן תור מפני שים לה ג' קולות כנ"ל ח' למעלה וא' למטה שהוא נגד ג' גאולות עליונים ותחתונים כידוע וכן הוא לצון תורה שהגיע עת ליתן תורה. בארצנו הוא הר סיני שהוא חשוב כמו ארץ יסראל:

התחנה

לקוטים ע"ד הנסתר

(יב) **אלימלך** דת י'. נעמי דת ה'. מחלון ו'. רות בה אתדבקת ה'. ואתעבידת תורה. ועלה אתמר וקול התור נשמע בארצנו. ג"כ בה"א. (התור לותיות ה' רות לותיות תורה)

ונא' בת רבנו (שהמ"ל נק' ארץ) כי רות (היא רומזת) על השכינה אימא דיסראל והיא התורה (תי' ל"ת):

הניצנים דת עובדא דברחמית. והן ג' טפין דהג"ת אתכן. נראו בארץ הן ג' גוונין דקשת שהן ג' אתכן. והוא סוד אמ"ם. ג' ימים הראשונים תלת לומנין שאתין פועלין אלא ביסוד הרביעי. אימתי ביום השלישי. דכתיב ותוצא האדץ כדין נראו בארץ. שאז נוק' יולאה מבין הדוי. כמ"ש בא"ר. דבוקה בת"ת שהוא יום ג'. כו'. ולפי פשוטו. שאז הגילגים האילנות גוצרו והוציאו פירות עת הזמיר הגיע דת יום רביעי דהוה כי' זמיר עריגים דיום רביעי (בו) נבראו הקליפות בחסרון הלבנה כו'. וכן יום ד' נלח והוא לולע כו'. וז"ס אלף הרביעי שאדב בו ביהמ"ק. ובו זמיר עריגים ויז נלחם כו' דרכתי לבדי כו', ובאלף הג' הגילגים נראו בארץ שאז התחילו האכות ובו יצאו ממצרים וקבלו התורה ונכנסו לא"י וכנו ביהמ"ק: וקול התור דת יום חמישי דכתיב ישראל המים כו'. למעבד תולדין. שבו נבראו העופות ונכנסו התורים ע"ג המזבח והוא סוד ההוד שבו סוד התולדות תרין כולין וביעין כידוע. ועיקר בהוד שהם התפשטות הכיגה דת לא עביד כלא דת כו'. ונלה משום לשמים ת"ת שלכן נבראו [בד'] מאורות בשמים. והוד [משום] לארץ מלכות כידוע, ולכן נבראו תולדות בארץ וז"ס למעבד תולדות שהן עבדין תולדות ליסוד כו'. וז"ס המשנה והגמרא שאחתמו בחלף החמישי. והוא סוד ישראל המים. נשמע דת

בְּאַרְצֵנוּ׃ (יג) הַתְּאֵנָה חָנְטָה פַגֶּיהָ
וְהַגְּפָנִים סְמָדַר נָתְנוּ רֵיחַ קוּמִי
לָכִי לָךְ רַעְיָתִי יָפָתִי וּלְכִי־לָךְ׃
(יד) יוֹנָתִי בְּחַגְוֵי הַסֶּלַע בְּסֵתֶר
הַמַּדְרֵגָה הַרְאִינִי אֶת־מַרְאַיִךְ
הַשְׁמִיעֵנִי אֶת־קוֹלֵךְ כִּי־קוֹלֵךְ

ערב

(יג) **התאנה** חנטה פגיה. פגים הם התחנים בעודם רכים בתחלת למיחתו. והגפנים סמדר כו'. הטעין כי התחנה קלי על ת"ח כמ"ש נוצר תחנה כו' והגפני' חנטו סמדר הם בעלי מלות וחנטו קלי על שניהם. והטעין הגפנים שחנטו סמדר נתנו ריח וקלי על בעלי מלות והוא ע"ד שדרשו רז"ל על ד' מינים שבלולב שתרוג שיש בו טעם וריח הוא נגד ת"ח וההדס שאין בו אלא ריח הוא נגד בעלי מלות בלא תורה כו' ואמר על ת"ח לפי שהם עדין פגים שהיו קודם מ"ת ובעלי מלות הם עדיין סמדר הואיל ונודע לי מכם שאתם מוכנים להיות שלמים לכך אמרתי לכם קומי לך. וטעין זכרו כאן זכות תנות וזכות הדור כטעין שנאמר שומר הברית עד לאלף דור שיהיה לו הדור זכאי ויהיו בזו יחד זכות תנות וזכות הבנים:

(יד) **יונתי** בחגוי הסלע. ע"ד שאדרז"ל שישראל עד שלא עברו בים היו נמשלים ליונה שברחה מהגן הרודפה וברחה בנקיקי הסלע ורחמה נחם לקראתה ואין לה מנוס וכן מלריס היו רודפים אחריהם והלכו ליס וגלי היס הומים לקראתם והמה פונים אל הימין והנה חיות רעות כנגדם ואל השמאל ודבו הנחשים והעקרבים נגדם וכשהו עיניהם למעלה והביטו השמימה והנה שר של מלריס לוחם עמהם וזהו בחגוי הסלע ובסתר המדרגה היפוך מה שכתב והיית מעלה מעלה כשעולים במדרגות העלי' וזהו בסתר המדרגה שלא כי' לסם מקום להסתר והיו לריכים להסתיר עלמם גם מלמעלה. ואז אמר הקב"ה הראיני את מראיך פי' הראני עיד נסיון ל' כמו שראיתי כבר ממך והיינו דבר אל ב"י ויסעו לפני כמו שעשו כבר רלוני בחמרי ויבואו לפני פי החירות ולא שאלו אותי היך נתקרב לגד רודפים. מיד קפץ נחשון לתוך הים ושראל אחריו עד שבאו מים עד נפש ובאותו שעה אמרו הושיעני וגו' ואמר הקב"ה למשה הרם מטך וכו'. ואח"כ אמר הקב"ה השמיעיני קולך בשירה כמו ששמעתי קולך בלעקה. וזהו עזי וזמרת יה. מתחלה בעת לרה הי' עזי שאתפלל אליו להושיעני ואחר הישועה אומר לו בשירות ותשבחות ואמר מרלך קולך וכן במלריס כתב וירא אלקים

לקוטים ע"ד הנסתר

יום שני. וז"ס הללוהו בצלצלי שמע ישראל כו'. כאדלגו דא יום שבת כו' מלכות. והוא עוה"ב אלף השביעי (ויום השבת) לתיקו דוגמת ארץ החיים כו':

הניצנים אלין תכהן. הן ג' ספין הכ"ל שהן גוונין כמוה. ג' קולין דיו"ד. קולא וגונא ושבילא. ג' יודין דס"ג כו' (וסס נראין רק בארץ. כי בתחלה עלו במחשבה) כמש"ל ע"ז ב' עלא ימינא בההוא עד"ת כליל כו' ע"ס. ואח"כ יורדין לבינה ונלטיירו שם. ואח"כ יולאין הטפין בחג"ת. ומדיין בגוניו שהן ג' גוונין דלא מתחזיין כו' ואינן נגלין עד שמניפין למוקבא בארץ. וז"ס תתילד יוסף לפי שאין נגלה בחי' יסוד עד דעלו במחשבה כו' כמ"ש שם י"ז ח' ואפיק יסודא דעלמא כו'. ומההוא תוספת כו'. ור"ל בחי' הפנימית שבו (מזה תתילד יוסף) שהוא חי כזה. והוא הדעת. ואטמירו בי'. שם"ב הוא בגוניו כנ"ל. וכאשר נותן למוקבא שם נגלה. והוא ג' גוונין דקשת שנראה בארץ ואתגלו תמן. ואימתי אתחזון בשעתא דאתגלי קשת בעלמא. דהא בשעתא דקשת אתחזי. כדין אתגליין אינון וכההוא שעתא את הזמיר הגיע עידן לקלן חייבין מעלמא. אמאי אשתזיבו בגין דהנילנים נראו בארץ. והוא זכות תנות. וז"ס וזכרתי את בריתי יעקב כו'. והארץ אזכור. והוא ברית הקשת. ומאן מקיים עלמא ונריס לאתכהן דאתגליין. קל יכוקי דלעאן באורייתא וז"ס קול התור. ולכן אמר בארלנו בארץ הזה (פי' בארץ שלנו הגשמי). וז"ס אין העולם מתקיים אלא בהבל כו' (ביאור על זוהר ח"א דף ח'):

תלקים ויסמע לעקתם: כי קולך ערב. מן השירה שזמרו בליל פסח כמ"ש השיר יהי' לכם כליל התקדש חג: ומראך כסרחיתי כך כשנמשכת אחרי במדבר בארץ לא זרועה. נאוה לי אז לומר השמיעני וזהו שאדע כי לבבך לקיים התורה. והרחני קולי על מע"ט כי אלל תורה שייך שמיעה ואלל מעשה ראי' והוא כמ"ש בזוהר על פ' לאמר לאסורים ללו ולאסר בחושך הגלו כי כמו שהתבואה היא בקליפה ובמוץ ודבין תוכה ומוליכין תוכה ממאסר הקליפה שלה ואח"כ עדיין היא מעורבת במוץ שלה וזורה תוכה ברוח ונעשית יפה וברה כן הוא הענין בלדם כשהוא לאור במאסר יצ"ר בתחלה צריך לנקות מתחת יד סילא"ך וזהו ע"י מעשים טובים אך עדין לינו בה אל מקומו הראשון עד שיהי' לו לאור התורה וז"ש לאמר לאסורים ללו ואח"כ לאסר בחושך הגלו וכן כאן היו בחגוי הסלע ובסתר המדרגה ב' דרגי' הנ"ל השמיעני והראיני כנגד ב' הנ"ל:

(טו) **אחזו** לנו שעלים וכו'. הוא בעת שהשקיף ה' על מחנה מלריס ויהם וכו' ויאמר מלריס לנוסה כו' ואמר הקדוש ברוך הוא למלאכי השרת תפסו השועלים. והטעם לוחם לשועלים שהשועל כשהוא רוקד ורואה שמתנברין עליו אז הופך פניו לאברוח כך מלריס רדפו את ישראל וכאשר השכילו שה' נלחם להם אמרו לנוסה. ואמר אחזו לנו מפני שפרעה חשש לה' ולישראל שנאמר לא ידעתי את ה' וגם את ישראל לא אשלח ולכך אחזו לנו, בשבילי שניו בשבילי ובשביל ישראל · שעלים קטנים. ביאורו שעלים הם המלכים והשרים. קטנים הם דלת העם שמניהם פעלו רע לישראל כי הגלות נגזר לאיזה סיבה אך שרטי הגלות כפי מעשי הדור וכן גלות מלריס נגזר לאברהם רק כיון שניתנה רשות למשחית העבידו כ"ח ממלריס את ישראל כרצונו כמ"ש וימת מלך מלריס ויאנחו ב"י מן העבודה פי' כאשר ה' ממלך חי לבדו הי' משעבד עמהם ובשמת ויאנחו ב"י כיון שלא הי' לה' מושל היו הכל משעבדים עמהם וכן ויעל פרעה כל הבן הילוד וכו' ופירושו כמ"ש בפי' על מגילה שפרעה לוה להם אחם תשליכון וכו' וכאשר יבואו ללטוק אלי עליכם אחרוג אותם ואומר הבו עדים. ועשו רעה גדולה עם הגדולים ועם הקטנים וז"ש מחבלים כרמים הם הגדולים. וברמינו שמדר הם הקטנים. וכמ"ש כרם הי' לידידי וכו': (טז) **דודי** לי. ע"ד שנאמר והייתם לי סגולה מכל העמים. ואני לו שאמרנו נעשה ונשמע ופי' שכ"ל הי' המחוקק דודי לי ואני לו וכמו שאמרו רז"ל אחם עשיתם לותי מטיבה אחת בעולם ואני אעשה אחכם וכו'. הרועה בשושנים. שהוא אחוס ולבן והוא מ"ע ול"ת שנתן לנו ועי"ז ים שכר ועונש וכן ע"י משה ואהרן שהם סוד אחוס ולבן כמשארז"ל משה אמר יקום אדין וכו' אבל אהרן רודף שלום:

(יז) **עד** שיפוח היום. פי' משום שאמר לה שנלנים נראו בארץ שהוא בבוקרות אודם כשר כו' זהו עד שייר אבל אח"כ בעת שנבר חוס היום היינו בעת שעשו את העגל ואז ונסו הצללים. הם ענני כבוד שהיו כללים לישראל. ואמר לה הקב"ה כי לא אעלה בקרבך ואז היתה מדה"ר מתוחה וידוע שא"א בשום אופן שיהיה עמה וירחה אולי יבחר לו אומה אחרת ואז אמרו ישראל להקב"ה סוב דמה לך לצבי. ביאורו שאחרון ואל אל תחמה בדרך פן תדבק באומה אחרת ח"ו

ג (א) עַל־מִשְׁכָּבִי בַּלֵּילוֹת בִּקַּשְׁתִּי
אֵת שֶׁאָהֲבָה נַפְשִׁי בִּקַּשְׁתִּיו
וְלֹא מְצָאתִיו: (ב) אָקוּמָה נָּא
וַאֲסוֹבְבָה בָעִיר בַּשְּׁוָקִים
וּבָרְחֹבוֹת אֲבַקְשָׁה אֵת שֶׁאָהֲבָה
נַפְשִׁי בִּקַּשְׁתִּיו וְלֹא מְצָאתִיו:

מצאוני

תלת תרון על הרי בתר שהם סרים נבוהים וחדים מאוד ואין שם יושב כלל וכוונתם שיזכור להם ברית בין הבתרים: והמשל לאחד שסרחה על בעלה ועזבה בעלה וירחה כשיכי׳ במדינה ביושב שמא יבחר אחר אחרת ויזכרנה לכן בקשה ממנו לכל הפחות מי יתכן במדבר שלא תרחה אחר לגמרה לך במקומי ותלך על הרי בתר פי׳ חתוך זקוף שאין יכולין לעלות תלין ולא יבחר אחרת וכוודתי יזכרנה:

ג (א) **על** משכבי בלילות ע"ד שאמר דוד המלך ע"ה ה' לחרי ויסרי, ואמרה כי בעת שהלך בעלי ממני נסתלק ממני יסרי ונשארתי לבדי על משכבי בלי עזר וכן נעדר ממני לחרי וז"ם בלילות פי' בחושך: בקשתי וכו'. הזכיר ה' פעמים כנגד ה' דברים שנעדרו ממנה. וזה ענני כבוד. והשכינה שהיתה בהר. והתורה. והלוחות. ורוה"ק שהי' בהם. וז"ם כאן בפסוק ב"פ בקשתי ה' על שענינים שנעדרו ממנה וה' על השכינה שעלתה ממנה ולא מצאתיו:

(ב) **אקומה** נא ואסובבה בעיר וכו'. הענין ע"ד שאמר שה"מ במשלי חכמות בחוץ תרונה וכו' ברחובות וכו' ומושב שם ד' מקומות. בחוץ. ברחובות. בפתחי שערים. בעיר. וד' לשונות. תרונה. תתן קולה תקרא. תמריה תאמר. והענין שים לעיר ג' דברים ה' המקום שאר לפני העיר הנקרא סרטיא והוא חוץ לעיר מרחוק. והב' קרוב לשער הנקרא פלטיא הנקרא רחוב העיר. ושה"כ פתחי שערים והוא שער העיר שעם יושבים הזקנים לשפוט העם כמ"ש שופטים ושוטרים תתן לך בכל שעריך. והד' הוא תוך העיר עלמה. כן ים לתורה פרד"ס שהוא פשט התורה והוא בחוץ רחוק מן הכוונה עלמית. ודרש התורה הוא שדורשין מכל לות וריבוי לין בפ"ע ומרחיב את הלכה וזהו ג"כבחוץ. ורמזי התורה היא קלת פנימיות כשער העיר. וסודות התורה היא הכוונה העלמית שעולה בית אל עיר האלקים. וז"ם חכמות בחוץ תרונה כי בדיבור ים בו ג"כ ד' דברים ב' בקול להעיד מרחוק לימו נשמע שלא קול הברה וקול ריגה, והעומד מקרוב שומע קול בלא חיתוך לותיות והוא קול הקריאה לכל ג"י מה שמדברין עמו, וב' בדבור שלו העומדים בפנים ומדברים פא"פ נקרא מאמר כי מבינים תוכן הדברים והעומדים ברחוק קלת שומעין חתוך הלותיות לכל לינם מבינים תוכן הענין וקול דיבור. וז"ם חכמות בחוץ פי' הלומדין פשטי התורה שומע רק קול הברה וריגה כי השגתם מרחוק כדרך ריגה. וברחובות פי' בדרכי התורה שהוא מרחיב את ההלכה תתן קולה שהוא קרוב יותר מפשוטי התורה לך שניהם עדיין מבחוץ ברחם הומיות תקרא. בפתחי שערים שהוא הרמז שהוא פתח השער שהוא פתח לפנים היא תקרא כנ"ל בעיר שהוא תוך העיר שהוא סודות התורה שם תמריה תאמר. וז"ם רז"ל במקום ריגה שם תהא תפלה כי בתי מדרשות היו לגדולי לומדי הפרד"ס ובה"כ שם תשב"כ ואין שם שלא ריגה ושם הכל פיסס שאין בו חטא שם תהי' תפלה. (ועיין בפי' מצלי) וז"ם בעיר שהיא סודות התורה ואח"כ בשוקים שהוא

סמוך

לקוטים ע"ד הנסתר

(א) (ד) **על** משכבי לילות דאיתא גליות בקשתי את שלהבה נפשי ולא הוה מתן דיימת לי. עד דאיהו הוה אתי (וזה קאי) על גלות בבל (ולכן) כתיב שאברתי מהם כו'. שנכנה מדרה אבל בגלות הזה ודודי חמק עבר כו' (ת"ו מי"ח תיקונים קמ"ב ב' בד"ה והוינא אמינא):

כתן

סמוך שהוא הסוק והוא הרמז. וברחובות הוא הרכוב. ואבקשה גם בחון שהוא פשטי התורה בקשתי גם הלוחות והכל לא מלאתי. ותסב מתחלה סודות התורה ותח"כ הרמז ותח"כ הדרוש ותח"כ הפשט. וזה היפוך הסדר. לפי שמקודם כי' מסיגין הכל ולפי' סודות התורה ותח"כ לאבדה מהם הכל והיו מבקשין מלמעלה למטה לכן תסב כאן בהיפוך וז"ס אקומה נא לבקש השכינה במקום שהוא בתוך רגה לא מלאתי. ואסובבה בעיר בשוקים וברחובות שהם הג' מקומות הנ"ל עיר ושוקים ורחובות לא מצאתיו בתוך שמנים יום שהתפלל משה:

(ג) **מצאוני** השומרים וכו'. פי' הכהנים השומרי' משמרת ה': הסובבים בעיר. הם הלויים שעברו משטר לשטר והרגו חיים תחיו כמ"ש מי לה' אלי ויאספו אליו כל בני לוי ושאלתי לותם את שאהבה נפשי ראיתם פי' שלא חשתו כלל הרחיתם

(ג) מְצָאוּנִי הַשֹּׁמְרִים הַסֹּבְבִים בָּעִיר אֵת שֶׁאָהֲבָה נַפְשִׁי רְאִיתֶם:
(ד) כִּמְעַט שֶׁעָבַרְתִּי מֵהֶם עַד שֶׁמָּצָאתִי אֵת שֶׁאָהֲבָה נַפְשִׁי אֲחַזְתִּיו וְלֹא אַרְפֶּנּוּ עַד־ שֶׁהֲבֵיאתִיו שהבאתיו קרי אֶל־בֵּית אמי

לתם לת שאהבה נפשי והיא קלי על רוה"ק כי למרתי לולי נמלא שלש רות הקודם שהם לא חטאו בהם:

(ד) **כמעט** שעברתי מהם וכו'. ר"ל שהיתי זמן מה לאחר שבקשתיו ולא מלאתיו עד שמצאתי את שאהבה נפשי. פי' שחזרה לי רוח הקודם והוא היוס שניתנו לי לוחות שניות. אחזתיו ת הלוחות ולא כמו הרחטוים שלא יכולתי לאחוז. ולא ארפנו היינו שלא רפה ידינו עוד מן התורה כמ"ש התרפית ביוס לרה ולמרז"ל שלא נרפס ידינו מן התורה. עד שהביאותיו אל בית אמי הס ענני כבוד שגם זה הוחזר לי. וגם הס הסנהדרין. ואל חדר הורתי הוא הק"ק שהם השכינה שורה כמ"ש וכבוד ה' מלא ת המשכן. והדמיון הוא כמו הולד כשהוא בבטן אמו הוא נסתר כעלמים בבטן המלאה אבל יודעין שבודאי יש כאן טובר שאח"כ יולא לאויר העולם כן ה' באחרון נסתר התורה והשכינה

לקוטים ע"ד הנסתר

(ד) **בעץ** בפורקנא בתרייתא ברח דודי בשעתא שני. ואחילנא בגויי' ולא אשכחנא מאן דיימא לי מידי. וגב"ד אנא חומינא דבזמנא דייתי ואחידנא בידוי דלא יוזו מנאי. ואנא אחזתיו ולא א־פנו. תע"ג דהוא כתיב אגל על משכבי וכו'. משום דשם כ' עד שהבאתיו וכו'. וכאשר בא לבה"מ הזרתי לאחוז ואזיל מיני. אבל עתה כי עזה כמות אהבה וכו'. מיס רבים לא יוכלו לכבות את האהבה. והענין כמ"ש בסוף תס"כ שהתעוררת הזיווג הוא מהגבורות ושלהבת הרחימו. ותח"כ מ"ד מתגברין ונפסק האהבה. וכן בבה"מ מחמת רוב החסד והשלוה מרדו. כמ"ש ירכיבהו על במתי ארץ ויאכל וכו' כל הפרשה שם, ויסמן ישרון ויבעט וכו'. אבל בפורקנא בתרייתא תהיה האהבה גדולה כ"כ עד שמים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה. ולכן יהיה זיווגא תדיר דלא פסיק. ובשפע תמיד. והאהבה לא יפסוק וזהו הטעם שח"י (עכטיו) לקבל רוב טובה. אבל בחשר האהבה גדולה תיבו מזוק רוב טובה (שם כד"ה ואנא אחזתיו):

בליליא דשבת אתמר קמתי אני לפתוח לדודי בשבת. וכד נפיק שבת אתמר ודודי חמק עבר. ר"ל וזהו ענין הבדלה. כמ"ש. וכן רמיז לגלותא דנפיק שבת ותפלה. וז"ש ובהמות זמנא בקשתיהו ולא מלאתיהו קרתיו ולא ענני. עד דבזמנא דייתי זמנא אחרא אוחיד בידי' ולא אשבקיני' למיזל כמה דאתמר אחזתיו ולא ארפנו. וקאי על הגאולה. וכ"ה בשבתות. אלמלי שמרו ישראל כ' שבתות מיד הן נגאלין. דשבת רחשובה היא נגד בית"מ ראשון ושני שנתבנה ע"י אחד יום והן נגד יום השבת ולילה. ואח"כ הגלות לקבל ימי החול. אסתמכא בגלות בימי החול משארין ורוחא דנשמתא משבת בשברה. שע"י תוכל לקבל הנשמה בשבת הבאה לנמרי. ע"י הקב"ה. שלא תפול עוד. וכן אתמנו בגלות ונשלמה פריס שפתינו. שליבו לך ליוונים. וחיים משע בשיורן דבה"מ והתורה שנתנה לנו בשבת בסיני. שע"י נגה

לחירות

והסכינה בק"ק וכל הקרוב קרוב יותר מקבל יותר שפע התורה וכן בהר סיני הי' גבולים גבולים חלוקים להם לפיך יעמדו כ"ח לפי מדרגתו ויקבל השפעתו. וכיון לפי הסנהדרין שהיו לומדין התורה לכל ישראל:

(ה) **השבעתי** אתכם וכו'. פי' כיון שאזהר להכבה כמו שהיתה. השביעה את המשטינים שלא יערערו עוד כמ"ש למעלה:

(ו) **מי** זאת עולה. פי' בעיניהם יפלא מהיכן עלו לזאת המדבר: מן המדבר. שפת קבלו את התורה: בתימרות עשן. פי' כי במשכן

אִמִּי וְאֶל־חֶדֶר הוֹרָתִי׃
(ה) הִשְׁבַּעְתִּי אֶתְכֶם בְּנוֹת יְרוּשָׁלַם
בִּצְבָאוֹת אוֹ בְאַיְלוֹת הַשָּׂדֶה אִם־
תָּעִירוּ | וְאִם־תְּעוֹרְרוּ אֶת־
הָאַהֲבָה עַד שֶׁתֶּחְפָּץ׃ (ו) מִי זֹאת
עֹלָה מִן־הַמִּדְבָּר כְּתִמְרוֹת עָשָׁן
מְקֻטֶּרֶת מֹר וּלְבוֹנָה מִכֹּל אַבְקַת
רוֹכֵל

הי' ק"ק והיכל ועזרה מתחלה לתר ק"ק ועכשיו לתר ההיכל שבהיכל הי' ג' דברים מזבח בחמצע ושולחן בלפון ומנורה בדרום וז"ש בתמרות עשן היא המנורה שהיא עול' עשן תמיד כתמור. מקוטרת מור ולבונה וכו' פי' מור היא המזבח שהקטירו עליו קטורת ומור הוא הרחם של כל בשמים כמ"ש בשמים רחם. ולבונה הוא השולחן שהקטירו עליו שני בזיכי לבונה. מכל אבקת רוכל היא העזרה שפת שחטו והקטירו כל הקרבנות. ופי' כולם תמהו על גדולתן שהיו להם ד' מיני חזיות הם המנורה בהטיבו את הנרות והם הקטורת וגם הלבונה הזכה שהיו

לקוטים ע"ד הנסתר

לחירות ולא נפול עוד. וע"ל קמ"ד ח' בגין דכנלותא קדמאה לא כו'. תכל בפורקנא בתרייתא כו' דלא יתעבדין בה וכבוהא לעולם. ויתבנו ב' כהמ"ק בגין קיים לעלמין כמ"ש בפ' פנחס. וז"ש לא תעבקיני' לאיזל כו'. עד שהכיאותיו אל בית אמי דא כי מקדשא דלעילא. ואל חדר הורתי דא כי מקדשא דלתתא. ואל חדר הורתי. שהיה שם הורה נגר. חדר המטות. דכ' שבתות היא שבת תחתון ועליון. וביניהן הן ו' ימים. ולכן הי' זוכה לשבת עליון שלמח דחירו. וכן בפורקנא בתרייתא ע"י התורה שהוא ו' ימים. שהתורה הוא ותו"ו כמש"ל ריש תכ"ה ע"ש. זוכה לחירו. ולכן כשאומר ב' שבתות וו' ימים בתורה זוכה לנשמת חיים (שם בד"ה עד דכזמנא):

(ו) **מי** זאת עולה מן המדבר דא טירחא דסיני כו'. מקוטרת מור דא קוב"ה דאתמר בי' אלך לי אל הר המור. ולבונה דא סיהרא קדישא עלה אתמר ואל גבעת הלבונה. דמור דכורא ולבונה נוקבא. כמ"ש מדלג על ההרים מקפן (על הגבעות) וכבר כ' החילוק בין הרים לגבעות שהן זכרות ונקבות. מכל אבקת רוכל דא נדיק דאיהו כל כלילא כלא. דכלילו זו"נ. ד"א נואתך דא תורייתא דבע"פ הלכה למשה מסיני. ר"ל דהוא הנותר סיני. שכמו שהנותר מחבר הרחם שהוא שמים עם הנוף שהוא הארץ. כן תורת סיני. שבו הטה הקב"ה שמים על הארץ. מקוטרת מר. אמר מר. דהוא מימרא דגמ' (מפרש הכל על תורה שבע"פ). ולבונה לבין הלכה. מכל אבקת רוכל דא נדיק. דאית בי' מכל מיני. ר"ל כלל הגמ' דאית בה כלא. והוא נהורא דתורייתא דבע"פ. וז"ש ודא נהיר לה לתורייתא דבעל פה (ת"ו מי"ח תי' קמ"ד ח'):

מקטרת מור דא גלותא דשחרית דתקן אברהם דהוא מר. דהוא בשמים רחם. רחם לכל הבשמים מר דרור כו'. דאברהם רחם אמנה. והוא הר המור. המוריה. ועוד מקטרת מר. נרור המור דודי לי ודא נגה דסליק לה בימינא. ור"ל מקטרת שקשור במור והוא נגה. והוא נרור במור נרור החיים כו'. ואמרה שכינה נרור המור דודי לי דנגה שיהו דידה. וע"י דחסר קשור בנגה עי"ז דודי לי. לכן כתי ילין. דשדים דידה הוא דרגא דשרה תחת אברהם. כי תחה יפת מראה את הוד יפיה. כמ"ש בהילות פ' בראשית. הה"ד נעימות בימינך נגה בימינך הוא חסד. ונעימות הוא נעים זמירות שכינה דוד מלכא דסלקי ביה חסדי דוד הנאמנים. ולבונה דא הוד דסליק לה בגבורה. דקאי ג"כ מקטרת (לשון התקשרות. וז"ש דסליק לה) ולבונה לדוש והוא הוד כו'. וכאן כל הסד ל"כ וגו"ן וו"ה (פי' כי ל"כ הוא י' חכמה ל"כ נתיבות חכמה. וגו"ן ה'. כינה (נס"כ): מכל אבקת רוכל דא נדיק דסליק לה בעמודא דאמצעיתא. דג"כ (קאי על) מקוטרת כנ"ל. וכל הוא יסוד. ואבקת הוא דרגא

ויאבק

ירכו היינו שמזומנים לו כל מיני זיין ומשתמש בהם בכ"ח כי לא היו משתמש בהם היו כלום ולזה היה חרבו וכו'. והד' מפחד בלילות מפחיס כנ"ל כי יש לו ... שהוא ת"ח והיו רוצה להטריח ולייגע עלמו ויכולין ללכדו לכן אמר מפחד בלילות שלריך שיהיה פחד הניהנס עליו שלא יפול שם כמ"ש לחברי לדס מפחד תמיד ומקשה לבו יפול ברעה ואין רעה אלא גיהנם. וזהו שני דברים שלריך להיות הדיין בקי בהם שיהיה בקי בתורה שהוא כמו כלי זיין ושיהא בקי בישובו של עולם שהוא כמו תכסיסי מלחמה וזהו שכתיב בולם אחוזי חרב שהם בקיאין בתורה ויודעין כל דין על בוריו ומלומדי מלחמה שהם בקיאין בישובו של עולם. איש חרבו וכו' שהם משתמשין תמיד שיהיה הדין ברור בידו לפסוק לותו. מפחד בלילות שהם מפחדין מניהנס שדומין ללילה ורוחין שלא יטעמו טקר ותוכב בפ' חלו הד' מעלות שהם נגד חנסי חיל ירחי חלקים חנסי חמת סונאי בלע ובפסוק שלפניו שלש מעלות שהם הגה כו'. בשים וכו' מגבורי (וכ"ז) [וכו'] כנגד חכמים ונבונים וילועים בבחר משה:

(ט) **אפריון** עשה לו וכו'. עתה מבחר פרטיות המטה דהיינו העלים שבו הוא מובחר העלים ועמודיו כסף ורפידתו הוא מה שסובב עליו הוא של זהב ופי' חדר הוא

ט יְרָכוֹ מְשֻׁפָּחַד בַּלֵּילוֹת: (ט) אַפְרִיוֹן
עָשָׂה לוֹ הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה מֵעֲצֵי
הַלְּבָנוֹן: (י) עַמּוּדָיו עָשָׂה כֶסֶף
רְפִידָתוֹ זָהָב מֶרְכָּבוֹ אַרְגָּמָן
תּוֹכוֹ רָצוּף אַהֲבָה מִבְּנוֹת
ירושלם

ע"ד הנסתר

שהן דכורין אמר שבים כו' מגבורי ישראל לשעלה עד"ח שנטרין מטתו. וז"ש ואינון נטרין ערסיה (תי"ג כ"ג כ'):

בשטרא דמשכבו אית עלייהו כמה ממנן דאתקריאו לילות. דעלייהו אמר דוד לף לילות יסרוני כליותי. דאמר שם אברך את ה' אשר יעלני ליולי בדרך הטוב מאחת מורת שמים. ולף לילית כו' שירת משב' דלהון. ולכן שויתי כו' לחוץ. וכן אמר בלמה שהים גבורים כו' מלומדי מלחמה והכל מפחד בלילות משב' דלהון. (ת"ע סוף קכ"ב כ'):

כך דיינין דדיינין דינא. חרבא תליא על ריסייהו מלעילא. ר"ל כמ"ש לעולם ירחה עלמו הדיין כאלו חרב כו'. שנאמר הגה מטתו בלשלמה שהים גבורים כו'. ושיקר זה הענין על כל שהה היכלות שכ"ח כלול מעשרה. והן שהים גבורים. ושם מפחד בלילות כמ"ש בפ' תרומה בסוד ולילה לליולה כו' ומטתו ק"ק חדר המטות. והוא שלשלמה מלכא דשלמא דיליה כמ"ש בפ"ש לקמן וכולם לאחוזי חרב מלומדי מלחמה. שבאן הוא המלחמה והוא בללותא כמ"ש בתיקונים. בסוד חרב ורומח. נטיל קירטא בידי' כו'. מאן דקטיל ההוא חויא כו' יהבין ליה ברתא דמלכא דאיהי לללותא כו' ואמרו מפחד בלילות מפחדה של ניהנס שדומה לליולה. שהוא היכלין דסב"ח נגד היכלות אלו. שהן (פי' היכלין דס"ח הן) ניהנס, כמ"ש בפ' פקודי בהיכלא אחרא כו' בסט"ח דאיהו ניהנס. וע' בפ' ח"מ דף ס' ר"ם פתח ואמר הגה מטתו כו' מאי מטתו כו' מאי מטתו דא כורסי יקרא דמלכא כו' ע"ש כל המאמר (ביאורו להיכלות ברחבית מ"ד ח' ד"ה בנין דהאי):

(י) (**מרכבו** תרגמן) ר'נמן ר' רפאל ג' גבריאל מ' מיכאל כ' נוריאל. ורזא דמלה מרכבו תרגמן. ר"ל מרכבו של הוי"ה (הוא) תרגמן כמש"ל קכ"ד ח' וש"מ. (ור"ל כי המלאכים הנ"ל תרגמ"ן כלילן כל גווני. כי תרגמן כלול כל גווני כמ"ש בפ' ברחבית מ"ד ח' היכלא חמיסאה כו'. חד נהורא כעין תרגוזא. נהורא דא כלול כל גווני דנהרין. נהורא חוור וסומק וירוק ואינם תתכולין חלין בחלין כו'. והן ד' המלאכים שהן בד' גווני כמ"ש רבינו כאן בד"ה חית עיונין ושם בדף קכ"ד ח' אמר וז"ל תרבע תתון מתלבשין בתרבע גווני חלין. י' בגוון חוור. ה' בגוון סומק. ו' בגוון ירוק. ה' בגוון חוכם עכ"ל. וביון שד' המלאכים הן בד' גווני נמלא הן מרכבו של הוי"ה) ח' (מתרגמן) חור דאיהו בחלין תרבע גווני. שמתלבש בתוכם דוגמת הבתר בד' חותיות הוי"ה, והבתר הוא ח' שמתלבש בתוכם חי"ה חו"ה. וכ"ה כאן כמ"ש. ח' חור פניאל ואיהו מט"ט שהוא מלא דרכיב עליהון כו' והוא בתרא דלהון וע"ל ת"ה. ותע"ג שם' חור נהיר בה' גווני הוא לפי הגווני. אבל החור בעלמו היה פשוט

הוא המסכן מעני הלבנון פי' מעלים יקרים מאד והרמז הוא על ל"ב ונו"ן. שהם ל"ב נתיבות החכמה ונו"ן ש"ב: עמודיו עשה כסף. הם עמודי האהל שעליהם היה הקלעים. רפידתו זהב. הוא האהרן שהם מסכן כבוד הש"י: מרכבו ארגמן הם הירושות של תולעת שנאמר ותולעת שני זהב וארגמן. ונקרא מרכבו שזהו עיקר המסכן כמו שכתוב ועשית קרסים למסכן ובירושה עזים מכסים לאוהל על המסכן ואמר ארגמן שהוא המובחר שבכולם והם הרכבה מיני חיות המרכבה שסימנם ארגמן והראשון והאחרון הוא אחד וזהו מרכבו ארגמן תוכו רצוף אהבה בתוכו שכן כבוד השם יתברך על הכרובים. והענין כי לבית לריך ג' דברים בית יסוד תקרה שהוא ר"ת בי"ת וזה עמודיו שהם הכתלים העמודים שמקיפין את האהרן והמסכן בית עשה כסף מחשקים כשף רפידתו

ירושלם: (יא) צאינה וראינה בנות
ציון במלך שלמה בעטרה
שעטרה־לו אמו ביום חתנתו
וביום שמחת לבו:

הנך

זהב הוא האהרן יסוד מטתו שלשלמה מרכבו תקרה הוא ארגמן ירישות המסכן שכלולין מה' גוונין שהם לבן תכלת תולעת שני לחדוש תכלת שאור ירוק ממולע לחדוש ולבן תוכו רצוף אהבה מבנות ירושלים. שכל האומות נקראו בנות ירושלים רשפי אש בלבם יקוד כיקוד אש של המסכן ואהר המטות שבתוכו:

(יא) **צאינה** וראינה וכו'. עתה תומרת לרשותיה לאיזה ורחיזה בעטרה שעטרה לו וכו' פי' כי כתיב וכל אחד לא יהיה בהאל מועד ואמרז"ל לפילו חיות הקודם דכתיב דמות פניהם פני אדם. וזהו צאינה וראינה בנות ציון פי' ת"ח שהם מלויים בהלכה שעטרה לו אמו. הם הת"ח ואמרו שמתחלה קרא להם בנות ואח"כ אש והגמ' היו מובן. והענין כמאהרז"ל שאל רשב"י את ריבר"י מהו בעטרה וכו' משל למלך שהיה לו בת והיה מחבבה לא זז מחבבה עד שקראה בתי

לא

שער נפתלי

לבאורה הני תרי מימרות די"ח תי' ותכ"ח שתרן אהדדי וצ"ל דדייק רביני לתרן בזה.

כי בחמת יום חתונתו היא שכינתא תתאה שהיא הכלה דילי' שמתחתן עמה. אבל החתונה בעלמה שהוא החופה הוא משכינתא עילאה, וכן ביום שמחת לבו. לבו היא שכינתא תתאה שנקראת לב והי' טיבו ולבי שם כו'. אבל השמחה בעלמה בחה מחימת עילאה. כן נראה לבאורה:

לקוטים

ת' לבד. כמ"ש בתוספתא פ' יתרו. ונק' אור פני אל שהוא אור המתלבש בפנים של החיות. והנה החיות הן מתפרדין ולפנים הן אחד. והן בסיומן שכולן הן אל. ומש הוא נהיר בפנימיותם הן אל. וזהו פניאל שם הוא אור דנהיר בהון וז"ש אור פניאל וכנ"ל אתקרי שר הפנים שהוא בפנים דלהון. ואיהו רזיאל שהוא אור פנימיות התורה רזין דרזין. שד' חיות הן פרד"ס כמ"ש תנ"ך וכפ' כרחצית. ור"ז הוא אור כמ"ש והוא בחושבן אור. כמ"ש בתז"ח. והיא אור פני של התורה. וז"ש ואיהו אוריאל אור של המלאכים והחיות דהן אל והוא ר"ז. ואיהו ממונה על רזי אוריתא והוא גלי עמיקתא ומסתרתא שלפני הרזין הן עמוקות שהן חשך ולכן נקרין לגלות. כנין דחשך איהו לבושא דאור. אור הוא ר"ז. ר"ל הוא ר"ז בחושבן. וכ"ה הרז אור התורה. ופשוטו הוא חשך. ולכן מגלה עמוקות מני חשך (ת"ע קכ"ו ח'):

(יא) **הא** ניון דאיהו שכינתא נפקא בכל קיטוטין דילה כו'. ואתן נפיק מעוטר לגבה. וכל עלמא אמרי לאיזה ורחיזה בנות ציון במלך שלמה בעטרה שעטרה לו אמו ביום חתונתו וביום שמחת לבו. חתונתו שכינתא עילאה (דהיינו) חופה דילי' (כידוע שחימת עילאה מסככת על בניה). שמחת לבו שכינתא תתאה. יום דתרוויהו עתידה דתתעטיא. שהוא נקרא יום. ונאמר בשניהם יום. שמתייחד עם שניהם כיחוד: (ת"ו מי"ח תיקונים בסופו):

בעטרה שעטרה לו אמו ביום חתונתו וביום שמחת לבו. ביום חתונתו זה שכינתא תתאה. דהיא כלה דילי' וביום שמחת לבו זה שכינתא עילאה. דכל השמחות ממנה כנ"ל. דכל השמחות הכל בחימת עלאה עולם הבאה שהין שם דין ועונש (תכ"ח מ"ח ב'):

הנך

לא זז מחבבה עד שקראה לחותי לא זז מחבבה עד שקראה לחמי וכו' והוא כי תרז"ל לא כמדתו של הקב"ה מדת ב"ו מדה ב"ו שמוכר חפץ לחבירו המוכר עצב לכל הקב"ה נתן תורה לישראל ואמת וקבה שאין המשל דומה למשל דשלמה ב"ו המוכר עצב שאין לו לחבו חפץ שמכר לכל כאן גבי תורה למה יעצב הקב"ה כי לפשר לו ג"כ לעסוק בתורה לכל העניין הוא שהקב"ה שנתן תורה לישר אל ולא שעסק בתורה לומר הלכה בשם ב"ו כעין שליעזר בני לומר ולינו מחדם בעלמו כעין רבה שהכריע טהור טהור . והעניין שהעליונים צריכין לתחתונים כעין אב שאינו יכול להוליד בלא אם רק האב מזריע טיפה שהוא כלל האדם העולה ואח"כ באמצי האם נפרטים צורך האיברים . וכן מן השמים יורד טל ומטר שהוא נכלל הכל וכמ"ש לפילו דגים שבים מתברכים מן הטל ומטר ואח"כ הארץ מוליאה למיניהם ונפרטים כמ"ש אני אענה את השמים והם יענו את הארץ והארץ תענה את הזרע , וכן ויולידה והלמיחה וכו' , וכן זורע לדקות ר"ל שהקב"ה זורע לדקות הלדיק שהם הכלל ואח"כ מלמיח ישועות מן הלדיקים הנ"ל , וכן כי לא ילח מעפר חון ומחדמה לא ילמח עמל רק אם זורעין בה היא מלמחת וכן כל ענייני עה"ז לף שהוא סיבה כל הסבות ועילות כל העילות נתן ביד האדם הזריעה והאריסה וכן שאר סיבות האברים שאילולי הם לא יצאו הפעולות , וכן ענין התורה שלא נתן לנו כ"א האומר והלומד נשתנית כאי עשית הפיטלים שהמה הת"ח כמ"ש אתם אפי' מזידין כו'. והנה ג' מדרגות באדם כשהוא לומד אצל רבו הוא במדרגת בת תיוק יונק משדי אמו וכן ערך קבלת כל חכמתו מרבו כערך הבת שמקבלת מאביה שכל מעשה ידיה לאביה ואח"כ

ד (א) הִנָּךְ יָפָה רַעְיָתִי הִנָּךְ יָפָה
עֵינַיִךְ יוֹנִים מִבַּעַד לְצַמָּתֵךְ
שערך

כשנעשה חכם ואין לריך עוד לרבו הרי הוא כאבר לרבו בחכמתו כמו האח והאחות שאין משפיעין זה לזה וז"ם אשה מספרת עם בעלה כי התורה נקרא אשה כמ"ש ת"ה מורשה אלא מאורשה וכמ"ש היא תשיקך , ור"ל שהיא רואה אותו ומספרת עמו כי התורה יושבת ומלמדת עמו כמ"ש בתד"א, שכל הוא היעו רואה אותה ולכך אמר שהיא מספרת עמו ואח"כ כשנעשה חכם ולומד לאחרים ומשפיע לתלמידיו כמו שמשפיע האם לבנה נקרא אם ואז הקב"ה אומר הלכה משמו וקורא לו אמו כנ"ל וז"ם שמתחלה קורא אותה בת כלומר שמאמתי אתה בת שאתה לומד מרב הרי אתה בתי כמו ואני נסכתי מלכי שפי' שאני עשיתי אותו למלך כן הוא כאן בתי שאני עשיתי אותך לבת ואח"כ אחותי שנעשה לאבר והרי את אחותי בעשיתיך לאחות ואח"כ אמי שעשיתי אותך לאם שהרי הוא מלמד לאחרים והכל הוא מאמת התורה , וזהו שאמרו אם בניך לך הדבר כאחות היינו שאתה היית במדרגה אחות כנ"ל אז רשאי אתה להורות אבל לא מי שים לו רב בעיר היינו שלריך לרבו ומדמה מלתא למלתא והיינו הולך וכנ"ל, וזהו צאינה וראינה במלך שלמה בעטרה שעטרה לו אמו . אבל אותו אינם יכולין לראותו רק בעטרה כמ"ש בזוהר שעטרה לו אמו הם ישראל שמעטירין לו בעטרה ולילין ופרחין שמחדשין כנ"ל : ביום חתונתו . הוא מ"ת . וביום שמחת לבו . הוא בנין המשכן שאז היתה שמחה לפניו כיום שנגברה בו שמים וארץ שאז היה עיקר נשואין שמחת לב האשה כנ"ל :

ד (א) **הנך** יפה רעיתי הנך יפה . פי' בתואר ובמראה . ור"ל הנך יפה מחמת אבות הן רעיתי הנך יפה מחמת עלמך . ואמר הנך , שאיתיות הנ"ך אין להם

בן

לקוטים ע"ד הנסתר

(א) **הנך** יפה רעיתי. הנך יפה עיניך יונים . הנך יפה עיניך ולפיכך הנך יפה רעיתי לך. וכמ"ש כלה שעיניה יפות (כל נופה) אין לריכה בדיקה (ת"ע קכ"ה ח' ד"ה דאמר כה) :

בן זוג בח"טב"ח כך תהא אין לך בן זוג ביופייך שאין לך חבר: עיניך יונים. פי' כמו שאעל היונים העינים שויס כך תעלך והן הנביאים כמ"ש ליפה נתתיך וכמ"ש כי לנביאי היוס יקראלפניס הרואה הם כיונים שאינס סותרים זה את זה וכולן אוין: מבעד לצמתך. פי' הוא הסער שבסוף הרחם והם הנביאים שלומדין תעל הת"ח שנקראים למת לפי שהן מלומתיס ודבוקים להקב"ה כמ"ש וכי תפבר לדבק בהקב"ה תלה כו': שערך. הוא הסער הם בערד העזים שהולכין מן הר גלעד זה תעל זה. והטעין שערך הוא כיצוי תל הנזירים שמגדלין תערן ופורסין מן העולם הם בערד העזים שהם בני הנביאים והת"ח שנלשו מהר גלעד שלמדו תעל תליהו שהיה מתוסבי גלעד שהם היו מפורסין מן העולם ותמר. מהליהו לפי שבימיו היו הרבה נביאים כמ"ש במלכי'. ור"ל שערך מחיברין יחד שאין ביניהם קרחה כמו ערד העזים שהולכים מחיברים יחד, מהר גלעד יחד הר זה יותר מהתר הרים ע"ד שהמ"כ ומקנה רב היה לבני רתובן ולבני גד וירתו תת תרן יעזר ותת תרן גלעד והגה המקום מקום מקנה, והטעין עיניך הם הנביאים שהם עיני ישרתל מבעד לצמתך כמשרז"ל משה קבל תורה מסיני ומסרה כו' לנביאים כו' ולמתך הם הסערות של המלת והוא כיצוי לת"ח שדורסים על כל קיץ וקוץ תילי תילין של הלכות: כערד העזים שגלשו מהר גלעד. כי התבירה לתחונה היו יעקב ובניו וכן הוא עתה מיוסבין תבורות תבורות ועוסקין בתורה:

(ב) **שניך** תמר שניך קליבות במוסבן שכל ת' מלמטה מכוון כנגד לוותו שלמעלה, כערך הקציבות. שהרועה מונה לותם קליבות זוג זוג ונם הם לבעות כמו העדר שעלו מן הרחצה ונם בויס בגדולם תחת לתחת כמו העדר כשעולדים תלומים שויס בקומה, ונם הם שלמים שלא נפל בוס בן מהם וזהו ושכלה אין בהם, וקתי על העדר שלא נשכלו וכך תתה שלימה בכל המעלות הנ"ל, והטעין שניך הן העורכי מלחמה וכמ"ה כי הכית תת כל לויבי לתי שיני כו' כמלת נקרת מי שרולה לתבד תת תביבו בלשון הן, וכן עורכי מלחמה קרתן בכעוי זה זה שהולכין תת לויביהן כמ"ש שיגיע דפרזלא והן קלובות במנין כעדר ותין בהם תטא, וזהו שעלו מן הרחצה: שכולם מתאימות פי' שכולם שוין בגדקותם ושבלה אין בהם. כמ"ה לא נפקד ממנו תים. כי למלחמה היו לריכים ד' דברים. א' שיהיו מיוחסין גדולים שיהא זכות לבותם מסייעתם כמ"ש חז"ל תם היה תביו יולא למלחמה תין לריך לבדוק תחריו עוד מפני שמפתמת הוא מיוחס כג"ל והב' שיהא נקי מחטא ותם תטאו יבובו והג' שיהיה בלא מום כמ"ש יד ביד וכו' וכתיב כי תלא למלחמה ותמרו מכתן שלמלחמה לריך שיהיו שלמין בלי מום והד' שיהיו יכולין לסמור תת עלמן בשעה שיולאים למלחמה תפילו מעבירה קלה שבקלות ותפילו מדיבור קל כמ"ש וגסמרת מכל דבר רע. וז"ש כערך הקצובות כלומר שמיוחסין מאד קליבים מרחם ועד סוף כולם גדולים בתורה ובמלית שעלו מן הרחצה. פי' שעלו מן עוותיהם ורחלו מהן כמ"ש רחלו הזבו וכו'. שכולם מתאימות. פי' שאין בהם מום ושבולה אין בהם שיכולין לסמור תת עלמן בעת המלחמה שלא יכשלו שום א' מהן פתחום בדבר קל.

(ג) **כחוט** השני שפתותיך. פי' שהכ"ג ביוה"כ מתחילה היה לומר תלת ה' תטאת העם היה והרי הוא כמקטרג עליהם

נאוה

לקוטים ע"ד הנסתר

(ג) (**בריש**א) ז"ת. הועתק יב' פניס בב' גווני הן הנ"ת [כי השמת הוא ת"ת. ותרין גווני דלגאין דאינון

עליהם לך הענין שלריך להתוודות על החטאת ומודה ועוזב ירוחם וכמ"ש הכתי נשפט אתך על אמריך לא חטאתי והאמר ומודה ועוזב ירוחם ולכן תולין בכהמ"ק לשון של זהורית להרחות שאתה חטאתו אבל אתה תלבין אותו ותכפר לנו וכן הכ"ג לומר אנא חטא העם הזה אנא כפר נא כו' וז"ש כחוט השני שפתותיך. שתחילת הדיבור הוא כחוט השני ומקטרג ומדברך נאוה שהוא היו אלא כדי להתודות ולומר אנא כפר נא וכחוט השני של לשון זהורית. ועוד כחוט השני הם הלויים שאומרים שירה על היין שהוא אדום. ומדברך נאוה. הם הכהנים המוריס הוראה שהוא מדת החסד. וע"כ תשיב מקומות שבהם שימים ופעולה

נָאוָה כְּפֶלַח הָרִמּוֹן רַקָּתֵךְ מִבַּעַד לְצַמָּתֵךְ׃ (ד) **כְּמִגְדַּל דָּוִיד צַוָּארֵךְ**

בנוי

ברחם ועתה לומר כפלח הרמון רקתך. פי' רקת הוא העגול של פנים החלק בלא שער והם שאר העם וז"ם חז"ל אפילו ריקנין שבך מלאים מצות כרמון לפי שהרקת בלא שער ולהם דימה שאר העם הריקנין ואמר שהם כרמון. ואמר כפלח הרמון לפי שהם שני חלקי פנים והם נגד ימין ושמאל עשה ול"ת: מבעד לצמתך פי' שהם תחת הת"ח וסרין למשמעתם כל מה שאומרים להם הת"ח. למקך הם הת"ח:

(ד) **כמגדל** דוד צוארך כו'. לומר לותרך שבו תלוי כל חיות הנוף בקנה ושבט הוא כמגדל של מלך דוד, וגם אתה נבוה מאכמך ולמעלה כמו המגדל שהוא בנוי לתלפיות

לקוטים ע"ד הנסתר

דתיכון חיוור יסימך חיכון הו"ג] וכ' ניק' ופומא נהי"ס [כי תרין ניקבין דהוטמא תרי נביאי קשיט נו"ה. פומא כרתא דמלכא ת"ל. וכה לבון למודים דתיהו לדיק יסיד] וג"ר חיכון הנסתרות כנ' מוחין. ועל פומא ולבון הכ"ל אתמר כחוט השני שפתותיך זהו פומא. ומדברך הוא הלבון. נאוה בתורייתא דהוא לבון למודים. דתיהו לדיק שהוא ספר תורה. פומא כללא דכללא. כמ"ל שהן ע"ם בתיקונין כתפין. ואמר דפומא כוללת כולן. דמלכות לעולם כוללת כולן. ומפ"ו. קול ודבור ו"ה. הכל ה'. והפה הוא נוקבא יו"ד כשהיא סתומה והוא הוי"ה עלימה. והוא (כמו ביד) יו"ד קמ"ץ סתום בחכמה. ה' פתח בגפתא היד כה' תלבשתן. וכן פה. כשהיא סתומה היא יו"ד. וכשהיא נפתחת מיליאה הכל כלילא כה' מולאות. ומולידה קול ודבור. ובלבא הוא סתום. וכשהיא בחומת חז פעור רחם נפתחת. וכנין דא כחוט השני שפתותיך ומדברך נאיה. עתה מפרש ומדברך עם החוט כללא דסם. דחיט הוא בעוללא נוקבא יו"ד. (והכל וקול ודבור הרי כלל הסם כנ"ל) (ת"ו מי"ח תי' קנ"ד ח'):

היכלא שתיתאה הכא הוא רוחא דתקרי חוט השני. דכתן הוא סוד הפה כמ"ש בה"כ קכ"ג ח' מתי פומא תלא דעת גניז בפומא דמלכא דתקרי תשחרת פשיטותא דכל גווינין אתחדין בי' כו'. כדין תיקרי פה ה'. וכתן כל גווינין אתחדן ברזא דד' חיות. וכתיכל תהכה סוד התרגמן כו' וכהיכל זכות סוד הסם כו'. והיכל עלם הסמים תכלת כמ"ם סם. וז"ם בה"כ קל"ט ע"ח ותרגמן דא כנופיא דכלילא כל גווינין כהדא. תולעת שני. כתיב שניס דכתיב כי כל ביתה לבוש שניס תלא תתי תיהו גוון דתתקרי שני, דנטיל כל גווינין ביה. וכלא תיהו חד שני. ושניס שניס כד כלהו כלילן ביה כחדא שני דנפיק מכרסייא עלאה. דשלטא על תכלת מסט' דימינא. ודא תיהו תפוטרופסא דישראל דכתיב ביה מיכאל שרכם. תולעת דתיליה בפומיה כתולעת. דמתכר כלא ועקר כלא. והכל כתן. דכתן נטיל כל גווינין. וכתן פומא. וכתן הוא מיכאל דכליל כל החיות. ולכן תע"ג שהוא ימינא מ"מ היא שני בכל גווינין כו'. דלבוש הוא בגוף לבד והוא בחלי ג' היכלות זכות ותבבה שהן כל הגוף כו'. ולכן לא אמר ג"כ שניס. כי ברחם אין לבוש כידוע. רק ביתה לבוש שניס בסיד ותתן טרף לביתה כו'. (ואמר) רזא דכתיב בחוט השני שפתותיך. שכתן הוא סיד החוט. ברזא דכתיב את תקות חוט השני תקשרי בחלון. וכמ"ם שהיא בקשה סימנא דמשה חות אמת וא"ו בעלמא דדכורא. שהיא נגד היכל זה (היכלות ברחמים היכל שתיתאה):

(ד) **כמגדל** דוד צוארך. כלל הנאמר היא מלכות מגדל דוד כולל נו"ה בחרוזים. בנוי לתלפיות. הן נה"י. ת"ל לדיק בכל פנות שהחסה פומא הכל לנדיק. וכן כל תיקונין של ישראל ושכינתא. פיות דיליה תרין נביאי קשוט והוא הכל בלומר. דשכינתא ודאי תיהי ירושלים. ונה"י כוללין בה. והוא לבון למודים ביולא מלומר והדבור. ומ"מ כל התכסיסין והחרוזים תולה הכל על הלומר. והיא כללא דכללא. וז"ם חלף המגן תלוי עליו שהן נו"ה כמ"ם בס' פקודי רמ"ע ר"ג. להחוא חתר

לתלפיות והוא המגדלות שהמלך מעמידם לתרבץ רומות העיר שהוא יושב בה וכללם בשם מגדול ובו תלוי חלף מגינים שכל החיל עומדים שם וזהו שלטי הגבורים. והענין קלי על סנהדרין שהיו בירושלים ובהם תלוי חיו"ישראל כמו בלותר"ג שבמקדש סנהדרי גדול וע' סנהדרי קטנה שבכל עיר וזה בנוי לתלפיה לד' רומות העיר. אלף המגן הלוי. זה קלי על החרם והמסגר חלף ושלטי הגבורים. כל"ל ס' גבורים סביב לה כל"ל. [בהעתק אחר] כמגדל דוד צוארך. פי' כשושנין מבצר לעיר עושין מגדול בכל ד' זויות העיר וזהו עיקר החוזק כי שם כל המגינים וכל הנלטוים כמו שמלינו שאם נתפשה העיר רלים לתוך המגדול כמ"ש ויתוז את המגדול ואמר כמו המגדל שעשה דוד לליון שהוא חזק מאוד כן הוא לותרך שבו תלוי עיקר תיות הגוף בקנה ושבו והענין שעיקר החוזק ליזרעאל הם הת"ח ואמר שהם המגדל דוד שהם ד' סנהדרלות שהוא הסנהדרי גדולה שבלשכת הגזית וסנהדרי קטנה היושבים על פתח העזרה וסנהדרי קטנה שהיו בחיל וסנהדרין בכל עיר ועיר וזהו לתלפיו' שהן נגד תרבץ

בָּנוּי לְתַלְפִּיּוֹת אֶלֶף הַמָּגֵן תָּלוּי עליו

זויות מכל הרומות פונים חליה לרומתם: אלף המגן. פי' שבכל דור היה לבהמ"ק החרם והמסגר חלף וכן היו לריכין להיות תמיד. כל שלטי הגבורים. הם הנ' שורות של ת"ח שהיו יושבים תמיד לפני הסנהדרלות, ובגמרא אמרו תלפיות הל שכל פיות פונים בו והייו שהשאה לותיות הם שאה קלוות והאדם הוא המרכז מן השאה קלוות חל"ף בי"ת גימ"ל דל"ת ה"י וא"ו ומ"ם החל"ף אחר הגימ"ל והדל"ת אחר הוא"ו היא בסוד סנולתא הנקודה למעלה וסגול נקודה למטה:

סני

לקוטים ע"ד הנסתר

דאקרי תא הרלים כו'. כל חיזן מגינין די דהכא כו'. ורזא דא הרלים יגלו כו'. עם"ב וכמ"ם. וייתי מדי בא המלך בית ה' יסלוס הרלים והסיבוס אל תא הרלים. כל שלטי הגבורים חיזן דאתכן גבירי כח כו'. (ת"ו מי"א תיקונים בד"ה תכסיסין ובד"ה תרוזן):

בהבלא תליתאה היא דוכתא קדא והוא נקרא תא הרלים. (והוא) כמיזו דהכא גזין. והוא זהב מופו. ותמן גנזין כתר חיילין ומגריין דלא סלקין לעילא. ובשעתא דכל הרומין והגזרין וחיות וחופפים כלהו סלקין ומתעטרין לעילא בהיכלות שלמעלה. וההוא דוכתא תא הרלים עם כל מה שבתוכו כל המגריין לתר עם. הם חיזן עולין כלל למעלה. ובשההיכלות וכל לתר בהם עולין למעלה הם נשארים במקומן. ואו כלהו נפקין מליין בדיוא מקום ההיכלית וכל לתר בהם נשאר פנוי. ואו יולאין לשלמא דיוא על הרומות. והן שלבר מהיכלין שהן שרי הרומות ומניחין בהון קרבא. (והחיילין ומגריין הנ"ל) תקרון מלרי תריסין. שהן בעלי מלחמות. והבעלי תריסין הנ"ל שליחן בשלמא מנו מלרי דיזן די בהיכלא רביעאה. בהאי דוכתא בתא הרלים הנ"ל. תליין בתרבץ שטרין דית מאה חלף רבוון מגינים דדהכא בכל שער (פי') בכל גד כך (ים) מגינין דדהכא. והן החמשלין. והן מגינין על ירושלם. ולבן הן במספר זה. וכן לתתא מיניהו שורין מקפן. ואיזון שיתין. ר"ל וכן למטה מאותן המגינין ים שלטים מקיפין את החומות לתר בתא הרלים. והוא כמ"ם חלף המגן תלוי עליו. שהן המגינין כל שלטי הגבורים הן המקיפין שורין החומות. וגת' שמים גבורים סביב לה. וז"ם והן שמים. והן סביב לה. ולבן תמר כאן ום רין מקפן. וזה תשר עשה בלמה המגינים זהב. ויתגם בית יער הלבנון. והוא מגדל הלבנון. שנקרא מגדל דוד. וז"ם כמגדל דוד צוארך כו' חלף המגן תלוי עליו כל כ"ל. וכן עשה לניס זהב נגד בעלי תריסין הנ"ל. דלמה מתרגמינן תריסין. וכשובדא דלתתא תשער שיבדא דלעילא. וכן כל תא שכתיב בשלמה הכל נגד המרכבה (היכלות ברחבית היכל ג' מ"ג ח' מד"ה תית דוכתא עד ד"ה וכן לתתא):

באמצעיתא דהיכלא דא (היכל ג') תית תתרא תחתא דקיימא לעילא. הוא תא הרלים שתמר כפ' ברחבית כי' והוא למעלה למעלה. כמ"ם חלף המגן תלוי עליו כל כו'. ולפי שהוא למעלה למעלה בתוירא סביב להומה שורן מקפן תמר תלוי (היכלית פקודי היכל ג' רמ"ע כ' ד"ה והאי תקרי):

עָלָיו כֹּל שִׁלְטֵי הַגִּבֹּרִים׃ (ה) שַׁנֵּי שָׁדַיִךְ כִּשְׁנֵי עֳפָרִים תְּאוֹמֵי צְבִיָּה הָרֹעִים בַּשּׁוֹשַׁנִּים׃ (ו) עַד שֶׁיָּפוּחַ

היום

(ה) **שני** שדיך . הם משה ואהרן שהיו מגיקים ליסראל כשדים וכן לדורות וקאי על המלך והכה"ג בשעה"כ . כשני עפרים . שהיו רגין לפני יסראל כעפרים שהן לבחיס קטנים: האומי צביה . כמ"ש הוא משה ואהרן הוא אהרן ומשה מלמד שהיו שניהם שקולים: הרועים בשושנים . כלומר ברכות כמ"ש לא הרעותי את ה' תישורי מראש אמנה על ההר והגבעה, מראש אמנה

(ו) **עד** שיפוח היום כו' . כלך יפה כו' אתי כו' עד שיפוח היום כו' . ע"כ נריכין הנו לילך כיום אל מקום אחר אף שלא היה כ"כ כפי רגונינו כמו אל הר המור ואל גבעת הלבונ' ולשם תבא גם אתה שאתה יפה ושום אין בך אתי מלבנון תבואי

ע"ד הנסתר לקוטים

(ה) **שני** שדיך כשני עפרים תאומי צביה) תירה שבכתב מיתיבה דילי' . ומשמלא דיליה תורה שבע"פ וכאן אתיבו כהדין לוחין דאתמר בהון שני שדיך כשני עפרים תאמי צביה . שב' הלוחות היו שוות תאמי צביה (ת"ו מי"ח תיקונים סוף קמ"ד ע"ח) :

(**בהיכל** אהבה אית תרין רוחין . רוח מלהטת ורוח זהר) ואמר שם רוחא דא אתכליל ברוחא אחרא . ר"ל רוח מלהטת ברוח זהר. ואתחזון תרין כחדא כו' . ר"ל לא כמו בהיכלות קדמאין שבהן שני רוחין נכללין ואין גראין רק אחד כמו לבנה בספיר . אבל כאן נכללין בא' וגראין שנים . והן שני שדים כמ"ש , כל אתפשט רוחא ברוחא אתחזון בחביבותא כלילן מכללהו אתתי . דא הוא רזא דכתיב שני שדיך כשני עפרים תאומי צביה הרועים בשושנים . ר"ל שני שדיך הן הב' נהורין דנפקין מחיותא קדמאה כמ"ש בפ' פקודי כשני עפרים הן ב' רוחין הללו שהן תאומים . וזהו תאומי לצבי כנ"ל , ואמר הרועים בשושנים שהן רועים ומפרנסים להיכל זכות כמ"ש . אלין אקרו שדי . ואל דלתתא מתחברין כו' והאי אל נעזל מאתר דא כו' . ושם הן סוגה בשושנים . וכאן זן את העולם כנ"ל . דשמלא נעזל מימינא וזן את העולם . והשושנים כלילן בחו"ג כנ"ל לכן הן מקבלין מאלו ב' רוחין . וזהו הרועים בשושנים בשושנים רועה את העולם (היכלות ברהביית היכל ה' מ"ד ב' בד"ה כד אתפשט) :

ברזא דהיכלא דא (היכל אהבה) כתיב בני שדיך כשני עפרים וגו' . בגין דבהיכלא דא ההוא רוחא דקאמרן והוא חיותא אפיק תרין נהורין . ר"ל ההיא חיותא (הנק') זהר הנ"ל . אפיק בכה ההוא רוחא . דהכל כליל ברוחא אפיק ד' סמכין שהם אתיס לבד תופן בתוך התופן . וז"ס (שהן) כלילין דא בדא . ואתקשרין דא בדא . והן שני עפרים . ובהיכל הזה הוא מקום השדים . כמ"ש בפ"ב ולקמן . ושם החלב דיניק לכלא כו' . (והתרין נהורין) אקרון אל שדי . אלין אקרון שדי . ואל דלתתא מתחברן דא בדא . ואשיל דא בדא . ואקרי אל שדי בגין דנפק מכללא דאלין שדים . ר"ל ההוא רוחא דלתתא אל היכל זכות מתקשר כאן והוא נקרא אל ולכן זה ההיכל נקרא אל שדי כמ"ש אני אל שדי פרה ורבה שמכאן סוד פו"ר כו' . וגם רוח זכות נק' אל שדי דנפיק מכללא דאלין שדים . ילחק מאברהם . והאי אל דאיהו מסטרא דימינא נעזל מאתר דא כל חיונן רחמין דקיימי לאתזנא ההיא היכלא דלתתא דאיהו זכותא . ר"ל כי מהיכל זה ניזון היכל זכות . ואמר על שמא דהאי רוחא דביה . ר"ל שנקרא אל ויונק משדי שלכן נקרא אל שדי . וכ"ז קאי אלמעלה . שלמה נקרא היכל זכות אל שדי כו' האי שדי יניק לכל חיונן תתאין ולכל חיונן היכלין כו' . ר"ל לכל הרוחין תתאין שבהיכלות והנהורין וכל אחר שם כו' . ועל דא אקרי שדי בגין דמספקא מזונא לכלהו תתאי . כמה דאיהו מקבלא מסטרא דימינא . ר"ל שלכן נקרא שדי . שדי בחלקותו כמ"ש ז"ל והוא כאן שמספיק לכל וכמ"ש אני אל שדי הוא שאמרתי לעולמי די . וזהו לשון שדי . והשין בפתח לפי שאתה לשם כידוע . ואמר כמה דמקבלא כו' . ר"ל כמו שמקבל מס"ט דימינא שמספיק לכל כן גם הוא מספיע " לכל . כי כל מי שניזון בחסד אז הוא די והותר . כמ"ש אם לא אפתח לכם ארובות השמים והריקותי לכם ברכה עד בלי די . וכמ"ש עד שיכלו כו' . וכ"ז הוא מפרש הפסוק שני שדיך . שבאן הוא השדים . שלכן נק' המניקין שדים שמספיקין לתינוק שא"ל דבר אחר . והן שנים כנ"ל . וז"ש כשני עפרים כו' . ונדמה לנבי על קלותו כמ"ש מה הנבי קל כו' כמ"ש בתז"ח על קל ואומר . קולא מסטרא דימינא כו' כי כל הניתן מימין הוא קל (היכלות פקודי רנ"ג ח') :

(ו) **מור** דא קב"ה דאתמר בי' הלך לו אל הר המור . דמור דכורא כו' כמ"ש מדלג על ההרים מקפן

עַד שֶׁיָּפוּחַ הַיּוֹם וְנָסוּ הַצְּלָלִים אֵלֶךְ לִי אֶל־הַר הַמּוֹר וְאֶל־גִּבְעַת הַלְּבוֹנָה׃ (ז) כֻּלָּךְ יָפָה רַעְיָתִי וּמוּם אֵין בָּךְ׃ (ח) אִתִּי מִלְּבָנוֹן כַּלָּה אִתִּי מִלְּבָנוֹן תָּבוֹאִי תָּשׁוּרִי | מֵרֹאשׁ אֲמָנָה מֵרֹאשׁ שְׂנִיר וְחֶרְמוֹן מִמְּעֹנוֹת אֲרָיוֹת מֵהַרְרֵי נְמֵרִים׃ (ט) לִבַּבְתִּנִי אֲחֹתִי כַלָּה לִבַּבְתִּנִי בְּאַחַד באחת ק' מֵעֵינַיִךְ בְּאַחַד עֲנָק מִצַּוְּרֹנָיִךְ׃

מה

אמנה פי' אף שאוליך אותך בתוך הלבנון מרוב אמנה תלך אחרי. מראש שניר וחרמון הם שני הרים גדולים, והענין עד שיפוח היום שבא חום היום שהוא קשה והוא בשעת פטירת משה ואהרן ונסו הצללים ונסתלקו ענני כבוד כי אם היה משה בעלמו בנה בהמ"ק לא היה נחרב רק היה עומד לעד כי היה מוריד להם בהמ"ק של מעלה וזה היה כל תשוקתו לבא אל א"י לכ"א אלך לי אל הר המור כו' פי' אעפ"כ אלך אל הר המור הוא ירושלי' ואל גבעת הלבונה הוא בהמ"ק ואהיה שם עד שיעמוד משה כי מה שהיה הוא שיהיה ואז יהיה עיקר הגאולה. וקרא ירושלים בלשון זכר שכל א"י מקבלת השפע ממנה ובהמ"ק קרא בלשון נקיבה שהיא מקבלת מבהמ"ק ש"מ כידוע:

(ז) **כולך** יפה רעיתי כו'. פי' עד כאן היה מדבר בדור המדבר ועכשיו הוא מדבר בדור יהושע ואמר כולך יפה במ"ע ומום אין בך במל"ת ור"ל מ"מ בעבורך לא אמנע מליכך אף אל בהמ"ק זה שאינו לקיום:

(ח) **אתי** מלבנון כלה. פי' לבנון הוא מצרים ששם הלבין הקב"ה אותם והלבין את עונותיהם ופירש מתחלת ירידת לבנון הלכתי עמך כמ"ש אנכי ארד עמך מצרים וירדו עמו כל המרכבות שלמעלה: אתי מלבנון תבואי. פי' כשעלית אתי תבואי שעליתי גם אני עמך כמ"ש ואנכי אעלך גם עלה. ואמר עכשיו כלה ולא קודם לכן כי ע"כ היה מדבר מה שבח"ל וכל הדר בח"ל דומה כמי שאין לו אלוה אבל עכשיו מדבר

בהדור שבאו לא"י לכך אמר כלה: תשורי מראש אמנה. פי' לפיכן עלי מראש הר אמנה שהוא הר ההר שבמערבית לפונית של א"י. והענין שלפית עלי על ים סוף שזה היה תחלת אמונה שאז כתיב ויאמינו בה' ובמשה עבדו גם תשורי הוא לשון שירה ששרו אז: מראש שניר וחרמון. הם הר סיני והר חורב כי בהר סיני קבלו התורה ובהר חורב היה המשכן כמו שכתוב בפרשה אלה דברים ובתורה כתיב כי טל אורות טלך והמשכן היה מכפר עונותיהם של ישראל כמ"ש אם יהיו חטאיכם כשנים כשלג ילבינו וחרמון הוא הר הטל כמ"ש כטל חרמון שיורד על הררי ציון כו'. ושניר הוא הר השלג כתרגומו טורא תלגא: ממעונות אריות הם עשו וישמעאל שהיו יושבים על דרך ישראל: מהררי נמרים. הם סיחון ועוג שנמר הוא עז ואינו כ"כ גבור ואריה גבור בעלם כך ארץ סיחון ועוג חליו בקדושה וחליו בחול היינו חליה בא"י וחליה בחו"ל הכל הלכתי אני עמך מראש אמנה שים לך עלי:

(ט) **לבבתני** אחותי כלה. פי' את לבבתה אותי באחת מעיניך אפילו כשהשקפת עלי באחת מעיניך ואף כשאתה מקושטת באחת ענק מצורניך. ור"ל כי בתורה לריך שני דברים קבלה ומעשה ותיכף כשקבלו התורה בהר גריזים ובהר עיבל בזה נקבעה אהבתך בלבי וכן כשהלכת בירדן כתיב וימהר העם ויעבורו ומחמת זה נקבע אהבתך בלבי. ובאחת ענק מצורניך. ר"ל כשעשית מ"ע אחת כמ"ש וימל יהושע נקבעה אהבתך עוד בלבי.

ואמר

לקוטים ע"ד הנסתר

כו'. וככר כ' החילוק בין הרים לגבעות שהן זכרים ונקבות (ת"ו מי"א תיקונים סוף קמ"ד ע"א):

וחמר ענק לפי שתמונתו ותיכותו רומז על קיום המעשה כמ"ל שמלות הם כענקיט לגרגרותיך. שלובשים אותו בעוזר וז"ס מצורניך:

(י) מַה־יָּפוּ דֹדַיִךְ אֲחֹתִי כַּלָּה מַה־ טֹּבוּ דֹדַיִךְ מִיַּיִן וְרֵיחַ שְׁמָנַיִךְ מִכָּל־בְּשָׂמִים: (יא) נֹפֶת תִּטֹּפְנָה שִׂפְתוֹתַיִךְ כַּלָּה דְּבַשׁ וְחָלָב תַּחַת לְשׁוֹנֵךְ וְרֵיחַ שַׂלְמֹתַיִךְ כְּרֵיחַ לְבָנוֹן: (יב) גַּן | נָעוּל אֲחֹתִי כַּלָּה

גל

(י) **מה** יפו דודיך וגו'. פי' על שלשה דברים העולם עומד על התורה ועל העבודה ועל גמ"ח וזהו מה יפה דודיך הוא נגד גמ"ח שעושה חדש עם חביבו שהוא יפה. מה טובו דודיך. הוא נגד התורה כי יין טוב הלא תורה. וריח שמניך. הוא נגד עבודה בכל הכלים והכהנים נמשחו בשמן והמלות נקראו ריח כנ"ל וזהו מכל בשמים:

(יא) **נופת** תטופנה. פי' כי בתורה ים פרד"ס יז"ס נופת תטופנה שפתותיך הוא סודות התורה שהם מתוקים כנופת. דבש וחלב. הם רמזו דרוש כי רמז הוא מתוק מדבש ודרוש הוא שמן מחוד שמרחיב ומחזור ההלכה לכן נקרא חלב: וריח שלמותיך. הוא פשטי התורה שהוא לבוש התורה. פ"ח. כי כמו שים לחדש לבוש ונוף וגפן שבתוך הגוף כן בתורה ים לבוש והן כלל התורה ויש עוד הלכות והן גופי תורה ויש עוד דרש והן האגדות שהן כמו נפש התורה וזהו פשט רמז דרוש. וסוד הוא בכ"ח מהם מפר"ד וזהו נופת ר"ל שמתוק כמו הנופת מה שתטופנה שפתותיך וזה קאי על הלכות שלומדים בפה. דבש וחלב זהו הדרוש תחת לשונך שרצוי לבסות ולהגעים' תחת הלשון. וריח שלמותיך הם הלבוש כריח לבנון:

(יב) **גן** נעול אחותי כלה וגו'. פי' כי בתורה שבכתב הוא תנ"ך וז"ס גן נעול הוא תורה שבהן ג"ן סדרים והוא נעול מאד וגל נעול הוא נביאים שהוא מעין הגובע וז"ס

לקוטים ע"ד הנסתר

יב) **ואינון** דו' פרצופים. ר"ל תורה שבכתב ושבע"פ זו"נ. לזיהו ג"ן סדרים. דנלביש ויליף חד סדרא הוא רק שמחלקין בשביל ב' ר"ה. דתתמר בה גן נעול לחותי כלה. דכולן כלול בשכינה. תורה שבע"פ כמ"ל דלזיהי שכינתא כו'. גן כלולה מתלת וחמשין כו'. גן נעול מסטרא דמ"ס סתומה. ו' לזיהו נעול בשית יומי דשבוע. הם"ד יהיה סגור שבת ימי המעשה וכיוס השבת יפתח. כמ"ל בתיקון ה' דבקדמיתא לזיהי מ"ס סתימא וכד תתפשט קו דלזיהו ו' כו' ע"ם דוא"ו סניר לה. בשית יומי דשבוע. כנגד הוא"ו (תיקון י"ט ל"ז ב' בהג"ה):

וז"ל ברים תיקון ה' הלי נקודה נפיק מינה קו. והוא עד"ת דנפיק מהכמה והוא ו'. והוא בחדש חוט השדרה דנפיק ממוח. דשתוס הלי מהשבה. ר"ל בתחלה קודם שנתפשט מן הכינה. והיה (ו' עד"ת) בתוכה בסיד העיבור. כנוונא דא ם. ב' עם ו'. בקדמותא לזיהי מ"ס סתומה. וכד לתפשט קו דלזיהו ו' מן המדה. לזיהי לתפתחת ולתעבידת ב. דלזיהי קיימא לשלשה. והוא ע"י עד"ת מקלפ הסמיס. משא"כ בהיותו בתוכה כמ"ש בזוהר תקו"ק אשר לקו"ק דומין כו'. עכ"ל:

שבינתא תתאה לתקריבת ג"ן כלולה מתלת וחמשין סדרין דלזרייתא. ועלה לתתמר גן נעול לחותי כלה גל נעול מעין חתום. גל נעול הוא נקודה דידה (בסוד ו' שנוגל בגל) לזית ברית הכמת שלמה והוא מעין חתום כל ימי השבוע (תי"ע ל"ח ח'):

בראשית ב' רחשית נקודה בהיכלי'. עליה לתתמר גן נעול לחותי כלה גל נעול מעין חתום. גן לזיהו לזרייתא דכתב דלזיהו גן סדרים דלזרייתא. גל לזיהו לזרייתא דבע"פ. ותרוויהו ב' מברחשית. שב' הוא לזיהי"ה לחד"י היכלין (לי"ה) [לי"ו] והן תורה שבכתב ובע"פ. והוא חלקים וכן גן גל ני' ב' שמות הנ"ל וחלקים. והוא ב' דברחשית כמ"ש בתי' כ"ד. מעין חתום דא רחשית נקודה בהיכלי'. וכמאי לזיהו חתום בחת ו'. ולתעבידת ב' עם לתיומו דו' ם. ופירוקו דקרא. גל גן נעול לחותי כלה והוא ב'. וכתוכו מעין נקודה רחשית. חתום בוא"ו והוא ו' לזותיות דברחשית ולתיומת הוא"ו הוא דעת דסתים בגוה קודם דלתפשט כמ"ש ברים תי' ה' (תכ"ש ע"ה ב'):

וז"ס גולות עילית וגולות תחתית שהוא נביאים דאמוראים ונביאים לחדורים מעין חתום הוא כתובים כמשלחו"ל ביקש לגלות תרגום של כתובים ילחה בת קול ואמרה דיך מפני שים בו קץ מסיח ובקש כתוב ואפה חתום הדברים. והכונה גן נעול קלי על הסוד ר"ל כלילו אמר שים גן והוא נעול ובחוכו גל והוא נהר עובר בגן והוא קלת רמוק יותר לבא אליו שהוא חותם בתוך חותם ואפילו כשירחה הגן לא ירחה המעיין שהוא חתום מעיני כל חי ר"ל מקום התחלת נביעתו מן המקור כן הוא הסוד של ג' אלו פר"ד:

(יג) **שלחיך** פרדס רימונים. פי' שלחיך שדותיך והוא תורה שבע"פ. פרדס רימונים הוא המשנה כמו הפרדס שאין שם דברים בלתי נלרכים שכל עשב ועשב הוא לעורך כן המשנה כל דבור הוא דין בפ"ע. עם פרי מגדים הוא פירות שמנים והוא נגד גמרא שהוא שמן מאד שמרחיב ההלכה ומקלה וטריא בה עד שיעמוד הדין על בוריה. כפרים הם הלבות שבגמרא. ונרדים הם האגדות שהם כמו הבשמים. נרד וכרכום הם תקופות וגימטריאו' קנה וקנמון הם שיחת שדים ועופות ומ"ה ושיחת דקלים ומשלי שועלים ומשלי כוכבים עם כל עצי לבונה הם דקדוקי תורה ודקדוקי סופרים. מר ואהלות הם מע"ב ומעשה מרכבה. עם כל ראשי בשמים. פי' סודות החגין והנקודה והטעמים שלי אותיות שהם הרחשים. ע"א. שלחיך לפילו כיח השלחין שלך הם טוביס מאד והן פרדס והוא גן שבו רימונים. וחשב כאן י"ג דברים ומעין גנים ובאר מים חיים ונוזלים מן לבנון חשוכים כאן' ויש כאן י"ג שהם ט"ו. והמשל הוא י"ג מדות שהם בית השלחין של ישראל והן י"ג ח) אל ב) רחום פי' שמרחם בלבה ג) וחנון פי' שעושה מחמת חן לפילו שלא

גַּל | נָעוּל מַעְיָן חָתוּם: (יג) שְׁלָחַיִךְ
פַּרְדֵּס רִמּוֹנִים עִם פְּרִי מְגָדִים
כְּפָרִים עִם־נְרָדִים: (יד) נֵרְד |
וְכַרְכֹּם קָנֶה וְקִנָּמוֹן עִם כָּל־עֲצֵי
לְבוֹנָה מֹר וַאֲהָלוֹת עִם כָּל־רָאשֵׁי
בשמים

לקוטים ע"ד הנסתר

בראשית כלה היא נקודה חדא. שכל תיבת ברחשית רומז על בחינה נקודה. רחשית על הנקודה עלמה. וכ' על חלל דילה. ו' חותיות של ברחשית הוא ו' כמס"ו. ו' חיהו בעלה ביה חיהו נעירת וסתימת בגלותא • הס"ד יהיה סגור שבת ימי המעשה. כנוונא דת ם סתימא. כשהדעת סתום הוא נקרא מ"ם סתימא. משא"כ כשהפשט פתוח כמ"ם בת"ה והוא בעת הזיווג. וכ"ה ביסודה. בחול היא בתולה ובשבת נפתחת. והכל אחד כשזה נפתח זה נפתח. ודעת ויסוד הוא ת'. וידע אדם כו' ועליה אתמר וביום השבת יפתח. אבל ביומין דחול גן נעול אחותי כלה סתימא בחות ו'. בשבת [ימים] שהוא הנהגת ו"ק והיא נכללת בו היא סתימא בוא"ו. אבל בשבת הנהגתה. ואז הוא"ו נכלל בה ועייל הוא בגוה. וכמ"ש בז"ח ס"ה ג"ה כ' כו'. ועניו הסתימה בחול שמאיר לה מבחוץ דרך דופן היסוד. וכ"ה בה ג"כ ההארה מבחוץ כדרך הסתימה. אבל בשבת בזיווגא דעייל בגווה ומכניס הספא דרך פי היסוד דרך חות בריח. וז"ס עטרה על בריח כו'. והיא פתיחה שאין פחד בשבת. שמאיר עלמה דאירו שבת שלום. וכ"ה בזמן בהמ"ק אפי' בחול. וז"ס בגלותא. ומ"מ אינה פתוחה לגמרי עד ביאת המשיח שתתעלה אור הלבנה. ולכן נאמר יהי' סגור שבת ימי המעשה. וביום הו' יפתח (ת"ל ע"ו ע"ח):

בראשית ברח אלקים ב' נקודה בהיכליה. נקודה הכמת שלמה. בהיכליה בינה דילה: שלה אתמר גן נעול אחותי כלה גל נעול מעין סתום. אמר עלה אתמר על ההיכל שהוא הבי"ת. והבי"ת הוא כ' שמות אקי"ק אדנ"י. כ' היכלין דכלילן בחד כגוי אלקי"ם כמס"ל רים תכ"ב. והן ג"ן ג"ל והן פנים דאקי"ק. והקודמים דאדנ"י. לבד האלף שלא נתחלף בשניהם. דהוא (מקודם) [מקורם] (והשמות הם חילוף דאקי"ק בפנים לבד האלף שהוא המקור כזה אוכו'. גי' ג"ל. חילוף אדנ"י בקודמים לבד האלף הוא שם אמ"ע גי' ג"ן). והם גי' לעולם חושבן אלקים. והיא כ' דברחשית כ' האמות. ועמס"ל תכ"ע. אלי מעין התיש דא נקודה • אלי ניקוו נעול דילה דא ו' דסתים להיכלא. הוא בעלה דסתים לה ונעיר לה. וע"ל תפ"ט וחל"ו ומס"ם וסס. ולמעלה רים ת"ה וסתימה הוא בדעת קו המדה דסתים להיכלא בינה דילה עד דאתפשט כו' כמ"ם (רים תי' ת' מי"ת תיקונים):

שחינו צריך כ"כ ד) ה) תרך תפיס נחשב לב' לרשעים ולצדיקים ו) ורב חסד ז) ואמת ח) נוצר חסד פי' זכות תבות ט) לאלפים פי' שזוכר זכות כל דור לאלפים י) נושא עון יא) ופשע יב) וחטאה יג) ונקה. והנה ה' ה' משלימים לט"ו הראשון קודם שיחטא והאחרון אחר שיחטא וז"ש קדמת' לא שליש בתרת' שליש ר"ל שקודם החטא אין רחמים כלל כמו אחר שיחטא ונקה על י"ג שבטים ועם יעקב הוא י"ג וכלל התבות תברחם וילחק הם ט"ו. וכן במשכן זהב וכסף ונחושת וכו' י"ג דברים והנה תבני שושן ותבני מילואים ושמן היה צורך המשכן ומשלימים לט"ו:

(טו) **מעין** גנים. נגד חכמה: באר מים חיים. נגד בינה: ונוזלים מן לבנון. נגד דעת:

(טז) **עורי** צפון ובואי תימן. כמ"ש האומר לצפון תני ולתימן אל תכלאי כי בצפון שם כל הטובות כמ"ש מה רב טובך אשר צפנת כו' וכמ"ש אתה גבור כו' שהוא מדה"ד שומך נופלים וכו' אבל לתימן שהוא מדת חסד א"ל לבקש ליהן רק אל תכלאי פי' שלא יפסיק חסדו ולכן נאמר כאן עורי לצפון לפי שלצפון צריך התעוררות אבל לתימן

באתי

א"ל לומר עורי אלא ובואי. והטעין שהם ד' דברים כאן עורי צפון הוא נגד לוט ובואי תימן הוא נגד כהנים שהוא אחד הפיחי גני פי' תגשבו את התלונות שבגן שיהיו נגד ישראל שהיו עוסקים כל השבוע בתפלה ובדרוש פיהם מבקשין שיתקבל הקרבן ברעות וז"ש הפיחי גני ברוח פיהם: יזלו בשמיו הם הכלי שיר שהיו נשמעין מרחוק כמו הבשמים שריחם הולך למרחוק וזהו לומרו עורי רוח הצפון

בְּשָׂמָיו׃ (טו) מַעְיַן גַּנִּים בְּאֵר
מַיִם חַיִּים וְנֹזְלִים מִן־לְבָנוֹן׃
(טז) עוּרִי צָפוֹן וּבוֹאִי תֵימָן הָפִיחִי
גַנִּי יִזְּלוּ בְשָׂמָיו יָבֹא דוֹדִי לְגַנּוֹ
וְיֹאכַל פְּרִי מִגְדָּנָיו׃

לקוטים ע"ד הנסתר

(טו) **רזא** דמלה מעין גנים בחר מים חיים ונוזלים מן לבנון. מעין דא חכמה. כתר חיהו חמון מופלא. ור"ל חמון מופלא שהוא חומן דעלמא. שכ' ואהיה אללו חמון. בעה לגטעה חילנין בגנתא חיהי בינה גן העליון וכמ"ו. חמר חפיק מעין ולבתר חטע גן ואתרבי חילנא. ובגין דא מעין גנים. בקדמיתא אדכר מעין ולבתר גנים. ודא ג"ן סדרים דאורייתא. וכמה דאית גן לתתא ר"ל מלכות דנק' גן. כ"ה בינה ג"כ גן מחילנין דגנתא הוא ת"ת. וז"ם ודא גן סדרים דאורייתא ר"ל בבינה דהוא ימא דאורייתא. ומ"ם וכמה דאית ג"ן לתתא הכי אית ג"ן לעילא. ר"ל אל"ת שגן הוא במלכות. ונק' וכמה כו'. וזהו גנים שמעין הוא לשני גנים. והאי מעין חיהו במוחא. עתה מפרש בגופא דכ"ג דקאמר למעלה בנשמתא בגופא (ואמר מעין הוא במוחא) חילנא גופא. וגן חיהו לבא דכה נטיעה גופא. והמעין יונה ממוחא ללבא כמ"ש בר"מ פ' פנחס רל"ה כ' בתרוכא. ענפין דילי' דרועין ורגלין. וכן ישראל דחיונין ענפין דחילנא שהן מס"ו דחו"ג עשב השדה. ומס"ו דמו"ה שיח השדה. פל"ו תל"ת. ונוזלים מן לבנון דא לבנה. ר"ל כמו שחכמה עילאה הוא מעין לגן עלאה. כן חכמה דילה דהיא סיהרא נקודה מלגאו בת מלך פנימה כידוע. וכמ"ש בר"מ פ' פנחס רמ"ח כ' נקודה דנגיד עלה מלגאו היא חכמה כו' והיא נקודה כו' ואמאי אתקריאת לבנה ע"ש לבון ההלכה דהיכי מלגאו כל כבודה בת מלך פנימה כו' סיהרא דעך החיוס ההיא נקודה דלגאו מינה היכי כמבועא דל"ל פסק דכתיב וכמוצא מים אשר לא כזבו. והיא בת מלך דלעיל סתי"ח כו'. (והלבנה) היכי דלת דלה בגלותא. ר"ל דנקראת דלת אות ד' ע"ש שהיא דלה. והוא ג"כ דלה דלה לגו. ההוא ר"מ דלה לגו מינה. וז"ם ועלה אחמר יזל מים מדליו והוא סיהרא דעך החיוס אשר לא יכזבו כו'. כנ"ל. ואמר דהיכי דלת כו' לפרש מ"ם ונוזלים. וכמ"ש יזל כו'. וזהו החילוק בין מעין לבאן. דכאן לפי שהיא מלבנה דהיכי (דלת) כו'. רק נוזלים אבל מ"מ היא בגוונא דחכמה עלאה שהן תעלומות חכמה. ואמר בפ' בראשית ז' כ'. ר"ה פתח כו' כ' תרין חינון דמתחברן כחדא. וחינון תרין נקודין. חד גניזא וטמירא וחד בהתגלית. ובגין דל"ל פרודא לקרון ראשית חד ולא תרין. מאן דנטיל האי נטיל האי וכולא חד כו'. וזה דשקול קרא לתרוייהו כחדא מעין ונוזלים. וז"ם (מקוואות פ"ה) הזוחלים שהן הנוזלים. כמעין (תנ"ב ל' ע"ח):

הנפון וכותי רוח הדרום להפיח לגני שיזלו בשמיו לחון ויריח דודי ויבא לגני ויאכל פרי מגדיו. וקאי על דהמ"ק שהיו הכהנים בדרום והלוים בנפון והם היו כמו הריח ליזרחל לעוברם ואז יבא דודי לגנו וזהו שריית השכינה. ע"א יבא דודי לגנו במדרם ויאכל מאן דהוא כו' ע"ם ופי' כמ"ש ותפול שם מן השמים ותאכל את הטולה וכבוד ה' מלא את המשכן דהיינו כמו שהאדם שמאכל שאוכל ניטל האדם תחילה מה שראוי לו ואח"כ נותן לכ"ח מהיסודות כפי הראוי להם כן הוא כביכול וז"ם ותפול שם כו' ותאכל וז"ם את קרבני לחמי לאשי. וכבוד ה' מלא פי' ואח"כ היה כבוד ה' כו' וז"ם כאן יבא דודי לגנו הוא מ"ם וכבוד ה' מלא כו'. ויאכל כו'. פי' כמ"ש ותפול שם ותאכל. וז"ם במדרם ויאכל מן דהוא פי' דלא קאי על יבא דודי אלא ויאכל מן דהוא היינו שהם לגני וגו'. פי' שהציב הקב"ה בשתי לגני כמ"ש ארזי מורי עם בשמי וכבוד ה' מלא וכו':

ה (א) בָּאתִי לְגַנִּי אֲחֹתִי כַלָּה
אָרִיתִי מוֹרִי עִם־בְּשָׂמִי
אָכַלְתִּי יַעְרִי עִם־דִּבְשִׁי שָׁתִיתִי
יֵינִי

ה (א) **באתי** שכינת רשות ויעקב תיקן שהוא מארי דביתא. וז"ם בשתי לגני אחותי כלה אריתי מורי כו' שהוא סוד התפלות. כמ"ש בר"מ פ' ויקרא דף ג' ע"ב. ואח"כ אכלו רעים כו'. אני ישנה ולבי ער קול דודי דופק פתחי לי אחותי כו'. (כל זה הכל לראוי שקאי על תפלת ערבית) שראשי נמלא טל כו' עלה דבדולחא להשפיע לחקל תפוחין קדישין כמ"ש בתד"ר דף קכ"ח ע"ב ע"ש. והוא תפלת הערבית. וכן הקרא בקרבנות כתי"ם בפ' ויקרא והכל ח'. ואמר שם בר"מ שהן ק"י ברכות שהן ו' דרגין מורי בשמי יערי ודבשי ייני ואלבי. שהן ג"ר וג"ת. אכלו רעים שתו ושכרו דודים הן י"ב ברכאן כי"ב שבטין [וז"ל רע"מ שם עם כיוצא רבינו. בחתי לגני אחותי כלה. היינו מלכות אדני אריתי מורי דא הסד דרגא דאברהם דאתמר עליה אלך לי אל הר המור (ור"ל הר) המוריה. עם בשמי דא נצח דרגא דאהרן. דכתיב כי' ואתה קח לך בשמים ראש. כמ"ש אהרן ראש לכל המשחים. ואיזהו דרועא ימינא כירכא ימינא כו' ואיזהו תרין כרכן לקבליה הד מגן לאברהם ותגיינא עבודה דהוא רגא. שעבודה היא דיוקא באהרן. אכלתי יערי' דא גבורה פחד יצחק. (כי) יע"ר ני' פ"ר גבורות מגפ"ך. עם דבשי הוד. דרגא דדוד. דבופר הוא בשמאל כידוע קרן היוצל. והוא שם אלהים במילואו (ני' ם') ופיסיטו (ני' ופ') וריבועו (ני' ר') וכשתקח ממנו פ"ר הנ"ל נשאר ם"ו נימ' דב"ם. והן אתה גביר עם מודים היד. והיינו דרועא שמאלא עם ירכא שמאלא. שתיתי ייני עם חלבי נוף ובריה. כמ"ש שלה לו יין ישן שדעת זקנים נוהה היינו. ור"ל יסראל שבח ת"ת. ע' ענפין בסוד ע' נפש דיעקב. והוא ייגא דמנטרא דגדלות דחיימא. אכל יוסף יסוד בסוד נער וכן שלמה. והוא בסוד חלב. לפי שבגדלות נשאר יסוד יתום מאמו. ונשאר ביניקה. והן אתה קדום עם שים שלום יסוד. לבתר אכלו רעים שתו ושכרו דודים י"ב שבטי כי"ב ברכן. תוספת ברכת המינים מאן אכיל לה. ההיא דאתמר ביה בחתי לגני אחותי כלה. ר"ל מל'. שהם סביב רשעים כו' רגלי כו' עכ"ל שם] ועניין אכלו ושתו כי הי"ב שבטין הן י"ב גבולין של עד"ח. והן י"ב של הדעת דמתפשטין מביניה. והן י"ק דטפת החסדים ו"ק דטפת הגבורות וזהו אכלו ושתו (היכלות גרחמית סוף היכל נ' מ"ג ב'):

באתי לגני אחותי כלה. מלכות אדני. דקדק למה פירש כאן יותר מבכ"מ לומר שיהו מלכות אדני ויען אליהו ויאמר. הנה ים נ' מדרגות. נ"ן. היכ"ל. פ"ז והדר פ"ז היא פנימי שבכולם.

לקוטים עד הנסתר

(א) **תפלת** ערבית רשות ויעקב תיקן שהוא מארי דביתא. וז"ם בתתי לגני אחותי כלה אריתי מורי כו' שהוא סוד התפלות. כמ"ש בר"מ פ' ויקרא דף ג' ע"ב. ואח"כ אכלו רעים כו'. אני ישנה ולבי ער קול דודי דופק פתחי לי אחותי כו'. (כל זה הכל לראוי שקאי על תפלת ערבית) שראשי נמלא טל כו' עלה דבדולחא להשפיע לחקל תפוחין קדישין כמ"ש בתד"ר דף קכ"ח ע"ב ע"ש. והוא תפלת הערבית. וכן הקרא בקרבנות כתי"ם בפ' ויקרא והכל ח'. ואמר שם בר"מ שהן ק"י ברכות שהן ו' דרגין מורי בשמי יערי ודבשי ייני ואלבי. שהן ג"ר וג"ת. אכלו רעים שתו ושכרו דודים הן י"ב ברכאן כי"ב שבטין [וז"ל רע"מ שם עם כיוצא רבינו. בחתי לגני אחותי כלה. היינו מלכות אדני אריתי מורי דא הסד דרגא דאברהם דאתמר עליה אלך לי אל הר המור (ור"ל הר) המוריה. עם בשמי דא נצח דרגא דאהרן. דכתיב כי' ואתה קח לך בשמים ראש. כמ"ש אהרן ראש לכל המשחים. ואיזהו דרועא ימינא כירכא ימינא כו' ואיזהו תרין כרכן לקבליה הד מגן לאברהם ותגיינא עבודה דהוא רגא. שעבודה היא דיוקא באהרן. אכלתי יערי' דא גבורה פחד יצחק. (כי) יע"ר ני' פ"ר גבורות מגפ"ך. עם דבשי הוד. דרגא דדוד. דבופר הוא בשמאל כידוע קרן היוצל. והוא שם אלהים במילואו (ני' ם') ופיסיטו (ני' ופ') וריבועו (ני' ר') וכשתקח ממנו פ"ר הנ"ל נשאר ם"ו נימ' דב"ם. והן אתה גביר עם מודים היד. והיינו דרועא שמאלא עם ירכא שמאלא. שתיתי ייני עם חלבי נוף ובריה. כמ"ש שלה לו יין ישן שדעת זקנים נוהה היינו. ור"ל יסראל שבח ת"ת. ע' ענפין בסוד ע' נפש דיעקב. והוא ייגא דמנטרא דגדלות דחיימא. אכל יוסף יסוד בסוד נער וכן שלמה. והוא בסוד חלב. לפי שבגדלות נשאר יסוד יתום מאמו. ונשאר ביניקה. והן אתה קדום עם שים שלום יסוד. לבתר אכלו רעים שתו ושכרו דודים י"ב שבטי כי"ב ברכן. תוספת ברכת המינים מאן אכיל לה. ההיא דאתמר ביה בחתי לגני אחותי כלה. ר"ל מל'. שהם סביב רשעים כו' רגלי כו' עכ"ל שם] ועניין אכלו ושתו כי הי"ב שבטין הן י"ב גבולין של עד"ח. והן י"ב של הדעת דמתפשטין מביניה. והן י"ק דטפת החסדים ו"ק דטפת הגבורות וזהו אכלו ושתו (היכלות גרחמית סוף היכל נ' מ"ג ב'):

באתי לגני אחותי כלה. מלכות אדני. דקדק למה פירש כאן יותר מבכ"מ לומר שיהו מלכות אדני ויען אליהו ויאמר. הנה ים נ' מדרגות. נ"ן. היכ"ל. פ"ז והדר פ"ז היא פנימי שבכולם.

נקראו בשמים וגרמזו במלת ובשמים לשמן המשחה היינו שתעשה מן הבשמים שמן המשחה ולותן הבשמים תתן לקטורת הסמים לכן נקראו ט"ס הסמים שהם העיקר לפי שהסמים הוא עיקר לפי שהן היו כל מין ע' מנה שהם ר"פ מנה והז' שהוסיפו לא היו אלא פ"ח מנה אבל כאן אמר אריתי מורי כלומר הרחתי לותם הבשמים שהקטורת לכך אמר מור שהוא הריח של כל בשמים עם בשמי שהוא שאר הבשמים: באתי לגני וכו". לומר הנה אני אריתי מורי וכו' כי בהדם אכילה ושתיה וריח וכולם ברוחם לכן הם ר"ת רח"ם כי ג' אלו נשתריס בהדם מהחומים שברוחם וכנ"ל וזהו אריתי מורי זה הריח אכלתי יערי זה האכילה שתיתי יני זה שתיה. ועתה אני מלוה אכלו רעים שהו ושברו דודים על שמחתי. והטעין קאי על כלל הקרבנות שים עולה שכולה כליל וזהו אכילה וכן שלמים ושאר קרבנות שקרבים על המזבח אבל בחטאת נאמר קליעות כל בגדותיך פי' כשבגדת והבאת חטאת אין לי הנאה כ"א מריח המשובה וזהו אריתי מורי עם בשמי. אכלתי יערי עם דבשי פי' יערי הוא שעושין ממנו לוקט"ר והוא נגד עולות שכולה כליל אבל הדבש הוא נגד שלמים שעורר החלב. שתיתי יני הוא הנסכים עם חלבי המנחות כי כל דבר שמן נקרא חלב כמ"ש חלב חטים וכיולא והוא שמן המנחות. אכלו רעים פי' אחר שהקריבו הכהנים אז אכלו רעים הם הכהנים שאכלו בשר הקרבן. שתו ושכרו דודים הם הלויים שאמרו שירה על היין. ואמר אצל הלויים שהו ושכרו ג' דברים ואצל הכהנים לא אמר רק אכלו כמ"ש כהניך ילבשו ישועה וחסידך ישמחו בטוב שמחה וטוב הם ג' דברים כמ"ש לך אכול בשמחה לחמך ושתה בלב טוב ייך. וע"פ הזוהר ים לפרש מורי עם בשמי הם עולות ומנחות. יערי עם דבשי הם חטאות ואשמות. יני עם חלבי הם שלמים ותודה והם וא"ו דברים ואח"כ אכלו וכו' ושכרו כו' הרי ח"י וכנגדן ח"י ברכות וזה היה בזמן בהמ"ק:

יֵינִי עִם־חֲלָבִי אָכָלְתִּי רֵעִים שְׁתוּ וְשִׁכְרוּ דּוֹדִים: (ב) אֲנִי יְשֵׁנָה וְלִבִּי עֵר קוֹל | דּוֹדִי דוֹפֵק פִּתְחִי־ לִי

(ב) **אני** ישנה וגו'. פי' אח"כ גלו לגבל אמרה אני ישנה בגלות ולבי ער כלומר הם"ח שהיו ביניהם המה היו ער כנון דניאל וחביריו. קול דודי דופק כו'. פי' ע"י נביאים שביניהם פתחי לי שובה אלי ופתחי לבך לתפילו כחודה של מחט ואני

לקוטים ע"ד הנסתר

כו'. והנה לדע"י עולה כיכל כידוע. ואותיות של פניו היינו לגמ"ש עולה ג"ן. ואותיות שלאחריו היינו כהס"ך עולה פ"ו עכ"ל (כיאחורו לר"מ ויקרא ג' כ'):

עמ"ש לעיל בשם רע"מ דפ' ויקרא עוד כ' שם ואות דפליג לון ברוח אחרת. אריתי מורי עם בשמי גוף וכרית. מורי כמ"ש לרוב המור דודי כו'. בשמי יסוד מבשם לנוק' יערי עם דבשי סוקא ימינא עם שמלא (כי) יער ודבש הן שתי קרנות של היובל כמ"ש בסוד שני רצועות של תפ"ר שהן נו"ה שופר כנ"ל (כי שופר גי' יע"ר ודב"ש) יני עם חלבי דרועא שמלא כימינא. דחיון יני נבורה חלבי חסד (ח"ג רע"מ ד' ח'):

(ב) **בזמן** הגאולה יהיבת בכיותא תלת קלין לנבי רעיא מהימנא (והן) מסע' דתלת אחכון אר"מ כלול מהן. ויימא לי' קום רעיא מהימנא דהא עלך אתמר קול דודי דופק לנבאי בתרבא אחוון דילי' (ודודי) ר"ל הקב"ה ת"ת. וזהו ולבי ער. ויימא בהון פתחי לו אחותי רעיתי יונתי תמתי ד' שמות כנגד ד' אותיות. אחותי מסע' דחכמה שנאמר אמור לחכמה אחותי את רעיתי כנגד בינה שהו"ב הן רעים דלא מתפרסין. ועליהם נאמר אכלו רעים. ובינה נק' רעיתי נקבה. יונתי מסע' דת"ת כמ"ש לקמן בכיותא מסע' דנער יונה. תמתי מסע' דמלכות. שעלה נאמר ומום אין בך. ונאמר תם פונך בת ציון כו'. ברחמי נמלה של. אמר קדשא בריך הוא אנת הכיותא דמיומא דאתחריב בי מקדשא דאעלנא בכיותא דילי. בהן דיורין דקב"ה למעלה שכנגדן ביה"מ למטה. לאו הכי דלא אעלנא כל זמנא דאנת בגלותא

ואני אפתח לך כפתחי סמים: אחותי כו' הם בעלי החכמה כמ"ש לחכמה אחותי את. רעיתי הם בעלי ירחה כי ירחה הפנימים להתדבק בה' היא יותר מירחה חילונית כמ"ש ביעתיה: יונתי הם בעלי תורה שהם דבקים בתורה תמיד ואינם מניחים אותה כמו שהיונה אינה מניחה בן זוגה: תמתי הם בעלי מלות שהם תמימים שעמו כל המלות: ע"א. כי ים בעולם ג' מינים ערב ומועיל וטוב ור"ת טע"ם וזהו במאכלים ים ערב ומועיל וטוב הוא מה שלותה תורה. וכן בחדש אהבת נפשי הוא ערב ואהבת הקרובים הוא מועיל ואהבת בעלי מדות טובות הוא טוב כמ"ש טעמו וראו כי טוב. וים טוב לאהבה שהיא כמים הפנים וכו' פי' כשאני מרגיש שהוא אוהב אותי גם אני אוהבו אף שאינו ערב ולא מועיל ולא טוב וזהו שאמרו כאן לאחותי מועיל. רעיתי ערב. יונתי טוב. תמתי בבחי' כמים הפנים כו' *) כי היא מתלוות ומתדבקת

לִי אֲחֹתִי רַעְיָתִי יוֹנָתִי תַמָּתִי
שראשי

לקוטים ע"ד הנסתר

בגלותא. ארי לך סימנא שרשבי נמלא טל. שלא נכנס להשפיע בהם. (כי) ה"ת שכינתא (דהיא) בגלותא. שלומו דילה וחייס דילה לחיהו ע"ל ודא לחיהו יו"ד הא' וא"ו (הקדמה כ' לת"ו):

בסתימו דעיינין לתקריאת מרחה בחלוס. ורזא דמלה לחי יסגה ולבי ער. ומפתיחו דעיינין לחיהו מרחה בהקין. (ופי') לחי מל' מסטר מרחה בחלוס כמ"ש יסגה. ולבי שהוא שד"ת כידוע ע"ר מסט' מרחה בהקין כמ"ש יסג"ה גי' שם"ה מסט' דמל' שם"ה ל"ת כידוע. ומסט' דשד"ת רמ"ח מ"ע. ועד"ת הוא ע' כידוע ע' לחפין ע' שמות. ע' דער ולבי ר' גי' רמ"ח (תי"ח כ"ז כ' ד"ה ורזא דילה):

בזמנא דהיא **ם** סתומה לתפתחת לא לתפתחת חלא בפיוסא. כד"ת פתחי לי לחותי רעיתי יונתי תמתי שרשבי נמלא טל. והאי פיוסא לגבי ו' דחיהו מפתחא דסתים לה (כי מ' סתומה היא הכיא. ומפתחה דסתים פתחה הוא ז"ת והוא בסוד **בן**. ו' דסתים לכ' נעשה ס' סתומה) וכגין דא **פתחי** לי כיומא קדמאה (חסד דרגא דאברהם) כמ"ש כיתו של אברהם פתוח לרוחה. שבו פותה את ידיך. והוא בית של שרשבית. שתפתחה המ"ס ונעשה כ' כנ"ל. והוא כיום רחמון. (שסם נא' שרשבית) וכן פתחי לי כו' היא שהה חותיות של שרשבית כמ"ש לקמן. פתחי כ'. לחותי כו' עד שרשבי ר"ת רשבית. למלן (לאמר פתחי) לאת י'. ר"ל (ז"ם) לי. הוא ליו"ד. דחיבי נקודה דקמץ ר"ל שבתוך בית (של שרשבית) נקודה הנ"ל. וכשהוא סגור הוא"ו בבי"ת ונעשית מ"ס סתומה כנ"ל והוא קמץ. והוא לשון סתום וקמץ. וכשהפרד הוא"ו כשין פתח. אז נפתח וזהו פתח. ואז נתגלה הנקודה י' הנ"ל. וזהו לאת י'. והוא כיום השבת שאז נתגלה היו"ד כמ"ש. וז"ם כד לתפתחה לתפתחה בפתח דחיהו ו'. כד סתים סתים בקמץ. וחיהו י'. טפה וזרע דלתמצך מני'. טפה הוא חכמה וזרע עד"ת והכל כמל'. וקמץ הוא בחסד בסוד וקמץ הכהן כידוע. וז"ם וכנ"ל פתחי לי כיומא קדמאה לאת י' דחיבי נקודה דקמץ. לחותי כיומא תנייתא. שהקידוש בשמאל בסוד שמלו תחת כו'. אבל עיקר הזיווג חיבו חלא בגוף כמ"ש אצל החכות ביעקב. ויפגע במקום וילן כו'. ואמרו שאף יעקב לא יכול לאחדווגה כה עד דאתגלגל ביה רוחא דמשה כמ"ש בתו"ח ע"ש. וז"ם רעיתי כיומא תליתאה והוא דרגא דר"מ וכן בחלף השלישי נתגלה ר"מ. יונתי כיומא רביעאה. בחלף הרביעי שבו עמד ב"ה. ושכן השכיבה כיברחל ומלאה היונה מנוח לכף רגלה. כי ג' שלוחין של היונה מן התיבה הוא בני בתי מקדשים. תמתי כיומא חמיסאה תם עונך בת ציון בגלות. כמ"ש שבו נעלו תפיסתן על עיונותיהם בחלף החמישי. כל היום דו"ה כידוע. ברחבי כיומא שתיתאה דאתמר ויאחזו ישראל על רחם המעה דחיהו יום השבי. כמ"ש וברכות לרחם נדיק. וליה השתחויה כידוע. כורע בברוך. וכמ"ש בזוהר על הפסוק ויאחזו כו'. נמלא טל כיומא שביעאה. דת טפה י' ודאי. שמוח הוא שלא דבדולחא (כפי מה שכ' האריז"ל בג' תיקונים דגולגלת וע' מ"ם רבינו בספר"ן בענין ז' תיקונים הנ"ל) וכן הטפה נקרא טל. וידוע שהטפה הוא בסוד נ' טפים של נ' מוחין של יהי' בסוד מ"ב זיווגין במילאן נ' ע"ל (תי' י"ע ל"ח ח' בהג"ה):

כד ייתי רוחא לגבי לבא דתמן נפשא אתמר ביה קול דודי דופק. דפיק לגבי תרעא דלבא דית דפיקין. לאתעתודע. דת יהו ו' דייתי לגבי ד' דחיבי נפש. ובה חיון עשרה. דשניהן הן וי'. וכלהי בפיוסא

כמ"ש

*) עמ"ש בזה בביאורנ"ג על התיז בכ"מ בתחובה.

ומחדבקת בכן זוגה : שראשי נמלא טל . מחמת עמודתי בחוץ וקווצותי חס הטערות נמלאו רסיסי לילה והוח הנשם המטפטף מעט מעט ובויס ניכר ובלילה חינו ניכר כ"ח לחר שנפלחלח והטענן קלי לגי יסינה בגלות רחמן ולבי טר חס לגבי כה"ג וקול דודי דופק ע"י הנביחים פתחי לו' לחיתי לו' כנ"ל בהמשל : שרחשי נמלח טל . הטענן שבגלות חין לנו שפע כידוע והנה כל הברכות מבוטים בשוש טל ומטר וז"ש

שֶׁרֹּאשִׁי הר' בדגש נִמְלָא־טָל קְוֻצֹּתַי רסיסי

שרחשי נמלח טל פי' שים לבלי שכרך ליתן לך כשתהיה מוכנת לקבל ע"כ פתחי לי שרחשי נמלח טל מחמת עמידתי בחוץ והטל יורד עלי וקוליתי רסיסי לילה פי' שערות שלי מלחות מן הטיפות נשמים היורדים בלילה לכן פתחי לי. והטענן שים ב' מיני בכר שכר התורה ושכר המלות שכר התורה הוח טל כמ"ש כי טל חורות טליך והמלות הס כל מלוה בפני עלמה לכן דומים לטיפות הגשם ותורה ומלית הס פירותיהן בטוה"ז והקדן כו' לך חס

לקוטים ע"ד הנסתר

כמ"ש בפ' פנחס רכ"ה ב' ובר"מ שם ובפ' ברחשית מ"ט ח' ב' מכחן חוליפנח מתן דמתחבר כו'. וזהו זיווג זו"נ בכ"מ בהן רוחח עס נפשח . הה"ד פתחי לי לחותי רעיתי יונתי תמתי שרחשי נמלח טל . שהן בפיוסח והן בית דפיקן כמש"ו כו'. ברחשית חינון דמיזן כגוונח דח פתחי לי בחת ב' דחיהו תרעח שלורתו תרעח. וכמש"ל ריש ת"ח ו"ג ב'. ב' רחשית זה הטער כו'. לחותי בחת ח' רעיתי בחת ר'. יונתי בחת י'. תמתי בחת ת' שרחשי בחת ם' . נמלח טל דח יו"ד נקודה דחת כ' . והיח הטבישית, בטבת יו"ד טל ו' טערת בעלה ונעטית ז' תנח . חבל בימות החול כלילה כו . קוליתי חלין בית טערין ר"ל בית טערין הנ"ל פתחו כו' . דנקודה הטבישית נמלח טל . ובשה קלוות רסיסי לילה למיהב לנוק' (תכ"ה ס"ט ח'):

כד רוחח דפיק במיח דחיהו לימינח חתמר בית קול דודי דופק פתחי לי לחותי להחוח דחתמר כה חמור להכמה לחותי לח . ר"ל חכמת שלמה מסט' דחכמה . והוח בסט' דחסד דמשם להבה. וכד דפיק לשמלח דחיהי לשם חתמר כה רעיתי . דביה לחתוקד בכמה רשפים . דלינון שרפים דחתמר בהון רשפיה רשפי שם שלהבת י"ה . (כי) מס"ט דגבורה הוח ליסות חים וחשה . דהן שם וחם חמיחות הזיווג . וכמש"ו דכי' לחתוקד בכמה רשפים כו' רשפי שם כו' דהן מסט' דגבורה . ורשפי שם לשון רבים ב' לשות דחים וחשה . וי"ה דגהון הוח שלהבת י"ה . ומסט' דת"ת תמתי כמש"ו בגין דחיהו דרגח דיעקב דחתמר בית ויעקב חים תס . ודפיקו דילה תמן במשקל לח כליך ולח נחית . דבחסד נחית ובגבורה סליק כו' דכן החם סליק ומים נחית ורוח בחמלע כו'. והן ג' לחבות . לחבת הערב חים וחשה . לחבת המושיל קרובים . שח לגרה יולד . ולחבת הטוב . לחבת החסידים והתמימים . והן ג' לחבה דכתן . ושוד לחבה הרביעית מלד המקבל שהוח חמת . (פי' כי חלו הג' הס לחבה מלד הדבר ערב טוב מושיל . משח"כ כתן שהוח לחבה לחיתית כלי טע"ם) לחוהב מלד כמים הפנים לפנים . והוח יונתי . והוח מסט' דנוק' ה' לחרונה . יונתי דחיהו נזקקת כו'. וז"ם עיניך יונים דכל עיני' לגבי דקב"ה (תי' ס"ט ק"ו ב' בהג"ה בד"ה להיות דחתמר) :

אני ישנה ולבי ער . חני ישנה מרחיומי דחתרחק מיני . ולבי ער כד חתיח לגבי . משל לבלה דהות נשואה לחתן וחתרחק מינה נפלת בבי מרעח כו'. הוו מבקין לה חסיין לחחרון ולח הוו מהניין לה עד דחתי ההוח חסיח כו' חסתכל בדפיקו דילה . וחיהו חשתמודעת בחסיח וחמרת קול דודי דופק . (כי) חסיח דילה הוח ר"ת דידע בדפיקו דילה בכל שער דפיקן. והוח חתן דילה . וע"י חתקריבת לבעלה . וחיהו חמר פתחי לי . פתחי לחת י' דחיהו עשרה מיני דפיקו. קול דודי דופק דח ו' דפיק לתרעח כו' פרקין דדרועין כו'. וכלהו רמיזין במלת ברחשית דחיהו ברחשית ר"ל בית דפיקן חלו . ועלייהו חתמר פתחי לי בחת כ' . ר"ל כל חלו בית דפיקן כלילן הכל בחותיות של ברחשית . פתחי לי בחית כ' (כמש"נ) פתחו לי שערי לדק שהן כ' שעריס . שערי וכן (שח) שעריס רחמיכס . פתחי עולם . והוח כ' (בהוח) חתיס . וכן לורתו (כחסדרה פתוח) כשער. כמ"ם למה כ' פתוח מלפניו כו'. וכ' הוח דרגח דלדיק. והוח זה הטער לה'. ודח חת כ' מן ברחשית. לחותי בחת ח' מן ברחשית : רעיתי בחת ר' מן ברחשית . יונתי בחת י' מן ברחשית . תמתי בחת ת' מן ברחשית . שרחשי בחת ם' מן ברחשית . נמלח טל רוח דמלח יקו"ק לחד דסליק לחוהבן ט"ל והוח יו"ד ה"ח וח"ו ובית דפיקן הוח הם' לחרונה.

והטל

חס רוב העולם חינם רחוין חינו נותן ה' ברחמי נמלח טל בשכר התורה קולותיו כו' בעוה"ז חף לגדיקים שכתם כידוע והמי"ת היינו שכר המלות חיני יכול ליתן לך עתה נותן הכל ליסרחל בעה"ב חף הפירות וז"ם בחו"ל עד שתסוב. ומ"ם חלל המלות לילה פתחי לי מעט בתשובה וחוכל לבה לח"י ולח חלל התורה כמ"ם כי נר מלוה

והורה

לקוטים ע"ד הנסתר

והטל מרומו בדגם שבתוך הבית: ד"ח נמלח טל בחלקים ובי' חיהו מליח"ם. דחלקי"ם הוח מל"ח י"ה. דהוח יה"ו כמ"ם למעלה והוח טל כנ"ל כו'. למעלה מפרם הוסבן ט"ל. וכחן מפרם תיבת נמלח. דהוח חלקים דהן חותיות מליחה כו'. וחמר כחן לחתר ביומח שביעחה. דחיהו שתיתחה ועל ריש' י' עטרה כלילה משברה. והוח דגם שבתוך הבית. דהוח יו"ד מעין התוס כו'. והוח יו"ד של ו'. וחתוון דברחמים שהוח (י' של ו' הוח לורת) ז'. והוח נגד יוס ז'. דכל ז' ימי ברחמים מרומז בתיבת ברחמים. וכן בפ' פתחי לי הנ"ל. ורחמי הוח רחם לדיק ברית חות שבת יוס שביעי והוח מלח טל. זעתה מפ"ו ג' חתוון יה"ו הנ"ל דחתער בדפיקו חליה. וחמר יו"ד חיהו טפה דחתמצת מן מיחח כו' (דיו"ד) הוח מוחח. וה"ח רחשונה לבח. וח"ו רוחח דנפיק מינה. והן ג' דרגין הנ"ל. ומיד דרוח חתער לגבה היח נתמלח מן י"ה ג"כ מליחה מלח י"ה. דמלח ו' היח י"ה כו'. וחמר דבקדמייתח חמרת ה' שירח חני ישינה מן י"ה (עד דחתער ו' לגבי' דחיהו רוח). ר"ל דבתיבת ישינה י"ה בר"ת וס"ת. וחמרה קול דודי דופק. דהוח ו' בשית דפיקין. ור"ל דכל הוי"ה מרומז כחן. חני ה' בתרחה. ישנה י"ה. קול דודי כו' ו'. ועוד פתחי לי ביומח קדמחה דחיהו ימינח. דעליה חתמר פותח חח ידך כו' יודך. דח י' דחיהו לימינח דחכמה נחית בימינח. לחותי ביומח תניינח דתמן ה'. ר"ל דהוח נוק' ה'. דתמן נחיתח בינה. וכחן כולל לחותי רעיתי בחד. דהוח כינוי לחד. וכן יונתי תמתי (דהוח כינוי לחד) יונה תמה. וחמר יונתי ביומח תליתחה דתמן וח"ו. דוח"ו כלילי שניהם דו"ג. וכן יונה מסמם זכר ונקבה. ועוד דכתיב תמתי. וכמ"ל ק"ד כ' מסט' דיעקב חים תס. ברחמי נמלח טל ביומח רביעחה דחיהו כללח דיו"ד ה"ח וח"ו דחיהו חוסבן ט"ל. ודח חיהו גוף וברית דחסבינן הד בחוסבן דחיהו וח"ו דסליק לחד. ו' טילחה עמודח דממלעיתח ו' תתחה לדיק. ח' לחזי על תרווייהי דחינון חד. (והכוונה) דכברית נתמלח הוח"ו כמ"ש כו'. והכרית נק' כל דכליל הכל. וכולל גם י"ה. והכל כמילוי דוגמת הוח"ו. וביה ה' לחד. לח"ד מלד הוח"ו. וה' הוסבן יו"ד ה"ח. וחמר ברחמי. דהוח ברית רחם לדיק דכליל יה"ו. נתמלח לחוסבן ט"ל. קוולותי חלין שית קלוות דחינון ה"ח. ר"ל ה"ח לחכוונה בחוסבן. והן שית פרקין (דכלילן בתרין זוקין) וסס דרגח דנוק' ועמידתה סס. והן שית סדרין דס"ס והן נגד יום חמני ושבי ולכן קח' לילה דסס ה' לחרונה לילה. וז"ם רסיסי לילה דח שביעתח תתחה וכמו שברית כולל יה"ו כן היח כוללת כל הוי"ה (וז"ם) כלילח מיו"ד ק"ח וח"ו ק"ח, דחיתקריאת לילה. דחיהו ליל שבת ליל שמוריס ור"ל בזה דרסיסי לילה רמיז על ליל שביעי דחיהו ליל שמוריס דנק' שמור כו'. והוח (ליל שמוריס) לה'. כמ"ם כחן דכליל כל הסס· ועוד חני ישינה בשמנה. ר"ל ישנה לבון משנה דסס דרגח דנוק'. ולבי ער בחורייתח דכורח. ועבתז"ח ע"ג ד' קוס ר"מ כו'. דחיהו ר"ז חו"ר כו'. והוח חירייתח דקח' כחן דהוח קבלה למשה. ועוד חני ישינה בסס"ה פקודין דל"ת כחוסבן חתוון ישנה. דהוח (הל"ת) בנוק'· ולבי ע"ר. ברמ"ח פקודין דעשה. שהוח מן דכורח. והן בחו"ג דידה. וע' בעד"ח ת"ת דילה דהוח לימינח (ולכן מתחבר הע' עם רמ"ח של ולב"י ע"ר שהן ג"כ בימינח) ורמ"ח הוח כחוסבן ולב"י ור' מע"ר. וע' מע"ר דח עד"ח דחתמר כי' עין יעקב. דע' הוח עד"ח דכליל ע' נפש עין יעקב ע' שמהן. והן ע' חנפין ולב"י ס"ח מסכתות והן ד' דרגין מ"ע ומל"ת ותוסבע"פ. והוח כולל כל תרי"ג פקודין דימינח וסמלח. והוח ג' דרגין יה"ו חג"ת דבה והיח חורייתח דבע"פ דכלילח מכולח. והוח חני. והוח ד' תיבות חני כו'. בד' חתוון. ד' דרגין חלו. וקול דודי דופק הוח חתוון דדכורה דנק' תורה חוסבן תרי"ח. לחסלמה הרי"ג חתכליל בחו"ג דתמן י"ה. הרי דכליל יה"ו. ובה ה' דבה חסתלים כנ"ל: ועוד חני ישנה שני"ם ודחי לחכמה דחיהו י' כדחתרחק מינה רחימח דחיהו וח"ו. ר"ל ברזח דקרבן עולה ויורד היח שניה לה כזה יהה"ו. וח"ו חתרחק מינה חז. ולכן היח ישינה (כי חו ה' תתחה סליק לגבי י' וה' עלחה נחית לגבי וח"ו) וכזמנח דייתי פורקנח (קול דודי דופק) דפיקו סליק ונחית כו' סליק ה' עלחה לגבי י' ונחית ה' תתחה לגבי י'. ומה דהוה יקק"ו חתחזר יקו"ק לחבח עם חמח ברח עם ברתח: (תי' ס"ט ל"ג ל"ד):

בזמנא דחתי פירקנח ופקודח ליסרחל. יחכדו מעלמח הכל תעתועים דמתעים לבני נשח ורוחח דקודשח סליט בעלמח דחיהו קול דודי דופק. דחז דפיקו דרוח סערה מתעבר מעלמח. (תס"ט קי"ו ב'):

שבינה חתמר בה חני ישינה ולבי ער חני ישינה שכינה שנקרחת חני. ולבי ער ר"מ שהוח לבי.

רְסִיסֵי לָיְלָה: (ג) פָּשַׁטְתִּי אֶת־
כֻּתָּנְתִּי אֵיכָכָה אֶלְבָּשֶׁנָּה רָחַצְתִּי
אֶת־רַגְלַי אֵיכָכָה אֲטַנְּפֵם: (ד) דּוֹדִי שָׁלַח יָדוֹ מִן־הַחֹר וּמֵעַי
הָמוּ עָלָיו: (ה) קַמְתִּי אֲנִי לְפַתֵּחַ
לְדוֹדִי וְיָדַי נָטְפוּ־מוֹר וְאֶצְבְּעֹתַי

מור

ותורה לור ולור הוא לור היום:

(ג) **פשטתי** את כתנתי וכו'. מסיבה כנ"י פשטתי וגו' כי לדם ההולך בחלוקו ואינו פוסקו יכול להלוך בה כמה ימים לבל לם פוסקה נפשו קלה בה לחזור וללובשה וז"ם פשטתי וכו' כי כן דרך ההולכים ליתן ואיככה לוכל לחזור וללובשה. ויהענין כמ"ם היתה לים לם וכו' לם יהלך וכו' כי כבר למרנו כי המדות הם נקרלים חלוקה דרבנן ובגדיו והמדות הם נחלקים לג' ל' שנולדו בו בטבע ג' מחמת ההרגל נעשו לו כטבע וז"ם היתה לים לם בחיקו שהולך במדות רעות ובגדיו הם המדות שנולדו עמו לא תשרפנה לם יהלך לים על הגחלים פי' לם מרגיל ל"ע לילך במדות רעות. ורגליו הם המדות שהורגל בהם לא תכוינה לותם. לולי לפשר כי שני דברים המונעין לת האדם מלקנות שלימות לנפשו הל' היא התאוה והיא עמו לף כשהיא לבדו ושלר מדות רעות שנוהגים לף לזולתו וז"ם לזהו ת"ח שמחזירין לו וכו' המקפיד בחלוקו להפכו כדרכו. והכוונה שלם נתהפכה לו ליזה מידה ומקפיד להחזירה וגם לומרו הוי מטוף לת רגליך לפני חכמים וזהו כיוצ המונע תענוגים וזהו פשטתי לת כתנתי לילכה וכו' ר"ל היינו המדות טובות ולילכה מוכל להלבישם עליו. וזהו כיוצ על המדות טובות. ולילכה להבהה כי הנה ופירם קשה מכולם וכן הוא במדות. רחלתי לת רגלי פי' הלכתי תמיד בתאוותי ולילך עתה לתנפם ולהיה עתה מתלכך בעפר רגלי

ת"ח:

(ד) **דודי** שלח ידו מן החור. כיון שרלה שלוי מתעלל לפתוח לו שלח ידו מן החור להקשני יותר ומעי המו עליו הגמשל הוא על דיות שני שבהמ"ק הרלשון היה להם שכינה ולרון ות"ו"ת וזה הפנים לבל בדיות שני לף היה כ"ל כלדם שעומד בחוץ ומרלה ידו לפנים ועושה מה שלריך לבל לף כלילו היה כללו בפנים כי בגלות הוא בהסתר פנים כמ"ם ולהכי הסתר לסתיר כיון שנשלוס הע' שנה היה הפקידה חרב בית נבוכדנלר וחרב בבל והיינו כדי ליגאל לת ישרלל כמ"ם במפלת בבל כי ירחם ה' לת יעקב כו' ומעי המו עליו הוא דניילל שכיון שרלה שכלה ע' שנה התפלל כמ"ם בדניילל:

(ה) **קמתי** אני לפתוח וכו'. פי' כיון שבקשני ועוררני קמתי לפתוח לו

לקוטים ע"ד הנסתר

ע"כ קוס לאתערת לה ור"ל שבת עין הוא שכינה. ואור עד"ת וכרו גי' לור בת לור עד"ת לגבי בת עין וא"ל היא יסנה והעין סתום. ואז אין האור בת אל העין. (תז"ח ע"ג ג' ד"ה אני יסנה וד"ה ולבי ער):

(ה) **נפשא** דשמרים מלבים לנפשא דקדושה. עלה אתמר אלבים שמים קדרות כו'. ועבז"ח כ"ע ג' ובדוגמת דברת רוחא ונפשא דקדושה כך ברת רוחא ונפשא דשמלה. וכדוגמת דהוא היין בשמריו כך הוא כו'. וזהו הגלותא ועבידו דלבא בשהשמרים טולין למעלה ומעבירין את היין כו'. ובשבת לריך למפשט דהוא לבושא וכן למעלה בגלותא אלבים שמים ובשבת פשטתי לת כתנתי כו' ולבים לבושין דכורסייא כו', והוא נוק' טחול. הוא דטפה סרוחה. דהוא מתאוה דב"ע וממנה מסרחת הטפה. והוא יסה"ר. דעלה אתמר הן בעון חוללתי ובחטא כו'. דכל חוכין תיקון מאכרים דטפה סרוחה דבניכה אתמר לגבי חייביית דע מאין בלת מטפה סרוחה כו'. ועלה אתמר על נעליך מעל רגליך נעל מטוף דטפה סרוחה. כי המקום אשר אתה עומד עליו אדמת קודש הוא לף שבת. ועליה אמרה שכינתא פשטתי לת כותנתי לילכנה אלבשנה כו'. פשטתי לף כותנתי הוא לבושא דחול דטפה סרוחה ובגין דלף לריך בר גם בשבת לשמוי בלבושין. (תמ"ח בסופו):

בלילא דשבת אתמר קמתי אני לפתוח לדודי בשבת וכד נפיק שבת אתמר ודודי חמק עבר. וזהו ועניין הבדלה

מור עובר על כפות המנעול :

(ו) פתחתי אני לדודי ודודי חמק עבר נפשי יצאה בדברו בקשתיהו ולא מצאתיהו קראתיו ולא ענני : (ז) מצאני השמרים הסבבים בעיר הכוני פצעוני נשאו את רדידי מעלי שומרי החומות : (ח) השבעתי אתכם בנות ירושלם אם תמצאו את דודי

לו וידי היו מבושמים במור עד שנתבשם גם המנעול כלומר נטפו עליו מור מכידים והוא כמ"ש בעזרא ויקומו רחבי לבות וכו' לפתוח לדודי בתשובה שהבדילו נקיים נכריות. וידי נטפו מור ואצבעותי וכו'. יד היא עיקר על יד ואלבעות הם סוף היד והיינו וידי נטפו מור הוא היסוד של בהמ"ק שהתחילו לבנות בימי כורש. ואלבעותי וגו' הוא מה שגמר דריום על כפות המנעו' הם חומות ירושלים שעשה נתמיה וסגרו

את שעריה

(ו) **פתחתי** וגו'. פירש

לאחר שבנו בהמ"ק כרתו ברי' עם הקב"ה ותתמו על הברית לעשי כנה"ג וכו' כמ"ש בנחמיה. ודודי חמק עבר וכו' פי' כי בתקדם שני לא עכבהו ברית והסכים הקב"ה על הברית לעפ"כ היה חסר ה' דברים והם הארון ואו"ת ורוה"ק ואש של מעלה ושכינה לא חזרה וז"ש ודודי חמק הוא הארון שנגנז. עבר היא השכינה שעלתה מהם. נפשי יצאה בדברו הוא רוה"ק שהוא דבר ה' בקשתיהו הייני הארון ולא מצאתיהו. קראתיו ולא ענני. בחו"ת כמ"ש ויענהו ה' וכן ולא עניתו ה'

וכן בכ"מ אלא חו"ת לשון ענוי :

(ז) **מצאוני** השומרים וגו'. פי' אח"כ בחשאי אז מלאוני השומרים הס ג' מלאכים המלוין האדם לשומרו וגם הנעשו מקטרגים כמ"ש בזמ' שבת הסובבים בעיר הם המקטרגין המשוטטין בארץ ומקטרגין כמ"ש משוט בארץ: הכוני כמש"ל נתן עיניו בתקדם שלא רחצון והרג ת"ח שבו נתן עיניו בתקדם שני והרג ת"ח שבו. פצעוני פי' הכה והחריב ח"י ונעשה פלעים בח"י בכמה עיירות. נשאו את רדידי מעלי וכו' כתארז"ל כיון שבאו השונאים לבהמ"ק נטל המקדם עלמו לעלות למעלה ובאו מיכאל וגבריאל והסליכו לתיהו וז"ם שומרי החומות שהם היו שומרי ירושלים כמ"ש על חומותיך ירושלים הפקדתי שומרים והם מיכאל וגבריאל ועכשיו גם הם נהפכו ונטלו ממני את בהמ"ק

(ח) **השבעתי** אתכם וכו'. עכשיו בגלות אמרה משביע אני עליכם בנות ירושלים אמה כי"ב מלאכים הסובבים ירושלים שלמעלה כמתרז"ל. אם תמצאו את דודי מה תגידו לו מכל הצרות שמלאוני

לקוטים עד הנסתר

הבדלה במ"ם . וכן רמיז לגלותא דנפיק שבת ותפלה . וז"ם וכהוה זמנא בקשתיהו ולא מצאתיהו . (ת"ו מי"ח תיקונים) :

(ו) **בהיכלא** שתיתא שם נשיקו דרחימותא וזהו מיתת נשיקה . שמתדבק בהני נשיקין דהיכל זה ומנו תיאובתא דנשיקין נפקא רוחא בהאי נשיקה . כמו שראינו אצל הר סיני נפשי יצאה בדברו . בסוד נשקני מנשיקות פיהו כהר סיני כידוע . והוא כשמתגלה לנשמתא דבר שלא הורגל בו . וכשעשה דג' הבריס (בחדרה) . אבל משה הורגל לכן לאמרו קרב אתה ושמע . שהיה להם למעלה ממדרגתם . לכן אם יוספים תגיעו לשמוע כו' ומתנו . ובשעת מיתה אז תוסיף רוחם . ולכן יגיעון בזה הנשיקה ולכן גדולים צדיקים במיתתן יותר מבחייהם . שזוכין מה שלא זכו בחייהן : (היכלות ברחבית מ"ד ע"ב בד"ה בני היכלא) .

(ח) **בגלות** בכל כשעה שעברתי מהם (עד שמצאתי) בנגינה מהרה . אבל בגלות הזה ודודי חמק עבר כו' . הכוני פצעוני כו' . השבעתי אתכם אם תמצאו כו' . והם אומרים אנה הלך דודך כו' . (ת"ו מי"ח תיקונים קמ"ב ע"ב בד"ה והיינו שאיל) :

שמלחוכי לא תגידו לו יותר רק שחולת אהבה אני שזה קשה לי יותר מכולם מה שהוא נפרד ממני:

(ט) **מה** דודך מדוד וכו'. ג' פעמים. פי' שבנות ירושלים שאלו כ' שאלו' ליסראל מ' מה דודך פירש מס מראתו של דודך היפה בנשים לפי שיסראל תפילו תחר החורבן רודפים וחפלים להיות נחים בתורה ומע"ט לכן נקראים היפה בנשים. ג' מה דודך מדוד. לזה טובות עשה לך שכבה השבעתנו:

דּוֹדִי מַה־תַּגִּידוּ לוֹ שֶׁחוֹלַת אַהֲבָה אָנִי: (ט) מַה־דּוֹדֵךְ מִדּוֹד הַיָּפָה בַּנָּשִׁים מַה־דּוֹדֵךְ מִדּוֹד שֶׁכָּכָה הִשְׁבַּעְתָּנוּ: (י) דּוֹדִי צַח וְאָדוֹם דָּגוּל מֵרְבָבָה: (יא) רֹאשׁוֹ כֶּתֶם פָּז קְוֻצּוֹתָיו תַּלְתַּלִּים שְׁחֹרוֹת

כעורב

(י) **דודי** צח ואדום. כאן חסד שיעור קומה והענין כי הקב"ה נגלה ונסתר נסתר מלד עלמו נגלה מלד מעשיו דהיינו השגחתו ית' וכל העולמות מכסה הכבוד ולמטה נקרא שיעור קומה של הקב"ה כלומר שהקב"ה עשה לת השיעור קומה כמ"ל על בעטרה שעטרה לו לחמו כו' והשגחתו בכולן. ומוסב כאן מכסה הכבוד ולמטה ומתחיל בפז ומסיים בפז כמ"ש נעוץ סופן בתחלתן ותחלתן בסופן וכן כל התורה כולה היא שיעור קומה ת' כי כל התיבות והגימטריאות והלימופין של התורה כולם שמותיו של הקב"ה ומוסב ג"כ כאן שיעור קומה של תורה ואמר דודי צח במ"ע ואדום במל"ת. דגול מרבבה פי' שהוא נוכר מרכבה שלו והיינו שבתורה יש ע' פנים לתורה וכנל לו"ח יש שפים רבוא פנים ולוחו הפנים שלמד הקב"ה עם משה רבינו ע"ה הוא על כולם ונוכר מכל המרכבה שלו:

(יא) **ראשו** כתם פו. הוא ברחמים והוא נגד כתר שבו ג' כתרים כתר תורה וכתר כהונה וכתר מלכות ר"ת כ"ת"ס וזהו כתם פז וזהו לחי ה'. קוצותיו תלתלים וזהו השערות המה זה ספר תולדות אדם שפת שורות לדיקים הרבה. שחורת כעורב

זהו

שער נפתלי

ז"ל בחר יצחק [דודי] מפרש כאן רבינו תיקונים דז"ח המזכרים בשה"ש מפ' דודי לה ואדום כו' ואילך על הסדר. ואמר דודי לה ואדום שהדותה דאו"א כידוע שהוא בב' תפוחין דילי' שפת נהיר הדעת שהדותה דאו"א כמ"ש בח"ז ר"ה תנפוי כחרין תקרובין דבוסמת כלהו שהדותה כו'. דהא שהדותה בהו תליא כו'. אבל הני תקרובתה דבוסמת חיורת וסומקת שהדותה לאו"א שהדותה לחסנה דירית ואחיד לון כו'. והם סוד הו"ב של הדעת שהם ב' גוונין לה ואדום. והיא כללות של הז"ח שהוא בב' גון חיוור וסומקת רחמי ודינא שהוא חלקי המשפע משא"כ ע"ק כולו חיוור שפת הכל רחמים. ואינו לפי הנהגת התחתונים לפי העבודה רק בחסד ורחמים גמורים כו'. ולכן נקרא זעיר אנפין. שבע"ק הם ס"ע נהורין בגווני דתנפוי. ובז"ח ק"ן נהורין לבד. והוא מ"ם ל"ח ואדו"ם. ל"ח אדו"ם הוא גי' ק"ן נהורין ע"ה. והוא בסוד י"ה. שהדותה דאו"א. י' מחכמה שפת ק' נהורין. ו' בבינה גם"כ שהוא ה' עכ"ל:

התחלה

לקוטים ע"ד הנסתר

(י) **בט'** ת"ד דז"ח לתתזיין תפיחין סומקין כוורדא. והוא תיקון ה'. והן סומקין כמ"ש דודי לה ואדום. שהן הפנים. שאין נראין מכל הפנים אלא הני תפוחין כו'. ובדף קמ"ח ח' תיקונא חמישאה כו' (הני תרי תפוחין כד נהרין מנהירו דתליין תפוחין קדישין עלאין דעתיקא לתתא סומקא ואתי חיוורא) עד. הסדי עולם. ובח"ז ר"ה תנפוי כחרין תקרובין דבוסמת כו'. (אבל הני תקרובי דבוסמת חיוורא וסומקא שהדותה לאחא ואימא) עד שהוא גוונין. ואע"ג דשם משמע דהן תרין גוונין דאו"א מ"מ אחא עמיר יתיר וכלל כאימא והיא מתלבשת בז"ח כידוע (פ"ג דספד"ן ד"ה שהו):

דודי לה ואדום שהדותה דאו"א. רחמו כתם פ"ז התחלה וסוף שפ"ז. ומזכיר ג' תיקונים. ועוד ב' תיקונים לחייו כו'. והם ב' אדם של מן המילר והוא חסד ונקה שהם גי' ע"ב קס"ח של או"א והוא סוד עני במרחב יה. עני בשפתותיו במרחב בלהייו (לקוטיו בס' לקוטי הגר"א עם בחר יצחק):

(יא) **ראשו** כתם כו' שוקיו כו' על אדני פז. הענין כי שם הוי"ה ופניו. ואחריו הוא גי' פ"ז.

והענין

זהו דור המבול ודור הפלגה שהלדיקים שבימיהם היו בלרות כמו נח והיו שמורות כעורב:

(יב) **עינין** כיונים. הוא על החכות על אפיקי מים שהם זכים ולבנים והוא מכרחם. רוחצות בחלב הוא ילחק שלריכים לרחון ולמתק בחלב. יושבת על מלאת הוא יעקב אים תס יוסב לוהלים:

(יג) **לחין** כערוגת הבושם כו'. פי' הלחיים שמנדלין הסער של עבר תורה כמ"ש כל דיבור ודיבור שילא מפי הקב"ה

בָּעֻרֵב: (יב) עֵינָיו כְּיוֹנִים עַל־
אֲפִיקֵי מָיִם רְחֻצוֹת בֶּחָלָב יֹשְׁבוֹת
עַל־מִלֵּאת: (יג) לְחָיָו כַּעֲרוּגַת
הַבֹּשֶׂם מִגְדְּלוֹת מֶרְקָחִים
שִׂפְתוֹתָיו שׁוֹשַׁנִּים נֹטְפוֹת מֹר

לגרוף לותן בכדי שיהיו יכולין לקבל את התורה: שפתותיו שושנים. הוא עסרת הדברות ומתן תורה היו סומטין דבר קדמו. נוטפות מור עובר הוא נ"כ קלי על מתן

שער נפתלי

התחלה ופוף בפ"ו. כ' בם' בחר ילחק. דבר זה ביחרו רבינו במ"ח בליקוטי' וז"ל רחמו כתם כו'. (כמ"ם לקמן בליקוטים שהועתק מכאן עד) וזהו סוקיו כו' על חדני פז. עכ"ל הזהב. ור"ל שסם עדה"ד בכתר שהוא התותיות שלפני הוי"ה. והוא בסוד התיקונים שבו הם י"ג. ע' וד' דחכת לחודי' חסתמכו. וכז"ח הם ט'. ה"ד בסיד שם כ"כ של ברכת כהנים. והם כ"כ לחתון שהם בכתר בסוד הסרס. ובמלכות הוא שם כוי"ו שהוא לחורי ת"ת. ושם מקומה ושניהם בגי' חני. והוא חנ"י ולחן

בל מקום שם גילוי הדעת נחמר למינה"ו שהן חו"ג זו"נ. והן בפנים כחרין תפוחים כמ"ם בח"ו דף רנ"ה ע"ח לנפוי כתרין תקרובין דכוסמת. כלומר שהדותת (על מה דחמינת כו'. חבל הני תקרובת דכוסמת שהדותת דחו"ח. שהדותת לחסנת דירית ולחיד לון). עד כל עלמין כלהו בחידו. ור"ל דעת בסוד עדות גוונין דחו"ח שהן חו"ג בסוד לה ומדוש. לח בסוד לבן לחו מחלב כו'. ולחמר ועל האי לקרי שליס לכלה. דשליס הוא בחו"ג והוא בסט' דדעת שהדותת דחו"ח (פ"ג דס"ד בד"ה דעלמה רב חסד לקרי):

ראשו כתם פז. פז הוא גי' לחני ה'. ולחני הוא גי' פנים ולחוריים של ה'. והפנים שה"ל הוא בחור פני מלך היים שמחירים י"ג תיקונים דח"ו בט' דז"ח והן כ"כ. וידוע שמי"ג ד' לחודוי חסתמכו וט' לחוד. וזהו ט"ד. וט' תיקונים דז"ח הן ה' מחו"ח וד' מחו"ג כמ"ם בפ' מספטים קכ"ב כ' דיקנא דמלכא יקירותא כו'. וזהו ה"ד. והן כ"כ לותיות התורה כמ"ם בס"ד ובפ' נשא. ולחוריים כוי"ו הן בעמר נקי. זה בפנים ווה בלחוריים. והוא סוד העל כידוע שרחבי גחלת טל [טל] תורות טליך גי' טל. והוא ג"כ היים לעת"ל תחית המתים ללחר זה העולם. והוא גי' ה' לחד [והסם הוי"ה הוא כמוהה בג' חלקי דגולגלתא] והכל הוא פ"ז (בליקוט רע"מ פ' ולתחנן רס"ג ח'):

(**השערות**) חיהי סיעורת דלתוון דלורייתא. ר"ל השערות הן סיעורת דלתוון דלורייתא. דלכן נקרא שער לשון סיעור. והשערות הן לותיות ההין. והמכוערין הן נקודין שהן יודי"ן וכמ"ש ל"ה ח' דנקודין הן מכוערין לחתוון. ולחתוון מכוערה ונקודין מחכמה. שהן גלגלתא ומוחא. ונקודין פנימיות התותיות ורוחא להון. וכן מוחא לגולגלתא. ולחמר (כל נימא ונימא דיליה) דלחתר עלייהו קווקותיו תלתלים דקלי על התו"ה תלי תלין כו'. וזהו שחורות. דהן שחורות על העור שהוא לבן. כמו השערות על עור הגלגלת. וכמ"ם הם שחירה ע"ג חם לבנה (ת"ע ק"כ ע"כ):

(יג) **וסוד** שוסנים הוא כמ"ם בפ' מספטים דף קכ"ג דעת גניז בפומא דמלכא דלקרי תפלרת. פנימיות דתפלרת דכל גוונין לתתחדן כי'. דכתיב ובדעת חדרים ימלאו. וההוא דעת גניז

בחמא

בחמת ומלכה. ר"ל בחו"ח תרין עטרין דנציזין בגווייהו ומליה כל תדרין ותכסדרין. וכד תתער נהירו דכיה ונפיק כדין תקרי פה ה'. ושפוון דחיון תרין נהורין מחכמה ומחימה. בשעתא דתתערען. בההוא נהירו דדעת מתחברן כחדא. ומלין תתנזרו בקשוט בחכמה בתבונה ובדעת. וז"ס שפתותיו שושנים. שהן תרין גווינין דחו"ח כנ"ל. מה שושן חוור וסומק. נטפות מור כו'. הוא נהירו דדעת. שהוא י"ב בוסמין עלאין שהן בו שמתגלה בפה. וכד תתער ונפיק כדין תקרי פה ה' כנ"ל וזהו נטפית כו'. (היכלות פקידי רנ"ה ח' בד"ה וכתיב כחוט):

נמיל

ג' תיקונים דז"ת והם דודי לח כו' רחצו כו' עיניו כו' וחח"כ חוסב ב' תיקונים ח' לחייו כו' והב' שפתותיו כו'. וכל אלו ה' תיקונים הם ברחם דז"ת. וחח"כ גופה דילי' ידיו גלילי זהב כו'. ואלו הג' בבר נתבאר. רחצו כתם פז כו' הוא כתר גונולתא דילי' כו'. ואמר כתם פז שהם בגלגלתא דילי' בעלה דנחית שם בגלגלתא דע"ק תתחזי סומקא בגוי'. והוא אדום כזהב. אבל שם הוא זהב פ"ז והוא שם אלהים גבורה כליל בח' כתר. ולכן שם השערות שחורות. כמ"ש קווצותיו תלתלים שחורות כעורב האי שחור אדום הוא כו'. ומ"ש דודי לח ואדום הוא בדעת אלו שהם הוא שהדותא דחו"ת כו'. ותיקון ג' עיניו כיונים כו' כמ"ש בחדו"ר ותד"ו. והב' תיקונים החחרים הם להייו כו'. והוא סוד רוחב הדיוקנא אלו כמ"ש בחד"ר ק"מ ע"ב תיקונא דרישאה כו' ונק' בשרונת הכושם כי לומחים שם השערות מיתן מכחן. והשנין כמ"ש וירח את ריח בגדיו ויברכהו כי'. ואמרו שנכנס עמו ריח ג"ע. והבגדים הם המדות אלו מדו כמדתו. וכמ"ש בחד"ר לביתין דיקר כו'. וכן תיקונים דז"ת. ונק' בגד. והטעם כי דע"ק הם י"ג תיקונים י"ג הויות בני' לבו"ם. ודז"ת הם ט' בסוד בג"ד. וכאן בתקרובתא דבוסמא הוא עיקר הבגד שהם המדות אלו בגודש שבל שער ושער הוא מדה בפ"ע. וכפי מספר פרטי המדות הם שערות של הדיוקנא והם נכללים בט' מדות והם בגדיו כו'. ותיקון הב' הוא מ"ם שפתותיו שושנים נטפות מור עיבר והוא תיקון שביעי כמ"ש שם תיקונא שביעאה דלא תלין שערא על פומא כו'. ומשם הדיבור ומשם מקבלים נביאי מהימני. וידוע כי הדבור הוא ע"י רוחא דנשיב מחוטמא לפה. וכמ"ש רוחי חשר עליך ודברי חשר בפתי בפיך כו'. וז"ם שפתותיו שושנים נוטפות מור כו'. וכמ"ש כל דביר שיצא מפי הקב"ה נתמלא כל העולם כולו בשמים כו'. ומ"ש רביעו שהם ב' אדם של מן המלר כו' הוא כמ"ש בחד"ר שם קל"ט ב' בתיקון ד' הוא מה יעשה לו אדם ותיקון ז' הוא מבטוח בחדם כו'. והוא בידוע בסוד ד' מלכיות ברחה דניאל בדמות היות. מלכות ישראל ואחרו עם ענני שמיא בבר אינש אתי כו'. ולכן בדרגא דאדם נתגבר דוד לאכנעה שנאין ואו"ה תחתיו. ובזה ג"כ נתגבר יעקב על עשו. וקיבל הברכות מיצחק אביו כמ"ש ויחח את ריח בגדיו כמ"ש שהיא תקרובתא דבושמא ואשליס תקונא דאדם. והם ג"כ בגדיו של אדה"ר לבן ויברכהו הוא נביר לאחיך כו' לאכנעה שנאין תחותיו. וכן בתיקון ז' שהם הדיבור דיוקנא דאדם משא"כ בשאר בע"ח. והוא עניו הריח בב' מקומות הנ"ל שאין זה רק באדם לאחד כמ"ש אין אדם בבר שהנשמה נהנה ממנה הוי אומר זה הריח. ובזה (ובבל') [ובבל] האדם מבהמה ואיה כו'. והוא ריח ג"ע שנכנס עם יעקב כריח שדה הקל תפוחין כו' שהוא בלאיים שהשערות סביב תקרובתא דבושמא ושם תרין תפוחין כו'. וסמוך להם השערות של הפנים והם אילני ג"ע. ומ"ם רביעו שהוא חסד ונקה. ר"ל כמ"ש רביעו בפרשת הבבון ט' תיקוני דז"ת דפ' שלח לך שהוא נגידו ברכות קדישא דע"ק בע' דז"ת והם. ארך. א'. אפים. ב'. ורב. ג'. הסד. ד'. נבא עון. ה'. ופשע. ו'. ונקה. ז'. כו' יעו"ם. ונמצא שחסד ונקה (שהם תיקון ד' וז') הם ב' תיקונים הנ"ל (ב' אדם דמן המלר) והם כמו בדיוקנא דע"ק נוצר ונקה ב' מזלות שבהם חו"ת ע"ב קס"ת. וכן כאן חסד ע"ב ונקה קס"ת והוא בדרגא דדו"ל בידוע שניקבא הוא בפ"ה והוא מ"ם כאן שפתותיו שושנים. והוא סוד שושנה הידוע והוא תורה בבע"פ. שת"ת שושנים אלא שושנים. ולכן הוא קס"ת ונק"ה חימא. ג"כ בדרגא דנוקבא כו' · וז"ם רביעו וז"ם ענני במרחב יה כו'. ר"ל שי"ה הוא חו"ב שהם ב' דרגין אלי חס"ד ונק"ה שהם במדרגת חו"ת בבחי חותיות י"ה. והוא מ"ם מן המיצר כו' הוא מקמי פתחי דאודנין. שהם נ"ב סוד חו"ב בידוע. שהם נעיפו דמוהין לאתבהין בין עב לבים באודנין דז"ת. והם ימינא ובמלאה שהם ב' מיהין חו"ב. אבל שם חיני אלא בסוד התפלה. אבל העני' הוא בהתפשטות המדות למטה והם בב' תיקונים הנ"ל שהם ג"ב בסוד י"ה. והם ח' בשפוון שהם הדבור. וע"ז [לחמר] ענני. והב' במרחב הוא בתקרובין דבוסמין שהם מתרחב הדיוקנא. עכ"ל בחר יצחק נקיטור. ומעט בתיקון:

ואי"ן הוי"ה בחמש בכם"ה הוא חותיות שחברי שם אדנ"י. שהיא דרגא דסיהרא. בכם"ה ליום הגינו. והיא סוד נקודה דסיהרא. שיורדת לבריאה בסוד הירח. ושם שם אלהים הכס"ח. וח' הוא הנקודה דילה הוא ס"ז. ושם אדני הוא אחורי רגלין דאבו'. וזהו שוקיו כו' מיוסדים על אדני פו. וזהו ג"ב כוונת רבינו כאן מ"ם התחלה וסוף בפ"ז. ר"ל שהתחלה שקודם הוי"ה כתר וסופו מלכות עם שם הוי"ה בעלמו הוא ג' פ"ז. ובניהם נק' רחצו ממעלה למטה וממטה למעלה טב"ל. ומ"ם ומזכיר ג' תיקונים כו'. כ' בס' הנ"ל וז"ל. ר"ל שכאן חוסב בתחלה

הקב"ה נתמלא כל העולם כולו בשמים וכו' שנאמר נוטפות מור עובר:

(יד) **ידין** גלילי זהב כו'. הוא מעשה המשכן שהוא מעשי ידיהם. ממולאי' בתרשיש הוא מעשה החושן ואפוד וחוריס ותומים. מעיו עשת שן הוא ספר ויקרא שהוא בתמלא התורה מעולפת ספירי' פי' מיושבים בתכנים טובות של ספירים והיינו שים בו הרבה דינים מחוד וכן תמרו במדרש תמר ר' תנחומ ספר ויקרא הוא בתמלא ומלא הלכות דכתיב מעיו עשת שן מעולפת ספירים:

(טו) **שוקין** עמודי שש. הוא ספר במדבר שמדבר הכל בהליכת ישראל לא"י. מיוסדים על אדני פז. הוא ספר דברים שהוא מיוסד על ה"י איך להתנהג בא"י ומיסר ותוכחה. מראהו כלבנון הם בעלי השובה הם לבנים כיער לבנון. בחור כארזים. הם הגדיקים שמיום הולדם נזהרים מלעבור על מל"ת הם חזקים כארזים. וכן בפעולתו בעולמות חשב כאן מכסה"כ ולמטה. רחשו הוא כסה"כ. כתם פז. כמו שהפז בלי זיוף כן מחשבתו ומכלו למת ורחשו עגול כמו התכשיט שעמו כתם עגול. קיוסתיו הלו ת"ח שנשמתן מחחת כסה"כ ז"ם שדורשין על כל קוץ וקוץ תלי תלים. שחורות כעורב. שמשחירין פניהם על ד"ת כעורב: עיניו כיונים כו' הם המלאכים שנקראו עיני ה' כמ"ש עיני ה' משוטטים בכל הארץ וידוע שקלי על המלאכים והם ג"כ תחת כסה"כ. על אפיקי מים פי' חוסס שמשגיחים על בעלי הורה שנמשלה למים

עָבֵר׃ (יד) יָדָיו גְּלִילֵי זָהָב מְמֻלָּאִים בַּתַּרְשִׁישׁ מֵעָיו עֶשֶׁת שֵׁן מְעֻלָּפֶת סַפִּירִים (טו) שׁוֹקָיו עַמּוּדֵי שֵׁשׁ מְיֻסָּדִים עַל־אַדְנֵי־פָז מַרְאֵהוּ

כלבנון

לקוטים ע"ד הנסתר

(יד) **ג'** גמיל חסד עם ד'. שהן ספי' הסמוכות יסיד עם מלכות. וכמאי. ר"ל כמאי סמיך ג' לד' וגומל הסדים עמה. ג' חיהי גלגל. ר"ל חות רחמון שבו. ויסוד הוא גלגל. שכל הו"ק מתגלגלין ע"י למלכות. וכה כל חתוון בכמה גלילי דדהבא. ר"ל ע"י חג"ת. שה"ד ידיו גלילי זהב ממולאים בתרשים. מאי בתרשים חלא כתרי שם. ר"ל כתרי שהן שם. ואיזון בתרין דרועין גדולה וגבורה דכהון שרי אורייתא כנ', וכהן שית פרקין דחיזון ו' חתוון ברחמית. דכלילן בעמודא דחמצעיתא ר"ל שכ' הידים הו"ג כלילן בת"ת שהוא יחודא דתרווייהו (סוף הק' תיקוני הזוהר):

גבי ימא דלעילא חיזון עשרה גלגלין והן נגד שיר פסוק כו' שעולה לעשר כנ"ל. עליהו אתמר ידיו גלילי זהב ממולאים בתרשים. ר"ל גלילי לשון גלגלין (בתרשים) בתרין דרועין דכרתא וכהן שית פרקין. ר"ל בתרשים חיותיות בתרי שם. ור"ל שידיו של עד"ח ממולאים בידי' שהוא סליק בהן. והיא סלקא בידיו (תי"ג כ"ג כ'):

מראה החופנים ומעשיהם כעין תרשים. אתמר הכא תרשים ואתמר בשיר השירים ידיו גלילי זהב ממולאים בתרשים. ידיו גלילי. כמ"ש ידיך עשוני שהן עשו את הגוף. ממולאים בתרשים. ר"ל בנפש שבא מחיפים מסטרא דמלכות (כנ"ל שנאמר תרשים אצל חופנים) (תז"ח ע"ג ד'):

(טו) **שוקין** עמודי שם. ר"ל שם הוא שית פרקין שבשוקיים. ובדרועין היא סלקא בשית. ובשיקין נאחזא בשית: (תי"ג כ"ג כ' בד"ה ועליהו אתמר):

שית דרגין דנכוחא דאתמר בהון שוקיו עמודי שם. וז"ס שהן נכיחי קבוט שמהן נפיק נכוחא ובהן שית פרקין בכ"ח ג' פרקין וז"ס בוקיו עמודי שם (רים תיקון י"ח).

נשמה ונפש כד כר גם תיהו מהוייב בחוכין ומתנברין על חיברין. נשמת חיים אסתלקת מן גופא ונפש אסתארת תמן. ואתמר בה והגל מרגלותיו. דגילה ממקומה אל הרגלין. ומפרש למה לרגלין וקאמר לגבי מאן לגבי לדיק ודא ברית מילה, דאף דכל החיברים מלוכלכין בחוכין, מ"מ הותם הברית מילה קיימת, ובשבילה אברהם אביגו חיגו מגיהו ליוכסן לגיהנם, ולכן היא נסתרת שם, וכמש"ל ר"ת כ"ב דשם אפילו נחם כרוך על עקבו לא יפסיק קילו של ד', לגד המכניס בבת אל אחר דהוא עקרב דפוסק מן מסתלקת השכינה והנפש, וכמ"ש לגד מי שבא על הכותית כו' וכן בקרא מרגלותיו דכותו שהוא דרגא

לדיק

למים כידוע. רוחצות בחלב פי' קלי על בעלי הסובה ויושבות על מלאה הם לותם שלא טעמו טעם חטא מיום הולדם: לחיו כו' הסער של הלחיים הן הערוגות שזורעין בו בשמים ורואים שיהיו מסודרי' ומגדלות מרקחים קלי על לחייו פירש שהם מגדלות מרקחים ויהן הסער. והענין זה במשל כי עד הלחיים הוא גבול המחשבה כי מכאן ולמטה מתחיל הדיבור וידוע שמחשבתו של אדם ניכר מסער ליודעים מחכמת הפרלוף כידוע ליודעים וזה כינה בחינה זו לחייו. שפתותיו שושנים כו' פי' דיבורו מוטעם ומתוק וככה אל הלב כמו הריח השושנים המוטעפות מור עובר. וענין זה קלי על השרפים בעלי גדפין המשניחין על דבורו של אדם: ידיו גלילי זהב פי' ידיו ומלאכותיו הם כמו הגלילי זהב שמלאכותיו שבפנים מהודרים כן ידיו מהודרים. וענין זה על המשניחין על מעשים טובים שבני אדם עושים והם החיות. ממולאים בתרשיש פי' מיוסדים בלבנים טובות והוא הנמשל הג"ל על המלות ומע"ט. מעיו עשת שן כו' והם הגלגלים עם הכוכבים ומחשב כאן כסדר כסא. ות"ח. ומלאכים. ושרפים. וחיות. גלגלים: שוקיו עמודי שש כו' זהו קלי על הג' יסודות ח'מ'ם שנקראו עמודי השמים וזהו מיוסדים על אדני פז והוא הארץ וקרא בלשון רבים שהוא ז' חלקים כידוע. ואמר עמודי שש שבכל ח' מהג' ים שני חיבות של קל ולח לו להיפך כידוע. והם שש. מראהו כלבנון כמ"ש כרמי מולך כו': ד"ח דודי לח ואדום לח בחסד ואדום בדין שמנהג את העולם בחסד ובדין כמ"ש הרועה בשושנים דגול מרכבה. פי' דגול מרכבה שלו והייטו כמ"ש אין כמוך באלהים ה' ואין כמעשיך ואמרו כמו שאין כמוך כך אין כמעשיך וזהו דגול מרכבה שלו במעשיו ניכר ממעשה הרכבה שלו והם המלאכים וכלל כאן כל הסיעור קומה הכשה והנשמות והמלאכים והשרפים וחיות ואופנים והרקיעים והעולם והארץ ואמר כאן כלל ד' דברים שהן כולל הכל מראהו כלבנון כו' ז"ש לאחד וה' יחשבנה סיכן בכולם והוא באחד נגד כ"ע כמ"ש למעלה דודי צח' ריחש. מראהו כלבנון פי' כשהדבר נתייחן הוא נמשנה בג' דברים א' במראה והב' בחיזוק וזהו מראהו שאפי' שהעולם הוא יחן ומעפ"כ הוא לבן כלבנון ואין בו שינוי במראה והב' הוא בחור כארזים ואין בו שינוי בחיזוק. וכמ"ש חזקים כרמי מולך:

(טז) **חכו** ממתקים קלי על התורה כמ"ש מתוקים מדבש כו'. וכלו מחמדים המה המלות כמ"ש הנחמדים מזהב כו' זה דודי מראהו של דודי. וזה לעי העובות שעשה עמי במחשת זה הוא לעי שלמי מתאוין ומחשבל ומתאמת על התרחקו ממני: ע"ח חכו ממתקים כו' פי' שהקב"ה ברא את העולם בג' דברים והן ויאמר ויעש וזהו חכו ממתקים הייטו מה שברא בויאמר. וכלו מחמדים הייטו מה שברא בויעש. ואמר רחלות יוסבות הם בעלי תשובה ולדיקים גמורים ואפיקי מים הם בעלי תורה שאלו הג' הן כלל הכל תורה ומעשים טובים ומ"ע ומל"ת. וספירים על שם מספרים כבוד ה'.

ואמר

חכו ממתקים וכולו מחמדים זה דודי וזה רעי בנות ירושלם:

אנה

לקוטים ע"ד הנסתר

דלדיק כמ"ש בז"ח רות. וכמש"ו בועז תקוף של יגריה. דשם לריך זריזות גדול להבמר כמ"ש הנור הרבך כו'. וקאמר מרגליתיו כמש"ו ויאמד שם שעורים ויעת עליה. שוקיו עמודי שש. שויאת לון עילאה לאגנא עלה. שהיא נקודה בתיאה כו' כמ"ש בחל"ו וש"מ בששת ימי המעשה שהן מקופות לה מאית סטרין לאגנא עלה. והיא נקודה התחתונית שבתוכן כו' והן שית פרקין דרגלין (תל"ח כד"ה ואגל): ז"א נק' תפארת ונק' בחור כמ"ש בחור כארזים (ספד"ן פ"ג):

ואמר זה דודי הוא נגד י"ב דברים שמל השמים שסם כסא הקב"ה כמ"ש השמים כסאי כו' יוסב בשמים ישחק כו' השמים שמים לה'. וזה רעי הוא נגד הארץ שהיא נקראת רעיתי שלא נברא הארץ אלא בשביל חוסדי אל והיא כלולה מכולן נעוץ תחלתו בכופו וסופו בתחלתו כתס פז ואדני פז וז"ם וזה רעי ואמר וזה דוא"ו שהוא סוד הרקיע המחברן וקרא זה אל זה קורא זה אל זה יעמדו יחדו:

ו (א) **אנה** הלך דודך וגו'. תוזרין ושולין כ' דברים ה' אנה הלך דודך פי' לאיזה מקום הלך והב' אנה פנה דודך כלומר הנה מחשבתו ומה מעשיהו עכשיו ונבקשנו עמך. וכיון דאיך יודע מה אתה מבעים שעילם מעניו: (ב) **דודי** ירד לגנו כו'. פי' משיבה השובה על שתי השאלות הנ"ל. שאלו הנה הלך דודך אמרה שירד לגנו שלין שוה"ז כדאי לו עכשיו שיהיה בשוה"ז ונשחלק לג"ע לערוגה הבושם שם הלדיקים שושבים בשורות של בשמים שורות שורות. לרעות בגנים הוא חשובה ב' על שאלו לאיזה עסקים פנה לזה אמרה לרעות בגנים פי' להשתעשע עם הלדיקים. וללקט שושנים פי' וללקוט מהם חילושי תורה והקב"ה מסכים עמהן. ושושנים הוא התורה שבה מ"ע ומל"ת כשושנה שהיא לח ותדוש והם נגד שתי יסיבות שבג"ע יסיבה של מעלה ושל מטה וזהו לרעות בגנים למטה וללקוט שושנים למעלה:

(א) אָנָה הָלַךְ דּוֹדֵךְ הַיָּפָה בַּנָּשִׁים
אָנָה פָּנָה דוֹדֵךְ וּנְבַקְשֶׁנּוּ
עִמָּךְ: (ב) דּוֹדִי יָרַד לְגַנּוֹ לַעֲרוּגוֹת
הַבֹּשֶׂם לִרְעוֹת בַּגַּנִּים וְלִלְקֹט
שׁוֹשַׁנִּים: (ג) אֲנִי לְדוֹדִי וְדוֹדִי
לִי הָרוֹעֶה בַּשּׁוֹשַׁנִּים: (ד) יָפָה
אַתְּ רַעְיָתִי כְּתִרְצָה נָאוָה
כִּירוּשָׁלִַם אֲיֻמָּה כַּנִּדְגָּלוֹת:

הסבי

ע"א לרעות בגנים וגו' ברועה הלדיקים שבגנים ולוקט חותם שהם בכלן בשוה"ז לשם:

(ג) **אני** לדודי וגו'. פירש ומה שאמרתם ונבקשנו עמך אני לדודי לכן ראיתי עליו כמ"ש ימים רבים תשבי לי ולא תזני ולא תהיה לאיש. ודודי לי הוא ג"כ ימתין עלי. הרועה בשושנים בין הלדיקים שהם כשושנים ואין לזה לתנו: (בהע"ה) אני לדודי ודודי כו'. עתה מתחלת בפתויים והשתוקקת של עת הגאולה וזה לני לדודי ודודי לי הרועה בשושנים:

(ד) **יפה** את רעיתי כו'. עתה מתחיל הקב"ה לשבחה ואומר לה הגיע העת שתגאל ואע"פ שאתה איכך בח"י יהה יפה כמראה כהרצה. ונאוה אתה בחיוך תאכרים בירושלים: איומה. פי' ואימתך על מי שרואה אותך כנדגלות הם הדגלים שהלכו במדבר

לקוטים ע"ד הנסתר

(א) **כד** ישראל בעון בעותין למלכא אמרין לה (לשכינתא) אנה הלך דודך דאתמר כיה ברח דודי אנה פנה דודך ונבקשנו עמך ככמה בקשות דלעותין וכעותין. ר"ל שגאל בקשות על ידך. ונהיה עמך. ואז ונבקשנו. וז"ם דכניך ליהו נחית עלן. דלא זז מגנה אלא כנין דלא נהגנה יקרא כך. וזהו היפה בנשים (תי' ו' י"ז ב'):

כד בכיותא דאתקריאת זאת עם ישראל כו'. מאי ליעון אמרין לה אנה הלך דודך היפה בנשים אנה פנה דודך ונבקשנו עמך בכמה תהנונים וללותין בציצית ובתפילין בשבתות וביומים טוביס. ר"ל בני ישראל אמרין לה ונבקשנו עמך דהיא עמהם בחות. דתפילין כו' כמש"ו. וע"ל י"ז ב' ונבקשנו עמך דכניך ליהו נחית עלן (תי' י"ט ל"ט ח' ד"ה מאי ליעון):

(ג) **וללקוט** שושנים ע' כר"מ פ' ואתחנן רס"ג ח' למלקט שושנים. תרי"ג רזא דזו"ג שמי וזברי. ופ"ז (ני') פנים ואחוריים ופשוטו (שהן טרה"ד הוי"ה כוז"ן) דרגא דג"ר. ותרי"ג עם פ"ז גי' שושנים. ושושנים ג' דרגין ביהה ועד"ח מלכות (ריש תי' כ"ו וברע"מ שם):

(ג) **איהו** עמודא דאמצעיתא הרועה בשושנים. ומושכני' אחד. ר"ל שהוי"ה כ"פ אחד הוא בעד"ח שהוא רועה בשושנים. רועה ר"ל מתחבר. שהוא בריח התיכון מן העולם ועד העולם. בשושנים. ר"ל כ' שושנים. וכללים כ"פ אחד אחד (ר"ל בכל שושנה י"ג עלין מלגו) כו לאחד. והוא וא"ו של שם מלא. וז"ם ומושכניה אחד (ריש תי' כ"ג):

(ד) **השם** (ע"כ) הזה נחלק לג' חלקים. ריפח וה"ו. והוא דרגא דג"ר שרשא דחילנא. והוא שרש

במדבר. ותרגה היא שומרון מי' השבטים שדרו בה מלכי ישראל עד אחאב כמ"ש בספר מלכים. וירושלים הוא מקום בהמ"ק ומלכות בית דוד והם היפים מכל ערי ישראל כי בעת הגאולה יגאלו ברחמנה י' השבטים ואח"כ שבט יהודה ואח"כ יחיו דור המדבר והטעין שעל ג' דברים העולם עומד על התורה ועל העבודה ועל גמ"ח ואחר שגליו מארצו ונתרחקו מעל אדמתו שהוא בהמ"ק אין לנו לא תורה כמ"ש מלכה ושריה בגוים אין תורה, ולא עבודה ולכן אנו אומרים אחר התפלה שהיא במקום עבודה שיבנה בהמ"ק במהרה בימינו ותהיה עבודה עלמה. ואין חלקנו בתורתך. ולא נשתייר כ"א גמ"ח כמ"ש רז"ל כשחרב בהמ"ק בכו ואמרו ח"ו שאין לנו תקומה כי אין לנו לא תורה ולא עבודה לאמר ר' יוחנן בן זכאי ועוד נשתייר לנו דבר אחד והוא גמ"ח כמ"ש עולם חסד יבנה ומלכי ישראל אע"פ שאמרו היו רשעים מ"מ מלכי חסד היו כמ"ש כי מלכי ישראל מלכי חסד המה וכמ"ש רז"ל על איזבל המרשעת שהיתה מרקדת לפני הכלה וז"ש יפה את רעיתי אע"פ שאתה איך בא"י ואין לך כל הג' דברים מ"מ את יפה עלי כתרצה שהמה מלכי חסד. נאוה כירושלים שהם מקום עבודה. איומה כנדגלות שהם מדבר שקבלו את התורה כאלו ים בך כל הג' דברים ואיומה ונאוה ויפה ר"ת אני כו':

(ה) **הסבי** עיניך מנגדי כו'. פי' כי ישראל בוכין על לרותם והקב"ה הוא

(ה) הָסֵבִּי עֵינַיִךְ מִנֶּגְדִּי שֶׁהֵם הֲרְהִיבֻנִי שַׂעְרֵךְ כְּעֵדֶר הָעִזִּים שֶׁגָּלְשׁוּ מִן־הַגִּלְעָד׃ (ו) שִׁנַּיִךְ כְּעֵדֶר הָרְחֵלִים שֶׁעָלוּ מִן־הָרַחְצָה שֶׁכֻּלָּם מַתְאִימוֹת וְשַׁכְלָה אֵין בָּהֶם׃ (ז) כְּפֶלַח הָרִמּוֹן רַקָּתֵךְ

מבעד

מלא רחמים לך שהי חפצר לגאול קודם הזמן והקץ ומהרהקב"ה הסבי עיניך מנגדי פי' לא תבכה עוד אלי שהם הרהיבוני כי בזה תאבתך עלי ומה שהזכרתני קודם הם הם הרהבוני אלין ואיני יכול כביכול לסבול זאת שערך כעדר העזים והתחיל לשבח אותה ואמר שערך כמ"ש לעיל שהן הנזירים ולפי שבח"ל לא נשאר להו אלא הג' לבד לכך לא חשיב אלא אלו הג' ואין להו לא כהן גדול ולא סנהדרין, ונם אמר אלו הג' שהם בח"ל והם שערך נגד בני משה שהם מעבר לסמבטיון והם לדיקים ופרושים גדולים והן המושיעים שעליהם כתיב ועלו מושיעים בהר ציון:

(ו) **שניך** כעדר הרחלים וגו'. כמ"ל והם כנגד עשרת השבטים שהם גבורים גדולים וים להן מלך ועושין מלחמה והם ג"כ לדיקים כמ"ל. ולעיל אמר כעדר הקלובות שהם היו בעלי מלחמה במצין:

(ז) **כפלח** הרמון וגו'. הם כנגד נפולות יהודה שהם מפוזרים בין הגוים והם ריקנים מהכל רק מבעד לצמתך כמ"ל

שהרין

לקוטים ע"ד הנסתר

על זו"נ כו'. וה"ו הבני הוא ו"ק. אני הוא מלכות עטרת בעלה בחמלא היכל הקדש. והיא ליומה כנדגלות לג"ר (ביאורו לפ' בשלח כ"ב ח'):

(ה) **עינא** ימינא כד שריא בי' הוי"ה ונהיר ביה וכן בשיעא בחמלא ר"ל עיניס דאדם. שהן זורקין מאורן בשכינה כנ"ל. שהעין הוא קירטא (חז) שכינתא אמרת לנבי עייניך אלין. מרחיקו שני השכינה כנ"ל. שהעין הוא קירטא (חז) שכינתא אמרת לנבי עייניך אלין. מרחיקו שני הסבי עיניך מנגדי שהם הרהיבוני. מוקדין לי בשלהובין דרחיקו. כמ"ש רשפי אש שלהבת יה. והן ה"פ חור. ה' נהורין ה'. וכת עינא י'. וזהו שלהבת י"ה. שאש הוא בכינה כידוע והן ה' חור כנ"ל וכה התחבה כידוע בסוד דחילו ורחימו. (וז"ש זרקא סגולתא מקף סופר הולך. שלהובין דרחימו) דזרקין לכל עיבר זהו זרקא. סגולתא היא שלהובין דרחימו כנ"ל תכנין דרחימו. מקף הוא הקורטא כנ"ל. הולך ז"ש הסבי עיניך כו'. שאמר יפה את כו' הסבי כו'. וזהו סופר הולך (ר"ל סופר יפה מלשון סופרת. הולך הוא הסבי (תז"ח פ"כ ג'):

שהים

מִבַּעַד לְצַמָּתֵךְ׃ (ח) שִׁשִּׁים הֵמָּה מְלָכוֹת וּשְׁמֹנִים פִּילַגְשִׁים וַעֲלָמוֹת אֵין מִסְפָּר׃ (ט) אַחַת הִיא יוֹנָתִי תַּמָּתִי אַחַת הִיא לְאִמָּהּ בָּרָה הִיא לְיוֹלַדְתָּהּ רָאוּהָ בָנוֹת וַיְאַשְּׁרוּהָ מְלָכוֹת וּפִילַגְשִׁים וַיְהַלְלוּהָ׃ (י) מִי־זֹאת הַנִּשְׁקָפָה כְּמוֹ־שָׁחַר יָפָה כַלְּבָנָה בָּרָה

כחמה

סמרין למסמעתן של ת"ח ועוסקין מה שאומרים להם:

(ח) **ששים** המה מלכות וגו'. שמים המה מלכות הם האומות שעולדו אחר שנבחר לאברהם להיות ממנו עם ה' וכן ט"ז בני קטורה וט"ז בני עשו וי"ב בני ישמעאל וי"ב בני נחור ועשו וישמעאל שלמן ועמון ומואב הרי ס'. ושמונים פלגשים הם ע' אומית היוצי י"ד של יפת וכ"ו של שם ול' של חם ושם וחם ויפת ורעו ושרוג ונחור ותרח וגחור והרן ולוט הרי שמונים. והעולדים עד ח"י קרוץ פלגשים, ומאברהם ואילך קרוץ מלכות שהיו לאברהם ויצחק. ועלמות הם האומות שלח"כ אין מספר. ותשפ"כ

(ט) **אחת** היא יונתי. הוא לאברהם כמ"ש אחר הוא לאברהם שהיה ה' להקדוש ברוך הוא. יונתי שדבק להקב"ה כיונה שהיא מזמרת את בן זוגה ונתדבקה בה ולא באחרת. תמתי שנתמה בעשרה נסיונות וגמלה תמיס בעולם וכמ"ש התהלך לפני והיה תמים: אחת היא לאמה. הוא יצחק שהיה יחיד לאמו כמ"ש את בנך את יחידך: ברה היא ליולדתה הוא יעקב כמ"ש ורבקה אהבה את יעקב כי היא היתה יודעה את יעקב וזהו ברה לשון ברור שהיה ברור לאביו לדעת לאבל יצחק לא היה יודע ממעשיו. ראוה בנות ויאשריה מלכות ופלגשי' ויהללוה כמ"ש קמו בניה ויאשרוה בעוה"ז מאברין בה. בעלה ויהללה בעוה"ב שאז היה כמו האב והקב"ה נקרא בעלה. וז"ש ראוה בנות בעוה"ז ויאשרוה. מלכות ופלגשים וגו' בעוה"ב כמ"ש במדרש שלעתיד לבא יאחר הקב"ה יבואו רבעים וירקו במעלת הצדיקים וכו':

(י) **מי** זאת הנשקפה כו'. פי' כי ד' זמנים הן תחילת היום ואמצע היום ותחילת הלילה ואמצע הלילה וזהו שאחר הוא תחילת היום. יפה כלבנה הוא תחילת הלילה. ברה כחמה הוא אמצע היום. כנדגלות הוא אמצע הלילה, פי' שהם י"ב מזלות שהם כנגד י"ב שבטים וכמו שהדגלים היו ג' לכל רוח כידוע. ופי' מי זאת הנשקפה. שכלין להסקיף תליהן כמו שמסקיפין על השחר והוא יציאת מלרים שהיתה

לקוטים ע"ד הנסתר

(ח) **ששים** המה מלכות זהו אותיות של ה"ג במילואם עולים ס' כזה תל"ף כי"ת גמ"ל דל"ת ה"י וא"ו זי"ן ח"ת ט"ת יו"ד כ"ף למ"ד מ"ם נו"ן סמ"ך עי"ן פ"י צד"י קו"ף רי"ש שי"ן תי"ו (ליקוט ריש פ' ויקרא):

הלכה דאיכי קבלה למשה מסיני. ר"ל שמקובלין הים מפי הים עד משה מסיני [שמשנה בהן מורין ממנה היא ביני'. והלכות פסוקות של הגמ' הוא בברייתה. והלכה למשה מסיני הוא בסכינה. וז"ש הלכה למשה שהיא כלת משה] וכמה עולימתהן הית לה ר"ל נערות הרחויות לתת כו' שהן בברייתה דאיכון הלכות פסוקות. דאתמר בהן ועלמות אין מספר. ריש"א דקרא שמים המה מלכות שהן הלכות כמ"ש לקמן כל מאן דזכי להלכה חד ירית עלמא חד. כל שכן מאן דזכה למסכת חדא או לתרין או לשתין דאתמר בהון שמים המה מלכות. דכל מסכתא מטרוניתא דאיכי בגרמה. ר"ל הל"מ של מס' אחת. וזכאה חיכו מאן דירית לה בהאי עלמא. דהלכה עולימתא דמטרוניתא דאיכי קבלה. ר"ל מי שזוכה למס' של הלכות פסוקות זוכה לעולמות של מטרוניתא. וז"ש עולימתא דמטרוניתא (הק' ת"י זוהר ע"ג ח' כ'):

ששים המה מלכות ס' מסכתות כלל התורה. שהן שמים גבורים יסרחל מסט' דו"ק כמ"ש כ"ג ח' בנין בעלה דאיכו עד"ח כליל בית סדרין והוא מס"ט דו"ק דעד"ח. ושמנים פילגשים תמנין ספרי דאגדתא מס"ט דיסוד. שכל הגדה מסט' דיסוד. ורזין דחכמתא כיה סוד מיסוד. ולכן הן תמנין כחושבן יסוד. ע' מסוד ויו"ד מיו"ד. לדיק וברית, ועלמות אין מספר מס"ט דמלכות דשם ברכות ותיגון

שהיתה תחילה לכל הגאולות. יפה כלבנה הוא על היס וכן יהיה לעתיד לבא כמ"ש והכהו לשבעה נחלים. ברה כחמה הוא מתן תורה לפי שאז פסקה מהן הזוהמה והיו ברים כחמה בגבורתה. איומה כנדגלות הם מה שהיו נמנים שכאוב למשפחותם לבית אבותם לגלגלותם במספר שמות היינו שלמין בכולן והיה לריך מהם בעלמו לראותם אם הם רואים למנותם שיהיו כולם שלמין במדרגה העליונה של מלאכי' שאין למעלה הימנה וכן יהיה חי"ם לעתיד לבא במהרה בימינו שיעלו במדרגה עליונה וזהו איומה:

(יא) **ועוד** אומר לה הקב"ה אל גנת אגוז ירדתי וזהו שאני בעלמי ירדתי ג"כ בתוככם. ומשלם לאגוז כמשחת"ל למה נמשלו לאגוז מה האגוז זה לפי' נופל כו' אין מה שבתוכו נמאס וגם כמו האגוז מתחלק לד' חלקים מבפנים כן ישראל בעת הגאולה כמ"ש בישעיה מ"ד זה יאמר לה' אני כו' והן בית ישראל ברכו וגו' בית אהרן וגו' בית הלוי וגו' יראי ה' וגו'. ואגל ירחי ה' לא כתיב בית. כי ירחי ה' הן הגרים שאין להם בית בפ"ע. ועליהם נאמר ומה לדיקים יכוכך כי אין להם בית בקביעות: לראות באבי הנחל פי' הפירות שהם גדילים אגל הנחל הם בעלי תורה העוסקים בתורה המשולה כמים שמקבלת כל לורות כך התורה כוללת כמה חכמות וסובלת כמה פנים. לראות הפרחה הגפן הם בעלי חכמה כמ"ש חמרת וליחני פקחין: הנצו הרמונים הם בעלי מלות שמלאים מלות כרמון:

כַּתִּרְצָה רַעְיָתִי כִּירוּשָׁלִַם אֲיֻמָּה כַּנִּדְגָּלוֹת: (יא) אֲלֵי-גִנַּת אֱגוֹז יָרַדְתִּי לִרְאוֹת בְּאִבֵּי הַנָּחַל לִרְאוֹת הֲפָרְחָה הַגֶּפֶן הֵנֵצוּ הָרִמֹּנִים: (יב) לֹא יָדַעְתִּי נַפְשִׁי שָׂמַתְנִי מַרְכְּבוֹת עַמִּי נָדִיב:

שובי

(יב) **לא** ידעתי נפשי פי' היתה אגלי בהיכת הדעת ולא היה דעתי על זה. נפשי פי' הקב"ה שהוא נשמה לנשמות או פי' לוהב נפשי. שמתני מרכבות עמי נדיב פי' ומהיכת הדעת שמוני במרכבות של הנדיבים

לקוטים ע"ד הנסתר

ותיגון כולהו רשותיה כהיכלין דשם. שנים חילות בסחרני כו' (תכ"ח ג"כ ב' בד"ה שם):

ס' מסכתות דעלייהו אמר שלמה שנים המה מלכות. ואית לה כמה בתולות לחבריה רשותיה דהלכות פסוקות. (ואלו) הן בבריתה כמ"ש בת"ז. דאתמר בהון ועלמות אין מספר. ושכינתא איהי תגת על כלהו. ר"ל דאגילות. שהיא הלכה של עלמות שבבריתה (תז"ה ע"ה ת'):

(יא) (**אל** גנת אגוז ירדתי) אגוז כו' ד' קליפין שבו תהו קו ירוק כו'. וגנת הן התמורות והשינויים כו' כמ"ש בתכ"ו. אלכל לע"ל פשמתי את כתנתי ואלו יכנף עוד מוריך והיו כו' (תכ"ד בד"ה אגוז):

תרין סמכי קשוט אינון תרי רמונים. אגוז דא לדיק. גנת אגוז דא שכינתא. ודא איהו דאמר שלמה אל גנת אגוז ירדתי. גנ"ת. ג' גמטריאות דאינון פרפרות לחכמה. שהוא בחכמה דילה. ברכות בחשבון. פרפרות לחכמה שילאה כמ"ש בפ' בלק. ג' נוטריקון. ת' תמורה. שהכל בה. גימטריאות דא אדכ"י הוי"ה סליק בחושבן אמ"ן כו'. אית אחרנין בגמטריאות דלית ליהון חושבן. בגין דאינון פרפרות לחכמה דלית לה סוף. דחשבון וגי' הוא בחכמה דילה שהוא פרפרת לחכמה עלאה. שע"ז אמרו תקופות וגו' כו'. והכמה הוא מיס שאין להם סוף כו'. כי לכ"ד שבעולם יש תכלית לכל לחשבון. והטעם הוא כג"ל שתלויין בחכמה. תמורות אלין אלפ"ת ביתו"ת כגון כוז"ו בחוכם"ז כוז"ו דאינון תמורות הוי"ה אלקי"ו הוי"ה, ואית תמורות אחרנון מכמה מינין. אמר ר' אלעזר והא כתיב אני ה' לא שניתי (פי' וא"כ מה רומזים תמורות השמות) ת"ל כדי כו' ודאי אני אהיה שכינתא כו'. אהיה לא אשתני. ולא אהיה תמורה אונה בשתרת. ואיהו לא אשתני ולא אסתתר מינה. ר"ל דכתיב אני ה' לא שניתי. בין אני ובין ה'. דלא אשתני דא מן דא. אלכל לנבי חייבית אשתני קוב"ה ואסתתר מינייהו. דאסתתר בתורה בכמה כינויין. דלא לאשתמודע ליה כולא. אלא לענועין והנוגין. וכן אסתתר הקב"ה בעולמות בי"ע בכמה כינויין ולבושין. ולרשעים עונותיכם מבדילים ביניכם לבין אלקיכם בכמה קליפין המבדילים. והן לבושי קדרות דקב"ה אסתתר בהם. וודאי קוב"ה ושכינתי' לא אשתני דא מן דא כמ"ש בספרי אותיות פ' בראשית ז' ג' כו'. דהא לא אשתני כה אלא אינון שאמרו שילאין ולא כינויין כו'. אלכל לנבי אחרנין אשתני ואסתתר בכמה

לבושין

הגדיבים כמ"ם מקיס מעפר דל מחסופת ירים לחבין להוסיבי עם נדיבים עמו פי' הדל שאין לו כלום והחבין הוא התחב לכל דבר ואין לו מה שתחב ולכן לאמר מקימי מעפר דל מי שאין לו כלום ומחסופת שהוא מקום מטונף ירים את החבין שתחב לטמוד ממקום טיגופו. והוא ההפדל טלמו בין הקמה להרמה כידוע. וכן נגד מי שהוא טרוס מן המלות והוא דל ומחסופת הוא מי שמטונף בטבירות ותחב לטלות מהן ובוכה לטלות מהן הוא ירים להוסיבי עם נדיבים הם החבות, עם נדיבי עמו הם הגבירים:

ז שובי שובי השולמית. פי' כי יושלים שם הטלמי הוא שלם כמ"ם ומלכי לדק מלך שלם ות"ח מלכה דירושלים. ואברהם קרא אותה ירושה שהקב"ה רושה דרך שם כל מטללי גבר ומלטדיו כמ"ש ויקרא אברהם כו' אשר יאמר כו' וביהורו כי אברהם הוריד השכינה לארץ שידטו הכל איך שהוא מסגיא בכל ויודע רזי טולם ומשה הוריד השכינה למשכן ביגיו שיסיגו הכל

ז (א) שׁוּבִי שׁוּבִי הַשּׁוּלַמִּית שׁוּבִי שׁוּבִי וְנֶחֱזֶה־בָּךְ מַה־תֶּחֱזוּ בַּשּׁוּלַמִּית כִּמְחֹלַת הַמַּחֲנָיִם׃

מה

אותו כמ"ש רחתה שפחה טל היס וכו'. וזה ביהורו ויקרא לאברהם וכו' ירחה שהקב"ה רושה בכל. אשר יאמר היוס בטת שכתב משה את התורה בהר ה' ירחה כי הוא נרחה כו' כמ"ש ויחזו אלהים וכו'. ואומרים לה שובי שובי ר"ל אל תרוצי כ"כ מהרה רק נחזה וגלך ביחד ואת בחמלע כמו מחולו' שים מחניס סביב והטעין כמש"ה לכו ונטלה כו' ואמר ד' פטמים שובי שובי נגד ד' גליות ונגד ד' כנפות הארץ שיתקבלו ישראל ויחתנו כולם שובי וכו'. שובי שובי נגד ד' גליות הראשונים ואח"כ השולמית שהשכינה לא חזרה בבית שני שובי שובי נגד ד' גליות אחרונים ואח"כ ונחזה בך: ד"א שובי שובי כו' הס נגד ד' אומות כי כל האומות נחלקו לד' ישמטאל ועטו וכנגדם יהודה וישראל והם יאמרו לישראל שובי שובי ויטנו להם ישראל מה תחזו וכו' דמחנים פי' מה ועלמה תקבלו כולכם כמו שתקבלו ד' כתות של מלאכים אלל יעקב במחניס כן נאספתם לראות בי:

מה

לקוטים ע"ד הנסתר

לבושין וכתמה כיסוין וכתמה קליפין. וכנין דא אמר שלמה ע"ה אל גנת אגוז ירדתי. דאיהו הוה ידע בקליפין כלהו כו' ורשיא מהימנא איהו יתבר כל קליפין ויפיק מתמן מוחא דאיהו יקו"ק. כמ"ש ולא יכנף עוד מוריך. והיו עיניך רואות את מוריך הנה זה שלקינו קוינו לו כו'. כימי לאתך מארץ מלרים אראנו נפלאות. פנים בפנים דבר ה' עמכם. (והנה) אגוזא עביד לאתרא סטרין כעין ד' חיות ד' אתיון דהוי"ה. ומוכב ד' קליפין. קליפא ירוקא תהו. והאבנא בהו. וקליפה דקה שבו חשך. והללא דאגוזא תהום. והוא גלות הזה כמ"ש מקרא זה נוקב ויורד עד תהום כו'. וכמ"ש התום זו מלכות הרביעית. כשם שתהום אין לו סוף כך כו' ומתוכו ורוח אלקים כו' רומו על משיח רשיא דהימנא מ"ה שהי"ה הו"ה שיהיה. מוחא דאגוזא יתגלה: (תיקון כ"ו ע' ח' ב'):

א) **בהדוא** זמנא ויומא לגבה שובי שובי השולמית בתרי בתים דאיהו בית ראשון ובית שני לאתתא. שובי שובי בבית ראשון ושני לעילא ונחזה בך. בבית ראשון ושני דלאתתא בבר רחו. אבל דלעילא ונחזה בך. כמ"ש ולכבוד תהיה בתוכה ועליך יזרח ה' וכבודו עליך יראה. שהן ב' בחינ"ק דלעילא והלכו גוים לאורך ומלכים לנוגה זרחך. ד"א שובי שובי תרבא זימנין בתרבא לתתון דילה דאיהו חדש"י ונחזה בך בתרבא לתתון דיליה דאיהו יקו"ק. כנ"ל דונחזה בך הוא דבר מלמעלה שיהיה בה וכמ"ש ורחו כל עמי הארץ כי שם ה' כו' וזהו ונחזה בך דכאן בד' כו'. אמר קב"ה לגבי ישראל תרבא זמנין שובי בבניתא בתיובתא. ונחזה בך בתרבא כוסות דפירקנא דאיהו בפסח כו' כנוונא דתרבא נחולות. שובי שובי בתרבא יסודין דילך ונחזה בך בחמיה ותרעא ור"ל דד' יסודות דארץ הוא ד' אתוון דחדש"י דהיא ארץ. וחמיה ותרעא שהוא ארץ הכללית שהיא ה' אחרונה שבשם הן הוי"ה וכמש"ו. ומיד יאמתו השמים ותגל הארץ בר"ת (יקו"ק) וכידוע בסיד ה' אחרונה וחדש"י והוא סוד רוה תלקים מרחפת שהיא כלל הארץ כתר דילה. והוא הארץ בקמץ. דכירת דנוק' (ת"ו מי"ח תי' קמ"כ כ'):

(ב) **מה** יפו פעמיך כו'. פי' והם לומרים לה עתה אנו רואים מה יפו פעמיך בנעלים בת נדיב שהלכת ונעלת עצמך בצ"כ להתפלל בו התפלות שתקנו האבות הנקראי' נדיבים וגם חמוקי ירכיך שהם ג"מ מה יקר בסתר וכו' ור"ל מה שהסתרת עצמך ללמוד תורה בסתר הם כמו חלאים מעשה ידי אמן פי' התכסיטין שעשה ידי חומן והם הלוחות שעשה הקב"ה ר"ל הם מסתירין על ד"ת ויגעים על תמיתותה כמו שניתנו בסיני: ד"ת מה יפו פעמיך בנעלים שהת בת נדיב הולכת בפ"ע ולא נתערבת כו' ודומה לחומות נעולים וגם חמוקי יריכיך כמו חלאים כתרגומו ור"ל כמ"ל שהיית הולכת בנעלים והם הבכ"כ. וחמוקי יריכיך הם כמ"ד כנ"ל. מעשה ידי אמן. פי' שגם הם היו במעשה ידיו של הקב"ה וזה יהיה בשעה שבתי כנסיות ובמ"ד יוקבעו כו' כמו שהרז"ל עתידין ב"כ ובמ"ד שבח"ל שיקבעו בת"י: שרוך

(ב) מַה־יָּפוּ פְעָמַיִךְ בַּנְּעָלִים בַּת־
נָדִיב חַמּוּקֵי יְרֵכַיִךְ כְּמוֹ חֲלָאִים
מעשה

לקוטים ע"ד הנסתר

ב) **בשת** היו בתלת גוונין חיוור וסומק וירוק בתפילין. דתמר בהון לה עתה יבוש יעקב כגוון סומק וירוק. ולה עתה פניו יחוורו כגוון חוור. (כי) כשהולדם מתביים פתחום נעשה סומק. וחח"כ חיוור דחזל סומקא וחתח חוורא וכשהולדם מתבושם זמן תרוך הוא ירוק. והן גוונין דתכהן. חוור לאברהם מיצחק. ויצחק סומק מעשו אדמוני. ויעקב ירוק ונהפכו כל פניהם לירקון מע"ר. וכשיתמהון הע"ר ולה יהיה בגלות עשו ויצחק שהן נעשין תמיד חיוור וסומק בחם וכמים כו' אז לה יבוש יעקב ולה כו', והן ג' גוונין דמתכסיין בקליפין. ג' גלגולין דולדם בג' תנפי חיוון. תכל גלגולה דולדם במעה מ"ה. דמעה תתפשט מנייהו ונתמר לו של נעלך כמ"ו ותז זכו ישראל לתורה. וכן לע"ל ויבכון ישראל בעה בדד עין יעקב. דבת עינה יתפשט מתלו ג' קליפין. ותלין תלת גוונין דתית בהון בשת תלין תינין תלת גוונין דתלת קליפין דתנוזח כו'. ודא רוח דערלה דתית לה תלת קליפין כו'. ושל תלת קליפין תתמר של נעלך מעל רגלך. והוא גוף הטפה סרוחה שהוא כתנות עור דחיווית. הערלה דילי' כמ"ש תל"ת שהן ג' קליפין דתנוזח. עיר תהו וכורת רע שהוא תהו. וכשר בהו קליפה הקשה מכולם קן כל כשר. והשך נידין והדם וכידוע. ותמר ומיד ורחיתיה. כמ"ש על תקרב הלוש ותח"כ ותמונת ה' יביט. וכן במעה ידעתיך בשם וביה נתקרבה השכינה ודא רזא דקרבנא. ר"ל שנתקרב הקב"ה בשכינה וישראל ע"י הקרבן שעמו מוכיח עליו כו', וכנין דא תקיני תלת גלויתין בכל יומא לאתברא תלת קליפין חיוון דערלה מחות ברית דחיתי שכינתא. ובדא שריא בתלת גוונין נהירין דחיוון כהניס לויס וישראלים. שהן נגד ג' תכהן כידוע. תתה כהן לעולם. ופחד יצחק וישראל. והן העבירו ג' הגוונין בג' גלויתין דתקינו. וכן צריכין ישראל לאפשטא מג' דרגין תלו דכהון. דעלייהו אתמר מה יפו פעמיך בנעלים בת נדיב. ואיתין נשילת חגין וזמנין ומועדין. דג' רגלין נגד ג' תכהן. וכל"י. דם"ע תשלומין כו'. ומ"מ הוא נגד דוד מלכא. וכן נגד גרי לדק וכו תך שמח. ואמר נשילת חגין כמ"ש מה יפו פעמיך בנעלים כו' ודרשו בשעה שעולין לרגל. ר"ל נעלים על ג' רגלים. דנעל על הרגל. ור"ל דעתה הוא מ"מ בנעלים. לכך יוה"כ דמתגלה בת עין (תי' כ"ח כ"ה כ'):

מה יפו פעמיך בנעלים בת נדיב נעילה דילה נעילת החג ונעילת הפסח. ור"ל כמ"ש מה יפו פעמיך כו' בשעה שעולין לרג"ל. ונעלים הוא נעילת החג שנעלין בעזרה. והוא נעלים דילה בישראל מתלבשין בהן ואסור שם בנעילת הסנדל. ולה צריך לאתחזאה קדמה נעלים דחול דחיוון שחור וחמץ דשני הנעלים הן שחור וחמץ כמ"ו. דחמץ הוא נועל הח"ח דמלה (כי מ"ל בשניהם. רק ההבדל כי במלה ה' וכחמץ ח'). והנעלים הן נעל וסנדל כ' נעלים שהן במע"ט וסנדל שמע"ט תופר נעלים. ובהון סביב דילה: שחור וכחם [ל"ל וחמץ] דו"ל. תכל נעלים דילה דבריאה קדם תדמת קדם הוא (ת"ו מי"ת ת"י קמ"ד כ'):

מה יפו פעמיך בנעלים בת נדיב רומז על מ"ם לעיל שהפעמים בנעלים הוא מקום התפה. וז"ם בת נדיב בת של תכרהם תכינו דנקרא נדיב שנתמר נדיבי עמים נתספו עם תלקי תכרהם. תלקי תכרהם ולה תלקי יצחק ויעקב. תלה תלקי תכרהם שהיה תהלה לגרים. שהיכל לכנת הספיר מקום הנעלים הוא היכל הגרים גרי לדק ולה יתיר כידוע ולכן תומר כתן בת נדיב כו'. וסוד הטבין בנקרא בת נדיב כרתיה דתכרהם חסידא. כי תדרינת התכות. כתהלה תכרהם כתלכות לכנה חוורא.

יצחק

מַעֲשֵׂה יְדֵי אָמָן׃ (ג) שָׁרָרְךָ אַגַּן הַסַּהַר אַל־יֶחְסַר הַמָּזֶג בִּטְנֵךְ עֲרֵמַת חִטִּים סוּגָה בַּשּׁוֹשַׁנִּים׃

שני

(ג) **שָׁרָרְךָ** אגן הסהר וכו'. שררך והוא הטבור כמו אגן. פי' ספל מלא מים שהוא עומד נגד הסהר והוא בסיבתה זה הלבנה וגם הוא אל יחסר המזג שהוא מלא כן כריסך עם הטבור וזה כנמשל כיוצי לירושלים כמו שהטבור בחמלע הגוף כך ירושלים בטבור הארץ. אל יחסר וכו' כי כל הבא לאכול פירות מע"ם בירושלים היה רואה הכהנים בעבודתם ולויים בשיר וישראל לומדים והוגים בד"ת כי תפ"ח כמ"ד היה בירושלים והיו מצליחים לחרי גיווס פרנסתם וגמזגו ונמשכו עמם בלימודם. וכמו שדרשו ז"ל פסוק זה על סנהדרין שררך שיסבו בטבור של עולם אגן הסהר שיסבו בעיגול אל יחסר המזג שלא יהי' זזין ממקומן: בטנך. הוא ח"י שהיא נ"כ בחמלע העולם היא מלאה בתורה כמו ערמת חטים שהכל לריכים למאכלי דחטה וגם היא סוגה בשושנים שהמקום לח והחטים יפין מאד עד שבורים לוחש אל המלך והשרים ור"ל שהיא מלאה סנהדרי קטנה שהיא בכל עיר ועיר שהכל לריכים להם. וכן היא סוגה בשושנים שים לה גדרים וסייגים במ"ע ול"ת כשושנה שהיא לח ותחוש:

סני

לקוטים ע"ד הנסתר

יצחק כיסוד (בסוד קן חי). יעקב בת"ת. ותח"כ נתהפכו כידוע. ולכן מלכות נקרא בת על תכריסם. והטעם כי גר לדק מדרגתו במלכות. ותח"ך במעלתו הגדולה הגדיל מעשיו ועלה וזהו בת נדיב שהתנדב בתחלה כו' (היכלות פקודי רנ"ה ח' כד"ה תלין תיכון):

ורזא דא כתיב המוקי ירכיך. ר"ל לכן תמר בלשון רבים על שני הרוחין ונהורין (בהאי היכלא תניינא בהוא דרגא דהוד) וכמ"ש בפ' פקודי: כמו תלתים. שהן תורי זהב כמ"ש לעיל דף ח' ע"ב הה"ד תורי זהב נעשה לך כו': מעשה ידי חמן. הוא הבינה כמ"ש בפ' בראית מנוחה. וכמ"ש לירכתים ימה ירכתי נפון. ותמר המוקי ירכיך כמ"ש בפ' פקודי דא רוחא נעיל לעילא ונעיל לתתא. ברזא דכתיב המוקי ירכיך כמו תלתים. ועיין כי בהיכל הזה הן ברכים ובהיכל דלעילא הן ירכים. ורוחא דכאן נעיל בסתימו דהיכלא דלעילא. ולכן נקרא המוקי ירכיך מלשון חמק ועבר. שנסתר בטמירו דהיכלא דירכים. וכן הוד נכלל לעילא בנצח והן תרין פלגי דגופא. וכן ברכין וירכין. ולכן נקראו על שם הירכין. וכן נקראו בהרכה מקומית השוקין ירכין כו', כד נהיר בינה בנהירה תהיר החי רוחא. וזהו מעשה ידי חמן. דרוחא דא לא תהיר אלא מבינה. והיא נק' חמן כמ"ש בפ' וילך דף רפ"ה ע"ב בסוד ותהיה תלוי חמון וכמ"ש חמון פדגוג כו'. והוא חומנא דבניינא כמ"ש לעיל דף כ"ב פתח ואמר למלכא כו' חומנא לעילא דא חימה עילאה: (היכל ב' דברחשית י"ב ח' ד"ה ורזא):

(ג) **שָׁרָרְךָ** אגן הסהר אל יחסר המזג. שררך דא ציון אות ברית כמ"ש דאיהו טבור עלמא. נקודה דמינה הושתת העולם לארבע סטרין כו'. ולקבלייהו רישא למזרח גופא למערב דרועין לדרום רגלין לצפון. אות ברית נקודה בחמלעיתא כנוונא דטבור. אגן הסהר דא נקודה דסיהרא כנוונא דא **כ** בחמלע כנ"ל. והיא חכמה דילה כמ"ש. וכן בתיקון י"ט והיא אות ברית דיליה שהוא עטרת היסוד והוא הכמה דילה רוחא דכנוה דמסם שרשה. (תיקון י"ח ל"ב ב'):

בהיכל ד' אית רוחא חדא דאיקרי זכותאל כו'. מניה נפקין בכעין נהורין נעוין וכלהי בעיגולא קיימי כו'. מנייהו נפקי תרין נהורין דקיימי קמייהו תדיר. והן הנני סופרים. ואלו ע' נהורין ותרין נהורין דקיימי קמייהו לינון לנו בחמלעיתא דהיכלא. ר"ל כל אלו הנ"ב נהירין. ועל רזא דהיכלא דא כתיב שררך אגן הסהר אל יחסר המזג כמ"ש בגמרא על הסנהדרין אגן הסהר שעומדין בעיגולא. אל יחסר המזג. שאם נעקרך ח' מהם לגמרי כו'. והטעם כאן כמ"ש שני הלקיש מים וח' יין והן ג"פ כמ"ש לקבל אלין נפקי ע"ב נהורין אחרנין מסטרא דימינא וע"ב נהורין אחרנין מסטרא דשמאלא. והן ג"פ ע"ב גגד ג' גוונין אמ"ש שהן לחיותו יה"ו הנ"ל כמ"ש בס"י פ"ח כו'. והן ג' גוונין דע"ב כמ"ש בתוי"ח. והן ב"פ רחמים מים ואויר. וח' דין אם שהוא לד במאל והן ב' מלקים כו'. וזהו המזג. ואמר אל יחסר ר"ל לעולם אחילו אחין עלמא בתיקונא. אלא (הקשת) נראה בני הגוונים אמ"ש סימני אבות. וזהו אל יחסר לעולם. ומכ"ש אם הדור טוב שהמזג יותר ויותר. (היכלות פקודי רנ"ח ח' כד"ה שררך כו' כו'):

בהיכלא

(ד) **שני** שדיך כו'. נאמר על הר הבית והחיל שמסס היו יונקים כל העולם ומלואה. החיל ליברחל והר הבית לף לשאר חומות שרשלין לכנוס שם וגם קאי על הנביות וחב"ד: כשני עפרים שהם קלים לרוץ ומניהם בויס שמולדו התומים וכמ"ם רז"ל הוי קל כנשר כו':

(ד) שְׁנֵי שָׁדַיִךְ כִּשְׁנֵי עֳפָרִים תְּאוֹמֵי צְבִיָּה: (ה) צַוָּארֵךְ כְּמִגְדַּל הַשֶּׁן עֵינַיִךְ בְּרֵכוֹת בְּחֶשְׁבּוֹן עַל־שַׁעַר בַּת־רַבִּים אַפֵּךְ כְּמִגְדַּל הַלְּבָנוֹן צוֹפֶה פְּנֵי דַמָּשֶׂק: (ו) רֹאשֵׁךְ עָלַיִךְ כַּכַּרְמֶל וְדַלַּת ראשך

צוארך כו'. הגה בנוסחי תלוי חיות האד' והוא כמגדל שבו תלוי חיזוק העיר שמסס תגבי חיל כנ"ל. כן היא העזרה שהיא עיקר שמס היה מקריבין הקרבנות ולכך לף לאמר כאן בנוי לתלפיות. ואמר כמגדל השן כו' ר"ל לף לו זה שמה שתלוי עליו הוא יפה ונאוה תלף הוא עצמו נאה כמגדל שהוא של שן שהוא בעצמו יפה וחזק: עיניך מלאים וזכים כמו ברכות שעוברין בחשבון על שער שנקרא בת רבים שהמים זכים וברכות המים עומדים על מקום אחד ולף על פי כן הם זכים שם. והטעין קאי על הסנהדרין שהיו יושבין בלשכת גזית ושם עיני העדה: בחשבון שהיו מושבין תקופות ומזלות ומקדשין החודש על שער בת רבים שהם היו למעלה מכל הסנהדרות קטנות שיושבין בעריס קטנות וכל דבר הקשה הביאו אליהם: אפך הוא מחודר בעוצי ואורך כמו כמגדל שבליו עומד הלופה שיוכל לרחות פני דמשק שצריך להיות מסוגר כפי גבהו והטעין קאי על ההיכל כמ"ם ישימו קטורה וכו'. צופה פני דמשק ר"ל כי עד עכשיו היה מקום חוץ לירושלים שמו לופים שופין משם ההיכל ולעתיד יניע ירושלים עד דמשק ויהיה לופים ג"כ אל דמשק כמ"ם ודמשק מנוחתו:

(ו) **ראשך** עליך כברמל. פי' הר הכרמל הוא משופע ועגול וקאי על הק"ק שהוא הרחם ויהיה ככרמל: ודלת ראשך. הם התאים שסביבות הק"ק כמו השערות הגדלים סביב הרחם כארגמן שהוא מרכבה כידוע. ובהם מלך אסור ברהטים.

פי'

לקוטים ע"ד הנסתר

בהיכלא הנ"ל רזא דא בעצך ערימת חטים שבאן הוא סוד הבטן. ובאן הוא מקום הפרק שפרעו בה כמ"ם בב"מ. ובאן גבורים עומדים בפרק. ובולם לא יכלו לעמוד שהוא סוד הלור כידוע. ואפילו משה ע"ה לא יכול לעמוד באן בסוד הסלע ובסוד נחם עלי לור. ולכן ויגע משה מפניו כו'. ובאן סודות גדולות ונוראות אשר אין רשות להעלות על הכתב. וז"ס נחם שבא על חוה. ואמרו בן שאכל תדה"ר חטה היי. וזהו (בעצך) ערימת חטים. ובאן הוא המאכל בבטן סוד לחם הפנים על השלחן. שבאן הוא סוד השלחן כמ"ם שלחן בלפון כו'. ואמר סוגה בשושנים. לפי שים שוד ב"פ ע"ב נהורין ח' מסט' דימינא. וח' מסט' דשמאלא. וע"ב קדמאי הן לפנים מהם כמ"ם בפ"פ. ואמר לעיל דף ב' ע"א מה שוסגה כו' לית בה סומק וחיוור לף כנ"י לית בה דינא ורחמי כו'. וזהו סוגה בשושנים ב"פ ע"ב נהורין הנ"ל ימינא ושמאלא: (היכלות ברחשית היכל ד' מ"ג ב' ד"ה ורזא דא):

(ה) **צוארך** כו' מפ' כל הפרשה דשוכי שולמית למפרע כסדר השיעור קומה (קאי על דברי הת"ז) פתח ברחשך ואח"כ שיניך ברכות בחשבון על שער בת רבים לחיונן תלכה ברבים. לחיונן תלת גוונין דעינא כמ"ם למעלה. ואח"כ הפנים שהוא מתתקנא בחוטמא והוא לפך כמגדל הלבנון שהוא בחירה מיוחד כמגדל הלבנון ואח"כ צוארך כו' (ת"ו מי"ח תי' קמ"ד ח' ד"ה צוארך):

בעין שלשה חוטין שמקיפין את בת עין מלכות. ועין עצמו הוא שכינה טילאה כמ"ו דל"ל הפסק שהיא נהר יוצא מעדן. עלייהו לתמר עיניך ברכות בחשבון על שער בת רבים. מאי בת רבים בת עין לאין תלת לאהבן. שנקראו רבים. כמ"ם בהת"ז הלכה ברבים. תלת גוונין לחיונן דעינא. עינא דמיא דלית לה הפסק עין המים. ר"ל כינה והוא לשון עין המים. וז"ם עיניך שהוא כינה ברכות כו' ר"ל עין המים דל"ל הפסק. על שער כו'. ר"ל על מלכות. דהיא שקיא לה ע"י ג' לאהבן (תז"ה ע"ו ע"ג):

פי' הסכינה הוא בתיך הק"ק לחסור וכו'. וחושב כאן כל הסיעור קומה מהפעמים עד הרחם ומה שחושב כאן בתי כנסיות ובתי מדרשות שבחו"ל כי הם עתידין להיות בא"י כנ"ל:

ד"א צוארך קאי על הלויים שאף אם היו משוררים לא היו לוחריהם כוחבים רק ים בהם כח עליון מאד. עיניך כו' קאי על הנביאים שנקראי' רואים ולופים והם מלאים שפע אלקי כמו הבריכות כו' וגם אף שהם שוחבים מן הבריכה העליונה מתמלאות כידוע וזהו כבריכות בחשבון אף שמניחים המים לרוץ כולם לתוך מתמלאות במים זכים שנית. אפך הענין קאי על הכהנים כמ"ש ישימו קטורה באפך: רחשך כו' קאי על המלך. אשור כו' זהו ממ"ה הקב"ה. והוא ככרמל שהוא על כל ההרים הרמים כן הוא על כל המלכים: דלת ראשך הם ת"ח שיושבים על שולחנו:

(ז) **מה** יפית ומה נעמת בו'. זאת קומתך דמתה לתמר ושדיך לאשכולות, כאלו הב' פסוקים כולל כל דרכי היראה והן ה'. א' ליראה אותו. הב' ללכת בדרכי ה' כמ"ש רז"ל מה הוא רחום אף אתה רחום וכו', הג' לנטוע אהבת ה' בלבבו עד שימסור נפשו בעבורו. הד' לדעת את ה' בכל דרכיו וכל מחשבות מעשיו יהיו פנוים אל דרך ה' כמ"ש בכל דרכיך דעהו והוא יעבודת ה'. הה' לקיים מ"ע ופרטיהם ודקדוקיהם. והן מבוארין בפסוק א' במשנה תורה ועתה ישראל מה ה' אלהיך שואל מעמך כי אם ליראה את ה' ללכת בכל דרכיו ולאהבה אותו ולעבוד את ה' אלהיך בכל לבבך ובכל נפשך לשמור את מצות ה'. והן לעומת חמשה חומשי תורה. וז"ש מה יפית הוא לעומת היראה כמ"ש בזוהר חדש לית לן שפירו לכל תתאון בר את יו"ד והוא יפה ושפירו כו' וכמ"ש שקר החן והבל היופי אשה יראת ה' כו' והוא כפלים דב' דרגין עילאי ותתאי. ומה נעמת הוא לעומת ללכת בדרכי ה' כמ"ש דרכיה דרכי נועם והוא ב' פעמים ורב חסד דאיהו עילאי בתתאי כי יקרא ג"כ ורב חסד. אהבה הוא כנגד לאהבה את ה' אלהיך בתעונים כמ"ש הרוצה להחכים ידרים אז תתענג על ה' וכמ"ש בר"מ פ' ויקהל דיליה תהא לאהבה דאיהו ימינא חסד:

(ח) **זאת** קומתך דמתה לתמר הוא לנגד עבודת ה' כמארז"ל מה תמר אין בו פסולת כו' ועולה בקומה זקופה בלי עיקוס כלל כן הוא העובדי הש"י אין בהם פסולת

רֹאשֵׁךְ כָּאַרְמֶל וְדַלַּת רֹאשֵׁךְ אַרְגָּמָן מֶלֶךְ אָסוּר בָּרְהָטִים: (ז) מַה־יָּפִית וּמַה־נָּעַמְתְּ אַהֲבָה בַּתַּעֲנוּגִים: (ח) זֹאת קוֹמָתֵךְ דָּמְתָה לְתָמָר וְשָׁדַיִךְ לְאַשְׁכֹּלוֹת

לקוטים ע"ד הנסתר

(ח) **זאת** קומתך דמתה לתמר ושדיך לאשכולות. מאי לתמר תלת להניח דאתמר ביה גדיל כתמר יפרח. ר"ל גדיל (יסוד) כמש"ו. והוא חיים בעלה דסכינתא. ואתמר בפת תמריס. ר"ל כמ"ש בבהיר דסם זו"נ כאחד. בפת דכורא גדיל' ותמריס נו"ק. דסניהם זכריס ונקיבות. והוא גבוה בקומה יותר מכל חילוגות. וכן הלולב מד' מינים. ואתמר קומתך ודאי. דמיא ללולב דלית ביה קלון ופירוד. ר"ל דכל חילן הענפים מפורדים זה מזה משא"כ בלולב. וכן הקומה עד"ת. משא"כ בידים ורגלים הענפים. ולכן נקרא יעקב חיים תם. וכן חוט השדרה. וכן גוף וברית חד. וכ"ה כאן עם עץ החמצע של העצות (ת"ע קל"ג ח'):

שבחא דגופא זאת קומתך דמתה לתמר כולל כתן וזרר כנ"ל. ומאן דיהד שיעור קומה דילה ליהוי ירית עלמא דאתי דאיהו ו'. ר"ל ו' הוא עלמא דאתי. ה' הוא עלמא דין כמ"ש בר"מ פ' ויקרא וס"ת. וקומה הוא ו' דביה שיעור קומה כמ"ל ריש תי"ט. ואורת הקומה הוא ו'. והוא תפארת ו'. ואתמר דאתמר ביה מקוה ישראל ה'. ר"ל דמקוה הוא מוחיות קומה. ואתמר ה' דהוא ו' בעלה

פסולת תך בתכילתם ומתייתם ומתר לרבי הגוף . ועדיך הם המלות עשה ול"ת המלות דומים לתשכלות של תמר כדתי' בתיקונים דנעתרין לפיקודין דחיזון תרי"ג מלות דתלין בשם הוי"ה כענבין בתתכלת . והטעין שאומרים לה עתה תנו רוחים שלדקת שלח הכנעת והשפלת קומתך לנו בגלות וכן שדיך הוא התורה כמ"ש דדים יהיך ככל עת דומים לתשכלות שאוכלים פירותיהם בשנה זו והקרן קיימת לשנה אחרת כן הוא הענשל בתורה פירותיהם בעוה"ז והקרן לעוה"ב :

(ט) **אמרתי** אעלה בתמר כו'. זהו תשובה על שתלתם מה תחזו בשולמית וחומרים כיון שתנו רוחים גדולתך תנו חיסקים וחפלים לעלות בתמר ולתחוז בסנסניו כמ"ש ותמרו לכו ונעלה תל הר ה' . אחוה בסנסניו הוא בית תלהי יעקב ויהיו נא שדיך כמ"ש ויורינו מדרכיו וזהו שדיך כתשכלות הגפן . שמספרי יולת עדין דבר שני והוא יין . וריח תפיך כתפוחים והוא תפיח בעלי היער שיושבין בצלו ואוכלין מפירותיו כמש"ל כתפוח בעלי היער וכו' . והטעין שאומרים לה התומות שיהיה שדיך כתשכלות הגפן שאתה גם תנחנו מיוך תחר שתאכל תתה עיקר הפרי . וריח תפך כתפוחים שכתניך יקריבו קרבנותיהם ויניע גם עליני כפרה כמו הע' פרים שהקריבו

יסרתל על התומות . ותמר ויורינו מדרכיו ונלכה בתורתותיו תנל דרכיו תמר מדרכיו שביתורו קנת מהם ותמר בתורתותיו שמורה על כל תורתותיו . לפי שהמלות יש בהן ג' דברים שעייתן וכוונתם ועשייתן וקיומם הוא נקרא דרך שכל יסרתל דורכים בהם . והכוונה נקרא תורת לפי שמתי מספר הם המכוונים בם כרתוי לכן יתמרו התומות שתים יודעים גודל הטורח להגיע תל הכוונה יתמרו יורינו מדרכיו לפי שהמלות הם רבים לכן לא יתפלו רק בתפס קלהו ונלכה בתורתותיו לפי שהכוונה מועט לפי רתות עיניהם יתמרו שילכו ויקיימו כל כוונת המלות וזהו וריח תפך כתפוחים הוא הכוונה והפנימית של המלוה שנוכל להריח שהוא מורה לדעת פנימיות הדבר כמי שבא לבית ולא ירתה שום דבר בבית תפס ריח כל תשר בבית :

שפתי

(י) **וחבך** כין הטוב . והכל מחמת שתנו רוחים שתבך מוטעם עדיין כיין הטוב שדודי תוסב תותו והולך למתרים : דובב שפתי ישנים והוא היין שרוח זקנים נותה הימנו . והטעין קלי על התורה כמ"ש כי היא תכמתכם וכו' ודובב שפתי ישנים שתפילו הלדיקים שבג"ע עוסקים בה . וחבך כיין הטוב זהו תורה שבכתב כמ"ש כי מלין תלת תורה . הולך לדודי זהו הלכה של

תוסבע"פ

לקוטים ע"ד הנסתר

בעלה . מקום דהיכו קימה דילה שיעור דילה . כמש"ם היכי שיעורת כו' והיכי שיעורת כו' . ושיעור הוא (חותיות) עשר ו'. ו' דתתכללת בעשר שהם שנים בעד"ת כמש"ל ק"ג כ'. והתכללות הזה הוא בלדיק דכי' יו"ד וכמש"ם וכי' תתכללת כו' השיעור וקומה . וז"ש שיעור קימה דת לדיק דתתמר כיה לדיק כתמר יפרח . ר"ל כמש"ו דכתיב דמתה לתמר (תיקון ו' מי"ת תיקונים קס"ד ב') :

(ט) **וריח** תפך כתפוחים . ר"ל הריח שלת מריח בתפך היא ריח של תפוחים. ותמר כתפוחים שקבלה הריח בתפי' . ומרתת תפה ג"כ בתותו הריח . כי הוא תיר תוזר . כמה דיתבין לה כו' (תב"ו ע' ת') :

(י) **וחבך** כיין הטוב הולך לדודי למתרים . שדעת נקרא יין כמ"ש לעיל ע"ש . והולך לדודי למתרים שהוא מכריע והולך במיתור וכמ"ש בפ' בשלח דף נ"ת ע"ב דהת תניון תתה כוונת מתרים כו' (ספד"ן פ"ב בד"ה כד תתגלי) .

שִׂפְתֵי יְשֵׁנִים׃ (יא) אֲנִי לְדוֹדִי וְעָלַי תְּשׁוּקָתוֹ׃ (יב) לְכָה דוֹדִי נֵצֵא הַשָּׂדֶה נָלִינָה בַּכְּפָרִים׃ (יג) נַשְׁכִּימָה לַכְּרָמִים נִרְאֶה אִם־פָּרְחָה הַגֶּפֶן פִּתַּח הַסְּמָדַר הֵנֵצוּ הָרִמּוֹנִים שָׁם אֶתֵּן אֶת־דֹּדַי לָךְ׃ (יד) הַדּוּדָאִים נָתְנוּ־רֵיחַ וְעַל־פְּתָחֵינוּ כָּל־מְגָדִים חֲדָשִׁים גַּם־יְשָׁנִים דּוֹדִי צָפַנְתִּי לָךְ׃

מי

תוספתא כמ"ם ודבר ה' מירושלם . דומב שפתי יסנים כמ"ם ושפט והוכיח ב' שפתי יסנים:

(יא) **אני** לדודי וכו' . ביאורו אעפ"י שהם אומרים לכו ונעלה מ"מ אני לבדי לדודי גם תשוקתו עלי לבדי כמ"ם ימים רבים תשבי לי וגם אני אליך :

(יב) **לכה** דודי וגו' כאן הוא שיעור קומה שלה. נצא השדה אלו בעלי מ"ע נלינה בכפרים אלו בעלי יסראל שזכיים בל"ת כמ"ם בחסר תלכי אליך ובחסר תליני וכו' .

(יג) **נשכימה** לכרמים אלו תיעוק של בית דין מפני שכרמים כשעדיין אינו ניכר כלל נקרא ג"כ כרם : נראה אם פרחה הגפן . אלו בעלי מקרא כי הפרח הוא כשמתחיל להתרחות וזהו מקרא רחצית לימודים : פתח הסמדר בעלי משנה סמדר הוא קודם שיגמור : הנצו הרמונים בעלי גמרא שנגמרו ולכן נקרא התלמוד גמרא כמ"ם במשלי ע"ם. ד"א נשכימה לכרמים הן מיני נביאים וחוזים פרחה הגפן אלו בעלי תורה פתח הסמדר אלו בעלי יראה הגלו הרימונים אלו בעלי מצות כמ"ם בזוהר פ' פקודי אלף ורבוא רבבן דאיקרון כו' רימונים וכולן זמינין ברחימו כו' דעאלו רחימותא בין יסראל לאתתא לקב"ה לעילא וז"ם אחן את דודי לך :

(יד) **הדודאים** נתנו ריח וגו' קלי אשני דודאי תאנים מועדים וכו' ולשון בעירובין ט"ז ר"פ עומדין פסין ט"ם אומרת אשני דודאים נתנו ריח: ועל פתחינו כל מגדים הם כל מיני פירות התורה מקרא משנה גמרא : חדשים הם דברים המתחדשים בכל דור ודור גם ישנים כל התורה שנתנו לנו צפנתי לך מהר סיני : הדודאים נתנו ריח . הן בעלי דעת לפי שבעלי דעת הם נשלמים בגדר החכמה וכן הפרי נותן ריח כשנגמר בישולו : ועל פתחינו כל מגדים . הם בעלי חכמה שהחכמה הוא חלק רשמון מחלקי החכמה ולכן אמר ועל פתחינו : חדשים. הוא ביאה . וישנים הוא חכמה מפני שהביאה והתבונה יתחדשו לו בכל עת ולא כן החכמה שלמד מזולתו לא יוסיפו לו והן ישנים לו בהמשך הזמן . ועל פתחינו סוד תו"ב ושם כל התעלומות וכל המתיקות כמ"ם ומתוקים מדבש ונופת צופים וזהו חדשים וישנים סוד חדתין עתיקין רשמית ואחרית וכמ"ם מה שהיה ומה שעתיד לבוא: דודי צפנתי לך . סוד כתר מלכות לכן אמר

בתוספת

לקוטים ע"ד הנסתר

(יג) **כד** ייתי לגבה יומא לגבי תרין משיחין נשכימה לכרמים דחיזון יסראל די בהון אתמר כי כרם ה' צבאות בית יסראל . נרחה הפרחה הגפן דאיהו שכינתא בהון . הגלו הרמונים אלין חיזון דמליין מלות כרמון . קם ר' שמעון ואמר שבח שבח נשכימה לכרמים הא אית כרמים דלאו חיזון יסראל כו' . וחיזון ערבוביא דערב רב דחיזון מעורבין בהון ביסראל בגלותא . וכגון דא כד ייתי קוב"ה לגבי שכינתא , איהו ייתא לגבה נשכימה לכרמים . נרחה אם פרחה הגפן בהון דאתמר בה כי כרם ה' צבאות בית יסראל . הגלו הרמונים אלין ודאי אלין דמליין מלות כרמונים . שם אתן את דודי לך . אלין דחיזון רחימין דילך תמן יהיבנא לון ליך . ור"ל אם (כפי' הרשבון כי) נשכימה לכרמים קאי על יסראל . ע"כ פרחה הגפן לא קאי על יסראל ולכן פי' על שכינתא . אבל אין ענין הקרא מכוון שהכל קאי על יסראל כמ"ם הגלו הרמונים (דקאי על יסראל . ומשמע דגם פרחה הגפן קאי על יסראל) לכן פי' לכרמים על כלל בע"ר . אם פרחה הגפן דחיזון יסראל ביניהן (ת"ו מי"ת תיקונים קמ"ב ב') :

בתוספתא יו"ד והוא הוי"ד זעירא:

ח (א) **מי** יתנך כאח לי וגו'. פי' כי
להבא מחים והחסה היא
גדולה אבל היא להבא מסותרת מאד כי
אדם אין נוסק את
אחותו בפרהסיא אבל
אחיו עם אחותו היא
להבא גלויה אבל
לא בנשיקה אך הוא
נוסק לאחיו ולאחותו
הקטנה אפילו בחוץ וזהו
שאומר' החסה לבעלה
מי יתנך באח לי וכאיזה
את כאח קטן אשר
הוא יונק שדי אמי ואז
היא להבא גלויה כ"כ
שאף את אמצאך בחוץ אשקך גם לא יבוזו לי
והטעין שאחר החורבן אין רשאין לגלות
פנימיות התורה והן הסודות כ"ש פש"פ
בגלויות וכמ"ש ישקני מנשיקות פיהו כמו
הנשיקות של חיים והחסה של"ל בגלויות אך
הת"ס והוא הפסיטין רשאין ללמוד וזהו
מי יתנך כאח לי הן הפסוטין של תורה
שבכתב ויונק שדי אמי היא תורה שבע"פ
ס"ם מצנה כמ"ש ושננתם יונק כו' ואז
אמלאך בחוץ פי' בפרהסיא אשקך פי' אלמוד
הסתרי תורה הגחוגה בנשיקה פה אל
פה גם לא יבוזו לי פי' ולא הייתי מתירא
כלל שהמלאה החרן דעה שלא יבוזו כמו
עתה. ועוד מי יתנך כאח לי יונק הן החבות
שבימי החבות היו גלוי ג"כ והיו לחיש ורעיש.
יונק שדי אמי הוא בימי יוסף כמ"ש והוא
נער כו' כי ה' אתו כו'. אמלאך בחוץ הוא
בגלות מלרים ובסנה. אשקך בהר סיני.
גם לא יבוזו לי אף בלוחות שניות שהיו לשמלה
בקמיהם תעפ"כ לא יבוזו לי:

(ב) **אנהגך** אביאך כו'. פי' כשתהיה
להבא כ"כ חזי אנהגך אביאך
אל בית אמי שתלמדני ד"ת אך להתנהג
עמך ואיך אכבדך ובבית אמי אשקך מיין
הרקח וכו'. והטעין קאי כשתגלה החרן דעה

חזי אביאך אל בית אמי זה בהמ"ק והיא
תלמדני במה אכבדך ואזו אשקך מיין הרקח
הם הקרבנות וכמ"ש רוקח מרקחת. מעשים
רמוני הם המלות אנהגך פי' הלכתי עמך
במדבר. אביאך אל
בית אמי הוא ת"י
שתשרה שם שכינתו.
תלמדני הוא בימי
השיפטים. אשקך מיין
הרקח הוא בית רחטון
כמ"ש למעלה בפסוק
מזכירה דודיך מיין ע"ש.
מעשים רמוני הוא בית
שני אף שחסרו ה'
דברים מ"מ היו מלאים
מלות כרימון ולא

ח (א) מִי יִתְּנְךָ כְּאָח לִי יוֹנֵק שְׁדֵי
אִמִּי אֶמְצָאֲךָ בַחוּץ אֶשָּׁקֲךָ
גַּם לֹא־יָבֻזוּ לִי: (ב) אֲנַהֲגֲךָ
אֲבִיאֲךָ אֶל־בֵּית אִמִּי תְּלַמְּדֵנִי
אַשְׁקְךָ מִיַּיִן הָרֶקַח מֵעֲסִיס רִמֹּנִי:
(ג) שְׂמֹאלוֹ תַּחַת רֹאשִׁי וִימִינוֹ
תְּחַבְּקֵנִי: (ד) הִשְׁבַּעְתִּי אֶתְכֶם
בְּנוֹת יְרוּשָׁלִַם מַה־תָּעִירוּ | וּמַה־

התרגום

היה נחסר להם סוס מלוה. והפסוק נמשך
למעלה על מי יתנך ופי' מי יתנך שיהיה
עכשיו כמו שעשית מאז כמ"ש כימי לאתך
ממלרים אראנו נפלאות ויהיה כל הג"ל.

(ג) **שמאלו** תחת ראשי כו'. פי' ואז תגדל
להבא שתהיה שמאל דומה
וימין מקרבת כי כשדומין להדס דומין לזה
מאחוריו והולך לו: וימינו תחבקני. כמשרז"ל
יגר תיוק ואחה תהא שמאל כו' וזהו שמאלו
תחת ראשי וימינו תחבקני כמ"ש גבה שגל
לימיך כו'. ד"ח שמאלו תחת ראשו וימינו
תחבקני פי' כמ"ש ואני אהיה לה חומת
אש ולכבוד אהיה בתוכה וזהו שמאלו שהוא
האש יהיה סביב ראשי. ומ"ש ראשי ולמעלה
אמר לראשי כי למעלה אירי בהבא שלא
היה לנגלה כי ל' מורה על סמיך ולא דבוק
ממש אבל לעתיד לבא אי"ה יהיה לנגלה
לכן אמר ראשי. וימינו הוא ולכבוד אהיה
בתוכה:

(ד) **השבעתי** אתכם כו'. קאי על עת
גיג ומגוג. ולומרת מה
תעירו ומה תעוררו כלומר מה לכם לעורר את
האהבה הלא בקרב הימים תעלה אל מדרגתי:
השבעתי אתכם כו' כמש"ל: מה תעירו
ומה תעוררו כו'. מ"ש למעלה אם תעירו

כו' היינו שלמעלה הסביב חומת שלח יפיהו את התהבה ולכך אמר אם לבל לעתיד לבא אי"ה תהיה התהבה נלחית כמ"ש ברית חדשה לכרות לכם אבר לא תופר ולכן אמר מה תעירו פי' מה יועיל לכם בזה שתעידו כי לא תוכלו עוד להפר את התהבה כיון שחפץ בה הקב"ה:

(ה) **מי** זאת עולה מן המדבר. עתה מספר גאולה אחרונה שכל העולם יתמהו ויאמרו מי זאת עולה מן המדבר שהיתה עד עתה מתרפקת על דודה כמ"ש לכתך אחרי במדבר: תחת התפוח. פי' לע"פ שעוררתיך כ"פ נשארת תחת התפוח תחת לגו כמ"ש כתפוח בעלי היער כו' ושמה בו': מי זאת עולה מן המדבר כו'. פי' כי לעתיד לבא יגאל ה' את ישראל כמ"ש הנה אנכי מפתיה והולכתיה המדברה ונתתי לה כרמיה כו' לפתח תקוה כו' ועניתה שמה כו' וביום עלותה מארץ מצרים ויאמרו האומות מי זאת כו': מתרפקת על דודה. כי עכשיו היא תמיד דופקת ומבקשת לדודה כמ"ש קול דודי דופק ושמע שמעתי אפריס כו' הסיבני ואשובה כו': תחת התפוח עוררתיך. פי' בתפוח הוא ג' נוונין וכן לעתיד לבא אי"ה יהיה ג' כמ"ם והבאתי את השליחים בהם ואפתיך כלרוף את הכסף ובחנתיך כבחון את הזהב והם נגד מה שכתוב והתגדלתי והתקדשתי ונודעתי כו' וכן הג' דברים שאנו אומרים בקדיש יתגדל ויתקד' כו' וימליך כו' וכן הג' קדושות שהן קדוש וברוך וימלוך כי ברוך הוא גדולה שהוא רבויה דכולהוו"ם לדור ודור נגיד גדלך ולנצח נצחים קדושתך נקדיש: שמה חבלתך אמך. שיאחזו חבלים לארץ שנקראת אמו וכמ"ש פור התפוררה ארץ כו' מוט התמוטטה ארץ כו' נוע תנוע ארץ כשיכור וזהו חבלתך שהיו חבלי לידה של הארץ שנקראת אמו: שמה חבלה ילדתך. פי' כי שמים הוא נקרא אביו כמ"ש ולכן ילדתך כמו וכום ילד את נמרוד וזהו חבלי השמים כמ"ש וחפרה הלבנה וכו' וגנזו כספר השמים כו' כי שמים כעשן נמלחו יפקוד ה' לצבא המרום במרום ועל כו':

תַּעֲרֵרוּ אֶת־הָאַהֲבָה עַד־שֶׁתֶּחְפָּץ: (ה) מִי זֹאת עֹלָה מִן־הַמִּדְבָּר מִתְרַפֶּקֶת עַל־דּוֹדָהּ תַּחַת הַתַּפּוּחַ עוֹרַרְתִּיךָ שָׁמָּה חִבְּלָתְךָ אִמֶּךָ שָׁמָּה חִבְּלָה יְלָדַתְךָ: (ו) שִׂימֵנִי כַחוֹתָם עַל־לִבֶּךָ כַּחוֹתָם עַל־זְרוֹעֶךָ כִּי־עַזָּה

כמות

(ו) **שימני** כחותם על לוח לבך וכתיב כן על כפיס חקיתיך וזהו עד עתה לא היתה תהבה שלמה חקוקה בלבך לבך לא היתה נלחי ועתה שימני כחותם כו' כי עתה עזה כמות תהבה פי' כמו שבעת מית האדם קצה פרידת הנפש מהנוף

לקוטים עד הנסתר

(ה) **דא** היינו רזא מי זאת עולה דאיהי קרבנא דקב"ה ור"ל מי זאת הוא שכינה עלאה ותתאה. ומפ' עולה ר"ל קרבן דאיהו קרבנא דקב"ה. ר"ל התפלה. ומפ"ו דודאי שכינתא איהי קרבנא דילי' וכגון דא תקוני צלותא בקרבנא. וזהו זאת עולה כמו. דעולה היא עולה עד הכיוה כמ"ש בר"פ נו ובפ' ויקרא. היא העולה העולה ודאי. ר"ל דעולה למעלה. זכאה איהו מאן דסליק לה לגבה כדקא יאות דאיהו שליל בגיוה מי זאת עולה ר"ל מי כו'. ע"י מי עולה זאת. ואמר עולה ודאי כנ"ל דסלקא כו'. והיא קרבן עולה כנ"ל. מן המדבר. מן המדבר ודאי דפומוי תשיב קוב"ה כתורת דסיני וכגון דא מי זאת עולה מן המדבר מן דכורא כו'. וכמ"ש בהקדמת הזוהר (הכ"ח ג"ו ב' בהג"ה):

(ו) **שימני** כחותם על לבך. שימני חותם כחותם. דחותם עלמו הוא עד"ח. וכחותם הוא החתום בשעה דהוא כחותם. וכמ"ש למעה כחותם דא עלותא כו' חותמא דא עד"ח כו'. (אגלא) חמרת שכינתא רבון עלמין שימני כחותם כהוא רשימו דחותמא דילך. דאע"ג דחותמא אתאחר בידך. רשימו דילי' בפתקא איהו. ומההוא רשומו מזדעזעין עלאין ותתאין כו'. עאכ"ו אי הוי חותמא. בזמן ביהמ"ק ולע"ל. והתהלכתי בתוככם כו'. שימני כחותם על לבך. וכי מאן חוי חותמא

מהגוף כי אין להבה וחיבור מורכב וממוזג כנפש עם הגוף: קשה כשאול קנאה. כיצה חותה בשאול כי אין קנאה בעולם כמו שהמת הולך לשאול ורואה כל העולם נשארו חיים: רשפיה רשפי אש שלהבת יה. פי' כמו שהאש דבוק בגחלת רק שאינו נראה כך ההבה היתה תקועה בלבי ועתה להבתה כמו שלהבת שניכר האש לעינים כ"כ עתה אהבתינו נכרת לעיני כל: שימני כחותם על לבך כחותם על זרועך. פי' שתהיה אהבתי קבועה על לבך בחותם כי חותם אע"פ שנוטלין החתימה נשאר החותם כן תהיה אהבתי תלך וכמ"ש בזוהר: כחותם על זרועך. פי' במקום מנולה שתהא אהבתו תמיד גלויה לפניך. כי עזה כמות אהבה. שאהבתך עזה עלי כמו אהבת הגוף לנפש בשעת מיתה: קשה כשאול קנאה. פי' בשעה שמוליכין אותו לקבר אז קנאתו גדולה שמוליכין אותו מן העולם למקום

כַּמָּוֶת אַהֲבָה קָשָׁה כִשְׁאוֹל קִנְאָה
רְשָׁפֶיהָ רִשְׁפֵי אֵשׁ שַׁלְהֶבֶתְיָהּ׃
מים

שלא יראה. שלהבת יה הס הבעלי יראה. סיד חותם הוא סיומא סוד התחברותם תמיד

לר וחושך כן קשה עלי קנאתי שאני נושא עליך: רשפיה רשפי אש. פי' כמו הגחלים של אש כן אהבתך בוער עלי: שלהבת יה ומבחון ג"כ אהבתך עלי כמו השלהבת ואמר יה לפי שכל מי שרוצה להגדיל דבר חושב על שמו של הקב"ה כמו הרבי אל. והטעין כחותם על לבך היא התורה שתהא קבועה בלב כחותם. כחותם על זרועך הוא המלות שהן גלויין וכמ"ש כתבם על לוח לבך קשרם על אצבעותיך. כי עזה כמות אהבה היא הקריאת שמע שמיחדין שמו בהבה ואז קשה אהבת ישראל אצלו כמות ר"ל לפי שהם מוסרים נפשם על יחודו נחזב כאלו הם מומתים ממש על יחוד שמו הגדול: קשה כשאול קנאה היא התפלה שישראל כוונין על עניים ואחר דברים ואז הוא מקנא על ישראל: רשפיה רשפי אש הם הבעלי יראה. שלהבת יה הס הבעלי אהבה. סיד חותם הוא סיומא סוד התחברותם תמיד

לקוטים ע"ד הנסתר

הותמת על לבה. אלא אלין תפילין דחיגון דעושין דלהון תליין על לבה. ואלין תפילין דרישא. ותפילה דיד דחיהו כשמאלא לקבל לבה. דלף דה' מסתיר פניו מאחינו בגלותא. דשיתו דיליה בידיהו מסט' דמלות דחיגון חות כמו תפלין ומילה כו' דכתיב חות בהן. ואות הוא דשיתו. ודא חיהו כחותם על לבך כחותם על זרועך תפלה דיד. (כי) תפלין דרישא דרעושין על לבך. אבל דיד חיגן אלא נגד. הלב ולא על הלב. וז"ם ודא על זרועך כו'. ולא תמר למעלה דחיהו כשמאלא לקבל לבה אלא לומר דרעושין תליין על לבה לתתאחדא בתפ"י שהן כנגדן. והטעין כי תפ"ר הוא החותם עלמו. ומס לא תמר כחותם על הרחם. וקשר של רחם הוא דכורא דכה לחה. והיא נחה נחה בגלותא מצרים ולע"ל. והרצועות דתליין סופן נגד הלב שנכנסין ברחם רחל נגד תפ"י. וזהו כחותם על לבך נגד תפ"י. ומתפ"ר ורחו כל עמי הארץ. כמפ"ו הפ"ך ורחו כו' אלין תפילין דרישא וכמ"ש בנמ' ג"כ. והוא לע"ל. אבל בגלותא דהוא כחותם תפ"י היא מכוסה עמנו בגלות. ומ"מ ואף גם זאת כו' נפיס נסתרים עביד עמנו בהסתר. ואנכי הסתר כו'. ידו נטויה עלינו. תפ"י בהסתר. דחיגון דשמא דשמא קדישא כו'. חוזר למעלה (על) אלין תפילין. ומההוא דשימו מזדעזעין לומין דעימא כו'. שימני כחותם דא חות ברית מילה ואות דיומין עכין דחיהו דשמא קדישא כו'. מאן דנטיר האי דשימו כאלו נטיר שמא קדישא כו'. דהאי אתקרי חותמא דגושפנקא דמלכא (והוא) טבעת. שעשוי העטרה כעין טבעת. והיא טבעת המלך. והוא חותמא דגושפנקא דחתים שמים וארץ בר"ת את השמים ואת הארץ בדעת. יאומא דהוי"ה אקי"ק. בחכמה יסד ארץ כונן שמים בתבונה (פי' כי שם אהו"ה ר"ת את השמים ואת הארץ והוא שם הדעת. והוא כלול שני שמות אקי"ק הוי"ה. א"ה אקי"ק. והי' אהוי"ה. והנה הוי"ה הוא בחכמה כידוע. מ"ה שמו ומ"ה שם כמו. כ"ח מ"ה. ואהי"ה בבינה. נמצא ר"ת את השמים הוא א"ה אקי"ק שהוא מבינה וזהו כונן שמים בתבונה. חמנם ואת הארץ ר"ת ו"ה אהוי"ה דחכמה וזהו בחכמה יסד ארץ). והוא גי' גי"ד. טו"כ. שמן הטוב. דכל בר נש דנטיר האי דשימו לתתא דחיהו חות ברית חות שפת חות תפלין חות דיומין עבין חיהו דשוש ותקון לעילא ונהיר לעילא (תי' כ"ב ס"ד ח'):

שימני כחותם דא נשמתא דחיהו דשימו דילה גליפו לעילא. דחותם הוא החקוקה בכסא הכבוד. וכחותם דא הנשמה לתתא כמפ"ו (דכל נשמתין דחיגון גזירין מתמן גליפו דלהון חיהו

תמיד והן חותם בתוך חיתם סיום דכ' שמות
תחרוזות כי חות הד' הוא כן הד' דכליל כולה
וכולה כלילין כי' וז"ם כאן ב"פ כחותם ואמר
כחות"ס שהוא בסוד הדע"ת ב' דעות כמ"ש
למעלה בסוד חכמה ודעת שהוא בסוד חותם
מלא וחסר ח"י שמות דתפלת י"ח סוד שם
ע"ב וחותם דחכמה חסר סיד יחי"ד הוא
ל"ב נתיבות ולהבה סוד י"ג תיקונין וכל ת'
דמים

כליל מי"ב וז"ם קנאה. דשפיר שפי' חם הוא
שהדעת תתפשט בהן בג' גוונין ג' כלולין מג'
ואז היה השביעית רביעית לכל תלת מסטרא
דחמה היה חסרה הו' בגילופין ומסטרא
דחבא יו"ד שהן כלולים בדיכורא והן לחוריס
די"ה ושלהבת י"ה הוא הפנים ושלהבת הוא
גלופין וגלופין דגלופין שהם הסדרים והפרצופות
של תורה שהם כחו"ב וזהו י"ה והן י"ה

לקוטים עיד הנסתר

תקוק לעילא ורשימו דלהון לתתא) והוא גליפו דלעילא חיהו הותם ורשימו דלתתא רשימו דחותם כו' (שם):

שימני כחותם דת גלותא. עד עתה פי' כב' גוונין חותם ורשימו. ועתה מפ' כ"ג החותם דהוא המתכת. ורשימו כחותם ורשימו על השביה (וזהו שימני כחותם דת גלותא) דכה חיהו תקון ורשים ח"י עלמין בה"י ברכאין דגלותא. ודת חיהו רשימו דחותמא בפתקא דחיהי גלותא. ר"ל הגלותא היא הפתקא. והוא כחתום דגליפו דליך שהוא חותם כמש"ו. וכה רשימו דח"י מלד ח"י ברכאין. אבל בחתת התפלה מלד המלכות כידוע. וז"ם גליפו דחתוון דחותמא דת לדיך ח"י עלמין. חותמא דת עמודא דאמצעיתא דחיהו ק"ם (שם):

חזור לפרש הגמתא בג' גוונין כמש"ו והן בג' עלמין בי"ע בגי"י (ואמר) שימני כחותם דת גמתא דחיהו הקוקא בכרסייא. כחותם על לבך דת רוח. ור"ל כחותם דת גמה והיא תם"ר החותם עלמו. והוא בכפא דרגא דרחם. ג"ר דמקן כו'. מוחא. ועל לבך הוא ריחה שמרחף על הלב. ורוח חלקים. דתמן רוח. גויה. יצירה. וסם כחותם רעיות שמכסין על הלב על זרועך הוא בגפא דסם וורידין דלבא דסם נפסא דמקן סם יד ה' (סם ע"ב):

איהו חותם דיליה ועלה אתמר שימני כחותם על לבך. דהכי אמרין יסראל בגלותא אע"ג דאת תסתלק לעילא. דיוקנך לא אתעדי מנאי לעלם. ר"ל שכונתך לא תסתלק ממני. כהחותם חותם דבהחותם אתר דאתדבקו ביה רשימו דמאדי חותמא לא אתעדי מניה דיוקנא דחיתמא לאתמודעא ביה. וכנ"ל אמרו יסראל בגלותא. שימני כחותם על לבך כרשימו דתפילין דיד דאיתון לקבל לבא. כי המקום שאנו מניחין שם הוא קשורא דשכינתא בקב"ה. וז"ם על לבך. כחותם על זרועך כתפילין דרישא דאיתון תליין רעוין לכל סטרין על לבא ודרועא כו' (תי' ח'):

בי עזה כמות אהבה תקיפא חיהי ממיתה לפרסותא דקב"ה מכעוי. ר"ל חולת אהבה דאתן מתחוין ואהבין. וכמ"ש נפשי יצאה בדברו בקשתיהו כו'. שחולת אהבה אני. ומצא לן דאפרסותא אית בין קב"ה וכניו. ר"ל (מצא לן) דאית אפרסותא ומיירי בזה (כיון) דלא נאמר כאן אפרוסותא (ומשני) ומביא ראיה שנאמר כי אם עיונותיכם היו מבדילים כו' ונאמר כי המית יפריד כו'. ולבן כמות דנאמר כאן הוא מדבר על אפרסותא. ובזמנא דיסראל מקיימי פקודיא דאורייתא כרחימו. קשה כשאול קנאה דמקני הקב"ה עליהון. האי מיתה חיהי לילית מ"ה. והיינו שאיל חיהו יצה"ר. דנוקבא חיהו עם דכורא. ודכורא עם נוק'. ור"ל דאהבה שהיא קשה עליהו על מחיצה הנעשית בפני הקב"ה נק' מיתה דהיא נוק'. וקנאה דמקני הקב"ה על יצ"ה. שמבדיל אותה והשכינה מאתו, נק' שאול דכורא (וקשה) כהיפך היה צריך להיות. ומשני דנוק' חיהי כו'. וכת"ש בז"ח פ' יתרו כ"ע ח' בת זוגי' דיצה"ר לילית פתי לאדם כו'. ויל"ה פתי להוה כו' וכגונא דת אתלבן אדם כו' ע"ש. ועוד כי עזה כמות אהבה. אם יסראל יתערון לה לאהבי אהבה קדם זמנא צריכין לאתערא לה כדקא יאות דצריך למיהוי עזה כיותר כדאילו ורחימו רבה דהוה י"ה. וז"ש דאומאה חיהי דלא שריא על כרסייא עד דנטיל נוקמא מעמלק דאגל תרין אתוון דאיגון י"ה ולבן ליה לאתחקה לקן. אע"כ בדאילו ורחימו גדולה. וכנין דת כי יד על כס יה ודאי. וכד מטא זמנא לנקמא מניה שלהובין דאבא נפקין מהאי י"ה כד"ה רשפיה רשפי אש שלהבת י"ה. ואיגון שלהובין דאים ואבא אש ואש ותמן יה (ר"ל) שהן אש ואש דאים ואבא. וי"ה דאהון כמש"ו וזהו רשפיה רשף י"ה רשפי אש וכן כשלהבת. אים כד"ת ה' אים מלחמה דנטיל נוקמין מפרעה ומעמיה דהוה מקני בשבילי. אשה דת שכינתא דאחמר כח מלא אשה מלא טוב. דאתקנו דכקיס כה כה'. ויפק ו לן. ומלא טיב טעמה. טוב ה' לכל. (תכ"ב ס"ו ע"ב):

(ז) מים רבים לא יכלו כו'. כשמדמה את האהבה לאש חומרת שהאהבה גדלה כ"כ שאפי' מים רבים לא יכלו לכבותה ונהרות לא ישטפוה. והטעם שים ב' מיני מים א' שהוא הרבה רק שומדת בכלי במקום א' והשני שאינה הרבה כ"כ רק הולכת תמיד יום ולילה לא יפסקו ואין פוסקת תמיד והכיוני הוא על האומות הקדמונים שמהם היו חזקים כנהר שוטף ומהם רבים ועכ"ז לא יכלו לכבות כו': מים רבים לא יוכלו כו'. פי' שאהבת האהבה גדולה כ"כ שלא יוכלו מים רבים לכבות לאיתה כמ"ש בגמרא הספעתי להם רוב מובא כו'. ועוד מים רבים פי' הן האפיקורסים שמאחדין בממון שילכו לאחריהן בדרכיהם וז"ש אם יתן איש את כל הון ביתו באהבה בוז יבוזו לו פי' שלא בפניו ויבוזו לו שיהיה כ"כ מאוס בעיניו עד שיבזה לאותו בעיניו ובפניו. ועוד מים רבים כי באדם הוא ג' דברים והן הנפש וגוף וקנין ואמר כאן נגד כל אלו הג'. מים רבים וכו' הוא נגד הנפש שהוא מבפנים אמר לא יוכלו לכבות, ונהרות הוא נגד הגוף שהוא מבחוץ אמר לא ישטפוה, ונגד הקנין אמר אם יתן איש את כל הון ביתו כו':

(ח) אחות לנו קטנה כו'. אמרה כנ"י נגד אותן שנתגדלו בהנעם ולא יכלו לקיים התורה בגלוי וזה שדים אין לה והיא מלטטר'. מה נעשה לאחותינו ביום שידובר בה והוא קלי על עת שיאמר הקב"ה מי ככם יגיד זאת נבון ויודיענה ויהיה לו

(ז) מַיִם רַבִּים לֹא יוּכְלוּ לְכַבּוֹת
אֶת־הָאַהֲבָה וּנְהָרוֹת לֹא יִשְׁטְפוּהָ
אִם־יִתֵּן אִישׁ אֶת־כָּל־הׇון בֵּיתוֹ
בָּאַהֲבָה בּוֹז יָבוּזוּ לוֹ׃ (ח) אָחוֹת
לָנוּ קְטַנָּה וְשָׁדַיִם אֵין לָהּ מַה־
נַּעֲשֶׂה לַאֲחוֹתֵנוּ בַּיּוֹם שֶׁיְּדֻבַּר־
בָּהּ׃ (ט) אִם־חוֹמָה הִיא נִבְנֶה
עָלֶיהָ טִירַת כָּסֶף וְאִם־דֶּלֶת הִיא

נצור

חותם

מחים ואמה כמ"ש בגמרא:

(ז) מים רבים לא יכלו כו'. כשמדמה את האהבה לאש חומרת שאהבה גדלה כ"כ שאפי' מים רבים לא יכלו לכבותה ונהרות לא ישטפוה. והטעם שים ב' מיני מים א' שהוא הרבה רק עומדת בכלי במקום א' והשני שאינה הרבה כ"כ רק הולכת תמיד יום ולילה לא יפסקו ואין פוסקת תמיד והכיוני הוא על האומות הקדמונים שמהם היו חזקים כנהר שוטף ומהם רבים ועכ"ז לא יכלו לכבות כו': מים רבים לא יוכלו כו'. פי' שאהבת האהבה גדולה כ"כ שלא יוכלו מים רבים לכבות לאיתה כמ"ש בגמרא הספעתי להם רוב מובא כו'. ועוד מים רבים פי' הן האפיקורסים שמאחדין בממון שילכו לאחריהן בדרכיהם וז"ש אם יתן איש את כל הון ביתו באהבה בוז יבוזו לו פי' שלא בפניו ויבוזו לו שיהיה כ"כ מאוס בעיניו עד שיבזה לאותו בעיניו ובפניו. ועוד מים רבים כי באדם הוא ג' דברים והן הנפש וגוף וקנין ואמר כאן נגד כל אלו הג'. מים רבים וכו' הוא נגד הנפש שהוא מבפנים אמר לא יוכלו לכבות, ונהרות הוא נגד הגוף שהוא מבחוץ אמר לא ישטפוה, ונגד הקנין אמר אם יתן איש את כל הון ביתו כו':

(ח) אחות לנו קטנה כו'. אמרה כנ"י נגד אותן שנתגדלו בהנעם ולא יכלו לקייס התורה בגלוי וזה שדים אין לה והיא מלטטר'. מה נעשה לאחותינו ביום שידובר בה והוא קלי על עת שיאמר הקב"ה מי ככם יגיד זאת נבון ויודיענה ויהיה לו חרפה. ואומר לה הקב"ה אם חומה היא נבנה עליה טירת כסף כו' כמ"ש ביומא ואז פותחת הקטנה ואומרת אני חומה כו' שהיתה תוחזת ומקיימת ת"ח בהלנעו ואז תאמר כנ"י הייתי בעיניו כמוצאת שלום ואין לי חרפה גם מאחותינו הנ"ל: אחות לנו קטנה כו'. פי' שלעתיד לבא קודם שיתגלה משיח יאמרו המלאכים אחות לנו קטנה נגד התורה שהיא חכמה וכמ"ש אמור לחכמה אחותי את והיא נקראת גדולה כמש"ל ועכשיו היא קטנה בתורה. ושדים אין לה הן המצות. המורידים לנו שפע. מה נעשה לאחותינו ביום שידובר בה פי' בשעה שיהיו מדברין תודותיה כמ"ש והיתה עת לרם ליעקב כו' ונהפכו כל פנים כו' כי יהיה מקטרגין ותומרים שלו מעמי ידי כידוע:

(ט) אם חומה היא נבנה עליה טירת כסף פי' שבישראל הן ב' מיני ח' שיובב סגור ומסוגר מבני אדם ולומד בפ"ע והב' שיובב ולומד עם רבים והייט תומן הגדולים מאד בתורה ומע"ט ואין מתייראין כלל מן האנשים שילכו ויבואו שלא יטוס ח"ו מן הדרך הם שלומדים עם רבים ומקרבים

לקוטים ע"ד הנסתר

(ז) נר ה' נשמת אדם נריכא לאוקדא ליה בליל שבת כאתערו דשלהובין דאשא דרחימו לגבי בעלה. ורזא דמלה מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה. מ"ש כאתערו דשלהובין דאשא כמ"ש דשפיה רשפי אש שלהבת י"ה וכתוב אח"כ מים רבים כו'. וז"ש ורזא דמלה כו'. ור"ל דשפיה רשף י"ה דשפי אש ב' אשות של מים ואמה שהן רשף י"ה שכולו ב' אשות. וז"ש שלהבת י"ה. והוא דווקא בליל שבת כידוע שבע"ש יורד שלהבת מן י"ה ומפרים הקליפות ונשאר ה' נקיה. וז"ש דשלאוכין דאשא. אש של אשה. וה' דילה ה' של י"ה שהוא בינה שנק' רחימו וז"ש דרחימו. ואז לא יוכלו לכבות את האהבה שלא יוכלו לכבות אש דילה כיון שה"ת כתוך האש של אשה. וכן אש שלו כיון שאל ה' כנ"ל (בסוד הפרשת חלה ע"ש) כיון שהוא מאהבה לא יוכלו לכבות אותה (סוף תיקון י"ו):

לומס לתורה לבל לותן שמתירלין מהתקרבות
ולבורת לגסים שלא יטו ח"ו מן הדרך הס
יושבים מסיגרין וזהו לס חומה היא היינו
שהס תקיפים כחומה ולתי שלא יטו מן הדרך
נגנה עליה מירת כסף
מרקלין נלה שיהיו הכל
נלסלין לליהס כמ"ש
ולחזיקו עשרה לגסים
כו' לכו ונלכה בהר ה'
ולס דלת היא. היינו
שהס רפויים כדלת
שהולך ושב ולתיילין
שלא יטו ח"ו. נלוי
עליה לוח לרז פי'
נעשה מלוי עליה שלא
יוכלו חומלים לבוא עליהן להכשילס:

(ט) **אני** חומה כו'. פי' משיבה היא לני
בתורה תמיד. ושדי הן המלות
כמגדלות וחז"ל לומרו על בתי כנסיות ובתי
מדרשות: לז הייתי בעיניו כמולאת שלום
פי' כמ"ס והיה ביום ההוא יפלא כו' בעיני
יפלא כו' והיינו דבר נפלא הוא מה שלא
רלה מימיו כמו לדם שלא רלה דבר זה
מעולם לף שהיה בימי לבותיו מ"מ הוא לא
רלה מימיו והוא פלא בעיניו וזהו והיה ביום
ההוא יפלא בעיני העם הזה והיינו שיעשה
להם הקב"ה נסים מה שלא רלו מימיהם
לבל אין זה דבר גדול כי לפשר שהיה
לאבותיהם ג"כ נסים כאלה לז"א גם בעיני
יפלא אפני להקב"ה הוא חידוש כי לא עשה
הקב"ה נסים כאלה עדיין לעם לדש בעולם

נצור עָלֶיהָ לְוּחַ אָרֶז: (י) אֲנִי
חוֹמָה וְשָׁדַי כַּמִּגְדָּלוֹת אָז הָיִיתִי
בְעֵינָיו כְּמוֹצֵאת שָׁלוֹם: (יא) כֶּרֶם
הָיָה לִשְׁלֹמֹה בְּבַעַל הָמוֹן נָתַן
אֶת־הַכֶּרֶם לַנֹּטְרִים אִישׁ יָבִא
בְּפִרְיוֹ אֶלֶף כָּסֶף: (יב) כַּרְמִי שֶׁלִּי
לְפָנָי הָאֶלֶף לְךָ שְׁלֹמֹה וּמָאתַיִם
לנטרים

ולס"כ הוא פליאה גם בעיני הקב"ה וזהו לז
הייתי בעיניו לז כמיעשה לי הנסים לחיה
בעיניו כלים לאבר מולח שלים פי' דבר לדש
ומליאה שלא היו מעולם נסים כאלה והוא
הסלום כמ"ש וגר זאב
עם כבש כו' וזהו
כמולאת שלום:

(יא) **כרם** היה
לשלמה
כו'. זה הקב"ה והכרם
היא התורה כמשרז"ל
שכשנכנסו חכמים
לכרם ביבנה כו': נתן
את הכרם לנוטרים.
הס ישראל: **איש יבא**
בפריו אלף כסף. הס חלף עלמין דכסופין.
ולז יאמר הקב"ה כרמי שלי לפני ועתה מי
כמס יניד זאת כו' כשרז"ל בע"ז ויעמו כולם
האלף לך שלמה כו'. והוא ע"ד לחיתה בזוהר
ע"פ קודם ישראל לה' רחשית הבוחתו
כל תוכליו וגו' כמ"ש ולים כי יחכל קדם
בשגגה ויסף חטיסיתו וכמ"ש במשנה סחיתם
משלם לחיזה שירלה וזהו החלף לך שלמה זה
הקרן ומחתיס הוא המומם לנוטרים כו'
כמש"ה נוגר תחינה כו' כמשרז"ל פירות
בעוה"ז והקרן לעוה"ב: כרם היה לשלמה
כו'. הוא כמו שמניעו בכרם ביבנה ולי' בת"ז
תיקון ע' ת"ח תשב זימנין הוי"ה כו' לכן
נתנה תורה במ' יום וכמ"ש חנכה עמודים
ז' והוא מ"ש כי כי ירבו ימיך כמ"ש שם:
היה לשלמה פי' להקב"ה: בבעל המון פי'

לקוטים עד הנסתר

(יא) **כל** החסדים שמקבלת מן דכורה מנהר דגניד ונפיק לתגניז כמן. והיא נעזר שלא יגלו לחילונים. וזהו שומר הברית. שהטפה הוא סוד החסדים. וזהו שמירת הברית שלא יגלו החסדים לחוץ. חסד דמתגלי בפום תמה כמ"ש בח"ר. ולכן ניתן המילה לאברהם. וכל שמירת הברית הוא בסוד זה. וכמ"ש שומר הברית והחסד. וז"ש נתן את הכרם לנוטרים. שכאן הוא סוד שמירת הכרם כמ"ש לקמן בהיכל הה' דס"ח דף רס"ו. וכך ישראל עבדי חסד לתכפיל ההוא סע"ח ולתתלגם. וסע' דקדושה לתתקף. וכך ישראל לף מתערי בחסד כו' וכדין לינון ברכתין דנהתי מלעילא מסטר ימינא ינקי לון שהר עמין וקיימא לההוא סטרא. הד"ח שמוני נוטרה את הכרמים כרמי שלי לא נטרתי כו' לים יבים בפריו אלף כסף. הן חלף עלמין דכסופין שהן בחסד כידוע. והן חלף יתורין דנפקין בסטר דימינא. והוא שומר חותם למען דתנטריך לאתדבקא בי' כנ"ל. וזהו החלף לך שלמה ומחתים לנוטרים את פריו לאותן שמשמרים את הברית: (היכלות פקודי רנ"ג ג' ד"ה רוחא דא):

(יב) **האלף** לך שלמה. חלף שמין דיסוד דנעזל מהכמה דרגא דאדה"ר (שם רנ"ה ב' ד"ה ת"ח):

בשדה של המון והוא הסמיס שסס תמיד המון כמ"ש הסמיס מספרים כבוד אל ותשמע קול רעש גדול. ותח"כ נתן את הכרם לנוטרים פי' שכשהקב"ה נתן את התורה ליסראל אמרו מה"ם תן לנו התורה כו' כלום יהה"ר כו' כמ"ש בפס' שבת והיינו שהמלאכים אמרו להקב"ה שיתן להם התורה ללמוד* ולעשות אותה וזהו נתן את הכר' לנוטרים היינו למי שהפקר להם לשמור אותה ולא נתן למלאכים כי הם אי אפשר לעשות כל"ל אים יבא בפריו וכו':

(יג) הַיּוֹשֶׁבֶת בגנים עתה מספר על תמית המתים וזה שיאמר הקב"ה לגדיקים שבגן"ע את היושבת בגנים הלא חבירים מקשיבים לקולך השמיעיני ויאמרו ברח דודי כו' לא אתה ברשותה מכאן: על הרי בשמים. פי' כיהמ"ק שיבנה בבי"ת:

לַנֹּטְרִים אֶת־פִּרְיוֹ׃ (יג) הַיּוֹשֶׁבֶת בַּגַּנִּים חֲבֵרִים מַקְשִׁיבִים לְקוֹלֵךְ הַשְׁמִיעֵנִי׃ (יד) בְּרַח דּוֹדִי וּדְמֵה־לְךָ לִצְבִי אוֹ לְעֹפֶר הָאַיָּלִים עַל הָרֵי בְשָׂמִים׃

תם ונשלם בעזה"י פי' הגר"א ז"ל. בריך רחמנא דסייען.

* נראה שחסר כאן וכנ"ל [ושסיב להם שיתן התורה למי שיש לו יהה"ר שיוכל ללמוד] ולעשות כו'

הלכות ליל שבת

לקוטי דינים מהגר"א — מעשה רב

(א) **ברכת** מעין שבע אין היחיד אומר אותה (דלא כמו שנוהגין לאומרה עם ס"ץ בלא פתיחה וחתימה) שלא נתקנה אלא לס"ץ. כמ"ש ס"ץ היורד כו' וכן עיקר (סי' רס"ח ס"ק ט'):

(א) **תפלת** ערבית אפילו בשבת בזמנה דווקא. ואף ביחיד אם א"א במנין עשרה:

(ב) **צריך** ליזהר בשעת הקידוש. ע' תוס' ברכות מ"ג ח' ד"ה הואיל. וכן עיקר. (סי' רע"ח ס"ק כ"ה):

(ב) **ערבית** בשבת מתחילין ברכו בצבור. ולאחר תפלת י"ח חוזר הש"ץ והצבור ואומרים ויכולו. ומגן אבות אומר הש"ץ לבד והעם שותקין: ז"ל

(ג) **בקידוש** מתחילין יום הששי. והטעם (דלא כמ"ש המג"א להשליש ע"ב תיבות. דהא לפי מנהגינו ים יותר מע"ב דהא אנו אומרים כי בנו בחרת כו'. אבל הטעם

לקוטי דינים וביאורים

(א) **בי"ש** תפלת ערבית כו'. כבר נתבאר לעיל בדיני תפלת מנחה וערבית סעיף ג':

(ב) **מ"ש** ערבית בשבת מתחילין ברכו בציבור. פי' ואין אומרים והוא רחום. כמ"ש בעור סי' רס"ז דבשבת אין נוהגין לאומרם. והטעם שאומרים בחול הוא מחמת שהי' מנהגם לקות בערבית לכפר על עוונות של כל היום · משא"כ בשבת ולכן רצוי שלא לאומרו:

ומ"ש ולאחר תפלת י"ח חוזר כו' ויכולו. ע' במג"א סי' רס"ח ס"ק י' שכתב מפני שהעדים צריכים להעיד ביחד ומעומד. לפיכך צריך שיעמדו ויאמרו אותו ביחד שכן מעיד על הקב"ה שברא את העולם ושבת בשבת. והקשה המג"א דבאו"ח סי' כ"ח כתב דכל עד אומר בפ"ע ותירץ המג"א דאע"ג דקיי"ל כר' נתן בסנהדרין דף למ"ד מ"מ בעדות של ויכולו עבדינן על לד היותר טוב כת"ק דר' נהן דס"ל דאין העדות מתקיימת אלא ג"כ מעידים יחד. וכתב רבינו דזה שאמרו בגמ' שבת קי"ט כ' אפילו יחיד המתפלל בע"ש ג"ל ויכולו. דלכאורה מ"ש יחיד מצבור. ולפי זה ניחא דאמעיקן דסמכינן א"ר נתן בסנהדרין דף למ"ד אבל יותר עדיף כת"ק. וזהו כוונתו כאן שלכתחלה יאמרו הש"ץ והצבור ויכולו ור"ל ביחד:—מ"ש ומגן אבות כו' נתבאר בלקוטי דינים מהגר"א סי' ח':

הלכות ליל שבת

מעשה רב

(ג) **ז"ל** הרב המאוה"ג הספורסם המנוח מהו' חיים כ"ץ. מ"ץ דקהלתינו ונתבקש בישיבה של מעלה בצפת תוב"ב. ע' סי' רע"א במ"א סק"ה. שבתב וז"ל דאם רוצה כו'. ושמעתי בשם הגאון החסיד שאמר שזה אינו נכון. מראמרינן בברכות (ד' כ"ז ע"ב) רב צלי של שבת כו'. ת"ש א"ר נחמן אמר שמואל כו' משמע דווקא כשמתפלל תחלה אז יכול לקדש מבע"י. אבל כשאינו מתפלל אינו יכול לקדש. וכן מצאתי בראב"ן סי' ק"ע שב' והמתפלל של שבת בע"ש מבע"י מדעת מקדש נמי על הכוס מבע"י. משמע דווקא שהתפלל תחלה עכ"ל הרב ר' חיים כ"ץ:

(ד) **בשעת** קדוש על היין לא יהא הלחם על השלחן:

(ה) **טוב** לעטר כוס של קדוש ובהמ"ז והבדלה בששה כוסות סביב. וה"ה לכל היו"ד דברים וד' לעכוב:

לקוטי דינים מהגר"א

לוהר סטעס) משוס דקאי אתוספת שבת כמ"ש בברכות רבה פ' ברוך שאמר ע"ש פרשה ט' וע' מ"א ס"ק כ"ב. וברמב"ם פ' כ"ט מה"ש הלכה ב' ליתא להני ג' חיבות כי הוא יום. וכן עיקר שמיותרים הם (על פי הפשט. דלאו נתינת טעם הוא) אבל כי בנו בחרת אין לדלג וכ"ה ברמב"ם שם. (ואע"ג דהוי יותר מע"ב חיבות ליתן לה) וע' ברוך"ש פ"ד דר"ה סי' ג' אבל לענין תוספת כו' (ומפורש שם ברוך"ש דכל דבר שנתקן כנגד מה שם בא להוסיף מוסיף. ולא עדיף תיקון זה שמפורש בדברי המקובלים מתיקון המפורש בתפלה וגמ') (ס' רע"ח ס"ק כ"ו).

(ד) **העיקר** כדעת הפו"ע דעובל ידיו על הפת אחר שקידש על היין (ודלא כרמ"א שכ' דלכתחלה יש לעבול קודם קידוש) וכן דעת הע"ז (ע"ש בסי' רע"ח ס"ק ל"ח ובע"ז ס"ק י"ד):

(ה) **העיקר** כמ"ש רמ"ל ומל"ה. לחתוך שניהם (שני הלחמים) כפי' הרשב"ח ורה"ג (הח דבלע) אכולה שירותא (דהיינו כל הלחמים הצריך לסעודה דהיינו לחם משנה). דלפי' רמ"י (שפי' פרוסה גדולה שהי' די לו לכל הסעודה) ק' מאד מאי (פריך והח) מיחזי כרעבתנותא (דמאי רעבתנותא יש בזה) גם הלשון אכולה שירותא דמוך

לקוטי דינים וביאורים

(ג) **מ"ש** שהביא הרה"ג ר"מ כ"ץ בשם רביבו. ראיתי בהגהת מעשה רב הגק' פעולות שכיר. שהסיג על ראייתו של רביבו. וכ' שאם לדין יש תשובה. דמש"ה אמר שם בברכות דדווקא מצלי ואח"כ מקדש. מפני שלא היו רגילין לקבל שבת כי אם בתפלה. אבל אם קבל שבת בפירוש או שאמר מזמור שיר ליום השבת יכול לקדש תחלה ג"כ. ולא דק בזה דהרוא"ם שם בברכות פ"ד סי' ו' כתב שהי' מדליק הנר ומקבל עליו שבת מבעוד יום. והיינו ע"כ קודם שהתפלל כמו שהוגה ברוא"ם שם דהא לאחר שהתפלל אסור להדליק הנר. וכיון שהדליק הנר זה בעצמו קבלה לשבת כמ"ש הר"ן בפ' במה מדליקין בשם בעל הלכות. והסכים עמו הר"ן. ועי"ג דהרוא"ם סוף פ' הי"ל כתב דקבלה לא הוי אלא בתפלה. וע' בסוף סי' רס"ח דברכו הוי קבלה לשבת ולדידן כו' ע"ש. מ"מ כיון דלדעת הר"ן מוכח בודאי שקבל עליו שבת בהדלקת הנר ומ"מ אמרו בגמ' דווקא מתפלל ואח"כ מקדש ואי"כ ה"ה להרוא"ם דמהיכי תיתי לן לעשות פלוגתא הדשם בין הרוא"ם והר"ן ודו"ק:

(ד) **מ"ש** בסעת קדוש על היין לא יהא הלחם על השלחן. ע' תוס' שבת קי"ט ב' בד"ה ומלא נר כו' וא"ת דאמר בריש ע"פ ובין שאין מכיחין את השלחן אח"כ קידש. וי"ל דשרוך הוא במקום אחר. אלא שאין מכיחין אותו עד אחר קידוש כי היכי דתיתי סעודתא ביקרא דשבת עכ"ל. וע' בסי' רס"כ בכיאור הגר"א ס"ק ג':

(ה) **מ"ש** עוב לעטר כוס של קידוש ע' מ"ש לעיל בהל' בהמ"ז. וע' בסי' רע"ח בכיאור הגר"א ס"ק כ"ב ואמרינן בירושלמי פ"ז דברכות ומודים חכמים לר"ח בכוס של ברכה כו' והכי נהגין רבנן בכסא דקידושא עכ"ל. וע"ש דלדעת הרמב"ם כל עשרה דברים קאי אכוס של קידוש וכל הדברים בסעודין כוס. דלדידי' בהמ"ז אינה סעודה כוס:

הלכות ליל שבת

לקוטי דינים מהגר"א

דחוק. (סימן רע"ד סעיף קטן ח'):

(ו) **סברא** לחברוה עיקר (דבמדורה לפי' לא הדליק נכרי לגרבו או לנורך חולה לאסור משום דגזרינן שמא ירבה בשבילו) כמ"ש בחולין סה (ט"ו) במבשל לחולה. וכן כאן וכמ"ש תוס' דגיטין (ח' ע"ב בד"ה לא"ג) דדוקא במילה התירו (בעירובין פ' הדר) להרבות: (סי' רע"ו ס"ק ד'):

מעשה רב

(ו) **לזהר** מאד בין קדוש ומקדשין ואח"כ נוטלין לידים:

(ז) **מקדש** מיושב. ומדלג שלשה תיבות כי הוא יום. ושותה כולו רק שמשייר קצת שמשגרו לרביתהו. וא"צ ברכה אחרונה:

(ח) **אף** בקדוש היום אינו מקדש אלא במקום סעודה גמורה. ולא מיני תרגימא או יין:

(ט) **ובוצע** על שתי חלות שלימות. דהיינו חותך שתיהן ביחד (וכן כל סעודה וכן ביו"ט) כרעת הרשב"א ז"ל. נמצא לכל השבת כולו ששה חלות. ומכוון ע"פ הזוהר. ופעם אחד היו מונחים לפניו כמה חלות ובצע את כולן:

(י) **מתקנת** עזרא לאכול שום בליל שבת בין נשוי בין שאינו נשוי. והשום יהיה מבושל:

לקוטי דינים וביאורים

(ו) **מ"ש** לזהר מאד בין קדוש מכותר בגמ' דווכה וממלא גרבי יין ואמרו זכרהו על היין ומהא דרב הונא דאסר ריתא:

ומ"ש ומקדשין ואח"כ נוטלין לידים ע' מ"ש בלקוטי דינים מהגר"א סי' ד':

(ז) **ומ"ש** מקדש מיושב. ע' מ"ש סה סי' כ':—ומ"ש ומדלג ג' תיבות כי הוא יום ע' מ"ש סה סי' ג':

ומ"ש ושותה כולו הוא משום חיבוב מצוה. וע' בענין ד' כוסות מ"ש סה בעה"י:

ומ"ש משגרו לרביתהו הוא ח' מעשרה דברים שנאמרו בכוס ולדעת הרמב"ם קאי אכוסא דקידושא כנ"ל:—מ"ש ואי"צ ברכה אחרונה. ע' בסי' ער"ב סעיף י' ובכוונה הגר"א ס"ק כ'. ולאפוקי מדעת רב עמרם הביאו העור סה:

(ח) **ומ"ש** אף בקדוש היום הינו מקדש סעודה ע' בסי' רפ"ט סעיף ח'. וע' בסי' רע"ג סעיף ה' ודווקא אכל לחם או סתם יין. וכתב רבינו סה מדקאמר (בגמ' אין קידוש אלא במקום סעודה משמע דווקא דבר שסועד. וה"ה ליין שסעיד כמ"ש בברכות ל"ה ע"ב עב"ד. והמג"א כ' בשם י"א דבאוכל מיני תרגימא מה' מינים יצא. דהא עב"פ אמיבי טפי לסעודת שבת מיין וכמ"ש בסי' רל"א עב"ל. והגאון רעק"א בחידושיו הביא דברי תר"י בברכות פ' שלשה שאכלו לענין סה טעם בברהמ"ז ולא הזכיר של שבת דהדר לריצא משום שבב' סעודת לילה ובשחרית כיון שחייב לקדש צריך שיאכל פת דווקא משא"כ בסעודה ג' דאינו חייב לקדש אי בעי לא יאכל פת הרי מוכח בהדיא דבסעודה שחרית אינו יוצא רק בפת. דאי יצא בין אי במיני תרגימא לא הי' צריך לחזור דהא אי בעי לא יאכל פת. אלא ודאי לא יצא רק בפת. עכ"ד הגאון הנ"ל. עוד הביא הגאון הנ"ל דאיה דלדעת הרא"ם ג"כ לא יצא בין ע"ם ולכן פסק רבינו דלא יצא במיני תרגימא או יין:

(ט) **מ"ש** ובוצע על ב' חלות שלימות נתבאר בלקוטי דינים מהגר"א סי' ה'.

מ"ש ומכוון ע"פ הזוהר יתבאר בעה"י במקומו ע"פ הסוד:—ומ"ש ופעם אחד כו' ובצע את כולן זהו פירוש בצע אכולא שירותא. כל מה שים לפניו בשבת הסעודה. ומפני שא"צ רק שני לחמים בוצע על שתי ככרות. אבל אם יש לפניו הרבה צריך לבצע כולם שזהו בכלל כולא שירותא:

(י) **מ"ש** מתקנת עזרא לאכול שום בלילי שבת. מפורש בגמ' בב"ק פ"ב ח'. והביאו המג"א בסי' ר"פ:—ומ"ש בין נשוי ובין שאינו נשוי. הוא משום דתקנתא דרבנן אע"פ שבטל הטעם המפורש. צריך לשמור אותו. מפני שיש הרבה טעמים שאינם מפורשים. כמ"ש בשם רבינו במקום אחר. וראי' לזה ממתני' דנדרים ל"ח. הנודר מאוכלי שום אסור בישראל. ואם אינתא הו"ל למימר אסור בישראל נשוי. אלא ודאי גם שאינו נשוי מאוכלי שום:—ומ"ש והשום יהיה מבושל. י"ע דהא בברכות ל"ח אמרו דתומי וכרתי הם מהדברים שעוכים שיים יותר ממבושלים. וג"ל דודאי בטעם הם עוכים חיים יותר ממבושלים. ומ"מ לענין בריחות הגוף ולהרבות זרע הוא להיפך בע"כ. והטעם דאמרי'

הלכות לקוטי דינים וביאורים ליל שבת עה

בשבת קכ"ט כ' דכמעלי שבתא דאז רגיס להקיז דם שיהיו קרובים לשעודת שבת שחוכלים דגים ומי לדם דג כמ"ש בפירש"י שם. ובברכות מ"ד ע"ב אמרו כל ירק חי מוריק וא"ר יצחק שם דהיינו בשעודה רשמונה של אחר הקזה. ת"ל לפי מנהג רז"ל אין לאכול ירק חי בליל שבת שהיא שעודה רשמונה של אחר הקזה. ובשירובין דף כ"ו אמרו שוס ירק. וא"כ אין לאכול שום חי בלילי שבתות מפני שהיא שעודה רשמונה של אחר הקזה בזמן הגמ' שהיו מקיזים בע"ש. וא"כ איך הניח הגמ' תקנת עזרא דמשמע דאוהג גם בזמנם ומי מתקני רבנן מילתא לאחתי בי' לידי תקלה. אלא ודאי הא דאמרו לאכול שום בלילי שבתות היינו מבושל. ודו"ק:

ענייני לקוטי הגר"א שבת

שבת נה"י מלאך תורה. ג"ס עלאין. שבתות דמרגלא. אל אדנ"י. עשרה מאמרות בנקודות. י' דס"ג וע"ב. ט"ו דמ"ב וע"ב. וק' ג' שמות ב"פ מיט"ט חסמ"ל מיט"ט אור פניאל. ז' תרפ"ז וי"ק: ע"ח אתוון וה' בללא דכלא. רכ"ט ודעת (שהן עשרה כ'

שער נפתלי

כ' הר"א בן רבינו ז"ל. נה"י מלאך תורה. ביאורו כי איהו בנצח ואיהי בהוד והוא שילוב הוי"ה אד' חושבן מלאך. ותורה ביסוד כי מציון תצא תורה. ותורה עם מלאך הם נה"י חושבן שבת. עכ"ל. ול"נ כי כי שמות של נצח הוד הם הוי"ה אלקים צבאות כידוע והם גי' תורה. ושם של יסוד הוי' אדנ"י. יסוד ועטרה. גי' מלאך. וז"ש מלאך תורה. גי' שבת. ומ"ש ג"ס עלאין ב' הר"א הנ"ל. הם תר"ך עמודין דכתר ול"ב נתיבות חכמה ונש"ב הוא חושבן שבת: שבתות דמרגלא. הוא תרע"א של אדני (במילוי) עם אל הוא חושבן שבת. וז"ש אל אדנ"י. עכ"ל. ול"נ כוונת רבינו כמ"ש בזוהר יתרו צ"ב בענין ז' שמות דמרגלא, וחשיב שם ג' שבתות. שבת עילאה חב"ד. ושבת תתאה דליליא מל'. ושבת דיומא ו"ק. ותרין מרגלין הם שבת עילאה ותתאה. ושבת דיממא נקרא שם חד סיכתא דקאים בין האי ובין האי. וז' אותיות דז' מרגליטין הן אה"י בג"ס חג"ת. כסדר. ויה"ו בג"ס נה"י ממטה למעלה. וה' דאהי"ה במלכות באמצע. וה' זאת משלמת לאה"י דחג"ת לשם אהי"ה. ומשלמת ליה"ו דנה"י להוי"ה. ומז' אותיות אלו יוצאין ז' שמות. מאה"י דחג"ת יוצאין ג' שמות. כיצד מאל"ף הוי"ה. מה' הוי"ה בניקוד אלקים. והן בחסר וגבורה. מי' בת"ת יוצא שם מצפ"ץ. וכן מיה"ו בנה"י. ו' בנצח נפיק מינייהו שם אל. מה' דאהי"ה במלכות באמצע. מי' ביסוד נפיק שם מצפ"ץ. ומה' אחרונה אדנ"י. נמצא בת"ת ויסוד שני יודין ומהם יוצאים שני מצפ"ץ גי' ת"ר כי ת"ת ויסוד נכללין זה בזה ולכן חושבין שני מצפ"ץ. ובנצח הוד הם ו"ה. כי י' ביסוד כנ"ל. וכשנצרף והי עם ת"ר הרי תור"ה ובה' אחרונה אדנ"י. וכשתצרף ה' זאת עם יה"ו ועם אדנ"י גי' מלאך. וז"ש לעיל בכאן נה"י מלאך תורה כנ"ל, כי תורה. הוא ת"ר שב"ב מצפ"ץ ביסוד ו"ה שבנו"ה. ומלאך צ"א הוי"ה אדני שבה' אחרונה כנ"ל וכל זה הוא שבת תתאה · שבמלכות כנ"ל. אמנם שבת עילאה בג"ר כנ"ל. עוד יש שבת בכלל המרגלא כמב ואר שם בדברי רבינו כי במרגלא עלאה אתיישב שם שם י"ה. ובחיבורם יחד דהיינו שם י"ה מעלמא עלאה ושם אדנ"י ממרגלא תתאה ושניהם בגי' פ' כמנין יסוד. והאותיות המתנוצצים מב' הצדדין הם ב"פ וה'. היינו ו"ה דנו"ה משם יה"ו. ו"ה דחו"ג משם אה"י. כי א"ה הם כחו"ג וא' דחסר מהלבש בוא"ו דנצח כמבואר שם. וכשהם מתלבשים זה בזה מתגדל העליון כמו הלבוש שעליו ולכן גם האלף נעשה וא"ו ונמצא גם בחו"ג ו"ה. והם בפ' ו"ה גי' כ"ב. וב' היודין שבת"ת ויסוד הם ב' מצפ"ץ גי' ת"ר ועם הכ"ב הנ"ל הוא תרכ"ב. ועם היכוד המחבר י"ה עם אדנ"י שהוא פ' עם תרכ"ב הנ"ל הוא מנין שבת. וז"ש כאן שבתות דמרגל. וכ"ש אל אדנ"י הוא ענין בפ"ע וכמ"ש הר"א. ומ"ש עשרה מאמרות בנקודות כתב הר"א הנ"ל. וז"ל נקודות של אלקים הוא מספר שבעים ובעשרה מאמרות הם ת"ש ועם ב' אותיותיו (של ת"ש) הם חושבן שבת: י' דס"ג וע"ב. י"ס ס"ג הוא תר"ל עם ע"ב הוא חושבן שבת ט"ו דמ"ב וע"ב. ט"ו פעמים מ"ב הוא ג"כ תר"ל עם ע"ב הוא חושבן שבת. והוא (ט"ו מ"ב הוא) ל' אהי"ה עכ"ל ו ומ"ש ו"ק ג' שמות ב' פעמים צ"ע כוונתו. ואולי ט"ס וצ"ל ו"ק ב' שמות ב' פעמים. וכוונתו כי ב' שמות הוי"ה אלקים במילוי כזה יו"ד ה"א וא"ו ה"א אל"ף למ"ד ה"ה יו"ד ס"ם גי' שם. (או הוי"ה שד"י גי' שם) ועם ו"ק דהיינו ו"ה י"א גי' שנ"א. וב' פעמים שנא' גי' שבת. ושתי השמות הנ"ל הם בזו"נ ו"ה של שם כידוע: עוד כ' הר"א הנ"ל. וז"ל מיט"ט חשמ"ל מיט"ט אור פניאל. מיט"ט מלא יו"ד עם חשמ"ל חושבן שבת. וכן מיט"ט אור פניאל חושבן שבת. ז' תרפ"ז. ג' מילוי דאק"ק תנ"ה. קמ"ג קנ"א קס"א. ורל"ב ד' מילויין דהוי"ה. תנ"ה עם רל"ב הוא תרפ"ז והם ז' מילויין. ועם י"ה הוא חושבן שבת: ע"א אתוון. הם

עניני לקוטי הגר"א שבת

ה' לקבל ס' דמרכבה) הוי"ה ומכ"ח יוצא הוי"ה והוא שרשם כמו במ"ב וע"ב. וכן הוי' עם כ"ז חתום. וכן הסטריס של כ"ז חתום כמו תס"ב של כ"ב חתום. תרי"ג ופ"ט. שהוא ס"ג נכפלו וס"ג ופשוטו. ה' חלקים חלקיו דס"ג דשליט בשבת. ג' נקודין לרי שבת סגול. ם' עם בת. ובת כנ"ל ח"ת ב"ם וח' כנ"ל כולל תכל. תרע"ד וכ"ח. טעם ובשר. בשר י"ה טעם כו': (בלקוטים שבסוף לגדות ברכות לוח ם' סי' ח'):

סוד

שער נפתלי

ט"ל דגי' הוי"ה ולמ"ד גי' דאקי"ה הם סט' עם כ' אתוון של י"ה הם ע"א אתוון והם ע' אתוון דמרגלא וע' אתוון דקידוש הם ע' שנין דדוד. וא' כללא דכלא הם ע"א. (המרגלא במילואן הם ע"א אותיות כמ"ש רבינו ביתרו שם. אלא שא' כללא דכולא. ולכן חושב שם בזוהר ע' ענפין): רכ"ט ודעת. אהב"ה וירא"ה הם חושבן רכ"ש שהן ב' אתיון ראשונים דהוי"ה. ודעת הוא ו'. דע"ת עם אהב"ה וירא"ה הוא חישבן שבת (ע"ה) עכ"ל. ול"ג דצ"ל רכ"ח ודעת והוא מכוון כמנין שבת. ורכ"ח מבואר לעיל. (שם בלקוטים) בסוד ברוך שהוא ציו"ן חס"ד גי' ברוך והוא ו' הויות גי' ציון וע"ב חסד. והן ז"ת או ו"ק עם חכמה ע"ש. והנה הדעת כולל ג"ר ונמצא רכ"ח ודעת כולל כל העשרה. ומבואר שם בסוד ברוך שהם בסוד המרכבה. ו' שמות ג' כלילין בג' נה"י עם חג"ת. וע"ב הנ"ל הוא אחוריים דהי"ה בנוק'. והוי"ה במילואה ע"ב בחכמה והם שתים כנגד שתים. כי דעת הוא ז"ת דבינה כמ"ש רבינו והוא נגד כתר ג"כ כידוע והמלכות כנגד חכמה ובשניהם ע"ב כנ"ל. ובאבא יסר ברתא. נמצא הם ה' נגד ה' וז"ש רבינו בהג"ה שהן עשרה ה' לקבל ה' דמרכבה. וחוא כנ"ל חג"ת נגד נת"י ו' שמות. וע"ב מלכות נגד חכמה. ודעת בינה נגד כתר. ועוד כ' הר"א הוי"ה וכ"א יוצא הוי"ה והוא שרשם. הוי"ה הוא כ"ו כ"ו פעמים כ"ו הוא תרע"ו שמ"א יוצא הוי"ה. ועם שרשם שהוא הוי"ה כ"ו עם תרע"ו היא חושבן שבת. כמו בם"ב. שהוא מו"ק ופ"ו הוא ל"ו עם שרשם ו' הוא מ"ב. וכן שם ע"ב הוא ו"פ י"ב ע"ב ככמו ששים ושישה נשמות דיעקב עם יעקב ו' הכוללן ע"ב עכ"ל. ול"ג דכוונתו בשם ע"ב שהוא ח' פעמים ח' גי' ס"ד ועם השרש ח' גי' ע"ב והוא בסוד ה' ס"ר ע"ב גדפין ח' וס"ר כמבואר בתי': עיד כ' הר"א הנ"ל וכן הוי"ה עם כ"ז אתוון. אות א' הוא תמינת הוי"ה והוא מתגלגל עם כ"ז אתוון כ"ז פעמים בו' הוא חושבן שבת עם א' הכוללן (מ"ש עם א' הכוללן הוא ביותר): וכן השערים של כ"ז אתוון רל"א שערים פנים ואחור יש בכ"ב אתוון ובכ"ז אתוון הם תש"ב שערים חושבן שבת. ובכ"ב אתוון הם תס"ב בפ' רל"א [פי' כמו שבכ"ב אותיות יש רל"א שערים בפנים וכן באחור. כן בכ"ז אותיות יש שא"ן שערים בפנים וכן באחור. והם ב"פ שא"ן גי' שבת. כיצד כשנצרף א' עם ב' או עם ג' כו' עד כ"ז אותיות הם כ"ו שערים וכולם בפנים שהם אותיות שלפני א' ואות ב' כשתצרפו עם אותיות שלפניו כגון ג' או ד' כו' עד סוף הכ"ז הם כ"ה צירופים בפנים. ואות ג' כשתצרפו עם אותיות שלפניו כגון ד' או ה' כו' הם כ"ר צירופים וכן להלאה כל האותיות מתמעטים והולכים בצירופי הפנים. עד ששתי אותיות האחרונים הם רק צירוף אחד. נמצא יש בפנים סדרי הצרופים מכ"ו צירופים וכ"ה וכ"ד וכ"ג וב"ב כו' עד א'. וכשנצרף לחשבון ביחד מ"א עד כ"ו הם בגי' שנ"א בפנים. וכן באחור, והם בגי' שבת]: תרי"ג ופ"ט. ביאורו הוא חושבן שבת. ומפרש ואזיל תרי"ג הוא ס"ג בכפלו כיצד יו"ר פעמים ה"י הוא ש'. וכן יו"ד פעמים ה"י תראה הוא ג"כ ש' הם ת"ר ועם וא"ו הוא תרי"ג עם ס"ג שרשם ופשוטו כו' הם חושבן שבת. עכ"ל. (והנה מ"ש בחשבון תרי"ג לא נ"ל ולולי מסתפינא הוי אמינא דכוונתו ס"ג בכפלו היינו בהכאה שהוא גי' עת"ה כזה כל אות בהכאה דהייני יו"ד. י' פעמים י'. ו' פעמים ו'. ד' פעמים ד'. גי' קנ"ב. וכן מה"י. ה' פעמים ה'. י' פעמים י'. גי' קכ"ה. וכן ה"י השני. וא"ו ו' פעמים ו'. א' פעמים א'. ו' פעמים ו'. גי' ע"ג קנ"ב. ב"פ קכ"ה ר"נ. הרי ת"ב. עם ע"ג הרי תע"ה. ועוד קל"ח שהוא ב' הויו' נ"ב. ואלקי' או אהיה אדנ"י גי' פ"ו שהן פ"ו בכ"ל. גי' קל"ח. ואולי נרמז בדברי רבינו באותיו' ככפלו אותיות פ"ו בכ"ל. תע"ה וקל"ח גי' תי"ג. ואולי חסר איזה תיבה בכאן. ועוד י"ל כי בכפלו פי' ב' כפלו. כפל א' הוא החשבון תע"ה הנ"ל ועוד כפל ס"ג קכ"ו. ועם י' אותיות וב' כוללים גי' קל"ח): ה' אלהים אלהינו דס"ג. כ' הר"א הנ"ל. ביאורו ס"ג של הוי' עם ש' של אלהים. ושל"ט דאלהינו דס"ג הוא חושבן שבת: (היינו ה' במילוי יו"ד. ואו במילוי אלפין כזה אלף למד הי יוד נון ואו"ן) וג' שמות אלו שליטים בשבת. וכן ג' נקודין צרי שבא סגיל הם חושבן שבת: ש' עם בת. היא שבת. ש' ג' אבהן עם בת מלכות. וכן שבא וסגיל הוא בת וש' הוא צרי. וכן א"ת כ"ש אותיות שבת וא' כולל הכל ג"ר עם כללם שנחשבים לאחת: תרע"ד וכ"ז ביאורו שם של ס"ג גי' גי' של יו"ר הוא תס"ז (כזה יו"ד וא"ו דל"ת) ושל וא"ו הוא קל"ז (כזה וא"ו אלף וא"ו) ושל ב' ההין הוא ע' (כי כל ה"י הוא ל"ה כזה ה"י יו"ר) הרי תרע"ד. ובגי' גי' הוא כ"ח אתוון. כ"ח עם תרע"ד (חושבן שבת): ובן עצם וכשר חושבן שבת, כשר הוא באותיות י"ה. ועצם הוא באתוון ו"ק. עכ"ל: מ"ש הר"א כי כשר בי"ה אשר לומר כמ"ש האריז"ל כי

סוד שבת. כי שרש הנהגת העולם בדוי"ג ז' הימים. והנה דו"ג הפעולה בזכר. והמוחה בנקבה. שקרקע עולם היא. וכן הים סובב והולך ומביא לבית. והאדם כל כבודה כו' לשבת בית. וכן הרוח סובב סובב הולך הרוח והחרן לעולם עומדת. וכן ברוח ונפש. וכן בשמים וחרן. השמים סובב להאיר לחרן. וזאת היא תשוקת השמים. כמו זכר לנקבה. וכן הוא בז' ימים ושבת הוא מנוחה. ונקרא קדש כי שרשה בג"ר. לכן הס בסוד ו"ד. כי הוא בו"ק והיא בד' עם ג"ר. וז"ס שבת שכלילה מתר"ך עמודים. ול"ב נתיבות ונש"ב (הן חושבן שב"ת) וכנגדן ג' שעורות. ומזה טעמה נקרא שבתון ולאסור שבות מד"ס (תורה שבע"פ) ונגדה שעורה מ"ם נגד דוד: (בלקוטים שם):

סוד השבת בת נקודה וז' לאבן דמעטרי לה בסוד לאבות בברכה לאשורה שם הנקודה ברוך כו'. והיא נקודה שבק"ק והאי היכל עלמא דאתי היכלא לו סוד נקודה בהיכליה וכן שבת הגדול בעלמא דדכורא נקודה עילאה סתימא בהיכליה. ולאבן מתעטרין בה ולמטה מתעטרין באבהן. ושבת ימי החול הן ו' היכלות דמתאחדן בנקודה. ואית שבת ימים חול לגמרי לבר בש"ת. והנקודה שם בסוד הברית דדכורא. ולכן שבת בסוד הברית. ועיין בספרא דצניעותא. ולמטה היא נקודה שבתוך הה"ת. וע"ס לאי והוא י' שבאדנ"י. וכן יו"ד שבהוי"ה דידה כמו למעלה בדכורא. וסוד הנקודה בחרן ד' דרגין סביב זה לזה לוקיטוס וח"ל וא"י וירוסלים עם בהמ"ק שבתוכו. הנקודה בחבן שתיה לאבן ספיר. והיריעות של הד' תכלת וארגמן כו' הן הרקיעין שבקדושה. והן שש היכלות דבריאה והן המשכן כידוע שהיריעות הלו הן המשכן כמ"ש בפסוקים. ותכלת הן ג' היכלות הראשונות סוד המלכות.

ושם

שער נפתלי

יו"ד פעמים ה"י גי' ש' יו"ד פעמים ה"ה גי' ר' הרי ש"ר דבשר וב' אותיות י"ה הרי בשר. וכן יו"ד פעמים יו"ד גי' ת'. ה"ה פעמים ה"ה גי' ק' ועם ב' אותיות הרי בשר. ומ"ש ועצם ו"ק משמע שכן היתה גירסתו בדברי רבינו. וכוונתו בדרך אפשר כי וא"ו פעמים ה"י גי' קצ"ה. ועם ה' אותיות וא"ו ה"י גי' ר' כמספר עצם. ויש לפרש להיפך ואכמ"ל. וע' בהק' ת"ז ע"ב א' בד"ה צלע המשכן:

מ"ש בת נקודה ר"ל כי שבת ש' בת ובת היא נקודה בת עין והיא מל' בסוד נקודת ציון. ושו' הוא חג"ת כמו ג' קוין דשין שהן אבהן כידוע: ומ"ש דמעטרי לה בסוד אבות כו'. עמ"ש לעיל בליקוטים לברכת אבות מתי' ת"ע ע"ש ותבין. וע"ש בסוד האל הגדול הגבור והנורא כמ"ש רבינו בפ"ט דברכות בסו' ל"ז כי בת היתה לו לאברהם כו' והיא אל דמתחבר עם הגדול הגבור והנורא שהם חג"ת כידוע: ומ"ש ששם הנקודה פי' אצל חג"ת ועי' בביאור ק"ש בד"ה בתחלה היו כורכין את שמע שכ' שם כי האבות העלו הנקודה כתר על ראשם בג' כתרים כו' והן ג' אבנין כו' ולכן אמר יעקב בשכמל"ו דהן ג' אבנין כו' ורזא דא ברוך כו' חכמה. שם כו' בינה. כבוד כו' ר"ל דעת והן חב"ד והן תלת אבהן ע"ש וז"ש ברוך כו' ר"ל ברוך שם כבוד הנ"ל: ומ"ש והיא נקודה שבק"ק ר"ל מל' היורדת בבריאה ומתלבשת בהיכל ק"ק דבריאה שהיא בינה דבריאה וז"ש והאי היכל עלמא דאתי כו': ומ"ש וכן שבת הגדול בעלמא דדכורא היינו בינה דאצילות שנקראת שבת הגדול והיא עלמא דדכורא כידוע. ונקודה עילאה סתימה בהיכלי' היינו יו"ד דחכמה המתלבש בבינה. ויו"ד היינו נקודה. וחכמה היא עילאה סתימא כידוע. והיא בהיכלי' בינה עילאה כידוע: ומ"ש ואבהן מתעטרין בה הוא כנ"ל כי האבות העלו הנקודה כתר על ראשיהם: ולמטה מתעטרין באבהן. כידוע שהיא מקבלת המוחין מחג"ת שלו שהן אבהן בסוד האל הגדול הגבור והנורא בסוד אל מלכות המתחברת עם ג' אבהן שנק' גדול גבור נורא וכנ"ל. וידוע שחג"ת שהם אבהן הן נעשין חב"ד דנוק'. וששת ימי החול הן ו' היכלות כו' ר"ל דבריאה שהן מתאחדין בנקודה בהיכל ק"ק ששם יש הנקודה כנ"ל: ואית ששה ימים חול כו' ע' בפ' בראשית י"ז ע"ב ובביאור הספרשים כי הם זה לעומת זה: והנקודה שם בסוד הברית. חוזר להיכלין דבריאה כי הנקודה של המלכות שם בהיכל ק"ק נעשית דכורא להם כידוע (וידוע פי' היסוד עני ג"כ לא יפרד ממנה. בסוד טוב שכן קרוב כי היסוד שנק' טוב הוא שכן קרוב אבל אח ת"ת רחוק בגלותא): ומ"ש וע"ס אני והוא י' שבאדני כו'. נראה דצ"ל וה"ס אנ"י והו"ה ר"ל כי הנקודה הוא בסוד אנ"י והו"ה שבשמות ע"ב והכל במלכות שהיא נעשית דכורא כנ"ל. וזהו אני שהוא מל' וגם נק' והו"ה לשון זכר: י' שבאדני. פי' הנקידה הנ"ל היא חכמת שלמה והוא י' שבאדני וכן י' שבהוי"ה שבמל' שהוא חכמה שלה: ומ"ש והיריעות של הד' כו' ע' בארדת אליהו פ' תרומה על פ' ועשו לי מקדש ע"ש בבאר יצחק מ"ש בשם זוהר ויקהל ע"ש: ותכלת הן ג' היכלות הראשונות סוד המלכות. כידוע כי המלכות

עניני לקוטי הגר"א שבת

ושם ואורגמן ותולעת שני הן ג' היכלות תחריס כידוע. וס"ד שם בנבריאל ושני במיכאל ואורגמן ד' חיות. וכ' בגוון אחד אורגמן חיותא דמרקמא טורת אחד סוריאל (נח' אחרי) ושני חוט השני לגון. וז' היכלות דמסתכותא שהן סוף פ' פקודי שהן נגדן הן ירכותא עזיז. וז' רקיעין שבחגינה. הן חיליס ותחציס. והן ג"כ שבעה כוכבי לכת (שם בליקוטים הג"ל):

שבת סוד שכ"ד שע"ח. כנ"ל שהן דמ"ה ודס"ג ודיודין הוא סוד נשמה והן ת"ק חסר ב' עס העשירית כלילא מהם הוא סוד ס' נשמות וסוד ברכי נפשי אחת ס':

שבת מנין נהורין דג"ר ומקנן בכסא. וימי החול הוא של עבד ולכן תעבוד. ושבת הלילות של שפחה. אבל שבת אין יום ולילה רק ג' שביעי שבולל כל הע"ס שעולין זו"נ לשביעי ונק' שביעי: (שם בליקוטים הג"ל):

שבת נקראת כי השכינה היא העולה עד ג"ר בסוד ושמרתם את השבת כי קודם היא והגה בכת"ר ים תר"ך עמודי אור וחכמה ל"ב נתיבות ובבינה גס"ב וסך הכל עולה שבת (עכ"ל הדרת קודם):

ה"א של בינה מתחלק לזו"נ דו' פרצופין. ו' לעד"ת ו"ק. ד' של' כידוע. ו' שולט כל ימי החול ו' ימים. ד' של' שולטת ביום השבת. לכן שבת ל"ל מנרמה כלוס. דלה כמו של'. רק מה שמקבלת מו"ק. לכן כל שבת ימי המעשה לריך להכין לשבת: מחד שבתך לשבתך. וכל ימות החול סגור הד' שהיא דלת ובשבת נפתחת ושלטת. ומ"מ הכל מתברכים על ידה. דכשמפסיקים לה מתברכין למעלה. וכן כל ימי המעשה. מתברכים על ידי שבת כשמכינים לה. והיא עטרת וכלילא משלם לשבועות כידוע. וכן מוריס לותיות לחל"י. חי"ן הן ג"ר כידוע ד' של' וכן בכסא ו' דרגין לכסא נגד ו' הנ"ל ו"ק ד' רגלי הכסא נגד ד'

שער נפתלי

מקומה נגד גה'י שהן ג' היכלות התהתונות. והמלכות היא גוון תכלת כידוע. ועי' בריש הק' ת"ז: ומ"ש וששׁ וארגמן ותולעת שני הן ג' היכלות כו'. הוא כמ"ש לקמן: וסוד ששׁ בנבריאל שהוא בגבורה היכל זכות ומציגו בגבריאל שהוא לבוש בדים. כמבואר בדניאל שהוא האיש לבוש הבדים. וכד הוא ששׁ: ושני במיכאל. היינו היכל הרצון כמ"ש לקמן. ואבר בפ' פקודי היכלאשתיתאה כו' היכלא דרצון כו' והכא איהו רעוא דרעוין ברזא דכתיב כחוט השני שפתותיך עכ"ל: וארגמן ד' חיות בסוד מרכבו ארגמן: ומ"ש וב"כ (ר"ת ובאי כולם) בגוון אחד ארגמן חיותא דמרקמא. הוא בהיכל אהבה כמ"ש בפ' פקודי היכלא חמישאה כו' בהיכלא דא קיימא חד רוחא דכליל בארבע. דהא רוחא דא כליל בארבע גוונין חור ואוכם ירוק וסומק. והאי איהו רוחא דקיימא כליל בכלא ואקרי סורי' כו'. ועי' בקיצור היכלות וז"ל בהיכל ה'. רוח אחד שולט על הכל ונק' סורי'. וע' בקצור היכלות וז"ל בהיכל ה' רוח א' שולט על הכל ונקרא סורי' כו' ומזגו מאי' נהורא כמראה ארגמן שבולל ד' גוונין לבן שהוא ואדום וירוק כו' ונעשה חי' אחת מרוקמת ונכללו בה ירוק ואדום. וצורתה כצורת אדם שכולל הכל עכ"ל. ובזה מביארים דברי רבינו בכאן:

מ"ש שבת סוד שכ"ד כו' שהן דמ"ה ודס"ג כתב הר"א בן רבינו וז"ל ביאורו כי שבת הוא בג"ר והם ג' שמות דחב"ד הוי"ה אהי"ה אהו"ה דמ"ה. הוא מ"ה קמ"ג קו"ל. הוא חושבן שכ"ד. ודס"ג היא ס"ג קס"א קנ"ר הוא שע"ח: ודיודין הוא סוד נשמה. ביאורו ג' שמות הנ"ל בצירוף יודין הוא ע"ב קס"א קס"ג הוא חושבן נשמה: והן אלף ומאה חסר ב'. כי שכ"ד ושע"ח וש"ס עם הכולל של נשמה הוא אלף ומאה חסר ב': עם העשירית כלילא מהם הוא סוד ה' נשמות. פי' עם מלכות סוד שבת שהיא כ לילא מהם הוא אלף צ"ט חושבן נפש רוח נשמה חיה יחידה הוא חושבן אלף צ"ט. וחושבן ברכי נפשי את ה' (ג"כ גי' אלף צ"ט) שאמרו רז"ל הני חמשה ברכי נפשי הם חמשה נפשות הנ"ל. שהם ג' הויות דג"ר. כי סוד שבת הוא שאימא משפיע בז"א ו"ק ששת ימי המעשה ס"ד כונן שמים ז"א בתבונה אימא ובחכמה יסד ארץ אבא יסד ברתא. לכן שבת כולל ג' שמות של חב"ד עם כללות העשירית שרשן של ו"ק וגוק'. מנין נהורין תר"ך של כתר ול"ב של חכמה וג' של בינה עולין שבת: ומקנן בכסא. הוא בבריאה שם ג"ב מקנגן. וכן שבת בבריאה. וימי החול הוא של עבר מט"ט ביצירה. וששת הלילות של שפחה בעשיה: אבל שבת אין יום ולילה כי לילה כיום יאיר. ולכן לא נאמר בשבת ויהי ערב ויהי בקר: רק ג' שביעי נאמר בו הן ג"ר שכולל כל העי"ס: שעולין זו"נ לשביעי לבינה שנקרא שביעי שכוללת בשביעי של זו"נ. ונקרא שביעי שכולל כנ"ל וכולל ששת ימי החול וששת הלילות: עכ"ל הר"א: [וע' כאור יצחק מ"ש ע"ז באריכות):

ד' כנ"ל שכלולה מד"ס. והן ביחד ע"ס. וכן בהיכלות ו' היכלות והיא היכל הז' ק"ק וכוללת כל ג"ר כידוע. והיא משלמת לו ע"ס. שהוא ו"ק. וכן אף שהיא בבחינת ספירה אחת משלמת לע"ס. כי ות"ו רחשו של ות"ו הוא ג"ר רק בדקות והיא משלמת לעשר. רק שהז ג"ר בדקות ועכשיו משלמת ג"ר בפועל. והכל בלורית ה'. ואח"כ מקבלת ממנו מו"ק שלו ונעשים ה'. ו' בְּתוך ד'. ונעשית ע"ס כמלת ג' בחינות בה. ובחינה רחשונה בהיותה כלולה בו בות"ו בדקות הרגל שבו כידוע. ואח"כ ד'. ואח"כ ה' כנ"ל. וכל הג' בחינות בשבת. בשלם שטודות. שטודה הרחשונה במלכות. שני' בעתיקא. בינה בג"ר. כמ"ש בר"מ פ' בא. ואח"כ בז"ת. והכל במלכות כנ"ל. ושי' לג' בחי' שלו הו"ד מל'

(שכ"ל בחי' י"ט ל"ז ב' בהג"ה בד"ה כנועל דלת):

מעלי שבתא הוא במל'. וכמ"ש בפ' ברחשית ה' כ'. ויהי לחפחת בע"ש. וביום השבת לדיק. (חז) שריא לימא על הלשון בתוך פה והוא הלוחת. פה ולשון. דהיא פה תורה שבע"פ וכמש"ל י"ג ח'. פומא מל'. וו"ה קיימין עלה. ג' עדרי כו'. וכן לשון וספתים (תי' כ"ח ג"ו ב' בהג"ה בד"ה בע"ם):

יום השבת הוא בלדיק ועליה לתמר לות והוא לות. ולמר לות היא ה"ח. דהלדיק הוא שלימו דלות ה"ח. ולדיק ועטרה ביחד הם לות ה'. והוא שבת בכללו. יום שבת ולילו. לדיק ועטרה. והוא ה' דיום השבי. דשבי שהוא ו' הוא משלים ללות ה"ח. ולכן כתיב ה"ח ביום השבי דווקא. (שם ס"ד ב' בהג"ה בד"ה ועלי' לתמר):

כמה נפשות יתרין קא נחתין עמה (דשכינתא) לדיירא ביסראל כו'. ובשכינתא תתאה כו'. ויהיב לון נפשהן יתרין. דלינון בחולות לחריה רשותיה דקא לחזין עמה כו' ולתקריהו לליו נפשות לוספיזין. בגין דלא שריין ביסראל שלא ביום השבת. ולכך הכנסת שבת הוא הכנסת לורחים כמ"ש בגמ' שלו מקלטי ר' יוחנן כו' (תי' ות"ו י"ח ב' בד"ה ולתקריהו):

צריכין שפוון לקבלה לה. ר"ל לקבל שבת מבע"י. דשבת בא ממילא והוא שכינה תתאה וכידוע. דתיקון התפלה דחול היא בשבת ממילא. ולכן אין תפלין בשבת. וקבלת השבת הוא שכינה עילאה והוא הבנה לתפלת השבת. והוא קבלת נשמה יתירה. ונשמה הוא מבינה כו'. והקבלה והתפלה הוא בפה ולשון שהוא בין השפתים. והן נהי"ם שהן תיקוני שכינה תתאה. ופה הוא שבת. וכלילא מג' לבהן כמש"ל שבת לילי שכינתא תתאה כלילא כו'. והן ז"ת. ועלייהו שריא לחמא עלאה (תכ"ח ג"ו ב' בהג"ה בד"ה דלריכין):

ידוע שנקרא (הלדיק) שלום. ולמרו לא מלא כו' שלא שלום שהוא כולל כל הברכות של כל הם' שנכללין בו. והוא ל"ל מגרמה כלום ונק' עני. לבל מדרגתו שלום. ובריית שלומי כו'. ושלום הוא בעלמו אין דבר ממשי: שלא מנותה בשב ואל תעשה. שלא שהין שום מתנה בעולם זולתו. כי המלחמה מעבירה הכל. ולכן השבת כולל הכל. ויכל ביום השביעי ובו שבת כו'. מה היה העולם חסר מנותה בא שבת כו' (שם ס"ג ב' ד"ה ושוד שמעו):

צלותא דשבת היא לחמא עלאה לבל שבת בעלמה לילי שכינתא תתאה כלילא מחלת לבהן דלא לשתבקית מגייהו לעלמין. ובזה הטעה כו' כמ"ש בפ' פקודי ע"ם. דלינון (חלת לבהן) חלת עונפין דם' דשבת. ב"ת יחידה לילו נקודה בחלל דילה. ר"ל בת דשבת נקודה כו'. והיא השבת כמ"ש לקמן בת"ל ותל"ו. והיא רגל הרביעי המתחברת בלבהן ושם הוא מקום קיבולה מבעלה (שם ס"ז ח' בהג"ה בד"ה לבל כו' כלילא כו' בת כו'):

בבל יום המוסף ים לו לשדש נשמה יתירה. והיא המוסף תוספת נשמה. והוא מבינה.

דבחול מסכינתא תתחת . והכלל כי הנשמה לפי התפלה . והנשמה יתירה [הוא] שניתוסף רוח הקודם (עם ד"ה אבל נשמתא) :

מוסף שבת דליכו נק' שבת . ואיכי תוספתא . ואמר (תוספת שבת) דאתוסף לעני כו' . ר"ל דלדיק נק' עני . ואמר עני על עני בדעת . כמ"ש אין עני אלא כו' . ואמר לקמן ס"ח כ' . ואלין דמתוספתן לעמא קדישא בע"ש ירתון לון ת"ח ביומין דחול כו' והיא בע"ה בשבת ומסט' דלהון לדיק נק' עני . ומסט' דלהון ל"ל בחול כלום . ולכן זיווגא דסכינתא בחול ע"י מט"ט . ואמר ל"ל מדילי' כלום ה"ח מתחלקין בה"ס . והוא (הלדיק) יתוס מאמו . ואיני בתוקפו אי רק בשת הזיווג דעוטל מכולם כו' . ול"ל אלא מה שמקבל מהם . והוא בשבת . ובת"ח אפילו בחול כנ"ל . והתוספת ההוא בשביל הסכינה שהוא בשעת הזיווג ליתן לנוק' כו' . ואמר דאתקרי מוסף שבה דתפלת מוסף הוא ביסוד . (תכ"ח ס"ח ח' בהג"ה ד"ה ועוד שמעו) :

אלין דמתוספין לעמא קדישא בערב שבת ירתון לון ת"ח ביומין דחול . וירותא דלהון מלד התורה כו' . וכ"ז מלד סכינתא תתאה . וכנ"ל דתוספת דידי' בגין סכינתא . אבל תוספת דת"ח ביום שבת הוא מסכינה עילאה (עם בד"ה ואלין דמתוספין) :

ד' שבתות . ח' שבת בראשית . וב' שבת מלריס שבחר להס משה במלריס . וכמ"ש בלוחות הראשונות . כי שבת ימים עשה וכו' ויום השביעי ובשניות כתיב וזכרת כי עבד הייתי במלריס וכו' . והג' כנגד שבת לע"ל כמ"ש מזמור שיר ליום השבת ליום שכולו שבת ומנוחה לחיי העולמים . והרביעי נגד קרבנות המוספין שבפ' פנחס . והן ד' תפלות . אתה קדשת נגד שבת בראשית . ישמח משה כו' ואני לומות תוריד בידו נגד שבת מ"ת . אתה יחד נגד שבת לע"ל . שאז יתיחד שמו של הקב"ה . תכנת שבת נגד מוספי הקרבנות . ועיקר הקרבנות המה בח"י . וג' שבתות הן נגד ג' שעודות . והד' בסוד תוספת והוא שעודת מלוה מלכתא . והן נגד ג"ר . והן העמודים והנתיבות והשערים : (מכ"ל בהדרת פניהו בלק מהדורא תניינא כ"ג פ' ותני לחבריה) :

סוד של ג' תפלות קדושין וחופה כלול שהיא הכלולה . שאז זמן שמחתו של חתן וכמ"ש כחתן יולא מחופתו . והג' ייחוד . קדושין של ליוס חופה של כהניס . שהוא ברזא דשמחה של

מ"ש באדרת אליהו ד' שבתות כו' כ' עליו בס' באר יצחק וז"ל . א' שבת בראשית . נגד י' חכמה שבו היה בריאת העולם בי' מאמרות וכמ"ש כולם בחכמה עשית . וב' שבת מצרים לנוח מעבודה שבחר להם משה והוא ברזא דבינה עלמא דאתירו ומשם המנוחה : והג' כנגד שבת לעת"ל . יום שכולו שבת . שאז הוא יום אחד יודע לה' כו' לא יום ולא לילה שהוא ברזא דוא"ו . שכל ו"ק יתעלו לאימא . בתר דינקא לון הדרת אתעררת מינייהו שאז מתחיל זמן גדלות דו' לקבל ג"ר סוד המוחין ג' אלפים שנה כמ"ש רבינו בפי' לס"ד והרביעי נגד קרבנות והמוספין . נגד ה' אחרונה שהיא בסוד הוכפת שהיא ה' כפולה והיא מדרגה יותר עליונה כמ"ש אבן מאסו הבונים היתה לראש פנה דהיא סלקא לעילא מכל דרגין . והוא מ"ש רבינו ועיקר הקרבנות המה בא"י . ר"ל שהיא נוקבא ארץ העליונה כמ"ש בכ"מ : הן נגד ג' סעודות . מבואר שהן ג' אתוון יה"ו דג' דשבת . וסעודת מלוה מלכא בנוק' סעודתא דדוד מלכא . וג' דשבת הם ראבתן כמ"ש בזוהר בכ"מ . וז"ס התחיה ע"י עצם לוז בית אל שהיא ע"י סעודת מלוה מלכתא . שהם התחיה במלכות דסלקא לעילא כמ"ש רבינו למעלה ותהי אחריתי כמהו כו' והיא בית אל סור ביהמ"ק : והן העמודים והנתיבות והשערים . ר"ל דרגא דג"ר שהם תר"ך עמודי אור בכתר ול"ב נתיבות חכמה . ונש"ב . שהם כולם בגי' שבת . שהם שלשה סעודות שבהם נגד יה"ו . שרעת במקום כתר (הג"ה ונוק' היא ג"כ בסוד שבת . ש' בת דסלקא לג"ר אבן דאז זריקת כו') עכ"ל :

ומ"ש בילקוט מב"ק כ' הר"א בנו של רבינו וז"ל . קדושין הוא תפלת ערבית אתה קדשת לשמך . וחופה כליל . הוא תפלת שחרית . שהיא הכלילה . כמ"ש כליל תפארת בראשו נתת . זמן שמחתו של חתן והג' יחוד . זו תפלת מנחה אתה אחד ושמך אחד ומי כו' : קדושין של ליום . לאסור בדין על כל עלמא . חופה של כהנים . חסד . שהוא ברזא דשמחה של כהנים ויחוד של ישראל פמ"ש שמע ישראל כו' : והן

של כהנים. ויחוד של ישראל כמ"ש שמע ישראל ה"א ה' אחד. והן נגד ג' שבתות. שבת בראשית ושבת מ"ת ושבת לע"ל: (ב"ק ל"ב ב' בר"ס בועז):

תלת לעותין חיטן בשבת. ורביעאה לעותא דמוסף לעותא דערבית אתה קדשת ודלא שכיחת' תחתה. דאיכי מסטרא דממלא דאמן ליואי דאתמר בהון וקדשת את הלוים. לעותא דשחרית יממת מאה במתנת חלקו. שזכה לבניה. ואם השמחה יין המשמח. ודלא נשמת כל חי דאיכי חיותא טילאה שהיא חיים וממנה נשמה דפרח לכל חי ליסוד. לעותא תליתאה אתה אחד ושמך אחד דא יקו"ק עטורה דאמלטיתא דאחיד בתרווייהו. ואיטן נשמה יתירה ורוח יתירה ונפש יתירה. שהן ג' שבתות דשריין בשבת כמ"ש בר"מ פ' יתרו. והן ג' סעודות ג"כ. (והנה) נפש יתירה (היא) בערב שבת אתה קדשת. נשמה יתירה נשמת כל חי דאתמר כי יממת מאה במתנת חלקו. רוח יתירה אתה אחד ושמך אחד כו'. תפלת מוסף דא לדיק דכליל כלהו לעותין (תי' תי"ח ל' ח' בהג"ה. ובביאורו שם):

שער נפתלי

כנגד ג' שבתות. שבת בראשית נגד קדושין שנאמר ויקדש אותו לאסור על כל עלמא במלאכה כ"א לעבוד את ה'. ושבת מתן תורה. נגד תפלת שחרית וישמח משה במתנת חלקו כליל תפארת שהוא מתן תורה. ושבת לעתיד כנגד יחוד שנאמר ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד. ונרמזו במלת שב"ת. השין מורה על שבת לעתיד יום שכולו שבת. ב' בראשית. ת"ו תורה: עכ"ל:

דיני ערב שבת

אין עוסקין מלאכה בע"ש מן מנחה (קטנה) ולמעלה. והעוסק מלאכה זימן רואה כה סימן ברכה. והוא שעוסק להשתכר ודרך קבע לעורך שבת עוסק כל היום. וה"ה לכותב ספרים דרך לימודו. מצוה לגלח בע"ש ומסתפרין לכבוד שבת כל היום לפילו מספר ישראל. והאר"י ז"ל נזהר מלגלח לאחר מנחה. מצוה ליטול לפרנים בע"ש. ולענ האר"י ז"ל על המקפידין שלא ליטלן כסדרן. גם לא מצינו בהדם שלא ליטול דיד ודרגל כיום אחד. רהילה כחמין ע"ש מצוה. אחר חצות קורין בניס מקרא ואחד תרגום והייטו שקורין פרשה שלמה בניס מקרא ואחד תרגום ופרשה נקרא פתיחה לו סתומה. לו בכל מקום שנראה הפסק עינן. על הבעל מוטל הכנת הגרות והשמן והפתילות. והאשה תדליקם. שמן זית מצוה מן המובחר להדליק בחורו גלול. כשמדליקין אחד האיש ואחד האשה מברכין

בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ לְהַדְלִיק נֵר שֶׁל־שַׁבָּת:

ומהגין הנשים להדליק תחלה ולפרוס כפיהם כין הגרות וכין עיניהם ואח"כ מברכין הברכה. מי שאין לו אשה ידליק בעצמו:

סדר תפלת מנחה בע"ש וקבלת שבת

בע"ש מתפללין מנחה בלבור כמו בחול והש"ץ חוזר התפלה. ואין אומרין תחנון. ואח"כ מקבלין שבת ופותחין ואומרין לכו נרננה וכו' וגומרין ו' מזמורים כנגד ששת ימי המעשה. וקודם קבלת שבת יש לקרות שיר השירים כולו בפ"ח לא פסקי פסקי. ומי שאין לו פנאי לגמרו כולו יאמר לפני קבלת שבת ד' פסוקים אלו:

ישקני מנשיקות פיהו כי טובים דודיך מיין: עורי צפון ובואי תימן הפיחי גני יזלו בשמיו יבא דודי לגנו ויאכל פרי מגדיו: קול דודי הנה זה בא מדלג על ההרים מקפץ על הגבעות: באתי לגני אחותי כלה אריתי מורי עם בשמי אכלתי יערי עם דבשי שתיתי יייני עם חלבי אכלו רעים שתו ושכרו דודים:

קבלת שבת

לְכוּ נְרַנְּנָה לַיהוָה נָרִיעָה לְצוּר יִשְׁעֵנוּ׃ נְקַדְּמָה פָנָיו בְּתוֹדָה
בִּזְמִרוֹת נָרִיעַ לוֹ׃ כִּי אֵל גָּדוֹל יְהוָה וּמֶלֶךְ גָּדוֹל עַל־כָּל־אֱלֹהִים׃
אֲשֶׁר בְּיָדוֹ מֶחְקְרֵי־אָרֶץ וְתוֹעֲפוֹת הָרִים לוֹ׃ אֲשֶׁר־לוֹ הַיָּם וְהוּא עָשָׂהוּ
וְיַבֶּשֶׁת יָדָיו יָצָרוּ׃ בֹּאוּ נִשְׁתַּחֲוֶה וְנִכְרָעָה נִבְרְכָה לִפְנֵי־יְהוָה עֹשֵׂנוּ׃
כִּי הוּא אֱלֹהֵינוּ וַאֲנַחְנוּ עַם מַרְעִיתוֹ וְצֹאן יָדוֹ הַיּוֹם אִם־בְּקֹלוֹ תִשְׁמָעוּ׃
אַל־תַּקְשׁוּ לְבַבְכֶם כִּמְרִיבָה כְּיוֹם מַסָּה בַּמִּדְבָּר׃ אֲשֶׁר נִסּוּנִי אֲבוֹתֵיכֶם
בְּחָנוּנִי גַּם־רָאוּ פָעֳלִי׃ אַרְבָּעִים שָׁנָה | אָקוּט בְּדוֹר וָאֹמַר עַם תֹּעֵי
לֵבָב הֵם וְהֵם לֹא־יָדְעוּ דְרָכָי׃ אֲשֶׁר־נִשְׁבַּעְתִּי בְאַפִּי אִם־יְבֹאוּן אֶל־
מְנוּחָתִי׃

שִׁירוּ לַיהוָה שִׁיר חָדָשׁ שִׁירוּ לַיהוָה כָּל־הָאָרֶץ׃ שִׁירוּ לַיהוָה
בָּרְכוּ שְׁמוֹ בַּשְּׂרוּ מִיּוֹם־לְיוֹם יְשׁוּעָתוֹ׃ סַפְּרוּ בַגּוֹיִם כְּבוֹדוֹ בְּכָל־הָעַמִּים
נִפְלְאוֹתָיו׃ כִּי גָדוֹל יְהוָה וּמְהֻלָּל מְאֹד נוֹרָא הוּא עַל־כָּל־אֱלֹהִים׃
כִּי | כָּל־אֱלֹהֵי הָעַמִּים אֱלִילִים וַיהוָה שָׁמַיִם עָשָׂה׃ הוֹד־וְהָדָר לְפָנָיו
עֹז וְתִפְאֶרֶת בְּמִקְדָּשׁוֹ׃ הָבוּ לַיהוָה מִשְׁפְּחוֹת עַמִּים הָבוּ לַיהוָה כָּבוֹד
וָעֹז׃ הָבוּ לַיהוָה כְּבוֹד שְׁמוֹ שְׂאוּ מִנְחָה וּבֹאוּ לְחַצְרוֹתָיו׃ הִשְׁתַּחֲווּ
לַיהוָה בְּהַדְרַת־קֹדֶשׁ חִילוּ מִפָּנָיו כָּל־הָאָרֶץ׃ אִמְרוּ בַגּוֹיִם | יְהוָה
מָלָךְ אַף־תִּכּוֹן תֵּבֵל בַּל־תִּמּוֹט יָדִין עַמִּים בְּמֵישָׁרִים׃ יִשְׂמְחוּ הַשָּׁמַיִם
וְתָגֵל הָאָרֶץ יִרְעַם הַיָּם וּמְלֹאוֹ׃ יַעֲלֹז שָׂדַי וְכָל־אֲשֶׁר־בּוֹ אָז יְרַנְּנוּ כָּל־
עֲצֵי־יָעַר׃ לִפְנֵי יְהוָה | כִּי בָא כִּי בָא לִשְׁפֹּט הָאָרֶץ יִשְׁפֹּט־תֵּבֵל בְּצֶדֶק
וְעַמִּים בֶּאֱמוּנָתוֹ׃

וי

לקוטי הגר"א

ישמחו השמים ותגל הארץ. י"ה הוא בס"ת ונוק'. ו"ק בגדיך ונוק'. דידוע שו"ק כוללין הוי"ה שלימה. ומג"ת הן מקום לימות שבינה נשלמת בהן. ונה"י מקום הנוק'. וכידוע בסוד קו האמה מן הטולס ועד הטולס ואין בין מיס למיס כו'. לכן מג"ת נק' שמים פ"ס הבינה דליתי שמים. ונה"י ארץ ע"ס הנוק'. וזהו יישמחו השמים י"ה בשמים [ותגל הארץ] ו"ה בארץ (תג"ת פ"ט ב' בד"ה ורזא):

שמים וארץ לתבריהו בשמא דיקו"ק דהוא בר"ת ישמחו השמים ותגל הארץ (ה"ע קכ"ז ב' ד"ה דלתבריהו):

תרין שמהן הוי"ה אדנ"י מתיחדין בגדיך יסוד טולס. ועל תרין שמהן אלין לתמר אז ירננו כל עצי יער. דאז בני' ח' דהן ח' לותיות דתרין שמהן הנ"ל. ירננו הן קול ודבור. (קול הוי"ה ודבור אדנ"י) עצי היער שהן נקראין עץ החיים ועה"ד (שהן ז"ס כידוע (הת"ז ג' ח' בד"ה אז. ירננו. עצי):

גם מסט' דקוב"ה ים ירעם. והוא ירעם דאוריית והוא תורה שבע"פ נוקבא דז"א: וכולא בקוב"ה דהיהו תורה. דתרין נוקבין. חד בשכינתא תתאה מלכות. וחד נוקבא

יְהוָה מָלָךְ תָּגֵל הָאָרֶץ יִשְׂמְחוּ אִיִּים רַבִּים: עָנָן וַעֲרָפֶל סְבִיבָיו
צֶדֶק וּמִשְׁפָּט מְכוֹן כִּסְאוֹ: אֵשׁ לְפָנָיו תֵּלֵךְ וּתְלַהֵט סָבִיב צָרָיו: הֵאִירוּ
בְרָקָיו תֵּבֵל רָאֲתָה וַתָּחֶל הָאָרֶץ: הָרִים כַּדּוֹנַג נָמַסּוּ מִלִּפְנֵי יְהוָה
מִלִּפְנֵי אֲדוֹן כָּל־הָאָרֶץ: הִגִּידוּ הַשָּׁמַיִם צִדְקוֹ וְרָאוּ כָּל־הָעַמִּים כְּבוֹדוֹ:
יֵבֹשׁוּ כָּל־עֹבְדֵי פֶסֶל הַמִּתְהַלְלִים בָּאֱלִילִים הִשְׁתַּחֲווּ־לוֹ כָּל־אֱלֹהִים:
שָׁמְעָה וַתִּשְׂמַח | צִיּוֹן וַתָּגֵלְנָה בְּנוֹת יְהוּדָה לְמַעַן מִשְׁפָּטֶיךָ יְהוָה:
כִּי־אַתָּה יְהוָה עֶלְיוֹן עַל־כָּל־הָאָרֶץ מְאֹד נַעֲלֵיתָ עַל־כָּל־אֱלֹהִים:
אֹהֲבֵי יְהוָה שִׂנְאוּ רָע שֹׁמֵר נַפְשׁוֹת חֲסִידָיו מִיַּד רְשָׁעִים יַצִּילֵם: אוֹר־
זָרֻעַ לַצַּדִּיק וּלְיִשְׁרֵי־לֵב שִׂמְחָה: שִׂמְחוּ צַדִּיקִים בַּיהוָה וְהוֹדוּ לְזֵכֶר
קָדְשׁוֹ:

מזמר

לקוטי הגר"א

דז"ח. והיא ה' דהוי"ה. ובגימ' לתמר תמן חז ירגנו עלי היער. כי גם בז"ח ים ג' שמות הוי"ה תדנ"י דהן ח' לותיות מנין חז (ס"ק ס"ז ז' ח' בהג"ה בד"ה דירתה ובד"ה לתמר):
אור זרוע לצדיק וליסרי לב שמחה. לדיק בדכורה וסס חור כידוע. ויסר בנוק' וסס שמחה לעיס [כמ"ם ד"ה ג'. כ"ט ל"ד. כי הלויס יסרי לבב להתקדם מהכהנים]. שמחה (נח' שמחו לת) ירושלם. לתמרו דורסי רשומות כי י"ב תדסי השנה הם. כי היא הירח ובה י"ב נקר. והן י"ג והוא חדם העיבור שנשתוה עם (חור) החמה. חור הלבנה כחור החמה. והין פחות בשנה משנ"ג. ולא יותר משפ"ה. והוא שלימותה גי' שכינה. לשנ"ה הבחה בירושלם. הבח"ה הוא י"ג חדם. ובגיהם הוא ל"ב ימים. וזהו לב שמחה. ולב הוא נקודה לחלעיל. בחי' ג' (ס"ח י"ג) שבה שממנה השמחה כמ"ם לב שמח'

ור'

שער נפתלי

אעתיק על מאמר אור זרוע קושב פי' הגאון ריא"א בבאר יצחק. ידוע כי ה"ח הם ה"פ אור דיום ראשון והם נכנסין בצדיק ונגנזין בו. וז"ש רבינו כי אור הוא בצדיק שהוא דכורא כידוע. והנו"ק בגיניה מנבורות כידוע והם מנצפ"ך מישרים. ושם הוא שמחה כידוע שהוא גבורות מתותקים בסס' דבינה יין המשמח. וכל שמחה מסס' דגבורה בסוד יצחק ישחק. והיינו שכל שמחה הוא בסוד החזרת הרע לטוב ומרירו למתיקו. והוא בהארת הבינה עלמא דחירו. והשטחה תלוי בלב והיא הרחבת הלב. שיוצא הרוח ודופק באברים החיצונים. ולהיפוך עצבות הוא התאסף הרוח אל הלב ובינה אינה מאירה בגופא. וז"ס שיר הלויס שהם בסס' דשטאלא למחדי לההוא אתר. ושם הוא השי"ר בסוד יש"ר. כד אתעבר האי עקימא דקאים לרגלוי (דהי"ו) ואז נעשה בשי"ת שיר והוא סוד יש"ר. ע"י שהעקימא נסתלק והעקימא הוא מ"ש לפתח חפאת רובץ. כמ"ש בב' חללים שבלב. א' ניסה ליסין לדרך הישר וא' לצפון לעקימא כו'. והצדיקים אשר מהפכים יצה"ר לטוב אז נקראים ישרי לב ששניהם נעשו ישרים. ואז להם שמחה. והוא מ"ש שמחו את ירושלים כו' כי היא הנוקבא אשר עכשיו העקימא קאים לרגלה. כי אחיזתם שם בגבורות אשר בה. והכל בסוד אלקים במילוי יודין ואחוריים ופשוטו שהוא ירושלי"ם (צ"ל ירושל"ם) ולעת"ל אז שמחו כו' שנתבסם עכת"ד: כי היא הירח. כידוע שזו"נ הם שמש וירח, ועיקר החדשים אינו ניכר רק בירח ולכן י"ב חדשי חשנה נגד נוק' ירח. ולכן בנוק' י"ב בקר ודיא בעצמה עליהם והוא י"ג כנגד חודש העבור כמבואר בפנים: ואין פחורת בשנה משנ"ג גי' שמחה: לשנ"ה גי' שכינה. והשליטות נעשתה ע"י הבא"ה גי' י"ג שהוא חודש העבור שבו נשתלם השנה למספר שכינ"ת שהוא גי' לב' שמח"ה. ול"ב הוא היתרון משנת העבור על חשבון שנ"ג. והם ל' של חודש העבור. וב' מחדשים המלאים חשון וכסלו: ולב הוא נקודה האמצעית. כ' הגרי"א הנ"ל כי כמו בי"ב מזורת התלי הוא הי"ג. הכולל כל י"ב המזלות ומהפכם לרצונו. וכן י"ב אברים בנפש ודלב כולל כולם. וכן בשנה י"ב חדשים והי"ג כולל כולם. והוא נקודה אמצעית הלב שבהם ומכנו השמחה כשמאיר

לכולם

קבלת שבת

מִזְמוֹר שִׁירוּ לַיהוָה | שִׁיר חָדָשׁ כִּי־נִפְלָאוֹת עָשָׂה הוֹשִׁיעָה־לּוֹ
יְמִינוֹ וּזְרוֹעַ קָדְשׁוֹ: הוֹדִיעַ יְהוָה יְשׁוּעָתוֹ לְעֵינֵי הַגּוֹיִם גִּלָּה צִדְקָתוֹ:
זָכַר חַסְדּוֹ | וֶאֱמוּנָתוֹ לְבֵית יִשְׂרָאֵל רָאוּ כָל־אַפְסֵי־אָרֶץ אֵת יְשׁוּעַת
אֱלֹהֵינוּ: הָרִיעוּ לַיהוָה כָּל־הָאָרֶץ פִּצְחוּ וְרַנְּנוּ וְזַמֵּרוּ: זַמְּרוּ לַיהוָה
בְּכִנּוֹר בְּכִנּוֹר וְקוֹל זִמְרָה: בַּחֲצֹצְרוֹת וְקוֹל שׁוֹפָר הָרִיעוּ לִפְנֵי | הַמֶּלֶךְ
יְהוָה: יִרְעַם הַיָּם וּמְלֹאוֹ תֵּבֵל וְיֹשְׁבֵי בָהּ: נְהָרוֹת יִמְחֲאוּ־כָף יַחַד
הָרִים יְרַנֵּנוּ: לִפְנֵי יְהוָה כִּי בָא לִשְׁפֹּט הָאָרֶץ יִשְׁפֹּט־תֵּבֵל בְּצֶדֶק
וְעַמִּים בְּמֵישָׁרִים:

ו

לקוטי הגר"א

ור' עקיבא סהוה העקב מגרי הצדק זכה לסופן של שניהן. ולכן הוא בסוף פסוק הכ"ל. והוא החשמ"ל שנתחלף לקדושה. הלא שכאן הוא בה"א ושם בחלף. ותשמ"ל הוא בשניהם אם מל עתיס כו' כידוע. והן ב' השמות שבילירה ועשיה. והוא סליק ולא נחית בחלבי"ם. ולכן נכנס בשלוס וילא בשלוס (טכ"ל בלקוטי הגר"א שבסוף חג' ברכות אות ח' סי' כ"ב):

דרועא דימינא הס"ד מזמור שירו כו' הושיעה לו ימינו כו' וזאת דמלה וזרוע ה' טל מי גגלתה. כי הקן תליא בימינא. למי גגלה. שסתום מכל. ותמהי לתקרי זרוע ה'. ור"ל תמהי ככלל בי' כל הסס. בגין דכף היד בי' יו"ד. תמם תלבשתן ה'. קנה דימינא ו'. כתף בית ה'. ודא עמודא דתמלעיתא דלתקשר בימינא לתקמא בי' שכינתא מגלותא. וכיון דעד"ת כולל כל הסס והוא לתקשר בימינא לכן בימינא ככלל ג"כ הסס (תי"ג כ"ד ח'):

קול

שער נפתלי

לכולם והוא בדרגא דבינה כידוע שהם בסוד י"ב תיקונים והי"ג הוא מזלא והוא בסוד התליסר יקים לון ברחמי ואז זמן עיקר השמחה: ומ"ש רבינו ור"ע שהוא העקב מגירי הצדק ר"ל שס"ת של פסוק או"ר זרו"ע לצדי"ק ולישר"י ל"ב שפה"ה הוא ר' עקיבא כמ"ש הקדמונים. והיינו כי בתחלה הי' בסמ"א והוא הערלה החופה על הברית וכן בעקב דילה ששם ואתה תשופנו עקב. ולכן נק' עקיבא. ויצא לסטרא דקדושה ע"י התגלות הברית שיצא בכתנות עור לכתנות אור. והוא גילוי האור בפומא דאמה. שהוא אור זרוע לצדיק. וגם זכה שנתבטמו הדינים על ידו והוא השמחה. ולכן הוא בס"ת של שניהם. ומ"ש רבינו שהוא החשמ"ל שנתחלף לקדושה. זה נתבאר בדברי רבינו במ"א. שהחשמ"ל בא"ל ב"ם עקיב"א. שהי' גר צדק. קלי' נוגה שנחזר לקדושה בסוד כריתת הערלה. וחוזר מכתנות עור לכתנות אור כנ"ל. ותשמ"ל הוא מלבו"ש. חופא"ה קלישא דברית שנכלל שם ונתגלה האור. ומ"ש רבינו אלא שכאן הוא בה"א ושם באל"ף. ר"ל עקיבא בא' החשמ"ל וכשנתחלף לקדושה זכה לה' שהוא דרגא דצדק ה' דאברהם שהוא אב המון גוים. והיינו שעקיבא בא' הוא בלשון תרגום שהוא בקלי' נוגה. ועכשיו שנכלל בקדושה הוא בה' בלשון הקדש: ותשמ"ל הוא בשניהם ר"ל באור ושמחה דרגא דדו"ג והוא תשמ"ל עתים חשות עתים ממללות שהם בסוד יחודא דשמע ישראל בדבור בקלא. ובשכמל"י בלחישו. וכן ירוע שחשמ"ל בנו"ה ואיתו בנצח ואיהי בהוד ח"ש בנצח ומ"ל בהוד: ומ"ש והם ב' השמות שביצירה ועשיה. כידוע שיצירה ועשיה הם ב' הנערים שהם בסוד ב' צבאות נו"ה והם ג"כ בדרגא דדו"ג ו"ד. ומ"ש שהם ב' שמות שביצירה ועשיה הוא סתום. ואפשר שכוונתו על מט"ט וסנד"ל שהם מ' וס'. וכן הם ס' ומ'. ס' במט"ט כנגד יחודא דשמע ישראל שהוא בקלא. ומ' בעשיה בסנדל נגד בשכמל"י שהוא בלחיש"ו עכ"ל בקיצור. ואפשר שכוונתו על שם שדי ביצירה וארנ"י בעשיה בני' שע"ט כמנין חשמ"ל ע"ה: ומ"ש והוא סליק ולא נחית באלב"ם כו' כ' בס' הג"ל. כמ"ש רבינו כי עקיבא באלב"ם הוא החשמ"ל. ואלב"ם הוא סליק ולא נחית כמ"ש רבינו בסוד זה ישפיל וזה ירים שהם ב' העצים עה"ח ועה"ד. שא"ת ב"ש הוא סליק ונחית. ולכן יש בו כנגדו טו"ר עה"ד. משא"כ אלב"ם הוא רק סליק ולא נחית כלל והוא עה"ח עכ"ל בקיצור:

יְהוָה מָלָךְ יִרְגְּזוּ עַמִּים יֹשֵׁב כְּרוּבִים תָּנוּט הָאָרֶץ: יְהוָה בְּצִיּוֹן
גָּדוֹל וְרָם הוּא עַל־כָּל־הָעַמִּים: יוֹדוּ שִׁמְךָ גָּדוֹל וְנוֹרָא קָדוֹשׁ הוּא:
וְעֹז מֶלֶךְ מִשְׁפָּט אָהֵב אַתָּה כּוֹנַנְתָּ מֵישָׁרִים מִשְׁפָּט וּצְדָקָה בְּיַעֲקֹב |
אַתָּה עָשִׂיתָ: רוֹמְמוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וְהִשְׁתַּחֲווּ לַהֲדֹם רַגְלָיו קָדוֹשׁ הוּא:
מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן | בְּכֹהֲנָיו וּשְׁמוּאֵל בְּקֹרְאֵי שְׁמוֹ קֹרְאִים אֶל־יְהוָה וְהוּא
יַעֲנֵם: בְּעַמּוּד עָנָן יְדַבֵּר אֲלֵיהֶם שָׁמְרוּ עֵדֹתָיו וְחֹק נָתַן־לָמוֹ: יְהוָה
אֱלֹהֵינוּ אַתָּה עֲנִיתָם אֵל נֹשֵׂא הָיִיתָ לָהֶם וְנֹקֵם עַל־עֲלִילוֹתָם: רוֹמְמוּ
יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וְהִשְׁתַּחֲווּ לְהַר קָדְשׁוֹ כִּי קָדוֹשׁ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ:

מִזְמוֹר לְדָוִד הָבוּ לַיהוָה בְּנֵי אֵלִים הָבוּ לַיהוָה כָּבוֹד וָעֹז: הָבוּ
לַיהוָה כְּבוֹד שְׁמוֹ הִשְׁתַּחֲווּ לַיהוָה בְּהַדְרַת־קֹדֶשׁ: קוֹל יְהוָה עַל־
הַמָּיִם אֵל־הַכָּבוֹד הִרְעִים יְהוָה עַל־מַיִם רַבִּים: קוֹל־יְהוָה בַּכֹּחַ קוֹל
יְהוָה בֶּהָדָר: קוֹל יְהוָה שֹׁבֵר אֲרָזִים וַיְשַׁבֵּר יְהוָה אֶת־אַרְזֵי הַלְּבָנוֹן:
וַיַּרְקִידֵם כְּמוֹ־עֵגֶל לְבָנוֹן וְשִׂרְיוֹן כְּמוֹ בֶן־רְאֵמִים: קוֹל־יְהוָה חֹצֵב
לַהֲבוֹת אֵשׁ: קוֹל יְהוָה יָחִיל מִדְבָּר יָחִיל יְהוָה מִדְבַּר־קָדֵשׁ: קוֹל
יְהוָה | יְחוֹלֵל אַיָּלוֹת וַיֶּחֱשֹׂף יְעָרוֹת וּבְהֵיכָלוֹ כֻּלּוֹ אֹמֵר כָּבוֹד: יְהוָה

למבול

לקוטי הגר"א

קול הוא עד"ת. דו"ק הן תורה (ולכן לימדו) קול ה' על המים ולית מ"ס אלא תורה. ולימדו קול ה' בהדר עד סיים קלין. ומט"ו הוא קול המצוה לו"ק דלימדו עלייהו (ביומין דחול סהן ו"ק דילירה) כי מלד לימת התחתונה הוא קול המצוה. דלכך נאמר יחולל אילות (הק' ת"ז ב' ב'):

קול ה' על המים דא חסד. סהוא בספי' החסד ומחסד נפיק מיא דאורייתא. קול ה' בכח דא גבורה. בכח לשון גבורה. קול ה' בהדר דא תפארת. קול ה' שובר ארזים דא נצח. דסם פורה דרכתי כו' ויז נלחם. קול ה' חוצב להבות אש דא הוד. דסם סט' דשמאלא להבות כו'. קול ה' יחיל מדבר לימו יסוד. הר סיני. וכ"ל דיסוד ידוע סהוא הר סיני שמסם יולא התורה. כמ"ש כי מלין תלא תורה (לין ג' יוסף סהוא יסוד) ומיא ספר התורה. והוא יחיל מדבר דכאן. שמדבר על מדבר סיני. דנק' מדבר קדם. כמ"ש ה' שמות. מדבר קדם שנתקדשו כו' וז"ש מדבר קדש. קול ה' יחולל אילות דא מלכות דשלה לאמר למגלח על לילת השחר (תכ"ח ג"ד ב' בהג"ה בד"ה ז' קלין):

קול הרחמן (סהוא קול ה' על המים) הוא בחכמה מוחא מיס. קול ה' בכח חו"ג כחדא כלילין וכן ו"ס. קול ה' בהדר ת"ת: קול ה' שובר כו' בכתר קול ה' חוצב כו' בבינה. קול ה' יחיל ביסוד. קול ה' יחולל בנו"ה סהן אילות. ומלכות כלילא מכלהון. ומתחיל מחכמה סהוא רחמים. וכתר ובינה מחזיב קודש נה"י בבינה לפיק ו"ס כרוביס זהב. וכתר ליסוד. ויסוד קודש לנו"ה. וקול כלילן הכל ואחיד כלא. (והקול הוא ע"י הרוח) ורוח

הוא

קבלת שבת

בּוֹאִי בְשָׁלוֹם עֲטֶרֶת בַּעְלָהּ. גַּם בְּשִׂמְחָה וּבְצָהֳלָה.
תּוֹךְ אֱמוּנֵי עַם סְגֻלָּה. בּוֹאִי כַלָּה. בּוֹאִי כַלָּה: לכה

מִזְמוֹר שִׁיר לְיוֹם הַשַּׁבָּת: טוֹב לְהוֹדוֹת לַיהוָה וּלְזַמֵּר לְשִׁמְךָ עֶלְיוֹן:
לְהַגִּיד בַּבֹּקֶר חַסְדֶּךָ וֶאֱמוּנָתְךָ בַּלֵּילוֹת: עֲלֵי עָשׂוֹר וַעֲלֵי נָבֶל עֲלֵי הִגָּיוֹן
בְּכִנּוֹר: כִּי שִׂמַּחְתַּנִי יְהוָה בְּפָעֳלֶךָ בְּמַעֲשֵׂי יָדֶיךָ אֲרַנֵּן: מַה־גָּדְלוּ
מַעֲשֶׂיךָ יְהוָה מְאֹד עָמְקוּ מַחְשְׁבֹתֶיךָ: אִישׁ בַּעַר לֹא יֵדָע וּכְסִיל לֹא
יָבִין אֶת־זֹאת: בִּפְרֹחַ רְשָׁעִים | כְּמוֹ־עֵשֶׂב וַיָּצִיצוּ כָּל־פֹּעֲלֵי אָוֶן
לְהִשָּׁמְדָם עֲדֵי־עַד: וְאַתָּה מָרוֹם לְעֹלָם יְהוָה: כִּי הִנֵּה אֹיְבֶיךָ יְהוָה
כִּי־הִנֵּה אֹיְבֶיךָ יֹאבֵדוּ יִתְפָּרְדוּ כָּל־פֹּעֲלֵי אָוֶן: וַתָּרֶם כִּרְאֵים קַרְנִי
בַּלֹּתִי בְּשֶׁמֶן רַעֲנָן: וַתַּבֵּט עֵינִי בְּשׁוּרָי בַּקָּמִים עָלַי מְרֵעִים תִּשְׁמַעְנָה
אָזְנָי: צַדִּיק כַּתָּמָר יִפְרָח כְּאֶרֶז בַּלְּבָנוֹן יִשְׂגֶּה: שְׁתוּלִים בְּבֵית יְהוָה

בחצרות

לקוטי הגר"א

בואי כלה. הטעין של כלה ידוע כמ"ש לכל נתת בן זוג כי יוס ח' וד' נכרת בס חור ויוס ב' וה' מיס. ויוס ג' ו' תרן. רק שבת לבד אין לה בן זוג רק ישראל. לכן הולכין לקראת כלה וז"ס של ג' תפלות כו' (כמש"כ לעיל בטעין ג' תפלות דשבת):

וא"ל לקראת שבת כו' הן ב' דרגין. כי לה' המלוכה והיתה לה' המלוכה. ולכן ר' יהי לאמר בואי כלה בואי כלה כנגד שניהם. והן נשמה ונפש שרוי מתעטר בהן. שהן זכור ושמור. קידוש ויכלו. שהן כנגד תש"ר ושל יד. וכבר פי' שלמה בשה"ש תיקון שניהם יהיה ה' אחד ושמו אחד. שע"י ב' אחדים נשלם שם הוי"ה ע' בעליונים וא' בתחתונים והוא שם הדעת. פי' את השמים ואת הארץ. במילוי אלפין עולה מספר קל"ו: שם בכפל ופשוט. פי' כפל שם הוי"ה עולה ק"י. כיצד י' פעמים ה' עולה נ'. ה"פ ו'. ו"פ ה' עולה ס'. ופשוט שלו עולה כ"ו נמצא עולה קל"ו: וזהו באי כלה באי כלה. פי' עולה ג"כ מספר קל"ו. כי באי באי עולה מספר ב' פעמים אחד שהוא מספר הוי"ה. וכלה כלה עולה מספר ק"י: והן בחושבן חיים. נשמת חיים לנפש חיה. פי' ב' פעמים חיים עולה מספר קל"ו. רומז לנשמה ונפש שהן זכור ושמור: וקול מחבר שניהם. אש ומים (נשמה ונפש) כי ב' פעמים חיים עולה מספר קו"ל: ושניהם בי"ג תיקונים. פי' כי אחד רומז לי"ג תיקונים. והי"ג הם בחתן וי"ג בכלה עולה מספר הוי"ה. שכינה עילאה ותתאה. וז"ש כבר פי' שלמה המלך בש"ה תיקון שניהם. שיר חתן וכלה. עכ"ל:

מ"ש

בגין

שער נפתלי

מ"ש הן שני דרגין כי לה' המלוכה והיתה לה' המלוכה. כ' הר"א ז"ל. פי' הן ד"ו פרצופין ב' ההין שכיגה עילאה ותתאה רחל ולאה. שהן זכור ושמור דכר ונוק': קידוש ויכלו שהן תפלין של ראש ושל יד. כי הנה ה' אחד ושמו אחד הוא ת"ת ומלכות. כי הנהגת מלכות היא נקבה דלית לה מגרמה כלום: שע"י ב' אחדים נשלם שם הוי"ה. פי' אחד עולה מספרו י"ג. וב' פעמים עולה מנין הוי"ה: והוא שם הדעת. פי' את השמים ואת הארץ. במילוי אלפין עולה מספר קל"ו: שם בכפל ופשוט. פי' כפל שם הוי"ה עולה ק"י. כיצד י' פעמים ה' עולה נ'. ה"פ ו'. ו"פ ה' עולה ס'. ופשוט שלו עולה כ"ו נמצא עולה קל"ו: וזהו באי כלה באי כלה. פי' עולה ג"כ מספר קל"ו. כי באי באי עולה מספר ב' פעמים אחד שהוא מספר הוי"ה. וכלה כלה עולה מספר ק"י: והן בחושבן חיים. נשמת חיים לנפש חיה. פי' ב' פעמים חיים עולה מספר קל"ו. רומז לנשמה ונפש שהן זכור ושמור: וקול מחבר שניהם. אש ומים (נשמה ונפש) כי ב' פעמים חיים עולה מספר קו"ל: ושניהם בי"ג תיקונים. פי' כי אחד רומז לי"ג תיקונים. והי"ג הם בחתן וי"ג בכלה עולה מספר הוי"ה. שכינה עילאה ותתאה. וז"ש כבר פי' שלמה המלך בש"ה תיקון שניהם. שיר חתן וכלה. עכ"ל:

בְּחַצְרוֹת אֱלֹהֵינוּ יַפְרִיחוּ: עוֹד יְנוּבוּן בְּשֵׂיבָה דְּשֵׁנִים וְרַעֲנַנִּים יִהְיוּ:
לְהַגִּיד כִּי־יָשָׁר יְהוָה צוּרִי וְלֹא־עַוְלָתָה בּוֹ:

יְהוָה מָלָךְ גֵּאוּת לָבֵשׁ לָבֵשׁ יְהוָה עֹז הִתְאַזָּר אַף־תִּכּוֹן תֵּבֵל בַּל־
תִּמּוֹט: נָכוֹן כִּסְאֲךָ מֵאָז מֵעוֹלָם אָתָּה: נָשְׂאוּ נְהָרוֹת | יְהוָה נָשְׂאוּ
נְהָרוֹת קוֹלָם יִשְׂאוּ נְהָרוֹת דָּכְיָם: מִקֹּלוֹת | מַיִם רַבִּים אַדִּירִים מִשְׁבְּרֵי־
יָם אַדִּיר בַּמָּרוֹם יְהוָה: עֵדֹתֶיךָ נֶאֶמְנוּ | מְאֹד לְבֵיתְךָ נַאֲוָה־קֹדֶשׁ יְהוָה
לְאֹרֶךְ יָמִים:

כרוב הקהלות אין אומרין כ"מ לא כי"ט שחל להיות בשבת או בע"ש גם לא בשבת חה"מ, וכלל מקום אין אומרין אותו כי"ל שחל להיות בשבת.

במה מדליקין ובמה אין מדליקין. אין מדליקין לא בלכש ולא בחוסן ולא בכלך. ולא בפתילת האידן ולא בפתילת המדבר. ולא בירוקה שעל פני המים. ולא בזפת ולא בשעוה. ולא בשמן קיק ולא בשמן שריפה. ולא באליה ולא בחלב. נחום המדי אומר מדליקין בחלב מבשל. וחכמים אומרים אחד מבשל ואחד שאינו מבשל אין מדליקין בו: (ב) אין מדליקין בשמן שריפה ביום טוב. רבי ישמעאל אומר אין מדליקין בעטרן מפני כבוד השבת. וחכמים מתירין בכל השמנים בשמן שמשמין בשמן אנוזים בשמן צנונות בשמן דגים בשמן פקעות בעטרן ובנפט. רבי טרפון אומר אין מדליקין אלא בשמן זית בלבד: (ג) כל היוצא מן העץ אין מדליקין בו אלא פשתן. וכל היוצא מן העץ אינו מטמא טמאת אהלים אלא פשתן. פתילת הבגד שקפלה וכא הבהבה. רבי אליעזר אומר טמאה היא ואין מדליקין בה. רבי עקיבה אומר טהורה היא. ומדליקין בה: (ד) לא יקוב אדם שפופרת של ביצה וימלאנה שמן ויתננה על פי הנר בשביל שתהא מנטפת ואפילו היא של חרס. ורבי יהודה מתיר. אבל אם חברה היוצר מתחלה מתר מפני שהוא כלי אחד. לא ימלא אדם קערה שמן ויתננה בצד הנר ויתן ראש הפתילה בתוכה בשביל שתהא שואבת. ורבי יהודה מתיר: (ה) המכבה את הנר מפני שהוא מתירא מפני גוים מפני לסטים מפני רוח רעה או בשביל החולה שיישן פטור. כחם על הנר כחם על השמן כחם על הפתילה חייב. רבי יוסי פוטר בכל חוץ מן הפתילה מפני שהוא עושה פחם: (ו) על שלש עברות נשים מתות בשעת לדתן. על שאינן זהירות. בנדה בחלה ובהדלקת הנר. (ז) שלשה דברים צריך אדם לומר בתוך ביתו ערב שבת עם חשכה. עשרתם ערבתם הדליקו את הנר. ספק חשכה ספק אינה חשכה. אין מעשרין את הודי. ואין מטבילין את הכלים. ואין מדליקין את הנרות. אבל מעשרין את הדמי. ומערבין וטומנין את החמין:

קבלת שבת

תניא חנניא אומר חייב אדם למשמש בבגדיו בערב שבת עם חשיכה שמא ישבח ויצא, אמר רב יוסף הלכתא רבתא לשבתא:

אמר רבי אלעזר אמר רבי חנינא. תלמידי חכמים מרבים שלום בעולם שנאמר וכל בניך למודי יי ורב שלום בניך: אל תקרא בניך אלא בוניך: שלום רב לאהבי תורתך ואין למו מכשול: יהי שלום בחילך שלוה בארמונתיך: למען אחי ורעי אדברה-נא שלום בך: למען בית-יי אלהינו אבקשה טוב לך: יי עז לעמו יתן יי | יברך את-עמו בשלום:

כשיש לכל עומד בתפלה שיהא שבקהל יוצא לקראתו ומכניסו לביה"כ קודם שמתחילין ברכו ואומרין לו המקום ינחמך עם שארי אבילי ציון וירושלים:

תפלת ערבית לחול ולשבת ויו"ט

בשבת מקדימין להתפלל ערבית יותר מימי החול.

בחול וְהוּא רַחוּם יְכַפֵּר עָוֹן וְלֹא־יַשְׁחִית וְהִרְבָּה לְהָשִׁיב אַפּוֹ וְלֹא יָעִיר כָּל חֲמָתוֹ: יְהוָה הוֹשִׁיעָה הַמֶּלֶךְ יַעֲנֵנוּ בְיוֹם קָרְאֵנוּ:

בשבת ויו"ט מתחילין כאן. והש"ץ אומר ברכו בקול רם יבנעימה.

ח' בָּרְכוּ אֶת יְהוָה הַמְבֹרָךְ:

קו"ח בָּרוּךְ יְהוָה הַמְבֹרָךְ לְעֹלָם וָעֶד:

בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר בִּדְבָרוֹ מַעֲרִיב עֲרָבִים בְּחָכְמָה פּוֹתֵחַ שְׁעָרִים וּבִתְבוּנָה מְשַׁנֶּה עִתִּים וּמַחֲלִיף אֶת־הַזְּמַנִּים וּמְסַדֵּר אֶת־הַכּוֹכָבִים בְּמִשְׁמְרוֹתֵיהֶם בָּרָקִיעַ כִּרְצוֹנוֹ בּוֹרֵא יוֹם

ולילה

לקוטי הגר"א

בגין דת מגלין והוא רחום בערבית. שאז הוא שליטה דלהון בו תרעום כל חיזי כו'. יכפר עון דת סמאל דחיזו נחש. כ"ל נוק' דיליה. והיא נק' עון שהיא המחטאת לאדם כי נפת תטפנה כו' כמ"ש לקמן ס"ב ע"ג בחטאו נוק' כו' דת נחש דפתי כו'. והיא נגד ה' אחרונה. ולא ישחית דת משחית. וסרבה להשיב אפו דת לקח. כל חמתו דת חימה. נגד ג' לותיות דאחרונות שהן ד' חיון דס"ח כידוע (ומגלין) בגין דלא ירדפון בתר גלותא (תז"ח פ"ח ג'):

לבושין דילה בגלותא חשוכין ובזמנא דחיזו מתלבשת בהון חיזו אמרה אל תראוני שאני שחרחורת. ואלין קליפין חיזין עון משחית לקח וחמס. נוקבא בישא. עון. [הגהת הרמ"ם כמו נוק' דקדושה נק' חכמה בשם אבוה כי אבא יסד ברתא (ובשבת היא העולה לשם בסוד ושמרתם את השבת כי קודם היא לכן נקראת שבת. כי הנוק' הנק' בת

עולה

וְלַיְלָה גּוֹלֵל אוֹר מִפְּנֵי־חֹשֶׁךְ וְחֹשֶׁךְ מִפְּנֵי־אוֹר. וּמַעֲבִיר יוֹם וּמֵבִיא לַיְלָה וּמַבְדִּיל בֵּין יוֹם וּבֵין לַיְלָה יְהוָה צְבָאוֹת שְׁמוֹ. אֵל חַי וְקַיָּם תָּמִיד. יִמְלוֹךְ עָלֵינוּ לְעוֹלָם וָעֶד. בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה הַמַּעֲרִיב עֲרָבִים:

אַהֲבַת עוֹלָם בֵּית יִשְׂרָאֵל עַמְּךָ אָהָבְתָּ. תּוֹרָה וּמִצְוֹת חֻקִּים וּמִשְׁפָּטִים אוֹתָנוּ לִמַּדְתָּ. עַל־כֵּן יְהוָה אֱלֹהֵינוּ בְּשָׁכְבֵנוּ וּבְקוּמֵנוּ נָשִׂיחַ בְּחֻקֶּיךָ. וְנִשְׂמַח בְּדִבְרֵי תוֹרָתְךָ וּבְמִצְוֹתֶיךָ לְעוֹלָם וָעֶד. כִּי הֵם חַיֵּינוּ וְאֹרֶךְ יָמֵינוּ וּבָהֶם נֶהְגֶּה יוֹמָם וָלָיְלָה. וְאַהֲבָתְךָ אַל־תָּסִיר מִמֶּנּוּ לְעוֹלָמִים. בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה אוֹהֵב עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל:

שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יְהוָה אֱלֹהֵינוּ יְהוָה | אֶחָד:

בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד:

וְאָהַבְתָּ אֵת יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּכָל־לְבָבְךָ וּבְכָל־נַפְשְׁךָ וּבְכָל־מְאֹדֶךָ: וְהָיוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוְּךָ הַיּוֹם עַל־לְבָבֶךָ: וְשִׁנַּנְתָּם לְבָנֶיךָ וְדִבַּרְתָּ בָּם בְּשִׁבְתְּךָ בְּבֵיתֶךָ וּבְלֶכְתְּךָ בַדֶּרֶךְ וּבְשָׁכְבְּךָ וּבְקוּמֶךָ: וּקְשַׁרְתָּם לְאוֹת עַל־יָדֶךָ וְהָיוּ לְטֹטָפֹת בֵּין עֵינֶיךָ: וּכְתַבְתָּם עַל־מְזוּזוֹת בֵּיתֶךָ וּבִשְׁעָרֶיךָ:

וְהָיָה אִם־שָׁמֹעַ תִּשְׁמְעוּ אֶל־מִצְוֹתַי אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוֶּה אֶתְכֶם הַיּוֹם לְאַהֲבָה אֶת־יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם וּלְעָבְדוֹ בְּכָל־לְבַבְכֶם וּבְכָל־נַפְשְׁכֶם: וְנָתַתִּי מְטַר־אַרְצְכֶם בְּעִתּוֹ יוֹרֶה וּמַלְקוֹשׁ וְאָסַפְתָּ דְגָנֶךָ וְתִירֹשְׁךָ וְיִצְהָרֶךָ: וְנָתַתִּי עֵשֶׂב בְּשָׂדְךָ לִבְהֶמְתֶּךָ וְאָכַלְתָּ וְשָׂבָעְתָּ: הִשָּׁמְרוּ לָכֶם פֶּן־יִפְתֶּה לְבַבְכֶם וְסַרְתֶּם וַעֲבַדְתֶּם אֱלֹהִים אֲחֵרִים וְהִשְׁתַּחֲוִיתֶם לָהֶם: וְחָרָה אַף־יְהוָה בָּכֶם וְעָצַר אֶת־הַשָּׁמַיִם וְלֹא־יִהְיֶה מָטָר וְהָאֲדָמָה לֹא תִתֵּן אֶת־יְבוּלָהּ וַאֲבַדְתֶּם מְהֵרָה מֵעַל הָאָרֶץ הַטֹּבָה אֲשֶׁר יְהוָה נֹתֵן לָכֶם: וְשַׂמְתֶּם אֶת־דְּבָרַי אֵלֶּה עַל־לְבַבְכֶם וְעַל־

נפשכם

לקוטי הגר"א

עולם עד תצא י"ם יו"ד ה"י במילוי. ובכתאם יו"ד פ' ה' גי' ס' הרי שכת) כן נוק' דקליפה נק' טון בסס חכמה דקליפה כידוע. ונק' שבתאי בסוד כל המוסיף גורע וכסוד סגנת תלמו"ד גי' ליליי"ת סס הסוגע עולה זהון שהוא טון. גס לחוליי"ס דתרנ"י גי' טון. ט"כ] (וז"ס) שפתה ביום שבתאי כו' דסליעת ביום השבת. ושפתה כי תירם גבורתה דתיכי שבת מלכתא. דלכן ל"ת והוא רמוז בשבת (והוא כנ"ל דשפתה לא תירם גבירתה ואין שולטין ביום השבת) (חיי רע"מ רמ"ט ע"ב):

נשמתין

נַפְשְׁכֶם וּקְשַׁרְתֶּם אֹתָם לְאוֹת עַל־יֶדְכֶם וְהָיוּ לְטוֹטָפֹת בֵּין עֵינֵיכֶם׃
וְלִמַּדְתֶּם אֹתָם אֶת־בְּנֵיכֶם לְדַבֵּר בָּם בְּשִׁבְתְּךָ בְּבֵיתֶךָ וּבְלֶכְתְּךָ בַדֶּרֶךְ
וּבְשָׁכְבְּךָ וּבְקוּמֶךָ׃ וּכְתַבְתָּם עַל־מְזוּזוֹת בֵּיתֶךָ וּבִשְׁעָרֶיךָ׃

לְמַעַן יִרְבּוּ יְמֵיכֶם וִימֵי בְנֵיכֶם עַל הָאֲדָמָה אֲשֶׁר
נִשְׁבַּע יְהוָה לַאֲבֹתֵיכֶם לָתֵת לָהֶם כִּימֵי הַשָּׁמַיִם עַל־
הָאָרֶץ׃

וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר׃ דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ
אֲלֵהֶם וְעָשׂוּ לָהֶם צִיצִת עַל־כַּנְפֵי בִגְדֵיהֶם לְדֹרֹתָם וְנָתְנוּ עַל־צִיצִת
הַכָּנָף פְּתִיל תְּכֵלֶת׃ וְהָיָה לָכֶם לְצִיצִת וּרְאִיתֶם אֹתוֹ וּזְכַרְתֶּם אֶת־
כָּל־מִצְוֹת יְהוָה וַעֲשִׂיתֶם אֹתָם וְלֹא תָתוּרוּ אַחֲרֵי לְבַבְכֶם וְאַחֲרֵי
עֵינֵיכֶם אֲשֶׁר־אַתֶּם זֹנִים אַחֲרֵיהֶם׃ לְמַעַן תִּזְכְּרוּ וַעֲשִׂיתֶם אֶת־כָּל־
מִצוֹתָי וִהְיִיתֶם קְדֹשִׁים לֵאלֹהֵיכֶם׃ אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי
אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לִהְיוֹת לָכֶם לֵאלֹהִים אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם׃

ים לגרף תלהיכם לחמת. והם"ץ יסיים בלחם תלהיכם ובקול רם יאמר ה' תלהיכם חמת.

אֱמֶת וֶאֱמוּנָה כָּל־זֹאת וְקַיָּם עָלֵינוּ כִּי הוּא יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וְאֵין
זוּלָתוֹ וַאֲנַחְנוּ יִשְׂרָאֵל עַמּוֹ הַפּוֹדֵנוּ מִיַּד־מְלָכִים מַלְכֵּנוּ הַגּוֹאֲלֵנוּ מִכַּף
כָּל־הָעָרִיצִים הָאֵל הַנִּפְרָע לָנוּ מִצָּרֵינוּ וְהַמְשַׁלֵּם גְּמוּל לְכָל־אוֹיְבֵי
נַפְשֵׁנוּ הָעֹשֶׂה גְּדֹלוֹת עַד־אֵין חֵקֶר וְנִפְלָאוֹת עַד־אֵין מִסְפָּר׃ הַשָּׂם
נַפְשֵׁנוּ בַּחַיִּים וְלֹא־נָתַן לַמּוֹט רַגְלֵנוּ הַמַּדְרִיכֵנוּ עַל־בָּמוֹת אוֹיְבֵינוּ
וַיָּרֶם קַרְנֵנוּ עַל־כָּל־שׂנְאֵינוּ׃ הָעֹשֶׂה־לָּנוּ נִסִּים וּנְקָמָה בְּפַרְעֹה אוֹתוֹת
וּמוֹפְתִים בְּאַדְמַת בְּנֵי־חָם הַמַּכֶּה בְעֶבְרָתוֹ כָּל־בְּכוֹרֵי מִצְרַיִם וַיּוֹצֵא
אֶת־עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל מִתּוֹכָם לְחֵרוּת עוֹלָם׃ הַמַּעֲבִיר בָּנָיו בֵּין גִּזְרֵי יַם־
סוּף אֶת־רוֹדְפֵיהֶם וְאֶת־שׂוֹנְאֵיהֶם בְּתִהוֹמוֹת טִבַּע וְרָאוּ בָנָיו גְּבוּרָתוֹ
שִׁבְּחוּ וְהוֹדוּ לִשְׁמוֹ וּמַלְכוּתוֹ בְּרָצוֹן קִבְּלוּ עֲלֵיהֶם מֹשֶׁה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל
לְךָ עָנוּ שִׁירָה בְּשִׂמְחָה רַבָּה וְאָמְרוּ כֻלָּם׃

מִי־כָמֹכָה בָּאֵלִם יְהוָה מִי כָּמֹכָה נֶאְדָּר בַּקֹּדֶשׁ נוֹרָא
תְהִלֹּת עֹשֵׂה פֶלֶא. מַלְכוּתְךָ רָאוּ בָנֶיךָ בּוֹקֵעַ יָם לִפְנֵי
מֹשֶׁה זֶה אֵלִי עָנוּ וְאָמְרוּ׃

יְהוָה | יִמְלֹךְ לְעֹלָם וָעֶד׃ וְנֶאֱמַר כִּי־פָדָה יְהוָה אֶת־

יַעֲקֹב וּגְאָלוֹ מִיַּד חָזָק מִמֶּנּוּ. בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה גָּאַל יִשְׂרָאֵל:

הַשְׁכִּיבֵנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ לְשָׁלוֹם וְהַעֲמִידֵנוּ מַלְכֵּנוּ לְחַיִּים וּפְרוֹשׂ עָלֵינוּ סֻכַּת שְׁלוֹמֶךָ וְתַקְּנֵנוּ בְּעֵצָה טוֹבָה מִלְּפָנֶיךָ וְהוֹשִׁיעֵנוּ לְמַעַן שְׁמֶךָ וְהָגֵן בַּעֲדֵנוּ וְהָסֵר מֵעָלֵינוּ אוֹיֵב דֶּבֶר וְחֶרֶב וְרָעָב וְיָגוֹן וְהָסֵר שָׂטָן מִלְּפָנֵינוּ וּמֵאַחֲרֵנוּ וּבְצֵל כְּנָפֶיךָ תַּסְתִּירֵנוּ כִּי אֵל שׁוֹמְרֵנוּ וּמַצִּילֵנוּ אָתָּה כִּי אֵל מֶלֶךְ חַנּוּן וְרַחוּם אָתָּה וּשְׁמוֹר צֵאתֵנוּ וּבוֹאֵנוּ לְחַיִּים וּלְשָׁלוֹם מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם. בחול בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה שׁוֹמֵר עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל לָעַד:

לשבת ויו"ט וּפְרוֹשׂ עָלֵינוּ סֻכַּת שְׁלוֹמֶךָ בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה הַפּוֹרֵשׂ סֻכַּת שָׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל כָּל־עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל וְעַל־יְרוּשָׁלָיִם:

הפסוקים האלה וכן ברוך ה' לעולם אמן ואמן. לפי דעת הגר"א יותר נכון שלא לאומרם:

לשבת וְשָׁמְרוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־הַשַּׁבָּת לַעֲשׂוֹת אֶת־הַשַּׁבָּת לְדֹרֹתָם בְּרִית עוֹלָם: בֵּינִי וּבֵין בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אוֹת הִיא לְעֹלָם כִּי־שֵׁשֶׁת יָמִים עָשָׂה יְהוָה אֶת־הַשָּׁמַיִם וְאֶת־הָאָרֶץ וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי שָׁבַת וַיִּנָּפַשׁ:

לשלש רגלים וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶת־מֹעֲדֵי יְהוָה אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:

לראש השנה תִּקְעוּ בַחֹדֶשׁ שׁוֹפָר בַּכֶּסֶה לְיוֹם חַגֵּנוּ: כִּי חֹק לְיִשְׂרָאֵל הוּא מִשְׁפָּט לֵאלֹהֵי יַעֲקֹב:

ליום כפור כִּי־בַיּוֹם הַזֶּה יְכַפֵּר עֲלֵיכֶם לְטַהֵר אֶתְכֶם מִכֹּל חַטֹּאתֵיכֶם לִפְנֵי יְהוָה תִּטְהָרוּ:

בריך

לקוטי הגר"א

נשמתין דאינון מסטרא דסכינתא עלאה לאקריאו לפרוחין. ונפשין מסטרא דסכינתא תתאה לקרון ביליס. ודא איהו רזא דכפורים סוכת שלום עליו אימא עלאה דאיהי סוכת שלום דמסכך עלייהו ושלום עמהם. ר"ל דלכך אמר סוכת שלום. ואיה מלך שהשלום שלו ואין שבת כידוע. סכינתא עילאה מסט' דלדיק מלמטה למעלה. בלדיק מלמטה למטה. (ר"ל כי הבינה היא שביעית לנדיק מלמטה למעלה. וכן הלדיק שביעי לבינה מלמטה למטה) (ביאורו להיקון ו' י"ח ב' בד"ה ושלום):

תפלת מעריב

בחול בָּרוּךְ יְהוָה לָעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן: בָּרוּךְ יְהוָה מִצִּיּוֹן שֹׁכֵן
יְרוּשָׁלָיִם הַלְלוּיָהּ: בָּרוּךְ יְהוָה אֱלֹהִים אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל עֹשֵׂה נִפְלָאוֹת
לְבַדּוֹ: וּבָרוּךְ שֵׁם כְּבוֹדוֹ לְעוֹלָם וְיִמָּלֵא כְבוֹדוֹ אֶת־כָּל־הָאָרֶץ אָמֵן
וְאָמֵן: יְהִי כְבוֹד יְהוָה לְעוֹלָם יִשְׂמַח יְהוָה בְּמַעֲשָׂיו: יְהִי שֵׁם יְהוָה
מְבוֹרָךְ מֵעַתָּה וְעַד־עוֹלָם: כִּי לֹא־יִטֹּשׁ יְהוָה אֶת־עַמּוֹ בַּעֲבוּר שְׁמוֹ
הַגָּדוֹל כִּי הוֹאִיל יְהוָה לַעֲשׂוֹת אֶתְכֶם לוֹ לְעָם: וַיַּרְא כָּל־הָעָם וַיִּפְּלוּ
עַל־פְּנֵיהֶם וַיֹּאמְרוּ יְהוָה הוּא הָאֱלֹהִים יְהוָה הוּא הָאֱלֹהִים: וְהָיָה יְהוָה
לְמֶלֶךְ עַל־כָּל־הָאָרֶץ בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה יְהוָה אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד: יְהִי
חַסְדְּךָ יְהוָה עָלֵינוּ כַּאֲשֶׁר יִחַלְנוּ לָךְ: הוֹשִׁיעֵנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וְקַבְּצֵנוּ
מִן־הַגּוֹיִם לְהוֹדוֹת לְשֵׁם קָדְשֶׁךָ לְהִשְׁתַּבֵּחַ בִּתְהִלָּתֶךָ: כָּל גּוֹיִם אֲשֶׁר
עָשִׂיתָ יָבוֹאוּ וְיִשְׁתַּחֲווּ לְפָנֶיךָ אֲדֹנָי וְיכַבְּדוּ לִשְׁמֶךָ: כִּי־גָדוֹל אַתָּה
וְעֹשֵׂה נִפְלָאוֹת אַתָּה אֱלֹהִים לְבַדֶּךָ: וַאֲנַחְנוּ עַמְּךָ | וְצֹאן מַרְעִיתֶךָ
נוֹדֶה לְךָ לְעוֹלָם לְדוֹר וָדוֹר נְסַפֵּר תְּהִלָּתֶךָ. בָּרוּךְ יְהוָה בַּיּוֹם. בָּרוּךְ
יְהוָה בַּלָּיְלָה. בָּרוּךְ יְהוָה בְּשָׁכְבֵנוּ. בָּרוּךְ יְהוָה בְּקוּמֵנוּ. כִּי בְיָדְךָ
נַפְשׁוֹת הַחַיִּים וְהַמֵּתִים אֲשֶׁר בְּיָדוֹ נֶפֶשׁ כָּל־חַי וְרוּחַ כָּל־בְּשַׂר אִישׁ:
בְּיָדְךָ אַפְקִיד רוּחִי פָּדִיתָה אוֹתִי יְהוָה אֵל אֱמֶת: אֱלֹהֵינוּ שֶׁבַּשָּׁמַיִם
יַחֵד שִׁמְךָ וְקַיֵּם מַלְכוּתְךָ תָּמִיד וּמְלוֹךְ עָלֵינוּ לְעוֹלָם וָעֶד:

יֵרָאוּ עֵינֵינוּ וְיִשְׂמַח לִבֵּנוּ וְתָגֵל נַפְשֵׁנוּ בִּישׁוּעָתְךָ בֶּאֱמֶת בֶּאֱמֹר
לְצִיּוֹן מָלַךְ אֱלֹהַיִךְ יְהוָה מָלַךְ יְהוָה מָלָךְ יְהוָה יִמְלֹךְ לְעֹלָם וָעֶד.
כִּי הַמַּלְכוּת שֶׁלְּךָ הִיא וּלְעוֹלְמֵי עַד תִּמְלֹךְ בְּכָבוֹד כִּי אֵין לָנוּ מֶלֶךְ
אֶלָּא אָתָּה. בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה הַמֶּלֶךְ בִּכְבוֹדוֹ תָּמִיד יִמְלוֹךְ עָלֵינוּ
לְעוֹלָם וָעֶד וְעַל כָּל מַעֲשָׂיו:

הש"ץ חומר ח"ק. וחח"כ מתפללין תפלה בלחש.

שמ"ע של חול תמלח לעיל. לחר שמ"ע קדים תתקבל. עלינו ק"י.

אֲדֹנָי שְׂפָתַי תִּפְתָּח וּפִי יַגִּיד תְּהִלָּתֶךָ

בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ אֱלֹהֵי אַבְרָהָם
אֱלֹהֵי יִצְחָק וֵאלֹהֵי יַעֲקֹב הָאֵל הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא אֵל

עֶלְיוֹן גּוֹמֵל חֲסָדִים טוֹבִים וְקוֹנֵה הַכֹּל וְזוֹכֵר חַסְדֵי אָבוֹת
וּמֵבִיא גּוֹאֵל לִבְנֵי בְנֵיהֶם לְמַעַן שְׁמוֹ בְּאַהֲבָה.

בעשי"ת ימי תשובה מוסיפין זכרנו מי כמוך. וכ"תוב ובספר חיים. ולא נכתב ותחתם בברכה לחיים טובה.

זָכְרֵנוּ לְחַיִּים מֶלֶךְ חָפֵץ בַּחַיִּים. וְכָתְבֵנוּ בְּסֵפֶר הַחַיִּים לְמַעַנְךָ אֱלֹהִים חַיִּים:

מֶלֶךְ עוֹזֵר וּמוֹשִׁיעַ וּמָגֵן בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה מָגֵן אַבְרָהָם:
אַתָּה גִּבּוֹר לְעוֹלָם אֲדֹנָי מְחַיֵּה מֵתִים אַתָּה רַב לְהוֹשִׁיעַ.

בחורף מַשִּׁיב הָרוּחַ וּמוֹרִיד הַגָּשֶׁם: בקיץ מוֹרִיד הַטָּל ל"ת משיב הרוח ומוריד הטל.

מְכַלְכֵּל חַיִּים בְּחֶסֶד מְחַיֵּה מֵתִים בְּרַחֲמִים רַבִּים
סוֹמֵךְ נוֹפְלִים וְרוֹפֵא חוֹלִים וּמַתִּיר אֲסוּרִים וּמְקַיֵּם אֱמוּנָתוֹ
לִישֵׁנֵי עָפָר. מִי כָמוֹךָ בַּעַל גְּבוּרוֹת וּמִי דוֹמֶה לָּךְ מֶלֶךְ
מֵמִית וּמְחַיֶּה וּמַצְמִיחַ יְשׁוּעָה:

בעש"ת מִי כָמוֹךָ אַב הָרַחֲמִים זוֹכֵר יְצוּרָיו לְחַיִּים בְּרַחֲמִים:

וְנֶאֱמָן אַתָּה לְהַחֲיוֹת מֵתִים בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה מְחַיֵּה
הַמֵּתִים:

אַתָּה קָדוֹשׁ וְשִׁמְךָ קָדוֹשׁ וּקְדוֹשִׁים בְּכָל־יוֹם יְהַלְלוּךָ
סֶלָה. בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה הָאֵל (בעש"ת הַמֶּלֶךְ) הַקָּדוֹשׁ:

אם טעה ולא התפלל תפלת מנחה בע"ש מתפלל ערבית שתים של שבת. אם טעה והתחיל תפלת חול גומר אותה כרכה בזכר בה בטעה ומתחיל של שבת. ומשלמר תיכת אתה חונן דעתה חע"פ שנזכר מיד הוי לי' התחיל בשל חול וגומר הברכה. אבל אם הי' זכור שהוא שבת ולא נכוונה התחיל תיכת אתה ולא במחשבת חול אלא בשטעה דליבנה אפילו היא בתפלת שחרית שחיבה פותחת בחתה. חיבו גומר ברכת חונן. וגרסה כדאי הראב"ד דס"ל שאין הברכה נפסדת בחסרון כוונת שעתה לשמוך עליו. הילכך כשהתחיל רק תיכת אתה לא הוי התחלה ולעולם חיבו גומר. כל שכן כדערבית ודמנחה שההתחלות שוות. התפלל תפלה של חול בשבת ולא הזכיר של שבת לא יצא. ואם הזכיר של שבת בתוך י"ח חע"פ אלא קבע ברכה לשבת יצא. טעה והתפלל של חול בשבת ולא הזכיר של שבת או אלא התפלל כלל ושמע מש"ץ ברכה מעין ז' יצא. ועוב שיאמרנה עם הש"ץ מלה במלה. ואם כבר אמרה הש"ץ צריך הוא להתפלל ז' ברכות אלמות, שהיחיד חיבו רשאי לאמרה לכתחלה. מיהו בדיעבד יצא בה. העושה בתפלת שבת והחליף זו בזו חיבו חוזר חון מכל מוסף שאם החליף אחרת בה לא יצא וכך להפך. (יעב"ץ).

אַתָּה קִדַּשְׁתָּ אֶת יוֹם הַשְּׁבִיעִי לְשִׁמְךָ. תַּכְלִית מַעֲשֵׂה שָׁמַיִם
וארץ

לקוטי הגר"א

שבת ברחמים חיבי מלכות דחיבי רחמים כידוע (כי ג' שבתות הן. שבת ברחמים. שבת

ערבית לשבת

וְאֶרֶץ וּבָרֵכְתּוֹ מִכָּל־הַיָּמִים וְקִדַּשְׁתּוֹ מִכָּל־הַזְּמַנִּים וְכֵן כָּתוּב בְּתוֹרָתֶךָ׃
וַיְכֻלּוּ הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ וְכָל־צְבָאָם׃ וַיְכַל אֱלֹהִים בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי
מְלַאכְתּוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה וַיִּשְׁבֹּת בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מִכָּל־מְלַאכְתּוֹ אֲשֶׁר־עָשָׂה׃

ויברך

לקוטי הגר"א

מ"ם. שבת לעתיד לבא) וזה שבת דלילית. ולכך אנו מתפללין בלילה אחה קדשת כו' תכלית מעשה שמים וארץ (יהל אור ח"ב ל"ב ע"ב מה"ת):

ויכלו השמים והארץ וכל צבאם. הודיעה לנו התורה כשם שים לבא הארץ אשר נבראו בששת ימי המעשה כן נבראו בששת ימי בראשית לבא השמים: ויכל כו'. הסבדל בין כילוי לשביתה הוא. כי שביתה מונח להורות על העדר המלאכה והפסק בחמלא מלאכתו. וכילוי נאמר על גמר מלאכה הוא רגע אחר גמר המעשה. כי אין ניכר גמר המעשה אלא אח"כ כשאין עוד לעשות. לכן מן ההכרח לומר ויכל ויבבות. אלו נאמר ויכל הייתי אומר שכלה את מלאכת המזכרים ואח"כ התחיל מלאכה אחרת לכן נאמר ויבבות המונח על העדר והפסק בחמלא המלאכה. לכך לדורות נלמדנו כאשר יניע שבת לפסוק בחמלא ואלא לחשוב על מלאכת חול לאיך לעשות עוד: ויברך אלקים. רז"ל דרשו ברכו במן קדשו במן מפני שבשבת לא מלאהו בשדה והוא הקידוש. וז"ם על כן הוא נותן לכם ביום הששי לחם יומים הוא הברכה וכן לדורות מה שאנו שובתים בו ממלאכה הוא הקידוש. כי קידוש הוא לשון פריסה. והברכה הוא שאנו משכימים ביום השבת ואין אנו נזרכים להשתדלות פרנסת היום כי הוא מוכן מיום הששי: מכל מלאכתו אשר ברא אלקים לעשות. ביאורו כי לעשות משמעו לעתיד. והוא כי הקב"ה מחדש בכל יום תמיד מעשה בראשית והיודע מעשה בראשית ליום השבת הוכן מיום לאמול וביום הששי שבת אף ממנו וז"ם מכל והבן: ובליקוטים כתוב וז"ל. אשר ברא אלקים לעשות. ענין השבת הוא כי בכל ששה ימים הראשונים הוליאו כ"א פעולותיו. וביום השבת נחו כולם. ואע"ג שהכל נברא בתוכן ששה ימים מ"מ הכל בכח. אבל בפועל הקב"ה מחדש בכל יום תמיד מעשה בראשית. והוא הולאתן לפועל. וכ"א מוליא פעולתו ביומו תמיד. ובשבת שובתים. וז"ם הכתוב אשר ברא אלקים לעשות. פי' שברא הכל לבד לגמור בפועל (עכ"ל באה"ח): ובביאורו ע"ד רמז כ'. וז"ל ויכולו השמים כו'. רחם וגוף ותולדותיהם. ויכל כו'. תרז"ל מה ה' חסר מנוחה כו'. והוא ביה בג"ר ג"פ השביעי ג"ם כלל כל הנחיבות. ג"פ אלהים ואין בו מעשה לשבת ילרה: ויבבות. יחוד: ויברך. ברכה: ויקדש. קדושת. הרי יב"ק בג"ר. ויכל תכלית מלכות. וכאן נשלם ע"ם שכלל הכל ל"ב נתיבות: עכ"ל:

ששי הוא אלף שמיאלה יסוד. ביה אתכלילו ואתייחדו שים ספירין יום השבי. הה"ד ויכלו השמים והארץ דא קב"ה ושכינתא ו"ה. דעליה אתמר כי כל בשמים ובארץ. ותרגומו דאחיד בשמיא ובארעא. ור"ל השבי הוא יסוד וביה ויכלו השמים והארץ ז"ל דאיהו ו"ה. דהשבי. שבי ו' השבי ה'. וזהו השבי. ומוזר ואומר ויכלו דהוא ענין אחד. אלא דאחלה אזיל ו' לה'. והוא יום השבי באלף שמיאלה בדרגא דיסוד. ואח"כ בזמן הגאולה דהוא עטרת היסוד כנ"ל יום השביעי ואז ויכלו השמים והארץ שנכללין באחד וזהו לשון ויכלו שנכללין כאי: ודא איהו כ"ל. ועליה אתמר וכל לבאם. ר"ל שמים וארץ וכל. (ר"ל זו"נ ויסוד). אלו ג' נכללין באי וגם לבאם. כמ"ם מאי לבאם תרי סמכי קאמר. דנקראין לבאות. א' דשמים וא' דארץ. מלאכים ויבראל כמ"ם למעלה. וז"ם לבאם. והן מעלה ומטה. וז"ם איהו בגלא ואיהי בהוד: וביה אתקריאו אלה אלהן שביעיות כד"א ויכל

ערבית לשבת

וַיְבָרֶךְ אֱלֹהִים אֶת־יוֹם הַשְּׁבִיעִי וַיְקַדֵּשׁ אֹתוֹ כִּי בוֹ שָׁבַת מִכָּל־מְלַאכְתּוֹ אֲשֶׁר־בָּרָא אֱלֹהִים לַעֲשׂוֹת׃

אלהינו

לקוטי הגר"א

תלקיש ביום השביעי ושבות ביום השביעי ויברך תלקיש את יום השביעי. כמ"ל ס"ה ג' תלת זמנין שביעי כו' דתכלילו בשבת. ולכן נקרתו על שמה והוא ז' בת כמ"ש: ויברך מסע' דברכה. הן ג"כ. דתכהן מתברכו מסס וכן יום השבת. והרי תתכלילן כל הע"ס בה: ויקדש לומו. מסע' דקדושה. ויסבות מסע' דיחוד. שזהו סוד השבת יחודא דכלהו והוא המנוחה. וכמ"ש ומלאן מנוחם תשה כו'. תל המנוחה כו'. וע' בר"פ נח ג"ט ב' ודא נייחא כו' כד"ה כי בו שבת כו': ודא ליהו ויכלו דתתכלילו בי' תלת תכהן דתיתין ברזא דשמא דע"ב. נותן טעם במה ויכלו חיסבן ע"ב כולל ג' תכהן דנאמר בכל מכל כל (הכל נכלל בלשון ויכלו) ואומר דכ"ה מתכהן כולל ע"ב כמ"ש דתיתין כו': (והן) כגוונא דא גדולה תהקרי חסד והוא רחיה לע"ב. בגין דליהו כללא דע"ב תיתין (גי' חסד) גבורה כללא דרי"ו לתתון דתיתין בשמא דע"ב (דהוה) ג"כ ע"ב תלת אהוה ברזא דתתיתין פרצה דהוה דינא. עד"ה ג"כ ע"ב כמ"ש דכליל מויעבור ה'. שהן ג' דרגין ע"ב רי"ו ס' והן כלילן על פניו. דפניס הוה וה"ו (שהוה עד"ה) וה"ו כולל ע"ב בר"ם וה"ו (תני והו) י"ג מכילין דרחמי. ולכן מפרש הקרא לתתריו י"ג מכילן דרחמי. ומביא רחי' שהרחמים שהיא עד"ה הוא מסע' דגדולה שהוא חסד שגא' וברחמים גדולים (לקבלך) וכמ"ש גדולים ודאי מסע' דחסד דליהו תהל הגדול. וכלא לתכליל בשביעית דליהי מלכות דזהו ויכלו יום השביעי. ונאמר בה ג' יום השביעי כנ"ל. דג' השביעי הן ג' תכהן. וה' כלילא עם כל חד וחד (תכ"ב ס"ו ח' ובביאורו שם):

ויכלו השמים והארץ וכל צבאם. ויכלו בגדיך תתכלילן כל תגדרין וכל ספירן. כל תגדרין דתיתין פקודין דעשה וכמ"ל ריש תל"ט דתיתין פטור כל רחס כו'. וכמו שהוא ביאורה כלל כל התגדרים [כמ"ל ל"ח ח' ותיהו ברית דכלילן ביה כל תגדרים דגופא]. כ"ה במלות. מלות מילה כלל כל המלות. ולכן נקרא ברית שכולל תרי"ג מלות: דביה תקדר קדשנו במלותיו וזוהו למיעבד כל פקודין. דתיהו כל. כליל כלא. ותיהו כלא. ומניה תלוי כלא. דלדיק עיקרו ע"ם הנהר כמ"ל. והנה הנהר הוא בג' מקומות. בדעת. מיני' תלוי כלא. כמ"ל ל"ח ח' שיח ליעורין דתליין מיני' כו'. וכו' הוא כלא. וביסוד הוא כליל כלא. וז"ס וביה תתעבידו כלל ופרט וכלל (ור"ל דעת ת"ם יסוד) (והוא) עמודא דתיהו סביל שמיא וארעא עליה. ובגין דא ויכלו כליל שמיא וארעא. ר"ל דכתיב ויכלו. לשון כולל השמים והארץ דכתיב בהריה. ומפרש כל ז' ספירות דבפרשה. שמים חג"ת. כי שמים חם ומים. ודא שמלא וימינא. שמים עמודא דתמלעיתא כליל תרווייהו. והארץ שכינתא תתאה. וכל לבתם נגח והוד. דתיתין לבא השמים והארץ. דלבתם קאי על שניהם (שמים וארץ) והן ג"ה כידוע דשני לבתות. ועמש"ל בתכ"ב. ויכלו כוללם בגין דתיהו כליל שבע ספירן דשבת דוד בשון להקב"ה. הה"ד לך ה' הגדולה והגבורה וגו'. ר"ל דכתיב שם כי כל כו' תלמא דכולל כולם. וכן כתיב כל בשמים ובארץ וכן כתן ויכלו השמים והארץ. דכוללם. ויכל תלקיש ביום השביעי דא חימא עילאה דתיהי תלקיש. בתר דכליל בי' שבע ספירן תתקריהו על שמיה כלהו שבתות שבע שבתות. ר"ל דעל שמיה נק' ז"ס שבע שבתות בתורה. ותמר זה לפרש ג' שביעי בג"ר. דג"כ נקראים על שמו כמ"ו. דלבתר כליל ביה תלת ספירן עלאין דכליל בחימא עלאה וקרא לון שביעי שביעי שביעי

ערבית לשבת

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ רְצֵה בִמְנוּחָתֵנוּ קַדְּשֵׁנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ וְתֵן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ שַׂבְּעֵנוּ מִטּוּבֶךָ וְשַׂמְּחֵנוּ בִּישׁוּעָתֶךָ וְטַהֵר לִבֵּנוּ לְעָבְדְּךָ בֶּאֱמֶת וְהַנְחִילֵנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ בְּאַהֲבָה וּבְרָצוֹן שַׁבַּת קָדְשֶׁךָ וְיָנוּחוּ בָהּ יִשְׂרָאֵל מְקַדְּשֵׁי שְׁמֶךָ. בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה מְקַדֵּשׁ הַשַּׁבָּת:

רְצֵה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ בְּעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל וּבִתְפִלָּתָם. וְהָשֵׁב אֶת הָעֲבוֹדָה לִדְבִיר בֵּיתֶךָ וְאִשֵּׁי יִשְׂרָאֵל וּתְפִלָּתָם בְּאַהֲבָה תְּקַבֵּל בְּרָצוֹן וּתְהִי לְרָצוֹן תָּמִיד עֲבוֹדַת יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ:

אלהינו

לקוטי הגר"א

על שמיה. הה"ד ויכל מלקיש ביום השביעי הא חד דכליל ביה. ויש"ש ביום השביעי הא תניינא. ויברך מלקיש את יום השביעי הא חלת לאתכללא בעשר ספירן (תי' מ"ז פ"ו ב' פ"ז ח'):

ברא אתרמיז בגדיק דביה גלגול יסוד. ר"ל דביה גלגול דמיש"ש ע"ב כמנין ויכלו דהוא ביסוד כמ"ל תכ"ב עש"ב. ובי' נת כמ"ו שהוא שבת כי בו שבת כו'. ותמן יו"ד דאתגלגל ביה ונח ביה מכל גלגולין דאתגלגל. ר"ל כי ד' ליסוד הוא נפש דל"ל מגרמה כלום. ס"ו הוא הרוח [דהתפוללות הרוח הוא בס"ו. שראית התפוללם הרוח הוא בע"ב נפש. כמנין נפש שבעים וב' לאבהן בידוע. והנה הוא ס"ו נפש כמ"ש כל הנפש כו'. והן ס"ו דיעקב ויוסף. ושם הן ג' דאבהן מרכבתא עלאה דאג"ת שהן דיעקב. וג' דיוסף ובניו שהן מרכבת המשנה כו'. ואלו שם הן בדעת ו' הנהר כו' והן שם ע"ב כלל ופרט וכלל כו'. שם בדעת וכן ביסוד ושמש בת"ת] יו"ד הוא נשמתא. וכד מלי בו הנשמה אז לא יצטרך לבא בגלגול כמ"ש ואתה תנוח ותעמוד כו' והוא בחות בריה דבי', שהוא יו"ד. וז"ש ובנין דא ויכל מלקיש ביום השביעי מלאכתו אשר עשה. והוא יו"ד ע"ג ואיו דהוא ז' יום השבת (תס"ט ק"ג ע"ב):

ויכלו הוא שבת יום השביעי. וזהו ויכלו דכליל השמים והארץ וכל צבאם. ועלה אמרו בפו ונגע לקראת שבת מלכתא (תז"ח פ"ט ג'):

ו"ק שלו הן ע"ס כי עשרה מאמרות נכללין בו' ימים. ואח"כ בתין לו ג"ר ג' מלקיש דויכולו. שהן ג"ר. ביום הז'. וזה מ"ה (ר"ל י' מאמרות ול"ב ו"ג מלקיש) והג"ר כוללות כל הת"ס כו'. וכנגד ל"ב נתיבות (ל"ב אלהים דמעשה ברא"ש) עם השלשה. שהן ל"ה אלהים. ים בויכולו ל"ה תיבות. שהן ל"ב תיבות (ס"ח נתיבות) וג' אלהים. וכנגד עשרה מאמרות ים בו ג"כ עשרה מאמרות. ויכלו. ויכל. עשה. ויברך. ויקדש. שבת. ברא. לעשות כו'. וז"ש שמות השבת [כ"ב. ר"ל אהי"ה יה"ו שהם בגי' מ"ב שמות המרגלא בידוע] שבמ"ב נברא העולם. ובשבת נשלם עוד ג' שהם ג"ר. ולכן שם ג' אלהים להשלים המ"ה. וג' יום השביעי להשלים ע"ס. שלא היו רק ו' ימים. ועוד ו' לילות שהן ח'. שבה הכל לאחד (פי' שכל הו' לילות נחשבים לאחד) הן ז'. ונשלם שמא מפרש ביו"ד תותיות ומספרם מ"ה (ביאורו לספר יצירה פ"ח מ"ב לופן ג'):

ע' מ"ש בליקוט ממשלי ח' פ' ה' הובא לקמן בעה"י בתפלת מנחה דשבת טעם מה שאומרים בליל שבת ויניחו בה ובשחרית בו ובמנחה בש:

כר"ח וכחוה"מ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ. יַעֲלֶה וְיָבֹא וְיַגִּיעַ וְיֵרָאֶה וְיֵרָצֶה וְיִשָּׁמַע וְיִפָּקֵד וְיִזָּכֵר זִכְרוֹנֵנוּ וּפִקְדוֹנֵנוּ וְזִכְרוֹן אֲבוֹתֵינוּ. וְזִכְרוֹן מָשִׁיחַ בֶּן דָּוִד עַבְדֶּךָ. וְזִכְרוֹן יְרוּשָׁלַיִם עִיר קָדְשֶׁךָ. וְזִכְרוֹן כָּל־עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל לְפָנֶיךָ. לִפְלֵטָה לְטוֹבָה לְחֵן וּלְחֶסֶד וּלְרַחֲמִים לְחַיִּים וּלְשָׁלוֹם בְּיוֹם

לר"ח רֹאשׁ הַחֹדֶשׁ | לפסח חַג הַמַּצּוֹת | לסוכות חַג הַסֻּכּוֹת

הַזֶּה זָכְרֵנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ בּוֹ לְטוֹבָה וּפָקְדֵנוּ בוֹ לִבְרָכָה וְהוֹשִׁיעֵנוּ בוֹ לְחַיִּים. וּבִדְבַר יְשׁוּעָה וְרַחֲמִים חוּס וְחָנֵּנוּ. וְרַחֵם עָלֵינוּ וְהוֹשִׁיעֵנוּ. כִּי אֵלֶיךָ עֵינֵינוּ כִּי אֵל מֶלֶךְ חַנּוּן וְרַחוּם אָתָּה:

וְתֶחֱזֶינָה עֵינֵינוּ בְּשׁוּבְךָ לְצִיּוֹן בְּרַחֲמִים. בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה הַמַּחֲזִיר שְׁכִינָתוֹ לְצִיּוֹן:

מוֹדִים אֲנַחְנוּ לָךְ שָׁאַתָּה הוּא יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ לְעוֹלָם וָעֶד צוּר חַיֵּינוּ מָגֵן יִשְׁעֵנוּ. אַתָּה הוּא לְדוֹר וָדוֹר נוֹדֶה לְךָ וּנְסַפֵּר תְּהִלָּתֶךָ עַל חַיֵּינוּ הַמְּסוּרִים בְּיָדֶךָ וְעַל נִשְׁמוֹתֵינוּ הַפְּקוּדוֹת לָךְ וְעַל נִסֶּיךָ שֶׁבְּכָל־יוֹם עִמָּנוּ וְעַל נִפְלְאוֹתֶיךָ וְטוֹבוֹתֶיךָ שֶׁבְּכָל־עֵת עֶרֶב וָבֹקֶר וְצָהֳרָיִם. הַטּוֹב כִּי לֹא־כָלוּ רַחֲמֶיךָ וְהַמְרַחֵם כִּי לֹא־תַמּוּ חֲסָדֶיךָ מֵעוֹלָם קִוִּינוּ לָךְ:

כחנוכה וכפורים למוקפין תומרים כאן על הנסים.

וְעַל־כֻּלָּם יִתְבָּרַךְ וְיִתְרוֹמַם שִׁמְךָ מַלְכֵּנוּ תָּמִיד לְעוֹלָם וָעֶד:

בעשי"ת וּכְתוֹב לְחַיִּים טוֹבִים כָּל־בְּנֵי בְרִיתֶךָ:

וְכֹל הַחַיִּים יוֹדוּךָ סֶלָה וִיהַלְלוּ אֶת־שִׁמְךָ בֶּאֱמֶת הָאֵל יְשׁוּעָתֵנוּ וְעֶזְרָתֵנוּ סֶלָה. בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה הַטּוֹב שִׁמְךָ וּלְךָ נָאֶה לְהוֹדוֹת

שָׁלוֹם רָב עַל־יִשְׂרָאֵל עַמְּךָ תָּשִׂים לְעוֹלָם כִּי אַתָּה הוּא מֶלֶךְ אָדוֹן לְכָל־הַשָּׁלוֹם וְטוֹב בְּעֵינֶיךָ לְבָרֵךְ אֶת־עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל בְּכָל־עֵת וּבְכָל שָׁעָה בִּשְׁלוֹמֶךָ:

בעשי"ת בְּסֵפֶר חַיִּים בְּרָכָה וְשָׁלוֹם וּפַרְנָסָה טוֹבָה נִזָּכֵר וְנִכָּתֵב לְפָנֶיךָ אֲנַחְנוּ וְכָל עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל לְחַיִּים טוֹבִים וּלְשָׁלוֹם:

בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה הַמְבָרֵךְ אֶת־עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בַּשָּׁלוֹם:

ערבית לשבת

אֱלֹהַי נְצוֹר לְשׁוֹנִי מֵרָע וּשְׂפָתַי מִדַּבֵּר מִרְמָה וְלִמְקַלְלַי נַפְשִׁי תִדֹּם וְנַפְשִׁי כֶּעָפָר לַכֹּל תִּהְיֶה פְּתַח לִבִּי בְּתוֹרָתֶךָ וּבְמִצְוֹתֶיךָ תִּרְדּוֹף נַפְשִׁי וְכֹל הַחוֹשְׁבִים עָלַי רָעָה מְהֵרָה הָפֵר עֲצָתָם וְקַלְקֵל מַחֲשַׁבְתָּם. עֲשֵׂה לְמַעַן שְׁמֶךָ עֲשֵׂה לְמַעַן יְמִינֶךָ עֲשֵׂה לְמַעַן קְדוּשָּׁתֶךָ עֲשֵׂה לְמַעַן תּוֹרָתֶךָ לְמַעַן יֵחָלְצוּן יְדִידֶיךָ הוֹשִׁיעָה יְמִינְךָ וַעֲנֵנִי: יִהְיוּ לְרָצוֹן אִמְרֵי פִי וְהֶגְיוֹן לִבִּי לְפָנֶיךָ יְהוָה צוּרִי וְגוֹאֲלִי. עֹשֶׂה שָׁלוֹם בִּמְרוֹמָיו הוּא יַעֲשֶׂה שָׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל וְאִמְרוּ אָמֵן: יְהִי רָצוֹן לְפָנֶיךָ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שֶׁיִּבָּנֶה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ וְתֵן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ:

אין החזן מחזיר התפלה לכל חומר ברכה מעין שבע וחומר תחלה ויכולו בקול רם והקהל עונים עמו. ברכה מעין ז' חומרין גם בשבת שחר י"ט וכן בי"ט שחל להיות בשבת (חוץ מליל ראשון דפסח). ואין מזכירין גם של י"ט. בבית מתנים ואומרים אין חומרים אותה ולא בכל מקום מתפללין בלחש:

חש"ץ בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ אֱלֹהֵי אַבְרָהָם אֱלֹהֵי יִצְחָק וֵאלֹהֵי יַעֲקֹב הָאֵל הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא אֵל עֶלְיוֹן קֹנֵה שָׁמַיִם וָאָרֶץ:

גם מנן לכות יאמר הש"ץ ולא הקהל:

מָגֵן אָבוֹת בִּדְבָרוֹ מְחַיֵּה מֵתִים בְּמַאֲמָרוֹ הָאֵל (בעשי"ת הַמֶּלֶךְ) הַקָּדוֹשׁ שֶׁאֵין כָּמוֹהוּ הַמֵּנִיחַ לְעַמּוֹ בְּיוֹם שַׁבַּת קָדְשׁוֹ כִּי בָם רָצָה לְהָנִיחַ לָהֶם לְפָנָיו נַעֲבוֹד בְּיִרְאָה וָפַחַד וְנוֹדֶה לִשְׁמוֹ בְּכָל־יוֹם תָּמִיד מֵעֵין הַבְּרָכוֹת אֵל הַהוֹדָאוֹת אֲדוֹן הַשָּׁלוֹם מְקַדֵּשׁ הַשַּׁבָּת וּמְבָרֵךְ שְׁבִיעִי וּמֵנִיחַ בִּקְדֻשָּׁה לְעַם מְדֻשְּׁנֵי עוֹנֶג זֵכֶר לְמַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית:

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ רְצֵה בִמְנוּחָתֵנוּ קַדְּשֵׁנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ וְתֵן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ שַׂבְּעֵנוּ מִטּוּבֶךָ וְשַׂמְּחֵנוּ בִּישׁוּעָתֶךָ וְטַהֵר לִבֵּנוּ לְעָבְדְּךָ בֶּאֱמֶת וְהַנְחִילֵנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ בְּאַהֲבָה וּבְרָצוֹן שַׁבַּת קָדְשֶׁךָ. וְיָנוּחוּ בָהּ יִשְׂרָאֵל מְקַדְּשֵׁי שְׁמֶךָ. בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה מְקַדֵּשׁ הַשַּׁבָּת:

הש"ץ מקדש בביה"כ בשבתות וי"ט חוץ מליל ח' וכ' של פסח. ואומרים עלינו. ק"י.

מנהג של ירושלים בליל שבתות וי"ט לאחר התפלה לו בכניסה לבית. וגם הכנים הגדולים מקבלים ברכה מאבותיהם וכן הוא. והמברכים (לאחד האבות ולאחד הנכנים) מניחים יד לאחד על המתברך (ממעתי בשם הגר"ש בוסאר לברך בב' ידים לבד מכהן) ואומרים

יְשִׂימְךָ אֱלֹהִים כְּאֶפְרַיִם וְכִמְנַשֶּׁה

ואומרים ברכת כהנים יברכך וגו'. וכל אחד יוכל להוסיף ברכה משלו כפי לאות לשונו.

תיכף נביחתו לכיתו יומר .

שָׁלוֹם עֲלֵיכֶם מַלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת מַלְאֲכֵי עֶלְיוֹן מִמֶּלֶךְ
מַלְכֵי הַמְּלָכִים הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא : ג״פ

בּוֹאֲכֶם לְשָׁלוֹם מַלְאֲכֵי הַשָּׁלוֹם מַלְאֲכֵי עֶלְיוֹן מִמֶּלֶךְ
מַלְכֵי הַמְּלָכִים הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא : ג״פ

בָּרְכוּנִי *) לְשָׁלוֹם מַלְאֲכֵי הַשָּׁלוֹם מַלְאֲכֵי עֶלְיוֹן מִמֶּלֶךְ
מַלְכֵי הַמְּלָכִים הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא : ג״פ

(צֵאתְכֶם לְשָׁלוֹם מַלְאֲכֵי הַשָּׁלוֹם מַלְאֲכֵי עֶלְיוֹן מִמֶּלֶךְ
מַלְכֵי הַמְּלָכִים הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא) : ג״פ

כִּי מַלְאָכָיו יְצַוֶּה לָךְ לִשְׁמָרְךָ בְּכָל דְּרָכֶיךָ :
יְיָ יִשְׁמָר צֵאתְךָ וּבוֹאֶךָ מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם :

וחת״כ יומר זה :

אֵשֶׁת חַיִל מִי יִמְצָא וְרָחֹק מִפְּנִינִים מִכְרָהּ : בָּטַח בָּהּ לֵב בַּעְלָהּ
וְשָׁלָל לֹא יֶחְסָר : גְּמָלַתְהוּ טוֹב וְלֹא־רָע כֹּל יְמֵי חַיֶּיהָ : דָּרְשָׁה צֶמֶר
וּפִשְׁתִּים וַתַּעַשׂ בְּחֵפֶץ כַּפֶּיהָ : הָיְתָה כָּאֳנִיוֹת סוֹחֵר מִמֶּרְחָק תָּבִיא
לַחְמָהּ : וַתָּקָם בְּעוֹד לַיְלָה וַתִּתֵּן טֶרֶף לְבֵיתָהּ וְחֹק לְנַעֲרֹתֶיהָ : זָמְמָה
שָׂדֶה וַתִּקָּחֵהוּ מִפְּרִי כַפֶּיהָ נָטְעָה כָּרֶם : חָגְרָה בְעוֹז מָתְנֶיהָ וַתְּאַמֵּץ
זְרוֹעֹתֶיהָ : טָעֲמָה כִּי־טוֹב סַחְרָהּ לֹא־יִכְבֶּה בַלַּיְלָה נֵרָהּ : יָדֶיהָ שִׁלְּחָה
בַכִּישׁוֹר וְכַפֶּיהָ תָּמְכוּ פָלֶךְ : כַּפָּהּ פָּרְשָׂה לֶעָנִי וְיָדֶיהָ שִׁלְּחָה לָאֶבְיוֹן :
לֹא־תִירָא לְבֵיתָהּ מִשָּׁלֶג כִּי כָל־בֵּיתָהּ לָבֻשׁ שָׁנִים : מַרְבַדִּים עָשְׂתָה־
לָּהּ שֵׁשׁ וְאַרְגָּמָן לְבוּשָׁהּ : נוֹדָע בַּשְּׁעָרִים בַּעְלָהּ בְּשִׁבְתּוֹ עִם־זִקְנֵי־
אָרֶץ : סָדִין עָשְׂתָה וַתִּמְכֹּר וַחֲגוֹר נָתְנָה לַכְּנַעֲנִי : עֹז־וְהָדָר לְבוּשָׁהּ
וַתִּשְׂחַק לְיוֹם אַחֲרוֹן : פִּיהָ פָּתְחָה בְחָכְמָה וְתוֹרַת חֶסֶד עַל־לְשׁוֹנָהּ :
צוֹפִיָּה הֲלִיכוֹת בֵּיתָהּ וְלֶחֶם עַצְלוּת לֹא תֹאכֵל : קָמוּ בָנֶיהָ וַיְאַשְּׁרוּהָ
בַּעְלָהּ וַיְהַלְלָהּ : רַבּוֹת בָּנוֹת עָשׂוּ חַיִל וְאַתְּ עָלִית עַל־כֻּלָּנָה : שֶׁקֶר

החן

*) ראיתי בשם הגר״ח שקרא תגר איך מבקשים בקשה ממלאכים . אבל נראה ששמע השומע וטעה כי נראה שרבריו ז״ל הוא על פזמון מלאכי רחמים . אבל כאן אין זה בקשה אלא שאנו אומרים שהם מצווים ממלך מלכי המלכים לברך אותנו וכן יעשו כמבואר בש״ס שבת קי״ט ע״ב :

ערבית לשבת

חֵן וְהֶבֶל הַיְפִי אִשָּׁה יִרְאַת יְהוָה הִיא תִתְהַלָּל: תְּנוּ־לָהּ מִפְּרִי יָדֶיהָ
וִיהַלְלוּהָ בַשְּׁעָרִים מַעֲשֶׂיהָ:

סדר קידוש

מצות עשה לקדש על היין בכניסת ש"ק. גם הנשים חייבות בקידוש היום ומוציאות את האנשים בשעת הדחק. וקטן חיוב מוציא חותן. ואסור לעשות כלום קודם שיקדש אפילו מים. צריך שתהיה מפה על השולחן תחת הפת ומפה אחרת פרוסה על גביו. לכתחלה צריך שיהי' הפת קודש קידוש על מקום אחר. ואחר הקידוש מכיחין הפת של השלחן. מוציאין הכוס ואומרים פרשת ויכולו ואומרים מתחלה כלחם ויהי ערב ויהי בקר כדי שלא נחלק פסוק לשנים דכל פסוקא דלא פסקי' מרע"ה אנן לא פסקינן. ומתחילין בקול יום הששי ומ"מ צריך להפסיק מעט בין יום הששי לויכולו כדי להכיר שאינו פסוק אחד שאין רשאין לעשות משני פסוקים פסוק אחד. וקודם קידוש יאמר זה:

הריני מוכן ומזומן לקיים מצות עשה לקדש על היין כדכתיב זכור ושמור זכרהו על היין.

כלחם ויהי ערב ויהי בקר

יוֹם הַשִּׁשִּׁי: וַיְכֻלּוּ הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ וְכָל־צְבָאָם: וַיְכַל אֱלֹהִים בַּיּוֹם
הַשְּׁבִיעִי מְלַאכְתּוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה וַיִּשְׁבֹּת בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מִכָּל־מְלַאכְתּוֹ
אֲשֶׁר עָשָׂה: וַיְבָרֶךְ אֱלֹהִים אֶת־יוֹם הַשְּׁבִיעִי וַיְקַדֵּשׁ אֹתוֹ כִּי בוֹ שָׁבַת
מִכָּל־מְלַאכְתּוֹ אֲשֶׁר־בָּרָא אֱלֹהִים לַעֲשׂוֹת:

בריך

לקוטי הגר"א

יום הששי חוסכנו מילוי חדני (תרע"ח) שנתמלאת שפע ברכה ומשפעת לששת ימי המעשה: וז"ל טולס משפעת בה. הוא חוסכן שבת. (פי' ח"ל ותרע"ח): ויכלו הוא ט"ב שבה. כי תכלית ששת ימי המעשה הוא שבת. וקלרו לפי פחסד שבה מע"ב שבה. השמים והארץ בחינת הוי"ה ואדנ"י. ובחוסכנם הוי"ה ומילוי חדני הם חוסכן השמים והארץ (כי הוי"ה ותרע"ח גי' תרל"ז כמס' השמים והארץ) כי מלא כל הארץ כבודו. לכן נחשב חדני במילואו: וכל לבאם הם ט"ס שנכללין ביה"ו וחוסכנן ע"כ ס"ג מ"ה (שולחן מג' לוחיות יה"ו) הוא ק"פ בכללן. ובפרטן ט"ס חוסכן וכל לבאם (גי' קפ"ט כמנין ע"כ ס"ג מ"ה עם ט"ס) (אד"ה החדש ברחשית ב' בליקוט):

שבינה טילחה ותחלה עלייהו לחמר חת שבחותי תשמרו וי'. ולריך לברכה לון ולקדם לון לב' בבחות הנ"ל. ולכן ברכה וקדום ביום ובלילה. וביום נקרא קידושא רבא מלך רב. ולריך לקדם לון בקדום על היין בשבתין חיכין דקדום וויכלו. ל"ה מימינא ול"ה משמחלא תנ"י וה"ו דוו"ל. והברכה וקידום הוא לחמשכא נהירו דחו"ח [נ"ב הנ"ה בכי"ק

שער נפתלי

מ"ש רבינו בשבעין תיבות דקידוש שהן ל"ה ביום הששי ול"ה בברכה, אע"ג דאיכא יותר לא איכפת לן כמ"ש רבינו בב"מ כי מה שיש יותר מהרמז לא איכפת לן כמ"ש הרא"ש בראש השנה בענין מלכיות וי', ולכן א"צ למחוק הגי' שלנו כי בנו בחרת: ועוד נ"ל כי גם בברכה לפי נוסח שלנו מדוקדק המספר ל"ה. כי ושבת קדשך באהבה וברצון הנחלתנו לא נחשב במספר. מפני שאיננו מעיקר הברכה. רק מעין חתימה סמוך לחתימה. וכ"ה בפסחים ק"ד לענין ז' הבדלות דלא חשיב במספר מה שהוא מעין חתימה ע"ש, ונגד ה' תיבות אלו נכנס במספר אלו התיבות כי בנו בחרת ואותנו קדשת מכל העמים. והם ג"פ ה' תיבות כי תיבת כי בנו הוא במקף וכן מכל העמים ודוק: ומ"ש אנ"י והי"ו דוו"נ, ר"ל כי הע"ב שמות הם

סברי מרנן ורבנן ורבותי

בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם בּוֹרֵא פְּרִי הַגָּפֶן:

בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְרָצָה בָּנוּ וְשַׁבַּת קָדְשׁוֹ בְּאַהֲבָה וּבְרָצוֹן הִנְחִילָנוּ זִכָּרוֹן לְמַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית תְּחִלָּה לְמִקְרָאֵי קֹדֶשׁ זֵכֶר לִיצִיאַת מִצְרָיִם כִּי־בָנוּ בָחַרְתָּ וְאוֹתָנוּ קִדַּשְׁתָּ מִכָּל־הָעַמִּים וְשַׁבַּת קָדְשְׁךָ בְּאַהֲבָה וּבְרָצוֹן הִנְחַלְתָּנוּ. בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה מְקַדֵּשׁ הַשַּׁבָּת:

ויסתה מיושב. בכהחר"י. נריך להסחיר בכוס של קידוש מעט יין ולהניחו על השולחן עד סעודה של סחרית.

לקוטי הגר"א

בכי"ק. סהן ברכה וקדושה. ברכה חכמה נחים כו'. קדושה כו'] ע"ב ס"ג. דעתה קל"ה. ודעתה הוא י"ה דב' הג"ל. סהן בר"ת יוסף הששי והן חושבן ע': כחושבן יין. והוא נקודות דחלקים שהם היין לכך הוא ג' יודין ונון. וכוס הוא חלקים בעלמו. ויין המשמח הוא הוי"ה בניקוד חלקים (ביאורו לתיקון כ"ד ס"ח ח' בר"ת דקידוש ובד"ה כחושבן): **ויכלו** דחיכו נדיק חיסו כליל שבע ספירן דשבח דוד בהון לקב"ה. הה"ד לך ה' הגדולה והגבורה וגו'. דכתיב שם כי כל (בשמים ובארץ) חלמא (דהלדיק שנק' כל) כולל כולם. ובגין דא אתקרי יוסף השביעי כלל שבע. וסלקין לשבעין תיבין דקדוש ויכלו כו'. דליח ספירה דלא אתכללת בעשר כל חדא בממלה דילה. אבל ממלה דלדיק יוסף השביעי היה אתקריאו כל ספירן שביעיות. שבעין תיבין חימן בקדוש ויכלו וזכור ושמור הא שבעין ותרין כחושבן ויכלו. ר"ל דזהו שבעין תיבין דקדוש ויכלו דהוא כולל כל ז"ס. דכל ספי' כולל עשר. וזכור ושמור. דקידוש ויכלו הן ב' דז"ל זכור ושמור. וכן שבעין תיבין בז"ס בשמים וארץ. (תמ"ז פ"ז ח'):

שער נפתלי

הם ל"ו מוה"ו עד אני ול"ו מאני עד סוף נמצא לבד משם אני יש אצלו ל"ה שמות, וכן אצל שם וה"ו והם שני חלקים של וי"ג, כי אני הוא נוק' כידוע, וה"ו דכורא. ומ"ש לכך הן ב' יודין ונון, ר"ל כמו הנקודות דאלהים שהן חמש נקידות שוא סגול תחת אות א' דאלהים, ולכן הן ג' ביחד, ואח"כ ב' יודין כמו שתי נקודות על שני אותיות ל' ה':

סדר השלחן

אחר הקידוש יעול ידיו ומברך על נטילת ידים ואח"כ מברך על לחם משנה

בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם הַמּוֹצִיא לֶחֶם מִן־הָאָרֶץ:

בשבת ויו"ט נוהגין על שתי כברות וחותכין שתיהם לקיים מארז"ל בפע אכילה שירותא. ומלוה לבצוע פרוסה גדולה שתספיק לכל הסעודה.

לקוטי הגר"א

שבת לריך לתקנה בי' פתורה בחרבע רגלין כנוכח דפתורה לטילה דהוא שכינתה כמ"ש למטה פתורה דקוב"ה דא שכינתא. ואיהי בד' רגלין שהן ד' רגלין דכורסייה

וכמ"ם למטה פתורה חיסי סמכת (על תרבעה סמכין דחיסי כגוונא דגופא דסמכין לה דרועין ושוקין דחימון תרבע) והן ד' רגלי המרכבה בחבהן ודור. וכן בד' דגליס כו'. וזהו (זה השלחן) תאכר לפני ה'. דהוה שכינתא. שהיא לפני ה'. ואמר זה שהוא י"ב פרקין די בד' סמכין כמ"ם למטה: ועלה תאמר תערך לפני שלחן. ר"ל בפתורה דלעילא דזכי בעוה"ב בשכינתא והוא בהיכל הרחמן מז' היכלות כמ"ש במזמור. וגבר שם קיימת ס"ת וממתין לה נדחה נשמה מהיכל הרחמן כמ"ש בפ' פקודי רמ"ה ב'. וזהו נגד עוברי: פתורא דקיב"ה דא שכינתא חיסי מסטרא דלפון דחיסו גבורה. ר"ל כמ"ש ברים פ' ברחמים דחשך תפיק לילה. (ר"ל גבורה שנק' חשך תפיק לילה שהיא מל' שנק' לילה) והיא דינא. ומטרה חימת עילאה. ומטה עד"ת. וכמ"ש בשמ"ב. וז"ש ובגין דא תקיעו מחי מתניתין שלחן בלפון וגר דליק לימינא. כגוונא דלעילא דאתמר ביה מטרה בדרום. מטה בחמלעיתא מסט' דעד"ת: ואח"כ מפרש (בתיקונים) הכל בשכינתא תתאה דכלילא מג' חבהן. וז"ש ת"ח שכינתא אתקריאת פתורא מסטרא דשמאלא. ומגרתא מסטרא דימינא. ומטה מתוקעת מסטרא דעד"ת כו'. פתורא חיסו סמכת על תרבעה סמכין דחיסו כגוונא דגופא דסמכין ליה דרועין ושוקין דחימון תרבע. ולריך שיה נהמין מהאי סטרא ושיה נהמין מהאי סטרא ורזא דמלה זה השלחן תאכר לפני ה'. זה בחוסבן ו' ו' דחימון שיה פרקין דתרין דרועין ושיה פרקין דתרין שוקין. דהא שכינתא אתעבידת גופא למלכא בכל תיקונא דילה. (ר"ל) דת"ת הוא ו' כולל ב' דרועין שיה פרקין. וכן לדיק ו' כולל ב' שוקין שוקיו עמודי שם עמודים על שם. וכמ"ש בא"ל קמ"ג תחנת כתיב ולדיק כו' וכן בהרבה מקומות. וכן בעד"ת. וז"ש בחוסבן ו' ו' דהן בעד"ת ולדיק. דהן כלולין כל הו"ק. וז"ש דהא שכינתא אתעבידת כו' דחיסו גופא דמלכא בשיה תקונין דחימון ו"ק כמ"ל ס"ג ב' ומסט' דגופא אתקרי כו'. אבל בר"מ פ' פנחס אמר דא"ל אלא תרין לחמין בכל סעודה כדברי הגמ'. ואמר (שם) דהן שיה בחתגלייא ושיה בחתכסיא. וי"ל שגם כאן מיירי כה"ג. דוא"ו דעד"ת שהן דאג"ת הן גווני שתימין דלא אתגליין. ודגה"י הן דשכינתא דאתגליין. ופן בפתורא דשבת. וז"ש כאן שיה מהאי סטרא יש לפרש על שלחן דבהמ"ק ב' המערכות: ולדיק לאחבא להאי פתורא אוכייתא דחיסו קב"ה. דפתורא חיסי שכינתא: (תמ"ז פ"ז ח'):

טוב לומר זה בתוך הסעודה.

זכור את יום השבת לקדשו. רבי יצחק פתח ואמר כתיב ויברך אלהים את יום השביעי וכתיב בשן ששת ימים תלקטוהו וביום השביעי שבת לא יהיה בו כיון דלא משתכח ביה מזונא מה ברכתא אשתכח ביה אלא הכי תאנא כל ברכאן דלעילא ותתא ביומא שביעאה תליין ותאנא אמאי לא אשתכח מנא ביומא שביעאה משום דההוא יומא מתברכאן מניה כל שתא יומין עילאין וכל חד וחד יהיב מזוניה לתתא כל חד וחד ביומיה מההוא ברכה דמתברכאן ביומא שביעאה ובגיני כך מאן דאיהו בדרגא דמהימנותא בעי לסדרא פתורא ולאתקנא סעודתא בליליא דשבתא בגין דיתברך פתוריה כל אינון שתא יומין דהא בההוא זמנא אזדמן ברכה לאתברכא כל שתא יומין דשבתא וברכתא לא אשתכח בפתורא ריקניא ועל כך בעי לסדרא פתוריה בליליא דשבתא בהמא ובמזוני רבי יצחק אמר אפי' ביומא דשבתא נמי רבי יהודה אמר בעי לאתענגא בהאי יומא ולמיכל תלת סעודתא בשבתא בגין דישתכח שבעא וענוגא בהאי יומא בעלמא: ר' אבא אמר לאזדווגא באינון יומין דלעילא ומתברכאן מהאי יומא והאי יומא מליא רישיה דזעיר אנפין מטלא דנחית מעתיקא קדישא סתימא דכולא ואטיל לחקלא דתפוחין קדישין תלת זמנין מכר עייל שבתא בגין דיתברכון כולהו כחדא ועל דא בעי בר נש לאתענגא תלת זמנין אלין דהא בהא

תליא מהימנותא דלעילא בעתיקא קדישא ובזעיר אנפין ובחקלא דתפוחין ובעי בר נש לאתענגא בהו ולמחדי בהו ומאן דגרע סעודתא מנייהו אחזי פגימותא לעילא ועונשיה דההוא בר נש סני בגיני כך בעי לסדרא פתוריה תלת זמני מכד עייל שבתא ולא ישתכח פתוריה ריקניא והשרי ברכתא עליה כל שאר יומי דשבתא ובהאי מלה אחזי והלי מהימנותא לעילא. רבי שמעון אומר האי מאן דאשלים תלת סעודתי בשבתא קלא נפיק ומכרזא עליה או התענג על יהוה דא סעודתא חדא לקבל עתיקא קדישא דכל קדישין והרכבתיך על במתי ארץ דא סעודתא תנינא לקבל חקלא דתפוחין קדישין והאכלתיך נחלת יעקב אביך דא הוא שלימו דאשתלים בזעיר אנפין ולקבליהו בעי לאשלמא סעודתיה ובעי לאתענגא בכולהו סעודתי ולמחדי בכל חד וחד מנייהו. משום דאיהו מהימנותא שלימתא ובגין כך שבתא אתיקר מכל שאר זמנין וחגין משום דכולא ביה אשתכח ולא אשתכח הכי בכולהו זמני וחגי. אמר רבי חייא בגין כך משום דאשתכח כולא ביה אדכר תלת זמנין דכתיב ויכל אלהים ביום השביעי וישבות ביום השביעי ויברך אלהים את יום השביעי. רבי אבא (נ"א רב המטונא סבא) כד הוה יתיב בסעודת' דשבת' הוי חדי בכל חד וחד והוה אמר דא היא סעודתא קדישא דעתיק' קדיש' סתימא דכולא. בסעודתא אחרא הוה אמר דא היא סעודתא דקודשא בריך הוא וכן בכולהו סעודתי והוה חדי בכל חד וחד. כד הוה אשלים סעודתא אמר הכי אשלימו סעודתא דמהימנותא. ר"ש כד הוה אתי לסעודתא הוה אמר הכי אתקינו סעודתא דמהימנותא עילאה אתקינו סעודתיה דמלכא והוי יתיב וחדי כד אשלים סעודתא תליתאה הוו מכריזי עליה או תתענג על ה' והרכבתיך על במתי ארץ והאכלתיך נחלת יעקב אביך אמר רבי אלעזר לאבוי אילין סעודתי היך מתתקנן אמר ליה ליליא דשבתא כתיב ביה והרכבתיך על במתי ארץ ביה בליליא מתברכא מטרוניתא וכלהו חקל תפוחין ומתברכא פתוריה דבר נש ונשמתא אתוספת וההוא ליליא חדוה דמטרוניתא הוי ובעי בר נש למחדי בחדותא ולמיכל סעודתא דמטרוניתא:

ועיין בספר הזוהר פרשת פקודי עמוד קכ"ג וסס מבואר סודו ועוד מזה בפ' יתרו עמוד רכ"ו קכ"ח:

אַתְקִינוּ סְעוּדְתָא דְמַהֵימְנוּתָא שְׁלִימְתָא חֶדְוְתָא דְמַלְכָּא קַדִּישָׁא:
אַתְקִינוּ סְעוּדְתָא דְמַלְכָּא דָּא הִיא סְעוּדְתָא דַּחֲקַל תַּפּוּחִין קַדִּישִׁין
וְזֵעִיר אַנְפִּין וְעַתִּיקָא קַדִּישָׁא אַתְיָין לְסַעֲדָא בַּהֲדָהּ:

אֲמַר בְּשָׁבְחִין. לְמֵיעַל גּוֹ פִּתְחִין. דְּבַחֲקַל תַּפּוּחִין דְּאִנּוּן קַדִּישִׁין:
נְ זַמִּין לָהּ הַשְׁתָּא. בִּפְתוֹרָא חַדְתָּא. וּבְמָנְרְתָא טַבְתָּא. דְּנַהֲרָא עַל רֵישִׁין:
יְ מִינָא וּשְׂמָאלָא. וּבֵינַיְהוּ כַּלָּה. בְּקִישׁוּטִין אַזְלָא. וּמָאנִין וּלְבוּשִׁין:
יְ חַבֵּק לָהּ בַּעְלָהּ. וּבִיסוֹדָא דִילָהּ. דְּעָבִיד נַיְחָא לָהּ. יְהָא כַּתִּישׁ כַּתִּישִׁין:
צְוָחִין אַף עַקְתִין. בְּטַלִּין וּשְׁבִיתִין. בְּרַם אַנְפִּין חַדְתִּין. וְרוּחִין עִם נַפְשִׁין:
חֲדוּ סַגִּי יַתֵּי. וְעַל חֲדָא תַּרְתֵּי. נְהוֹרָא לָהּ יְמֵטֵי. וּבִרְכָאן דְּנַפְשִׁין:
קְרִיבוּ שׁוּשְׁבִינִין. עֲבִידוּ תִיקוּנִין. לְאַפְּשָׁא זִינִין. וְנוּנִין עִם רַחֲשִׁין:
לְמֶעְבַּד נְשָׁמָתִין. וְרוּחִין חַדְתִּין. בְּתַרְתֵּין וּבְתָלְתִין. וּבְתָלְתָא שְׁבְשִׁין:
וְ עִטּוּרִין שַׁבְעִין לָהּ. וּמַלְכָּא דִלְעֵילָּא. דְּיִתְעַטַּר כְּלָא. בְּקַדִּישׁ קַדִּישִׁין:
רְשִׁימִין וּסְתִימִין בְּגוֹ כָּל עַלְמִין. בְּרַם עַתִּיק יוֹמִין. הַלָּא בַּטִּישׁ בַּטִּישִׁין:

סדר השלחן

יְהֵא רַעֲוָא קַמֵּיהּ. דְּיִשְׁרֵי עַל עַמֵּיהּ. דְּיִתְעַנֵּג לְשַׁמֵּיהּ. בְּמִתְיקִין וְדוּבְשִׁין:
אֲסַדַּר לְדָרוֹמָא. מְנָרְתָּא דְּסִתְיְמָא. וְשֻׁלְחָן עִם נַהֲמָא. בְּצִפּוֹנָא אַרְשִׁין:
בְּחַמְרָא גּוֹ כָּסָא. וּמְדָאנֵי אַפָּא. לְאָרוֹם וַאֲרוֹמָא. לְהִתַּקָּפָא חַלָּשִׁין:
נַ עֲבֵד לְהוֹן כִּתְרִין. בְּמִלִּין יְקִירִין. בְּשַׁבְעִין עִטּוּרִין. דְּעַל גַּבֵּי חַמְשִׁין:
שְׁכִינְתָּא תִּתְעַטָּר. בְּשִׁית נַהֲמֵי לִסְטָר. בְּוָוִין תִּתְקַטָּר. וְזִינִין דְּכְנִישִׁין:
שְׁבִיתִין וּשְׁבִיקִין. מְסַאֲבִין דְּרָחִיקִין. חֲבִילִין דְּמְעִיקִין וְכָל זִינֵי חֲבוּשִׁין:

ויהי רעוא מן קדם עתיקא קדישא דכל קדישין טמירא דכל טמירין סתימא דכולא דיתמשך טלא עילאה מיניה למליא רישיה דזעיר אנפין ולהטיל לחקל תפוחין קדישין בנהירו דאנפין ברעוא ובחדיותא דכולא ויתמשך מן קדם עתיקא קדישא דכל קדישין טמירא דכל טמירין סתימא דכולא רעותא ורחמי חנא וחסדא בנהירו עילאה ברעותא וחדותא עלי ועל כל בני ביתי ועל כל הנלוים אלי ועל כל בני ישראל עמיה ויפרקינן מכל עקתין בישין דייתון לעלמא ויזמין ויתיהב לנא מזונא ופרנסתא טבתא בלי צרה ועקתא ממזלא דכל מזונא ביה תליא וישובינן מעינא בישא ומחרבא דמלאך המות ומדינה של גיהנם וייתי לנא ולכל נפשתנא חנא וחסדא וחיי אריכי ומזונא רויחי ורחמי מן קדמיה אמן כן יהי רצון אמן ואמן:

זמירות לליל שבת

כָּל מְקַדֵּשׁ שְׁבִיעִי כָּרָאוּי לוֹ. כָּל שׁוֹמֵר שַׁבָּת כַּדָּת מֵחַלְּלוֹ.
שָׁכְרוֹ הַרְבֵּה מְאֹד עַל פִּי פָּעֳלוֹ. אִישׁ עַל מַחֲנֵהוּ וְאִישׁ עַל דִּגְלוֹ:
אוֹהֲבֵי יְהוָה הַמְחַכִּים בְּבִנְיַן אֲרִיאֵל. בְּיוֹם הַשַּׁבָּת קוֹדֶשׁ שִׂישׂוּ וְשִׂמְחוּ
כְּמַקְבְּלֵי מַתַּן נַחֲלִיאֵל. גַּם שְׂאוּ יְדֵיכֶם קֹדֶשׁ וְאִמְרוּ לָאֵל. בָּרוּךְ
יְהוָה אֲשֶׁר נָתַן מְנוּחָה לְעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל: הוֹרְשֵׁי יְהוָה זֶרַע אַבְרָהָם אוֹהֲבוֹ.
הַמְאַחֲרִים לָצֵאת מִן הַשַּׁבָּת וּמְמַהֲרִים לָבֹא. וּשְׂמֵחִים לִשְׁמֹרוֹ וְלַעֲרוֹב
עֲרוּבוֹ. זֶה הַיּוֹם עָשָׂה יְהוָה נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בוֹ: זִכְרוּ תוֹרַת מֹשֶׁה
בְּמִצְוַת שַׁבָּת גְּרוּסָה. חֲרוּתָה לְיוֹם הַשְּׁבִיעִי כְּבַלָּה בֵּין רֵעוּתָיָה
מְשֻׁבָּצָה. טְהוֹרִים יְרָשׁוּהָ וְיַקְדִּישׁוּהָ כְּמַאֲמַר כֹּל אֲשֶׁר עָשָׂה. וַיְכַל
אֱלֹהִים בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מְלַאכְתּוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה: יוֹם קָדוֹשׁ הוּא מִבּוֹאוֹ
וְעַד צֵאתוֹ. כָּל זֶרַע יַעֲקֹב יְכַבְּדוּהוּ כִּדְבַר הַמֶּלֶךְ וְדָתוֹ. לָנוּחַ בּוֹ
וְלִשְׁמוֹחַ בּוֹ בְּתַעֲנוּג אָכוֹל וְשָׁתוֹ. כָּל עֲרַת יִשְׂרָאֵל יַעֲשׂוּ אוֹתוֹ: מְשׁוֹךְ
חַסְדְּךָ לְיוֹדְעֶיךָ אֵל קַנָּא וְנוֹקֵם. נוֹטְרֵי לְיוֹם הַשְּׁבִיעִי זָכוֹר וְשָׁמוֹר
לְהָקֵם. שַׂמְּחֵם בְּבִנְיַן שְׁלֵם בְּאוֹר פָּנֶיךָ תַּבְהִיקֵם. יְרֻוֵּן מִדֶּשֶׁן בֵּיתֶךָ

וְנַחַל עֶדְנֶיךָ תַשְׁקֵם: עֲזוֹר לַשּׁוֹבְתִים בַּשַּׁבְּעִי בָּחָרִישׁ וּבַקְּצִיר עוֹלָמִים. פּוֹסְעִים בּוֹ פְּסִיעָה קְטַנָּה סוֹעֲדִים בּוֹ לְבָרֵךְ שָׁלֹשׁ פְּעָמִים. צִדְקָתָם תַּצְהִיר כְּאוֹר שַׁבְּעַת הַיָּמִים. יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אַהֲבַת תָּמִים. יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל תְּשׁוּעַת עוֹלָמִים:

זה הזמר עם המחבר משה וחתם עמו בג' ראשי התיבות הראשונות מנוקד שמי הוא:

מְנוּחָה וְשִׂמְחָה אוֹר לַיְּהוּדִים. יוֹם שַׁבָּתוֹן יוֹם מַחֲמַדִּים. שׁוֹמְרָיו וְזוֹכְרָיו הֱמָה מְעִידִים. כִּי לְשִׁשָּׁה כֹּל בְּרוּאִים וְעוֹמְדִים: שְׁמֵי שָׁמַיִם אֶרֶץ וַיָּמִים. כָּל צְבָא מָרוֹם גְּבוֹהִים וְרָמִים. תַּנִּין וְאָדָם וְחַיַּת רְאֵמִים. כִּי בְיָהּ יְהוָה צוּר עוֹלָמִים: הוּא אֲשֶׁר דִּבֶּר לָעַם סְגֻלָּתוֹ. שָׁמוֹר לְקַדְּשׁוֹ מִבּוֹאוֹ וְעַד צֵאתוֹ. שַׁבַּת קֹדֶשׁ יוֹם חֶמְדָּתוֹ. כִּי בוֹ שָׁבַת אֵל מִכָּל מְלַאכְתּוֹ: בְּמִצְוַת שַׁבָּת אֵל יַחֲלִיצֶךָ. קוּם קְרָא אֵלָיו יָחִישׁ לְאַמְּצֶךָ. נִשְׁמַת כָּל חַי וְגַם נַעֲרִיצֶךָ. אֱכוֹל בְּשִׂמְחָה כִּי כְבָר רָצָךְ: בְּמִשְׁנֶה לֶחֶם וְקִדּוּשׁ רַבָּה. בְּרוֹב מַטְעַמִּים וְרוּחַ נְדִיבָה. יִזְכּוּ לְרַב טוּב הַמִּתְעַנְּגִים בָּהּ. בְּבִיאַת גּוֹאֵל לְחַיֵּי עוֹלָם הַבָּא:

זמר נאה לשבת

יוֹם זֶה לְיִשְׂרָאֵל אוֹרָה וְשִׂמְחָה. שַׁבַּת מְנוּחָה: יום זה

צִוִּיתָ פִּקּוּדִים. בְּמַעֲמַד סִינַי. שַׁבָּת וּמוֹעֲדִים. לְשָׁמוֹר בְּכָל שָׁנַי. לַעֲרוֹךְ לְפָנַי. מַשְׂאֵת וַאֲרוּחָה. שַׁבַּת מְנוּחָה: יום זה חֶמְדַּת הַכְּבוּדוֹת. לְאֻמָּה שְׁכוּרָה. לְנַפְשׁוֹת נִכְאָבוֹת. נְשָׁמָה יְתֵרָה. לְנֶפֶשׁ מְצֵרָה. יָסִיר אֲנָחָה. שַׁבַּת מְנוּחָה: יום זה קְדֻשָּׁתְךָ בֵּרַכְתָּ. אוֹתוֹ מִכָּל יָמִים. בְּשִׁשֶּׁת כְּלִיתָ. מְלֶאכֶת עוֹלָמִים. בּוֹ מָצְאוּ עֲגוּמִים. הַשְׁקֵט וּבְטָחָה. שַׁבַּת מְנוּחָה: יום זה לְאַפּוֹר מְלַאכְתָּה. צִוִּיתָנוּ נוֹרָא. אֲזֻבָּה הוֹד מְלוּכָתָה. אִם שַׁבָּת אֲשָׁמוֹרָה. אַקְרִיב שַׁי לַמּוֹרָא. מִנְחָה מֻרְקָחָה. שַׁבַּת מְנוּחָה: יום זה חַדֵּשׁ מִקְדָּשֵׁנוּ. זָכְרָה נֶחֱרֶבֶת. טוּבְךָ מוֹשִׁיעֵנוּ. תְּנָה לְנֶעֱצָבֶת. בְּשַׁבָּת יוֹשֶׁבֶת. בְּזִמִּיר וְשִׂבְחָה. שַׁבַּת מְנוּחָה: יום זה

לאחר הסעודה. ילמוד ד"ת על שולחנו ויאמר מזמור שיר המעלות בשוב יי את שיבת ציון וגו' ויטול ידיו ויברך בה"מ על הכוס כדינו. ומברך על היין בפה"ג ואחריו ברכה מעין שלש כמשפט.

איהי כוס של יין. ר"ל כוס של ברכה והוא על הג"ל דאיהי (הסכינה) כנוסיית דברכתין (וכמו שמתכנס היין בכוס) דאיהו יין. חושבן סו"ד מן יסוד. ולריך היה עשרה דברים: כמה דאוקמוהו מארי מתניתין. ואינון כחושבן י' מן יסוד. דהיא עטרת שלו. דאיהי כנוסיית דברכתין. כלילא בה י' דברים כמש"ו. והיין בה הוא סוד. דכולא דברית (והי' דברים) אינון. עטור. ועטוף. הדחה. וסטיפה. חי. ומלא. מקבלו בתרי ידיו. ונותנו בימין. ויסיב עיניו בים. ומסלקו מן הקרקע טפח. ומשגרו במתנה לחנשי ביתי'. והוא כי"ח דגמ'. (בסוף שלשה שחכלו דחסיב גם משגרו במתנה) ולדידיה מקבלו בשתי ידיו ונותנו בימין דבר לחד. דלד"ה עשרה דברים נאמרו בה. עטור מסמרא דעטרה דברית מילה. עטוף עוטה אור כשלמה. ר"ל דרגא דיסוד דבי' אור הגנוז. וזהו עטוף שנתעטף בו. ואמר בפ' ברחשית ח' ח' אור דאתברי (ואתגניז) בו'. ואם הוא עני לית ביה אלא רביעית לוג דאיהו שיעורא דאת ד' לאמר ביה תפלה לעני כי יעטוף. ר"ל דעטור הוא בעטלי מלאים יין. ואם ל"ל רק כוס של ברהמ"ז לבד ח"ל עטור ויולא בעטוף. והעניו כי היא דלה דל"ל מגרמה כלום רק מה שמקבלת ממנו. ואז (אם היא עני') הוא ג"כ עני. כי נק' עשיר אם נותנין לו להשפיע לה חלקה. לא מה שכלולה מכולם והוא חלקה והוא מלד התחתונים. אבל אם הוא עני נכלל עיטור בעיטוף וזהו תפלה לעני. שהיא תפלה לעני (כמ"ש שם בת"ז אית טפל בע' ואית תפל בת' ע"ם) יסוד. שהם העטוף. כי יעטוף: הדחה וסטיפה הדחה מלגאו וסטיפה מלבר ורזא דמלה וטהרו וקדשו: קס סבא בו'. ואמר ר' ר' שפיר קאמרת. אבל האי כוס לריך לסלקא ליה בדרגוי. ר"ל אמת כדבריך מלד הדכורא הוא עטור במלכות שהיא עטרת הברית. אבל האי כוס הוא בנוק' ולריך לסלקא לה בדרגין דנוק'. ולכן עטור בכתר כי העטרת הוא כתר מלכות ועטוף בחכמה כמש"ו עיטוף כגון עוטה אור כשלמה. מאי עוטה דא י' דאתעטף באור ואתעביד אויר. והאי דאתעטף איהו חכמה (דאתעטף) באור הוא בינה וכמש"ל ת"ל ע"ו ע"ב ועיקר האור הוא בחסדים דדעת. דהוא אור הגנוז. ובינה נתעטף בו' והוא אוירא עילאה וע' בח"ז רל"ב ב' ובינה אתגניז האי אוירא והוא מאוירא עילאה: הדחה וסטיפה דאיהו וטהרו וקדשו. טהרה מסט' דכהנא בו' וקדשו מסט' דשמאלא הם"ד וקדשת אח הלוים. טהרה הוא הדחה אבל קדושה מבפנים כי כל קדושה מבפנים. והוא סמוך ליין. וטהרה סמוך לימין חסד דאיהו כנישבנו: חי. מסט' דלדיק חי עלמין בו'. ומלא מסט' דעד"א שהוא מקום אחד דאיהו כנישו דכלא הוי"ה מקו"ס למילואו כמש"ל תמ"ב (דהיינו הוי"ה בהכאה יפ"י הפ"ס ופ"ו הפ"ה גי' מקו"ס) וזהו מלא. וכ"ה בחושבן מלא (ר"ל הוי"ה פשוט ומלא דמ"ה גי' מל"א): ומקבלו בשתי ידיו ונותנו בימין. דא ההוא דאתמר ביה מימינו אש דת למו. ר"ל הדעת דעליה כתיב מימינו אש דת למו. דהיינו נכללים בחסדים ומתהדר כלא ימינא ולכן מקבלו בב' ידיו והח"כ נותנו לימין וכמ"ש בפ' יתרו פ"ד ב' הכי תאנא חמשה קלין בו' דהא תניגן שמאלא אתחזר ימינא דכתיב מימינו אש דת למו והן ה"ת וה"ג שבו בו'. והן כאן ה' אלבשתן דימינא ושמאלא וז"ש תרין ידין לימין ה' ה' חד שמאלא וחד ימינא ובגין דא לריך לאתיהבא בחמש אלבשתן משום כוס ישועות אבא דאינון חמש תרעין כמ"ש בפ' ברחשית ח' ח'. ואמר בפ' תרומה קס"ט ח' מאן דנטל כוס של ברכה וקמבריך עלי' כתיב כוס ישועות אשא. מאן ישועות דא ימינא דאיהו מושיע מכל מקטרגין דעלמא דכתיב והושע לו ימינו וכתיב הושיעה ימינך בו'. אבל בפ' ברחשית אמר דאינון חמש תרעין ואינון ה' עלין תקיפין וכן אמר למעלה ה' ב' ישועות איכי סדר נזיקין מסט' דגבורה דתמן בו'. ומלאה שנק' הגבורות ישועות כשנכללין בימינא. וכן הוא על י"ד פרקין דיד נגד י"ג מכילין בו': ומתן עיניו בו. ועלייהו אמר עיני כל אליך ישברו ואינון תרי

סמכי קסוט כו' וביניהו ו' זעירא ז"ת דהיהו שוקיו עמודי שם. ר"ל יסוד (דהיהו בין נו"ה) דכליל שית דתרין שוקין כו'. ומסלקו מן הקרקע טפח מסטרא די' זעירא חכמה שלמה י' דאדני והיא נקודה בהיכליה. דהיא נקודה כלולה מכולם ואע"ג דהיא חכמה שבה. מ"מ היא הכלולה מכולם דהיא נקודה מקבלת מכל ע"ס דז"ת ומחלקת לכל ע"ס דילה לכ"ח מדרגיה. אבל היא הכלולה והיא בהיכל ק"ק נקודה דשם כמ"ס בפ' פקודי ועמש"ם. ואמר למעלה דו"ק הן חמה. ע"ל ל"ט ג' בכל אחר חמה איהו ו' ובג"ד (אמר) [חמה] בת שבה טפחים (נמלא כל שפי' טפח). וכ"ה בהיכלין דילה. והנה קרקע הוא בת"ת דילה עפר דרפאל ת"ת דמלכות (משוש דקשה) דאמר שהוא בת"ת. ובמ"ח (אמר) שהוא במלכות (אלא) ודאי שהיא במלכות איה רביעית אחד. אלא שהוא בת"ת דנק' אחד. וכ"כ הראשונים (ר"ל ת"ת דמל') : וידוע שמש הוא קרקע. ובין יוד זה ובין היכל הראשון שהן דעולימתהן הוא היכל ק"ק שהוא לאו למדורא והוא שיטורא דטפח (כנ"ל דו"ק חמה נמלא כל שפי' טפח) וז"ס בפ' כי תשא כוס דברכה כו'. ונשא מגבעות אלטריך למיהוי זקוף שיטורא דזרת. זקוף מן פשורא כו'. אלא בינה ובין בתולות אחריה דעותיה שיטורא דזרת הוא. נשא כוס דברכה מגבעות ודאי. וע' בפ' משפטים קי"ב ב' מהן גבעות כו' : ומשנרו במתנה לאנשי ביתו דא אימא עלאה דאתמר בה ישמח משה במתנת חלקו. דניתן לו בינה כמ"ש מ"ט ס"ב כו' וזהו לאנשי ביתו. בית דברכות נקודה בהיכליה בכל ביתי נאמן הוא. רק שער הגן (לא הסג) דהוא נוגע בחכמה כי לא ירחמו האדם וחי : ובגלותא ליתן לן אלא אדכעה. ח"י מל"ת שטיפ"ה הדח"ה כמש"ו בגין דאסתלק מינה ו' דאיהו שית דרגין. והטעין דה' דילה אימון ד"ו פרצופים ו"ד דהן ע"ס ו' דזכורה והוא גלה נהה דאסתלק בגלותא ו"ס העליונות. והן ד' נהיס שהן דילה ג' עדרי הצאן כו' ושם קומתה. ובגלותא ירדו הדרגין כ"א. מדרגה דאחד בגלה וכן בכולם וזהו אלו האדכעה הדמה כו' וסימיך חמש"ה ממטה למעלה ומשוש דהיא ה' לכן השני חמשה. אבל בחמת אינה אלא רביעית בשם וכוללת כל הד' וכמש"ל פ"ו ע"ב ואיהי ד' כלילא מארבע אחוון דאימון הויה כו' לכן הס ד' : (תמ"ז פ"ז ב' ובביאורו שם) :

דיני שחרית בשבת

לקוטי דינים מהגר"א

מעשה רב

א) (כתב הב"י בי"ד סי' קל"ט בשם הכל בו דאסור לטבול בשבת. ותמה אין אדם יכולה לטבול בשבת ויו"ט. ואיך תגלל מסחיטת שער ולכך אני אומר שרחויה הטבילה לדחות עד מוצאי שבת ויו"ט ע"ל. וכן כ' המג"א בסי' שכ"ו בשם ת"ה סי' רנ"ה שמנהג לאסור לרחוץ בטוכן. ולכן אפי' לטבול אסור דמיחזי כמתקן. דהסיתר הוא רק משוש דמיחזי כמיקר. וכיון דלדירן רחילת

(ת) טבילה בשבת אם צריך לקרי · מוטב לטבול במו"ש. ולא בשבת. כי א"א להזהר שלא יבוא לידי סחיטה. ויוצא שברו בהפסדו. ופשיטא אם צריך לעבור דרך בית המרחץ. שאסור לעבור במרחץ של כפרים. ודירן של כפרים הם : בשבת

לקוטי דינים וביאורים

(א) מ"ש טבילה בשבת כו' זה מבואר בלקוטי דינים מהגר"א ז"ל :
ומ"ש ופשיטא אם צריך לעבור דרך בית המרחץ כו' ודירן של כפרים הם. בגמ' פ' כירה דף מ' ע"ב תמנעיהות של כרכים מטייל בהן ואינו חושש חמר רבא דווקא דכרכין אבל דכפרים לא. מ"ט

כיון

דיני שחרית בשבת

מעשה רב

(ג) **בשבת** שחרית מתפללין בפירוד עד שוכן עד. ומשוכן עד מתחיל הש"ץ. והוא בעצמו מתחיל ב"ש ואומר פד"ז בקול רם עד שוכן עד וכן ביו"ט:

(ג) **איי"** אומרים אצלו קריב"ץ בשום שבת של כל ימות השנה רק בארבע פרשיות ובשה"ג אומרים הקרוב"ץ אחר תפלת שחרית קודם אין כמוך וא"א ובכן לך תעלה קדושה כו' רק הפיוט שאחריו ושל מוסף פ' שקלים ופ' החדש א"א כלל:

(ד) **דיוקים** בתפלת שבת מאלף אלף אלפי כו' בסגול האלף והלמד. בי"ח. וגם במנוחתו לא ישכנו ערלים. בנוסח על הכל הנוסח ובכן יתקדש שמך ה' אלהינו בנו לעיני כו';

לקוטי דינים מהגר"א

רחיצת פנים וידים קודם ק"ש מיחזי כמתקן. עפ"ה. ועפ"ג דהמג"א הסכים לפסק הפ"ע בסי' סכ"ו סעיף ח' להיתר. מ"מ) העיקר כמ"ש ב"י בשם כל בו ות"ה שהוסכים. וכ"כ מג"א בסי' קכ"ח ס"ק ע' (כיהור הגר"א לאו"ח סי' סכ"ו ס"ק ט"ז):

לקוטי דינים וביאורים

כיון דזוטרין נפיש הבלייהו. וכתב הר"ן וג"ל שהרב אלפסי ז"ל השמיטה לפי שאין הציבור שכין כרכים לכפרים כרור עכ"ל וא"כ לדידן הציב הכל ככפרים. ועי' בסי' סכ"ו סעיף י"ב בהג"ה וכביהור הגר"א ס"ק כ"ב:

(ב) **בשבת** שחרית כו' ומשוכן עד מתחיל הש"ץ. לאפוקי מנ"ם שם עטרת זקנים בסי' רפ"ח וז"ל אין להתחיל החזן לגמן בשבת משוכן עד אלף בפי ישרים תתהלל. והמנהג מתפשט מן החזנים ועטות ים בידם ועורה ציבור אלף לעורך (ספר הסידים) עכ"ל: — שם ואומר פסד"ז בקול רם עי' בסי' רפ"ח בכיהור הגר"א ס"ק ו':

(ג) **אין** אומרים אלו קרוב"ץ כו'. עי' מ"ם לעיל בהל' ק"ש וברכותיה בלקוטי דינים מהגר"א סי' י'. והוא כדעת הב"י בסי' קי"ב סעיף כ':

(ד) **מארך** אלף כו' דלא כמנוקד בסידורים מחלף אלף כי נקוד קמץ מורה על הפסק ענין ובחמת הס ענין אחד. כי אם מפסיק בנקודת סוף קמץ נראה פירושו כאלו אנו אומרים אחין אנו מספיקים להודות. כי על אחת מאלף של ההודאות נחשב אלף אלפי אלפים ורבי רבבות פעמים הטובות שעשית ות"כ הרי נתנו גבול להודאות נגד הטובות. ול"ל:

ומ"ש וגם במנוחתו לא ישכנו ערלים. הטעם לזה מבואר בלקוטי הגר"א ע"פ סוד בלקוט מאד"א רחה י"ב פ' י"ט ט"ם:

סדר תפלת שחרית לשבת וי"ט

בשחר נכנסין לביה"כ ואומרים כל סדר הברכות ופ' הקרבנות כמו בימות החול (חלא מוסיפין וביום השבת) שבת וי"ט לאו זמן תפילין הוא. אבל מתעטפים בציצית. מתחילין ברוך שאמר בנועם קול זמר. ואומרים פסוקי דזמרה ומלגניס מזמור לתודה ומוסיפים למנצח מזמור לדוד ושאר המזמורים המדכרים ממעשה בראשית שבלו בשבת ומתן תורה שהי כו'. ואומרים יהי כבוד ואשרי והללויה וכו' עד ישתבח ומתחילין כאן נשמת.

נִשְׁמַת כָּל־חַי תְּבָרֵךְ אֶת־שִׁמְךָ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ. וְרוּחַ כָּל־בָּשָׂר תְּפָאֵר וּתְרוֹמֵם זִכְרְךָ מַלְכֵּנוּ תָּמִיד. מִן־הָעוֹלָם וְעַד־הָעוֹלָם אַתָּה אֵל.

ומבלעדיך

לקוטי הגר"א

נשמת כל חי. ר"ל מבינה אל יסוד כידוע. (עכ"ל בתי"ט ל"ז ב' בהג"ה):

קבלת השבת הוא שכינה עילאה. והוא הכנה לתפלת השבת והוא קבלת נשמה יתירה

וּמִבַּלְעָדֶיךָ אֵין לָנוּ מֶלֶךְ גּוֹאֵל וּמוֹשִׁיעַ פּוֹדֶה וּמַצִּיל וּמְפַרְנֵס וּמְרַחֵם
בְּכָל־עֵת צָרָה וְצוּקָה אֵין לָנוּ מֶלֶךְ אֶלָּא אָתָּה: אֱלֹהֵי הָרִאשׁוֹנִים
וְהָאַחֲרוֹנִים. אֱלוֹהַּ כָּל־בְּרִיּוֹת אֲדוֹן כָּל־תּוֹלָדוֹת הַמְהֻלָּל בְּרֹב
הַתִּשְׁבָּחוֹת הַמְנַהֵג עוֹלָמוֹ בְּחֶסֶד וּבְרִיּוֹתָיו בְּרַחֲמִים. וַיהוָה לֹא־יָנוּם
וְלֹא־יִישָׁן. הַמְעוֹרֵר יְשֵׁנִים וְהַמֵּקִיץ נִרְדָּמִים. וְהַמֵּשִׂיחַ אִלְּמִים. וְהַמַּתִּיר
אֲסוּרִים וְהַסּוֹמֵךְ נוֹפְלִים וְהַזּוֹקֵף כְּפוּפִים. לְךָ לְבַדְּךָ אֲנַחְנוּ מוֹדִים.
אִלּוּ פִינוּ מָלֵא שִׁירָה כַּיָּם וּלְשׁוֹנֵנוּ רִנָּה כַּהֲמוֹן גַּלָּיו וְשִׂפְתוֹתֵינוּ שֶׁבַח
כְּמֶרְחֲבֵי רָקִיעַ. וְעֵינֵינוּ מְאִירוֹת כַּשֶּׁמֶשׁ וְכַיָּרֵחַ. וְיָדֵינוּ פְרוּשׂוֹת
כְּנִשְׁרֵי שָׁמַיִם. וְרַגְלֵינוּ קַלּוֹת כָּאַיָּלוֹת: אֵין אֲנַחְנוּ מַסְפִּיקִים לְהוֹדוֹת
לְךָ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ. וּלְבָרֵךְ אֶת־שְׁמֶךָ. עַל־אַחַת מֵאֶלֶף

אלף

לקוטי הגר"א

יתירה. וגמרא הוא מביאה. ולכן לומרים בשמת כל חי כו'. דכל ח"י הוא לדיק כידוע והוא יום השבת כו'. (תכ"ח כ"ו ב' בהג"ה בד"ה דלריכין):

נשמת כל ח"י. ר"ל גמרא הניתוספת בשבת על הלדיקים. כמ"ש (בתי') על רחם לדיק. ר"ל למעלה דרגת הלדיק וכן למטה על הלדיקים. ור"ל דלכן לומרים נשמת כל חי. וכל הוא לדיק דכולל כל האיברים וכל הפקודים כו'. וכן נקרא ח"י ח"י עלמין דכולל ח"י טורי תפרסמוני דביה שהן ח"י חולין. והוא תבר ח"י דכל דלביל מני' הוא ח"י כו'. והוא ע"י בינה נשמת חיים. ומניה פרחין נשמתין לכל ח"י. וזהו כל חי דכליל כל ח"י. וכלל ע"י הבינה דמינה הן הנשמתין דשריין ביה (סם בד"ה דאיכי נשמה): — חיכי (חומת עילאה) מקננת בעלומת דשבת. ולכן לומרים קודם ישתבח „דאתיין שרפים" נשמת כל חי. מסט' דלהון: (תז"ח ט"ג ג' ד"ה חיכי): — כתב רבינו בליקוטיו (שנדפס אחר תגדות ברכות חות כ') וז"ל. נס"ב כו'. כ"ה וכ"ה ג' שמות הג"ר בשלפין ויודין ובשלפין שהוא דעת שקי"ה יה"ו וגי' וגי' גי' נשמת כל חי דשבת יום השביעי. עכ"ל:

עד

שער נפתלי

מ"ש רבינו בענין נש"ב כתב הר"א ז"ל בנו של רבינו וז"ל." כ"ה וכ"ה. פי' דיחוד כ"ה אתוון בשסוק שמע ישראל וביחוד בשכמל"ו כ"ה אתוון עם הכלל. ג' שמות דג"ר באלפין ויודין. פי' ג' שמות דג"ר הן אהי"ה. יה"ו אלהים. אהי"ה י' אהוון (פי' במילוי) יה"ו ח' אתוון. אלהים דאלפין י"ג אתוון וכן דיודין י"ג אתוון הם ט"ט אתוון (דברים אלו הם משוללי הבנה ואולי ט"ס כאן וכצ"ל פי' ג' שמות דג"ר הן אהי"ה יה"ו יקו"ק אלקים [פי' הוי"ה בניקוד אלקים]. אהי"ה י' אתוון יה"ו ח' אתוון יקו"ק י' אתוון אלקים דאלפין י"ג אתוון וכן דיודין י"ג אתוון הם ט"ט אתוון כצ"ל. והכוונה כי אלקים כיון שחשבנו מספר י"ג אותיות באלפין אז לא נחשוב ביודין רק המילוי לבד כי הפשוט כבר חשבנו במילוי אלפין ובפשוט אין הבדל ביניהם רק במילוי. א"כ י' אתוון דאקיק ח' אתוון דיה"ו הרי ח"י י' אתוון דהוי"ה הרי כ"ח. י"ג אותיות דאלקים דאלפין הרי מ"א. ח' אותיות דמילוי אלקים דיודין כי הפשוט כבר חשבנו בנ"ל הרי מ"ט). ובאלפין שהוא שם הדעת: נשמת כל חי דשבת יום השביעי. פי' שבת יום השביעי היא נשמת כל ששת ימי הבנין, והם ה' שמות אל אלהים הוי"ה שדי אדני. ויש בהן ח"י אותיות פשוטין ונון אותיות גילופיהם וזהו נשמת כ"ל ח"י פשוטן וגילופיהן עכ"ל: ומ"ש אהיה יקו"ק וגי' וגי' גי' כתב הר"א הנ"ל. פי' הפשוט של אהי"ה ד' אתוון. הגי' י' אתוון. גי' גי' הוא כ"ו אתוון הם מ"א אתוון חושבן א"ם כל ח"י. והגי' של יה"ו ח' אתוון הם מ"ט ש"ב עכ"ל. ולע"ד נראה לפרש מ"ש כ"ה וכ"ה קאי אדלקמיה שהם ג' שמות דג"ר באלפין ויודין. פי' כי הג' שמות הנ"ל באלפין יש כ"ה אותיות וכן ביודין. והג' שמות אהי"ה י"ה אהי"ה [או הוי"ה]

שחרית לשבת

אֶלֶף אַלְפֵי אֲלָפִים וְרִבֵּי רִבָּבוֹת פְּעָמִים הַטּוֹבוֹת שָׁעָשִׂיתָ עִם־אָבוֹתֵינוּ
וְעִמָּנוּ: מִמִּצְרַיִם גְּאַלְתָּנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וּמִבֵּית עֲבָדִים פְּדִיתָנוּ.
בְּרָעָב זַנְתָּנוּ. וּבְשָׂבָע כִּלְכַּלְתָּנוּ. מֵחֶרֶב הִצַּלְתָּנוּ. וּמִדֶּבֶר מִלַּטְתָּנוּ
וּמֵחֳלָיִם רָעִים וְנֶאֱמָנִים דִּלִּיתָנוּ: עַד־הֵנָּה עֲזָרוּנוּ רַחֲמֶיךָ. וְלֹא־עֲזָבוּנוּ
חֲסָדֶיךָ. וְאַל־תִּטְּשֵׁנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ לָנֶצַח: עַל־כֵּן אֵבָרִים שֶׁפִּלַּגְתָּ
בָּנוּ. וְרוּחַ וּנְשָׁמָה שֶׁנָּפַחְתָּ בְּאַפֵּינוּ וְלָשׁוֹן אֲשֶׁר שַׂמְתָּ בְּפִינוּ: הֵן הֵם
יוֹדוּ וִיבָרְכוּ וִישַׁבְּחוּ וִיפָאֲרוּ וִירוֹמְמוּ וְיַעֲרִיצוּ וְיַקְדִּישׁוּ וְיַמְלִיכוּ אֶת־
שִׁמְךָ מַלְכֵּנוּ: כִּי כָל־פֶּה לְךָ יוֹדֶה. וְכָל־לָשׁוֹן לְךָ תִשָּׁבַע. וְכָל־בֶּרֶךְ
לְךָ תִכְרַע. וְכָל קוֹמָה לְפָנֶיךָ תִשְׁתַּחֲוֶה: וְכָל־לְבָבוֹת יִירָאוּךָ. וְכָל־
קֶרֶב וּכְלָיוֹת יְזַמְּרוּ לִשְׁמֶךָ. כַּדָּבָר שֶׁכָּתוּב כָּל עַצְמוֹתַי תֹּאמַרְנָה יְהוָה
מִי כָמוֹךָ. מַצִּיל עָנִי מֵחָזָק מִמֶּנּוּ וְעָנִי וְאֶבְיוֹן מִגּוֹזְלוֹ: מִי יִדְמֶה־לָּךְ
וּמִי יִשְׁוֶה־לָּךְ וּמִי יַעֲרָךְ־לָךְ. הָאֵל הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא אֵל עֶלְיוֹן
קֹנֵה שָׁמַיִם וָאָרֶץ: נְהַלֶּלְךָ וְנְשַׁבֶּחֲךָ וּנְפָאֶרְךָ וּנְבָרֵךְ אֶת־שֵׁם קָדְשֶׁךָ.
כָּאָמוּר לְדָוִד בָּרְכִי נַפְשִׁי אֶת־יְהוָה וְכָל־קְרָבַי אֶת־שֵׁם קָדְשׁוֹ:

כתב מהרי"ל. בשבועות מתחיל הם"ן האל. ובסוכות ום"ע ום"ת הגדול (ובק"ק מגנצא בם"ת האל) ובפסח הגבור, וחוזר לל ההודאות עכ"ל. וכן נוהגין ברוב קהלות מאסכנז. לאכן ברוב קהלות פולין מתחיל הם"ן האל בכל ג' רגלים. לאבל בכל מקום בר"ה ויו"כ מתחיל המלך. ובכל שבתות השנה הם"ן מנגן שוכן עד עד התקדש והקהל עונים ובמקהלות:

הָאֵל בְּתַעֲצֻמוֹת עֻזֶּךָ: הַגָּדוֹל בִּכְבוֹד שְׁמֶךָ: הַגִּבּוֹר לָנֶצַח וְהַנּוֹרָא
בְּנוֹרָאוֹתֶיךָ: הַמֶּלֶךְ הַיּוֹשֵׁב עַל כִּסֵּא רָם וְנִשָּׂא:

שׁוֹכֵן עַד מָרוֹם וְקָדוֹשׁ שְׁמוֹ. וְכָתוּב
רַנְּנוּ צַדִּיקִים בַּיהוָה לַיְשָׁרִים נָאוָה תְהִלָּה:
בְּפִי יְשָׁרִים תִּתְהַלָּל. וּבְדִבְרֵי צַדִּיקִים תִּתְבָּרַךְ.
וּבִלְשׁוֹן חֲסִידִים תִּתְרוֹמָם. וּבְקֶרֶב קְדוֹשִׁים תִּתְקַדָּשׁ:

ובמקהלות

לקוטי הגר"א

עד הגה עזרונו רחמיך ולא עזבונו חסדיך ואל תטשנו ה' אלהינו לנצח. כלומר מה שאתה עד הגה עזרונו. הוא רחמיך. ולא למטעמנו. ומה שאתה לא עזבונו הוא חסדיך. ולכן

שער נפתלי

וכשתמלאם ביודין יהי' כ"ה אותיות וכן אם תמלאם באלפין. ום"ש ובאלפין שהוא דעת אקי"ה יה"ו וגי' וגי' גי'. פי' כשנחשוב באלפין הוא דעת כידוע כי הדעת הוא אלף והוא אלף אדרין ואכסדראין כידוע. ולכן חושבין באלף. וגם שם י"ה נעשה יה"ו כידוע שהדעת הוא ו'. וידוע כי דעת במקום כתר. ולכן י"ה דחכמה

וּבְמַקְהֲלוֹת רִבְבוֹת עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל בְּרִנָּה יִתְפָּאַר שִׁמְךָ מַלְכֵּנוּ
בְּכָל־דּוֹר וָדוֹר שֶׁכֵּן חוֹבַת כָּל־הַיְצוּרִים לְפָנֶיךָ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי
אֲבוֹתֵינוּ לְהוֹדוֹת לְהַלֵּל לְשַׁבֵּחַ לְפָאֵר לְרוֹמֵם לְהַדֵּר לְבָרֵךְ לְעַלֵּה
וּלְקַלֵּס עַל כָּל־דִּבְרֵי שִׁירוֹת וְתִשְׁבְּחוֹת דָּוִד בֶּן־יִשַׁי עַבְדְּךָ מְשִׁיחֶךָ׃

יִשְׁתַּבַּח שִׁמְךָ לָעַד מַלְכֵּנוּ הָאֵל הַמֶּלֶךְ הַגָּדוֹל
וְהַקָּדוֹשׁ בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ כִּי לְךָ נָאֶה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי
אֲבוֹתֵינוּ שִׁיר וּשְׁבָחָה הַלֵּל וְזִמְרָה עֹז וּמֶמְשָׁלָה נֶצַח גְּדֻלָּה
וּגְבוּרָה תְּהִלָּה וְתִפְאֶרֶת קְדֻשָּׁה וּמַלְכוּת בְּרָכוֹת וְהוֹדָאוֹת
מֵעַתָּה וְעַד־עוֹלָם׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה אֵל מֶלֶךְ גָּדוֹל
בַּתִּשְׁבָּחוֹת אֵל הַהוֹדָאוֹת אֲדוֹן הַנִּפְלָאוֹת הַבּוֹחֵר בְּשִׁירֵי
זִמְרָה מֶלֶךְ אֵל חֵי הָעוֹלָמִים׃ חצי קדיש

חזן בָּרְכוּ אֶת יְהוָה הַמְבֹרָךְ׃
קו"ס בָּרוּךְ יְהוָה הַמְבֹרָךְ לְעוֹלָם וָעֶד׃

בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם יוֹצֵר אוֹר וּבוֹרֵא
חֹשֶׁךְ עֹשֶׂה שָׁלוֹם וּבוֹרֵא אֶת הַכֹּל׃

כשאומרים יוצר מוסיפים זה. אוֹר עוֹלָם בְּאוֹצַר חַיִּים אוֹרוֹת מֵאוּפָל אָמַר וַיֶּהִי׃

כשחל י"ט בחול אומרים המאיר לארץ. ומסכת הגדול עד ימי הסליחות מנגנים הכל יורוך.

הַכֹּל יוֹדוּךָ וְהַכֹּל יְשַׁבְּחוּךָ. וְהַכֹּל יֹאמְרוּ אֵין קָדוֹשׁ כַּיהוָה׃ הַכֹּל

ירוממוך

לקוטי הגר"א

ולכן אנו באומרים שאל תעמיד ח' אלקינו לנגח. כי אם היה בשבילנו היינו מתייראים שמא יגרום החטא. אבל כאשר הוא למעלה מסדיך אין אנו מתייראין כלל. כי חסדיך המה קיימים תמיד. (עכ"ל מצלי כ"ה פ' ט"ו):

אל

שער נפתלי

דאחכמה עם ו' דדעת שהוא במקום כתר ועם אהי"ה דבינה נעשה משלשה השמות הנ"ל רק שם אקי"ה יה"ו. ולכן אם נמלאם באלפין אקי"ה י' אותיות ויה"ו ח' אותיות הוא ח"י. וז"ש אקי"ק יק"ו וגי'. פי' כשנחשוב הגילופין מהשמות הנ"ל יהי' ח"י. ומ"ש וגי' גי'. פי' כשנחשוב גי' דגי' דהיינו מילוי המילוי אז יהי' נ' אותיות כמנין כ"ל. ביצד אל"ף למ"ד פ"א ח' אותיות. ה"א אל"ף ה' אותיות הרי י"ג. יו"ד וא"ו דל"ת הרי כ"ב. ה"א אל"ף הרי כ"ו. יו"ד וא"ו דל"ת הרי ל"ו. ה"א אל"ף הרי מ"א. וא"ו אל"ף וא"ו הרי נ' אותיות כמנין כל. וז"ש נשמת כ"ל ח"י. כי הבינה הוא נשמת הדעת שכולל כ"ל ח"י אותיות כנ"ל והוא שבת יום השביעי בינה כידוע:

מ"ש

שחרית לשבת

יְרוֹמְמוּךְ סֶלָה יוֹצֵר הַכֹּל. הָאֵל הַפּוֹתֵחַ בְּכָל־יוֹם דַּלְתוֹת שַׁעֲרֵי מִזְרָח:

ובוקע

אמרי שפר

הפותח בכל יום דלתות שערי מזרח ובוקע חלוני רקיע. דע כי כבר כתבנו כי כח הזריחה בח מכה העליון המגלה תורו למטה. דהיינו שכחות מתלבש עליון בתחתון. וכל העולמות הם בחופן זה. דהיינו שיש כחות וגברים שים להם הסגה להסיג העולם בעורתו הרוחניות והשכליות. שהוא הסגה שמסגת הנשמה ורוחה את העולם לפי בחינתה בחינת השכל. ויש עוד הסגה למטה ממנה במעלה. שהיא יכולה לרחות את העולם בעורתה הרוחניות הנ"ל. והם יעורים כחלה ברוחים ומסיגים את העולם בעורה חילוניות המלבשת את הצורה הרוחניות. ועורת העולם מוסג להם בהסגה קטנה ממנה. ויש עוד הסגה נמוכה שכל הנעשים מסיגים את העולם בהסגה זאת והיא הסגה גשמיות. והיא העורה החוספת מבחוץ על כל העורות הרוחניות שמכפים. והוא במקום עולם העשיה. וכן בעולם העשיה בעלמה מתחלקת ההסגה לכמה פרטים. ומתלבשים ג"כ זה תוך זה בחופן הנ"ל. וכל אחד מסיג במדרגתו ולא יותר. רק שיודע שים פנימיות בתוכו רק שהיא מסיג מהותו. ונקרא שמסיג יבותו ולא מהותו. כמו האדם שמסיג שים בפנימיותו נשמה אבל היא מסיג מהותה. ומתנם לפעמים בשיבת הנת לפעמים עורתם הלא לו יעולה ממעלה כח גדול שיהיו התחתונים מעט מפנימיותם. וזה יתכן בכל הד' חלקים דומם צומח חי מדבר וכן בד' יסודות גם מים רוח עפר [ועיקרו בחויר בסוד חור י' כמבואר בם' אדיר במרום] וכאשר יהיו מעט מהחלקים הנ"ל את ההסגה מפנימיותו מעט מעט יתפעלו מזה עד אשר יהלו ויאירו פניהם ודעתם מרוב שמחה. וזהו החור שנרתה בעולם. וכבר ביארנו כי החור הזה מקומה בשמש. והם שני חלקים. חמה ונרתיקה. ותמה ני' כ"ג בהורין בנגד ג"ן סדרין דאוריית מקור החכמה וההשכלה. והחמה הוא עין החרן ותרגומו עין שמשא דארעא. והיינו כמו העין בו שופע כח השכל מהמוח להסיג ולרחות. כן החמה בו שופע השכלה העליונה להסיג ולרחות מה שלא הי' מוסג מקודם. ולזה תאמרו רז"ל שמרגליות טובה היתה תלויה בצוארו של אברהם אבינו וכשמת נתלה בגלגל החמה. והוא כי אברהם הי' מגלה החכמה בעולם ויחודו של הש"ת ושליטתו. והוא מרגלית העובה שהיתה תלויה בצוארו ודבורו של אברהם אבינו. וכשמת נאחרה המרגליות הנ"ל בגלגל החמה שכה תרד החכמה לעולם כנ"ל. והעיקר שמתגלה בזה שליטת העליון בתחתון מפני שהוא פנימיותו ומזה נדע גם שליטת הקב"ה העליון על הכל. ואכמ"ל. אמנם זהו עפם חור החמה. אבן מה שנרתה לנו היא חלא נרתק החמה. והנרתק הזה הוא הסובב את החרן בגלגל היומי. כיום למעלה מן החרן ובלילה למטה ממנה. אמנם עפם החמה היינו כן כי היא יולאת ביום מחלוני הרקיע למטה ממנו. ובלילה למעלה מכיפת הרקיע. כי הרקיע הוא מסך המבדיל בין ההסגה שלא יוכל המסיג להסיג רק במדרגתו. יהקב"ה ברחמיו שולח בכל יום הסגה מלמעלה. ממדרגה העליונה להנשרחים והיעורים והנעשים שבמדריגות התחתונות ובדלא"ם. והמה מסיגים ההסגה ומתפעלים ממנה והמה נפרדים לחלקים שונים. יש מהם שהסיגו המדרגה ומתבטלים למדרגה העליונה ושולים בלילה למעלה למקום המדרגה העליונה ביחד עם החור שירד ביום ושולה בלילה למעלה מכיפת הרקיע שהוא מקום מדרגה העליונה שהרקיע מבדיל ביניהם. ויש מהם שלא יתבטלו. רק שהם מתפעלים ומוכנים להתפעל ולהתבטל למחר כשיבת עוד הפעם ההסגה. ויש מהם שהיום מוכנים רק קלת עד שיבואים שני ההסגות למחר וליום שלאחריו. וכן כמה חלקים וחופנים עד אין קן. כי כשל כח הקולמוס לכתוב הכל. וכל זה בחופן אחד וכבה בכל חופן וחופן. והעיקר הוא מהתנה בכל חלקים וחלקים מסבע חלקי החרן. ואין כאן מקום להאריך יותר. והנה כל זה ביום. אמנם בלילה לא יבא החור הנ"ל למטה אמנם יורד בבחי' אחרת והם בשני חופנים. והענין כי חלה החלקים שקבלו החור הנ"ל ביום שממנו בא הפיזור בין החלקים שמתפעלים ומסיגים ההסגה גדולה ורוצים להפרד מלמטה ולהדבק למעלה. אך מחמת שלא הגיע עדיין ההסגתם זאת לתכלית ההסגה שיוכלו לעלות. וכשנפסק החור הרי היו יכולים לשוב וליפול מהסגתם. ויהי' כל פעולת היום בהם בלי תועלת. ולכן בלילה שהוא את הפסק החור הנ"ל בא מלמעלה חור אחר. והוא אינו מוסיף ההסגה. אלא שמחזיק להם ההסגתם ומדבק להם שלא יתפרדו החלקים זה מזה. והנה זה החור מקום שנרתה שבא בו' החור הוא הלבנה. שהוא מקום קבון התורות הנ"ל. ואם תשאל מאין בא לה החור הזה. אתן ואומר לך כי בעת הבריאה בא לה החור מלמעלה מעולם העליון כמו בחמה. ולזהו שקטרגה אין שני מלכים משתמשים בכתר אחד. ואמר לה הקב"ה שתמעט עצמה וירדה ממדרגתה שהיה מקבלת מעולם העליון כי אם מהחמה. והיינו כי נרתק החמה שהוא השמש מסבב את החרן בכל יום למעלה ולמטה. וכו בנרתיק מקבל בכל חופן וחופן חור מלמעלה. והלבנה עומדת נגד הנרתיק בגלגלה מרחוק במקום

וּבוֹקֵעַ חַוָּנֵי רָקִיעַ. מוֹצִיא חַמָּה מִמְּקוֹמָהּ וְלְבָנָה מִמְּכוֹן שִׁבְתָּהּ:
וּמֵאִיר לְעוֹלָם כְּלוֹ וְלִיוֹשְׁבָיו. שֶׁבָּרָא בְּמִדַּת רַחֲמִים: הַמֵּאִיר לָאָרֶץ
וְלַדָּרִים עָלֶיהָ בְּרַחֲמִים: וּבְטוּבוֹ מְחַדֵּשׁ בְּכָל־יוֹם תָּמִיד מַעֲשֵׂה
בְרֵאשִׁית: הַמֶּלֶךְ הַמְרוֹמָם לְבַדּוֹ מֵאָז. הַמְשֻׁבָּח וְהַמְפוֹאָר וְהַמִּתְנַשֵּׂא
מִימוֹת עוֹלָם: אֱלֹהֵי עוֹלָם בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים. רַחֵם עָלֵינוּ אֲדוֹן עֻזֵּנוּ
צוּר מִשְׂגַּבֵּנוּ מָגֵן יִשְׁעֵנוּ מִשְׂגָּב בַּעֲדֵינוּ: אֵין כְּעָרְכֶּךָ וְאֵין זוּלָתֶךָ.

אפס

אמרי שפר

שרוחה את החמה גם בלילה. והחמה משלחת קוי אורה משולש העליון מה שבאו לה לפי טבע החקליס שהיא שמה. והאור הזה בא עד הלבנה שהיא בחקליס אחר. ושמה הלבנה מקבלת האור הזה. ואליה מתקבלים כל החלקים שקבלו האור ביום. ושומדים ומתחזקים ומתלבדים שלא יחלש כחם כנ"ל. ונמצא כי הלבנה בה נעשה האור ונשתנה שלא ישאה רק להחזיק ולהתלבד כל החלקים כנ"ל. וזהו פני משה כפני חמה ופני יהושע כפני לבנה שכמו שהחמה בא לה אור חדש בכל פעם מלמעלה ומוליאו לעולם כן מרע"ה קיבל אור החכמה והתורה מלמעלה. ובכל פעם היו מוכיחין תורה והלכות וכו'. משו"כ ביהושע כתו שמלינו בם' הלכות שנשתכחו בימי חכלו של משה. שאמר לו הקב"ה לומר לך לי חפשר. ולא הי' לו בה משם ואילך רק מה שקיבל ממשה בתורה שבכ' ובע"פ להוסיף לקח ופלפול. ולחזק את העולם לבלי ישתכחו מהם ולקבלם יחד לתורה ולעבודה. וכמו שמלינו בעתניאל בן קנז שהחזיר הם' הלכות בפלפולו. דהיינו שפלפל בהלכות הידועות עד שמתוכם נזכר והכיר גם הלכות הנשכחות. וז"ש רז"ל (עירובין ס"ה) לא תיברי סיהרא חלא לגירסא. והיינו כנ"ל. שסיהרא דהיינו לבנה אין לה כח להוסיף אורות חדשות. כי אם לחזור ולחזק את אירות דיממא שלא יתרפו ולא ישתכח מהם כנ"ל. והנו גירסא לחזור על הישנות שלא ישתכחו. וזהו שאנו אומרים בתפלה. קרוש לשמם ויזרח אור. פי' ביום השמש זורחת באור חדש. אבל מפני שים כחה וכחה שהשיגו את האור ולא נגמר פעולתם עד למחר וליומא אוחרא כנ"ל ויוכל להיות קלקול שישתכח מהם כל הרגש האור. לזה אמר. רחם הקב"ה הקלקול הזה שיוכל להיות: והתקין לזה צורת הלבנה. שהיא מקבלת האור מפני החמה. ומחלקת להם לתחתונים לחזקם כנ"ל. והנה אור החמה בא ע"י מה שקרא לשמש. דהיינו שקרא אותה להתקרב ולבא אללו בכיכול ושי"ו שתרבה אורה והשגתה וכמו כן ממילא נתקרבו כל העולמות והלקיחם ונהנו מאורו. וזהו קרא לשמש וע"י הקריאה והקירוב ויזרח אור. שמנם הלבנה רחה ולא קרא לה להתקרב. אלא בכתחלה לא הי' לה שום אורה. כי האורה שיונו החומר. כי אם התכלית והנשם שהוא האור. אור החכמה. וזה לא עשה רק להחמה ולא ללבנה כנ"ל. ולכן עשה לה תיקונים שתוכל לקבל אורה ונתן לה כח קיבוץ האורות וקיבולם כנ"ל. וזהו רחם והתקין כנ"ל. והיינו שהתקין לה אורה וז"ש אורת הלבנה. והנה כל זה הוא למעלה. ודוגמתם למעלה בהנהגה עליונה ז"ת וגוק'. כי לו"ת יש אורות וכלים והוא שמש ומנן ה' לבחות. והאור שבתוכו הוא הרצון כביכול כמ"ש רביבו. והרצון בקיום העולמות וסידורם בהדרגה הוא המקיים העולמות כמו שהם. והרצון הזה תלוי ברצון פנימי הכלתי מושג לנו עתה, והוא הרצון שיתגלה בעוה"ב שהוא עלמא דאתרו ביומא. ויוצא ע"י יסוד הביכה דעת שנקרא רקיע. והרצון הזה עוד הוא המחזיק הרצון של העולם בהנהגת הז"ת. ואין כאן מקום להאריך יותר. וע' במ"ש רביבו לקמן בעניו קרא לשמש ויזרח אור. ועתה נבא לביאור התפלה הפותח בכל יום דלתות שערי מזרח ובוקע חלוני רקיע. דע כי ההבדל בין דלת ושער להלון. כי הדלת והשער עשויים לכניסה ויליאה. והחלון אינו עשוי כי אם לאור בלבד. מפני שהכותל מפסיק האור ועושין חלון שיכנס האורה. וכבר כתבנו כי רקיע הוא כח המבדיל ומפסיק את ההנהגה שלא יוכלו התחתונים להשיג מדרגה העליונה. ולכן כשהאור צריך לבוא אל התחתונים זה נק' חלון. שבוקע את הרקיע המפסיק ביוכלו להשיג את המדרגה העליונה גם במקומם למעלה. שמנם כבר אמרנו כי החלקים המאירים. היינו מחמת שהשיגו כבר את המדרגה העליונה. ומרוב הקשר למדרגה ההיא מאירים פניהם כי הכמת אדם תאיר פניו. והם מתבטלים למדרגה העליונה. ועושים בכל יום. ומתחילים לעלות בהרים כחום היום וגומרים עלייתן בלילה. וזה נקרא כניסה ויליאה. והוא בדלת והשער שממנו נכנסין למדרגה העליונה. שמנם ההבדל בין דלת לשער הוא זה. כי דלת הוא

שחרית לשבת

אֶפֶס בִּלְתֶּךָ וּמִי דְּמָהּ־לָּךְ: אֵין כְּעֶרְכְּךָ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ בָּעוֹלָם הַזֶּה.
וְאֵין זוּלָתְךָ מַלְכֵּנוּ לְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא: אֶפֶס בִּלְתֶּךָ גּוֹאֲלֵנוּ לִימוֹת
הַמָּשִׁיחַ. וְאֵין דְּמָהּ־לְּךָ מוֹשִׁיעֵנוּ לִתְחִיַּת הַמֵּתִים:
אֵל אָדוֹן עַל כָּל־הַמַּעֲשִׂים. בָּרוּךְ וּמְבֹרָךְ בְּפִי כָּל־נְשָׁמָה:

גדלו

לקיטי הגר"א

אל אדון על כל המעשים כו' (שבת זה הוא בסוד המרגלין ברע"מ ויסמע יתרו ל"ב).
סוד המרגלין. תרין מרגלן לימין. ותן בינה ומלכות. והס שבת עילאה ושבת
לילית. שבת עילאה בינה ובה כלולים ג"ר. ושבת לילית מל'. וחד סיבתא בגווייהו קאים
בין החי לסחי. והן ו"ק והוא שבת דיממא. דקאים בין החי ובין המת. כד"ת מן העולם
הוא שבת עילאה ועד העולם הוא שבת לילית. כי יעקב לית חס יומב לוחלים. מרגלא
עילאה לית בי' גוון ליח בי' חיוו בחתגליח כו'. וכד שחרי לחתגליח. נהרין ז' לחתון
גליפין כו'. ולימין ז' לחתון לימין תרין שמהן מחקקין בההוא מרגלא. וביומא דשבת נלפין
ונהרין ופתחין פתחין. ונפקי ושלטי. ולימין לחי"ה יה"ו. מתגלי לחתון. ובגלוי דילהון
עלין דא בדא ונהרין דא בדא כו' בתרין גווין. חד גוון חוור וחד גוון סומק. ומלימין תרין
גווין לחתעבידו תרין שמהן לחרנין עד דסלקין לחתון לשבע שמהן. וחז' לוחיות וז' שמהן דנפקין
מנהון הן בז"ת. לה"י בג"ס חג"ת. יה"ו בנה"י. ממעה למעלה. ויוד דיה"ו הוא יסוד.
ה' דיק"ו הוא הוד ו' דיק"ו נלח. וה' דחקי"ה במלכות בחמלע. מסלמת לחכי"ק למעלה
ולהוי"ה למטה שהיא חיה רביעית מתהלכת בין החיות. והן כולס במרגלא עילאה. (והנה
הלוחיות הס עלין דא בדא) וכל ב' לוחיות דעלין זה בזה הן בקו לחד. ח' עס ו' בקו
ימין בחסד נלח. ב' הסין בקו שמאל גבורה הוד. ב' יודין בחמלע תפלרת יסוד. והנה
בס"ח דז"ח ובזוכר שלך לך ליתא שלשך הוא רזא דוא"ו. ולכן ח' מתחבר בוא"ו ונהרין

תרווייהו

אמרי שפר

מקום הכניסה לרוב הנכנסים בכל פעם ופעם. ופשר הוא מקום כניסה לעתים רחוקים. כשיבחו חורחים נכבדים בכל משחותיהם פותחים השער. וכמו כן כאן בכל פעם ופעם שאינם נכנסים רק החלקים הנ"ל זה נקרא דלת שהוא מוכן לכל העולם כולו כשהם בחופן הנ"ל הם נכנסים. אבל לעתים רחוקות על ידי יחודים שעושים הצדיקים הם משיגים את המדרגה העליונה גם בחייהם חיותם בלא ההתבטלות ונכנסים לפרד"ס. וזה נקרא שער. שהוא שער רחב שיכנסו במדרגה העליונה עם כל משחותיהם ונשמיותם על ידי יחודם כמבואר בדברי הגאון רמה"ל ז"ל בס' אדיר במרום ביחוד הגן. ולכן נאמר זה השער לה' צדיקים יבאו בו. כי השער הינו עשוי רק לצדיקים ע"י יחודם כנ"ל. והנה השער והדלת הם הכל ענין אחד ובמקום אחד. הלא שהדלת חיננו גדול כמו השער כנ"ל. וזהו **הפותח בכל יום דלתות שערי** מזרח שחינו פותח רק הדלתות של השערים שהוא מקום הכניסה להחלקים המתבטלים למדרגה עליונה מחמת הנשתם שהם בה הזריחה. וזאת הפתיחה הוא בכל יום. אמנם האור בא על ידי בקיעת החלון

ברקיע המבדיל ומפסיק ההשגות כנ"ל:

ואמר מוציא חמה ממקומה ולבנה ממכון שבתה והוא כי כבר ביארנו כי החמה חינה השמש הגרחה לנו כי הוא רק הגרתק. והחמה הוא חיר הפנימי הבא מלמעלה. והחמה שהוא אור העליון מעתיק עלמו ממקומו למעלה ויוצא למקום אחר למטה להתחזיק ולכן אמר **מוציא חמה ממקומה**. אמנם הלבנה הוא עלם הגרחה לנו והאור מקבלת מהחמה כנ"ל. ומלא שהיא מקפת העולם רק על ידי הגלגל והיא מתנתקת ממקום למקום. רק שעושה לה תנועה. כי מפני שהיא יושבת בגלגל מתנועעת עם הגלגל. אבל מקומה הכל אחד כי בחותו מקום שחנוח בגלגל כן עומדת תמיד רק שהגלגל מתנועע עמה. ולכן לח אמר שמוציא הלבנה ממקומה שהמקום חינו משתנה. רק ממכון שבתה. שחינה יושבת מקום כי אם מתנועעת. ועוד יש לפרש מכון לשון גלגל כמו מוכני עלה (שבת פ' כירה ע"ם ברש"י) כ

תרווייהו בתרין גווני. חד גוון חיוור הוא הוי"ה שבחסד היולא מאות ה' שבחסד. וחד גוון סומק הוא אל שבגלח היולא מאות ו' שבגלח שהוא סומק נגד חסד. כי לג' רחמנות חג"ת קורא גוון חיוור ולג' נה"י קורא גוון סומק. לפי שחג"ת חסדים נגדם כידוע. ה' נפיק וגלין ועאל באות ה'. הן גבורה הוד. ונהרין תרווייהו בתרין גווני. ואינון תרין שמהן. חד לקרי יְהוָה רזא דאלהים (ר"ל הוי"ה בניקוד אלקים) וחד לקרי אלקי"ם. ונהרין כחדא. — י' עאל בי' הן ת"ת ויסוד נוף ובריח תשבינן חד. ועאלו דא בדא ונהרין תרווייהו כו'. ואלין תרין לאתון דנהרין מתחברן דא בדא. ואינון ידו"ד ידו"ד מלפ"ן מלפ"ן. כי כאן הוא סוד החיבוק. כי מאלו הב' יודין יולא ב' שמות מלפ"ן שהן ג' לאלקים במילוי יודין. והוא הוי"ה בחשב"ם. הרי הוי"ה הוא האלקים. כי הזיווג הוא שהדוכרא נכלל בנוק' לא הנוק' בדוכרא. לכל החיבוק הוא שבאיסא מתחברין ומתכללין זב"ז: ונפין סלקין מהאי סטרא ומהאי סטרא. ואינון חד סרי ונפין. והוא כי ידוע שב' לויתות דעאלין דא בדא מגדיל הוא הקטן כמו הוא הגדול כידוע בסוד נח נח (ר"ל שהוא מה שמבואר בע"ח שער לח"פ פ"ד) וכל האותיות כאן הן שוין חוץ מן הא' עם הו' כו'. ובשעאלין (זה בזה) מתגדל הא' ונעשה ו'. נמצא בגד ימין ו"ה וכן בגד שמאל והן י"ה ונפיס מכל גד. פי' הן ו"ה דיה"ו (שהן בגו"ס כנ"ל) שהן בני' חד סרי מגד זה. וא' דאהי"ה שהוא רזא דו' כנ"ל (וע' מ"ש לעיל בשם זוהר שלח) וה' דאהי"ה שהן בני' חד סרי (והן בחו"ג) וי' י' דאהי"ה ודיה"ו בחמלע שהן בסוד ת"ת ויסוד קו האמצעי. והנה הי"ה ונפיס מכל גד הן נכללין בשני היודין. כי יוד הוא עשר וכללתו א'. והן כ"ב אותיות התורה: ה' דאשתאר כו'. פי' ה' אחרונה של אהי"ה דמרגלא. חיסי סלקא בשמא חד לאתחברא בהדייהו. ואיהי אדני. וכל אינון שהן בלטין וגלין ונפקי ושלטי בהאי יומא (פי' דשבתא). כיון דאלין שלטי נפיק ההוא מרגלא עילאה בלטא מגללא כו'. כד נפקא בשם באלין שהן מהן חד שמא מנייהו אדני דאיהי שביעאה מתעטרא ועאל במרגלא מתתאה. (ושהן דבשם בהו) הן שמות הפשה אלו שהן הוי"ה בניקוד אלקים והוי"ה פשוטה ואל אלקים ומלפ"ן מלפ"ן היולאים משמות אהיה יה"ו הכ"ל: ומכח הבטיחו נתמלאו אלו השמות ונעשים ע' נפין אתוון. כי ב' הויות במילוייהון הם כ' אתוון וכן ב' מלפ"ן ג"כ כ' אתוון כזה מ"ם לד"י פ"ה לד"י. וכן השני סרי מ' אתוון. ואל אלקים י"ט אתוון ואדני י"ב אתוון. ס"ה עולין ע"ה אתוון והן ע' נפין והכלל. כי כן סוד ע' סנהדרין וה' על גביהם. והע' נפין הן מתחלקין לכל סטר. מפני שהם יולאים מהשמות שהן בכל הו"ק ומתחברין כלהו כחדא ואתעביד רתיכא וכרסייא חדא למרגלא עילאה: ואינון תרין אתוון י' י' (שבת"ם ויסוד) בטשי בתרין אתוון קדמאין. כ"ל באותיות ת"ב של כ"ב אותיות. וע"י כח שני ווין הכ"ל דהיינו ח"ו. כי גם ה' רזא דו'. סלקי לאד לגיסא שבטין. ולאד בסיסא שבטין אחרנין. ואלין אינון י"ב שבטין דישראל עלאה. שת"ת ויסוד כ"ה כלול מי"ק כידוע והן י"ב. ותו אלין תרין אתוון. כ"ל שני ווין הכ"ל (כ"ל דכ"ל שני יודין הנ"ל) בטשי בתרין אתוון דסופה דכ"ב אתיון. כ"ל בשם סוף כ"ב אותיות. וסלקי חד בחשם דרגין וחד בחשם דרגין בכח ב' הנין שבגד שמאל (ובמ"ם הרמ"ם בשמו כתוב בחופן אחר) ואלין אינון עשר אמירן (ב"פ חשם הנ"ל) לאכללא לכ"ב אתוון. י"ב שבטין בהרין אתוון כללא דאורייתא (והן באותיות ת"ב) ועשר אמירן דתרין אתוון דסופה (ם"ת) הה כ"ב אתוון דאורייתא. ורזא דא ירית מרגלא עלאה בהאוה כרסייא דע"ב. ור"ל כרסייא הנ"ל של שבטין הנפין. וב' אותיות הנ"ל שהן כלל כל השבט שמהן הן ע"ב וכב"ב אותיות התורה נשתרו ח"י אתוון האמצעיים. וד' אותיות רישא וסופא דאתוון נהרין בהו בכח ד' אותיות דימין ושמאל הנ"ל. נמצא כל ת' כלול מד' והן ע"ב. ולפי שד' אותיות הנ"ל כלולים מכ"ב כנ"ל (בסוד שית שית וחשם חשם) לפיכך הן נהרין בכל הכ"ב אתוון ומתנהרין

מנייהו

שחרית לשבת

גָּדְלוֹ וְטוּבוֹ מָלֵא עוֹלָם. דַּעַת וְתִבוּנָה סְבִיבִים אוֹתוֹ: הַמִּתְנָאֶה עַל־
חַיּוֹת הַקֹּדֶשׁ. וְנֶהְדָּר בְּכָבוֹד עַל־הַמֶּרְכָּבָה: זְכוּת וּמִישׁוֹר לְפָנָיו כִּסְאוֹ.

חסד

לקוטי הגר"א

מניחו כ"ב לחתון. והרמ"ם כ' בסס רביעו. וז"ל הטעין כי לקי"ק יק"ו הוא מרגלא טילהא במילואם כזה לל"ף ק"י יו"ד ק"י יו"ד ק"י וי"ו הס ח"י לותיות. ומס י"ה הוא סמא לחרא דלתייסד תחותי' שלמר למעלה. וכיהוא במילוי כזה יו"ד ה"י ועס טי"ח דמרגלא טלהא הן כ"ג סגהדרי קטנה ועס ע"ח הכ"ל הס ע"ב וכ"ב טכ"ל. וההוא מרגלא תחלה פי' מל'. בכח הלותיות שנרשמים בה שהן לחדי היא מסתכלת בההוא נהירו. וסליק ההוא נהורא ונטיל כל חינן כ"ב לחתון טלמין. ודא לישו רזא חדא דתוסבחתא. פי' שבח לל לחדון שלומרים בשבת. שהב' חרוזים הרלשונים הן עשרה תיבות. והב' לחרונים י"ב תיבות הרי כ"ב. והלמלטים ע"ב. ודא לישו רזא דשבת. כי שס י"ה דלתייסד כנ"ל הוא מעלמא טלהא ושס לחדי הוא מרגלא תחלה. שניהס בגי' פ' כמנין יסוד שהוא הממבדרס. והלותיות המתעלין מב' הלדדים הס ב"פ ו"ה כנ"ל. כי הא' ג"כ רזא דוא"ו הרי כ"ב. וב' היודין הס ב' מלפ"ן גי' ת"ר. ועס הכ"ב הנ"ל הוא תרכ"ב. ועס היסוד המחבר י"ה עס לחדי שהוא פ' עס תרכ"ב הנ"ל הוא מנין שבת (עכ"ל בביאורו ליתרו ל"ב ח' ב'):

והרמ"ש כ' וז"ל והטעין שרולה לפרס השבח של לל לחדון. שבב' לותיות הרלשונים חמס חמס תיבין. וב' לחרונות שס שס תיבין. והלמלטיות ד' תיבין בכל ח'. כי הוא ממס כי קו לחלטי בסס ח"י חוליות בשדרה. וכ"ח כלול מד'. כי הסס שהוא בקו לחלטי בן ד' לותיות והס ע"ב. והוא בטס בימין ובשמלל. וכלן (פי' בימין ושמלל) ליכו חושב כי לס לותיות שממנו יולחים שמותיהס (והטעם כי) כיון שהלותיות שבשמות שבלדדין ליכן שוין. כי יש מב' לותיות כגון בגלח לל. ויש מד' כגון בחשד הוי"ה. זהו בקו ימין. וכן בקו שמלל. בגבורה הוי"ה בניקוד תלקיס הוא ד' לותיות. ובהוד הוא תלקיס ה' לותיות לכן חושב הלותיות שממנו יולחים השמות. והן שוין. שבקו ימין ח' ו' הס ג"כ ב' ווין. כי הא' ג"כ רזא דוא"ו כמס"ל. וכן בקו שמלל הן ב' הטין. וכן בשבח של לל לחדון הוא ממס כזה. מלד ח' הן ב' חרוזות של שסה שסה תיבין. ומלד ח' של חמסה חמסה הרי כ"ב. ובהמלט י"ח חרוזות של ד' ד' תיבין הוא ע"ב תיבין. והנה לכאורה יקשה למה חרוזות ח"ב הס של ה' ה' תיבין וב' חרוזות ס"ת הן של ו' ו' תיבין. ולהדרכת חרוזות של ח"ב שהן ימיניים רלויין להיות של ו' תיבין כמו ח' ו' מרגלא שבקו ימין. לבל יובן עס מה שכ' האריז"ל כי לל לחדון הוא של לחדי שבנוק' שנתמלא לחדי שבנוק' הרע"ח. ועס ח"ל מספר שבת. ועי"ז נעשי' הנוק' לחדון. שהוא זכר המשפעת לבי"ע טכ"ל. וכיון ששבח זה הוא לה. ומה שבקו ימיני של ז"ח הוא מחיר בקו שמלה כלחד העומד פב"פ עס חביריו. לכן בחרוזי ח"ב שהוא קו ימיני הס של ה' ה' תיבין. ולחרוזי ס"ת שהן שמלה הן של ו' ו' תיבין. עכ"ל הרמ"ם שס:

אתון דעלמא עילאה ותתון דעלמא תתאה הן לתיון רבבין ולתוון זעיירין. והן כ"ב לותיות דלל לחדון על כל המעשים ביום שבת. לתיון רבבין דעלמא דלתי. וכ"ב דלל ברוך בחול לתוון זעיירין. כמ"ש בפ' תרומה דף קל"ב ט"ם. (עכ"ל בביאורו להיכל ג' ברלשית מ"ב ע"ב בד"ה לתניר):

המתגאה על חיות הקודש. בגימ' כמו שמרז"ל. מרכבו גלוים. תרי' בחיות. שור בבהמות. נשר בעופות. ולדם מתגלה עליהם. שהן במרכבה חגת"ס.

והבינה

חֶסֶד וְרַחֲמִים לִפְנֵי כְבוֹדוֹ: טוֹבִים מְאוֹרוֹת שֶׁבָּרָא אֱלֹהֵינוּ. יְצָרָם
בְּדַעַת בְּבִינָה וּבְהַשְׂכֵּל: כֹּחַ וּגְבוּרָה נָתַן בָּהֶם. לִהְיוֹת מוֹשְׁלִים
בְּקֶרֶב תֵּבֵל: מְלֵאִים זִיו וּמְפִיקִים נוֹגַהּ. נָאֶה זִיוָם בְּכָל־הָעוֹלָם:
שְׂמֵחִים בְּצֵאתָם וְשָׂשִׂים בְּבוֹאָם. עוֹשִׂים בְּאֵימָה רְצוֹן קוֹנָם: פְּאֵר
וְכָבוֹד נוֹתְנִים לְשִׁמּוֹ. צְהָלָה וְרִנָּה לְזֵכֶר מַלְכוּתוֹ: קָרָא לַשֶּׁמֶשׁ
וַיִּזְרַח אוֹר. רָאָה וְהִתְקִין צוּרַת הַלְּבָנָה. שֶׁבַח נוֹתְנִים־לוֹ כָּל־צְבָא
מָרוֹם תִּפְאֶרֶת וּגְדֻלָּה שְׂרָפִים וְאוֹפַנִּים וְחַיּוֹת הַקֹּדֶשׁ:

לאל

לקוטי הגר"א

והגיגה מתגלה עליהם. וזהו המהגלה על חיות הקודם. ובס מקום הגלה. דהה לית גבהות בחורייתא אלא בעלמא דאתי בינה. (ביאורו לתי' ע' קי"ט ב' בד"ה דאיהו גלה):

קרא לשמש ויזרח אור. רלה והתקין צורת הלבנה. (כמ"ם) ויקרא אלקים לאור יום. במקבל חסדים כמ"ש (ריש פסחים) קרייה לנהורא ופקדיה אמלותי' דיממא סיסמא ביום. ר"ל סיקבלוס הדכורא. ולאחך קרא לגבורת סיקבלוס הנוק' אלא ע"י הדכורא עכביו כידוע. ואמר קרא בסתימו שהוא חבמה שע"י נתקנה. לכן לא אמר קרא אלקים לילה כו'. וז"ס בתפלה קרא לשמש ויזרח אור שהוא קבלת הדכורא ה"ח. רלה והתקין צורת הלבנה. כמ"ש (בא"ר אפיל דורמיטא לז"א ופרים לנוק' כו') והתקין לה כל תקונהא כו'. וסלקא ואתתקנא. שבתחלה היתה סתומה בלי תיקון כמ"ש בא"ר קמ"ח ב' ועבד גלגלתא דנוק' כלא סתימא מכל סטרוי. וז"ס צורת הלבנה. וכמ"ש ויבן ה' אלקים את הצלע כו' (עכ"ל בסוף פ"א דסד"ל בד"ה אתא מפתחא):

סוד סס כ"ב וע"ב דסבה. הוא כמו סס מ"ב דהוא ג"ס עס ח' דכ"ט. והן ל"ב ו' גילוף לבד ופשוט וג"י גי' והן מ"ג דיו"ד ל"ב ו"ה. וכן כאן בשילוב כ"ב בגי'. לכן

שער נפתלי

מ"ש רבינו על קרא לשמש ויזרח אור ע' מה שכתבתי לעיל באמרי שפר על הפותח בכל יום דלתות שערי מזרח:

כתב הר"א בנו של רבינו וז"ל. שם כ"ב וע"ב דשבת. פי' שיר של אדון יש בו שם כ"ב וע"ב. כי חרוזי א"ב הם של ה' תיבות הם י'. וחרוזי ש"ת הם של ו' תיבות הם י"ב. עם י' הוא כ"ב. ומאות ג' עד אות ר' ח"י חרוזים של ד' תיבות הם ע"ב תיבות נגד שם ע"ב: הוא כמו שם מ"ב. פי' פשוטו של הוי"ה הוא ד' אתוון וגילופי הוא י' אתוון. וגילוף גילופי הוא כ"ח אתוון. ד' וי' וכ"ח הוא שם מ"ב. ועם א' דכתר עליון שהוא קוצו של יוד הוא ג"ם אתוון. וכן א' עם שב"ת הוא א"ת ב"ש. ב' חרוזים הראשונים וב' חרוזים האחרונים הם א"ת ב"ש. אותיות א' עם שבת: והן ל"ב וי' גילוף לבד. פי' השוט עם גי' גי' הם ל"ב. ד' עם כ"ח. וי' אתוון של הגי' בלבד הוא באמצע. כן בשיר הזה שם כ"ב הוא בראש השיר וסופו. ושם ע"ב באמצע שהוא מאות יו"ד של הוי"ה. כמו בשם מ"ב גי' של יוד באמצע: והן מ"ג דיו"ד. פי' בפסוק כי ביום הזה יכפר עליכם עד תטהרו הוא מ"ג אתוון (הוא תמיה וצ"ע כוונתו). נגד ל"ב של פשוט וגי' גי'. וי"א של הגי' עם א' דכ"ע. עכ"ל. ול"נ שכוונת רבינו על מ"ג הוואת דיוה"כ שהן כנגד זה השם שהוא מ"ב עם א' ג"ם. והמ"ג הוואת הוא כמ"ד מערבין לקרנות כמבואר בזבחים מ"ב ע"ב וע"ש ברש"י שם ע"א בד"ה אבל בדמים וז"ל אחת למעלה ושבע למטה על בין הבדים מדם הפר וכנגדן מדם תשעיר הרי י"ו וכנגדן על הפרוכת חרי ל"ב. וארבע על קרנות מזבח הפנימי משניהם כא' מעורבין כדכתיב כו' הרי ל"ו. ושבע הוואת על טהרו הרי מ"ג עכ"ל. הרי ד' וז' הם י"א ועם ל"ב הוא ג"ם. והן כנגד ל"ב הנ"ל ויו"ד עם כ"ע: וכן כאן בשילוב כ"ב בגי'. כתב הר"א הנ"ל וז"ל. פי' ב' חרוזים ראשונים הם

שחרית לשבת

לָאֵל אֲשֶׁר שָׁבַת מִכָּל־הַמַּעֲשִׂים בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי הִתְעַלָּה וַיֵּשֶׁב
עַל־כִּסֵּא כְבוֹדוֹ תִּפְאֶרֶת עָטָה לְיוֹם הַמְנוּחָה עָנֹג קָרָא לְיוֹם הַשַּׁבָּת׃
זֶה שֶׁבַח שֶׁלֵּיוֹם הַשְּׁבִיעִי שֶׁבּוֹ שָׁבַת אֵל מִכָּל־מְלַאכְתּוֹ׃ וְיוֹם הַשְּׁבִיעִי
מְשַׁבֵּחַ וְאוֹמֵר מִזְמוֹר שִׁיר לְיוֹם הַשַּׁבָּת טוֹב לְהוֹדוֹת לַיהוָה׃ לְפִיכָךְ
יְפָאֲרוּ וִיבָרְכוּ לָאֵל כָּל־יְצוּרָיו. שֶׁבַח יָקָר וּגְדֻלָּה יִתְּנוּ לָאֵל מֶלֶךְ יוֹצֵר
כֹּל הַמַּנְחִיל מְנוּחָה לְעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בִּקְדֻשָּׁתוֹ בְּיוֹם שַׁבַּת קֹדֶשׁ׃ שִׁמְךָ

יי

לקוטי הגר״א

לכן נתחלקו בתחלה ב׳ פעמים ה׳ ותח״כ ב׳ פעמים ו׳ ופזוט וגי׳ עס ח׳ דכ״ע ע״כ. וכמו מלא ותו׳. וז״ס פסיק בסכת תסבו ג״כ ל״ד כו׳ (לקוטי הגר״א סחתר חג״כ חות ס׳ סי׳ ט׳):

סוד רתיכא דסכת בכ״ב חתון ג״כ כל״ל סו״ק מזולם כג״ל. לכן כל מזולם מסטרי׳. והוא ג׳ חתון ברזא די״ב רתיכין. וז״ס סחמר בז״ח דרתיכא די״ב ביס. וז״ס סס ע״ב בי״ב. וז״ס סמחולק בג׳ ותו׳ וב׳ ברזא דעסרין ח׳ ב׳ וג׳. ויסוד ברזא דחני ברית קריסא בחמלעיתא. ורזא דחו״ב בעסרה ה׳ נגד ה׳ ימינא וסמלא סמסס הלוחות והמחמרות. ודעת בי״ב בוסמין י״ב סבטים סבטי יה עדות כו׳. ויסוד ברזא דדעת י״ב. ומסט׳ דחו״ב בעזרה. וז״ס סבטין וע״ב. ע׳ תמרים וי״ב עיטת מיס. וז״ס כ״ב לעילא וע״ב ברתיכא דחבתן ודוד: (עכ״ל סס):

תהבה

שער נפתלי

י׳ תיבות. וב׳ חרוזים אחרונים י״ב הם כ״ב והם גי׳ ו״ו ה״ה י׳ עם י״ב. ולכן נתחלקו בתחלה בב׳ חרוזים הראשונים ב״פ ה׳ ואח״כ בב׳ חרוזים האחרונים ב״פ ו׳. וד׳ חרוזים אלו הם נגד ד׳ אתיון של פשוט והם בשילוב ב׳ הראשונים והאחרונים. ושם ע״ב שבאמצע הוא מח״י חרוזין. ד׳ פעמים ח״י תוא ע״ב. וגי׳ נ׳ הוא כ״ח. ובהסר ממנו ו׳ שהוא גי׳ נשאר ח״י הם ח״י חרוזין. ור׳ שבועלין בהם הז״י הוא נגד הפשוט. והפשוט הוא בכל חרוז ד׳ תיבין. והכל עם א׳ דכ״ע שהוא קוצו של יו״ד כי שם ע״ב מיו״ד דהוי״ה. וקיצו נסתר. כמו מלא. הוא ע״א ועם א׳ שהוא נסתר בתיבת מלא הוא ע״ב: וז״ס פסוק בסכות תשבו וכו׳ למען ידעו עד אני וכו׳ יש בו צ״ה תיבות הוא כנגד שם כ״ב וע״ב עם א׳ דכ״ע הוא צ״ה: בכ״ב אתוון. פי׳ הם ח״י אתוון של שיר אל אדון שהם בארבעה תיבות. ב׳ אתוון הראשונים הם של ה׳ תיבות וב׳ האחרונים של ו׳ תיבות. ח״י אתוון האמצעים של ד׳ הם ע״ב: שו״ק משולש. פי׳ ח״י אתוון של דעת ת״ת יסוד. ג׳ ווין פשוט וגי׳ (של א׳) [נראה שצ״ל של״א והוא ר״ת שלכן אמר] לכן כל משולש מסטרי׳ דדעת ברזא דאות ש׳. וכן שם ע״ב משולש מג׳ אתוון. וז״ש והוא ג׳ אתוון״ פי׳ ג׳ ווין פשוט וגי׳: ברזא די״ב רתיכין. כי ו״ו חושבנו י״ב: וז״ס ע״ב בי״ב והם י״ב ווין: שמחולק בג׳ וא׳ וב׳. פי׳ שם ע״ב יוצא מאות ו׳ כנ״ל. פשוט היא ו׳ אחד. בגי׳ ו״ו ב׳ ווין (ובכל) [צ״ל ובכלל] בפשיט עם גי׳ הוא ג׳ ווין כמו עשרון א׳ לכבש ב׳ לאיל ג׳ לפר: ויסוד ברזא דאני. הוא ו׳ השני כי שם ע״ב יוצא מאות ו״ו. ו׳ פעמים ו׳ הוא ל״ו אתוון מוה״ו עד אני ועוד ו׳ פעמים ו׳ הוא ל״ו אתוון מואנ״י עד וה״ו. ויסוד הוא ו׳ השני ברית קדישא באמצעיתא והו אני והו. אני באמצעיתא (מ״ש מאני עד וה״ו ל״ו צ״ע כי אין שם אלא י״ב. ואפשר שכוונתו על שניהם ביחד דהיינו מאני עד וה״ו וכן מה שוה״ו כולל והוא עד סוף שהם ל״ו שמות. או אפשר שהי״ב שמות מאני עד וה״ן כל שם מג׳ אותיות הרי ל״ו אותיות): ורזא דחו״ב בעשרה. פי׳ ב׳ אתוון הראשונים א׳ ב׳ הם חו״ב. והם של ה׳ תיבין ה׳ נגד ה׳ ימינא ושמאלא שמשם כו׳: ודעת בי״ב בוסמין. ועם הפשוט הוא ח״י נגד ח״י אתוון האמצעים: ויסור ברזא דדעת י״ב. הן ב׳ אתוון האחרונות של ו׳ תיבין. נגד י״ב שבטין י״ב בוסמין: וז״ש כ״ב לעילא וע״ב ברתיכא וכו׳. פי׳ ב׳ אתוון הראשונים של ה׳ תיבין הם עשרה. וב׳ אתוון האחרונים של ו׳ תיבין הם י״ב. עם עשרה הם כ״ב אתוון לעילא: וע״ב ברתיכא דאבהן ודוד. הם ח״י אמצעיים של ד׳ תיבין הם ע״ב: עכ״ל הר״א ז״ל בנו של רבינו ז״ל בתוספת נופך:

יְהוָה אֱלֹהֵינוּ יִתְקַדַּשׁ. וְזִכְרְךָ מַלְכֵּנוּ יִתְפָּאַר. בַּשָּׁמַיִם מִמַּעַל וְעַל הָאָרֶץ מִתָּחַת: תִּתְבָּרַךְ מוֹשִׁיעֵנוּ עַל־שֶׁבַח מַעֲשֵׂה יָדֶיךָ וְעַל־מְאוֹרֵי־אוֹר שֶׁעָשִׂיתָ יְפָאֲרוּךָ סֶלָה:

תִּתְבָּרַךְ צוּרֵנוּ מַלְכֵּנוּ וְגֹאֲלֵנוּ בּוֹרֵא קְדוֹשִׁים יִשְׁתַּבַּח שִׁמְךָ לָעַד מַלְכֵּנוּ יוֹצֵר מְשָׁרְתִים וְאֲשֶׁר מְשָׁרְתָיו כֻּלָּם עוֹמְדִים בְּרוּם עוֹלָם וּמַשְׁמִיעִים בְּיִרְאָה יַחַד בְּקוֹל דִּבְרֵי אֱלֹהִים חַיִּים וּמֶלֶךְ עוֹלָם: כֻּלָּם אֲהוּבִים כֻּלָּם בְּרוּרִים כֻּלָּם גִּבּוֹרִים וְכֻלָּם עֹשִׂים בֶּאֱמֶת וּבְיִרְאָה רְצוֹן קוֹנָם וְכֻלָּם פּוֹתְחִים אֶת־פִּיהֶם בִּקְדֻשָּׁה וּבְטָהֳרָה בְּשִׁירָה וּבְזִמְרָה וּמְבָרְכִים וּמְשַׁבְּחִים וּמְפָאֲרִים וּמַעֲרִיצִים וּמַקְדִּישִׁים וּמַמְלִיכִים:

אֶת־שֵׁם הָאֵל הַמֶּלֶךְ הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא קָדוֹשׁ הוּא: וְכֻלָּם מְקַבְּלִים עֲלֵיהֶם עוֹל מַלְכוּת שָׁמַיִם זֶה מִזֶּה. וְנוֹתְנִים רְשׁוּת זֶה לָזֶה. לְהַקְדִּישׁ לְיוֹצְרָם בְּנַחַת־רוּחַ בְּשָׂפָה בְּרוּרָה וּבִנְעִימָה קְדֻשָּׁה כֻּלָּם כְּאֶחָד עוֹנִים וְאוֹמְרִים בְּיִרְאָה:

קָדוֹשׁ | קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ יְהוָה צְבָאוֹת מְלֹא כָל־הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ:

(כשאומרים אופן יאמר זה.)

וְהָאוֹפַנִּים וְחַיּוֹת הַקֹּדֶשׁ | וְהַחַיּוֹת יְשׁוֹרְרוּ וּכְרוּבִים יְפָאֲרוּ וּשְׂרָפִים יְרַנְּנוּ
בְּרַעַשׁ גָּדוֹל מִתְנַשְּׂאִים | וְאֶרְאֶלִּים יְבָרְכוּ פְּנֵי כָל־חַיָּה וְאוֹפַן וּכְרוּב)
לְעֻמַּת שְׂרָפִים לְעֻמָּתָם מְשַׁבְּחִים וְאוֹמְרִים:

בָּרוּךְ כְּבוֹד־יְהוָה מִמְּקוֹמוֹ:

לְאֵל בָּרוּךְ נְעִימוֹת יִתֵּנוּ. לְמֶלֶךְ אֵל חַי וְקַיָּם זְמִירוֹת יֹאמֵרוּ וְתִשְׁבָּחוֹת יַשְׁמִיעוּ. כִּי הוּא לְבַדּוֹ פּוֹעֵל גְּבוּרוֹת עֹשֶׂה חֲדָשׁוֹת בַּעַל מִלְחָמוֹת זוֹרֵעַ צְדָקוֹת מַצְמִיחַ יְשׁוּעוֹת בּוֹרֵא רְפוּאוֹת נוֹרָא תְהִלּוֹת אֲדוֹן הַנִּפְלָאוֹת הַמְחַדֵּשׁ בְּטוּבוֹ בְּכָל־יוֹם תָּמִיד מַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית: כַּאֲמוּר לְעֹשֵׂה אוֹרִים גְּדֹלִים כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ: אוֹר חָדָשׁ עַל־צִיּוֹן תָּאִיר וְנִזְכֶּה כֻלָּנוּ מְהֵרָה לְאוֹרוֹ. בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה יוֹצֵר הַמְּאוֹרוֹת:

שחרית לשבת

אַהֲבָה רַבָּה אֲהַבְתָּנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ חֶמְלָה גְדוֹלָה וִיתֵרָה חָמַלְתָּ
עָלֵינוּ: אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ בַּעֲבוּר אֲבוֹתֵינוּ שֶׁבָּטְחוּ בְךָ וַתְּלַמְּדֵם חֻקֵּי חַיִּים
כֵּן תְּחָנֵּנוּ וּתְלַמְּדֵנוּ: אָבִינוּ הָאָב הָרַחֲמָן הַמְרַחֵם רַחֵם עָלֵינוּ וְתֵן
בְּלִבֵּנוּ לְהָבִין וּלְהַשְׂכִּיל לִשְׁמֹעַ לִלְמֹד וּלְלַמֵּד לִשְׁמֹר וְלַעֲשׂוֹת וּלְקַיֵּם
אֶת־כָּל־דִּבְרֵי תַלְמוּד תּוֹרָתֶךָ בְּאַהֲבָה: וְהָאֵר עֵינֵינוּ בְּתוֹרָתֶךָ וְדַבֵּק לִבֵּנוּ
בְּמִצְוֹתֶיךָ וְיַחֵד לְבָבֵנוּ לְאַהֲבָה וּלְיִרְאָה שְׁמֶךָ וְלֹא־נֵבוֹשׁ לְעוֹלָם וָעֶד:
כִּי בְשֵׁם קָדְשְׁךָ הַגָּדוֹל וְהַנּוֹרָא בָּטָחְנוּ נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בִּישׁוּעָתֶךָ:
וַהֲבִיאֵנוּ לְשָׁלוֹם מֵאַרְבַּע כַּנְפוֹת הָאָרֶץ וְתוֹלִיכֵנוּ קוֹמְמִיוּת לְאַרְצֵנוּ:
כִּי אֵל פּוֹעֵל יְשׁוּעוֹת אָתָּה וּבָנוּ בָחַרְתָּ מִכָּל־עַם וְלָשׁוֹן וְקֵרַבְתָּנוּ
לְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל סֶלָה בֶּאֱמֶת. לְהוֹדוֹת לְךָ וּלְיַחֶדְךָ בְּאַהֲבָה: בָּרוּךְ
אַתָּה יְהוָה הַבּוֹחֵר בְּעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בְּאַהֲבָה:

שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יְהוָה אֱלֹהֵינוּ יְהוָה | **אֶחָד**:
כולם בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד:

וְאָהַבְתָּ אֵת יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּכָל־לְבָבְךָ וּבְכָל־נַפְשְׁךָ
וּבְכָל־מְאֹדֶךָ: וְהָיוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוְּךָ
הַיּוֹם עַל־לְבָבֶךָ: וְשִׁנַּנְתָּם לְבָנֶיךָ וְדִבַּרְתָּ בָּם בְּשִׁבְתְּךָ
בְּבֵיתֶךָ וּבְלֶכְתְּךָ בַדֶּרֶךְ וּבְשָׁכְבְּךָ וּבְקוּמֶךָ: וּקְשַׁרְתָּם
לְאוֹת עַל־יָדֶךָ וְהָיוּ לְטֹטָפֹת בֵּין עֵינֶיךָ: וּכְתַבְתָּם עַל־
מְזוּזוֹת בֵּיתֶךָ וּבִשְׁעָרֶיךָ:

וְהָיָה אִם־שָׁמֹעַ תִּשְׁמְעוּ אֶל מִצְוֹתַי אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוֶּה אֶתְכֶם הַיּוֹם
לְאַהֲבָה אֶת־יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם וּלְעָבְדוֹ בְּכָל־לְבַבְכֶם וּבְכָל־נַפְשְׁכֶם:
וְנָתַתִּי מְטַר־אַרְצְכֶם בְּעִתּוֹ יוֹרֶה וּמַלְקוֹשׁ וְאָסַפְתָּ דְגָנֶךָ וְתִירֹשְׁךָ
וְיִצְהָרֶךָ: וְנָתַתִּי עֵשֶׂב בְּשָׂדְךָ לִבְהֶמְתֶּךָ וְאָכַלְתָּ וְשָׂבָעְתָּ: הִשָּׁמְרוּ
לכם

לקוטי הגר"א

אהבה רבה וכו' חמלה גדולה ויתרה כו'. פי' דחמלה בימי החבות ומועד לחתנו ממגריס היה להבאך רבה עליו. ולח"כ כשעשו העגל אמרת חכלה לוחם כרגע. ולח"כ חמלת עליו וסלחת לעוונו. כי החמלה הוא לחר הכעס. ואמר גדולה ויתרה. פי' שהספעת עליו עוד יותר טובה מבראשונה שנחת לוחות ועוית לעשות המשכן להי דך שוכן בינינו שלח היה לנו מקדש (עכ"ל בביאורו לשה"ס ח' פ' י"ז):

לָכֶם פֶּן־יִפְתֶּה לְבַבְכֶם וְסַרְתֶּם וַעֲבַדְתֶּם אֱלֹהִים אֲחֵרִים וְהִשְׁתַּחֲוִיתֶם
לָהֶם: וְחָרָה אַף־יְהוָה בָּכֶם וְעָצַר אֶת־הַשָּׁמַיִם וְלֹא־יִהְיֶה מָטָר
וְהָאֲדָמָה לֹא תִתֵּן אֶת־יְבוּלָהּ וַאֲבַדְתֶּם מְהֵרָה מֵעַל הָאָרֶץ הַטֹּבָה
אֲשֶׁר יְהוָה נֹתֵן לָכֶם: וְשַׂמְתֶּם אֶת־דְּבָרַי אֵלֶּה עַל־לְבַבְכֶם וְעַל־
נַפְשְׁכֶם וּקְשַׁרְתֶּם אֹתָם לְאוֹת עַל־יֶדְכֶם וְהָיוּ לְטוֹטָפֹת בֵּין עֵינֵיכֶם:
וְלִמַּדְתֶּם אֹתָם אֶת־בְּנֵיכֶם לְדַבֵּר בָּם בְּשִׁבְתְּךָ בְּבֵיתֶךָ וּבְלֶכְתְּךָ בַדֶּרֶךְ
וּבְשָׁכְבְּךָ וּבְקוּמֶךָ: וּכְתַבְתָּם עַל־מְזוּזוֹת בֵּיתֶךָ וּבִשְׁעָרֶיךָ:

לְמַעַן יִרְבּוּ יְמֵיכֶם וִימֵי בְנֵיכֶם עַל הָאֲדָמָה אֲשֶׁר
נִשְׁבַּע יְהוָה לַאֲבֹתֵיכֶם לָתֵת לָהֶם כִּימֵי הַשָּׁמַיִם עַל־
הָאָרֶץ:

וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ
אֲלֵהֶם וְעָשׂוּ לָהֶם צִיצִת עַל־כַּנְפֵי בִגְדֵיהֶם לְדֹרֹתָם וְנָתְנוּ עַל־צִיצִת
הַכָּנָף פְּתִיל תְּכֵלֶת: וְהָיָה לָכֶם לְצִיצִת וּרְאִיתֶם אֹתוֹ וּזְכַרְתֶּם אֶת־
כָּל־מִצְוֹת יְהוָה וַעֲשִׂיתֶם אֹתָם וְלֹא תָתוּרוּ אַחֲרֵי לְבַבְכֶם וְאַחֲרֵי עֵינֵיכֶם
אֲשֶׁר־אַתֶּם זֹנִים אַחֲרֵיהֶם: לְמַעַן תִּזְכְּרוּ וַעֲשִׂיתֶם אֶת־כָּל־מִצְוֹתָי
וִהְיִיתֶם קְדֹשִׁים לֵאלֹהֵיכֶם: אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם
מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לִהְיוֹת לָכֶם לֵאלֹהִים אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם: ים לגרף תלהיכם לאמת.

אֱמֶת וְיַצִּיב וְנָכוֹן וְקַיָּם וְיָשָׁר וְנֶאֱמָן וְאָהוּב וְחָבִיב וְנֶחְמָד וְנָעִים
וְנוֹרָא וְאַדִּיר וּמְתֻקָּן וּמְקֻבָּל וְטוֹב וְיָפֶה הַדָּבָר הַזֶּה עָלֵינוּ לְעוֹלָם
וָעֶד: אֱמֶת אֱלֹהֵי עוֹלָם מַלְכֵּנוּ צוּר יַעֲקֹב מָגֵן יִשְׁעֵנוּ: לְדוֹר וָדוֹר
הוּא קַיָּם וּשְׁמוֹ קַיָּם וְכִסְאוֹ נָכוֹן וּמַלְכוּתוֹ וֶאֱמוּנָתוֹ לָעַד קַיֶּמֶת:
וּדְבָרָיו חַיִּים וְקַיָּמִים נֶאֱמָנִים וְנֶחְמָדִים לָעַד וּלְעוֹלְמֵי עוֹלָמִים עַל־
אֲבוֹתֵינוּ וְעָלֵינוּ עַל־בָּנֵינוּ וְעַל־דּוֹרוֹתֵינוּ וְעַל כָּל־דּוֹרוֹת זֶרַע יִשְׂרָאֵל
עֲבָדֶיךָ:

עַל־הָרִאשׁוֹנִים וְעַל־הָאַחֲרוֹנִים דָּבָר טוֹב וְקַיָּם לְעוֹלָם וָעֶד:
אֱמֶת וֶאֱמוּנָה חֹק וְלֹא יַעֲבוֹר: אֱמֶת שַׁאַתָּה הוּא יְהוָה אֱלֹהֵינוּ
וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ מַלְכֵּנוּ מֶלֶךְ אֲבוֹתֵינוּ גּוֹאֲלֵנוּ גּוֹאֵל אֲבוֹתֵינוּ יוֹצְרֵנוּ
צוּר יְשׁוּעָתֵנוּ פּוֹדֵנוּ וּמַצִּילֵנוּ מֵעוֹלָם שְׁמֶךָ. אֵין אֱלֹהִים זוּלָתֶךָ:

עֶזְרַת אֲבוֹתֵינוּ אַתָּה הוּא מֵעוֹלָם מָגֵן וּמוֹשִׁיעַ לִבְנֵיהֶם אַחֲרֵיהֶם

בְּכָל־דּוֹר וָדוֹר: בָּרוּם עוֹלָם מוֹשָׁבֶךָ וּמִשְׁפָּטֶיךָ וְצִדְקָתְךָ עַד אַפְסֵי־
אָרֶץ: אַשְׁרֵי אִישׁ שֶׁיִּשְׁמַע לְמִצְוֹתֶיךָ וְתוֹרָתְךָ וּדְבָרְךָ יָשִׂים עַל לִבּוֹ:
אֱמֶת אַתָּה הוּא אָדוֹן לְעַמֶּךָ וּמֶלֶךְ גִּבּוֹר לָרִיב רִיבָם: אֱמֶת אַתָּה הוּא
רִאשׁוֹן וְאַתָּה הוּא אַחֲרוֹן וּמִבַּלְעָדֶיךָ אֵין לָנוּ מֶלֶךְ גּוֹאֵל וּמוֹשִׁיעַ
מִמִּצְרַיִם גְּאַלְתָּנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וּמִבֵּית עֲבָדִים פְּדִיתָנוּ: כָּל־בְּכוֹרֵיהֶם
הָרָגְתָּ וּבְכוֹרְךָ גָּאָלְתָּ וְיַם־סוּף בָּקָעְתָּ וְזֵדִים טִבַּעְתָּ וִידִידִים הֶעֱבַרְתָּ
וַיְכַסּוּ מַיִם צָרֵיהֶם אֶחָד מֵהֶם לֹא נוֹתָר: עַל־זֹאת שִׁבְּחוּ אֲהוּבִים
וְרוֹמְמוּ אֵל וְנָתְנוּ יְדִידִים זְמִירוֹת שִׁירוֹת וְתִשְׁבָּחוֹת בְּרָכוֹת וְהוֹדָאוֹת
לְמֶלֶךְ אֵל חַי וְקַיָּם רָם וְנִשָּׂא גָּדוֹל וְנוֹרָא מַשְׁפִּיל גֵּאִים וּמַגְבִּיהַּ שְׁפָלִים
מוֹצִיא אֲסִירִים וּפוֹדֶה עֲנָוִים וְעוֹזֵר דַּלִּים וְעוֹנֶה לְעַמּוֹ בְּעֵת שַׁוְּעָם אֵלָיו:
תְּהִלּוֹת לְאֵל עֶלְיוֹן בָּרוּךְ הוּא וּמְבוֹרָךְ מֹשֶׁה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל לְךָ עָנוּ
שִׁירָה בְּשִׂמְחָה רַבָּה וְאָמְרוּ כֻלָּם:

מִי־כָמֹכָה בָּאֵלִם יְהוָה מִי כָּמֹכָה נֶאְדָּר בַּקֹּדֶשׁ נוֹרָא
תְהִלֹּת עֹשֵׂה פֶלֶא: שִׁירָה חֲדָשָׁה שִׁבְּחוּ גְאוּלִים לְשִׁמְךָ
עַל־שְׂפַת הַיָּם יַחַד כֻּלָּם הוֹדוּ וְהִמְלִיכוּ וְאָמְרוּ: יְהוָה
יִמְלֹךְ לְעוֹלָם וָעֶד:

צוּר יִשְׂרָאֵל קוּמָה בְּעֶזְרַת יִשְׂרָאֵל וּפְדֵה כִנְאֻמֶךָ יְהוּדָה וְיִשְׂרָאֵל
(גֹּאֲלֵנוּ יְהוָה צְבָאוֹת שְׁמוֹ קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל) בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה גָּאַל יִשְׂרָאֵל:

אֲדֹנָי שְׂפָתַי תִּפְתָּח וּפִי יַגִּיד תְּהִלָּתֶךָ:

בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ אֱלֹהֵי אַבְרָהָם אֱלֹהֵי
יִצְחָק וֵאלֹהֵי יַעֲקֹב הָאֵל הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא אֵל עֶלְיוֹן גּוֹמֵל חֲסָדִים
טוֹבִים וְקֹנֵה הַכֹּל וְזוֹכֵר חַסְדֵי אָבוֹת וּמֵבִיא גּוֹאֵל לִבְנֵי בְנֵיהֶם לְמַעַן
שְׁמוֹ בְּאַהֲבָה.

בעברית ימי תשובה מוסיפין זכרנו מי כמוך . וכתוב ובספר חיים . וחס עכת ותתס סכרכס תיגו תוזל .

זָכְרֵנוּ לְחַיִּים מֶלֶךְ חָפֵץ בַּחַיִּים . וְכָתְבֵנוּ בְּסֵפֶר הַחַיִּים לְמַעַנְךָ אֱלֹהִים חַיִּים:

מֶלֶךְ עוֹזֵר וּמוֹשִׁיעַ וּמָגֵן בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה מָגֵן אַבְרָהָם:
אַתָּה גִּבּוֹר לְעוֹלָם אֲדֹנָי מְחַיֵּה מֵתִים אַתָּה רַב לְהוֹשִׁיעַ.

בחורף מַשִּׁיב הָרוּחַ וּמוֹרִיד הַגָּשֶׁם : בקיץ מוֹרִיד הַטָּל ג״ת משיב הרוח ומוריד הטל .

מְכַלְכֵּל חַיִּים בְּחֶסֶד מְחַיֵּה מֵתִים בְּרַחֲמִים רַבִּים סוֹמֵךְ נוֹפְלִים
וְרוֹפֵא חוֹלִים וּמַתִּיר אֲסוּרִים וּמְקַיֵּם אֱמוּנָתוֹ לִישֵׁנֵי עָפָר . מִי כָמוֹךָ
בַּעַל גְּבוּרוֹת וּמִי דוֹמֶה לָךְ מֶלֶךְ מֵמִית וּמְחַיֶּה וּמַצְמִיחַ יְשׁוּעָה :

בעשי״ת מִי כָמוֹךָ אַב הָרַחֲמִים זוֹכֵר יְצוּרָיו לְחַיִּים בְּרַחֲמִים :

וְנֶאֱמָן אַתָּה לְהַחֲיוֹת מֵתִים בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה מְחַיֵּה הַמֵּתִים :

אַתָּה קָדוֹשׁ וְשִׁמְךָ קָדוֹשׁ וּקְדוֹשִׁים בְּכָל יוֹם יְהַלְלוּךָ סֶּלָה . בָּרוּךְ
אַתָּה יְהוָה הָאֵל (בעשי״ת הַמֶּלֶךְ) הַקָּדוֹשׁ :

יִשְׂמַח מֹשֶׁה בְּמַתְּנַת חֶלְקוֹ כִּי עֶבֶד נֶאֱמָן קָרָאתָ לוֹ .

כליל

לקוטי הגר״א

ישמח מסה במתנת חלקו . ר״ל מה שניתן לו חלקו כלת מסה . עכ״ל רבינו בתי׳
י״ח (בדפוס ווילנא . ל״ה ט״ג בד״ה במתנת) : — בחימת טילחה תחמר בה
יסמח מסה במתנת חלקו . דניתן לו בינה כמ״ש . מ״ט שערי בינה . וידוע בר״מ ובתי׳
בכ״מ . וע״ל למ״ד ח׳ . גלותא דערבית תחה קדסת כו׳ . גלותא כו׳ יסמח מסה במתנת
חלקו . ודא נסמת כל מי דמיהו חימת טילחה כו׳ (עכ״ל בסוף תי׳ מ״ז בד״ה דתמר) :

ובתי׳

קדושה לש״ץ בחזרת התפלה .

נְקַדֵּשׁ אֶת שִׁמְךָ בָּעוֹלָם כְּשֵׁם שֶׁמַּקְדִּישִׁים אוֹתוֹ בִּשְׁמֵי מָרוֹם
כַּכָּתוּב עַל יַד נְבִיאֶךָ וְקָרָא זֶה אֶל זֶה וְאָמַר : קו״ח קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ
יְהוָה צְבָאוֹת מְלֹא כָל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ : חזן אָז בְּקוֹל רַעַשׁ גָּדוֹל אַדִּיר
וְחָזָק מַשְׁמִיעִים קוֹל מִתְנַשְּׂאִים לְעֻמָּתָם בָּרוּךְ יֹאמֵרוּ :
קו״ח בָּרוּךְ כְּבוֹד יְהוָה מִמְּקוֹמוֹ : מִמְּקוֹמְךָ מַלְכֵּנוּ תוֹפִיעַ וְתִמְלוֹךְ
עָלֵינוּ כִּי מְחַכִּים אֲנַחְנוּ לָךְ מָתַי תִּמְלוֹךְ בְּצִיּוֹן בְּקָרוֹב בְּיָמֵינוּ לְעוֹלָם
וָעֶד תִּשְׁכּוֹן : תִּתְגַּדַּל וְתִתְקַדַּשׁ בְּתוֹךְ יְרוּשָׁלַיִם עִירְךָ לְדוֹר וָדוֹר וּלְנֵצַח
נְצָחִים : וְעֵינֵינוּ תִרְאֶינָה מַלְכוּתֶךָ כַּדָּבָר הָאָמוּר בְּשִׁירֵי עֻזֶּךָ עַל יְדֵי
דָּוִד מְשִׁיחַ צִדְקֶךָ : קו״ח יִמְלֹךְ יְהוָה לְעוֹלָם אֱלֹהַיִךְ צִיּוֹן לְדֹר וָדֹר הַלְלוּיָהּ :

חזן לְדוֹר וָדוֹר נַגִּיד גָּדְלֶךָ וּלְנֵצַח נְצָחִים קְדֻשָּׁתְךָ נַקְדִּישׁ וְשִׁבְחֲךָ אֱלֹהֵינוּ
מִפִּינוּ לֹא יָמוּשׁ לְעוֹלָם וָעֶד כִּי אֵל מֶלֶךְ גָּדוֹל וְקָדוֹשׁ אָתָּה . בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה הָאֵל
(בעשי״ת הַמֶּלֶךְ) הַקָּדוֹשׁ :

שחרית לשבת

בְּלֵיל תִּפְאֶרֶת בְּרֹאשׁוֹ נָתַתָּ. בְּעָמְדוֹ לְפָנֶיךָ עַל הַר־סִינַי.
וּשְׁנֵי לֻחוֹת אֲבָנִים הוֹרִיד בְּיָדוֹ. וְכָתוּב בָּהֶם שְׁמִירַת
שַׁבָּת. וְכֵן כָּתוּב בְּתוֹרָתֶךָ:

וְשָׁמְרוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת־הַשַּׁבָּת לַעֲשׂוֹת אֶת־הַשַּׁבָּת
לְדֹרֹתָם בְּרִית עוֹלָם: בֵּינִי וּבֵין בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אוֹת הִיא
לְעוֹלָם

לקוטי הגר"א

— וכתי' י"ח ל' ח' בהג"ס גלותא דסחרית יסמח מסה במתנת חלקו. סזכה לבינה וסס הסממה יין המסמח. ודא נסמת כל חי סס"ה חיים: וממנה נסמה דפרח לכל חי ליסוד. עכ"ל סס: וע' בתכ"ח ג"ו ח' בד"ס במתנת:

בליל תפארת ברחבו נתת כו' ז"ל רבינו. ועיין מס"ל דבית הוא ב' חכמה כח מה שהן רוח ונפש. והסס עלמו הוא הנסמה. והן הלוחות. והוא סוד חס ה' לא יבנה בית כו'. סעיקרא הוא נסמתא. וז"ס בליל תפארת ברחבו נתת שהוא הנסמה. ומני לוחות העדות כו' (עכ"ל בלקוטי הגר"א שנדפס לאחר מג' ברכות לחק ד' סי' ט'):

ושמרו בני ישראל את השבת לעשות את השבת וגו'. תרין זמנין לדכיר הכא שבת לקבל שבועתא עלאה ותתאה. לדרתם מאי לדרתם. חלא זכאה חיהו מאן דעביד לון דיהא בשבת בתרי בתי לבא. וע' מ"ם בתיקונים ס"ב ח' (ותרין בתין איהי בלבא כו') ואיתון ה' עילאה ה' תתאה בתרי בתי לבא [לקבל בית לחסון ומני וזהו בתי לבא. ולבא איהו בי"ת לבא דכל עלמא] ואתפני מתמן יהר הרע דחיהו חלול שבת כמ"ש ברים תכ"ד דחיהי חלבה זונה ובעלה כו'. ובתי' ל"ו (מחלליה מות יומת) למאן דעאל מוכרחה בחלל דילה. דחיהי רה"ר וי"ל (זונה). ובתכ"ט מעין חתוס כו' קנקן דהאי יין דא לבא דב"ל. אס הוא קנקנא חדתא ואתנסיך בילרא בישא כו' (ולכן לריך לפנאה מתמן יהה"ר), ברית עולם. דא לדיק דסריין תרווייהו עליה. כמ"ש דאקרי חי וקים בתרין עלמין. הד לאחמלאה לי'. ואד לאחמלאה מניה. בני ישראל איהו תרין כליין ו"ס בגוי דישראל

שער נפתלי

מ"ש דבית הוא ב' חכמה כח מה. ע' מ"ש על זה הר"א ז"ל ודבריו דחיקים. ול"ג כמ"ש רבינו במקום אחר על אות ב' בביאורו לא"ב נדפס שם. וז"ל שם"ז כ"ח אתוון עם מ"ה. וזהו בחכמה יבנה בית, עכ"ל. וע' מ"ש הר"א שם, וגם שם דבריו דחוקים. וג"ל כי ג' ידות הם בחג"ת כמ"ש בתי'. וב' ידות הראשונות הם הוי"ה אלהינו הוי"ה, י"ד אותיות. כוז"ו במוכס"ו כוז"ו, י"ד אותיות. וכ"ח אותיות אלו ג' שם"ו והם כ"ח אתוון, ועם מ"ה גי' בית. וזהו בחכמה יבנה בית דהיינו עם כ"ח אותיות הנ"ל ומ"ה מהם נבנה הבית. וז"ש רבינו כאן דבית הוא ב' חכמה כח מה. כנ"ל: ומ"ש שהן רוח ונפש. פי' כי הכ"ח והמ"ה הן רוח ונפש. והמ"ה הנז' הוא ממלוי שם הוי"ה והיינו כי ה"ד השלישי הוא בת"ת והוא י"ד אותיות דשם. פשיט ומלא. וזהו המלא הוא שם מ"ה של בחכמה הנז'. שנכלל בבית ונשאר בי"ד הנ"ל השם עצמו בפשוטו. וז"ש רבינו כי השם עצמו הוא הנשמה. וכתב הר"א הנ"ל וז"ל והם ב' דברים בחכמה כח מה. כח היא רוחו של אדם. ומה נפשו של אדם. וז"ש שהן רוח ונפש והשם עצמו הוא הנשמה. כי רוח ונפש הן בתים להנשמה. והנשמה היא העצם. כי נשמה הוא חושבן שמי מ"ה כי היא שם מ"ה עכ"ל. ונראה כי הוא שם מ"ה הפנימי שקיו דאילנא המתפשט בכל ע"ס כידוע: ומ"ש והן הלוחות כתב הר"א הנ"ל. הלוחות הן נ"ר של התורה. ותורה היא הנשמה עצמה: וז"ס אם ה' לא יבנה בית, פי' החכמה של אדם שבנפשי ורוחו אם אנגו מה'. שוא עמלו בוניו. כי עקרא הוא נשמתא

שבא

לְעֹלָם כִּי־שֵׁשֶׁת יָמִים עָשָׂה יְהוָה אֶת־הַשָּׁמַיִם וְאֶת־הָאָרֶץ וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי שָׁבַת וַיִּנָּפַשׁ:

וְלֹא נָתַתָּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ לְגוֹיֵי הָאֲרָצוֹת. וְלֹא הִנְחַלְתָּנוּ מלכנו

לקוטי הגר"א

דישראל שבת. ואמר תרין כלין דיהון תרוייהו דכין. דכליות יועלות התחת כו'. וביום השביעי דא עד"ח כליל תלת מוכתן תלת שביעי שביעי שביעי. ר"ל וביום השביעי שבת. ביום השביעי רומז על תלת יום השביעי דויכלו דהן תלת מוכתן כמ"ש בתי' ס"ו ב'. וביה תתקרו תלת מוכתן שביעיות. (כל זה מבואר בדרים תי' מ"ח עם ביאוריו):

ושמרו בני ישראל את השבת כו' לדורתם. לדרתם כתיב חסר. לגון דיהא (כי צריך לתקן תיקוני דיהא. שלמן בלפין. ומטרא כדרוס. ומטא במערב בין לפין לדרוס) וכל אלין תיקונין לריכין להקנה בליל שבת. דליהי ממש אות ברית מילה. וכפ' הג"ל ושמרו כו' לדורותם כו' ברית עולם כו' אות היא כו' ניק' ליל שבת עטרת הברית (תב"ד ס"ח ב'):

ושמרו בני ישראל את השבת וגו'. והא מוקמיהו דאימון תרי שבתות. אימא עילאה בחלת דרגין ואימא תתאה בחלת דרגין. עמודא דאמלציעתא כליל בית סטרין דאימין בית דרגין. ור"ל דכתיב ב"פ שבת בשתי קרא. שאמרו אלמלי שמרו ישראל ב' שבתות כו' והוא ב' שבתות ו' ימים ביומיים דהן ו"ק. ג' ימים בתר שבתא ג' ימים מקמי שבתא. והיו זוכים לשבת עילאה דהוא עלמא דאתיו. ולכן היו מיד נגאלין: (ת"ע קכ"ה ח' בד"ה והא מוקמוהו):

ד' זעירא שלימו דה' עליה אתמר ביני ובין בני ישראל אות היא לעולם. אות ה' ודאי. דיום השבת הוא בלדיק ועליה אתמר אות. והוא אות. ואמר אות היא ר"ל היא ה"א. דהלדיק הוא שלימו דאות ה"א. ולדיק ועטרה ביחד הם אות ה'. והוא שבת בכללו. יום שבת ולילו. לדיק ועטרה והיא דיום השבת. דשבי שהוא ו' היא משלים לאות ה"א ולכן כתיב ביום השבי דווקא: (תי' כ"א כ"ד ב' בהג"ה בד"ה ועליה אתמר):

כי ששת ימים עשה ה' את השמים ואת הארץ. וה"ל למכתב בששת. אלא [ה"ק] ששת ימים עשה אימא תתאה. ואמן ניגהו ששת הימים. ומפרש קרא את השמים כו'. ואימא תתאה שבת דידהו. וכן אימא עילאה שבת דאילות. וכמה דאימא עילאה אפיקת שית הכי אימא תתאה אפיקת שית. ואלי ניהו את השמים ואת הארץ. דשמים הן ו"ק ו' היכלין. והיכל לבנת הספיר כולל יסוד ומלכות כידוע וזהו ואת הארץ: (ריש תי"ח):

שלשה דברים נתן [הקב"ה] לישראל. מנוחה. נחלה. מתנה. מנוחה זו שילה. ונחלה זו בית הבחירה ושני שלוז ירמו כל שבט ושבט מקומו. מתנה זה בית עולמי. שהקב"ה בעלמו יחלק כל ח' לכל שבט ושבט. וכן הוא בתפלת שבת. ולא נתתו לגויי הארצות

שער נפתלי

שבא מהקב"ה שהוא שותף השלישי לאב ואם שנותנים נפש ורוח: ושני לוחות הם נפש ורוח. ולכן אמר בידו שהיא היוד חכמה. וכליל תפארת בראשו הוא הנשמה שהיא כליל של תפארת למעלה מתפארת בינה בראשו נתת. וגת"ת הוא חושבן לוחות הנשמה [שהן נפש רוח] ונשמה. עכ"ל:

כתב הגאון ר"א ז"ל בבאר יצחק. שלשה דברים נתן לישראל הם בינה זו"נ. שהם מנוחה בנוק' והארץ לעולם עומדת. נחלה בדכורא בת"ת נחלת יעקב כו'. מתנה בינה. בסוד המוחין שהם בתום' בסוד מתנה. והן ג' שרשין של הניק'. ג' נקודין חש"ח. בעט' היסוד. ובחוה בת"ת. ובדעת בה' עילאה.

מַלְכֵּנוּ לְעוֹבְדֵי פְסִילִים. וְגַם בִּמְנוּחָתוֹ לֹא יִשְׁבְּנוּ עֲרֵלִים.
כִּי לְיִשְׂרָאֵל עַמְּךָ נְתַתּוֹ בְּאַהֲבָה. לְזֶרַע יַעֲקֹב אֲשֶׁר בָּם
בָּחָרְתָּ. עַם מְקַדְּשֵׁי שְׁבִיעִי כֻּלָּם יִשְׂבְּעוּ וְיִתְעַנְּגוּ מִטּוּבֶךָ.
וּבַשְּׁבִיעִי רָצִיתָ בּוֹ וְקִדַּשְׁתּוֹ חֶמְדַּת יָמִים אוֹתוֹ קָרָאתָ
זֵכֶר לְמַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית:

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ רְצֵה בִמְנוּחָתֵנוּ קַדְּשֵׁנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ וְתֵן
חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ שַׂבְּעֵנוּ מִטּוּבֶךָ וְשַׂמְּחֵנוּ בִּישׁוּעָתֶךָ וְטַהֵר לִבֵּנוּ לְעָבְדְּךָ
בֶּאֱמֶת וְהַנְחִילֵנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ בְּאַהֲבָה וּבְרָצוֹן שַׁבַּת קָדְשֶׁךָ וְיָנוּחוּ בּוֹ
יִשְׂרָאֵל מְקַדְּשֵׁי שְׁמֶךָ. בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה מְקַדֵּשׁ הַשַּׁבָּת:

רְצֵה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ בְּעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל וּבִתְפִלָּתָם. וְהָשֵׁב
אֶת הָעֲבוֹדָה לִדְבִיר בֵּיתֶךָ וְאִשֵּׁי יִשְׂרָאֵל וּתְפִלָּתָם בְּאַהֲבָה

תקבל

לקוטי הגר"א

המלים. ולא הגחלתו לעובדי פסילים. וגם במנוחתו כו'. דג' בריתות נתן הקב"ה לישראל. ברית התורה. וברית ע"ז. וברית מילה. ולכן לשון המלים זו ברית תורה. ולא הגחלתו לעובדי פסילים זו ברית ע"ז. לא ישכנו כו' זו ברית מילה. ונאמר מנוחה נחלה מתנה. מפני שים לאחר מיתה ג' דברים לנפש ורוח ונשמה. לנפש הוא מנוחה כמ"ש ונחך וגו' ומסביב בלחלחות וגו'. ונחלה לרוח והוא נחלת ג"ע שהוא ירושה מאדם הראשון ומיעקב. ומתנה הוא לנשמה. וכן נאמר בפסוק זה תתענג וגו' והרכבתיך וגו' והאכלתיך וגו': (תד"א רמה י"ב פ' ט'):

רב

שער נפתלי

והם ג' בריתות. ברית התורה בדעת ברית הלשון. ברית מילה בעט' היסוד. ברית ע"ז באמצע. להיות קשור במהימנותא שהוא הוי"ה בת"ת בו' ית'. ולא ח"ו בס"מ ומשרויתי' והוא כלל כל ע"ז כו' עכ"ל: והנה ברית התורה הוא מתנה כמשרז"ל בעירובין על פסוק ומבדבר מתנה. ולכן ולא נתתו כו' על ברית התורה. ואמר לגויי הארצות מפני שהחזיר הקב"ה על כל האומות לקבל התורה ולא רצו כמ"ש מפארן הופיע. ולא הגחלתו נגד ברית ע"ז. שהאמונה נחלנו מאבותינו ולכן מסיים ולא הגחלתו לעובדי פסילים. ומנוחה נגד ברית מילה. להכרית משם הקליפות הערלה כו'. ועי"ז המנוחה באה ור"ל. ולכן מסיים במנוחתו לא ישכנו ערלים. שהוא נגד ברית מילה. ולכן צ"ל דווקא הנוסח לא ישכנו ערלים: ומ"ש כי לאחר מיתה יש ג' דברים לנר"נ. כ' הגרי"א הנ"ל שהן ג"כ בג' דרגין בינה וזו"נ. שהם נפש רוח ונשמה. מניחה ונפש במלכות וחארץ לעולם עומדת שבת ויגפש ביום השביעי כו'. ונחלה לרוח בו"א והוא נחלה מאדם הראשון כמ"ש וישע גן כו' וישם שם כו'. שהוא דבורא ז"א בג"ע התחתון. וכן יעקב דרגא דז"א. וע"ז נאמר והאכלתיך נחלת יעקב אביך. מתנה בבינה דרגא דנשמה שהם ג"ר מוחין שהם באים בכור מתנה כידוע בסוד עולם התיקון. והבן:

וינוחו בו. ע' מ"ש בלקוט משלי ח' פסוק ה' הובא לקמן בעה"י בתפלת מנחה דשבת. טעם מה שאומרים בליל שבת וינוחו בה. ובשחרית וינוחו בו. ובמנחה וניחי בם:

כחב

תַּקְבֵּל בְּרָצוֹן וּתְהִי לְרָצוֹן תָּמִיד עֲבוֹדַת יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ׃

כר"ח ובחה"מ מומרים יעלה ויבוא.

כר"ח ובחה"מ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ יַעֲלֶה וְיָבֹא וְיַגִּיעַ וְיֵרָאֶה וְיֵרָצֶה וְיִשָּׁמַע וְיִפָּקֵד וְיִזָּכֵר זִכְרוֹנֵנוּ וּפִקְדוֹנֵנוּ וְזִכְרוֹן אֲבוֹתֵינוּ. וְזִכְרוֹן מָשִׁיחַ בֶּן דָּוִד עַבְדֶּךָ. וְזִכְרוֹן יְרוּשָׁלַיִם עִיר קָדְשֶׁךָ. וְזִכְרוֹן כָּל עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל לְפָנֶיךָ. לִפְלֵטָה לְטוֹבָה לְחֵן וּלְחֶסֶד וּלְרַחֲמִים לְחַיִּים וּלְשָׁלוֹם בְּיוֹם

לר"ח רֹאשׁ הַחֹדֶשׁ | לפסח חַג הַמַּצּוֹת | לסוכות חַג הַסֻּכּוֹת

הַזֶּה זָכְרֵנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ בּוֹ לְטוֹבָה וּפָקְדֵנוּ בוֹ לִבְרָכָה וְהוֹשִׁיעֵנוּ בוֹ לְחַיִּים. וּבִדְבַר יְשׁוּעָה וְרַחֲמִים חוּס וְחָנֵּנוּ. וְרַחֵם עָלֵינוּ וְהוֹשִׁיעֵנוּ. כִּי אֵלֶיךָ עֵינֵינוּ כִּי אֵל מֶלֶךְ חַנּוּן וְרַחוּם אָתָּה׃

וְתֶחֱזֶינָה עֵינֵינוּ בְּשׁוּבְךָ לְצִיּוֹן בְּרַחֲמִים. בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה הַמַּחֲזִיר שְׁכִינָתוֹ לְצִיּוֹן׃

מודים דרבנן

מוֹדִים אֲנַחְנוּ לָךְ שֶׁאַתָּה הוּא יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ לְעוֹלָם וָעֶד צוּר חַיֵּינוּ מָגֵן יִשְׁעֵנוּ. אַתָּה הוּא לְדוֹר וָדוֹר נוֹדֶה לְךָ וּנְסַפֵּר תְּהִלָּתֶךָ׃ עַל חַיֵּינוּ הַמְּסוּרִים בְּיָדֶךָ וְעַל נִשְׁמוֹתֵינוּ הַפְּקוּדוֹת לָךְ וְעַל נִסֶּיךָ שֶׁבְּכָל יוֹם עִמָּנוּ וְעַל נִפְלְאוֹתֶיךָ וְטוֹבוֹתֶיךָ שֶׁבְּכָל־עֵת עֶרֶב וָבֹקֶר וְצָהֳרָיִם. הַטּוֹב כִּי לֹא־כָלוּ רַחֲמֶיךָ וְהַמְרַחֵם כִּי לֹא־תַמּוּ חֲסָדֶיךָ מֵעוֹלָם קִוִּינוּ לָךְ׃

מודים דרבנן

מודים אנחנו לך שאתה הוא יי אלהינו ואלהי אבותינו אלהי כל בשר יוצרנו יוצר בראשית ברכות והוראות לשמך הגדול והקדוש על שהחייתנו וקימתנו כן תחיינו ותקימנו ותאסוף את גליותינו לחצרות קדשך לשמור חקיך ולעשות רצונך ולעבדך בלבב שלם על שאנחנו מודים לך ברוך אתה יי אל ההודאות׃

כהנוכה וכפורים למוקפין חומרים כאן על הנסים.

וְעַל כֻּלָּם יִתְבָּרַךְ וְיִתְרוֹמַם שִׁמְךָ מַלְכֵּנוּ תָּמִיד לְעוֹלָם וָעֶד׃

בעשי"ת וּכְתוֹב לְחַיִּים טוֹבִים כָּל־בְּנֵי בְרִיתֶךָ׃

וְכֹל הַחַיִּים יוֹדוּךָ סֶלָה וִיהַלְלוּ אֶת שִׁמְךָ בֶּאֱמֶת הָאֵל יְשׁוּעָתֵנוּ וְעֶזְרָתֵנוּ סֶלָה. בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה הַטּוֹב שִׁמְךָ וּלְךָ נָאֶה לְהוֹדוֹת׃

*) (ג"ז) אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ בָּרְכֵנוּ בַּבְּרָכָה הַמְשֻׁלֶּשֶׁת בַּתּוֹרָה הַכְּתוּבָה עַל יְדֵי מֹשֶׁה עַבְדֶּךָ הָאֲמוּרָה מִפִּי אַהֲרֹן וּבָנָיו כֹּהֲנִים עַם קְדוֹשֶׁךָ כָּאָמוּר׃ יְבָרֶכְךָ יְהוָה וְיִשְׁמְרֶךָ׃ יָאֵר יְהוָה פָּנָיו אֵלֶיךָ וִיחֻנֶּךָּ׃ יִשָּׂא יְהוָה פָּנָיו אֵלֶיךָ וְיָשֵׂם לְךָ שָׁלוֹם.

*) נשוש כהנים המנהג בא"י שעולים לדוכן.

שחרית לשבת

שִׂים שָׁלוֹם טוֹבָה וּבְרָכָה חֵן וָחֶסֶד וְרַחֲמִים עָלֵינוּ וְעַל כָּל־
יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ בָּרְכֵנוּ אָבִינוּ כֻּלָּנוּ כְּאֶחָד בְּאוֹר פָּנֶיךָ כִּי בְאוֹר פָּנֶיךָ נָתַתָּ
לָנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ תּוֹרַת חַיִּים וְאַהֲבַת חֶסֶד וּצְדָקָה וּבְרָכָה וְרַחֲמִים
וְחַיִּים וְשָׁלוֹם וְטוֹב בְּעֵינֶיךָ לְבָרֵךְ אֶת־עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל בְּכָל־עֵת וּבְכָל־
שָׁעָה בִּשְׁלוֹמֶךָ׃

בעשי״ת בְּסֵפֶר חַיִּים בְּרָכָה וְשָׁלוֹם וּפַרְנָסָה טוֹבָה נִזָּכֵר וְנִכָּתֵב לְפָנֶיךָ אֲנַחְנוּ וְכָל עַמְּךָ
בֵּית יִשְׂרָאֵל לְחַיִּים טוֹבִים וּלְשָׁלוֹם׃

בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה הַמְבָרֵךְ אֶת־עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בַּשָּׁלוֹם׃

אֱלֹהַי נְצוֹר לְשׁוֹנִי מֵרָע וּשְׂפָתַי מִדַּבֵּר מִרְמָה וְלִמְקַלְלַי נַפְשִׁי
תִּדֹּם וְנַפְשִׁי כֶּעָפָר לַכֹּל תִּהְיֶה פְּתַח לִבִּי בְּתוֹרָתֶךָ וּבְמִצְוֹתֶיךָ תִּרְדּוֹף
נַפְשִׁי וְכֹל הַחוֹשְׁבִים עָלַי רָעָה מְהֵרָה הָפֵר עֲצָתָם וְקַלְקֵל מַחֲשַׁבְתָּם.
עֲשֵׂה לְמַעַן שְׁמֶךָ עֲשֵׂה לְמַעַן יְמִינֶךָ עֲשֵׂה לְמַעַן קְדֻשָּׁתֶךָ עֲשֵׂה לְמַעַן
תּוֹרָתֶךָ לְמַעַן יֵחָלְצוּן יְדִידֶיךָ הוֹשִׁיעָה יְמִינְךָ וַעֲנֵנִי׃ יִהְיוּ לְרָצוֹן אִמְרֵי
פִי וְהֶגְיוֹן לִבִּי לְפָנֶיךָ יְהוָה צוּרִי וְגוֹאֲלִי׃ עֹשֶׂה שָׁלוֹם בִּמְרוֹמָיו הוּא
יַעֲשֶׂה שָׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל וְאִמְרוּ אָמֵן׃ יִהְי רָצוֹן לְפָנֶיךָ
יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שֶׁיִּבָּנֶה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ
וְתֵן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ. וְשָׁם נַעַבְדְךָ בְּיִרְאָה כִּימֵי עוֹלָם וּכְשָׁנִים קַדְמוֹנִיוֹת.
וְעָרְבָה לַיהוָה מִנְחַת יְהוּדָה וִירוּשָׁלָיִם כִּימֵי עוֹלָם וּכְשָׁנִים קַדְמוֹנִיוֹת׃

הש״ץ חוזר התפלה בקול ומומר קדושת נקדש וגומר התפלה ומומר לחזרת קדיש תתקבל. לכן בר״ח וחנוכה וי״ט מומרים מיד הלל לאחר גמר חזרת התפלה קודם קדיש׃

דיני קריאת התורה ומפטיר ומוסף

מעשה רב

(א) **אין** קוראין כ״א ז׳ קרואים. ואין מסיימים בפרשיות הנרשמים בחומש

לקוטי דינים מהגר״א

(א) **ר״ח** חל להיות בשבת מפטירין שמעו. כי מדינא דגמרא נדחית השמים כסאי מפני פורענותא דר״ח חל כמ״ש במגילה סס ל״ו ע״ב. וה״ה לדידן שמפטירין שמעו. וכ״ה בתוס׳ שם ד״ה ר״ח ר׳. ובפס״ד

לקוטי דינים וביאורים

(א) **אין** קוראין כ״א ז׳ קרואים נראה דפסיק להלכה כר׳ ישמעאל מגילה כ״ג ע׳ דאמר אין מוסיפין עליהם והטעם בזה נראה דהכא בגמ׳ כ״ב מיבעיא להו ת״ל בכמה דכיון דאיכא מוסף תפלה צריך תרכעה או לא. ופשוט מדמיבעיא זה הכלל כל שים כו כיטול מלאכה לעם כגון ת״ל קורין ג׳

וכתה"ד כ' שגדול אחד פסק בתחלה להפטיר בחומש. כ"א במקום שהוא פתוחה או סתומה או במקום שנראה יותר הפסק ענין: שמעו וח"ל ח' מתלמידיו שתוס' פ' כל שעה [מ' ע"כ סוף ד"ה אבל] כתבו להפטיר השמים בכל כסאי. וחזר וחתר הואיל ומימי התוס' אנו שותין ים להגיה כדבריהן. וכ' תה"ד ונראה דהכי

לקוטי דינים וביאורים

ג'. ופריך רב אחי והא אנן לא תנן הכי דתנן כל יום שים בו מוסף ואינו יו"ט קורין ד' לאו לאתויי ת"ל ומסיק לאתויי ר"ח והוה"מ ופריך הא בהדיא קתני לה ומשני סיפא בעלמא יהיב דלא תימא יו"ט והוה"מ כהדדי אלא נקוט האי כללא בידך בר"ח ומועד כי' בי"ט כו' ביוה"כ כו' בשבת כו'. והגה להכין דברי הכמים דרב אחי ס"ד לאתויי בזה הכלל ומסיק דאינו בא לאתויי רק סיפא נק"ט. ונראה דמהלקותם תלוי בזה דהגה הא דתנן אכל מוסיפין עליהן פליגי בה רבבתא הרמב"ם פי' דקאי אכולהו גם ליו"ט ויו"כ. והר"ן פי' דרק אשבת קאי אכל מוסיפין ולא ביו"ט ויו"כ ולכאורה קשה דבדף כ"ג הכיא פלוגתא דר"י. ור"ע. דר"י אמר בי"ט אמשה וביה"כ אשה ובשבת ז'. ואין מוסיפין עליהן והאי אין מוסיפין ע"כ אכולהו קאי דליכא למימר אשבת בלחוד אכל בשאר מוסיפין דהא ליכא למ"ד. וע"כ אכולהו קאי. וא"כ דומיא דהכי הא דאמר ר"ע אכל מוסיפין עליהן אכולהו קאי. ועיד דלר"ע דמוסיפין אשבת דהוי אשה לר"ע כ"ש דמוסיפין ביו"כ דהוי שבעה וע' בהגר"א סי' רפ"כ ובהר"ן ותבין ודומיא דהכי תנא דבי ר"י אכולהו קאי ומתני' חוקימנא כתנא דבי ר"י וא"כ ע"כ אכולהו קאי גם במתני'. ועוד דאל"כ מאי פריך ואי ר"ע קשיא אשה ושבעה משמע דאתוספת לא קשה א"כ ע"כ במתני' פי' דאכל מוסיפין כמו אליבא דר"ע. וע"כ כרב אחי סליק האי סוגיא. והיינו דהגה לסוגית הש"ס דלעיל דתנא סיפא יהיב א"כ הכל מאמר אחד מר"ה עד שבת וא"כ הא דמסיק אכל מוסיפין עליהן מהיכי תיתי לחלק ביניהן ולומר דקאי ליו"ט ויו"כ ושבת ולא לר"ח והוה"מ דהיינו מהרבעה דקתני בזה הכלל דהא סתם קאמר מוסיפין עליהן. ואליבא למימר דקאי לר"ח נמי דכר"ח בהדיא תנו לעיל דאין מוסיפין אלא ואחי רק אשבת דסליק מינה קאי. ואמנם לרב אחי ס"ל כסיפא דברייתא הרמב"ם. ולכן פירש ר"ח דזה הכלל לא קאי רק אהא דקורין ד'. ור"ח והוה"מ תנו בהדיא וע"כ זה הכלל לאתויי ת"ל והא דתני ביו"ט אמשה כו' הוא מאמר בפ"ע ואינו קאי על זה הכלל. וא"כ הא דתנן אכל מוסיפין חוזר על כל המאמר דהיינו ביו"ט ויו"כ ושבת. וא"כ לא קשה הקושיא שהקשינו מסוגיא דדף כ"ג. דהסוגיא הנ"ל כרב אחי והר"ן כשיטת דסוגיא כ"ב ע"ב וזה מתורץ קושית התוס' דהגה בדף כ"ג בעי הש"ס הני שלשה אשה ושבעה כנגד מי ואמרו כנגד ב"ב וכו' וכתבו התוס' קשיא לאחי לא בעי מד' של ר"ח וי"ל דקים ליה דטעמא דמוסף אשבוע לטפויי חד גברא אכל לטפויי כל כך בי"ט וביו"כ ושבת משום כרת וסקולה לא ס"ל ע"ם התוס' ותירוצם דחוק. אכל לפי דבריהן ניחא דהסוגיא הנ"ל ע"כ כרב אחי ס"ל כנ"ל דקאי אכל מוסיפין אכולהו ולכן בעי הש"ס שלשה אשה ושבעה כנגד מי. ועיקר קושיתם על אשה ושבעה דכיון דמוסיפין עליהן ע"כ לא הוי טעמא אלא משום דהוי כנגד דבר אה וקי"ל דכל דבר שבקדושה כנגד אה אם מוסיף ליתן לה כמ"ש הרמ"ם בפ"ד דר"ה והכיא שם הרמ"ם סוגיא דכאן ע"ש ואנב דאמר כנגד דבר אה של ה' וז' אמר נמי על ג' דאיכא כנגד. אכל באמת על ד' איכא טעמא דמוסף. וכן בת"ל לר"ח. ולטעמא דמוסף ע"כ אין מוסיפין עלי'. טעמא דמוסף אין מושיל רק להוסיף אד גברא כמ"ש התוס'. ואם מוסיף יותר אין ניכר דמשום מיסף הוא. אכל לר' ישמעאל אין מוסיפין על כולם דלדידי' טעמא משום מוסף הוא ואין מוסיף גם על ז' דשבת דכיון דתקינו רבנן שיהי' ניכר ההוספה דלידעו דטעי מילתא דמלאכה דכרת וסקולה לא נוכל להוסיף ולבטל הסימן דתקינו רבנן אמנם לסוגיא דהש"ס לעיל דפליגי ארב אחי וס"ל כדעת הר"ן דאין מוסיפין אכולהו רק אשבוע דשבת מוסיפין א"כ מתניתין דידן פליג אכולהו דלכולהו תנאי הו דמוסיפין על כולם הו דאין מוסיפין כלל. וכ"ת ל"ל להש"ס לדחוקי כולי האי לזה קאמר הש"ס לעיל דגם לרב אחי מתניתין לא ת"ק ולא ר"י ע"ש. והגה כיון דאמר קי"ל דשת"ק קורין ג' א"כ ע"כ מתניתין כהר"ן וכסוגיא דהש"ס דפליג ארב אחי ואכל מוסיפין אשבוע דשבת קאי א"כ הוי מתניתין כיחידאה דלא ככל הני תנאי. ואפשר דהש"ס ס"ל כדי שלא לעשות מחלוקת רחוקה בין ר' ישמעאל לתנא דבי ר"י הוי פ' תנא דבי ר"י דמוסיפין רק אשבת. והגה אנן נהגינן שלא להוסיף ביו"ט ויו"כ כדכתב רמ"א. והוא כי ביו"ט ויו"כ לר' ישמעאל ולתנא דבי ר' ישמעאל אליבא דסוגית הש"ס ולתנא דמתני' לכולהו אין מוסיפין. אמנם בשבת לרב אחי לכולהו תנאי אין חילוק בין שבת ליו"ט ויו"כ דלכולהו אין מוסיפין בכולם אין דאין מוסיפין. ולסוגית

דיני קריאת התורה ומפטיר ומוסף

מעשה רב

(ב) **בכל** שבת הוא עולה לששי. ובארבע פרשיות הוא עולה למפטיר. ופ' זכור קורא בעצמו הפרשה בתורה:

(ג) **בשהוא** קורא פ' זכור קורא זכר בסגול תחת הזין:

(ד) **הגבה** הוא בעצמו ואין המפטיר מתחיל עד שגוללין הס"ת:

(ה) **הפטרה** בניגון וטעם מנביא נכתב בגליון כס"ת עם עמודים. וא'

לקוטי דינים מהגר"א

דהכי עיקר לח"ג דמעתי דתוס' דמגילה כתבו להפטיר שמעו לא ידעתי שמא תוס' דסג"ן הס כו' ע"ס. אבל החמת יורה דרכו דהעיקר כסברת הרשבו"ם (להפטיר שמעו) שאלו רואה דברי תוס' הנ"ל היה לזהו גדול ודאי פוסק כדבריהם ודאי שדברי תוס' דמגילה עיקר הוא שכן הוא בפסיקתא. ותוס' דפ' כ"ס ט"ס הוא שהרי כתבו שם וכ"ה בפסיקתא. והביאו במגילה ושם הוא שמעו כו'. וכן פסק הרא"ש שם ומרדכי ושמ"ג ודבריהם ידוע שהן ע"פ תוס' שלנו ולא הזכירו כלל תוס' דפ' כל שעה. וכ' תה"ד שכ"מ בא"ז כ"כ'

לקוטי דינים וביאורים

הס"ס לר"י ולר"ש אין חילוק. ורק לתנא דבי ר"י יש חילוק ביניהם. ואי"כ בודאי יש לנו לפסוק כהאי סברא שלא להלק ביניהם. וכיון דאתן נהגינן כר"י וי"ש שלא להוסיף ברישין אנו לנהוג גם בשבת שלא להוסיף. כנ"ל ודו"ק: וכפרט שהא"ז כתב דלדידן שכל אחד מהקרואים מברך לפניה ולאחריה אין להוסיף גם בשבת שלא לגרום ברכה שא"כ בודאי רצוי לנהוג כן ושלא להוסיף בשבת:

(ב) **מ"ש** בכל שבת הוא עולה לשני. לפי פשוטו נראה מפני שהוא ז"ל לא היו פרנס. ומרוב עסוקתו לא היה מחזיק עצמו להיות שולחן אותו דבר הלכה כב"מ ואומרה שיהי' רצוי למנותו פרנס ולכן לא עלה לשלישי ולרביעי ולחמישי פשוט שלא היו' מבני ת"ח הממונים פרנסים שאביו ז"ל כבר נפטר אבל לראשון כנסיות היו' מחזיק עצמו ולכן עלה לשני כמבואר בגמרא דגיטין וכסי' קל"ו:

מ"ש וכתרגם פרשיות עילה למפטיר ואפשר שהטעם כי אלו הפרשיות מבוארים בגמ' מש"כ מפטיר על שאר המועדים וע' ברש"י סוף מגילה שהוא תקנת הנחושים. ואמנם בפ' זכור שהיא לאורייתא קרא בעצמו הפרשה דס"ל דפרשת פרה לא היו לאורייתא וע' בסי' תרפ"ה בביאור הגר"א ס"ק כ"ב שכ' דנוסחא מסוכשת היא ע"ש. דפ' פרה לאו לאורייתא:

(ג) **מ"ש** זכר בסגול כתב בפעולת אדיר בשם הגאון מהר"ח מוואלאזין שמעו ממנו זכר בצירי:

(ד) **מ"ש** הגבה הוא בעצמו הוא. מבואר בסוף מגילה הגדול שבהם גולל ס"ת. והוא כמ"ש המג"א בסי' קמ"ז ס"ק כ' דפי' הגמ' הנ"ל הוא הגדול שבב"ה גולל אע"פ שלא קרא בתורה. והגדול שבהם על העברה קאי ע"ש בגמ'. וההגבהה אגלילו הוא עיקר הגלילה מפני שגולל ג"פ כמבואר ברמ"א בסי' הנ"ל סעי' ד':

מ"ש ואין המפטיר מתחיל עד שגולל הס"ת. ע' בסי' הנ"ל סעיף ז' והוא גמ' בסוטה ל"ט כ' ופירש"י עד שתגלול ס"ת במטפחותיו שלא יהו הגוללים עדודים מלשמוע הפטרה מפי המפטיר ולא ידעתי מה חידש כאן:

(ה) **הפטרה** כו' מלבוש נכתב כס"ת בגליון ע' בריש סי' רפ"ד מ"ש המג"א בשם הלבוש ובשם הגהות יש נוהגין. ומ"ש המג"א שיהו שלא לענין שלא לקרות בקונטרוסים על הפטרות אבל בגביהים שלמים כתובים בספר על הקלף כדת בודאי יותר טוב כמ"ש הלבוש כנ"ל. מ"ש בגליון עם עמודים. פי' שני עמודים לכל גבית. וע"ע להגה דין זה בלוגתא דרבבתא בפ"ק דב"ב י"ד ח' לפי הגירסאות שם. דרש"י ג' שם כל הספרים נגללין מתחלתן לסופן וגרס שם ברשבו כדי לגול עמוד וכסופו כדי לגול היקף. והתוס' כתבו דג' להיפך ועושה ברשבו כדי היקף וכסופו כדי עמוד. ולפני הגירסאות ח"ל לעשות בשאר ספרים רק עמוד אחד או ברשבו או בסופו אבל לעשות שני עמודים לא מצינו רק בס"ת כמבואר שם בגמ' רב אשי אמר כי תניא ההיא בס"ת כדתניא כי' וס"ת נגלל לאמצעיתו ועושה לו עמוד אילך ואילך. ונראה להגה בסימן תרל"ח פסק המחבר בענין מגילה דצריכה עמוד בסופה. והלק ברשבו כדי להקיפה בו. וע"ש מ"ש רבינו בס"ק י"ח שהביא שם דברי התוס' ב"ב י"ג ב'. ע"ש. והרמ"א כ' שם דנהגו שלא לעשות לה עמוד וכ' הט"ז דנראה הטעם דים מחלוקת בין הגדולים הרשבו"ם

לקוטי דינים מהגר"א — מעשה רב

כס' רחמנה וכ"ה במנהגים שלנו וכ"פ בד"מ (סי' תכ"ה ס"ק ז' ח'): וא' קורא וכולם שומעים. ואם הצבור קוראים בקול רם עם הקורא נעשה ברכת הקורא ברכה לבטלה. ומ"ש הם"א בשם ס' הכוונות (סי' רפ"ד ס"ק ה') מיירי כשקוראין בחומש. שאז צריכין הצבור לומר בנחת עם הקורא מלה במלה:

(ו) **בהפטורת** פ' פרה בסוף פסוק וקדשתי את שמי הגדול כו' הנוסח בהקדשי בכם לעיניהם:

(ז) **יקום** פורקן. ומי שבירך. ואב הרחמים. וכשמברכין החדש א"א א"ה. רק כשמברכין ר"ח אב אומרין אותו:

(ח) **בקדושת** נעריצך לומר להיות לכם לאלהים אני ה' אלהיכם בלי הסכם כלל. כי הוא פסוק אחד:

לקוטי דינים וביאורים

הרחמנים שם לעשות עמוד כרחמנו הו בסופו ע"כ לא נהגו כלל לעשות עמוד עכ"ל וכ' רבינו שם דהוה תמיה גדולה ונע"ג עכ"ל והנה תכ"ה הביא בשם דרשת מהרי"ל שים טעם אחר למנהג הרמ"א ולא כתבו הכ"ח. ולכאורה נראה מפני שהמגילה נקראת חיננית לא ניכל לעשותה שום לבאר ספרים ולכן אין עושין עמוד כלל להלקו מבאר ספרים. ונראה דרבינו ז"ל ס"ל להיפך מדעת הט"ז דמדרבנן כיון דאיכא בפיקא דדינא דים חומרים שריך לעשות עמוד בתחלתו וים חומרים בסופו ולכן פסקינן לחומרא. ועושה עמוד בתחלתו וסיפו. וכ"ת דנפיק מניה קולא דאינו עושה כדי לגול היקף. זה אינו קולא דהא חזינן בש"ת דחומרא אלה הוא דנגלל לאמצעיתו ועושה עמוד אילך ואילך. אע"ג דאינו עושה כדי היקף. וא"כ ה"ה בספרים. אמנם במגילה כיון דנקראת חיננית נהתינן דרנא ואין לנו להחמיר כשני הטיעות ודי לנו אם נחמיר בטיעה המקוורת דהיינו ברחמנו כדי לגול היקף ובסופו עמוד כמו שהביאו התום' והרא"ש בשם רחיות וכמ"ש רבינו שם בש"ק י"ח:

ב"ש וא' קורא וכולם שומעים כו' ע' בסי' רפ"ד ס"ה בהגה ובניס לא יאמרו ההפטרה בשעם אחת דתרי קלא לא משתמעי כמ"ש במגילה כ"מ ובכניסת לא יהי שניס קוראים ומ"ש המג"א בסי' רפ"ד ס"ק ה' בשם המרי"ל שאין די בשמיעת ההפטרות אלא צריך לקרות מתוך הספר והקשה המג"א מהגמרא ותירץ לחלק בין בקול רם לבנחת אבל מ"מ בנחת צריך גם הבקי לומר ע"ש. וא"כ אם אומר בקול רם בודאי נעשה ברכת ההפטרה לבטלה כמבואר בגמרא דתרי קלי לא משתמעי. ומ"מ מ"ש המג"א דגם הבקי צריך לומר עם הש"ץ. לדעת רבינו אינו כן. דהא מבואר בגמ' דשניס לא יקראו בנעימה ולא חילקו בין קול רם לבנחת. ועיקר רחיית המג"א הוא מדברי המרי"ל וכבר כתב רבינו לתרץ דהתם מיירי בשקורין בחומש:

(ז) **ב"ש** יקום פורקן כו' ע' בסי' רפ"ד ס"ק י"ט והוא כמ"ש הגה' מרדכי בפ"ק דשבת מהא דאמרינן בפ"ק דר"ה כמאן מלינן התינח מקנירי ואמריעי כר' יוסי דאמר אדם נידון בכל יום וכתב הגה' מרדכי הנ"ל ואינה דר' יוסי אמרינן יקום פורקן בכל שבת ע"ש. והטעם שבכל שבת מפני שאז מתקבלין הכל בביהכ"נ. וע' מ"ש רבינו בשעין מה שנהגו להזכיר אחר קריאת התורה. וכ' רבינו בש"ק י"ז שהוא מספרי. כפר לעמך ישראל אלו הם אחר פדית אלו המתים מהמאין שהמתים נידונים כפרה. וקבעו בשבת שהכל בבה"כ והיו יתן אל לבבו ע"כ:

ב"ש ומי שבירך. ע' בסי' הנ"ל שכ' רמ"א ונהגו כו' ולפרך העומדים בשרבי לבור כל מקום לפי מנהגו יעיין רבינו שם בש"ק י"ח ע' בפ"ק דכתובות ז' כ'. וכוונתו מה שתקנו שם ברכה וכוס לכבוד הלבור ולבבוד ר"ג. ולבבוד פרנסי העיר. והוא בדף ה' ע"כ ע"ש:

סדר קריאת התורה

בקנת קהלות חומריס זה .

אֵין כָּמוֹךָ בָאֱלֹהִים אֲדֹנָי וְאֵין כְּמַעֲשֶׂיךָ : מַלְכוּתְךָ מַלְכוּת כָּל עֹלָמִים וּמֶמְשַׁלְתְּךָ בְּכָל דּוֹר וָדֹר : יְהוָה מָלָךְ יְהוָה מָלָךְ יְהוָה יִמְלֹךְ לְעֹלָם וָעֶד : יְהוָה עֹז לְעַמּוֹ יִתֵּן יְהוָה יְבָרֵךְ אֶת עַמּוֹ בַּשָּׁלוֹם :

אַב הָרַחֲמִים הֵיטִיבָה בִרְצוֹנְךָ אֶת צִיּוֹן תִּבְנֶה חוֹמוֹת יְרוּשָׁלָיִם כִּי בְךָ לְבַד בָּטָחְנוּ מֶלֶךְ אֵל רָם וְנִשָּׂא אֲדוֹן עוֹלָמִים :

פותחין ארון הקודש ומוציאין ס"ת ואומרין זה .

וַיְהִי בִּנְסֹעַ הָאָרֹן וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה קוּמָה יְהוָה וְיָפֻצוּ אֹיְבֶיךָ וְיָנֻסוּ מְשַׂנְאֶיךָ מִפָּנֶיךָ : כִּי מִצִּיּוֹן תֵּצֵא תוֹרָה וּדְבַר יְהוָה מִירוּשָׁלָיִם : בָּרוּךְ שֶׁנָּתַן תּוֹרָה לְעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בִּקְדֻשָּׁתוֹ :

אמר רבי שמעון כד מפקין ספר תורה בעזרא למקרי ביה מפתחי תרעי דשמיא דרחמין ומעוררין את האהבה לעילא ואבעי ליה לבר נש למימר הכי :

בריך שמיה דמרא עלמא בריך כתרך ואתרך . יהא רעוהך עם עמך ישראל לעלם . ופורקן ימינך אחזי לעמך בבית מקדשך ולאמטויא לנא מטוב נהורך ולקבל צלותנא ברחמין יהא רעוא קדמך דתורך לן חין בטבותא . ולהוי אנא פקידא בגו צדיקיא . למרחם עלי ולמנטר יהי ויה כל די לי ודי לעמך ישראל . אנת הוא זן לכלא ומפרנס לכלא . אנת הוא שליט על כלא . אנת הוא דשליט על מלכיא ומלכותא דילך היא . אנא עבדא דקודשא בריך הוא דסגידנא קמיה ומקמה דיקר אוריתיה בכל עדן ועדן . לא על אנש רחיצנא . ולא על בר אלהין סמיכנא . אלא באלהא דשמיא . דהוא אלהא קשוט . ואוריתיה קשוט . ונביאוהי קשוט . ומסגי למעבד טבון וקשוט . ביה אנא רחיץ . ולשמיה קדישא יקירא אנא אמר תושבחן . יהא רעוא קדמך דתפתח לבי באוריתא (ויהיב לי בנין דכרין דעבדין רעותך) ותשלים משאלין דלבי . ולבא דכל עמך ישראל . לטב ולחין ולשלם :

בעמי"ת חומריס זה . תכל לח כר"ה .

יְהוָה | יְהוָה אֵל רַחוּם וְחַנּוּן אֶרֶךְ אַפַּיִם וְרַב חֶסֶד וֶאֱמֶת : נֹצֵר חֶסֶד לָאֲלָפִים נֹשֵׂא עָוֹן וָפֶשַׁע וְחַטָּאָה וְנַקֵּה : ג"פ

רִבּוֹן הָעוֹלָם מַלֵּא מִשְׁאֲלוֹתֵינוּ לְטוֹבָה וְהַפֵּק רְצוֹנֵנוּ וְתֵן לָנוּ שְׁאֵלָתֵנוּ וּמְחוֹל עַל כָּל עֲוֹנוֹתֵינוּ וְעַל כָּל עֲוֹנוֹת אַנְשֵׁי בֵּתֵינוּ מִחִילָה בְּחֶסֶד מְחִילָה בְּרַחֲמִים וְטַהֲרֵנוּ מֵחַטָּאֵינוּ וּמֵעֲוֹנוֹתֵינוּ וּמִפְּשָׁעֵינוּ וְזַכְּרֵנוּ בְּזִכָּרוֹן טוֹב לְפָנֶיךָ : וּפָקְדֵנוּ בִּפְקוּדַת יְשׁוּעָה וְרַחֲמִים וְזָכְרֵנוּ לְחַיִּים טוֹבִים וַאֲרוּכִים וּלְשָׁלוֹם לְפַרְנָסָה וְכַלְכָּלָה וְתֵן לָנוּ חֵן וָחֶסֶד לֶאֱכוֹל וּבְגֶד

ללבוש

לְלַבּוֹשׁ וְעוֹשֶׁר וְכָבוֹד וְאֹרֶךְ יָמִים לַהֲגוֹת בְּתוֹרָתֶךָ וּלְקַיֵּם מִצְוֹתֶיהָ וְשֵׂכֶל וּבִינָה לְהָבִין וּלְהַשְׂכִּיל עִמְקֵי סוֹדוֹתֶיהָ וּשְׁלַח רְפוּאָה לְכָל מַכְאוֹבֵינוּ וּתְבָרֵךְ אֶת כָּל מַעֲשֵׂה יָדֵינוּ וְתִגְזוֹר עָלֵינוּ גְּזֵרוֹת טוֹבוֹת יְשׁוּעוֹת וְנֶחָמוֹת וּתְבַטֵּל מֵעָלֵינוּ כָּל גְּזֵרוֹת קָשׁוֹת וְתַטֶּה לֵב הַמַּלְכוּת וְיוֹעֲצֶיהָ וְשָׂרֶיהָ עָלֵינוּ לְטוֹבָה. אָמֵן וְכֵן יְהִי רָצוֹן:

יהיו לרצון אמרי פי והגיון לבי לפניך ה' צורי וגואלי:

וַאֲנִי תְּפִלָּתִי לְךָ יְהוָה עֵת רָצוֹן אֱלֹהִים בְּרָב חַסְדֶּךָ עֲנֵנִי בֶּאֱמֶת יִשְׁעֶךָ: ג"פ

*) יש מומרים זה. ולתועלת הציבור למומרו בשלם רגלים הדפסנו מוקף.

יְהוָה | יְהוָה אֵל רַחוּם וְחַנּוּן אֶרֶךְ אַפַּיִם וְרַב חֶסֶד וֶאֱמֶת נֹצֵר חֶסֶד לָאֲלָפִים נֹשֵׂא עָוֹן וָפֶשַׁע וְחַטָּאָה וְנַקֵּה: ג"פ

רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם מַלֵּא מִשְׁאֲלוֹת לִבִּי לְטוֹבָה וְהָפֵק רְצוֹנִי וְתֵן שְׁאֵלָתִי לִי עַבְדְּךָ פ' בר פלונית אִמָּתֶךָ וְזַכֵּנִי (ואת חמתי וכני וכנותי) לַעֲשׂוֹת רְצוֹנְךָ בְּלֵבָב שָׁלֵם. וּמַלְּטֵנִי מִיֵּצֶר הָרָע. וְתֵן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ. וְזַכֵּנוּ כְּדֵי שֶׁתִּשְׁרֶה שְׁכִינָתְךָ עָלֵינוּ. וְהוֹפַע עָלֵינוּ רוּחַ חָכְמָה וּבִינָה וְיִתְקַיֵּם בָּנוּ מִקְרָא שֶׁכָּתוּב וְנָחָה עָלָיו רוּחַ יְהוָה. רוּחַ חָכְמָה וּבִינָה. רוּחַ עֵצָה וּגְבוּרָה. רוּחַ דַּעַת וְיִרְאַת יְהוָה. וְכֵן יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שֶׁאָזְכֶּה לַעֲשׂוֹת מַעֲשִׂים טוֹבִים בְּעֵינֶיךָ. וְלָלֶכֶת בְּדַרְכֵי יְשָׁרִים לְפָנֶיךָ. וְקַדְּשֵׁנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ. כְּדֵי שֶׁנְּזָכֶה לְחַיִּים טוֹבִים וַאֲרוּכִים לְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא. וְתִשְׁמְרֵנוּ מִמַּעֲשִׂים רָעִים. וּמִשָּׁעוֹת רָעוֹת הַמִּתְרַגְּשׁוֹת לָבֹא לָעוֹלָם. וְהַבּוֹטֵחַ בַּיהוָה חֶסֶד יְסוֹבְבֶנְהוּ אָמֵן:

יהיו לרצון אמרי פי והגיון לבי לפניך ה' צורי וגואלי:

וַאֲנִי תְּפִלָּתִי לְךָ יְהוָה עֵת רָצוֹן אֱלֹהִים בְּרָב חַסְדֶּךָ עֲנֵנִי בֶּאֱמֶת יִשְׁעֶךָ: ג"פ)

המוציא ס"ת מקבלו בכ' ידיו ומחזירו לימין ועומד לפני ההיכל ואומר בקול רם גדלו. וכפולין וקצת קהלות מסכנז אומר הס"ץ שמע ישראל ואחריו הקהל.

שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יְהוָה אֱלֹהֵינוּ יְהוָה אֶחָד:

אֶחָד אֱלֹהֵינוּ גָּדוֹל אֲדוֹנֵינוּ קָדוֹשׁ (ונורא) שְׁמוֹ:

הש"ץ לוקח ס"ת ואומר גַּדְּלוּ לַיהוָה אִתִּי. וּנְרוֹמְמָה שְׁמוֹ יַחְדָּו:

*) מעשה רב. בשעת הוצאת ס"ת אין אומרים רק ברוך שמו' ולא שום רבש"ע (כמו שנוהגין ביו"ט) ומנגנים על הכל כל פסוק בפ"ע ביו"ט היינו הש"ץ מנגן על הכל כו' עד ויתנשא. ואח"כ חוזרין הצבור ועונין אותו פסוק. וחוזר הש"ץ ומנגן שכו כו' וחוזרין הצבור. וכן עד גמירא:

סדר קריאת התורה

הקהל עונה לְךָ יְהוָה הַגְּדֻלָּה וְהַגְּבוּרָה וְהַתִּפְאֶרֶת וְהַנֵּצַח וְהַהוֹד כִּי כֹל בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ לְךָ יְהוָה הַמַּמְלָכָה וְהַמִּתְנַשֵּׂא לְכֹל לְרֹאשׁ: רוֹמְמוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וְהִשְׁתַּחֲווּ לַהֲדֹם רַגְלָיו קָדוֹשׁ הוּא: רוֹמְמוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וְהִשְׁתַּחֲווּ לְהַר קָדְשׁוֹ כִּי קָדוֹשׁ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ:

מגביה הספר בידו למעלה והולך עם הס"ת ופונה דרך ימינו ועולה עמו למגדל שקורין עם. וכל מי שם"ת עובר לפניו חייב לעמוד מפניו ולחבקו בשתי ידיו אם אפשר לו ולנשקו בפה מלא. נזדמן לו רוק בפיו ירוק תחלה בהפוך פניו אל הגד וחש"כ ינשק. ולא ינשק וחש"כ ירוק. (ועריך להשגיח על הילדים הקטנים כשבאים לנשק הס"ת שלא יהיו מלוכלכים בלוחות החומש ורירי הפה שלא ינקו אותם תחלה יפה שלא יהי' עונש למביאיהם) וכל הפוגע בס"ת צריך ללוותו עד הבימה. וכדרך הליכתו תומרים:

עַל הַכֹּל יִתְגַּדַּל וְיִתְקַדַּשׁ וְיִשְׁתַּבַּח וְיִתְפָּאַר וְיִתְרוֹמַם וְיִתְנַשֵּׂא: שְׁמוֹ שֶׁל־מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: בָּעוֹלָמוֹת שֶׁבָּרָא הָעוֹלָם הַזֶּה וְהָעוֹלָם הַבָּא: כִּרְצוֹנוֹ וְכִרְצוֹן יְרֵאָיו וְכִרְצוֹן כָּל־בֵּית יִשְׂרָאֵל: צוּר הָעוֹלָמִים אֲדוֹן כָּל הַבְּרִיּוֹת אֱלוֹהַּ כָּל הַנְּפָשׁוֹת: הַיּוֹשֵׁב בְּמֶרְחֲבֵי מָרוֹם הַשּׁוֹכֵן בִּשְׁמֵי שְׁמֵי קֶדֶם: קְדֻשָּׁתוֹ עַל הַחַיּוֹת וּקְדֻשָּׁתוֹ עַל כִּסֵּא הַכָּבוֹד: וּבְכֵן יִתְקַדַּשׁ שִׁמְךָ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ בָּנוּ לְעֵינֵי כָל־חָי: וְנֹאמַר לְפָנָיו שִׁיר חָדָשׁ כַּכָּתוּב: שִׁירוּ לֵאלֹהִים זַמְּרוּ שְׁמוֹ סֹלּוּ לָרוֹכֵב בָּעֲרָבוֹת בְּיָהּ שְׁמוֹ וְעִלְזוּ לְפָנָיו: וְנִרְאֵהוּ עַיִן בְּעַיִן בְּשׁוּבוֹ אֶל נָוֵהוּ כַּכָּתוּב: כִּי עַיִן בְּעַיִן יִרְאוּ בְּשׁוּב יְהוָה צִיּוֹן: וְנֶאֱמַר וְנִגְלָה כְּבוֹד יְהוָה וְרָאוּ כָל בָּשָׂר יַחְדָּו כִּי פִי יְהוָה דִּבֵּר:

אַב הָרַחֲמִים הוּא יְרַחֵם עַם עֲמוּסִים וְיִזְכּוֹר בְּרִית אֲתָנִים וְיַצִּיל נַפְשׁוֹתֵינוּ מִן הַשָּׁעוֹת הָרָעוֹת וְיִגְעַר בְּיֵצֶר הָרַע מִן חֲנִשּׁוּאִים וְיָחֹן אוֹתָנוּ לִפְלֵיטַת עוֹלָמִים וִימַלֵּא מִשְׁאֲלוֹתֵינוּ בִּמְדָּה טוֹבָה יְשׁוּעָה וְרַחֲמִים:

בסגיע הש"ץ על הבימה מניח הס"ת על השולחן ופותח ואומר

וַיַּעֲזֹר וַיָּגֶן וְיוֹשִׁיעַ לְכֹל הַחוֹסִים בּוֹ וְנֹאמַר אָמֵן: הַבוּ גֹדֶל לֵאלֹהֵינוּ וּתְנוּ כָבוֹד לַתּוֹרָה כֹּהֵן קְרָב. יַעֲמוֹד (פלוני בר פלוני הכהן): בָּרוּךְ שֶׁנָּתַן תּוֹרָה לְעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בִּקְדֻשָּׁתוֹ:

קהל וְאַתֶּם הַדְּבֵקִים בַּיהוָה אֱלֹהֵיכֶם חַיִּים כֻּלְּכֶם הַיּוֹם:

וקורין ז' גברי ומפטיר חיוב ממנין. ואחר שכרך המגיהי ברכה לחברה אומר הש"ץ ח"ק ונותן מי שכורך למגיהי וחש"כ קורא למפטיר ג' פסוקים שבסוף הפרשה. ואם אי אפשר להתחיל שם מתחיל וקורא כל שקרא המגיהי.

אם לא נמצא מי שיודע להפטיר אלא אחד מאותן שבעה שעלו בכר. וכבר אמר הש"ץ קדיש אחר ק"ת. זה שרוצה להפטיר אפילו הוא אותו שעלה בשביעי צריך לחזור ולקרות ויברך על הקריאה תחלה וסוף. אבל אם עדיין לא אמר הש"ץ קדיש יפטיר מי שיעלה לשביעי אם יודע ולא יאמר קדיש עד אחר ההפטרה.

בשבת שיש ג' סדרות מחוברות ניהגין להקרות לרביעי מסוף סדרה לתחלת סדרה. ומפטירין בהפטרה של שני שסיימו. הון הן אחרי וקדושים שמפטירין בשל אחרי. אם טעה הש"ץ וסיים הפרשה עם השני ואמר קדיש אין צריך לקרות עוד אחר אלא יקרא עם המפטיר ממה שקרא השני. דמפטיר עולה למנין שבעה.

ר"ח שחל בג' בשבת מפטירין מחר חדש. הון הן עניה סוערה שחיבה נדחת. אבל בק"ק פפ"ד גם היא נדחת. כשמוציאין ג' ס"ת לעולם קורין ז' גברי בסדר השבוע ולאחר שברך השביעי ברכה אחרונה מניחין ס"ת ג' אצל הראשון ואומר ח"ק על שניהם. ומגביהין וגוללין ס"ת א' ופותחין ס"ת ב' ונותנין מי שצריך לשביעי וקורין למפטיר בס"ת שני.

בשבה ור"ח קורין בס"ת ב' וביום השבת ומפטירין השמים כסאי. הון הן ר"ח אב בשבת שנוהגים במדינות אלו להפטיר שמעו. ולעולם אין מזכירין ר"ח בברכת הפטרה.

בפ' שקלים קורין למפטיר מתחלת פ' כי תשא עד סוף פסקא. ובפ' זבור קורין זכור את אשר עשה שבסוף פ' כי תצא. ופ' פרה מתחלת פ' זאת חקת התורה עד סוף פסקא. ופ' החדש בסדר בא מן ויאמר ה' אל משה ואל אהרן עד סוף פסקא.

כשמוציאין ג' ס"ת ביום טוב בשבת ר"ח וחנוכה קורין בראשון ו' בסדר השבוע. ומגביהין וגוללין ס"ת א' ופותחין ס"ת ב' ונותנין מי שצריך לשני וקורין לשביעי בשל ר"ח. ומניחין ס"ת א' מצד הסנן וס"ת ב' מצד המקרא ופורסין המטיל על כולם ואומרין ח"ק על שלשתן ולוקחין ס"ת א' למקומו. ומגביהין וגוללין ס"ת ב' ופותחין ס"ת ג' ונותנין מי שצריך לשביעי וקורין למפטיר בסדר חנוכה ומפטירין רני ושמחי. וכן הדין אם חירש ר"ח בראש אחד מן ד' פרשיות לעולם קורין בשלישי בסדר הפרשה ומפטירין בשל פרשה.

העולה לתורה יאחוז בשתי ידיו בירושת התורה (ויש נוהגין לאחוז בעמודים) ע"י מפה של ס"ת. וקודם הברכה פותח הספר ורואה הפסוק שצריך להתחיל בו ונעמד הש"ץ ואומר בלחש עץ חיים היא למחזיקים בה. (ולעיל כתבתי שמ"ל להפוך פניו) והופך פניו לצד שמאל ומברך בקול

בָּרְכוּ אֶת־יְהוָה הַמְבֹרָךְ׃

והעם עונים **בָּרוּךְ יְהוָה הַמְבֹרָךְ לְעוֹלָם וָעֶד׃** וחוזר ומברך כ"י ה"ל"ו.

בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר בָּחַר־בָּנוּ מִכָּל הָעַמִּים וְנָתַן לָנוּ אֶת־תּוֹרָתוֹ בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה נוֹתֵן הַתּוֹרָה׃

וכשמתחיל הקורא לקרות בתורה יסיר ידו השמאלית מהס"ת ויעמיד יד ימינו לבדו תוחזת בס"ת כל זמן הקריאה. וגם הוא יקרא בלחש עם הקורא מלה במלה. ואחר הקריאה גוללו ומברך.

בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר נָתַן לָנוּ תּוֹרַת אֱמֶת וְחַיֵּי עוֹלָם נָטַע בְּתוֹכֵנוּ׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה נוֹתֵן הַתּוֹרָה׃

גרסינן בפ"ק דברכות. ועוזבי ה' יכלו. זה המניח ס"ת כשהיא פתוחה ויוצא. אבל בין גברא לגברא מותר לצאת ע"י דוחק וחוסם. אבל בלאו הכי אין לצאת:

ברכת הגומל וברכת שפטרני תמצא בסדר חול.

ומגביהין וגוללין. כשמגביהים הס"ת מביטין נגד הכתב של ס"ת ואומרים.

וְזֹאת הַתּוֹרָה אֲשֶׁר שָׂם מֹשֶׁה לִפְנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עַל פִּי יְהוָה בְּיַד מֹשֶׁה׃
וְעַל פִּי יְהוָה יִסָּעוּ. אֶת מִשְׁמֶרֶת יְהוָה שָׁמָרוּ עַל פִּי יְהוָה בְּיַד מֹשֶׁה׃

סדר קריאת התורה

קודם קריאת ההפטרה ואחר שגמר הגולל יברך המפטיר ברכה זו.

בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר בָּחַר בִּנְבִיאִים טוֹבִים וְרָצָה בְדִבְרֵיהֶם הַנֶּאֱמָרִים בֶּאֱמֶת בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה הַבּוֹחֵר בַּתּוֹרָה וּבְמֹשֶׁה עַבְדּוֹ וּבְיִשְׂרָאֵל עַמּוֹ וּבִנְבִיאֵי הָאֱמֶת וָצֶדֶק׃ ומפטירין בנביא.

המפטיר יברך ברכות לאחרונות.

בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם צוּר כָּל־הָעוֹלָמִים צַדִּיק בְּכָל־הַדּוֹרוֹת הָאֵל הַנֶּאֱמָן הָאוֹמֵר וְעוֹשֶׂה. הַמְדַבֵּר וּמְקַיֵּם. שֶׁכָּל־דְּבָרָיו אֱמֶת וָצֶדֶק׃

נֶאֱמָן אַתָּה הוּא יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וְנֶאֱמָנִים דְּבָרֶיךָ וְדָבָר אֶחָד מִדְּבָרֶיךָ אָחוֹר לֹא־יָשׁוּב רֵיקָם כִּי אֵל מֶלֶךְ נֶאֱמָן (וְרַחֲמָן) אָתָּה. בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה הָאֵל הַנֶּאֱמָן בְּכָל־דְּבָרָיו׃

רַחֵם עַל־צִיּוֹן כִּי הִיא בֵּית חַיֵּינוּ וְלַעֲלוּבַת נֶפֶשׁ תּוֹשִׁיעַ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ. בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה מְשַׂמֵּחַ צִיּוֹן בְּבָנֶיהָ.

שַׂמְּחֵנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ בְּאֵלִיָּהוּ הַנָּבִיא עַבְדֶּךָ וּבְמַלְכוּת בֵּית דָּוִד מְשִׁיחֶךָ בִּמְהֵרָה יָבֹא וְיָגֵל לִבֵּנוּ עַל־כִּסְאוֹ לֹא־יֵשֵׁב זָר וְלֹא יִנְחֲלוּ עוֹד אֲחֵרִים אֶת כְּבוֹדוֹ. כִּי בְשֵׁם קָדְשְׁךָ נִשְׁבַּעְתָּ לוֹ שֶׁלֹּא יִכְבֶּה נֵרוֹ לְעוֹלָם וָעֶד. בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה מָגֵן דָּוִד׃

*) נכתב בסדר הגה גם בשבת חה"מ פסח וסוכות לומרים זה.

עַל־הַתּוֹרָה וְעַל־הָעֲבוֹדָה וְעַל־הַנְּבִיאִים וְעַל־יוֹם־הַשַּׁבָּת הַזֶּה שֶׁנָּתַתָּ־לָנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ לִקְדֻשָּׁה וְלִמְנוּחָה לְכָבוֹד וּלְתִפְאֶרֶת. עַל־הַכֹּל יְהוָה אֱלֹהֵינוּ אֲנַחְנוּ מוֹדִים לָךְ וּמְבָרְכִים אוֹתָךְ יִתְבָּרַךְ שִׁמְךָ בְּפִי כָּל־חַי תָּמִיד לְעוֹלָם וָעֶד׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה מְקַדֵּשׁ הַשַּׁבָּת׃

בשלש רגלים ובר"ה ויו"כ לומרים זה.

עַל־הַתּוֹרָה וְעַל־הָעֲבוֹדָה וְעַל־הַנְּבִיאִים וְעַל־יוֹם השבת הזה ויום לפסח חַג הַמַּצּוֹת הַזֶּה לסכות חַג הַשָּׁבֻעוֹת הַזֶּה לסיכות חַג הַסֻּכּוֹת הַזֶּה לם"ע ום"ת הַשְּׁמִינִי חַג הָעֲצֶרֶת הַזֶּה לר"ה הַזִּכָּרוֹן הַזֶּה (ליו"כ הַכִּפֻּרִים הַזֶּה) שֶׁנָּתַתָּ־לָנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ לקדושה ולמנוחה ליו"ט לְשָׂשׂוֹן וּלְשִׂמְחָה (ליו"כ לְמְחִילָה וְלִסְלִיחָה וּלְכַפָּרָה) לְכָבוֹד וּלְתִפְאֶרֶת׃ עַל־הַכֹּל יְהוָה אֱלֹהֵינוּ אֲנַחְנוּ

מודים

*) מעשה רב. בשבת חוה"מ אף של סוכות חותם התפלה מקדש השבת לבד ואינו מזכיר של חג׃

מוֹדִים לָךְ וּמְבָרְכִים אוֹתָךְ. יִתְבָּרַךְ שִׁמְךָ בְּפִי כָּל־חַי תָּמִיד יְעוֹלָם
וָעֶד. (לר"ה וליו"כ וּדְבָרְךָ אֱמֶת וְקַיָּם לָעַד). בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה (לר"ה מֶלֶךְ
עַל כָּל הָאָרֶץ) (וביו"כ יום מוהגין לומר מלך מוחל וסולח לעונותינו ולעונות עמו בית ישראל
ומעביר אשמותינו בכל שנה ושנה מלך על כל הארץ) מְקַדֵּשׁ השבת וְ יִשְׂרָאֵל
ליו"ט וְהַזְּמַנִּים: לר"ה וְיוֹם הַזִּכָּרוֹן: ליו"כ וְיוֹם הַכִּפֻּרִים:

לאחר שסיים המפטיר ברכה לאחרונה לומרין יקום פורקן.

יְקוּם פּוּרְקָן מִן־שְׁמַיָּא חִנָּא וְחִסְדָּא וְרַחֲמֵי וְחַיֵּי אֲרִיכֵי
וּמְזוֹנֵי רְוִיחֵי וְסַיְעָתָא דִּשְׁמַיָּא וּבְרִיוּת גּוּפָא וּנְהוֹרָא
מַעֲלָיָא: זַרְעָא חַיָּא וְקַיָּמָא. זַרְעָא דִּי לָא־יִפְסוֹק וְדִי לָא־
יְבָטוֹל מִפִּתְגָּמֵי אוֹרַיְתָא: לְמָרָנָן וְרַבָּנָן חֲבוּרָתָא
קַדִּישָׁתָא. דִּי בְאַרְעָא דְיִשְׂרָאֵל וְדִי בְבָבֶל. לְרֵישֵׁי כַלֵּי
וְלְרֵישֵׁי גָלְוָתָא וּלְרֵישֵׁי מְתִיבְתָא וּלְדַיָּנֵי דִּי־בָבָא: לְכָל־
תַּלְמִידֵיהוֹן וּלְכָל־תַּלְמִידֵי תַלְמִידֵיהוֹן וּלְכָל־מָן דְּעָסְקִין
בְּאוֹרַיְתָא. מַלְכָּא דְעָלְמָא יְבָרֵךְ יַתְהוֹן וַיְפֵישׁ חַיֵּיהוֹן
וְיַסְגֵּא יוֹמֵיהוֹן וְיִתֵּן אַרְכָּא לְשָׁנֵיהוֹן. וְיֵיתְפָּרְקוּן וְיִשְׁתֵּזְבוּן
מִן כָּל־עָקָא וּמִן כָּל־מַרְעִין בִּישִׁין מָרָן דִּי בִשְׁמַיָּא יְהֵא
בְסַעְדְהוֹן כָּל־זְמַן וְעִדָּן וְנֹאמַר אָמֵן:

המתפלל ביחידות אין אומר יקום פורקן זה ולא מי שברך.

יְקוּם פּוּרְקָן מִן־שְׁמַיָּא חִנָּא וְחִסְדָּא וְרַחֲמֵי וְחַיֵּי אֲרִיכֵי וּמְזוֹנֵי
רְוִיחֵי וְסַיְעָתָא דִּשְׁמַיָּא וּבְרִיוּת גּוּפָא וּנְהוֹרָא מַעֲלָיָא: זַרְעָא חַיָּא
וְקַיָּמָא. זַרְעָא דִּי לָא־יִפְסוֹק וְדִי לָא יְבָטוֹל מִפִּתְגָּמֵי אוֹרַיְתָא: לְכָל־
קְהָלָא קַדִּישָׁא הָדֵין. רַבְרְבַיָּא עִם זְעֵרַיָּא. טַפְלָא וּנְשַׁיָּא. מַלְכָּא
דְעָלְמָא יְבָרֵךְ יָתְכוֹן וַיְפֵישׁ חַיֵּיכוֹן וְיַסְגֵּא יוֹמֵיכוֹן וְיִתֵּן אַרְכָּה לְשָׁנֵיכוֹן.
וְיִתְפָּרְקוּן וְיִשְׁתֵּזְבוּן מִן כָּל־עָקָא וּמִן כָּל־מַרְעִין בִּישִׁין. מָרָן דִּי
בִשְׁמַיָּא יְהֵא בְסַעְדְכוֹן. כָּל־זְמַן וְעִדָּן. וְנֹאמַר אָמֵן:

מִי שֶׁבֵּרַךְ אֲבוֹתֵינוּ אַבְרָהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב הוּא יְבָרֵךְ אֶת־כָּל
הַקָּהָל הַקָּדוֹשׁ הַזֶּה. עִם כָּל־קְהִלּוֹת הַקֹּדֶשׁ. הֵם וּנְשֵׁיהֶם וּבְנֵיהֶם

שחרית לשבת

וּבְנוֹתֵיהֶם וְכָל־אֲשֶׁר־לָהֶם. וּמִי שֶׁמְיַחֲדִים בָּהֶם כְּנֶסְיוֹת לְתִפְלָה. וּמִי שֶׁבָּאִים בְּתוֹכָם לְהִתְפַּלֵּל וּמִי שֶׁנּוֹתְנִים נֵר לַמָּאוֹר וְיַיִן לְקִדּוּשׁ וּלְהַבְדָּלָה. וּפַת לָאוֹרְחִים וּצְדָקָה לָעֲנִיִּים וְכָל־מִי שֶׁעוֹסְקִים בְּצָרְכֵי צִבּוּר בֶּאֱמוּנָה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא יְשַׁלֵּם שְׂכָרָם וְיָסִיר מֵהֶם כָּל־מַחֲלָה וְיִרְפָּא לְכָל־גּוּפָם וְיִסְלַח לְכָל־עֲוֹנָם וְיִשְׁלַח בְּרָכָה וְהַצְלָחָה בְּכָל־מַעֲשֵׂה יְדֵיהֶם עִם כָּל־יִשְׂרָאֵל אֲחֵיהֶם וְנֹאמַר אָמֵן:

מי שברך להקיסר יר"ה.

הנותן תשועה למלכים וממשלה לנסיכים מלכותו מלכות כל עולמים הפוצה את דוד עבדו מחרב רעה. הנותן בים דרך ובמים עזים נתיבה. הוא יברך וישמור וינצור ויעזור וירומם ויגדל וינשא למעלה את אדונינו פלוני ירום הודו. מלך מלכי המלכים ברחמיו יחיהו וישמרהו ומכל צרה ויגון ונזק יצילהו וידבר עמים תחת רגליו ויפיל שנאיו לפניו ובכל אשר יפנה יצליח מלך מלכי המלכים ברחמיו יתן בלבו ובלב כל יועציו ושריו רחמנות לעשות טובה עמנו ועם כל ישראל. בימיו ובימינו תושע יהודה וישראל ישכון לבטח ובא לציון גואל וכן יהי רצון ונאמר אמן:

לוח על עשרה שנים

תרנ"ח בש"ה.

תשרי כ"ה ב' ג'. מולדו יום ה' ז' שעו' ן' דקי'.

חשון כ"ח ג' ד'. מולדו ליל ג' ח' שעו' ל"ד דקי'.

כסלו כ"ח ה' ו'. מולדו יום ד' ט' שעו' י"ט דקיס.

טבת כ"ח ז' ה'. מולדו ליל ו' יו"ד שעות ג' דקיס.

שבט כ"ח יום ב'. מולדו יום ז' יו"ד שעו' מ"ז דקיס.

אדר כ"ח ג' ד'. מולדו ליל ב' י"ח שעו' ל"ה דקיס.

ניסן כ"ח יום ה'. מולדו ליל ד' ט"ו דקיס מעט מחסורם.

אייר כ"ח ו' ז'. מולדו יום ה' כ"ט דקיס מעט מחסורם.

סיון כ"ח יום ח'. מולדו ליל ז' שעה ח' מ"ג דקיס.

תמוז כ"ח ב' ג'. מולדו יום ה' ב' שעות כ"ז דקיס.

אב כ"ח יום ד'. מולדו ליל ג' ג' שעות י"ה דקיס.

אלול כ"ח ה' ו'. מולדו יום ד' ג' שעות כ"ה דקיס.

תרנ"ט זח"א.

תשרי כ"ה ז' ח'. מולדו ליל ו' ד' שעו' ט"ל דקיס.

חשון כ"ח ח' ב'. מולדו יום ז' ה' שעות כ"ג דקיס.

כסלו כ"ח יום ג'. מולדו ליל ב' ו' שעות ז' דקיס.

טבת כ"ח יום ד'. מולדו יום ג' ו' שעות כ"ח דקיס.

שבט כ"ח יום ה'. מולדו ליל ה' ז' שעות ל"ה דקיס.

אדר כ"ח ו' ז'. מולדו יום ו' ח' שעות י"ט דקיס.

ניסן כ"ח יום ח'. מולדו ליל ח' ט' שעות ג' דקיס.

אייר כ"ח ב' ג'. מולדו יום ב' ט' שעות מ"ז דקיס.

סיון כ"ח יום ד'. מולדו ליל ד' יו"ד שעות ל"ב דקים.
תמוז כ"ח ה' ו'. מולדו יום ה' י"ח שעות י"ו דקים.
אב ראש חודש יום ז'. מולדו ליל ז' י"ב שעות.
אלול כ"ח ח' ב'. מולדו ליל ב' מ"ד דקי' משעה ראשונה.

תר"ס גב"ז.

תשרי כ"ה ג' ד'. מולדו יום ג' שעה ח' כ"ח דקים.
חשון כ"ח ד' ה'. מולדו ליל ה' ב' שעות י"ב דקים.
כסלו כ"ח יום ו'. מולדו יום ו' ב' שעות כ"ו דקים.
טבת כ"ח ז' ח'. מולדו ליל ח' ג' שעות מ' דקים.
שבט כ"ח יום ב'. מולדו יום ב' ד' שעות כ"ד דקים.
אדר א' כ"ח ג' ד'. מולדו ליל ד' ה' שעו' מ' דקים.
אדר ב' כ"ח ה' ו'. מולדו יום ה' ה' שעות כ"ב דקים.
ניסן כ"ח יום ז'. מולדו ליל ז' ו' שעות ל"ו דקים.
אייר כ"ח ח' ב'. מולדו יום ח' ז' שעות כ' דקים.
סיון כ"ח יום ג'. מולדו ליל ג' ח' שעות ד' דקים.
תמוז כ"ח ד' ה'. מולדו יום ד' ח' שעות מ"ח דקים.
אב כ"ח יום ו'. מולדו ליל ו' ט' שעות ל"ב דקים:
אלול כ"ח ז' ח'. מולדו יום ז' יו"ד שעות י"ו דקים.

תרס"א בש"ה.

תשרי ראש השנה ב' ג'. מולדו ליל ב' י"ח שעות.
חשון כ"ח ג' ד'. מולדו יום ג' י"ח שעו' מ"ה דקים.

כסלו כ"ח ה' ו'. מולדו יום ה' כ"ט דקי' משעה ראשונה.
טבת כ"ח ז' ח'. מולדו ליל ז' שעה ח' י"ג דקים.
שבט כ"ח יום ב'. מולדו יום ח' שעה ח' כ"ז דקים.
אדר כ"ח ג' ד'. מולדו ליל ג' ב' שעות מ"ח דקים.
ניסן כ"ח יום ה'. מולדו יום ד' ג' שעות כ"ה דקים.
אייר כ"ח ו' ז'. מולדו ליל ו' ד' שעות ט' דקים.
סיון כ"ח יום ח'. מולדו יום ז' ד' שעות ג"ן דקים.
תמוז כ"ח ב' ג'. מולדו ליל ב' ה' שעות ל"ז דקים.
אב כ"ח יום ד'. מולדו יום ג' ו' שעות כ"ח דקים.
אלול כ"ח ה' ו'. מולדו ליל ה' ז' שעות ה' דקים.

תרס"ב זח"ג.

תשרי כ"ה ז' ח'. מולדו יום ו' ז' שעות מ"ט דקים.
חשון כ"ח ח' ב'. מולדו ליל ח' ח' שעות ל"ג דקים.
כסלו כ"ח יום ג'. מולדו יום ב' ט' שעות י"ז דקים.
טבת כ"ח יום ד'. מולדו ליל ד' יו"ד שעות דק ח'.
שבט כ"ח יום ה'. מולדו יום ה' יו"ד שעו' מ"ה דקים.
אדר א' כ"ח ו' ז'. מולדו ליל ז' י"ח שעות כ"ט דקים.
אדר ב' כ"ח ח' ב'. מולדו ליל ב' י"ג דקי' משעה ראשונה.
ניסן כ"ח יום ג'. מולדו יום ג' כ"ח דקי' משעה ראשונה.
אייר כ"ח ד' ה'. מולדו ליל ה' שעה ח' מ"ב דקים.
סיון כ"ח יום ו'. מולדו יום ד' ב' שעות כ"ו דקים.

לוח על עשרה שנים

תמוז כ"ח ז' מ'. מולדו ליל מ' ג' שעות יו"ד דקיס.
אב כ"ח יום ב'. מולדו יום ב' ג' שעות כ"ד דקיס:
אלול כ"ח ג' ד'. מולדו ליל ד' ד' שעות ל"ח דקיס.

תרס"ג השי"א.

תשרי כ"ה ה' ו'. מולדו יום ה' ה' שעות כ"ב דקיס.
חשון כ"ח ו' ז'. מולדו ליל ז' ו' שעות ו' דקיס.
כסלו כ"ח מ' ב'. מולדו יום מ' ו' שעות כ' דקיס.
טבת כ"ח ג' ד'. מולדו ליל ג' ז' שעות ל"ד דקיס.
שבט כ"ח יום ה'. מולדו יום ד' ח' שעות מ"י דקיס.
אדר כ"ח ו' ז'. מולדו ליל ו' ט' שעות ב' דקיס.
ניסן כ"ח יום מ'. מולדו יום ז' ט' שעות מ"ו דקיס.
אייר כ"ח ב' ג'. מולדו ליל ב' יו"ד שעות כ' דקיס.
סיון כ"ח יום ד'. מולדו יום ג' י"ח שעות י"ד דקיס.
תמוז כ"ח ה' ו'. מולדו ליל ה' י"ח שעות כ"ח דקיס.
אב כ"ח יום ז'. מולדו ליל ז' מ"ב דקיס מספה רחשונה.
אלול כ"ח מ' ב'. מולדו יום מ' שעה מ' כ"ו דקיס.

תרס"ד גכ"ה.

תשרי כ"ה ג' ד'. מולדו ליל ג' ב' שעות י"ח דקיס.
חשון כ"ח ד' ה'. מולדו יום ד' ב' שעות כ"ה דקיס.
כסלו כ"ח יום ו'. מולדו ליל ו' ג' שעות ט"ל דקיס.
טבת כ"ח ז' מ'. מולדו יום ז' ד' שעות כ"ג דקיס.
שבט כ"ח יום ב'. מולדו ליל ב' ה' שעות ז' דקיס.
אדר כ"ח יום ג' ד'. מולדו יום ג' ה' שעות כ"ח דקיס.
ניסן כ"ח יום ה'. מולדו ליל ה' ו' שעות ל"ה דקיס.
אייר כ"ח ו' ז'. מולדו יום ו' ז' שעות י"ט דקיס.
סיון כ"ח יום מ'. מולדו ליל מ' ח' שעות ג' דקיס.
תמוז כ"ח ב' ג'. מולדו יום ב' ח' שעות מ"ז דקיס.
אב כ"ח יום ד'. מולדו ליל ד' ט' שעות ל"ח דקיס.
אלול כ"ח ה' ו'. מולדו יום ה' יו"ד שעות ט"ו דקיס.

תרס"ה זש"ה.

תשרי כ"ה ז' מ'. מולדו ליל ז' יו"ד שעות כ"ט דקיס.
חשון כ"ח מ' ב'. מולדו יום מ' י"ח שעות מ"ג דקיס.
כסלו כ"ח ג' ד'. מולדו יום ג' כ"ז דקיס מספה רחשונה.
טבת כ"ח ה' ו'. מולדו ליל ה' שעה מ' י"ח דקיס.
שבט כ"ח יום ז'. מולדו יום ו' שעה מ' כ"ה דקיס.
אדר מ' כ"ח מ' ב'. מולדו ליל מ' ב' שעות ט"ל דקיס.
אדר ב' כ"ח ג' ד'. מולדו יום ב' ג' שעות כ"ד דקיס.
ניסן כ"ח יום ה'. מולדו ליל ד' ד' שעות מ' דקיס.
אייר כ"ח ו' ז'. מולדו יום ה' ד' שעות ג"ב דקיס.
סיון כ"ח יום מ'. מולדו ליל ז' ה' שעות ל"ו דקיס.
תמוז כ"ח ב' ג'. מולדו יום מ' ו' שעות כ' דקיס.
אב כ"ח יום ד'. מולדו ליל ג' ז' שעות ד' דקיס.

אלול ר"ח ה' ו'. מו' יום ד' ז' שעות מ"ח דקים.

תרס"ז הב"ז.

תשרי ר"ה ה' ו'. מולדו יום ג' ה' שעו' כ"ח דקים.
חשון ר"ח ו' ז'. מולדו ליל ה' ו' שעות ה' דקים.
כסלו ר"ח יום ח'. מולד יום ו' ו' שעות מ"ט דקים.
טבת ר"ח ב' ג'. מולדו ליל ח' ז' שעות ג"ל דקים.
שבט ר"ח יום ד'. מולדו יום ב' ח' שעות י"ז דקים.
אדר ר"ח ה' ו'. מולדו ליל ד' ט' שעות.
ניסן ר"ח יום ז'. מולדו יום ה' ט' שעות מ"ה דקים.
אייר ר"ח ח' ב'. מולדו ליל ז' ו"ד שעות כ"ט דקים.
סיון ר"ח יום ג'. מולדו יום ח' י"ח שעות י"ג דקים.
תמוז ר"ח ד' ה'. מולדו ליל ג' י"ח שעות כ"ז דקים.
אב ר"ח יום ו'. מולדו ליל ה' מ"ח דקים מסעה רחשונה.
אלול ר"ח ז' ח'. מולדו יום ו' שעה ח' כ"ה דקים.

תרס"ו זש"ג.

תשרי ר"ה ז' ח'. מולדו ליל ו' ח' שעות ל"ב דקים.
חשון ר"ח ח' ב'. מולדו יום ז' ט' שעות י"ו דקים.
כסלו ר"ח ח' ב'. מולדו ליל ב' ו"ד שעו'.
טבת ר"ח ה' ו'. מולדו יום ג' ו"ד שעות מ"ד דקים.
שבט ר"ח יום ז'. מולדו ליל ה' י"ח שעות כ"ח דקים.
אדר ר"ח ח' ב'. מולדו ליל ז' י"ב דקים מסעה רחשונה.
ניסן ר"ח יום ג'. מולדו יום ח' כ"ו דקים מסעה רחשונה.
אייר ר"ח ד' ה'. מו' ליל ג' ח' מ' דקי'.
סיון ר"ח יום ו'. מולדו יום ד' ב' שעות כ"ד דקים.
תמוז ר"ח ז' ח'. מו' ליל ו' ג' ח' דקי'.
אב ר"ח יום ב'. מולדו יום ז' ג' שעות ל"ב דקים.
אלול ר"ח ג' ד'. מולדו ליל ב' ד' שעות ל"ז דקים.

סדר הפרשיות לכל השנים חבוריהן והפרדתיהן.

פשוטות	מעוברות
א) **בש"ה** כולם מחוברות בחו"ל. ובח"י חקת ובלק נפרדות.	ח) **בש"ז** כולם נפרדות חוץ ממטות ומסעי בחו"ל. ובח"י גם הם נפרדות.
ב) **בח"ג** כולם מחוברות חוץ מחקת ובלק.	ט) **בח"ה** חקת ובלק, מטות ומסעי, נלבים וילך, מחוברות בחו"ל. ובח"י גם חקת ובלק נפרדות.
ג) **גב"ה** כולם מחוברות בחו"ל. ובח"י חקת ובלק נפרדות.	יד) **גב"ז** כולם נפרדות בח"י חוץ ממטות ומסעי בחו"ל.
ד) **הש"א** ויקהל ופקודי, חקת ובלק, נלבים וילך, נפרדות.	יא) **הש"ג** כולם נפרדות חוץ מנלבים וילך.
ה) **הב"ז** כולם מחוברות חוץ מחקת ובלק נלבים וילך בחו"ל. ולבני ח"י גם בהר ובחקתי נפרדות.	יב) **הח"א** כולם נפרדות.
ו) **זש"ג** כולם מחוברות חוץ מחקת ובלק.	יג) **זש"ה** חקת ובלק, מטות ומסעי, נלבים וילך, מחוברות בחו"ל. ובח"י גם חקת ובלק נפרדות.
ז) **זח"א** כולם מחוברות חוץ מחקת ובלק נלבים וילך.	יד) **זח"ג** מטות ומסעי, נלבי' וילך מחוברו'

שחרית לשבת

כשמברכין החדש נוהגין לומר תפלת רב בתר גלותא. (ברכות דף ט"ז ב').

יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שֶׁתְּחַדֵּשׁ עָלֵינוּ אֶת־הַחֹדֶשׁ הַזֶּה לְטוֹבָה וְלִבְרָכָה וְתִתֶּן־לָנוּ חַיִּים אֲרוּכִים חַיִּים שֶׁל־שָׁלוֹם חַיִּים שֶׁל־טוֹבָה חַיִּים שֶׁל־בְּרָכָה חַיִּים שֶׁל־פַּרְנָסָה חַיִּים שֶׁל־חִלּוּץ עֲצָמוֹת חַיִּים שֶׁיֵּשׁ בָּהֶם יִרְאַת חֵטְא חַיִּים שֶׁאֵין בָּהֶם בּוּשָׁה וּכְלִמָּה חַיִּים שֶׁל־עוֹשֶׁר וְכָבוֹד חַיִּים שֶׁתְּהֵי בָּנוּ אַהֲבַת תּוֹרָה וְיִרְאַת שָׁמַיִם חַיִּים שֶׁיְּמַלֵּאוּ מִשְׁאֲלוֹת לִבֵּנוּ לְטוֹבָה אָמֵן סֶלָה:

כשבת שלפני ר"ח מברכין ומכריזין החדש הבא לטובה ומומר הש"ץ מי שעשה.

מִי שֶׁעָשָׂה נִסִּים לַאֲבוֹתֵינוּ וְגָאַל אוֹתָם מֵעַבְדוּת לְחֵרוּת. הוּא יִגְאַל אוֹתָנוּ בְּקָרוֹב וְיַקְבֵּץ נִדָּחֵינוּ מֵאַרְבַּע כַּנְפוֹת הָאָרֶץ. חֲבֵרִים כָּל־יִשְׂרָאֵל וְנֹאמַר אָמֵן:

נכון לידע המולד כי הוא במקום קידום החדש ומכומר בר"ה כ' ע"ב מחשבין את תולדתו.

הש"ץ לוקח ס"ת בידו ואומר ר"ח פלוני יהי' ביום פלוני הבא עלינו ועל כל ישראל לטובה.

קו"ח יְחַדְּשֵׁהוּ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עָלֵינוּ וְעַל כָּל־עַמּוֹ בֵּית יִשְׂרָאֵל. לְחַיִּים וּלְשָׁלוֹם. לְשָׂשׂוֹן וּלְשִׂמְחָה. לִישׁוּעָה וּלְנֶחָמָה. וְנֹאמַר אָמֵן: אשרי וכו'.

יחדשהו

לקוטי הגר"א

רב בתר כו' חיים שתמלא לנו הוא כלל הכל יחודא דכלהו (ביאורו לפרק ב' דברכות סי' ח'):

בקדושה

שער נפתלי

כתב הר"א וז"ל. חיים שתמלא לנו הוא כלל הכל שחשב בתחלה עשרה דברים. ואח"כ אמר חיים שתמלא לנו כו' שקאי על כולם יחודא דכלהו עכ"ל. וכן כתב רבינו שם לעיל וז"ל הנה ר"א ור' יוחנן התפללו בתפלתן ז' דרגין ור' זירא ור' חייא ג' דרגין ורב ורבי עשרה דרגין עכ"ל. ונראה כי חיים ארוכים הוא נגד הכתר שהוא אריך אנפין. חיים של שלום נגד החכמה כי החכמה הוא המשים שלום בבית שממנו בא הטיפה. וכידוע שהיסוד נקרא שלום וכל בניינו מחכמה. ואין לו סמיכה כי אם ביסוד אבא חכמה. ונקרא יתום מאמו. כי יסוד אימא מסתיים בת"ת. נמצא השלום תלוי בחכמה. חיים של טובה נגד הבינה עולם הבא עולם שכולו טוב. חיים של ברכה הוא החסד שממנו דברכה הוא רק בחסדו ולא מצד הדין. חיים של פרנסה בגבורה כידוע כי פרנסה משמאל מצד הגבורה ביסוד גבורת גשמים. ופרנסה וגשמים הכל אחד כמו שארז"ל בריש תעניות. חיים של חלוץ עצמות בת"ת שמשם הרפואה ביסוד רפאל. חיים שיש בהם יראת חטא הוא בנצח ששם מתחלת הנוק'. כי בשליש ת"ת אינו מתחיל רק הכתר דילה אבל ראשיתה הוא מחכמה בנצח והיא נקראת יראה. חיים שאין בהם בושה וכלימה נגד הוד ששם עיקר אחיזת הקליפות ביסוד כל היום דוה. ואין לך כלימה גדולה יותר מהם וז"ש שאין בהם בושה וכלימה דהיינו שלא יהא להם אחיזה. חיים של עושר וכבוד. הוא נגד היסוד שנק' עשיר שהוא גומל חסד עם מלכות ביסוד צדיק חונן ונותן. חיים שתהא בנו אהבת תורה וי"ש. הוא כנגד המלכות ביסוד ויראה ואהבה רחל ולאה. חיים שתמלא לנו כל משאלות לבנו לטובה הוא כלל הכל כמ"ש רבינו כאן:

הגה

בש"י מומרים זה היקדשתו .

קו"ח יְחַדְּשֵׁהוּ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עָלֵינוּ וְעַל כָּל־עַמּוֹ בֵּית יִשְׂרָאֵל בְּכָל מָקוֹם שֶׁהֵם. לְטוֹבָה וְלִבְרָכָה. לְשָׂשׂוֹן וְלִשְׂמְחָה. לִישׁוּעָה וְלִנֶחָמָה. לְפַרְנָסָה וְלִכַלְכָּלָה. לְחַיִּים טוֹבִים וּלְשָׁלוֹם. לִשְׁמוּעוֹת טוֹבוֹת וְלִבְשׂוֹרוֹת טוֹבוֹת. (בחורף וְלִגְשָׁמִים בְּעִתָּם) . וְלִרְפוּאָה שְׁלֵמָה וְלִגְאוּלָה קְרוֹבָה. וְנֹאמַר אָמֵן:

כרוב קהלות פולין מומרין כל שבת אב הרחמים חוץ מבימים שמ"ח ור"ח ולא כשיש חתונה ומילה. ולא כשמברכים החדש [לפי מנהג הגר"א ז"ל] חוץ מבימי הספירה. וכשמברכין חודש אב נוהגין כק"ק פראג לומרו [וכן מנהג הגר"א] וברוב קהלות משכנז ז"ל אומרו כ"ש בשבת שלפני שבועות ושלפני תשעה באב .

אַב הָרַחֲמִים שׁוֹכֵן מְרוֹמִים. בְּרַחֲמָיו הָעֲצוּמִים. הוּא יִפְקוֹד בְּרַחֲמִים. הַחֲסִידִים וְהַיְשָׁרִים וְהַתְּמִימִים. קְהִלּוֹת הַקֹּדֶשׁ שֶׁמָּסְרוּ נַפְשָׁם עַל קִדֻּשַׁת הַשֵּׁם. הַנֶּאֱהָבִים וְהַנְּעִימִים בְּחַיֵּיהֶם וּבְמוֹתָם לֹא נִפְרָדוּ. מִנְּשָׁרִים קַלּוּ וּמֵאֲרָיוֹת גָּבֵרוּ. לַעֲשׂוֹת רְצוֹן קוֹנָם וְחֵפֶץ צוּרָם: יִזְכְּרֵם אֱלֹהֵינוּ לְטוֹבָה. עִם שְׁאָר צַדִּיקֵי עוֹלָם. וְיִנָּקֵם לְעֵינֵינוּ נִקְמַת דַּם עֲבָדָיו הַשָּׁפוּךְ: כַּכָּתוּב בְּתוֹרַת מֹשֶׁה אִישׁ הָאֱלֹהִים. הַרְנִינוּ גוֹיִם עַמּוֹ כִּי דַם עֲבָדָיו יִקּוֹם. וְנָקָם יָשִׁיב לְצָרָיו וְכִפֶּר אַדְמָתוֹ עַמּוֹ: וְעַל יְדֵי עֲבָדֶיךָ הַנְּבִיאִים כָּתוּב לֵאמֹר: וְנִקֵּיתִי דָמָם לֹא נִקֵּיתִי. וַיהוָה שֹׁכֵן בְּצִיּוֹן: וּבִכְתְבֵי הַקֹּדֶשׁ נֶאֱמַר: לָמָּה יֹאמְרוּ הַגּוֹיִם אַיֵּה אֱלֹהֵיהֶם. יִוָּדַע בַּגּוֹיִם לְעֵינֵינוּ. נְקַמַת דַּם עֲבָדֶיךָ הַשָּׁפוּךְ: וְאוֹמֵר כִּי דוֹרֵשׁ דָּמִים אוֹתָם זָכָר לֹא שָׁכַח צַעֲקַת עֲנִיִּים: וְאוֹמֵר דָּין בַּגּוֹיִם מָלֵא גְוִיוֹת מָחַץ רֹאשׁ עַל אֶרֶץ רַבָּה: מִנַּחַל בַּדֶּרֶךְ יִשְׁתֶּה עַל כֵּן יָרִים רֹאשׁ: אשרי וכו'

הש"ץ לוקח ס"ת בידו להוליכו מן הבימה ולהגיעו בהיכל ואומר

יְהַלְלוּ אֶת־שֵׁם יְהוָה כִּי נִשְׂגָּב שְׁמוֹ לְבַדּוֹ:

והקהל עונים הוֹדוֹ עַל אֶרֶץ וְשָׁמָיִם: וַיָּרֶם קֶרֶן לְעַמּוֹ תְּהִלָּה לְכָל־חֲסִידָיו לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל עַם קְרוֹבוֹ הַלְלוּיָהּ:

שחרית לשבת

כשבת

מזמור לדוד הבו ליי בני אלים הבו
ליי כבוד ועז: הבו ליי כבוד שמו השתחוו
ליי בהדרת קודש: קול יי על המים אל
הכבוד הרעים יי על מים רבים: קול יי
בכח קול יי בהדר: קול יי שבר ארזים
וישבר יי את ארזי הלבנון: וירקידם כמו
עגל לבנון ושריון כמו בן ראמים: קול יי
חצב להבות אש: קול יי יחיל מדבר יחיל
יי מדבר קדש: קול יי יחולל אילות ויחשף
יערות ובהיכלו כלו אומר כבוד: יי למבול
ישב וישב יי מלך לעולם: יי עז לעמו יתן
יי יברך את עמו בשלום:

כי"ע כשחל בחול

לדוד מזמור ליי הארץ ומלואה תבל
וישבי בה: כי הוא על ימים יסדה ועל נהרות
יכוננה: מי יעלה בהר יי ומי יקום במקום
קדשו: נקי כפים ובר לבב אשר לא נשא
לשוא נפשו ולא נשבע למרמה: ישא ברכה
מאת יי וצדקה מאלהי ישעו: זה דור דרשיו
מבקשי פניך יעקב סלה: שאו שערים
ראשיכם והנשאו פתחי עולם ויבוא מלך
הכבוד: מי זה מלך הכבוד יי עזוז וגבור
יי גבור מלחמה: שאו שערים ראשיכם ושאו
פתחי עולם ויבוא מלך הכבוד: מי הוא זה
מלך הכבוד יי צבאות הוא מלך הכבוד סלה:

כשמוציאין הספר תוך ההיכל אומרים

וּבְנֻחֹה יֹאמַר שׁוּבָה יְהוָה רִבְבוֹת אַלְפֵי יִשְׂרָאֵל: קוּמָה יְהוָה
לִמְנוּחָתֶךָ אַתָּה וַאֲרוֹן עֻזֶּךָ: כֹּהֲנֶיךָ יִלְבְּשׁוּ־צֶדֶק וַחֲסִידֶיךָ יְרַנֵּנוּ:
בַּעֲבוּר דָּוִד עַבְדֶּךָ אַל־תָּשֵׁב פְּנֵי מְשִׁיחֶךָ: כִּי לֶקַח טוֹב נָתַתִּי לָכֶם
תּוֹרָתִי אַל־תַּעֲזֹבוּ: עֵץ חַיִּים הִיא לַמַּחֲזִיקִים בָּהּ וְתֹמְכֶיהָ מְאֻשָּׁר:
דְּרָכֶיהָ דַרְכֵי־נֹעַם וְכָל־נְתִיבוֹתֶיהָ שָׁלוֹם: הֲשִׁיבֵנוּ יְהוָה אֵלֶיךָ וְנָשׁוּבָה
חַדֵּשׁ יָמֵינוּ כְּקֶדֶם:

סדר תפלת מוסף

כל יחיד חייב בתפלת מוסף בין יש לבור בעיר בין לא. זמן תפלת מוסף אחר תפלת שחרית ואין להאחרה יותר מסוף ז' שעות. אם התפלל אותה קודם תפ"ם יצא. שכח ולא התפלל בזמנה אין לה תשלומין. היו לפניו שתי תפלות אחת של מנחה ואחת של מוסף. כגון שאיחר להתפלל מוסף עד שם ומחצה צריך להתפלל של מנחה תחלה ואח"כ של מוסף. אע"פ שאין להתפלל מנחה גדולה לכתחלה הכא שאני כיון שצריך להתפלל של מוסף. מיהו אם קוראין לביה"כ אין צריך להקדים של מנחה אם עדיין לא קרא הצבור למנחה. אבל מתחיל זמן מנחה קטנה צריך להקדימה למוסף. וכליכור לא יעשו כן. ואם הוא סמוך לערב ואין שהות להתפלל שתיהן הורה כמג"א שיתפלל מוסף ויתלים של מנחה בערבית שתים. עשה והתליף של מוסף באחרת. אם עקר רגליו חוזר לראש ואם לא עקר רגליו חוזר לשל שבת בלבד. התפלל של חול ולא הזכיר של שבת לא יצא. ואם אמר רק ונעשה לפניך חובותינו בתמידי יום ובקרבן מוסף יצא. עשה ולא התפלל שחרית אינו מתליס במוסף אלא במנחה. כך נ"ל שהיא קרויה סמוכה. מותר לעשות קודם תפלת המוספין אבל סעודה אסורה אלא למאן דאמר לבי'.

הש"ץ אומר ח"ק. בשבת ואה"מ מתפללין מוסף של י"ט תעלחיהו לקמן בסדר המועדים.

כִּי שֵׁם יְהוָה אֶקְרָא הָבוּ גֹדֶל לֵאלֹהֵינוּ:
אֲדֹנָי שְׂפָתַי תִּפְתָּח וּפִי יַגִּיד תְּהִלָּתֶךָ:
בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ אֱלֹהֵי אַבְרָהָם אֱלֹהֵי

יִצְחָק וֵאלֹהֵי יַעֲקֹב הָאֵל הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא אֵל עֶלְיוֹן גּוֹמֵל חֲסָדִים טוֹבִים וְקוֹנֵה הַכֹּל וְזוֹכֵר חַסְדֵי אָבוֹת וּמֵבִיא גּוֹאֵל לִבְנֵי בְנֵיהֶם לְמַעַן שְׁמוֹ בְּאַהֲבָה.

בעשרת ימי תשובה מוסיפין זכרנו מי כמוך. וכתוב ובספר חיים. ותם נכתב ותתם כגרלה לימו מוזל.

זָכְרֵנוּ לְחַיִּים מֶלֶךְ חָפֵץ בַּחַיִּים. וְכָתְבֵנוּ בְּסֵפֶר הַחַיִּים לְמַעַנְךָ אֱלֹהִים חַיִּים:

מֶלֶךְ עוֹזֵר וּמוֹשִׁיעַ וּמָגֵן בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה מָגֵן אַבְרָהָם:
אַתָּה גִּבּוֹר לְעוֹלָם אֲדֹנָי מְחַיֵּה מֵתִים אַתָּה רַב לְהוֹשִׁיעַ.

בחורף מַשִּׁיב הָרוּחַ וּמוֹרִיד הַגָּשֶׁם: בקיץ מוֹרִיד הַטָּל כ"מ משיב הרוח ומוריד הטל.

מְכַלְכֵּל חַיִּים בְּחֶסֶד מְחַיֵּה מֵתִים בְּרַחֲמִים רַבִּים סוֹמֵךְ נוֹפְלִים וְרוֹפֵא חוֹלִים וּמַתִּיר אֲסוּרִים וּמְקַיֵּם אֱמוּנָתוֹ לִישֵׁנֵי עָפָר. מִי כָמוֹךָ בַּעַל גְּבוּרוֹת וּמִי דוֹמֶה לָךְ מֶלֶךְ מֵמִית וּמְחַיֶּה וּמַצְמִיחַ יְשׁוּעָה:

בעשי"ת מִי כָמוֹךָ אַב הָרַחֲמִים זוֹכֵר יְצוּרָיו לְחַיִּים בְּרַחֲמִים:

וְנֶאֱמָן אַתָּה לְהַחֲיוֹת מֵתִים בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה מְחַיֵּה הַמֵּתִים:

קדושה לם"ן בחזרת התפלה

*) נַעֲרִיצְךָ וְנַקְדִּישְׁךָ כְּסוֹד **) שִׂיחַ שַׂרְפֵי קֹדֶשׁ הַמַּקְדִּישִׁים שִׁמְךָ בַּקֹּדֶשׁ כַּכָּתוּב עַל יַד נְבִיאֶךָ וְקָרָא זֶה אֶל זֶה וְאָמַר: קו"ח קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ קדוש

לקוטי הגר"א

(בקדושה דמוסף דנוסח ספרד) לתמר כי ביום עכת כתר יתנו לך ה' אלהינו. מאן ה' אלקינו חו"ח. כי' מכתירין לעד"ח ומכינתא דאיקי קודשא. וכ"ל

שער נפתלי

הנה בשער הכוונות ענין תפלת מוסף כתב שם וז"ל ובחזרת תפלת מוסף אז ז"א עולה בכתר

אמרי שפר

ענין עליית זו"נ לאו"ח במוסף וקבלת הכתר בקדושה היא. כי מוסף דשבת רומז לתוספת שבת. והוא בסוד יסוד שנק' יוסף כידוע ונתחלף י' של יוסף בח"ת כ"ם ונעשה מ' והוא מוס"ף גי' מקום כמ"ש התריו"ל בפע"ח שם. והענין כי בשבת יש עליית העולמות

*) לדעת הגר"א יאמר זה הש"ץ לבדו.

**) כתב הרוי"ה וז"ל. כתב הרב חזקוני בפ' האזינו וז"ל כי שם ה' אקרא מתורגם בתרגום ירושלמי אמר משה נביאה וכו' ומנהון ילף משה דלא הוי מרכר שמא מדרשא עד זמן דהוי מחנך פומי' בעשרין וחד מילין דאינון תמנין וחמש אתין פי' מן האזינו עד הזכרת השם יש עשרים ואחת תיבות מן שמונים וחמש אותיות. והכי איתא בספרי אמר משה די לי וכו' לפיכך תקנו חכמים כ"א תיבות בקדושה שבכל יום קודם הזכרת השם וזה סדרן נקדש וכו' ובקדושת יוצר שבת פ"ה אותיות וזה פרטן נקדישך ונעריצך כסוד שיח וכו' עכ"ל והדברים תמוהים שהרי כך נחית למנינא אינן כ"א פ"ב אותיות. ועתה הקרה ה' לפני ס' חזקוני כתב יד ומצאתי כו ז"ל וזה פרטן נקדישך ונעריצך כסוד שכל שיח וכו'. והוא פלא. עכ"ל הרוי"ה. אבל אינו כן דא"כ הם כ"ב תיבות. וי"ל דחשיבי קודש בקודש מלא וכן נביאיך מלא דמלא.

מוסף לשבת

קָדוֹשׁ יְהוָה צְבָאוֹת מְלֹא כָל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ: חזן כְּבוֹדוֹ מָלֵא עוֹלָם
מְשָׁרְתָיו שׁוֹאֲלִים זֶה לָזֶה אַיֵּה מְקוֹם כְּבוֹדוֹ. לְעֻמָּתָם בָּרוּךְ יֹאמֵרוּ:
קו"ח בָּרוּךְ כְּבוֹד יְהוָה מִמְּקוֹמוֹ: חזן מִמְּקוֹמוֹ הוּא יֵפֶן בְּרַחֲמִים וְיָחוֹן
עַם הַמְיַחֲדִים שְׁמוֹ עֶרֶב וָבֹקֶר בְּכָל יוֹם תָּמִיד פַּעֲמַיִם בְּאַהֲבָה שְׁמַע
אומרים

לקוטי הגר"א

וכ"ל שה' תלקינו תו"ח נותנין כתר לך עד"ח. וכן לשכינה שג"כ נקראת לך. כמ"ש לך ה' הגדולה כו' שהוא ו"ק עד"ח לך ה' הממלכה כו' מלכות. ותאמר בה קדושה לך יאלמו. וכ"ל קדושה שהוא השכינה לך יאלמו בתת"ת תכהן. וכל הו"ק כלולין בה כידוע. ומכתירין לושה בבעלה ו"ק וזהו בכללות. ותא"כ בפרט קדום כו'. ותימן קדום קדום קדום תלת תכהן. ה' לבחות מלן לבחות גלח והוד. מלח כל דח לדיק". בי' מלח כל
הארץ כבודו דחיכי שכינתא (תז"ת ע"ו ע"ג):

נתיב לח ידעו טיט ולח שזפתו טין חיה. טיט הן הטרפים שנאמר בהם ובטיט יטופף
ועוף יטופף. ואיה הן החיות כמש"ו. מהן טין חיה חלח מחינון מלחכין דאמרין חיה מקום כבודו להעריצו והן האומרים בכי"מ דלח ידעו מקומו. ואמרין ממקומו. וכמש"ו. כד חיכי בהאי נתיב ליח לון ידיעה בה. דחיכי סחירא מחיוון דמרכבתא. דחז היח
סגירה

אמרי שפר

העולמות. התחתונים עולים במקום העליון ממש. והעליון עולה עוד יותר וכן כולם. וז"ס ג"כ עליית זו"ע במקום תו"ח. וע' בפע"ח בהקדמה לשער שבת בבחי' ז' ו"ג ע"ש. והנה בכר ביארנו ענין ירידת העולמות ע"י שבירת הכלים. ותיקונם תח"כ. ובכר מבואר בדברי האריז"ל ובדברי רבינו בספד"ג. כי בתחלה היו העולמות רק בבחי' מלכות וכי' השבירה. ולכן היו ז' מלכים מלכי חדום. ותא"כ נתקן ע"י יסוד שבח לכל הלק ולכל הלק היסוד שבו (וככלל בו כל הו"ק) ע"ש. והענין כי נתבאר בבר כי המלכות הוא המדה של הקב"ה שבה מגייר מעשה התחתונים אם לעזיב תו להיפך ח"ו. ולכן בה תלוי כח הבחירה שיש כח בתחתונים להיטיב מעשיהם וכו'. ובבר ביארנו כי ענין השבירה והירידה למטה היינו שבה הקב"ה להיטיב לבריותיו נפל למטה בין התחתונים שתלוי בבחירתם. (כי כן רלה הקב"ה שיהי' תלוי בבחירה) שאם יטיבו מעשיהם תז ייטיב להם. וכן כח הבחירה בעלמו נפל ממדרגתו. שבאמת כל הכחות של הקב"ה המה. רק שבעת השבירה נפל הכח למטה בדברים הנוגעים לבחירה. שיש כח לתחתונים לעשות כרלונם. ותכמ"ל. ובאמר בח תא"כ התיקון. היינו שתע"פ שנותן הבחירה לתחתונים. מ"מ שולח לתחתונים תזהרות ולידויים ע"י התורה הקדושה. ויחזור הכל לקדושה שהכל בידו של הקב"ה. ומחוייבים כלם לשמור פקודיו. כי כולם מתמיוים שהכל בידו של הקב"ה ותמנו מקבלים ממנו שפע. ואין לנו בעלמינו שום כח. רק תמנו מקבלים פרס מאתו ית'. וזהו בחי' היסוד שנתגלה בעולמות. שהוא כח
התורה

שער נפתלי

בכתר דאו"א כו'. ופ"א שמעתי כי כל עליית ז"א עתה הם באבא ועליית רחל נוק' הם באימא בלבד. ונמצא כי בחזרת תפלת מוסף ירש ז"א מקום אבינו. ונוק' מקום אי'. וזהו הגבון. והנה עליית ז"א בכתר דאבא נרמז בקדושת חזרת מוסף שהיא כתר יתנו לך ה' אלהינו כו' וכמ"ש בס"ה. ופי' לך ה' אלהינו שהוא ז"א אלהי התחתונים יתנו לך או"א הנק' מלאכים המוני מעלה בחי' כתר שלהם וסרסהו ודרשהו. לך ה' אלהינו יתנו מלאכים המוני מעלה כתר. וכבר נת' בס' התי' כי או"א נק' מלאכים של א"א כתר דאצי' כו'. ואמנם עליית הנוק' רחל עליו' א' היא בקק"ק ה' צבאות כו'. ולכן תכוין כי בקדוש א' עולה בחסד. ובב' עולה בגבורה. ובג' עולה בת"ת כנ"ל. וכן הוא כדוגמא הזאת בפע"ח שער שבת פרק כ' ע"ש. ובזה יתבארו דברי רבינו בכאן. רק שרבינו מפרש ה' אלקינו על או"א והאריז"ל מפרש על ז"א. ולדברי רבינו נרמז ז"א בתיבת לך כמו שנא' לך ה' הגדולה וכן הנוק' בתיבת לך כמ"ש לך ה' הממלכה. אמנם לפי ענ"ד נראה. לפי נוסח אשכנז. זה המבואר בת"ז היינו שלפי האמת הוא כך. שבזמן שאנחנו מקדישים בקדושת מוסף אז נעשה עליית זו"נ ומקבלים הכתר מאו"א כנ"ל. אמנם אנחנו. אין
אנחנו

אוֹמְרִים: קו"ח שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יְהוָה אֱלֹהֵינוּ יְהוָה אֶחָד: חזן הוּא אֱלֹהֵינוּ הוּא אָבִינוּ הוּא מַלְכֵּנוּ הוּא מוֹשִׁיעֵנוּ. וְהוּא יַשְׁמִיעֵנוּ בְּרַחֲמָיו שֵׁנִית לְעֵינֵי כָּל־חָי לִהְיוֹת לָכֶם לֵאלֹהִים: אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם:

(לי"ט והו"ר אַדִּיר אַדִּירֵנוּ יְהוָה אֲדוֹנֵינוּ מָה אַדִּיר שִׁמְךָ בְּכָל הָאָרֶץ: וְהָיָה יְהוָה לְמֶלֶךְ עַל כָּל הָאָרֶץ בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה יְהוָה אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד):

חזן וּבְדִבְרֵי קָדְשְׁךָ כָּתוּב לֵאמֹר: קו"ח יִמְלֹךְ יְהוָה לְעוֹלָם אֱלֹהַיִךְ צִיּוֹן לְדֹר וָדֹר הַלְלוּיָהּ:

חזן לְדוֹר וָדוֹר נַגִּיד גָּדְלֶךָ וּקְדֻשָּׁתְךָ נַקְדִּישׁ וְשִׁבְחֲךָ אֱלֹהֵינוּ מִפִּינוּ לֹא יָמוּשׁ לְעוֹלָם וָעֶד כִּי אֵל מֶלֶךְ גָּדוֹל וְקָדוֹשׁ אָתָּה. בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה הָאֵל (כעמי"ת הַמֶּלֶךְ) הַקָּדוֹשׁ:

אַתָּה קָדוֹשׁ וְשִׁמְךָ קָדוֹשׁ וּקְדוֹשִׁים בְּכָל יוֹם יְהַלְלוּךָ סֶלָה. בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה הָאֵל (כעמי"ת הַמֶּלֶךְ) הַקָּדוֹשׁ:

תכנת

לקומי הגר"א

סגירת כמ"ל בתל"ו. והאי נקודה איהי סתימת כו'. וכד איהי סתימת כו'. והענין כי אז היא נקודה א' בלבד. והיא חכמה דכה שהיא נעלמה. וכמ"ל סוף תי"ח ל"ז א'. דהאי נקודה עמירת גניזת דאתמר בה כו' ועלה אתמר נתיב כו'. אבל כד איהי בנתיב דאהבה דאתפתחת לבעלה. והיא נקודה אתפשטת בטגולה. אז מסיגין לאחפשטותא. וכן בשאר נתיבות (ת"ל ע"ו א'):

כ'

שער נפתלי

אנחנו צריכים לומר כך. כי לא נעשה למעלה שום דבר עד שאנחנו מקדישים למטה. ואז ע"י הכנת הקדושה שהוא נעריצך שאנו אומרים אז עי"ז נותנים או"א למעלה כתר לזו"נ כנ"ל. ובפרט נעשה העלי' לנוק' בקק"ק שאנו אומרים. וא"כ העיקר צריכין אנו לומר שאנחנו מקיימים המצוה של קדושת השם שאנחנו מעריצים ומקדישים אותו. ואומרים קדוש וברוך. וזהו פי' נעריצך ונקדישך. ור"ת כסוד שיח שרפי גי' כתר. שהוא הכתר דאו"א הנ"ל. ונ"ל כי מלמעלה למטה הוא כתר יתנו לך ה' אלקינו. בתחלה לה' ז"א ואח"כ אלקינו נוק'. והוא כמו שנותנים למעלה. אבל אנחנו משיגים תחלה כתר דנוק' ואח"כ דז"א. ולכן אנו אומרים בתחלה נעריצך בסוד הנוק'. שעולה עד אימא כמ"ש האריז"ל. כי נעריצך גי' ת"ם שהוא המל' בסוד יעקב איש ת"ם. ונקדישך הוא הז"א שעולה עד אבא הנק' קדש:

כתב

אמרי שפר

התורה שנתגלה בעולם חור הגמוז שגמוז לצדיקים לדיק ולדק והוא חור התורה. וכלל דור ודור עומדים לצדיקים שמתגלים חלקי התורה על ידם. והם הם במדרגת היסוד ומזה נעשה התיקון. וכן למעלה נתגלה הנהגת ה' ית' שהוא המוכל גם בעת הבחירה. והוא המשפיע הכל. ונקרא המדרגה הזאת בשם יוסף על שם שהשפע הולך ומוסף תמיד. כי אע"פ שההנהגה מוגבלת לפי מעשה התחתונים מ"מ יוכל להוסיף עד ת"ס כי ידוע כי היסוד עולה עד ת"ס. והנה ביום השבת נתגלה הנהגה יותר עליונה. ובפרט בעת מוסף והוא לא נקרא עוד יוסף שהוא לשון עתיד שיוסיף ה' ית' השגחתו ושפעו. כי אם מוסף. שפי' שכבר ניתוסף בו השפע. והוא המוסף בעלמו הוספת השפע. והנה ידוע כי השפע הגמוז בשם. מכונה בשם טיפה. והוא יו"ד. וכשעולה בחו"ת שם הוא מ' דתבונה. בגתי' סו"מ דבינה ותבונה כידוע ותכמ"ל: ורק זה נתברר לנו כי נתחלף השפע מי' למ'. וזה מרומז בהתחלפות האותיות מי' למ'. מיוסף למוסף. והנה מוסף גי' מקום והוא רומז לעליית העולמות שהוא המקום. והוא כי כל עולם ועולם.

מדרגה

מוסף לשבת

לשבת

תִּכּוֹנָתְךָ שַׁבָּת רָצִיתָ
קָרְבְּנוֹתֶיהָ. צִוִּיתָ פְּרוּשֶׁיהָ
עִם סִדּוּרֵי נְסָכֶיהָ. מְעַנְּגֶיהָ
לָעוֹלָם כָּבוֹד יִנְחָלוּ.
טוֹעֲמֶיהָ חַיִּים זָכוּ. וְגַם
הָאוֹהֲבִים דְּבָרֶיהָ גְּדֻלָּה
בָּחָרוּ. אָז מִסִּינַי נִצְטַוּוּ
עָלֶיהָ. וַתְּצַוֵּנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ
לְהַקְרִיב בָּהּ קָרְבַּן מוּסַף
שַׁבָּת כָּרָאוּי. יְהִי רָצוֹן
מִלְּפָנֶיךָ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי
אֲבוֹתֵינוּ שֶׁתַּעֲלֵנוּ בְּשִׂמְחָה

לארצנו

לר"ח

אַתָּה יָצַרְתָּ עוֹלָמְךָ מֵקֶדֶם
כִּלִּיתָ מַלְאַכְתְּךָ בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי אָהַבְתָּ
אוֹתָנוּ וְרָצִיתָ בָּנוּ וְרוֹמַמְתָּנוּ מִכָּל־
הַלְּשׁוֹנוֹת וְקִדַּשְׁתָּנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ
וְקֵרַבְתָּנוּ מַלְכֵּנוּ לַעֲבוֹדָתֶךָ וְשִׁמְךָ
הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ עָלֵינוּ קָרָאתָ. וַתִּתֶּן־
לָנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ בְּאַהֲבָה שַׁבָּתוֹת
לְמְנוּחָה וְרָאשֵׁי חֳדָשִׁים לְכַפָּרָה.
וְלִפְשׁוֹ שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ אֲנַחְנוּ
וַאֲבוֹתֵינוּ חָרְבָה עִירֵנוּ וְשָׁמֵם בֵּית
מִקְדָּשֵׁנוּ וְגָלָה יָקָרֵנוּ וְנִטַּל כָּבוֹד
מִבֵּית חַיֵּינוּ. וְאֵין אֲנַחְנוּ יְכוֹלִים
לַעֲשׂוֹת חוֹבוֹתֵינוּ בְּבֵית בְּחִירָתְךָ
בַּבַּיִת הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ שֶׁנִּקְרָא שִׁמְךָ
עָלָיו מִפְּנֵי הַיָּד הַשְּׁלוּחָה בְּמִקְדָּשֶׁךָ.

יהי

לקוטי הגר"א

כ' סניס דחכמה סוד ב' שמות בגי' דחו"ג. כ' דבינה הוא בשבינה ושניהם יחדו נגדליס במוסף דשבת. סוד ב' כשניס כמ"ש בר"מ. וז"ס תבנת שבת: (לקוטים שבסוף חגדות ברכות לוח ס' סי' י"ג):

לענג את השבת במאכל ומשתה ולכבדו בכסות נקיה. ושיהי' כוונתו לשם שבת ולא להנאת עלמו. ע"ז לאמר וקראת לשבת עונג. לשבת דייקא. וכן לאמר וכל המענג את השבת. וכן סדרו לנו בתפלה מעניה לעולם כבוד ינחלו. מעניה דייקא. היינו הנשמה היתירה. שזוכין לה המשמרין את השבת כדת. ולכן כשלאמרו רז"ל כל המענג את השבת

אמרי יפר

שער נפתלי

מדרגה התחתונה של עולם העליון הוא הנותן מקום לעולם התחתון ממנו. וכן בכל עולם ועולם. והיינו דרך משל בעולם האצילות. המדרגה התחתונה הוא המלכות. ומה הוא המלכות. היינו מדה של הקב"ה שהוא מלון ומושל על הכל. וע"כ כיון שים אצלו בכיכול מדה הזאת. ע"כ לריכין להמלא תחתונים שהוא יהי' מושל עליהם. דאל"ה איך יצא מדת המלכות מכח אל הפועל ולכן זה נק' מקום. דהיינו שהמדה הזאת נותנת מקום שיהי' נברלים תחתונים. ממלא בכל מדרגה ומדרגה המלכות של העליונה הוא המקום למדרגה התחתונה. ולכן בתפלת מוסף שעולה הנהגת העולמות של מדרגה העליונה. אשר בתפלה הי' במדרגה התחתונה אשר המלכות העליונה של הבינה היתה מקומם. ועתה עלו הם למדרגת המלכות ההיא. ונעשה הם מקום לשלמעלה מהם. ואכמ"ל:

כתב הר"א בנו של רבינו. ב' שמות בגי' דחו"ג הוא תפ"ה. גי' אל אלקים במילוי. א"ל קפ"ה. אלקים ש'. ביחד תפ"ה. כ' דבינה הוא בשבינה. ה' אלהינו דב"ן חושבן שבינה. גי' שפ"ה. ביחד תפ"ה ושפ"ה גי' תבנ"ת שבת. הוא כתנות אור. עכ"ד: וע' מש"ל בתפלת שחרית דחול בד"ה שפתי תפתח בלקוטי הגר"א ובשער נפתלי ע"ש.

מ"ש

לשבת

לְאַרְצֵנוּ וְתִטָּעֵנוּ בְּגְבוּלֵנוּ.
וְשָׁם נַעֲשֶׂה לְפָנֶיךָ אֶת־
קָרְבְּנוֹת חוֹבוֹתֵינוּ. תְּמִידִים
כְּסִדְרָם וּמוּסָפִים כְּהִלְכָתָם
וְאֶת־־מוּסַף יוֹם הַשַּׁבָּת
הַזֶּה נַעֲשֶׂה וְנַקְרִיב לְפָנֶיךָ
בְּאַהֲבָה כְּמִצְוַת רְצוֹנֶךָ כְּמוֹ
שֶׁכָּתַבְתָּ עָלֵינוּ בְּתוֹרָתֶךָ
עַל־יְדֵי מֹשֶׁה עַבְדֶּךָ מִפִּי
כְבוֹדֶךָ כָּאָמוּר:

וּבְיוֹם הַשַּׁבָּת שְׁנֵי־־
כְבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה תְּמִימִם

ושני

לר״ח

יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ
וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שֶׁתַּעֲלֵנוּ בְּשִׂמְחָה
לְאַרְצֵנוּ וְתִטָּעֵנוּ בְּגְבוּלֵנוּ וְשָׁם
נַעֲשֶׂה לְפָנֶיךָ אֶת קָרְבְּנוֹת חוֹבוֹתֵינוּ
תְּמִידִים כְּסִדְרָם וּמוּסָפִים כְּהִלְכָתָם
וְאֶת מוּסְפֵי יוֹם הַשַּׁבָּת הַזֶּה וְיוֹם
רֹאשׁ הַחֹדֶשׁ הַזֶּה נַעֲשֶׂה וְנַקְרִיב
לְפָנֶיךָ בְּאַהֲבָה כְּמִצְוַת רְצוֹנֶךָ כְּמוֹ
שֶׁכָּתַבְתָּ עָלֵינוּ בְּתוֹרָתֶךָ עַל יְדֵי
מֹשֶׁה עַבְדֶּךָ מִפִּי כְבוֹדֶךָ כָּאָמוּר:

וּבְיוֹם הַשַּׁבָּת שְׁנֵי־כְבָשִׂים בְּנֵי־
שָׁנָה תְּמִימִם וּשְׁנֵי עֶשְׂרֹנִים סֹלֶת
מִנְחָה בְּלוּלָה בַשֶּׁמֶן וְנִסְכּוֹ: עֹלַת
שַׁבָּת בְּשַׁבַּתּוֹ עַל־־עֹלַת הַתָּמִיד
וְנִסְכָּהּ:

ובראשי

לקוטי הגר״א

הסבת כו׳ הביאו ראיה מהכתוב אז תתענג על ה׳. ועפ״ז נוכל להבין מ״ש ריב״ח לקיסר. תבלין ים לנו ושבת שמה. ות״ל תן לי ממנה כו׳ ת״ל כל המשמר את השבת כו׳. ר״ל שריב״ח אמר לקיסר שמועיל לנו הכוונה שאנו מתענגים בשם שבת. ות״ל הקיסר תן לי ממנה. ר״ל שילמד אותו הכוונה ויזכה גם הוא למעלה הנ״ל. ע״ז השיב ריב״ח כל המשמר את השבת כו׳. היינו שאין הכוונה מועלת אלא למשמרים את השבת כדת זוכין לקדושה ולטהרה. ונטפות מור עובר על כפות המתענג את השבת. ט״כ ריחו נודף (עכ״ל בפי׳ יפעי׳ ח׳ י״ב י״ג):

בית דילה הוא ביהמ״ק. ובתי ירושלים הוא גבולה. ועליהן נאמר לא ימלא בבתיכם. ולא ירחם לך ככל גבולך. וכמ״ש לא יוסיף עבור בך עוד ערל וטמא. שחור וחמץ. וז״ש ותטענו בגבולנו. ושם נעשה בביהמ״ק שהוא שם (לג׳ ברכות פ״ט סי׳ כ״ט):

תכ״ח

שער נפתלי

מ״ש לא ימצא בבתיכם ולא יראה בכל גבולך וכמ״ש לא יוסיף עבור בך עוד ערל וטמא שאור וחמץ. ג״ל כי שאור וחמץ הן נגד ערל וטמא. כי חמץ הוא הפך מצה בסוד תבירת ח׳ מן חמץ ונעשה מצה. נמצא חמץ הוא נוק׳ דקלי׳ יצה״ר. ושאר הוא כמ״ש הרח״ו ז״ל בס׳ הלקוטים פ׳ בא שהוא אותיות ראש בסוד ויהי דור בא עד הראש כו׳. וסמא״ל ראש לע׳ אומות הנק׳ חמץ ע״ש בס׳ הלקוטים באריכות והם ערל וטמא. וצריכים שלא יעברו בתוך ירושלים. וכ״ש שבביהמ״ק לא ימצא כלל. ולכן נאמר אצל בכל גבולך לא יראה. אבל בביהמ״ק נאמר לא ימצא בבתיכם דהיינו שלא ימצא שום מחשבה מהם אפילו כמטמוניות כמ״ש יכול ישמין ת״ל לא ימצא והבן זה:

וּבְרָאשֵׁי חָדְשֵׁיכֶם תַּקְרִיבוּ עֹלָה לַיהוָה פָּרִים בְּנֵי־בָקָר שְׁנָיִם וְאַיִל אֶחָד כְּבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה שִׁבְעָה תְּמִימִם: וּמִנְחָתָם וְנִסְכֵּיהֶם כְּמִדְבָּר שְׁלֹשָׁה עֶשְׂרֹנִים לַפָּר וּשְׁנֵי עֶשְׂרֹנִים לָאָיִל וְעִשָּׂרוֹן לַכֶּבֶשׂ וְיַיִן כְּנִסְכּוֹ וְשָׂעִיר לְכַפֵּר וּשְׁנֵי תְמִידִים כְּהִלְכָתָם:

יִשְׂמְחוּ בְמַלְכוּתְךָ שׁוֹמְרֵי שַׁבָּת וְקוֹרְאֵי עֹנֶג עַם מְקַדְּשֵׁי שְׁבִיעִי. כֻּלָּם יִשְׂבְּעוּ וְיִתְעַנְּגוּ מִטּוּבֶךָ וּבַשְּׁבִיעִי רָצִיתָ־בּוֹ וְקִדַּשְׁתּוֹ חֶמְדַּת יָמִים אוֹתוֹ קָרָאתָ. זֵכֶר לְמַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית:

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ רְצֵה בִמְנוּחָתֵנוּ וְחַדֵּשׁ עָלֵינוּ בְּיוֹם הַשַּׁבָּת הַזֶּה אֶת־הַחֹדֶשׁ הַזֶּה לְטוֹבָה וְלִבְרָכָה. לְשָׂשׂוֹן וּלְשִׂמְחָה. לִישׁוּעָה וּלְנֶחָמָה. לְפַרְנָסָה וּלְכַלְכָּלָה. לְחַיִּים וּלְשָׁלוֹם. לִמְחִילַת חֵטְא וְלִסְלִיחַת עָוֹן (בשנת העבור וּלְכַפָּרַת פֶּשַׁע). כִּי בְעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל בָּחַרְתָּ מִכָּל הָאֻמּוֹת. וְשַׁבַּת קָדְשְׁךָ לָהֶם הוֹדַעְתָּ וְחֻקֵּי רָאשֵׁי חֳדָשִׁים לָהֶם קָבָעְתָּ: בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה מְקַדֵּשׁ הַשַּׁבָּת וְיִשְׂרָאֵל וְרָאשֵׁי חֳדָשִׁים:

וּשְׁנֵי עֶשְׂרֹנִים סֹלֶת מִנְחָה בְּלוּלָה בַּשֶּׁמֶן וְנִסְכּוֹ. עֹלַת שַׁבָּת בְּשַׁבַּתּוֹ עַל־עֹלַת הַתָּמִיד וְנִסְכָּהּ:

יִשְׂמְחוּ בְמַלְכוּתְךָ שׁוֹמְרֵי שַׁבָּת וְקוֹרְאֵי עֹנֶג עַם מְקַדְּשֵׁי שְׁבִיעִי. כֻּלָּם יִשְׂבְּעוּ וְיִתְעַנְּגוּ מִטּוּבֶךָ וּבַשְּׁבִיעִי רָצִיתָ־בּוֹ וְקִדַּשְׁתּוֹ חֶמְדַּת יָמִים אוֹתוֹ קָרָאתָ. זֵכֶר לְמַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית:

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ רְצֵה בִמְנוּחָתֵנוּ קַדְּשֵׁנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ וְתֵן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ שַׂבְּעֵנוּ מִטּוּבֶךָ וְשַׂמְּחֵנוּ בִּישׁוּעָתֶךָ וְטַהֵר לִבֵּנוּ לְעָבְדְּךָ בֶּאֱמֶת וְהַנְחִילֵנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ בְּאַהֲבָה וּבְרָצוֹן שַׁבַּת קָדְשֶׁךָ. וְיָנוּחוּ בוֹ יִשְׂרָאֵל מְקַדְּשֵׁי שְׁמֶךָ. בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה מְקַדֵּשׁ הַשַּׁבָּת:

רְצֵה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ בְּעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל וּבִתְפִלָּתָם. וְהָשֵׁב אֶת הָעֲבוֹדָה לִדְבִיר בֵּיתֶךָ וְאִשֵּׁי יִשְׂרָאֵל וּתְפִלָּתָם בְּאַהֲבָה

תַּקְבֵּל בְּרָצוֹן וּתְהִי לְרָצוֹן תָּמִיד עֲבוֹדַת יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ:
וְתֶחֱזֶינָה עֵינֵינוּ בְּשׁוּבְךָ לְצִיּוֹן בְּרַחֲמִים. בָּרוּךְ אַתָּה
יְהוָה הַמַּחֲזִיר שְׁכִינָתוֹ לְצִיּוֹן:

מודים דרבנן

מוֹדִים אֲנַחְנוּ לָךְ שָׁאַתָּה הוּא
יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ לְעוֹלָם
וָעֶד צוּר חַיֵּינוּ מָגֵן יִשְׁעֵנוּ אַתָּה הוּא
לְדוֹר וָדוֹר. נוֹדֶה לְךָ וּנְסַפֵּר תְּהִלָּתֶךָ
עַל חַיֵּינוּ הַמְּסוּרִים בְּיָדֶךָ וְעַל נִשְׁמוֹתֵינוּ
הַפְּקוּדוֹת לָךְ וְעַל נִסֶּיךָ שֶׁבְּכָל יוֹם

מודים אנחנו לך שאתה הוא יי אלהינו ואלהי אבותינו אלהי כל בשר יוצרנו יוצר בראשית ברכות והוראות לשמך הגדול והקדוש על שהחייתנו וקימתנו כן תחיינו ותקימנו ותאסוף גליותינו לחצרות קדשך לשמור חקיך ולעשות רצונך ולעבדך בלבב שלם על שאנחנו מודים לך ברוך אתה יי אל ההודאות:

עִמָּנוּ וְעַל נִפְלְאוֹתֶיךָ וְטוֹבוֹתֶיךָ שֶׁבְּכָל־עֵת עֶרֶב וָבֹקֶר וְצָהֳרָיִם.
הַטּוֹב כִּי לֹא־כָלוּ רַחֲמֶיךָ וְהַמְרַחֵם כִּי לֹא־תַמּוּ חֲסָדֶיךָ מֵעוֹלָם
קִוִּינוּ לָךְ:

כהנוכה וכפורים למוקפין חומריס כתן על הנסים.

וְעַל כֻּלָּם יִתְבָּרַךְ וְיִתְרוֹמַם שִׁמְךָ מַלְכֵּנוּ תָּמִיד לְעוֹלָם וָעֶד:

בעשי"ת וּכְתוֹב לְחַיִּים טוֹבִים כָּל־בְּנֵי בְרִיתֶךָ:

וְכֹל הַחַיִּים יוֹדוּךָ סֶלָה וִיהַלְלוּ אֶת שִׁמְךָ בֶּאֱמֶת הָאֵל יְשׁוּעָתֵנוּ
וְעֶזְרָתֵנוּ סֶלָה. בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה הַטּוֹב שִׁמְךָ וּלְךָ נָאֶה לְהוֹדוֹת:

*) (נ"ז) אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ בָּרְכֵנוּ בַּבְּרָכָה הַמְשֻׁלֶּשֶׁת בַּתּוֹרָה הַכְּתוּבָה עַל יְדֵי
מֹשֶׁה עַבְדֶּךָ הָאֲמוּרָה מִפִּי אַהֲרֹן וּבָנָיו כֹּהֲנִים עַם קְדוֹשֶׁךָ כָּאָמוּר: יְבָרֶכְךָ יְהוָה
וְיִשְׁמְרֶךָ: יָאֵר יְהוָה פָּנָיו אֵלֶיךָ וִיחֻנֶּךָּ: יִשָּׂא יְהוָה פָּנָיו אֵלֶיךָ וְיָשֵׂם לְךָ שָׁלוֹם.

שִׂים שָׁלוֹם טוֹבָה וּבְרָכָה חֵן וָחֶסֶד וְרַחֲמִים עָלֵינוּ וְעַל כָּל־
יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ בָּרְכֵנוּ אָבִינוּ כֻּלָּנוּ כְּאֶחָד בְּאוֹר פָּנֶיךָ כִּי בְאוֹר פָּנֶיךָ נָתַתָּ
לָנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ תּוֹרַת חַיִּים וְאַהֲבַת חֶסֶד וּצְדָקָה וּבְרָכָה וְרַחֲמִים
וְחַיִּים וְשָׁלוֹם וְטוֹב בְּעֵינֶיךָ לְבָרֵךְ אֶת־עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל בְּכָל־עֵת וּבְכָל־
שָׁעָה בִּשְׁלוֹמֶךָ:

בעשי"ת בְּסֵפֶר חַיִּים בְּרָכָה וְשָׁלוֹם וּפַרְנָסָה טוֹבָה נִזָּכֵר וְנִכָּתֵב לְפָנֶיךָ אֲנַחְנוּ וְכָל עַמְּךָ
בֵּית יִשְׂרָאֵל לְחַיִּים טוֹבִים וּלְשָׁלוֹם:

בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה הַמְבָרֵךְ אֶת־עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בַּשָּׁלוֹם:

אלהי

*) כשיש כהנים המנהג באי"י שעולים לדוכן.

מוסף לשבת

אֱלֹהַי נְצוֹר לְשׁוֹנִי מֵרָע וּשְׂפָתַי מִדַּבֵּר מִרְמָה וְלִמְקַלְלַי נַפְשִׁי
תִּדּוֹם וְנַפְשִׁי כֶּעָפָר לַכֹּל תִּהְיֶה פְּתַח לִבִּי בְּתוֹרָתֶךָ וּבְמִצְוֹתֶיךָ תִּרְדּוֹף
נַפְשִׁי וְכֹל הַחוֹשְׁבִים עָלַי רָעָה מְהֵרָה הָפֵר עֲצָתָם וְקַלְקֵל מַחֲשַׁבְתָּם.
עֲשֵׂה לְמַעַן שְׁמֶךָ עֲשֵׂה לְמַעַן יְמִינֶךָ עֲשֵׂה לְמַעַן קְדֻשָּׁתֶךָ עֲשֵׂה לְמַעַן
תּוֹרָתֶךָ לְמַעַן יֵחָלְצוּן יְדִידֶיךָ הוֹשִׁיעָה יְמִינְךָ וַעֲנֵנִי: יִהְיוּ לְרָצוֹן אִמְרֵי
פִי וְהֶגְיוֹן לִבִּי לְפָנֶיךָ יְהוָה צוּרִי וְגוֹאֲלִי: עֹשֶׂה שָׁלוֹם בִּמְרוֹמָיו הוּא
יַעֲשֶׂה שָׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל וְאִמְרוּ אָמֵן: יְהִי רָצוֹן לְפָנֶיךָ
יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שֶׁיִּבָּנֶה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ
וְתֵן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ. וְשָׁם נַעַבְדְךָ בְּיִרְאָה כִּימֵי עוֹלָם וּכְשָׁנִים קַדְמוֹנִיוֹת.
וְעָרְבָה לַיהוָה מִנְחַת יְהוּדָה וִירוּשָׁלָיִם כִּימֵי עוֹלָם וּכְשָׁנִים קַדְמוֹנִיוֹת:

קוה אל ה' חזק ויאמץ לבך וקוה אל ה': אין קדוש כה' כי אין בלתך ואין צור כאלהינו:
כי מי אלוה מבלעדי ה' ומי צור זולתי אלהינו:

אֵין כֵּאלֹהֵינוּ. אֵין כַּאדוֹנֵנוּ. אֵין כְּמַלְכֵּנוּ. אֵין כְּמוֹשִׁיעֵנוּ: מִי
כֵאלֹהֵינוּ. מִי כַאדוֹנֵינוּ. מִי כְמַלְכֵּנוּ. מִי כְמוֹשִׁיעֵנוּ: נוֹדֶה לֵאלֹהֵינוּ.
נוֹדֶה לַאדוֹנֵינוּ. נוֹדֶה לְמַלְכֵּנוּ. נוֹדֶה לְמוֹשִׁיעֵנוּ: בָּרוּךְ אֱלֹהֵינוּ.
בָּרוּךְ אֲדוֹנֵינוּ. בָּרוּךְ מַלְכֵּנוּ. בָּרוּךְ מוֹשִׁיעֵנוּ: אַתָּה הוּא אֱלֹהֵינוּ.
אַתָּה הוּא אֲדוֹנֵינוּ. אַתָּה הוּא מַלְכֵּנוּ. אַתָּה הוּא מוֹשִׁיעֵנוּ: אַתָּה
הוּא שֶׁהִקְטִירוּ אֲבוֹתֵינוּ לְפָנֶיךָ אֶת קְטֹרֶת הַסַּמִּים:

פִּטּוּם הַקְּטֹרֶת הַצָּרִי וְהַצִּפֹּרֶן וְהַחֶלְבְּנָה וְהַלְּבוֹנָה. מִשְׁקַל שִׁבְעִים
שִׁבְעִים מָנֶה: מוֹר וּקְצִיעָה שִׁבֹּלֶת נֵרְדְּ וְכַרְכֹּם מִשְׁקַל שִׁשָּׁה עָשָׂר
שִׁשָּׁה עָשָׂר מָנֶה הַקֹּשְׁטְ שְׁנֵים עָשָׂר. וְקִלּוּפָה שְׁלֹשָׁה. וְקִנָּמוֹן תִּשְׁעָה.
בּוֹרִית כַּרְשִׁינָה תִּשְׁעָה קַבִּין. יַיִן קַפְרִיסִין סְאִין תְּלָתָא וְקַבִּין תְּלָתָא.
וְאִם אֵין לוֹ יַיִן קַפְרִיסִין מֵבִיא חֲמַר חִוָּרִין עַתִּיק: מֶלַח סְדוֹמִית
רְבָע (הַקַּב). מַעֲלֶה עָשָׁן כָּל שֶׁהוּא: רַבִּי נָתָן אוֹמֵר אַף כִּפַּת הַיַּרְדֵּן
כָּל שֶׁהוּא וְאִם נָתַן בָּהּ דְּבַשׁ פְּסָלָהּ. אִם חִסַּר אַחַת מִכָּל סַמָּנֶיהָ חַיָּב
מִיתָה: רַבָּן שִׁמְעוֹן (בֶּן גַּמְלִיאֵל) אוֹמֵר. הַצָּרִי אֵינוֹ אֶלָּא שָׂרַף הַנּוֹטֵף
מֵעֲצֵי הַקְּטָף: בּוֹרִית כַּרְשִׁינָה שֶׁשָּׁפִין בָּהּ אֶת הַצִּפֹּרֶן. כְּדֵי שֶׁתְּהֵא
נָאָה: יַיִן קַפְרִיסִין שֶׁשּׁוֹרִין בּוֹ אֶת הַצִּפֹּרֶן. כְּדֵי שֶׁתְּהֵא עַזָּה: וְהֲלֹא

מֵי רַגְלַיִם יָפִין לָהּ אֶלָּא שֶׁאֵין מַכְנִיסִין מֵי רַגְלַיִם בָּעֲזָרָה מִפְּנֵי הַכָּבוֹד:

הַשִּׁיר שֶׁהַלְוִיִּם הָיוּ אוֹמְרִים בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ: בְּיוֹם הָרִאשׁוֹן הָיוּ אוֹמְרִים. לַיהוָה הָאָרֶץ וּמְלוֹאָהּ תֵּבֵל וְיוֹשְׁבֵי בָהּ: בַּשֵּׁנִי הָיוּ אוֹמְרִים. גָּדוֹל יְהוָה וּמְהֻלָּל מְאֹד בְּעִיר אֱלֹהֵינוּ הַר־קָדְשׁוֹ: בַּשְּׁלִישִׁי הָיוּ אוֹמְרִים. אֱלֹהִים נִצָּב בַּעֲדַת־אֵל בְּקֶרֶב אֱלֹהִים יִשְׁפּוֹט: בָּרְבִיעִי הָיוּ אוֹמְרִים. אֵל נְקָמוֹת יְהוָה אֵל נְקָמוֹת הוֹפִיעַ: בַּחֲמִישִׁי הָיוּ אוֹמְרִים. הַרְנִינוּ לֵאלֹהִים עוּזֵּנוּ הָרִיעוּ לֵאלֹהֵי יַעֲקֹב: בַּשִּׁשִּׁי הָיוּ אוֹמְרִים. יְהוָה מָלָךְ גֵּאוּת לָבֵשׁ לָבֵשׁ יְהוָה עֹז הִתְאַזָּר אַף־תִּכּוֹן תֵּבֵל בַּל־תִּמּוֹט: בַּשַּׁבָּת הָיוּ אוֹמְרִים. מִזְמוֹר שִׁיר לְיוֹם הַשַּׁבָּת: מִזְמוֹר שִׁיר לֶעָתִיד לָבֹא. לְיוֹם שֶׁכֻּלּוֹ שַׁבָּת וּמְנוּחָה לְחַיֵּי הָעוֹלָמִים:

תנא דבי אליהו כל השונה הלכות בכל יום מבטח לו שהוא בן עולם הבא שנאמר הליכות עולם לו אל תקרי הליכות אלא הלכות:

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר רַבִּי חֲנִינָא. תַּלְמִידֵי חֲכָמִים מַרְבִּים שָׁלוֹם בָּעוֹלָם: שֶׁנֶּאֱמַר וְכָל בָּנַיִךְ לִמּוּדֵי יְהוָה וְרַב שְׁלוֹם בָּנָיִךְ: אַל תִּקְרָא בָּנַיִךְ אֶלָּא בּוֹנַיִךְ: שָׁלוֹם רָב לְאֹהֲבֵי תוֹרָתֶךָ וְאֵין לָמוֹ מִכְשׁוֹל: יְהִי־שָׁלוֹם בְּחֵילֵךְ שַׁלְוָה בְּאַרְמְנוֹתָיִךְ: לְמַעַן אַחַי וְרֵעָי אֲדַבְּרָה־נָּא שָׁלוֹם

לקומי הגר"א

אר"א חר"ח ת"ח מרבין כו' לפי סע"י הכליות והביעים מרבים שלום בעולם שהוא הנוק'. וז"ס שנאמר וכל בניך למודי ס'. וכן הבונין אותה כיודע. וז"ס ת"ת [בניך כו'] שבניך מל' בנין דילה. ואמר ז' שלומות עם שלוה וטוב ז' דכללין כולן. שלום רב בדרגא ותורה. יהי שלום כו' ושלוה כו' חו"ג. וגכללין בפסוק אחד ב' (הקלוות) למטן כו'

שער נפתלי

מ"ש לפי שע"י הכליות כו' פי' כי ת"ח הם נו"ה כיודע שהם ירכין. ויודע כי יש בהם ג' פרקין. ופרקין הראשונים שם הכליות והביעין כמ"ש האריז"ל. ומשם באה השפע ליסיד שנק' שלום כיודע. והיסוד נותן השפע לנוק' מל' שנק' עולם. וז"ש ת"ח מרבים שלום בעולם. כי הת"ח שהן נו"ה הם מרבים השפע ביסיד שנק' שלום ומשם בא בעולם דהיינו מל': ומ"ש שנאמר וכל בניך למודי ה' שהן הבונין אותה. כיודע שנו"ה נק' למודי ה' ומשם בנין הנוק' מל'. וכן היסיד נק' על שמם. וירוע שקומתה נגד נה"י דז"א. וג' פרקין דנה"י נגד ג' ספירות שבכל קו דילה. חח"ג דילה נגד ג' פרקי נצח שלו. בג"ה דילה נגד ג' פרקי הוד שלו. וכן קו אמצעי נגד יסוד: ומ"ש ואמר ז' שלומות עם שלוה וטוב. הם א' ורב שלום ב' שלום רב. ג' יהי שלום. ד' שלוה. ה' שלום בך. ו' טוב לך. ז' יברך את עמו בשלום: ומ"ש ז' דכללין כולן. כתב הר"א בן רבינו ז"ל. פי' מלכות היא השביעית שכוללת כולן וכל בניך הם נו"ה כיודע: למטן. פי' למטן אחי ורעי הם ג"ר. [רעי] אי"א דלא מתפרדין.

מוסף לשבת

שָׁלוֹם בָּךְ׃ לְמַעַן בֵּית־יְהוָה אֱלֹהֵינוּ אֲבַקְשָׁה טוֹב לָךְ׃ יְהוָה עֹז לְעַמּוֹ יִתֵּן יְהוָה | יְבָרֵךְ אֶת־עַמּוֹ בַּשָּׁלוֹם׃ קדיש דרבנן

ואח"כ אומרין עלינו. ואומרין עליו ק"י. ואח"כ אומרין היום שבת קודש שבו היו הלוים אומרים במקדש מזמור שיר ליום השבת וגו' תמלאהו לעיל. ואומרין עליו ק"י.

לקוטי הגר"א

כו' ג' רחמנות אח"ת רעים. וז"נ שבדעת אחים. למטן כו' דרגת דטוב. ה' טוז כו' היא מלכות שהיא טוז וכה יברך את עמו בשלום (ביאורו לסוף מס' ברכות): ת"ח מרבים שלום בעולם כלומר ו"ה שהן ב' כליות תרין דיעין מרכין שלום יכוד בעולם מל'. שנאמר וכל בניך למודי ה'. ו"ה. ורב שלום כו'. בוניך שבונין את הבית מל'. והן עמודים של הבית דעלייהו קיימת בסוד יכין ובועז (ביאורו לתי' תי"ד ד"ה עיסבין):

שער נפתלי

וז"נ שבדעת אחים. אלו המה ג"ר או"א ודעת. ונמצא שכלולין כאן כל העשרה דרגין. ועוז הוא מלכות ויתן עוז למלכו ובה יברך את עמו בשלום. עכ"ל:

סדר סעודת שחרית

ביום השבת קודם סעודת שחרית יאמר זה.

עשר קדושות הן ארץ ישראל מקודשת מכל הארצות ומה היא קדושתה שמביאים ממנה העומר והבכורים וישתי הלחם מה שאין מביאין כן מכל הארצות: ז עירות המוקפות חומה מקודשות ממנה שמשלחין מתוכם את המצורעים ומסבבין לתוכן מת עד שיוצו יצא אין מחזירין אותו: ח לפנים מן החומה מקודש מהם שאוכלים שם קדשים קלים ומעשר שני הר הבית מקודש ממנו שאין זבים וזבות נדות ויולדות נכנסים לשם· החיל מקודש ממנו שאין נכרים וטמאי מתים נכנסים לשם עזרת נשים מקודשת ממנו שאין טבול יום נכנס לשם ואין חייבין עליה חטאת עזרת ישראל מקודשת ממנה שאין מחוסר כפורים נכנס לשם וחייבין עליה חטאת· עזרת הכהנים מקודשת ממנה שאין ישראלים נכנסים לשם אלא בשעת צרכיהם לסמיכה לשחיטה ולתנופה: ט בין האולם ולמזבח מקודש ממנה שאין בעלי מומין ופרועי ראש נכנסים לשם· ההיכל מקודש ממנו שאין נכנס לשם שלא רחוץ ידים ורגלים. קודש הקדשים מקודש מהן שאין נכנס לשם אלא כהן גדול ביום הכפורים בשעת העבודה אמר רבי יוסי בחמשה דברים בין האולם ולמזבח שוה להיכל שאין בעלי מומין ופרועי ראש ושתויי יין ושלא רחוץ ידים ורגלים נכנסין לשם ופורשין מבין האולם ולמזבח בשעת הקטרה:

פרק ב כלי עץ וכלי עור וכלי עצם וכלי זכוכית פשוטיהם טהורים ומקבליהן טמאין נשברו טהרו חזר ועשה מהם כלים מקבלין טומאה מבאן ולהבא כלי חרס וכלי נתר טומאתן שוה מתטמאין ומטמאין באויר ומטמאין מאחוריהן ואינן מטמאין מגביהן ושבירתן היא טהרתם:

ביומא דשבתא בסעודתא תניינא כתיב אז תתענג על יהוה וראי דההיא שעתא אתגליא עתיקא קדישא וכולהו עלמין בחדוותא ושלימו וחדוותא דעתיק' עבדינן וסעודתא דיליה היא וראי בסעודתא תליתאה דשבתא כתיב והאכלתיך נחלת יעקב אביך דא היא סעודתא דזעיר אנפין דהוי בשליטותא וכולהו שתא יומין מההוא שליטו מתברכן ובעי בר נש למחדי בסעודתיה ולאשלמא אלין סעודתי דאינון סעודתי מהימנותא שלימתא דזרעא קדישא דישראל. די מהימנותא עילאה דא דילהון היא ולא דעמין עכו"ם ובנ"כ

אמר

אמר ביני ובין בני ישראל . תא חזי בסעודתי אלין אשתמודעין ישראל דאינון בני מלכא דאינון מהיכלא דמלכא דאינון בני מהימנותא ומאן דפגם חד סעודתא מנייהו אחזי פגימותא לעילא ואחזי גרמיה דלאו מבני היכלא דמלכא עילאה הוא דלאו מזרעא קדישא דישראל הוא ויהבין עליה חומרא דתלת מילין דינא דגיהנם וכו'. תא חזי בכולהו שאר זמנין וחגין בעי בר נש לחדי ולמחדי למסכני ואי הוא חדי בלחודוי ולא יהיב למסכני עונשי' סגי דהא בלחודוהי חדו ולא יהיב חדו לאחרא עליה כתיב וזריתי פרש על פניכם פרש חגיכם ואי איהו בשבתא חדי אע"ג דלא יהיב לאחרא לא יהבין עליה עונשא כשאר זמנין וחגין דכתיב פרש חגיכם פרש חגיכם קאמר ולא פרש שבתכם וכתיב (ישעיה ס) חדשיכם ומועדיכם שנאה נפשי ואלו שבת לא קאמר ובגיני כך כתיב ביני ובין בני ישראל ומשום דכל מהימנותא אשתכח בשבתא יהבין ליה לבר נש נשמתא אחרא נשמתא עילאה נשמתא דכל שלימו בה כדוגמא דעלמא דאתי ובגני כך אקרי שבת מהו שבת שמא דקודשא בריך הוא שמא דאיהו שלים מכל סטרו . אמר רבי יוסי ודאי כך הוא ווי ליה לבר נש דלא אשלים חדוותא דמלכא קדישא ומאן חדוותא דיליה אלין תלת סעודתי מהימנותא דאברהם יצחק ויעקב כלילן בהו וכולהו חדי על חדי מהימנותא שלימותא מכל סטרוי האנא בהדין יומא מתעטרין אבהן וכל בני יעקב מה דלא כן בכל שאר חגין וזמנין בהדין יומא חיביא דגיהנם נייחין בהדין יומא כל דינין אתכפין ולא מתערין בעלמא בהדין יומא אורייתא מתעטרא בעטרין שלמין בהדין יומא חדוותא והפנוקא אשתמע במאתן וחמשין עלמין ברוך ה' לעולם אמן ואמן:

וחכ"כ יאמר זה .

אַתְקִינוּ סְעוּדְתָא דִמְהֵימְנוּתָא שְׁלֵימְתָא חֲדְוָתָא דְמַלְכָּא קַדִּישָׁא. אַתְקִינוּ סְעוּדְתָא דְמַלְכָּא דָּא הִיא סְעוּדְתָא דְעַתִּיקָא קַדִּישָׁא וְעֵיר אַנְפִּין וַחֲקַל תַּפּוּחִין קַדִּישִׁין אַתְיָן לְסַעֲדָא בַּהֲדֵיהּ:

אֲסַדֵּר סְעוּדְתָא. בְּצַפְרָא דְשַׁבְּתָא. וְאַזְמִין בָּהּ הַשְׁתָּא. עַתִּיקָא קַדִּישָׁא:
גְּ הַוּרִיהּ יְשֵׁרֵי בָּהּ. בְּקַדּוּשָׁא רַבָּא. וּבְחַמְרָא טָבָא דְּבֵיהּ תְּחֵדֵּי נַפְשָׁא:
יְ שַׁדַּר לָן שׁוּפְרֵיהּ. וְנֶחֱזֵי בִּיקָרֵיהּ. וַיַּחֲזֵי לָן סִתְרֵיהּ. דְּאִתְאֲמַר בִּלְחִישָׁא:
יְ גַלֵּה לָן טַעֲמֵי. דְּבִתְרֵיסַר נַהֲמֵי. דְּאִינּוּן אָת בִּשְׁמֵיהּ. בְּפִילָא וְקַלִּישָׁא:
צְרוֹרָא דְלֵעֵילָּא. דְּבֵיהּ חַיֵּי כֹּלָּא. וְיִתְרַבֵּי חֵילָא. וְתִסַּק עַד רֵישָׁא:
חֲדוּ חַצְדֵי חַקְלָא. בְּדִבּוּר וּבְקָלָא. וּמְלִלוּ מִלָּה. מִתְּעַקְּא בְּדוּבְשָׁא:
קָדָם רִבּוֹן עַלְמִין. בְּמִילִין סְתִימִין. תְּגַלּוֹן פִּתְגָּמִין. דְּתִימְרוּן חֲדוּשָׁא:
לְעַטַּר פִּתּוֹרָא. בְּרֵישָׁא יַקִּירָא. עַמִּיקָא וּטְמִירָא. וְלָאו מִלְּתָא אֲוִשָׁא:
וְ אִלֵּין מִלַּיָּא. יְהוֹן לְרַקִּיעַיָּא. וְתַמָּן מָאן שַׁרְיָא. הָא הַהוּא שְׁמֻשָׁא:
רְבוּ יַתִּיר יַסְגֵּי. לְעֵילָּא מִן דַּרְגֵּיהּ. וְיִסַּב בַּת זוּגֵיהּ. דַּהֲוַת פְּרִישָׁא:

סדר סעודת שחרית

חַי יְהוָה וּבָרוּךְ צוּרִי. בַּיהוָה תִּתְהַלֵּל נַפְשִׁי. כִּי יְהוָה יָאִיר נֵרִי.
בְּהִלּוֹ נֵרוֹ עֲלֵי רֹאשִׁי: יְהוָה רוֹעִי לֹא אֶחְסָר. עַל מֵי מְנֻחוֹת יְנַהֲלֵנִי.
נוֹתֵן לֶחֶם לְכָל בָּשָׂר. לֶחֶם חֻקִּי הַטְרִיפֵנִי: יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ. אַתָּה
אֱלֹהַי קְדוֹשִׁי. תַּעֲרוֹךְ לְפָנַי שֻׁלְחָנֶךָ. תְּרַשֵּׁן בַּשֶּׁמֶן רֹאשִׁי: מִי יִתֵּן
מְנוּחָתִי. לְפָנֵי אֲדוֹן הַשָּׁלוֹם. וְהָיְתָה שְׁלֵמָה מִטָּתִי. הַחַיִּים וְהַשָּׁלוֹם:
יִשְׁלַח מַלְאָכוֹ לְפָנַי. לְלַוֹתִי לְוַיָּה. בְּכוֹס יְשׁוּעוֹת אֶשָּׂא פָנַי. מְנָת
כּוֹסִי רְוָיָה: צָמְאָה נַפְשִׁי אֶל יְהוָה. יְמַלֵּא שׁוֹבַע אֲסָמַי. אֶל הֶהָרִים
אֶשָּׂא עֵינַי. כְּהַלֵּל וְלֹא כְשַׁמַּאי: חֲדָוַת יָמִים וּשְׁנוֹת עוֹלָמִים. עִוָּרָה
כְּבוֹדִי עִוָּרָה. וְעַל רֹאשִׁי יְהִיוּ תַמִּים. נֵר מִצְוָה וְאוֹר תּוֹרָה: קוּמָה
יְהוָה לִמְנוּחָתִי. אַתָּה וַאֲרוֹן עֻזֶּךָ. קַח נָא אֶל אֶת בִּרְכָתִי. וַחֲזֵק
מָגֵן חוֹזֶךָ:

מִזְמוֹר לְדָוִד יְהוָה רוֹעִי לֹא אֶחְסָר: בִּנְאוֹת דֶּשֶׁא יַרְבִּיצֵנִי עַל
מֵי מְנוּחוֹת יְנַהֲלֵנִי: נַפְשִׁי יְשׁוֹבֵב יַנְחֵנִי בְּמַעְגְּלֵי צֶדֶק לְמַעַן שְׁמוֹ:
גַּם כִּי אֵלֵךְ בְּגֵיא צַלְמָוֶת לֹא אִירָא רָע כִּי אַתָּה עִמָּדִי: שִׁבְטְךָ
וּמִשְׁעַנְתֶּךָ הֵמָּה יְנַחֲמוּנִי: תַּעֲרוֹךְ לְפָנַי שֻׁלְחָן נֶגֶד צוֹרְרָי דִּשַּׁנְתָּ בַשֶּׁמֶן
רֹאשִׁי כוֹסִי רְוָיָה: אַךְ טוֹב וָחֶסֶד יִרְדְּפוּנִי כָּל יְמֵי חַיָּי וְשַׁבְתִּי בְּבֵית
יְהוָה לְאֹרֶךְ יָמִים:

אִם תָּשִׁיב מִשַּׁבָּת רַגְלֶךָ עֲשׂוֹת חֲפָצֶיךָ בְּיוֹם קָדְשִׁי וְקָרָאתָ
לַשַּׁבָּת עֹנֶג לִקְדוֹשׁ יְהוָה מְכֻבָּד וְכִבַּדְתּוֹ מֵעֲשׂוֹת דְּרָכֶיךָ מִמְצוֹא
חֶפְצְךָ וְדַבֵּר דָּבָר: אָז תִּתְעַנַּג עַל יְהוָה וְהִרְכַּבְתִּיךָ עַל בָּמֳתֵי אָרֶץ
וְהַאֲכַלְתִּיךָ נַחֲלַת יַעֲקֹב אָבִיךָ כִּי פִי יְהוָה דִּבֵּר:

וְשָׁמְרוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־הַשַּׁבָּת לַעֲשׂוֹת אֶת־הַשַּׁבָּת לְדֹרֹתָם
בְּרִית עוֹלָם: בֵּינִי וּבֵין בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אוֹת הִיא לְעֹלָם כִּי־שֵׁשֶׁת יָמִים
עָשָׂה יְהוָה אֶת־הַשָּׁמַיִם וְאֶת־הָאָרֶץ וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי שָׁבַת וַיִּנָּפַשׁ:

דיני קידושה רבא של שחרית

אסור להתעטף עד סוף שעה. ונוהגים שעה אחת אסור. יהא בולחנו ערוך כמו בסעודת לילה. ומקדשין על היין. והוא נקרא קדושא רבא ע"ד פני נהור כי חיינו מה"ת. ואעפ"כ נוהג בו כל מה שנוהג בקידוש הלילה. ולא יטעום עד שיקדש. במקום שאין יין מצוי אז כל המקדש הוא חמר מדינה חוץ מהמים. וי"ל להמתין שיפלו מנפה שיבוא לו יין.

זָכוֹר אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת לְקַדְּשׁוֹ: שֵׁשֶׁת יָמִים תַּעֲבֹד וְעָשִׂיתָ כָּל

מְלַאכְתֶּךָ. וְיוֹם הַשְּׁבִיעִי שַׁבָּת לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ לֹא תַעֲשֶׂה כָּל מְלָאכָה אַתָּה וּבִנְךָ וּבִתֶּךָ עַבְדְּךָ וַאֲמָתֶךָ וּבְהֶמְתֶּךָ וְגֵרְךָ אֲשֶׁר בִּשְׁעָרֶיךָ: כִּי שֵׁשֶׁת יָמִים עָשָׂה יְהוָה אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ אֶת הַיָּם וְאֶת כָּל אֲשֶׁר בָּם וַיָּנַח בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי:

עַל כֵּן בֵּרַךְ יְהוָה אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת וַיְקַדְּשֵׁהוּ

סברי מרנן ורבנן ורבותי

בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם בּוֹרֵא פְּרִי הַגָּפֶן:

זמירות ליום השבת

בָּרוּךְ אֲדֹנָי יוֹם יוֹם. יַעֲמָס לָנוּ יֵשַׁע וּפְדָיוֹם. וּבְשָׁמוֹ נָגִיל כָּל הַיּוֹם. וּבִישׁוּעָתוֹ נָרִים רֹאשׁ עֶלְיוֹן. כִּי הוּא מָעוֹז לַדָּל וּמַחֲסֶה לָאֶבְיוֹן: שִׂבְטֵי יָהּ לְיִשְׂרָאֵל עֵדוּת. בְּצָרָתָם לוֹ צָר בְּסִבְלוֹת וּבְעַבְדוּת. בְּלִבְנַת הַסַּפִּיר חֶרְאָם עוֹז יְדִידוּת. וְנִגְלָה לְהַעֲלוֹתָם מֵעֹמֶק בּוֹר וָדוּת. כִּי עִם יְהוָה הַחֶסֶד וְהַרְבֵּה עִמּוֹ פְּרוּת: מַה יָּקָר חַסְדּוֹ בְּצִלּוֹ לְגוֹנְנֵמוֹ. בְּגָלוּת בָּבֶלָה שָׁלַח לְמַעֲנֵמוֹ. לְהוֹרִיד בָּרִיחִים נִמְנָה בֵּינֵימוֹ. וַיִּתֵּנֵם לְרַחֲמִים לִפְנֵי שׁוֹבֵימוֹ. כִּי לֹא יִטּוֹשׁ יְהוָה אֶת עַמּוֹ. בַּעֲבוּר הַגָּדוֹל שְׁמוֹ: עֵילָם שָׂת כִּסְאוֹ לְהַצִּיל יְדִידָיו. לְהַעֲבִיר מִשָּׁם מָעֲוֵנֵי מוֹרְדָיו. מֵעֲבוּר בְּשֶׁלַח פָּדָה אֶת עַבְדָּיו. קֶרֶן לְעַמּוֹ יָרִים תְּהִלָּה לְכָל חֲסִידָיו: כִּי אִם הוֹגָה וְרִחַם כְּרַחֲמָיו וּכְרוֹב חֲסָדָיו: וְצָפִיר הָעִזִּים הִגְדִּיל עֲצוּמָיו. וְגַם חָזוּת אַרְבַּע עָלוּ לְמֵרוֹמָיו. וּבְלִבָּם דִּמּוּ לְהַשְׁחִית אֶת רְחוּמָיו. עַל יְדֵי כֹּהֲנָיו מִגֵּר מִתְקוֹמְמָיו. חַסְדֵי יְהוָה כִּי לֹא תָמְנוּ. כִּי לֹא כָלוּ רַחֲמָיו: נִסְגַּרְתִּי לְאֵדוֹם בְּיַד רֵעֵי מְדָנַי. שֶׁבְּכָל יוֹם וָיוֹם מְמַלְּאִים בְּרֶסֶם מַעֲדָנַי. עֶזְרָתִי עִמִּי לִסְמוֹךְ אֶת אֲדֹנָי. וְלֹא נִטַּשְׁתַּנִי כָּל יְמֵי עִדָּנַי. כִּי לֹא יִזְנַח לְעוֹלָם אֲדֹנָי: בְּבוֹאוֹ מֵאֱדוֹם חָמוּץ בְּגָדִים. זֶבַח לוֹ בְּבָצְרָה וְטֶבַח לוֹ בְּבוֹגְדִים. וַיְז נִצְחָם מַלְבּוּשָׁיו לְהַאֲדִים. בְּכוֹחוֹ הַגָּדוֹל יִבְצוֹר רוּחַ נְגִידִים. הָגָה בְּרוּחוֹ הַקָּשָׁה בְּיוֹם קָדִים: רְאוֹתוֹ כִּי כֵן אֲדוֹמִי הָעוֹצֵר. יַחֲשׁוֹב לוֹ בְּבָצְרָה תִּקְלוֹט בְּבֵי

וּמַלְאָךְ כְּאָדָם בְּתוֹכָהּ יְנָצֵר. וּמְזַיֵּד בַּשּׁוֹגֵג בְּמִקְלָט יַעֲצֹר. אֲהֻבוּ אֶת יְהוָה כָּל חֲסִידָיו אֱמוּנִים נוֹצֵר: יְצִיאָה צוּר חַסְדּוֹ קְהִלּוֹתָיו לְקַבֵּץ. מֵאַרְבַּע רוּחוֹת עָדָיו לְהָקְבֵּץ. וּבְהַר נְרוֹם הָרִים אוֹתָנוּ לְהַרְכִּיב. וְאָתָנוּ יָשׁוּב נִדָּחִים קוֹבֵץ. יָשִׁיב לֹא נֶאֱמַר כִּי אִם וְשָׁב וְקַבֵּץ: בָּרוּךְ הוּא אֱלֹהֵינוּ אֲשֶׁר טוֹב גְּמָלָנוּ. כִּרַחֲמָיו וּכְרוֹב חֲסָדָיו הִגְדִּיל לָנוּ. אֵלָּה וְכָאֵלֶּה יוֹסֵף עִמָּנוּ. לְהַגְדִּיל שְׁמוֹ הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא שֶׁנִּקְרָא עָלֵינוּ: בָּרוּךְ הוּא אֱלֹהֵינוּ שֶׁבְּרָאָנוּ לְכְבוֹדוֹ. לְהַלְלוֹ וּלְשַׁבְּחוֹ וּלְסַפֵּר הוֹדוֹ. מִכָּל אוֹם גָּבַר עָלֵינוּ חַסְדּוֹ. לָכֵן בְּכָל לֵב וּבְכָל נֶפֶשׁ וּבְכָל מְאוֹדוֹ. נַמְלִיכוֹ וְנַיְחִדוֹ: שֶׁהַשָּׁלוֹם שְׁלוֹ יָשִׂים עָלֵינוּ בְּרָכָה וְשָׁלוֹם. מִשְּׂמֹאל וּמִיָּמִין עַל יִשְׂרָאֵל שָׁלוֹם. הָרַחֲמָן הוּא יְבָרֵךְ אֶת עַמּוֹ בַּשָּׁלוֹם. וְיִזְכּוּ לִרְאוֹת בָּנִים וּבְנֵי בָנִים עוֹסְקִים בַּתּוֹרָה וּבְמִצְוֹת עַל יִשְׂרָאֵל שָׁלוֹם. יוֹעֵץ אֵל גִּבּוֹר אֲבִי עַד שַׂר שָׁלוֹם:

זה הזמר עם המתכר (בריך חזק) וחותם עמו כרחמי מרוזות ברוך. רוכב. ומתרי. כל. חמדת. זכור. קודם.

בָּרוּךְ אֵל עֶלְיוֹן אֲשֶׁר נָתַן מְנוּחָה. לְנַפְשֵׁנוּ פְּדְיוֹם מְשֹׁאת וַאֲנָחָה. וְהוּא יְדְרוֹשׁ לְצִיּוֹן עִיר הַנְּדָחָה. עַד אָנָה תּוּגְיוֹן נֶפֶשׁ נֶאֱנָחָה. הַשּׁוֹמֵר שַׁבָּת הַבֵּן עִם הַבַּת. לָאֵל יָרְצוּ בְּמְנָחָה עַל מַחֲבַת: רוֹכֵב בָּעֲרָבוֹת מֶלֶךְ עוֹלָמִים. אֶת עַמּוֹ לְשִׁבּוֹת אְזֵן בַּנְּעִימִים. בְּמַאֲכָלֵי עֲרֵיבוֹת בְּמִינֵי מַטְעַמִּים. בְּמַלְבּוּשֵׁי כָבוֹד וְבַהּ מִשְׁפָּחָה: השומר וַאֲשָׁרֵי כָּל חוֹכָה. לְתַשְׁלוּמֵי כֶּפֶל. מֵאֵת כָּל סוֹכָה. שׁוֹכֵן בָּעֲרָפֶל. נַחֲלָה לוֹ יִזְכֶּה בָּהָר וּבַשְּׁפֵל. נַחֲלָה וּמְנוּחָה כַּשָּׁמֶשׁ לוֹ זְרָחָה: השומר כָּל שׁוֹמֵר שַׁבָּת כְּדָת מְחַלְּלוֹ. הֵן הָכְשַׁר חִבַּת קְדֻשׁ גּוֹרָלוֹ. וְאִם יֵצֵא חוֹבַת הַיּוֹם אַשְׁרֵי לוֹ. אֵל אֵל אָדוֹן מְחוֹלְלוֹ. מְנוּחָה הִיא שְׁלוּחָה: השומר חֲמֻדַּת הַיָּמִים קְרָאוֹ אֵלִי צוּר. וַאֲשָׁרֵי לְתַמִּימִים אִם יִהְיֶה נָצוּר. כֶּתֶר תְּלוּמִים עַל רֹאשָׁם יָצוּר. צוּר הָעוֹלָמִים רוּחוֹ בָם נָחָה: השומר זָכוֹר אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת לְקַדְּשׁוֹ. קַרְנוֹ כִּי גָבְהָה נֵזֶר עַל רֹאשׁוֹ. עַל כֵּן יִתֵּן הָאָדָם לְנַפְשׁוֹ. עֹנֶג וְגַם שִׂמְחָה בָהֶם לְמָשְׁחָה: השומר קָדֹשׁ הִיא לָכֶם שַׁבָּת הַמַּלְכָּה. אֶל תּוֹךְ בָּתֵּיכֶם לְהָנִיחַ בְּרָכָה. בְּכָל מוֹשְׁבוֹתֵיכֶם לֹא תַעֲשׂוּ מְלָאכָה. בְּנֵיכֶם וּבְנוֹתֵיכֶם עֶבֶד וְגַם שִׁפְחָה: השומר

זה הזמר עם המחבר (ישראל) ואתם שמו ברחצי החרוזות יום. שבת. רחמן. אכול. לח.

יוֹם זֶה מְכֻבָּד מִכָּל יָמִים. כִּי בוֹ שָׁבַת צוּר עוֹלָמִים: שֵׁשֶׁת יָמִים תַּעֲשֶׂה מְלַאכְתֶּךָ. וְיוֹם הַשְּׁבִיעִי לֵאלֹהֶיךָ. שַׁבָּת לֹא תַעֲשֶׂה בוֹ מְלָאכָה. כִּי כֹל עָשָׂה שֵׁשֶׁת יָמִים: יום זה רִאשׁוֹן הוּא לְמִקְרָאֵי קֹדֶשׁ. יוֹם שַׁבָּתוֹן יוֹם שַׁבַּת קֹדֶשׁ. עַל כֵּן כָּל אִישׁ בְּיֵינוֹ יַקְדֵּשׁ. עַל שְׁתֵּי לֶחֶם יִבְצְעוּ תְמִימִים: יום זה אֱכוֹל מַשְׁמַנִּים שְׁתֵה מַמְתַּקִים. כִּי אֵל יִתֵּן לְכָל בּוֹ דְּבֵקִים. בֶּגֶד לְלָבוּשׁ לֶחֶם חֻקִּים. בָּשָׂר וְדָגִים וְכָל מַטְעַמִּים: יום זה לֹא תֶחְסַר כֹּל בּוֹ וְאָכַלְתָּ וְשָׂבַעְתָּ. וּבֵרַכְתָּ אֶת יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר אָהַבְתָּ. כִּי בֵרַכְךָ מִכָּל הָעַמִּים: יום זה הַשָּׁמַיִם מְסַפְּרִים כְּבוֹדוֹ. וְגַם הָאָרֶץ מָלְאָה חַסְדּוֹ. רְאוּ כִּי כָל אֵלֶּה עָשְׂתָה יָדוֹ. כִּי הוּא הַצּוּר פָּעֳלוֹ תָמִים: יום זה

הלכות שבת

לקוטי דינים מהגר"א

א) **אם** יש לו מכה ברגלו יולה במנעל לחד בלחודו שים בו מכה (דהלכה כר' יוחנן. והא דאמרו בשבת ס"ח ח' ולמא כחייא בר רב ס"ל) הוא דחייה בעלמא. ודעת הרי"ף תמוה. וכבר השיגו הרז"ה (וכ' דר' יוחנן כרב הונא) וכ"ה מפורש להדיא בירושלמי פ"ו הלכה כ'. הא יש ברגלו מכה הוא נותן. על זה מהן הוא נותן. שמואל אמר על לחודה שלין בה מכה הוא נותן כו'.

מעשה רב

א) **שבת** לשמור מאד שלא לדבר כ"א דברי תורה. ולהרבות בנרות. ושלא

ר'

לקוטי דינים וביאורים

א) **מ"ש** במעשה"ר שבת לשמור מאד שלא לדבר כ"א דברי תורה. עי' בסי' ס"ז סעיף ח'. שכ' שם ואפי' בשיחת דברים בטלים אסור להרבות. וכ' רבינו שם בס"ק כ'. (דווקא להרבות) אבל בלא"ה מותר. וכן בירושלמי שם (הביאו התוס' והרא"ש ק"נ כ'. והביאו שם מהא דויקרא רבה. ר"ש בן יוחי הוה לי' חימא שבתא דהוה משתעי סגי. אמר לה. חימא. שבתא הוא. ושתקה. הרי דווקא משום) דהוה משתעי סגי (הא לאו הכי שרי) וכן לשון הרמב"ם. עכ"ל רבינו שם. ועי' בסי' ס"ז סעיף ט"ז. וע"ש בט"ז ס"ק י"ג שהשיג על הרמ"א והביא דברי הב"ח שאסור לקרות בחותן מלחמות אפילו אם כתובים בלשון הקודש. ובחול מותר. וכ"כ במג"א ס"ק כ"ד. ובסעיף י"ז כ' דאסור ללמוד בשבת ויו"ט זולת בד"ת ואפילו בספרי חכמות אסור. ואע"פ שיש מתירין בספרי חכמות. נראה דהיינו דווקא למי שבחול היינו נזהר מאחר דברים ושיחת חולין שאין בהם קלות ראש (דשיחת ילדים וקלות ראש אסור אפי' בחול. דהא אפשר שיחת חולין עובר בלאו ועשה כמ"ש בסוף פ"ק דיומא. ופי' רש"י שם דהיינו שיחת הילדים וקלות ראש) אמנם מי שנזהר גם משיחת חולין שהיו שהוק וקלות ראש אפי' בחול. רק שבאחר חכמות הוא עוסק בחול. להאי גברא פשיטא דבשבת לכו"ע אסור ללמוד באחר חכמות. דהא מחוייב לקיים שלא יהא דיבורך של שבת כדיבורך של חול. מ"כ נ"ל להחמיר בשבת יותר מבחול. והוא פשוט:

מ"ש ולהרבות בנרות. הוא כמו שאמרו"ל שבת כ"ג ב' דהוי רגיל בשרגי טובא ע"ש:

הלכות שבת

מעשה רב — לקוטי דינים מהגר"א

ושלא להנות מאותן דברים שנעשה ע"פ א"י או הביא דרך כרמלית שלנו (עי' בש"ע שלו

כ' יותן אמר על אותה שים בה מכה הוא נותן. שמעון בר בא הוה מסתם קומי ר"י. והוה מוסיט ליה סנדליה כו'. ות"ל ר"י בבלאה לא חשביד כן. שהרשעים לא היו עושין כן כו'. הדא אמרת על אותה שים בה מכה הוא נותן. ת"ל אין בבלית דקמתיה עליה. והוא רב שמן בר אבא בגמרא דילן (סימן ס"ח ס"ק כ'):

ב) (**משמע**) דעתו נוטה כדעת הרמב"ם דאסור לגמרי בחוט או מסיחה שכרוך על רטיה. ובאגוד שע"ג מכה עלמה יולאין) וזה לשון התוספתא (פ"ו דשבת ברייתא ג') יולאין בחוך (ובספוג שע"ג מכה). ובלבד שלא יכרוך עליהן חוט או מסיחה כו'. יולאין באגוד שע"ג מכה כו'. שיטת הרמב"ם שמפ' ברייתא על הרטיה (אמר שלא יכרוך חוט או מסיחה) וסיפא על המכה (בעלמו). וז"ל (הרמב"ם) ובמוך וספוג שע"ג מכה. ובלבד שלא יכריך עליהן (פי' ע"ג מוך וספוג) חוט או מסיחה. שהרי החוט והמסיחה חשובין הלכו ואין מוציאין למכה. ויולאין בקליפת השום כו' ובאגד שע"ג המכה (עכ"ל). ומ"ש חשובין הן כו' תרתי בעי. חשובין ואין מוציאין. אז אסור. ודייק לשון התוספתא. שבריסא אמר שלא יכרוך עליהן (פי' ע"ג מוך או ספוג. שאז אין הכריכה מועיל למכה) ואמר חוט או מסיחה (דהיינו שהן חשובין. ואז אסור). וכסיפא אמר שע"ג מכה. ואמר באגד. (משמע שאין מקפיד על באגד אזה שיהא. ולמה) שלא. דאין איסור שלא ע"ג הרטיה (שאין מוציאין) ודוקא בדבר חשוב. דדבר שאין חשוב בטל לגבי רטיה. וכסיפא אמר באגד (כי) בכל באגד מותר (והטעם) כיון שהוא ע"ג מכה מועיל שלא יארע המכה (והוא היפך ממ"ש בשו"ע סעיף כ"ב) (ביאורו לסי' ס"ח ס"ק כ"ו):

ג) (**משמע**) דנוטה דעתו לדעת הרמב"ם טרם שתיקן דבריו. בעניו תכלת. דאפי' מלאן מזורין ומופסקין פסול. דטרח ליתם. וא"כ ה"ה בתפילין טרח ליתם לעשות קמיע כעין תפילין ורלוטות. וא"כ המולח תפילין רגיל אפי' בשבת לסטים ליתו מוליכן פחות פחות מד"ח עד שילא מספק קמיע. ולא מבני הרלוטות רק אם הם מקושרות כתפילין. דהנה) הרמב"ם פ'. המולח תכלת בשוק אפי' חוטין מזורין ומופסקין פסולין. והסיג עליו הראב"ד שהוא נגד מסקנא דעירובין ל"ז א' והשתא כו' דכ"ע ס"ל דלא טרח כו' ת"כ דינא דנמ' להיפך דכשרין כו'. אבל האמת יורה דרכו שדבריו הראשונים ברורים וקיימים (והוא ע"פ) שיטת הרי"ף בפ"י דעירובין שם על מתני'

לקוטי דינים וביאורים

מ"ש שלא ליהנות מאותן דברים שנעשה ע"פ א"י או הביא דרך כרמלית שלנו עי' מ"ש בסי' שכ"ה סעיף ד' דאם אפה עו"ג פת לעלמו ים מוסרין וים מתירין. וממ"ש כאן שאם שנעשה ע"פ א"י. משמע אפי' אם עשאן העו"ג לעלמו. ומשמע אפי' בפת. ולא כים מתירין הנ"ל וע"ש בס"ק ט' י'. עטש מחלקותם. וכ"ז במלאכה דאורייתא. אבל במלאכה דרבנן כגון הביא דרך כרמלית מבואר שם בסעיף יו"ד דנהגו היתר לומר אף לכתחלה לע"ג להביא שכר או שאר דברים דרך כרמלית או בלא עירוב. וע"ש במג"א ס"ק כ"ה דאין להקל אלא לצורך וכאן כתב שאם שלא ליהנות מאותן דברים שנעשה ע"פ עו"ג ומשמע אפי' באיסור דרבנן וכמ"ש או הביא דרך כרמלית. ועי' במג"א שם שהביא בשם תשו' מהרי"ל וז"ל ובמקום שותי שכר ים נוהגין היתר להביא בלא עירוב וסומכין שהעו"ג עשאו שותה ממנו. כמו שפתה שבבית. ואפ"ה ים נמנעים וייסר כתם עכ"ל. ונראה דדווקא כהא"ג אמר כאן שלא ליהנות אם עשה הנכרי. דמשמע אע"פ שעשה לעלמו. היינו לכאורה. אבל הדבר ידוע דעיקר אדעתא דישראל קעביד. אבל אם ידוע שעשה הנכרי בשביל עלמו פשיטא דשרי ואפילו במלאכה דאורייתא מותר שלא דבמידי דאתי ממילא ובמלאכה דאורייתא איכא פלוגתא ביני רבוותא. וכן בדבר קל. די"א דנזרינן דלמא אתי ישראל

לקוטי דינים מהגר"א

מעשה רב

מתני' דהמולח תפילין . וז"ל חדשים מאי טעמא לא כו' דלמא קמיע כו' אבל ביאמות דמקושרות הן לא טרח איכא כו' . ותני אבוה דרב שמואל בר יצחק אלו הן (יאמות כל שים בהן) רלועות ומקושרות . חדשות (ים בהן רלועות) ולא מקושרות. ע"כ . וכ"כ הרא"ש שם . ולכאורה סתרי הני תרי טעמא אהדדי . דטעמא דקמיע הוא משום דטרח. ומימרא דאבוה דרב שמואל בר רב יצחק ע"כ ס"ל דלא טרח כמ"ש בגמרא שם. והשתא (דתני אבוה דרב שמואל בר רב יצחק אלו הן יאמות כו' דכ"ע לא טרח איכא). אלא דשיטת (הרי"ף והרא"ש) בסוגיא דשמעתין שם כך פשוט . דהא ע"כ מתני' דלא כר"מ דאמר (ל"ז ת') ת' חדשות (ות' יאמות . וכמתני' תנן בד"ה ביאמות אבל בחדשות פטור) . וגם (אחי' מתני') דלא כר"י (שם) דלא מסתבר לאוקמא מתני' כר' יהודה ודלא כהלכתא . דר"י לטעמי' דעניבה קשירה מעלייתא . (ולכן חדשות אסור דא"א למילבשינהו . כיון דאינן מקושרות כמו דתני אבוה דרשב"י דהיינו חדשות . וגם ליטענינהו א"א . דהא עניבה קשירה מעלייתא לר"י) כדאמר אביי . דתי' דאביי מסתבר יותר מתי' דרב חסדא שם (דעניבה פסולה בתפילין) כקושית חוס' שם (בד"ה אמר ר"ת) דלא מסתבר לאוקמי' כר"י ולא מטעמי' אלא מתני' דלא כר"מ ור"י וכנ"ל . ומהניתין ס"ל דטרח (ולכן בחדשות פטור) ומטעמא דקמיע . וג"כ ס"ל למתני' הא דתני אבוה כו' . אלו הן חדשות כו' (שההבדל בין חדשות ליאמות היינו בין מקושרות לבלתי מקושרות) אך לא מטעמא דקשירה (אלא יוכל ללבשם בלא קשירה) אלא מטעמא דטרח . וכל שאינן מקושרות אית לן למיחש דלמא קמיע ניהו דטרח איכא כו' . (ואפי' עם רלועות לא מהני דגם בזה טרח איכא. רק במקושרות . ודאי לאו קמיע ניהו . ותלתא תגאי ניהו . ר"מ היינו מחלק בין חדשות ליאמות כלל דלא טרח כלל . וכן ר"י ס"ל דלא טרח אלא שמחלק בין חדשות ליאמות . דהיינו בין מקושרות לבלתי מקושרות מטעם דא"א ללובשם . דגם עניבה אסור בשבת לר"י ותנא דמתני' מחלק ג"כ בין מקושרות לאין מקושרות . דמקושרות יולאין מכלל ספק קמיע . ואין מקושרות חיישינן לקמיע דטרח לעשות כעין תפילין אפילו ברלועות) . ורבי' מכרחת דמתני' ס"ל דטרח . דאל"כ היכא תנן אבל חדשות (דהיינו תפילין עם רלועות ולא מקושרות) פטור . (דמשמע דא"ל אפי' להחזיק) הא תפילין ניהו מי ס"ל דלא טרח . אלא הכי ה"ל אבל חדשות אלו מאחין כו' מחזיק (דהא החילוק בחדשות היא מפני שאינו יכול ללבשן . אבל להחזיק יכול ולא גרעי מלבתים אלו כריכות) אע"כ ס"ל למתני' דטרח כו' . ולפ"ז דברי הרי"ף והרא"ש ברורים שהביאו טעמא דקמיע על מתני' . וגם (ברייתא דאבוה

לקוטי דינים וביאורים

ישראל למיעבד בידים . ועי' בתוס' ביצה ג' ת' ובריש פ' אין צדין . ועי' בביאורי הגר"א סי' שכ"ה ס"ק י' . ועיד ים מהמירין במידי דאכילה דגזרינן שמא יעשה ישראל . ולכן ים להחמיר בכל הנ"ל :

[ועי' בליקוטי דינים מהגר"א כאן סי' י"ד] :

ומ"ש ופשיטא שלא לצוות לא"י לעשות שום דבר כמ"ש בתשובת מהרי"ל הנ"ל שכ' ייסר כחס על הנמנעים מזה כנ"ל . ועי' בסי' ס"ז סעיף ה' דבר שהיו מלאכה והיו אסור לעשות בשבת אלא משום שבות מותר ליאמר לעו"ג לעשותו בשבת . והוא שיהי' שם מקלת חולי . או יהי' צריך לדבר צורך הרבה . או מפני מצוה וכו' ויש חולקין . גם כזה . וכ' רבינו שם ס"ק י"ד דלא שרי אלא במילה שהיא עצמה דוחה שבת . או משום יוב ת"ו . ממשע אבל במצוה אחרת אסור . ומדהוצרך לומר משום יוב כו' (דייקינן דבמצוה אחרת אסור) והילוק בין שבות לשבות היינו אלא במילה בלבד . ותדע שאמרו בסוף פ"ב דיו"ט אמיאר בחיל עינא מעו"ג בשבת ת"ל רב אבי אתי דעתך כו' . אלמא אפילו שבות ע"י נכרי היינו נעשה אלא משום חולה דמותר גם שבות גמור עכ"ל וע' במג"א ס"ק ז' :

ומ"ש

הלכות שבת

מעשה רב

שלח לו ישראל ע"י א"י אסור לבני ביתו. ומותר לישראל אחר: שלא

לקוטי דינים מהגר"א

דאכוה דרסב"י) אלו הן כו'. להסמיכנו מה הן חדשות וגם סיעת הרמב"ם ממש כסיעת הרי"ף כדרכו. וכן הרא"ם כו'. וגמלא דלסיעת הרי"ף והרא"ם והרמב"ם אפי' ים בהן רלועות מיישנין לקמיע עד שיהיו מקוסרות כנ"ל.

וכ"מ לסכנת לסטים להוליכן פחות מד"א לו לשומרם (שם ס"ק ק"ד):

ד) **אמרן** בפ' במה בהמה כ"ג א' תרומיא דכ"ע מיהת מרדעת מוכר ליתן ט"ג חמור. מ"ם מנטילת לוכף מט"ג חמור דאסור. ואמר ר"פ כאן לחממה כאן לנגנה. לחממה אית לה צערא [לפיכך נתינת מרדעת מותר. ונטילת לוכף אסור. כי] לנגנה לית לה צערא. והיינו דאמרי אינשי חמרא אפילו בתקופת תמוז קרירא לי'). לפי הסמ"ג מפ' דאמרי אינשי קאי אריסא על לחממה אית לה צערא (היינו משום דחמרא אפילו בתקופת תמוז קרירא לי'. ולכן מותר ליתן על חמור מרדעת לחממה) משא"כ בשום (כיון דלית לי' צער אינה אסור ליתן עליו מרדעת) אבל בנטילת הלוכף ח"ל שום טעם (ולאו דווקא חמרא) ואפילו לשום אסור ליטול ממנו (והא דאמרו בגמ') לנגנה ל"ל צערא. מפ' דה"ה בכל הבהמות אין צער בחימום. דלא כפירש"י (דפי' לנגנה ל"ל צערא אחמור דווקא) מחמת דאמרי אינשי. אלא שאין צער לבהמה בזה (אפי' לאחר בהמות) אבל סיעת רש"י דאין אסור אלא ליטול המרדעת מן החמור. אבל מן השוס אין ליטול דין ליתן מותר. דמפרש (הא דאמרו) חמרא (אפילו בתקופת תמוז קרירא לי'. הוא נתינת טעם אשיפא) לפיכך אסור ליטלו. שכתב בד"ה כאן לחממה כו'. אבל נטילת לוכף כו' (לכך אסור) שהרי הוא יצטנן מאליו דאמרי אינשי כו' משמע אבל שום מיתר (ליטול. דהרי היו מצטנן מאליו. ודלא) כשמ"ג דמפרש דאמרי אינשי כו' קאי אריסא כנ"ל. אבל בנטילת הלוכף ח"ל שום טעם ואפילו לשום אסור. אבל לרש"י הוא להיפך. דלחממה ח"ל שום טעם (ואפי' בשום מותר ליתן עליו מרדעת) ולפ"ז השום קל. דהכל מותר בשום. ופשטא דמשמעתין משמע כדברי רש"י דאסיפא קאי. (ול"ע דברי רש"י במתני' כ"ב ב' ד"ה מרדעת. ולבאורה נראה דרש"י מפרש על שניהם דגם בנתינת מרדעת צריך לטעם דאמרי אינשי. ויש לפרש דהתם ביולאתו לרה"ר מיירי. ומפרש רש"י הטעם. דהא בקשורה היה מע"ם מיירי. וכשבא בשבת לגלות לא יסירו דהא דרכו להניחו עליו שלא יצטנן והוי כמו מלבוש ומותר לגלות בו. אבל בשאר בהמות כיון דאין דרכו להניח עליו. ומותר להסיר ממנו בידים. לא יגא במרדעת. דלא הוי מלבוש שלו). (סי' ש"ה ס"ק כ"ח כ"ב. וע"ש ס"ק כ'):

ה) **הא** דפסק בש"ע. דאסור להכריז בשבת על קרקע הנמכר שכל מי שים לו זכות עליו

לקוטי דינים וביאורים

ומ"ש ואם שלח לו ישראל ע"י א' אסור לבני ביתו ומותר לישראל אחר. לעיל כתב דיש להחמיר שלא ליהנות ממעשה עכו"ם אפי' במלאכה דרבנן וכ' שתמה אפילו לא נעשה בשבילו ישראל זה. אבל היינו רק שצריך להחמיר. וכאן כתב דאם נעשה בשבילו ישראל אסור מצד הדין אפילו לבני ביתו של אותו ישראל. ורואי לדבר במלאכה דאורייתא מההוא בר טבית (עירובין ל"ט כ') דאתא לדיום גלותא ביו"ט שני של גליות ולא אבל רב שמת. ואע"ג דהדר בי' טעמא משום יו"ט שני אבל ביו"ט ראשון לכו"ע אסור אע"ג דלא בא רק בשביל ריש גלותא שלא ודאי דהוי כבני ביתו והיינו דאמרו שם בגמ' מ' ש' שכר כל דאתי לבי ריש גלותא מדעתא דכולהו רבנן אתי ועי' בסי' תקע"ו סעיף ה' דאפי' בתחומין שהוא מלאכה דרבנן אסור לבני ביתו. והוא מסוגיא הנ"ל. ולישראל אחר מותר אפילו אם עשה הנכרי על ידי ניווי ישראל כיון דלא הוי רק איסור דרבנן ואמרינן התם הכא בשבילו ישראל זה מותר ליישראל אחר ואמירה לנכרי כאן הינו אלא שבות דשבות:

לקוטי דינים מהגר"א

עליו יבא ויגיד ואם לאו יחבד זכותו. דווקא בבה"ג לאסור דהוי כמו החלטה. אבל בלאה"ס מותר כמו בסיקריקון שאמרו בירושלמי שהיו מכריזין סי"ב חדש ד' שבתות: (סי' ס"ו ס"ק כ"ח):

ו) **אין** לבטלו כלי שמלאכתו לאיסור מחמה לגל ט"י ככר לו תיוק. כמ"ש בגמ' (שבת קמ"ב ב') לא אמרו ככר לו תיוק אלא למת בלבד. כדעת הט"ז והאמת כדבריו. וכמ"ש בלא התירו ככר כו'. וכמ"ש בסי' ש"ח ס"ה (והא דתניא [שם קכ"ד] מדוכה אם יש בה שום מבטלין אותה) מדוכה שאני כמ"ש הרשב"א בעבודת הקודש. בזמן שיש בה שום למה מבטלה והלא לא אמרו ככר לו תיוק אלא למת בלבד. לפי שלא נאסרה המדוכה אלא מחמת מלאכה זו של אחיקת שום וכיוצא. ובכאו"ה מפורש היתר במלאכתה גמלא האוסרה מתירה. כקדרה המבטלת עם התבשיל עכ"ל. ולפ"ז אין מבטלין אלא אם יש בהאוכל דבר המיוחד לו. וכן דייק לשון הברייתא שום דווקא. (כי' ס"ח ס"ק כ"ה):

ז) **הרשב"א** מתיר לבטלו האבטולוב בשבת. וכן ספרי החכמה. ומסתברא כוותי': (שם ס"ק ק"ח):

ח) **מותר** ליגע במוקלה. ונלמד מהא דמותר לסוך את המת. שבת קכ"ח. ומ"ש בירושלמי ובלבד שלא יגע בבילה. העיקר כתירוץ המ"מ דחיישינן שלא יבטל הבילה. וכמ"ש בסי' רס"ה ס"ג דאסור ליגע בגר תלוי שמא יתגדר. אבל במקום דליכא חשש זה מותר ליגע אע"פ שהגיעה אינו לצורך היתר ועי' במ"א ובע"ז ס"ק ה': (סי' ס"י ס"ק י"ח):

ט) **נגר** אם אין בראשו גלוסטרא ואינו קשור בדלת אלא בבריח לריך שיהא הקשר חמין שיהא ראוי ליבטל בו כו'. הא לאו הכי אסור בכל ענין (לבטול בו) אפילו תלוי: (סי' שי"ג ס"ק י"ג):

י) **העיקר** כשיטת רש"י דאין בנין וסתירה בכלי קטן שאין מחזיק מ' סאה דלא הוי אוהל

לקוטי דינים וביאורים

כ) **שלא** ליטח בשבת כלל כו' אפי' בחגר. כ"ל מפני שים כמה דיוטי הלוקים שים מחלוקת בין הפוסקים. ת"ח. אם העיירות שלנו דין חגר יש להם או דין מבוי. ועי' בסי' שם"ג סעיף כ"ו ויש חולקים כו' לכל המבואות שלנו יש להם דין חצרות. וע"ש במג"א ס"ק כ"ז דמזה יש קולא דבשקמיותן אין עושין שום תיקון. והטעם דלא הצריכו להם כמבואות. משום דאין בתים וחצרות פתוחים לתוכו. וזה אינו מספיק דיש כמה מקומות שעשוי כדת מבוי וא"כ הי' לריך תיקון בשקמומית ועי' במג"א ס"ק כ"ה. וע"ש בסעיף כ"ז בהג"ה. ועוד בעירובי חצירות עי' בסי' שם"ו דהמנהג בזמן הזה להניח העירוב בבית הכנסת ע"ש משום דדין תיתוף להם וזה לדעת י"א דסומכין על תיתוף במקום עירוב בסי' שפ"ו. ולדעת אחרין סומכין לא מהני. ועי' בט"ז שם ס"ק ג' דכ' דאם בהכ"נ הוא בעיר אסור לבטלו שם כו' אין כלום בחותו עירוב. ולפי מה שכתבתי דהעירוב במבואות יש לפקפק בו ת"כ אין לבטלו במבואות ת"כ גם העירובי חצירות כמאן דליתא כיון שמונח בביהכ"נ ולכן כ' שגם בחגר אין לבטלו. ובפרט שים הרבה בעי"ה שאין מודיע בעירוב ומבטלין את העירוב. וגם הרבה יש לפקפק על הסברות שסוברים את הרשות מהמוסל:

ומ"ש שבבית לא יפח כ"א כידו עי' שבת י"ב ת' תניא תומר חייב אדם למזמם בשבת ע"ש עם חשבה. והיינו שלא ימלא בתוך כיסי הבגדים שום דבר דאיסורין שמא יבשה ויצא. ולכן אין לבטלו שום דבר דרך כיסי הבגדים בשבת אפילו בבית דאיסורין שמא יבשחם ויצא עמהם. אבל בשהם בידו הוי להו ולא יבשה. ועי' בתוס' שבת ק"ז ת' ד"ה כמה אשה:

מעשה רב

ב) **שלא** לישא בשבת כלל אפי' במקום שיש עירוב אפי' בחצר. ובבית לא ישא כ"א בידו (עי' ש"ע שלו ס' ש"ג ס"ק מ"א ומ"ו):

וכן

הלכות שבת

מעשה רב — לקוטי דינים מהגר"א

ג) **וכן** אשה אם יודעין בה שהקבל הדברים מצוה ליזהר לה שכל התכשיטין אסורים — חוכל . ואפי' שלא במוסתקי . ואם מתקן במוסתקי . לר"ח מוקמינן הכי . אבל לחכמים כיון דפטור אבל אסור . במקלקל מותר לכתחלה (סי' ש"ד ס"ק ג') :

יא) **(אם** הי' סכין תקוע בחבית מערב שבת מותר להוליאו ולהכניסו בשבת שהרי הינו מתכוין להוסיף . ואע"פ שלא הוליאו מבע"י מותר . ואע"ג דהוי פסיק רישא דעושה נקב ופתח לחבית) העיקר כמ"ש המג"א בשם מ"מ בסי' ש"ח ס"ק ל"ו (שכל שהינו מתכוין אין רוצה לומר פסיק רישא הוא וליחייב . מפני שכשהוא מתכוין עושה מלאכה. וכשהינו מתכוין אין כו מלאכה כלל . שהרי הינו רוצה לעשות ממנו כלי) וכ"ש כאן דאפי' לר"י אין כאן מלאכה שמקלקל : (שם ס"ק י"ח) :

יב) **המבשל** בשבת בשוגג יאכל במזיד לא יאכל כר"מ . כמ"ש התוס' וסיעתם . ודברי התוס' עיקר להלכה . וכן ים להביא ראי' לדידהו מירושלמי פ"ג דיו"ט וז"ל שלש בתים ר"ג היו שוחקין פלפלין בראשיהם שלהן . תרחב"ג פ"ח אכל אחד אגל ר"ג והביאו לפניו לתיגרון ובחנוכו פלפלין שחוקין . כיון שטעמן משך ידיו מהן . א"ל אל תחום להן מטי"ט הן שחוקין . ושאלו שם ויעשה ר"ג אגל ר' לדוק כשוגג ויאכל . אלא שלא להתיר מלאכה ט"י ר"ג כו' . ועוד דבהדיא אמר בירושלמי פ"ב דתרומות בעון קומי ר' יוחנן את מה את אמר א"ל אין לי אלא מעשה . המעשר והמבשל בשבת בשוגג יאכל במזיד לא יאכל . וא"כ הלכה כר"מ . כו' . ויש שם ר' אבהו בשם ר"י כל האסורין כו' הייגו בין דאורייתא בין דרבנן . ולכן שתש רבי בתרומות שם המעשר והמבשל . שהמעשר הוא דרבנן . וכן המבשיל כלים כו' והמבשל הוא מן התורה . וכשתש זה פ' ר' יוחנן כנ"ל . ומ"ש הגאונים וכן הר"ן והרמב"ן דלהכי ים לפסוק כר"י משום דנפישי ט"ה נגד כו' . וכן כתב הרא"ש פ"ק דחולין . ליתא . דכבר כתבו תוס' בפ"ק דיו"ט ום"מ דאין חביבי בני תורה כו' . וכן עיקר להלכה (סי' ש"ח ס"ק ח') :

יג) **מותר** לומר לחנווני תן לי ד' בלים וה' רמונים ובלבד שלא יוכיר לו שם דמים ולא שכיח מדה ולא שם מדה (אפילו בלא שכוח מדה) (סי' שכ"ג שהגיה בביאורו שם ס"ק י') :

יד) **עכו"ם** שלד דגים לו ליקח פירות לעצמו בשבת אסורים ליישראל אפילו בטלטול משום מוקצה וכמ"ש בפ"ג דיו"ט כ"ד ח' ב' מעשה כו' (סי' שכ"ה ס"ק י"ח) :

טו) **בסי'** שכ"ו ס"ק ט"ז כ' דהעיקר דאין לעבול בשבת . וע' לשיל בלקוטי דינים מהגר"א בדיני שחרית בשבת הובאו דבריו באריכות :

טז) **(מצילין** מפני הדליקה בלילה מזון ג' סעודות ובשחרית ב' סעודות . ובמנחה מזון סעודה אחת . ושיעור סעודה לאולה ולזקן כביעוני) ולרעבתן כמזונו (ביאורו סי' שלד ס"ק ו') :

שם

לקוטי דינים וביאורים

ג) **מ"ש** וכן אשה כו' שכל התכשיטין אסורים אפי' בחגר ובבית . עי' בסי' ש"ג סעיף י"ח ויש אומרים דכל שאסרו לנשא בו . אפי' להתקשט בו בבית אסור . וע"ש בדברי רבינו ס"ק מ"ח . ועי' בשבת ס"ל ע"ב בתוס' ד"ה ר' שמעי בר שמון כו' . וסוף דבר אמרו הקדמונים דמותרות לנשא בהם דמועב יהו שוגגות ואל יהו מזידות עכ"ל . וז"ש בש"ע שם ויש שאמרו דמדינא אסורות אלא שכיון אלא יעמעו מועב שיהיו שוגגות ואל יהיו מזידות וע"ש בביאורי רבינו ס"ק כ"ח :

ומ"ש

לקוטי דינים מהגר"א

יז) **בס'** פסקי הגר"ח הביא בסי' של"ד סעיף ט"ז בשם רבינו ס"ק י"ח דלכתחלה מותר להביא תרנקי עם מעות ולהניח בה תפילין ולהליל עם התפילין. וע' מה שכתבתי בהערות לס' שנות חליהו בפ' כל כתבו שכתבתי שם שאין משם רמ"י ותדרבה פסק כדעת ס"ח שאסור ע"ש היטב):

מעשה רב

אסורים אפילו בחצר ובבית. וכן שלא לישא תינוק דרך כרמלית שלנו (עי' מ"א סי' ש"ח ס"ק ע"א):

אין

יח) **ב'** בש"ע סי' של"ד סעיף כ"ו ודווקא לכבות הלילה דהוי מלאכה שא"צ לגופה. ויש סברה שם לא יכבה. אבל אסור לאחל שבת כדי להליל ממון. עכ"ל הש"ע. הא דנקט מלאכה שא"צ לגופה) משום סיפא נקטה (דאפילו מלאכה שאל"ג אסור לאחל שבת בשביל ממון) אבל בריטה בכל ענין מותר (כיון דים סברה) כמ"ש פ"ב ל' ח'. (סי' של"ד בביאורו ס"ק מ"ח):

יט) **העיקר** גרסה בירושלמי (דהשמעת קול אסור אפילו אינו דרך סיר) ואינו מותר רק אם אינו מתכוין לקול כלל כמו בור הגלגל וכדומה לו (וא"כ אסור להקיש על הדלת) (סי' של"ח ס"ק ח'):

ב) **סיפוק** אינו כף על ירך. כי) הרא"ש פ"ה דיו"ט כתב בשם הירושלמי. שמניחן (טיפות וסיפוק) כף אל כף. אלא טיפות מרובות. סיפוק הבא מחמתו כמ"ש ויחר (אף בלק) ויספוק (את כפיו) ובזה מתורץ קושית התוס' (דמו"ק כ"ז ב' ד"ה אבל. אמה דתנן אין מטפחין ביו"ט ופירש"י משום סיר ומשום אבל. והקשו דא"כ מאי איריי יו"ט לפלוג בחוה"מ אסור משום ליצר. אבל הבאת ניחא. כי לפי הירושלמי הנ"ל כמו שסיפוק אינו סייך באבל כן אין מטפחין ג"כ לא מיירי באבל רק משום סיר) ולכן לא נזכר אבל אבל (במו"ק כ"ח ב') סיפוק וכן עיקר. (שם ס"ק ד'):

כא) **נשואין** בע"ם) שעיקר שאין חליק בין בתולה לאלמנה (ושני בחופה קודם שבאת) (סי' של"ט ס"ק ט"ז ובאה"ט סי' ס"ד סעיף ה'):

כב) **נעץ** קנה בר"ה וברחבו טרסקל. והטרסקל עלמו גבוה י' ורחב ד' (תע"פ שהטרסקל עלמו רה"י) אין תחתיו רה"י. כמ"ש שנלית תחתיהן כו' ועי' תוס' שם. אבל עמוד גבוה י' ורחב ד' ואין בעיקרו ד'. אף תחתיו רה"י כי ליכא בקיעת גדיים. והיינו שעיקרו רחב ג' כמ"ש בתוס' ק"ח ח'. (סי' שמ"ה ס"ק ח'):

כג) **הא** דים חומרים דבעינן רוחב רה"י מרבעה על מרבעה הן ואלכסון דהיינו ה' וג' חומשים על ה' וג' חומשים) זהו דעת ר"ת לבד אבל אין הלכה כן (סי' שמ"ה ס"ק ה'):

כד) **זה** לשון הרשב"ח בס' עבודת הקודש. ומהו חורי רה"י חור שבכתלים (של רה"י ועוברים כלפי פנים). היו בשם חורים פתוחים כלפי חוץ ואין עוברים כלפי (פנים. בין פתוחים לר"ה או לכרמלית. אין אלו חורי רה"י אלא נדונין לפי גבהן. עכ"ל) והביאו כ"י. אבל הרשב"ח לא מיירי אלא למעלה מעשרה (והן פתוחים כלפי פנים ג"כ) ואין החור רחב ד'. דאפ"ה הוי רה"י משום חורי רה"י. ואפילו לרבנן. דקי"ל כרב חסדא דברה"י ח"ל הנחת מקום ד'. אבל למטה מעשרה הוי חורי רה"ר. כמ"ש תוס' (שבת) ז' ב'

לקוטי דינים וביאורים

ומ"ש וכן שלא ליטול תינוק דרך כרמלית שלנו עי' במג"א סי' ש"ח ס"ק ע"ח שכתב דאפילו בכרמלית אסור ליטול את התינוק וברה"ר אפי' בתינוק שנוטל ח' ומניח ח' אם נושאו חייב. עש"ה:

מ"ם

הלכות שבת

מעשה רב — לקוטי דינים מהגר"א

ד) **אין** לילך חוץ לתחום ע"פ עירוב האינגבער כ"א שתי סעודות לבאו"א פת. או ללפת בו את הפת: עירובי

ג' ד"ה והלכה כו'. (ול"ע דבעבודת הקודש שלפניו חיתא וז"ל ומהו שיקרא חורי רה"י חור שבכותלים של רה"י ועוברין כלפי פנים. אע"פ שהן למטה מעשרה טפחים ואין רחבים ארבעה על ארבעה. היו בהן חורין פתוחין כלפי חוץ כו'. ול"ל כוונת רבינו להגיד שם דל"ל למעלה. ומבב"י נראה שלא כתוב לפניו מתיבת אע"פ כו'). ומה שכתב מ"ח כהן קצה להולמו (שכתב בס"ק ג' ואפי' הם למטה מי'. ומ"ש התוס' דלמטה מי' שייך לרה"ר היינו לפי הס"ד ע"ש. וכבר הגיב עליו בעל קרבן נתנאל בס' נתיב חיים וז"ל. וזה היינו דלפי האמת ג"כ קצה לחמי קאמר ר' חייא זרק למטלה מעשרה והלכה ונחה בחור כ"ם וכו'. אפילו למטה מעשרה נמי. אלא ס"מ שלמטה מעשרה לא הוי חורי רה"י ע"ש. ועי' בפמ"ג מ"ם על דברי המג"א אלא) ועוד נראי' דאמריכן בעירובין ל"ח ב' ומסתם בבל (הכותל עד עשרה התחתונים) ועי' תוספות שם ד"ה ומסתם בבל כו' (ומפרש ר"י דבחורין שבכותל קאמר דמסתם ע"ש. הרי דבחורין הינו מסתם רק עד עשרה ולא למטה) ועי' תוס' (שבת) הנ"ל ד"ה והלכה (שכתבו) והא דלא מוקמי מתניתין כו' דסתם חורין כך הם (פי' שמפולשין לרה"י ג"כ. כמ"ש התוס' שם ברחם תירוצם. שמפולשים לגד רה"י ברוחב ד'. ע"ש. וכן בס' דברי חיים הנ"ל הביא לראי' מדברי התוס' הנ"ל) (שם ס"ק ו'):

כה) (**הא** דאם הוליח ידו מליחה אסור להחזירה כתב הב"י דלא נאמרו דברים אלא במוליח לרה"ר כדדייק לשון הרמב"ם ולשון רש"י [שכתבו הוליח ידו לרה"ר] אבל במוליח לכרמלית לא גזרו דא"כ הוה ליה גזירה לגזירה ע"ל) ומה שדקדק מלשון לרה"ר עי' ברא"ם פ"ו דשבת סי' ג' (וז"ל והא דייק מדקתני ולא בכבול לרה"ר דמשמע הא בכרמלית שפיר דמי. לאו דיוקא היא דבהיא דלא יעמוד אדם ברה"ר ויתה ברה"י קאמר אבל דה"ה בכרמלית. ואפי' רבא דפליג עליה לאו משום דקתני לרה"ר אלא כדקאמר היא גופא גזירה כו'. ובהוא דלא יעמוד אדם ברה"ר ויתין לרה"י וכן לא ירוק כ"ע מודי דה"ה בכרמלית. ע"ל) ולקמן סי' ש"ג ס"ב. (ועוד) למד כן (הב"י) מדברי רבא י"ח ב' (ול"ג גזירה לגזירה) אבל ל"ד. דשם מבע"י לרבא מותר. כמ"ש מאי לאו בע"ם. לא בשבת. וכן המסקנא. וכמ"ל סי' רנ"ב ס"ו. וכאן אסור (מבע"י כמבואר בס"ע כאן). וכן עיקר (דגם אם הותיר לכרמלית אסור להחזירה): (ביאורו לסי' שמ"ח ס"ק ו'):

כו) **היה** קורא בספר על האסקופה ונתגלגל רחם האחד מהספר מידו ונאחר רחם השני בידו גוללו אגלו. ונראה להלכה כתירוץ דאמרי (עירובין ל"ח א') דדוקא בכרמלית מותר (פי' שהיתה האסקופה פרמלית ורוחה הרבים עוברת לפניה). ולא ברחוב היחיד (כל"ל שם בביאור הגר"א). וכ"כ התוס' בשבת ה' ב' ד"ה היה. ומ"ח לאוקמה אלא באסקופת כרמלית ובדמסיק אמרי בפ' בתרא דעירובין (סי' שנ"ב ס"ק א'):

הה

לקוטי דינים וביאורים

ד) **מ"ש** אין לילך חוץ לתחום ע"פ עירוב האינגבער. הטעם דהוי תבלין ואין מערבין בו כמבואר בסי' שפ"ו סעיף ה'. ועי' בסי' ת"ע סעיף ז', ועי' עירובין כ"ע א' תבלין לאו בני תכילה ניהו:

ומ"ש שתי סעודות פת לו ללפת בו עי' בסי' ת"ע סעיף ז': ומ"ם לכל אחד ואחד עי' בע"ז סימן תי"ג ס"ק א' וכמג"א שם ובט"ז סי' ת"ע ס"ק ז':

לקוטי דינים וביאורים

מעשה רב

בז) **הא** דאמרינן שגולו אגלו גרמה להלכה דלאו דוקא כאבי הקודם אלא ה"ה בכל דבר ונקט ספר לרבותא דברחם גמי לא יגלול. כמ"ש (התוס') בשבה שם ובעירובין ל"ח ד"ה אלא וכמ"ש בעירובין ק"ג ולאו לחוקימתא בחיסקופת כרמלית ור"ה לפניה דכיון דאינודו בידו אפי' שבות גמי ליכא (שם ס"ק ב'):

ה) עירובי חצירות אין לסמוך על המצה שבבהכ"נ. והנכון להניח בכל

בח) **דר'** קורא בספר על הגג שהוא רה"י ומתגלגל רחם אחד מהספר מידו. אם אין הכותל משופע אינו יכול לגוללו רק קודם שהגיע בתוך ג' טפחים. אבל הגיע לתוך ג' טפחים לא יגלול. דגרמה להלכה כר' אלקיה בר טובי בשבת ל"ז א' דתוך ג' כ"ע לא פליגי דחייב כו' דתניא כוותיה שם ט"ס (שם ס"ק ד'):

בט) (**כתב** הרא"ם בפ"ק דעירובין סי' י"ח וז"ל כתב הרשב"א ז"ל דקורה שהיא משוכה למטה מעשרה טפחים פסולה. דכיון שים שיעור מחילה נפקא מתורת קורה. ומחילה אין כאן דהויא מחילה שהגדיים בוקעים בה. ולישנא דהכא דווקא [גבי פירס עליה מחללת] אמר קורה אין כאן משום דמכסיא ואינה נראית וסבורים דממחללת המבוי ניהר. אבל בשאקורה נראית בשביל גודלה לא נפקא מתורת קורה. עכ"ל. ועי' בב"י ובב"ח סי' שם"ג ובט"ז ס"ק י"ג ובס' אבן העוזר. ורבינו בתב) ולי נראה כדברי הרשב"א שפ' דאם נמשך פסול כמ"ש בגמרא בהדיא ג' ג' חללה עשרה. ומ"ש דהא מכסיא ליה למעלה מעשרה. ופסול משום דמכסיא. ומחילה גמי ליכא דהוי מחילה שהגדיים כו'. ונסתלקה קושית הרא"ם. עכ"ל. (ונראה פי' דברי רבינו כך לפסוק כדברי הרשב"א דקורה שנמשכה עשרה בטל' מתורת קורה ופסולה. דהנה הב"ח הבין בדברי הרא"ם בשחלק על הרשב"א דפוסל משום דכיון דים בה שיעור מחילה נפקא מתורת קורה והביא [הרשב"א] ראיה ממחללת. ודחה הרא"ם דברי ואמר דאין ראיה ממחללת שאין הקורה נראית כו'. וכן הוא לשון הב"ח ממש. והנה הרואה יראה בס' עבודת הקודם להרשב"א שהרשב"א לא הביא ראיה ממחללת כלל רק סב' דין בפ"ע וז"ל שם בשער הרשמון הל' ה'. הניח קורה על המבוי ופירס עלי' מחללת אם היתה המחללת גבוה מן הקרקע ג' טפחים לא עשה ולא כלום כו'. היתה מחללת משולשלת בפחות מג' לקרקע הרי זו מותרת משום מחילה כו'. היתה קורה עלמה משולשלת עשרה טפחים אם גבוה מן הקרקע ג' טפחים יראה לי שאריך להביא הקורה לחצרו. שכל משולשלת עשרה יאלה מתורת קורה ומחילה היא אלא שגבוה מן הקרקע שלשה. עכ"ל. הרי שלא הביא ראיה ממחללת כלל. רק שפרש דיני הקורה כדרכו שם בספר הג"ל. ואמר לשון יראה לי בלא שום ראיה כלל. ואיך נפרש דברי הרא"ם שבא להביא על ראיית הרשב"א מפ' שלא עלה על דעת הרשב"א כלל. אלא ודאי פי' דברי הרא"ם כך הם. דלדרכה הרא"ם הביא רא' מסוגיא דפירס עלי' מחללת דלא כדיני' דהרשב"א. ולהקשות עליו דאם כדברי הרשב"א למה נקט הא"ם דווקא פירס מחללת על הקורה. הל"ל רבותא דאפילו לא כסה הקורה רק שנמשכה הקורה עד למטה שהיתה גבוה עשרה

לקוטי דינים וביאורים

ה) **מ"ש** שאין לסמוך על המלה שבבהכ"נ עמ"ש לעיל בסי' שס"ז בסי' שס"ו ס"ק ג'. ומשום הכי מילבין נתבטל העירוב מכל וכל דהא אינו ראוי לאכילה לעוש אדם ואין מערבין בו. ולכן צריך לעשות עירובי חצירות. ויש לברך עליו ג"כ. דהא זה שבבהכ"נ אינו עירוב כלל. וכ"ת תיקף בשבת הרחשונה שאחר הפסח שהניחו המלח עדיין לא ים מילבין כודאי. וא"כ הוי ספק ברכה לבטלה: י"ל דים הפסח אחר כמ"ש כאן ויש עוד השבות. דכיון דנעשה מליבור. וכודאי אם יבא אחד לאוכלו לא יניחוהו לאכול משום עירחא דליבורא לעשות בכל שבת ע"ח. וכיון שכן בטל העירוב כדאמרינן (עירובין

הלכות שבת

מעשה רב

לקוטי דינים מהגר"א

בכל ע"ש ולברך. כי יש חשש מילבין. ועוד בכמה חששות:

ו) **אין** להחזיר שום דבר להתנור אחר שהעמיד הדבר ההוא. ואם לא העמיד רק על התנור מוהר: בענין

עשרה כמו המחללת היתה הקורה פסולה. דהא במחללת גבוה עשרה עסקינן דהא קאמר מחילה אין כאן דהו"ל מחילה שהגדיים בוקעים בה. משמע הא לא"ה הוי מחילה מעלייתא דהוי לה שיעור מחילה עשרה. וכיון דבעשרה עסקינן הו"ל למנקט רבותא דאם הי' הקורה

כשיעור הנ"ל לחפילו בלא כיסוי המחללת היתה פסולה ומזה דייק הרא"ם דליתא לדברי הרשב"ץ דהכא דווקא אמר קורה אין כאן מפוס דמכסיא כו' אבל בשהקורה גדולה לא נפקא מתורת קורה. וזה עיקר בפי' דברי הרא"ם. ועל זה כתב רבינו דאין זה דיוק. דהא המחללת מיירי שנשכבה למטה מעשרה דהא קאמר התם ופרס עליה מחללת והגדיים מן הקרקע בלשה הרי שנשכבה המחללת עד בלשה. ובקורה אם נשכבה תוך עשרה פסולה דאמרינן בהדיא חללה עשרה דהיינו שאריך שיהי' חלל למטה מהקורה עשרה. ות"כ יש לדקדק לכאורה ג"כ למה נקט התם"ס מפוס דמכסיא. בלאו הכי היתה קורה בגוונא דמחללת נמשך בתוך עשרה פסולה כנ"ל אלא ודאי ל"ל דאיצו רוצה לאוקויי לן דאם הניחו הקורה בלא במקומה. ובע"כ הולרך לאוקויי בגוונא שהניחו הקורה במקומה למעלה מעשרה וכיון דבעי הגמרא לאוקויי דיצא דגס לעניו טירוב לא מהני מחילה תלוי' למעלה מג' שיהי' במקום קורה. ות"כ לא יכול לאוקויי אלא דינא אלא בכה"ג. דהקורה למעלה מי'. והמחללת נשכבה למטה עד ג' ועל זה קאמר דקורה אין כאן דהא מכסיא אבל בלאו הכי הוי קורה מעליא. ומחילה של המחללת אין כאן דהו"ל מחילה שהגדיים בוקעים בה. ונשאלקה ג"כ קושית הרא"ם על הרשב"ץ דלמה נקט התם"ס דקורה מכוסה בלא"ה נמי אם היתה הקורה כי האי גוונא דמחללת היתה פסולה בלא כיסוי. זה לא קשה דהא ע"כ הקורה לאו בגוונא דמחללת קאמר דהא הקורה למעלה מי' והמחללת נשכבת בתוך עשרה והטעם כנ"ל. ות"כ שפיר נוכל לומר דלעולם בהרשב"ץ דאם הקורה משכבה עשרה נפיק מתורת קורה ופסולה. והא דקאמר דהא מכסיא לאו בגוונא דמחללת מיירי ובעי לאשמעינן דאם היתה הקורה קלרה אם מכסיא פסולה) (סי' שם"ג ס"ק מ"ד):

ל) **כותל** שבין שתי חצירות גבוה י'. ובחלר א' כפי חלל הכותל ספל שים בו ד' על ד' וגבוה כל שהוא ומיעט בו גבהו מעשרה. מותר לותו חלר להשתמש בכותל למעלה לחפילו שלא כנגד המיעוט. ובלבד שיחברנו בטיט (סי' שע"ב ס"ק ל"ח):

לא) **מערבין** בכמהין ופטריות מבושלין. דפריך שתמא דגמרא עירובין כ"ז ע' והתיכא כמהין ופטריות. והוא תמוה מאד. דהיכי דמי. אי בכמהין ופטריות חיין ח"כ מאי פריך מכמהין כו' שאינו נזכר בשום מקום שאין מערבין בהן. הל"ל מתבושלה שאין מערבין בהן חיין כשם"ם כ"ט ע' חטין ושעורין דלאו בני אכילה כו'. וכן כל הדברים שאינן רחויין לאכילה כשהן חיין. ואי קאי אכמהין כו' מבושלין קשה ביותר מאד. דודאי הוי אוכל

לקוטי דינים וביאורים

מ"ש ח') המקפיד על עירובו כו' ושם ס"ח ס' כיון דאי בעו לה מינאי ולא אפשר כו'. ועי' בסי' שם"ו סעיף ה' ושם מקפיד אינו עירוב:

ו) **מ"ש** אין להחזיר כו' עי' בסי' רנ"ג סעיף ד' בהגה"ה דמשמע כתב דדווקא לא הניחה ע"ג קרקע מותר להחזירה. והרמ"א כתב די"א דאפילו הניחה ע"ג קרקע מיתר. וסיים וכן נוהגין להקל בתנורים שלנו וסומכין עצמן על דברי המקילין. ומ"מ כתב שצוב להחמיר. וע"ש בט"ז ס"ק י"ב. והנה ים עוד דעה ג' שהביא הרמ"א שם דדווקא עודה בידו. ועי' במג"א שם ס"ק כ' ובדברי רבינו שם

לקוטי דינים מהגר"א

מעשה רב

חוכל כדמוכח בשבת ס"ח ס'. כל שהוא חוכל למטותי ספיתי סעיף כו'. וגידולי מן האדמה למטותי כמהין ופטריות. ומדלא ממעטינהו מכל שהוא חוכל מוכח דודאי הוי חוכל רק שאין גידולו מן האדמה. ולעירוב ודאי לא בעינן גידולו מן האדמה כדקאמר שם ל' ס' מערבין בשבת ובילים כו' וכמ"ש בס"ז. לכן נראה עיקר דודאי מערבין בכמהין ופטריות מבושלין דודאי חוכל הן כנ"ל. וכן לענין ברכה חשבינן להו חוכל ככל החוכלין. ואם מערבין בשבת כו' כ"ש בכמהין כו' דהוי מאכל חשוב. כמ"ש בברכות מ"ז אלו מיני אדרדלי' כו' ועי"ש שם. וכן אמרינן בעלמא דעולה על שולחן מלכים. וט"ש בספריס (שם בגמ' הנ"ל כ"ז ס') ואשר תיבת "וכו'" ועיקר רחייתו מוכיח מסיפא הכל ניקח (בכסף מעשר) ופריך והאיכא כמהין כו' דאין ניקחין בכסף מעשר כדתניא להדיא בספרא פ"ח פסקא ח' מכלל ופרט כולד כו' אף כל פרי מצרי כו' יצאו כמהין ופטריות. ועייך שפיר ליישנא דקאמר והאיכא. שהיה להם בריייתא ידועה הוכיח בכ"מ בש"ס וירושלמי (עכ"ל רבינו בסי' שפ"ו ס"ק י"ח):

(וראיתי בס' ליון ירושלים על הירושלמי פ' בכל מערבין שהציג על רבינו בזה. וז"ל ובמחכת"ס הריס רחם נגד רבותינו הקדושים דמ"ש להגיה בש"ס תי' וכו'. תמת שכן כתבו תוס' ניטין דף פ' ע"ב ד"ה זו דברי ר"מ. אבל בתוספות ברכות דף מ"ה ס' ד"ה שלשה דתו זאת דא"כ תמהי לא מקשה מסיפא בהדיא. תמנם גוף קושיתו לא קשה מידי. דגהי דהוה חוכל אבל לאו כלא תיקון דכה"ג לא הוי רחוי לעירוב. כן כתבו התוס' שם בעירובין ד"ה מאן. גם מ"ש דכמהין ופטריות אינן ניקחין בכסף מעשר ותוס' הנ"ל כתבו להיפך כו'. ומ"ש הגאון רחיה מהספרא הוא תמוה דזה נמלא בש"ס דילן בעירובין כ"ז וב"ק נ"ד וס"ג ורש"י פי' שם בענין אחר ובש"ס לא סיים יצאו כמהין ופטריות. עכ"ל. ואני אומר לדרכה במחכת"ס הוא הריס רחם נגד רבינו הגר"א ז"ל. דמ"ש דהתוס' ברכות מ"ה ס' לא רצו לפרש כמו וכו' ע"ש. הלא התוס' בעלמא כתבו דכה"ג תמלא בהרבה מקומות. ואם שמה מצאו התוס' לפרש בלא הדוחק. מי לא יודה דודאי יותר טוב לפרש כפשוטו במקום שאין רחיות להיפך מפשוטו. ומה יענה לסוגיא דמזיר ט"ו ס'. ועי' שם בתוס' ד"ה אלא בדין שפירשו ג"כ דהוו כמו וכו'. והתם ס"ל לפרש בענין אחר לפי דרכם. ומה שתירץ רבינו משום דהיינו רחוי בלא תיקון. והבית דברי התוס' בעירובין שם כ"ז ד"ה מאן דמתני לא ידעתי מי הגיד לו להתוס' אכמהין ופטריות מבושלין קאמרי דלמא בחיין. וקאמרי דאין מערבין בהן דלריכין תיקון. ורבינו לא אמר אלא במבושלין. ומ"ש לענין דאין ניקחין בכסף מעשר והתוס' כתבו להיפך צריך אני להגיה סוגיא דירושלמי בפ' בכל מערבין ויתבאר הכל בעה"י. וז"ל הירושלמי והכל נלקח בכסף מעשר חוץ מן הסיס ומן המלח כרי עקיבה ברס כר' ישמעאל תני ר' ישמעאל ונתת הכסף בכל אשר תאוה נפשך הרי זה כלל. בבקר ובצאן ביין ובשכר הרי זה פרט. ובכל אשר תשאלך נפשך הרי זה כלל אחר. כלל ופרט וכלל ואין אתה דן אלא כעין הפרט. לומר מה הפרט

מפורש

לקוטי דינים וביאורים

ס"ק מ"ח. ואם חינה כידו אע"פ שלא העמיד ע"ג קרקע ממש אסור להחזיר. והוא מהא דאיבעיא לן הניחה ע"ג מטה. ע"ג ספסל. תלה ביתד מהו. ופשט לאומרת. ומשמע הא לא העמיד במקום אחר. רק על התנור בעלמו העמיד ממקומו מעט מותר להחזיר והוא פשוט:

ז) **בענין** בגדי שבת מנהגו להחליף כל בגדיו מכף רגל ועד ראש בל יעדר דבר שלא להחליף:

מ"ש בענין בגדי שבת כו' עי' במג"א סי' רס"ב ס"ק כ' וז"ל ובכתבים מיהת טוב שלא ילבוש בחול מכל מה שלבש בשבת אפי' הלוק. עכ"ל. והוא גמרא מפורשת שבת קי"ג א' וכבדתו שלא יהא מלבושך של שבת כמלבושך של חול. ומתמה קתני מסתם שכולן כל המלבושים.

מפורש דבר שהוא וולד וולדות הארץ. אף אין לי אלא דבר שהוא וולד וולדות הארץ. ר'
עקיבה מפרש. מה הפרט מפרש שהוא פרי וולד פרי ומכשירי פרי. אף אין לי אלא דבר
שהוא פרי וולד פרי ומכשירי פרי. מה נפק מביניהון. דגים וחגבים כמהין ופטריות. כר'
עקיבה נלקחין בכסף מעשר. כר' ישמעאל אינן נלקחין. עכ"ל הירושלמי. ופי' הק"ע
ומכשירי פרי. שהן מכשירין לפירות אחרים שנאכלים עמהם. מה נפיק מביניהון. מאי
איכא בין ר"י לר"ע. דגים וחגבים כמהין ופטריות. שאינן נגררו מן הארץ. דדגים
וחגבים מן המים נגררו. כמהין ופטריות מן האויר נגררו. עכ"ל. וכן פי' הפני משה.
והנה דבריהם ל"ע מ"ש דדגים וחגבים מן המים נגררו. והפ"מ כתב דדגים מן המים נגררו
וחגבים מן הרקק. ול"ע בחולין כ"ז ב'. דגים דמן המים נגררו הכשירן בלא כלום עוף
שנגרר מן הרקק הכשרו בסימן אחד. והרי חגבים אינן טעונין שחיטה. ואם נגררו מן
הרקק הו' לריך סימן אחד ותכמ"ל. אמנם מ"ש דכמהין ופטריות לר"ע ניקחין בכסף מעשר
דהוה פרי מפרי ומכשירי פרי ולר' ישמעאל אין ניקחין דלא הוי וולד וולדות הארץ ובאמת קשה
מאד אין יעלה על הדעת דכמהין ופטריות הוי פרי מפרי. דהא פרי מפרי פירש"י בגון
ענבים מחרלנים שזורעין החרלנים וכן שגל מאמו. משא"כ בכמהין ופטריות. וכן פירש"י
בהדיא בב"ק ס"ג ע' דפרי מפרי למעוטי כמהין ופטריות (דברי רש"י אלה הביא בהגהת
הרש"ם כאן על דברי רבינו הגר"א בכאן). ובגידולי קרקע פירש"י שם למעוטי דגים
משמע דכמהין ופטריות לא ממעטינן מגדולי קרקע. ומ"ש בשבת ס"ח ע' ג'דולו מן הארץ
למעוטי כמהין ופטריות. עי' בברכות מ' ע"ב למימרא דכמהין ופטריות לאו גדולי קרקע
ניהו. והתניא הנודר כו' ואם אמר כל גדולי קרקע עלי אסור אף בכמהין ופטריות אמר
אביי מירבא רבו מארעא מינקי לא ינקי מארעא כו'. ועי' בתוס' נדה כ' ע' בד"ה וגידולו
מן הארץ למעוטי כמהין ופטריות וז"ל בפ' כילד מברכין פריך כו' ומאני מירבא רבו מארעא
מינק לא ינקי מארעא. והא כל דבר שאין גידולו מן הארץ קתני. תני וכל דבר שאין
יונק מן הארץ. ת"ש נמי בשמעתין לריך למיתני יונק מן הארץ. עכ"ל. וה"ב לעניין
מעשר שני לריך להבין אם בעינן גידולו מן הארץ או יונק מן הארץ. ונפקא מינה לכמהין
ופטריות כנ"ל ובאשר יתבאר בע"ה. עוד יש לדקדק דמהירושלמי הנ"ל משמע דר' ישמעאל
ור"ע פליגו דלר"י אמרינן במה הפרט את הגד על ולד ולדות הארץ. ולר"ע אמרינן הגד
דפרי מפרי ולית להו דהדדי. ויתבאר להלן. ת"ב ליכא למ"ד שני הגדדים ביחד. ובמ"ס
דידן בכל מקום הביא מה הפרט מפורש פרי מפרי וגדולי קרקע. ועי' בב"ק שם ובפ'
שור שנגח את הפרה. ובמזיר. ועי' עירובין כ"ז ב' דאיכא למ"ד ולד ולדות הארץ ג"כ.
ואיכא למ"ד פרי מפרי וגדולי קרקע ולא בעי ולד ולדות הארץ. ונראה לי דהאי מ"ד פרי
מפרי וגדולי קרקע היינו ר"ע דירושלמי. כאשר יתבאר. והנה ולד ולדות מן הארץ פירש"י
שנגררו מן הארץ. וגידולי קרקע פירש"י שכולן ניזונין ונדלין מן הקרקע. ופירוש דבריו
שאמר שני דברים ניזונין וגדלין. דהיינו שהגידול של בעלי חיים הוא מב' דברים. מ'.
מזון. ב'. משא"כ האויר לתוכם. וע"י שחיבת האויר שואבים לתוכם לחלוחית הקרקע
ג"כ. כידוע בעניין פרפיסת ובעניין הגוף המוטה. שגם הממחים שואבים את לחלוחית הקרקע
ע"י האויר. וה"ב כוונת רש"י שלריך שניהם שיהיו גדלים מן הקרקע דהיינו שחיבת האויר
ממנו גדלים כידוע וגם לריך שיהיו ניזונים מן הקרקע דהיינו המזון. ובלחים הוא היניקה
שהוא דומיא דמזון. והכל בכלל בכוונת גידולי קרקע. או לפשר שבאחד מהם שני. וזה
תלוי בסברת אביי שם והמסקנא. דש"ד דאביי דבאחד מהם שני ולכן אמר דדגים גדולי
קרקע ניהו. ולקדק רש"י שם לפרש דקשבר שהם ניזונין מן הקרקע. והיינו דש"ד דאביי
דבאחד מהן דניזונין לאוד שני. דהא דגים אינם גדלים מן הקרקע דהא אינם שואבים את

האויר

החויר. ולמסקנת דגים לאו גדולי קרקע דתרווייהו בעינן שיהו ג"כ גדילין מן הקרקע דהיינו שחיבת החויר כנ"ל. מש"כ דגים כידוע. וגרתה עוד לומר דלמסקנת תלוי רק בזה הלד שיהיו גדלים מן הקרקע דהיינו שחיבת החויר. ומה שכתב רש"י ניזונין וגדלין מן הקרקע. נקט לפי שני הסברות. לס"ד ולמסקנת. והנה בלמחים יש ג"כ ב' דברים הלו. השחיבה מן החויר וגם המזון שהוא היניקה מן הקרקע כידוע וכנ"ל. וש"כ בכמהין ופטריות שאין להם רק השחיבה מן החויר שאוחזין ע"י את לחלוחית הקרקע. ולא היניקה. כמו שהבאתי לעיל מסוגיא דברכות מירבא רבו מארעא (דהיינו שאוחזין לחלוחית הקרקע ע"י החויר) מינקי לא ינקי מארעא. וש"כ לפי הס"ד דאביי דפי' גדולי קרקע היינו המזון ולכן דגים ניקחים בכסף מעשר ש"כ בכמהין ופטריות שאין להם לד זה של המזון דהא לא ינקי מארעא. כודאי אין ניקחין דלאו גדולי קרקע נינהו. ולמסקנת דדגים אין נקחים בכסף מעשר. וש"כ פי' גידולי קרקע היינו שחיבת החויר. ש"כ כמהין ופטריות ניקחין דהא מירבא רבו מארעא ע"י החויר. ולא בעינן יניקה מן הקרקע למסקנת. אלא דמ"מ יש למעט כמהין ופטריות דאין ניקחין מחמת הלד דפרי מפרי. ולכן לא אמר במסקנת דכמהין ופטריות ש"ב. דלכ"ע אין ניקחין מחמת הלד דפרי מפרי. ובזה יש ליתן סתירת דברי רש"י ז"ל דבב"ק ס"ג פירש"י דכמהין ופטריות ממעטין להו מלד דפרי מפרי ולא ממעטינן מלד דגדולי קרקע רק דגים. ובסוכה י"ח ב' בד"ה כי חגיגה כתב וז"ל אבל דגים ומלח כמהין ופטריות לאו גדולי קרקע נינהו עכ"ל. ומעתה יתבארו דברי רש"י דבב"ק פי' לפי המסקנת כנ"ל. אמנם בסוכה ס"פ דדגים ומלח לפי המסקנת לו כמהין ופטריות לפי ס"ד דאביי לאו גדולי קרקע נינהו. [ובלאו האי דיוקא דדייקינן. ע"כ ל"ל לאביי לפי הס"ד דדגים גדולי קרקע נינהו ולא למעטינהו ש"כ למה נקט בברייתא לד דגדולי קרקע. ע"כ למעוטי כמהין ופטריות]. וכ"ז לפי ס"ס דילן אמנם לפי הירושלמי דאמר חליבת דר"ע פרי ולד פרי ומכשירי פרי. והיינו הלי בברייתא דבב"ס דילן חיתת פרי מפרי וגדולי קרקע ובירושלמי אמר במקום גדולי קרקע מכשירי פרי. והיינו כך כי הקרקע היא המכשרת את הפרי. ור' ישמעאל בירושלמי היא הברייתא דאמר ולד ולדות הארץ. והנה הב"ס דילן ס"ל דמ"ד ולד ולדות הארץ ס"ל נמי הלד דפרי מפרי וגדולי קרקע. וס"ל דבעי ג' לדדין ע"ש. ולכן הביא הב"ס ברייתא דולד ולדות הארץ אחר הברייתא דפרי מפרי וגדולי קרקע לומר דמוסיף עלי' לד ג'. מש"כ בירושלמי דמביא ברייתא דר' ישמעאל מקודם ולא נוכל לפרש דקאי להוסיף על ברייתא דר"ע שמביא אח"כ. וע"כ כולהו לא ס"ל רק אד לד. דר"י דריש לד דולד ולדות הארץ ולא בעי פרי מפרי כו'. ור"ע ס"ל לד דפרי מפרי ולא בעי ולד ולדות הארץ (ועי' בתוס' עירובין כ"ח ח' ד"ה אלמי דשני לדדין אלו פרי מפרי וגדולי קרקע אד לד חשיב ע"ש) אח"כ מלאתי בריטב"א שכתב דבלר ולד ולדות הארץ בעלמו נכלל גם פרי מפרי במכ"ש וש"כ אין הכרח לפרש הירושלמי דבאד לד שני. אמנם מתוך דבריו יתבאר דיש לפרש הירושלמי באופן זה. דהנה לכאורה לפי ס"ד דאביי דדגים גדולי קרקע ש"כ גדולי קרקע דקתני למעוטי מאי ע"כ למעוטי כמהין ופטריות. וש"כ קשה ל"ל למעוטי הא לאו פרי מפרי נינהו. ולימעיטו להו מלד דפרי מפרי כמ"ש רש"י בב"ק הנ"ל. וגרתה לתרץ דהנה לכאורה קשה דהא שם בעירובין כ"ז ב' רמי הס"ס דאביי אדאביי ומי אמר אביי דגים גדולי קרקע נינהו והא אמר אביי אכל פוטיתא כו' אלא אמר רבינא טופים אינה ביניהו כו'. וש"כ קשה דאמת דרבינא תירץ מאי ביניהו דב' הברייתות אבל רומיא דאביי לא מיתרלא עדיין. וגרתה דאביי בעלמו ס"ל דכולהו תנאי ס"ל דבאד לד סגי. אדע דאביי ס"ל הכי דהא לא בעי הס"ס לאלק דמר בעי ב' לדדין. ומר ג' לדדין רק אם נאמר טופים ש"ב. ע"ש. אבל לאביי כ"ל דכולהו תנאי ס"ל דבאד לד סגי. ותגא

דולד ולדות החרן חשיב לי' החי גד. ומר חשיב לי' חידך גד דפרי מפרי וגדולי קרקע. אלא כיון דהגד דפרי מפרי שקול עם הגד דגדולי קרקע לכן חוסב שניהם לחמנם בכל אחד מהגדדים סגי. דאם סוס להפרט בח' מהגדדים אחי במה הגד. ומעתה פי' דברי אחיי הכי. דהוא יפרש הברייסא. דכמהין ופטריות אחי במה הגד דגדולי קרקע. דאע"ג דלאו פרי מפרי ניהו אך גדולי קרקע חשיבי דהא מירבא רבו מארעא. וניקחין בכסף מעשר. וכן דגים אע"ג דלאו גדולי קרקע ניהו כמ"ש לעיל (דאע"ג דניזונין מן הקרקע. אך אין גדילים מן הקרקע דהא אין סוחבים החויר כנ"ל) מ"מ אחי במה הגד דפרי מפרי. ונקחים בכסף מעשר. אבל למ"ד דגד ולדות החרן ודאי אין ניקחים. ולכן אמר אחיי דגים ח"ב. אע"ג דהוא בעלמו ס"ל דדגים לאו גדולי קרקע ניהו. אבל הס"ם בעלמו לא ס"ל הכי וס"ל דמ"ד גד ולדות החרן בעי ג' לדדים. ומ"ד פרי מפרי וגדולי קרקע בעי ב' לדדים. וא"כ ח"ש לומר דגים ח"ב אם לא שנאמר דדגים יש לו שני הלדדים פרי מפרי וגדולי קרקע לזה פריך ומי אמר אחיי דגים גדולי קרקע כו' אמת דאחיי בעלמו מתרץ כנ"ל אבל אכן לא ניחא לן בהאי תירוצא ולכן אמר רבינא טופות ח"ב. ולמסקנא פרי מפרי למעוטי כמהין ופטריות וגדולי קרקע למעוטי דגים. ולפ"ז ניחא דלא רצה הס"ם לדקדק לפי הס"ד גדולי קרקע למעוטי מאי. משום דלדעת אחיי בעלמו ל"ק כלל. ולא רצה הס"ם רק לסלקו מדבריו. ודו"ק. ולפ"ז מה שהקשו התוס' כ"ח ח' בד"ה אהני מסוגיא דגזיר דבחד גד סגי. יש לתרץ דכאחיי אתייא. ועתה יש לומר דגם הירושלמי ס"ל כאחיי דבחד גד סגי. אלא דר"י ס"ל דולד ולדות החרן. ור"ע ס"ל גד דפרי מפרי לו הכשר פרי דהייגו גדולי קרקע כנ"ל. ובאחד מהם סגי דשקולין הן. ואמר מה נפיק מבינייהו דגים וחגבים כמהין ופטריות דלר"ע נלקחים בכסף מעשר. דדגים וחגבים אע"ג דלאו גדולי קרקע ניהו מ"מ ניקחין דהוי פרי מפרי. וכמהין ופטריות אע"ג דלאו פרי מפרי הוי מ"מ גדולי קרקע ניהו וניקחין, ולר' ישמעאל אין ניקחין דהוא ס"ל הגד דולד ולדות החרן. והוא ממש כשיטת אחיי. אמנם למסקנת ס"ם דילן בעי ב' לדדים ח"כ כמהין ופטריות אין ניקחין דלאו פרי מפרי ניהו. ומעתה דברי רבינו שרירים וקיימים על מקומם בלי גמגום. וכן הרמב"ם בפ"ז מהל' מעשר שני פסק כר"י דכמהין ופטריות אין ניקחין. שוב הראו לי בהקדמת ספר תקלין חדתין שהעיר בזה מהירושלמי ועש"ה):

לב) **לענין** בורגנין בתוך שבעים אמה ושירים. אם הי' שם ב' מחילות ועליהם תקרה אפי' בלא מעזיבה מלטרף לעיר (סי' שצ"ח ס"ק י"ד):

לג) (**דא** דפסק הרא"ש דאם אחד מדד בקרן מזרחית דרומית והתיך התחומין. והשני מדד בקרן מערבית דרומית וקילר התחומין מותח החוט על מדידת התחומין מזה לזה) ליתא כו'. דודאי אזלינן בשר מדידת תחום במקום אחד (ולא חיישינן שמא במקום אחד יש שם הריס שהיו לריכין לקדר. ואי' שם ליון שוף התלפיס קודם ליון תחום זה. לא חיישינן לזה) דהתיך אפשר שכל א' יעמוד בדוח ח' בכל המקומות שבאיתו דוח. אלא (ודאי) שמותחין חוט שוה לכל לוחו דוח. וא"כ למה נחמיר כאן שימדדו לו בהלכסון ויפחתו לו בגד הב' הרבה בחנם. אלא נראה ברור דלשיטת התוס' שם (עירובין כ"ט ח' אהא דאמר שם דשומעין אף למקום שריבה וכ"ש למקום שמיעט) הכי פירושו. אם מדד מב' רוחות דהייגו למזרח ולמערב. וריבה בדוח ח' ובדוח ב' מיעט. שומעין אף למקום שמיעט. ולא יהבינן שם רק כפי שמדד ולא אמרינן שטעה. אלא דאזלינן בקילורין ובמדידה יפה. (פי' דבכל הדוח נותנין כפי מדידה המדוכה. רק בזה המקום עלמו שמיעט נותנין רק כפי המוטל) (סי' שצ"ט ס"ק ז'):

לד) (**גרסינן** בעירובין מ"ב ח' אר"י אמר שמואל שבת בבקעה והקיפוה גבריס מחילה

בשבת

בשבת מהלך אלפים אמה ומטלטל בכולה על ידי זריקה. ופירש"י ומטלטל בכולה אפילו חוץ לאלפים שאין לו רשות להלך מותר לטלטל ע"י זריקה כלומר מותר לזרוק שם כו' וממילא שמעינן דבתוך אלפים מטלטל כדרכו דהא מחילות ניהו עכ"ל. ובאמת כתבו הרא"ש דאף תוך אלפים מטלטל ע"י זריקה אבל כי אורחיה הוא מטלטל אלא תרבץ אמות דלעניין טלטול כאורחיה נפרצה למקום האסור לה. עכ"ל) ומלשון הרמ"ם והטור שסתמו משמע כפירש"י וכן עיקר. ורחיה מדפריך גמרא באלפים (מיהת לטלטל כי אורחיה) על ר"ה דווקא (ולא פריך תר"י משמע דלר"י באמת מטלטל כי אורחיה). וכן בברייתא דמסייע ליה (לר"י) לא הוזכר כלל בזריקה. וכן מדקאמר במאי מטלטל (לאו על ידי זריקה. משמע דעיקר מחלוקתם והסחלה של הש"ס על חוץ לתחום. אבל בתוך התחום לר"י מותר כי אורחיה. דאם כימת דהסחלה של הש"ס הוא גם על תוך התחום. ת"כ מאי הוי דקאמר במאי מטלטל) ודלמא כי אורחי'. וכן (מ"ש התי' דלעניין טלטול כי אורחי' נפרצה למקום האסור לה. יש לומר) שאין זה נקרא פריץ במלואו. מאחר שגם מותר לטלטל. רק שאינו יכול להגיע לשם: (סי' ת"ג ס"ק ד'):

הלכות תפלת המנחה וסעודה שלישית

לקוטי דינים וביאורים

א) **מ"ש** במעשה רב תפלת מנחה מקדים מאד כו'. עי' מ"ש לעיל בענין תפלת מנחה בחול במעשה רב סי' ג' ובביאורים שם:

ובמ"ש ובשבת מקדים יותר משום סעודה שלישית עי' בסי' רנ"ח סעיף ב' בהג"ה. וים לומרים דיותר טוב להתפלל מנחה תחלה. וע"ש במג"א ס"ק ה' משום דאסור לאכול עד שיתפלל. ועש"ב בביאור הגר"א ס"ק ח' וז"ל והוכיחו מגמ' דפ"י דפסחים ולקידום קובעת ולא להבדלה וה"מ כו'. עכ"ל. פי' דמשם מוכח דלא כדעת י"א דאין לאכול סעודה שלישית בין מנחה למערב דהא מוכח התם דאוכלין דהא נמשך הסעודה עד הבדלה. וע"ש בפסחים ק"ה ע' בתוס' ד"ה וה"מ עש"ה:

מ"ש ובימות החורף ת"ח כרבי נפתי. עי' בסי' רל"ב ס"ב בהג"ה. ונהגו שלא לקבוע מדרש בין מנחה למערב. אבל אומרים פרקי אבות בקיץ ושיר המעלות בחורף. ורבינו שם בס"ק י' כתב וז"ל. תוס' הנ"ל. (והוא במנחות ל' ע' ד"ה מכאן) ובט"ז. וע"ש. (וז"ל התוס' מה שנוהגין לומר לדוק הדין בשבת במנחה. פירוש רב שר שלום גאון על שנפטר משה רבינו באותה שעה. לפיכך נמנעו מלעסוק בתורה. משום דאמרי' חכם שמת כל בתי מדרשות שבעיר בטלין עכ"ל. ובט"ז הביא בשם הרמ"ם והמרדכי שהקשו על זה. *) וכן התוס' במנחות הקשו על זה) וגמ' פט"ז דשבת (קט"ז ב') אבל שלא בזמן כו' בהרדעי כו'. (והנה שם פירש"י שלא בזמן ביהמ"ד. לאחר אכילה לא דרשו משום שכרות. אמנם מדפריך בגמ' אתה דשמואל דאמר דאפי' שלא בזמן ביהמ"ד אין קורין. ופריך מהרדעה דפסקי סידרה בכתובים במנחה דשבת. משמע דזמן מנחה הוא שלא בזמן ביהמ"ד. ומנחה קודם אכילה הוא כנ"ל. וע"כ לא משום שכרות הוא כי אם מחמת דאין קובעין מדרש ממנחה ולמעלה. ולכן נקרא שלא בזמן ביהמ"ד. אמנם קודם הזמן הזה הוא זמן ביהמ"ד) וז"ש שיר המעלות בחורף שמתפללין סמוך לגילה (פי' והלכתא כרב דאמר שלא בזמן ביהמ"ד קורין בכתובים) משא"כ בקיץ שהוא זמן ביהמ"ד (ואין קורין בכתובים ולכן ת"ח שיר המעלות רק פרקי אבות). מ' הוא במקום שגדה. עכ"ד רבינו בס"ק י': אמנם מ"ש כאן שלא לומר ברכי נפשי בימות החורף כנ"ל הטעם. דשם בגמ' איכא תרי ליתנא. לנ"ק שתמה דגמ' מסיק שלא אי אתמר הכי אתמר אמר רב ל"ש שלא במקום ביהמ"ד אבל שלא במקום ביהמ"ד קורין. ושמואל אמר בין במקום ביהמ"ד בין שלא במקום ביהמ"ד בזמן ביהמ"ד בין קורין שלא בזמן ביהמ"ד קורין. ונראה דלרב תלוי הכל במקום. דבמקום ביהמ"ד אין קורין אפילו שלא בזמן ביהמ"ד. ושלא במקום ביהמ"ד קורין אפילו בזמן ביהמ"ד. ולשמואל תלוי הכל בזמן. אמנם לליתנא דרב אפי שם

מעשה רב

א) **תפלת** מנחה מקדים מאד אפילו בחול. ובשבת מקדים יותר משום סעודה שלישית. ובימות החורף אין אומרים ברכי נפשי:

במנחה

*) עי' סוטה י"ג ב' שבת של דיו זוגי היתה וע"ש ברש"י ד"ה דיו זוגי ועי' באגדות מהרש"א שם:

הלכות תפלת המנחה וסעודה שלישית

מעשה רב — לקוטי דינים וביאורים

ב) **במנחה** דשבת וכ' וה' א"צ לקרות רק יו"ד פסוקים ואין להוסיף שלא לצורך. ואם סמוך ב' פסוקים לפתוחה או לסתומה. קוראין עד פתוחה או סתומה: לרב בזמן ביהמ"ד אין קורין שלא בזמן ביהמ"ד קורין ומשמע דלהאי ליכא לרב בזמן ביהמ"ד אין קורין אפילו שלא במקום ביהמ"ד. ושלא בזמן קורין אפילו במקום ביהמ"ד. וכיון דקיי"ל כרב באיסורי. עבדינן כתרי ליכא דרב לחומרא. וא"כ בזמן ביהמ"ד אין קורין אפילו שלא במקום ביהמ"ד כלי אבל דרב אמי אליבא דרב. ושלא בזמן ביהמ"ד במקום ביהמ"ד אין קורין כלי אבל דסתמא דהש"ס אליבא דרב. וכיון דהמנהג הוא לומר כרבי נפמי בביהמ"ד בימות החורף אע"פ שהוא סמוך ללילה שלא בזמן ביהמ"ד. מ"מ במקום ביהמ"ד אין קורין כנ"ל:

ב) **מ"ש** במנחה דשבת וכ' וה' ח"ל לקרות רק י' פסוקים ואין להוסיף שלא לצורך. פשוט במגילה ריש פ"ג דכב' וה' ובמנחה קורין תלתא גברי ואין מוסיפין עליהן. ופירש"י דכב' וה' אין מוסיפין שלא יקצה לגיבור מפני שהן ימי מלאכה. ושבת במנחה סמוך לחשיכה הוא. שפרי כל היום היו רגילין לדרוש ע"ל. וח"כ ה"ה והוא הטעם גם לענין הוספת פסוקים שלא לצורך. ופשוט הוא:

ג) **יהא** זהיר מאד לקיים סעודה שלישית (כדדרשינן מחלתא היום. שבת קי"ח כ') ואמרינן שם (קי"ח ח') כל המקיים שלש סעודות בשבת ניצול משלש פורעניות. מחבלו של משיח. ומדינה של גיהנם. וממלחמת גוג ומגוג. ואמר ר' יוסי (שם ע"ב) יהא חלקי מתוכלי ג' סעודות בשבת. ואפי' בעני אמרינן בסוף פרקא. שבת נותנין לו מזון ג' סעודות (סי' רנ"ח. וע"ש בביאורי הגר"א ס"ק ח'):

ד) **שיעור** סעודה ג' כתב המג"א בסי' רנ"ח ס"ק ח' דצריך מעט יותר מכביצה. דכביצה מיקרי אכילת עראי. והכיא רחיה ממ"ש סוף סי' רל"ב סעיף ג' דפסק שם. דקודם המנחה הא דאסור לאכול סעודה קטנה היינו כשקובע לסעודה. אבל לטעום דהיינו אכילת פירות מותר. וה"ה לאכול את כביצה כדרך שאדם אוכל בלא קבע מותר עכ"ל וע"ש במג"א ס"ק י"ז וכביאורי הגר"א שם ס"ק י"ח. והנה מלשון הש"ע בסי' רנ"ח לא משמע כן כ"א דכביצה סגי. ומה שהקשה המג"א מסי' רל"ב ל"ק. דהרי דקדק שם המחבר וכתב לאכול את כביצה כדרך שאדם אוכל בלא קבע. וש"מ לפרש דהיינו שיעור בסדר אכילתו אם אוכלו בדרך עראי. כדאמרו בסוכה דטעם בר בי רב כו' אז הוי עראי. ולא יצא. אבל אם קובע עצמו עליו בודאי הוי סעודה ויצא. תדע דהא לענין עט"י בכביצה פת לא יצא אם קובע סעודה עליו. וכן לענין המוציא. ועי' במג"א סי' קנ"ח ס"ק ג' ד'. ועי' מ"ש רבינו בסי' רנ"ח ס"ק כ'. וז"ל נלמד מסוכה כמ"ש בש"ס. ובסוכה אמרו ביומא ע"ט כ'. דכביצה בעי סוכה אע"ג דתני בסוכה. מ"מ ביומא ר' ירמיה ור"פ ורבא לא ס"ל כן עכ"ל. ופי' דברי. דבתמת סעודת שבת נלמד מסעודת סוכה. כמבואר בסעיף ה' דג' דעות בסעודה ג'. אם צריך לעשותה בה' מיני דגן. או בדבר שמלפתים בו את הפת. או אפילו בפירות. ועשם פלוגתתם משום דילפי מסוכה. דכולם בליבא חדא נקט להו. דבשבת חייב לאכול ג' סעודות. ובסוכה אר"ח שחייב לאכול י"ד סעודות. ולכן מה שנקרא סעודה לענין סוכה. נקרא נמי סעודה לענין שבת. ובסוכה אמרו דכמיני תרגימא יצא. ומחולקים אלו הג' דיעות בפירוש של תרגימא ע"ש היטב מ"ש רבינו שם בש"ק ט"ז. ואחרי שידענו בסעודות דשבת נלמד מסעודות דסוכה. וא"כ ה"ה לענין שיעור אכילה בכל סעודה ילמדו זה מזה. ובסוכה אמרו בשם יומא ע"ט כ' דכביצה בעי סוכה ח"כ ה"ה לענין סעודה דשבת. וע"ז הקשה רבינו דבסוכה כ"ז ח' בעי הש"ס הא כביצה בעי סוכה לימא תיובתא דרב יוסף ואביי (פי' דאפילו לאביי מ"מ מודה דכביצה אכילת עראי הוא ולא בעי סוכה) ודחי הש"ס דילמא כו'. הא כביצה בעי נטילה וברכה אבל סוכה אפילו כביצה נמי לא. ותירץ רבינו דהא ביומא שם פריך הש"ס הא כביצה בעי סוכה. ומשני עלה ר' ירמיה ורבא ורב ספרא. ולא בעו למימר כסוגית הש"ס דסוכה משום דס"ל כביצה בעי סוכה. והלכתא כוותייהו. דאביי ורבא הלכה כרבא. ור"פ בתרא הוא נגדם. והלכתא כוותי'. אמנם בסי' תרל"ט סעיף ב' פסק המחבר וכמה אכילת עראי כביצה מפת. והוא כאביי שם כ"ו ח' דכביצה לא בעי סוכה. וא"כ מאן דמיקל בסעודה שלישית ויוצא בכביצה פת אסור לי' לאכול כביצה פת חוץ לסוכה. ומאן דמיקל ואכיל כביצה פת חוץ לסוכה. לא יצא בסעודה ג' בשבת כ"א ביותר מכביצה פת. דאל"כ הוי תרי קולי דסתרי אהדדי:

אַשְׁרֵי יוֹשְׁבֵי בֵיתֶךָ עוֹד יְהַלְלוּךָ סֶלָה׃
אַשְׁרֵי הָעָם שֶׁכָּכָה לּוֹ אַשְׁרֵי הָעָם שֶׁיְהוָה אֱלֹהָיו׃

תְּהִלָּה לְדָוִד אֲרוֹמִמְךָ אֱלוֹהַי הַמֶּלֶךְ וַאֲבָרְכָה שִׁמְךָ לְעוֹלָם וָעֶד׃
בְּכָל־יוֹם אֲבָרְכֶךָּ וַאֲהַלְלָה שִׁמְךָ לְעוֹלָם וָעֶד׃ גָּדוֹל יְהוָה וּמְהֻלָּל מְאֹד
וְלִגְדֻלָּתוֹ אֵין חֵקֶר׃ דּוֹר לְדוֹר יְשַׁבַּח מַעֲשֶׂיךָ וּגְבוּרֹתֶיךָ יַגִּידוּ׃ הֲדַר
כְּבוֹד הוֹדֶךָ וְדִבְרֵי נִפְלְאֹתֶיךָ אָשִׂיחָה׃ וֶעֱזוּז נוֹרְאֹתֶיךָ יֹאמֵרוּ וּגְדֻלָּתְךָ
אֲסַפְּרֶנָּה׃ זֵכֶר רַב־טוּבְךָ יַבִּיעוּ וְצִדְקָתְךָ יְרַנֵּנוּ׃ חַנּוּן וְרַחוּם יְהוָה אֶרֶךְ
אַפַּיִם וּגְדָל־חָסֶד׃ טוֹב יְהוָה לַכֹּל וְרַחֲמָיו עַל־כָּל־מַעֲשָׂיו׃ יוֹדוּךָ יְהוָה
כָּל־מַעֲשֶׂיךָ וַחֲסִידֶיךָ יְבָרְכוּכָה׃ כְּבוֹד מַלְכוּתְךָ יֹאמֵרוּ וּגְבוּרָתְךָ
יְדַבֵּרוּ׃ לְהוֹדִיעַ לִבְנֵי הָאָדָם גְּבוּרֹתָיו וּכְבוֹד הֲדַר מַלְכוּתוֹ׃ מַלְכוּתְךָ
מַלְכוּת כָּל־עוֹלָמִים וּמֶמְשַׁלְתְּךָ בְּכָל־דּוֹר וָדֹר׃ סוֹמֵךְ יְהוָה לְכָל־
הַנֹּפְלִים וְזוֹקֵף לְכָל־הַכְּפוּפִים׃ עֵינֵי כֹל אֵלֶיךָ יְשַׂבֵּרוּ וְאַתָּה נוֹתֵן־
לָהֶם אֶת־אָכְלָם בְּעִתּוֹ׃ פּוֹתֵחַ אֶת־יָדֶךָ וּמַשְׂבִּיעַ לְכָל־חַי רָצוֹן׃ צַדִּיק
יְהוָה בְּכָל־דְּרָכָיו וְחָסִיד בְּכָל־מַעֲשָׂיו׃ קָרוֹב יְהוָה לְכָל־קֹרְאָיו לְכֹל
אֲשֶׁר יִקְרָאֻהוּ בֶּאֱמֶת׃ רְצוֹן־יְרֵאָיו יַעֲשֶׂה וְאֶת־שַׁוְעָתָם יִשְׁמַע וְיוֹשִׁיעֵם׃
שׁוֹמֵר יְהוָה אֶת־כָּל־אֹהֲבָיו וְאֵת כָּל־הָרְשָׁעִים יַשְׁמִיד׃ תְּהִלַּת יְהוָה
יְדַבֶּר פִּי וִיבָרֵךְ כָּל־בָּשָׂר שֵׁם קָדְשׁוֹ לְעוֹלָם וָעֶד׃ וַאֲנַחְנוּ נְבָרֵךְ יָהּ
מֵעַתָּה וְעַד־עוֹלָם הַלְלוּיָהּ׃

וּבָא לְצִיּוֹן גּוֹאֵל וּלְשָׁבֵי פֶשַׁע בְּיַעֲקֹב נְאֻם יְהוָה׃ וַאֲנִי זֹאת
בְּרִיתִי אֹתָם אָמַר יְהוָה רוּחִי אֲשֶׁר עָלֶיךָ וּדְבָרַי אֲשֶׁר שַׂמְתִּי בְּפִיךָ לֹא
יָמוּשׁוּ מִפִּיךָ וּמִפִּי זַרְעֲךָ וּמִפִּי זֶרַע זַרְעֲךָ אָמַר יְהוָה מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם׃
וְאַתָּה קָדוֹשׁ יוֹשֵׁב תְּהִלּוֹת יִשְׂרָאֵל׃ וְקָרָא זֶה אֶל־זֶה וְאָמַר קָדוֹשׁ | קָדוֹשׁ
קָדוֹשׁ יְהוָה צְבָאוֹת מְלֹא כָל־הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ׃ וּמְקַבְּלִין דֵּין מִן דֵּין
וְאָמְרִין קַדִּישׁ בִּשְׁמֵי מְרוֹמָא עִלָּאָה בֵּית שְׁכִינְתֵּהּ קַדִּישׁ עַל אַרְעָא
עוֹבַד גְּבוּרְתֵּהּ קַדִּישׁ לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמַיָּא יְהוָה צְבָאוֹת מַלְיָא כָּל־
אַרְעָא זִיו יְקָרֵהּ׃ וַתִּשָּׂאֵנִי רוּחַ וָאֶשְׁמַע אַחֲרַי קוֹל רַעַשׁ גָּדוֹל בָּרוּךְ
כְּבוֹד יְהוָה מִמְּקוֹמוֹ׃ וְנָטְלַתְנִי רוּחָא וְשָׁמְעֵת בָּתְרַי קָל זְיָע סַגִּיא

מנחה לשבת

הַמְשַׁבְּחִין וְאָמְרִין: בָּרִיךְ יְקָרָא דַיהוָה מֵאֲתַר בֵּית שְׁכִינְתֵּהּ: יְהוָה | יִמְלֹךְ לְעֹלָם וָעֶד: יְהוָה מַלְכוּתֵהּ קָאֵם לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמַיָּא: יְהוָה אֱלֹהֵי אַבְרָהָם יִצְחָק וְיִשְׂרָאֵל אֲבוֹתֵינוּ שָׁמְרָה זֹאת לְעוֹלָם לְיֵצֶר מַחְשְׁבוֹת לְבַב עַמֶּךָ וְהָכֵן לְבָבָם אֵלֶיךָ: וְהוּא רַחוּם יְכַפֵּר עָוֹן וְלֹא יַשְׁחִית וְהִרְבָּה לְהָשִׁיב אַפּוֹ וְלֹא יָעִיר כָּל חֲמָתוֹ: כִּי אַתָּה אֲדֹנָי טוֹב וְסַלָּח וְרַב חֶסֶד לְכָל קֹרְאֶיךָ: צִדְקָתְךָ צֶדֶק לְעוֹלָם וְתוֹרָתְךָ אֱמֶת: תִּתֵּן אֱמֶת לְיַעֲקֹב חֶסֶד לְאַבְרָהָם אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתָּ לַאֲבֹתֵינוּ מִימֵי קֶדֶם: בָּרוּךְ אֲדֹנָי יוֹם | יוֹם יַעֲמָס־לָנוּ הָאֵל יְשׁוּעָתֵנוּ סֶלָה: יְהוָה צְבָאוֹת עִמָּנוּ מִשְׂגָּב לָנוּ אֱלֹהֵי יַעֲקֹב סֶלָה: יְהוָה צְבָאוֹת אַשְׁרֵי אָדָם בֹּטֵחַ בָּךְ: יְהוָה הוֹשִׁיעָה הַמֶּלֶךְ יַעֲנֵנוּ בְיוֹם קָרְאֵנוּ: בָּרוּךְ (הוּא) אֱלֹהֵינוּ שֶׁבְּרָאָנוּ לִכְבוֹדוֹ וְהִבְדִּילָנוּ מִן הַתּוֹעִים וְנָתַן־לָנוּ תּוֹרַת אֱמֶת וְחַיֵּי עוֹלָם נָטַע בְּתוֹכֵנוּ הוּא יִפְתַּח לִבֵּנוּ בְּתוֹרָתוֹ וְיָשֵׂם בְּלִבֵּנוּ אַהֲבָתוֹ וְיִרְאָתוֹ וְלַעֲשׂוֹת רְצוֹנוֹ וּלְעָבְדוֹ בְּלֵבָב שָׁלֵם לְמַעַן לֹא נִיגַע לָרִיק וְלֹא נֵלֵד לַבֶּהָלָה: יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שֶׁנִּשְׁמוֹר חֻקֶּיךָ בָּעוֹלָם הַזֶּה וְנִזְכֶּה וְנִחְיֶה וְנִרְאֶה וְנִירַשׁ טוֹבָה וּבְרָכָה לִשְׁנֵי יְמוֹת הַמָּשִׁיחַ וּלְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא: לְמַעַן יְזַמֶּרְךָ כָּבוֹד וְלֹא יִדֹּם יְהוָה אֱלֹהַי לְעוֹלָם אוֹדֶךָּ: בָּרוּךְ הַגֶּבֶר אֲשֶׁר יִבְטַח בַּיהוָה וְהָיָה יְהוָה מִבְטַחוֹ: בִּטְחוּ בַיהוָה עֲדֵי עַד כִּי בְיָהּ יְהוָה צוּר עוֹלָמִים: וְיִבְטְחוּ בְךָ יוֹדְעֵי שְׁמֶךָ כִּי לֹא עָזַבְתָּ דֹּרְשֶׁיךָ יְהוָה: יְהוָה חָפֵץ לְמַעַן צִדְקוֹ יַגְדִּיל תּוֹרָה וְיַאְדִּיר:

הש"ץ אומר ח"ק ומח"כ אומרים זה.

וַאֲנִי תְפִלָּתִי לְךָ יְהוָה עֵת רָצוֹן אֱלֹהִים בְּרָב חַסְדֶּךָ עֲנֵנִי בֶּאֱמֶת יִשְׁעֶךָ:

כי

לקוטי הגר"א

מ"ד ואני תפלתי כו' לימתי עת רצון כו' כשעה שהצבור מתפללין. כי עת הוא חיבור הוי"ס ואהי"ה כעשרה. ואז הוא עת רצון. וכן חבור דרוש ופשוט. פה ולשון כידוע שהוא

שער נפתלי

כתב הר"א ז"ל וז"ל כי עת הוא חיבור הוי"ה ואהי"ה בעשרה. כי הוי"ה ואהי"ה עולים מ"ז ועשרה פעמים מ"ז עולה ע"ת. והם תו"ג. כי התפלה לענין היא ע"ת והיא דע"ת הד' כולל ד' דרגין שבה כידוע.

ואז

וקורין שלשה גברי בפרשה ראשונה משכוע הכא ואפי' שחל יו"ט בשבת קורין בפרשה הכאה ומ"מ קדים מחר קה"ת. ומכניסין הס"ת להיכל. והש"ץ חומר ח"ק ומתפללין כולם:

כִּי שֵׁם יְהוָה אֶקְרָא הָבוּ גֹדֶל לֵאלֹהֵינוּ:
אֲדֹנָי שְׂפָתַי תִּפְתָּח וּפִי יַגִּיד תְּהִלָּתֶךָ:

בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ אֱלֹהֵי אַבְרָהָם אֱלֹהֵי יִצְחָק וֵאלֹהֵי יַעֲקֹב הָאֵל הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא אֵל עֶלְיוֹן גּוֹמֵל חֲסָדִים טוֹבִים וְקוֹנֵה הַכֹּל וְזוֹכֵר חַסְדֵי אָבוֹת וּמֵבִיא גּוֹאֵל לִבְנֵי בְנֵיהֶם לְמַעַן שְׁמוֹ בְּאַהֲבָה.

בעשרת ימי תשובה מוסיפין זכרנו מי כמוך. וכתוב וכספר חיים. ואם שכח ואתם הכרכה לימו מוזר.

זָכְרֵנוּ לְחַיִּים מֶלֶךְ חָפֵץ בַּחַיִּים. וְכָתְבֵנוּ בְּסֵפֶר הַחַיִּים לְמַעַנְךָ אֱלֹהִים חַיִּים:

מֶלֶךְ עוֹזֵר וּמוֹשִׁיעַ וּמָגֵן בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה מָגֵן אַבְרָהָם:
אַתָּה גִּבּוֹר לְעוֹלָם אֲדֹנָי מְחַיֵּה מֵתִים אַתָּה רַב לְהוֹשִׁיעַ.

בחורף מַשִּׁיב הָרוּחַ וּמוֹרִיד הַגֶּשֶׁם: בקיץ מוֹרִיד הַטָּל ל"ת משיב הרוח ומוריד הטל.

מכלכל

לקוטי הגר"א

שהוא חיבור עת ברצון. וכן ענן ואם וכן עטרת תפארת. שהוא מנשיקות פיהו היכל הרצון. וכן פ"ר בגילופין. וכן הסס של לילה לחר חלות. וכן רחמיס של מ"ב. ורצון הוא התכללות חותיות בעלמס זה בזה. [ג"ב הג"ה. וב' לחקי"ק וב' בגילופין] ועיקר עת רצון הוא התכללות הג"ל. והוא ע"י עשרה (בילחרו לברכות פ"ח סי' ל"ה):

ג'

שער נפתלי

ואז הוא עת רצון. המתקת חו"ג בצבור. כי צבו"ר עולה רחמי"ם. כי ברחמים מדת יעקב מחובר חו"ג מדת אברהם ויצחק שתקנו שלשתן ג' תפלות בג' זמנים הידועים: וכן חבור דרום וצפון, עולה עת"ו ע"ת עם ו' המחבר: פ"ה לשו"ן. עולה ת"ע. וא' אינו בחשבון כידוע: שהוא חבור ע"ת ברצו"ן. שהאל"ף מחברן. עת מלכות. רצון הוא צנור יסוד: וכן ענ"ן וא"ש. עולה ע"ת כנ"ל. עמוד ענן יום ואש לילה. ומחוברים ברצון: וכן עשר"ת תפאר"ת. הם ב' מדות ת"ת מלכות. ר"ת ע"ת. דו"נ: שהיא מנשיקות פיהו. התחברות דו"נ ה' מורה לנוק' ו' לדכורא. פה ולשון: וכן פ"ר בגילופין. ידוע שמנצפ"ך הם דינים שבאים בסוף. וכל גבול ותכלית הם דינין וצמצום ומנצפ"ך עולה פ"ר. וכן ור"ב חסר עולה פ"ר. פ"ר בגילופין. פי' מנצפ"ך במילואים עולה תע"א. מ"ם נו"ן צד"י פ"א כ"ף. והוא המתקת חו"ג הוא עת רצון: וכן השם של לילה, כמבואר בזוהר פ' שלך לך. ת"ח שמא קדישא אית בגילופי אתוון דהוא שלטא מפלגו ליליא ואילך. דאינון אתוון כל"ך סע"ה יאע"ה עולים ג"כ תע"א כמנין עת רצון והן בגילופי אתוון הנ"ל שאז ג"כ עת רצון אחר חצות לילה: וכן ראשים של מ"ב. הם ע"ת רצון כי מ"ב הם דינין והראשים הם רחמים. והם א' ק' נ' ב' ח' י' ש' עולים תע"א כנ"ל כי הא' מחבר חו"ג ונשאר ע"ת רצון: התכללות אותיות בעצמם וזה בזה. כצ"ל אותיות בעצמם י"פ י'. ה"פ ה'. י"פ ו'. ה"פ ה'. עולה קפ"ו. וזה בזה הוא יפ"ה. וכן ה"פ י'. ה"פ ו"פ ה'. עולה ק"ס. עם קפ"ו עולה רצון. כי הרצון הוא בעצמו. וזה בזה: וב' אהי"ה עולים מ"ב: וב' בגילופין. הם ב' מילואים אלפין ויודין. ביודין עולה קס"א. באלפין עולה קמ"ג. קס"א קמ"ג מ"ב עולים רצון: ועיקר עת רצון הוא התכללות הנ"ל. שהוא התכללות הוי' ואהי' בגילופין. ע"ת היא עשרה הויות ואהיה. וכן רצין כנ"ל. וז"ש והוא ע"י עשרה. עכ"ל:

מנחה לשבת

מְכַלְכֵּל חַיִּים בְּחֶסֶד מְחַיֵּה מֵתִים בְּרַחֲמִים רַבִּים סוֹמֵךְ נוֹפְלִים
וְרוֹפֵא חוֹלִים וּמַתִּיר אֲסוּרִים וּמְקַיֵּם אֱמוּנָתוֹ לִישֵׁנֵי עָפָר. מִי כָמוֹךָ
בַּעַל גְּבוּרוֹת וּמִי דוֹמֶה לָךְ מֶלֶךְ מֵמִית וּמְחַיֶּה וּמַצְמִיחַ יְשׁוּעָה:

בעשי"ת מִי כָמוֹךָ אַב הָרַחֲמִים זוֹכֵר יְצוּרָיו לְחַיִּים בְּרַחֲמִים:

וְנֶאֱמָן אַתָּה לְהַחֲיוֹת מֵתִים בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה מְחַיֵּה הַמֵּתִים:

קדושה לשם"ץ בחזרת התפילה.

נְקַדֵּשׁ אֶת שִׁמְךָ בָּעוֹלָם כְּשֵׁם שֶׁמַּקְדִּישִׁים אוֹתוֹ בִּשְׁמֵי מָרוֹם
כַּכָּתוּב עַל יַד נְבִיאֶךָ וְקָרָא זֶה אֶל זֶה וְאָמַר: קו"ח קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ
יְהוָה צְבָאוֹת מְלֹא כָל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ: חזן לְעֻמָּתָם בָּרוּךְ יֹאמֵרוּ: קו"ח בָּרוּךְ
כְּבוֹד יְהוָה מִמְּקוֹמוֹ: חזן וּבְדִבְרֵי קָדְשְׁךָ כָּתוּב לֵאמֹר: קו"ח יִמְלֹךְ יְהוָה
לְעוֹלָם אֱלֹהַיִךְ צִיּוֹן לְדֹר וָדֹר הַלְלוּיָהּ:

חזן לְדוֹר וָדוֹר נַגִּיד גָּדְלֶךָ וּלְנֵצַח נְצָחִים קְדֻשָּׁתְךָ נַקְדִּישׁ וְשִׁבְחֲךָ אֱלֹהֵינוּ
מִפִּינוּ לֹא יָמוּשׁ לְעוֹלָם וָעֶד כִּי אֵל מֶלֶךְ גָּדוֹל וְקָדוֹשׁ אָתָּה. בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה הָאֵל
(בעשי"ת הַמֶּלֶךְ) הַקָּדוֹשׁ:

אַתָּה קָדוֹשׁ וְשִׁמְךָ קָדוֹשׁ וּקְדוֹשִׁים בְּכָל־יוֹם יְהַלְלוּךָ סֶלָה. בָּרוּךְ
אַתָּה יְהוָה הָאֵל (בעשי"ת הַמֶּלֶךְ) הַקָּדוֹשׁ:

אַתָּה אֶחָד וְשִׁמְךָ אֶחָד. וּמִי כְעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל גּוֹי אֶחָד

בארץ

לקוטי הגר"א

ג' שבתות (הן) שבת ברחשית. שבת דמתן תורה. שבת לעתיד לבא. שבת ברחשית תיכף
מלכות דתיכף רחשית כידוע. וזה שבת דלילי'. ולכך אנו מתפללין בלילה אתה קדשת
כו' תכלית מעשה שמים וארץ. שבת מ"ת תיכף ת"ת. וזהו שבת דיומא. ולזה אנו מתפללין
ישמח משה כו' בעמדו לפניך כו'. שבת עילאה ביומא תיכף דכלא. זהו שבת לעתיד לבא.
ולכן אנו מתפללין אתה אחד. כמ"ש והיה ביום ההוא יהי' ה' אחד ושמו אחד. ולזה שבת
נשתנה נוסח התפלה בכל פעם ולא ביו"ט (יהל אור סוף פ' יתרו מה"ת):

שני שמות אלו (ה' אלהינו) הם כלל כל התורה כולה וכל השמות. כי הקב"ה הוא נסתר
מכל עלמותו ונגלה מכל מעשיו. לכן אנו אומרים בכל ברכה לשון נגלה ונסתר.
ושם הוי"ה ברוך הוא. הוא מורה על כל עלמותו יתברך. ואלהים הוא מורה על הנשתתו
על בריותיו. ולכן כתיב בכל פרשה ברחשית שם אלהים לבדו. ובפשגחה יש ג' ענינים.
השגחה כללית דהיינו על כל בריותיו ועל כל העולם בכללות. והשגחה פרטית שמשגיח על
ישראל לבד. וכנגדו הוא שם אלהים. וכן בתורה יש נעלם ונגלה כידוע כו'. ולכן אומרים
בכל ברכה ה' אלהינו מלך העולם. דהיינו ה' מכל הנעלם. ואלהינו שהוא משגיח עלינו
בפרטות. ומלך העולם. שהע"פ שמשגיח עליו בפרטיות משגיח ג"כ על כל העולם כולו
בכללות ומושל עליהם. וכן אומרים בתפלה בשבת במנחה. אתה אחד ושמך אחד. פי'

בָּאָרֶץ. תִּפְאֶרֶת גְּדֻלָּה. וַעֲטֶרֶת יְשׁוּעָה. [יום] מְנוּחָה וּקְדֻשָּׁה לְעַמְּךָ נָתָתָּ. אַבְרָהָם יָגֵל. יִצְחָק יְרַנֵּן. יַעֲקֹב וּבָנָיו יָנוּחוּ בוֹ: מְנוּחַת אַהֲבָה וּנְדָבָה. מְנוּחַת אֱמֶת וֶאֱמוּנָה. מְנוּחַת שָׁלוֹם וְשַׁלְוָה. וְהַשְׁקֵט וָבֶטַח. מְנוּחָה שְׁלֵמָה שֶׁאַתָּה רוֹצֶה בָּהּ. יַכִּירוּ בָנֶיךָ וְיֵדְעוּ כִּי מֵאִתְּךָ הִיא מְנוּחָתָם וְעַל מְנוּחָתָם יַקְדִּישׁוּ אֶת־שְׁמֶךָ:

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ רְצֵה בִּמְנוּחָתֵנוּ קַדְּשֵׁנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ וְתֵן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ שַׂבְּעֵנוּ מִטּוּבֶךָ וְשַׂמְּחֵנוּ בִּישׁוּעָתֶךָ וְטַהֵר לִבֵּנוּ לְעָבְדְּךָ בֶּאֱמֶת וְהַנְחִילֵנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ בְּאַהֲבָה וּבְרָצוֹן שַׁבַּת קָדְשֶׁךָ וְיָנוּחוּ בָם יִשְׂרָאֵל

מקדשי

לקוטי הגר"א

אתה אחד מלך עלמו יתברך. ושמך אחד מלך בריותיו בסס נגלה. לעפ"י שמניג כל בריה וברים בפני עלמה וכל ג' ההגדה מסונה מחברתה. לעפ"כ בכולו הוא לחד. ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ כו' כי שניסס הן ביחוד ישראל וא"י. ישראל מע' לומות. וא"י מכל האלוות. וכמו שנקרא אלהי ישראל כן נקרא אלהי האדץ כו'. ולכן נעשו אפילו נכרים מפני שלא שמרו את התורה בארץ כמ"ש (מ"ב י"ז) לא ידעו את משפט אלהי האדץ. שישראל מצווה על כל התורה בא"ל. ובארץ מצווה אפי' נכרי ולכן נעשו הכותים שלא ידעו משפט אלהי האדץ כו'. וגלוי של תורה הוא בארץ כמ"ש תורת ה"י מחכים. וגם הגבוהה היתה שורה אלא בא"י ולכן ברח יונה. כמ"ש (מ"ק כ"ה ע"א) רחוי רביעו שתשרה עליו שכינה אלא בכל גרמה לו כו'. אבל כשהיו ישראל בארץ היו גוי אחד. וכן לע"ל ב"ב אי"ה כמ"ש בזוכר אימתי גוי אחד בזמן שהן בארץ. (אדרת אליהו דברים ח' פ' ו'):

אברהם יגל יצחק ירנן ז"ל רביעו בפי' יעטי' סי' ה' פ' י"ב. כי שמחתני ה' בפעליך במעשה ידיך ארנן. אמר גבי פעולה שמחה וגבי מעשה רנה כו'. והיינו ע"פ מ"ש בזוכר שמחה בלפרה ורנה ברמשא. והוא כי פעולה נאמר על עניו בלתי נראה ברחי' בעלמא. כ"א לאחרי ההבעה וההסתכלות היטב. וז"ש כי ארחה שמיך וגו' ירח וכוכבים. אבל השמים לא נראה להדיא ונקראת פעולה. וז"ש בשחרית בזריחת השמש שהוא עניו פעל ה' ובלפרה שמחה אמר שמחתני ה' בפעלך. וברמשא רנה והוא לעת לאת ירח וכוכבים הנקראים מעשה ה'. ואמר ובמעשה ידיך ארנן. וזהו שאנו אומרים אברהם יגל היינו בתפלת שחרית לגלותא דאברהם אז הוא גילה ושמחה. וברמשא רנה לעת תפלת המנחה לגלותא דילחק. וז"ש יצחק ירנן. עכ"ל:

ב"ן וב"ש דשבת הוא בסוד יוב"ל וכמ"ש בפ' בהר. ובה הוא נגד שמיטה. והן נגד ג'

סעודות

שער נפתלי

מ"ש בו ובם דשבת כו'. היינו כי בג' תפלות דשבת בנוסח תפלת אלקינו כו' רצה במנותינו כו' וינוחו בה ישרא"ל אומרים בתפלת ערבית בליל שבת אמנם בשחרית ובמוסף הנוסח וינוחו בו ישראל. ובתפלת

מנחה לשבת

מְקַדְּשֵׁי שִׁמְךָ. בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה מְקַדֵּשׁ הַשַּׁבָּת:

רְצֵה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ בְּעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל וּבִתְפִלָּתָם. וְהָשֵׁב אֶת הָעֲבוֹדָה לִדְבִיר בֵּיתֶךָ וְאִשֵּׁי יִשְׂרָאֵל וּתְפִלָּתָם בְּאַהֲבָה תְקַבֵּל בְּרָצוֹן וּתְהִי לְרָצוֹן תָּמִיד עֲבוֹדַת יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ:

כר"ס והה"מ חומריס יעלה ויבוא

וְתֶחֱזֶינָה עֵינֵינוּ בְּשׁוּבְךָ לְצִיּוֹן בְּרַחֲמִים. בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה הַמַּחֲזִיר שְׁכִינָתוֹ לְצִיּוֹן:

מודים דרבנן

מוֹדִים אֲנַחְנוּ לָךְ שֶׁאַתָּה הוּא יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ לְעוֹלָם וָעֶד צוּר חַיֵּינוּ מָגֵן יִשְׁעֵנוּ אַתָּה הוּא לְדוֹר וָדוֹר. נוֹדֶה לְךָ וּנְסַפֵּר תְּהִלָּתֶךָ עַל חַיֵּינוּ הַמְּסוּרִים בְּיָדֶךָ וְעַל נִשְׁמוֹתֵינוּ הַפְּקוּדוֹת לָךְ וְעַל נִסֶּיךָ שֶׁבְּכָל יוֹם עִמָּנוּ וְעַל נִפְלְאוֹתֶיךָ וְטוֹבוֹתֶיךָ שֶׁבְּכָל־עֵת עֶרֶב וָבֹקֶר וְצָהֳרָיִם.

מודים אנחנו לך שאתה הוא יי אלהינו ואלהי אבותינו אלהי כל בשר יוצרנו יוצר בראשית ברכות והודאות לשמך הגדול והקדוש על שהחייתנו וקימתנו כן תחיינו ותקימנו ותאסוף גליותינו לחצרות קדשך לשמור חקיך ולעשות רצונך ולעבדך בלבב שלם על שאנחנו מודים לך ברוך אתה יי אל ההודאות:

הטיב

לקוטי הגר"א

סעודות דשבת. וגם ג' סיום בסוד סס של י"ב שהן מכוונין סס בקרח: (ביאורי למסלי ח' פ' ס'):

ב'

שער נפתלי

מנחה הנוסח וינוחו בם. ע"ז כתב רבינו הטעם. כי ביום הן בסוד יובל. ולכן אומרים בן בבקר. ובם במנחה כי שניהם בסוד יובל כמש"ת. ובלילה בסוד שמיטה אומרים בה. ועי' ברעיא מהימנא פ' בהר ק"ח ע"ב. אהיה דאיהי בינה שנת היובל. איהי אהי"ה אשר אהי"ה. תרין ומנין אהי"ה חושבן מ"ב. ותמני' אתוון דבהון חמשין. דבהון פקודא לחשוב שנת היובל כו' שמיטה שכינתא תתאה דאיהי משבע שנין. יובל אימא עילאה בינה איהי לחמשין שנין. עכ"ל. וז"ס ב"ו וב"ם כי בם בגי' שני פעמים אהיה דבינה יובל. ובו ג' ח' שמונה איתיות דב' אהיה. שהם ביחד חמשים נש"ב. בסוד היובל בינה. ובה ג' ז'. שמיטה שבע שנים שכינתא תתאה כמ"ש בזוהר. ועי' מ"ש לעיל בלקוט מפ' יתרו בד"ה ג' שבתות הן. ועי' בליקוטים מענייני שבת בד"ה תלת צלותין ומבואר שם דצלותא דערבית בשכינתא תתאה. ולכן הנוסח בה. אמנם בשחרית ומנחה מבואר שם כי הם בבינה וכן"א. ובמנחה בינה שבת לעתיד לבא. וכן הוא ער"א דאחיד בתרוייהו מן הקצה אל הקצה כשני ההין ועיקרו בער"א. וכן בשחרית הוא בן"א כשקיבל מוחין מבינה בסוד חלקו דמשה. ולכן שניהם ביחד בבינה. וג"ל כי ב"ם בסוד מ' דתבונה. השורה על הז"א שהוא ם' סתומה. וב' הוא ב' מוחין חו"ב עילאין. ובו הוא ו"ק הוא ו' בסוד הדעת שנקרא ו'. וב' הם ב' מוחין המתלבשין בו"ק. וג' סעודות הן ג"כ נגד ג' מדרגות הנ"ל בינה ער"א ושכינתא. וג' סעודות הנ"ל הם מרומזים בפ' ויאמר משה אכלוהו היום כי שבת היום לה' היום לא תמצאוהו בשדה. תלתא היום כנגד ג' סעודות כמו שארז"ל בשבת קי"ז ע"ב. ומ"ש שהן מכוונין בקרא. נ"ל כי ויאמר משה אכלוהו היום נגד שחרית ישמח משה. והוא מדרגת הבינה שבה עלה ער"א שהיא הבינה מתנת חלקו של משה. ואח"כ שבת

היום

הַטּוֹב כִּי לֹא־כָלוּ רַחֲמֶיךָ וְהַמְרַחֵם כִּי לֹא־תַמּוּ חֲסָדֶיךָ מִעוֹלָם קִוִּינוּ לָךְ׃

בחנוכה ובפורים למוקפין תומרים כאן על הנסים.

וְעַל כֻּלָּם יִתְבָּרַךְ וְיִתְרוֹמַם שִׁמְךָ מַלְכֵּנוּ תָּמִיד לְעוֹלָם וָעֶד׃

בעשי"ת וּכְתוֹב לְחַיִּים טוֹבִים כָּל־בְּנֵי בְרִיתֶךָ׃

וְכֹל הַחַיִּים יוֹדוּךָ סֶלָה וִיהַלְלוּ אֶת שִׁמְךָ בֶּאֱמֶת הָאֵל יְשׁוּעָתֵנוּ וְעֶזְרָתֵנוּ סֶלָה. בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה הַטּוֹב שִׁמְךָ וּלְךָ נָאֶה לְהוֹדוֹת׃

באשכנז תומרים זה

שִׂים שָׁלוֹם טוֹבָה וּבְרָכָה חֵן וָחֶסֶד וְרַחֲמִים עָלֵינוּ וְעַל כָּל־יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ בָּרְכֵנוּ אָבִינוּ כֻּלָּנוּ כְּאֶחָד בְּאוֹר פָּנֶיךָ כִּי בְאוֹר פָּנֶיךָ נָתַתָּ לָנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ תּוֹרַת חַיִּים וְאַהֲבַת חֶסֶד וּצְדָקָה וּבְרָכָה וְרַחֲמִים וְחַיִּים וְשָׁלוֹם וְטוֹב בְּעֵינֶיךָ לְבָרֵךְ אֶת־עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל בְּכָל־עֵת וּבְכָל־שָׁעָה בִּשְׁלוֹמֶךָ׃

בפולין תומרים זה

שָׁלוֹם רָב עַל־יִשְׂרָאֵל עַמְּךָ תָּשִׂים לְעוֹלָם כִּי אַתָּה הוּא מֶלֶךְ אָדוֹן לְכָל הַשָּׁלוֹם וְטוֹב בְּעֵינֶיךָ לְבָרֵךְ אֶת־עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל בְּכָל־עֵת וּבְכָל־שָׁעָה בִּשְׁלוֹמֶךָ׃

בעשי"ת בְּסֵפֶר חַיִּים בְּרָכָה וְשָׁלוֹם וּפַרְנָסָה טוֹבָה נִזָּכֵר וְנִכָּתֵב לְפָנֶיךָ אֲנַחְנוּ וְכָל עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל לְחַיִּים טוֹבִים וּלְשָׁלוֹם׃

בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה הַמְבָרֵךְ אֶת־עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בַּשָּׁלוֹם׃

אֱלֹהַי נְצוֹר לְשׁוֹנִי מֵרָע וּשְׂפָתַי מִדַּבֵּר מִרְמָה וְלִמְקַלְלַי נַפְשִׁי תִדֹּם וְנַפְשִׁי כֶּעָפָר לַכֹּל תִּהְיֶה פְּתַח לִבִּי בְּתוֹרָתֶךָ וּבְמִצְוֹתֶיךָ תִּרְדּוֹף נַפְשִׁי וְכֹל הַחוֹשְׁבִים עָלַי רָעָה מְהֵרָה הָפֵר עֲצָתָם וְקַלְקֵל מַחֲשַׁבְתָּם. עֲשֵׂה לְמַעַן שְׁמֶךָ עֲשֵׂה לְמַעַן יְמִינֶךָ עֲשֵׂה לְמַעַן קְדֻשָּׁתֶךָ עֲשֵׂה לְמַעַן תּוֹרָתֶךָ לְמַעַן יֵחָלְצוּן יְדִידֶיךָ הוֹשִׁיעָה יְמִינְךָ וַעֲנֵנִי׃ יִהְיוּ לְרָצוֹן אִמְרֵי פִי וְהֶגְיוֹן לִבִּי לְפָנֶיךָ יְהוָה צוּרִי וְגוֹאֲלִי׃ עֹשֶׂה שָׁלוֹם בִּמְרוֹמָיו הוּא יַעֲשֶׂה שָׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל וְאִמְרוּ אָמֵן׃ יְהִי רָצוֹן לְפָנֶיךָ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שֶׁיִּבָּנֶה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ וְתֵן חלקנו

שער נפתל

היום לה' במנחה מרגנת הו"א שנקרא הוי"ה. ואח"כ היום לא תמצאוהו בשדה מלכות שדה תפוחין. וכן שם של י"ב הוא ג' הויות בי"ב אותי מדרגות הנ"ל ועי' בס"ק דספר"צ׃

מנחה לשבת

חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ: וְשָׁם נַעַבָדְךָ בְּיִרְאָה כִּימֵי עוֹלָם וּכְשָׁנִים קַדְמוֹנִיוֹת:
וְעָרְבָה לַיהוָה מִנְחַת יְהוּדָה וִירוּשָׁלָיִם כִּימֵי עוֹלָם וּכְשָׁנִים קַדְמוֹנִיוֹת:

הש"ץ מוזר התפלה בקול ואומר קדושת נקדש ונומר התפלה ואח"כ אומרין צדקתך וכו'. וכימים שא"א תמנון בחול אין אומרין צדקתך. ולא בכית תתניס ולא בבית האכל.

צִדְקָתְךָ צֶדֶק לְעוֹלָם וְתוֹרָתְךָ אֱמֶת: וְצִדְקָתְךָ אֱלֹהִים
עד

לקוטי הגר"א

ב' שינין הנ"ל הם סוד תרי"ג מלות עם התורה. שין דאיתוסף הוא שם דקודש י"ג תיקונין. וכן ב' ש"ן של תפילין. ג' ד' דו"ב. והוא סוד חרות על הלוחות. והוא סוד ה' מלך כו'. והוא סוד חב"ד כו'. והן ג' זיונין ג' כתריס שנכתבו ישראל בם"ע ול"ת ותורה א' בחמצע. שרש אלו ג'. תרי"ד עם ו' הוא תר"ך כת"ר. עכ"ל: ומ"ש וכן עם ו' דלעולם הקריאה. נ"ל דלעיל חשיב ה' מלך ה' מלך ה' יכלוך בוא"ו ולעולם ועד. חישב לעלם חסר ו'. ואז הוא חושבן תרי"ד. וכאן אומר שאם נחשוב כפי הקריאה לעולם מלא בוא"ו הוא חושבן כתר: וכן תרי"ג עם ז' ס"ת ג"כ חושבן כתר. וידוע מארז"ל שבת קט"ז א' חצבה עמודיה שבעה אלו ז' ספרי תורה. וכן תטהרו גי' כתר: ומ"ש וי"ב תיבות בפסוק זה. כתב הר"א הנ"ל. וז"ל בפסוק כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם מכל חטאתיכם לפני ה' תטהרו יש בו י"ב תיבות. נגד י"ב זיונרות. י"ב צירופים דאהי"ה. י"ב אתוון בשם הציץ. כי בו י"ב אתוון בשם הוי"ה עכ"ל. ול"נ כי שם הציץ הוא שם אאחצעביההרו"ן או יואאחצעבירו"ן שיש בו י"ב אותיות. ועי' בת' ע' קל"ד א' לפי ני' רביני שם. מתרין עשר אינון תליין מכתר עילאה כנון יואאחצעבירון. וכ' רבינו. דג' שמית בם"ם. סגולתא. יו"ד ה"י וא"ו ה"י. ג' יודין ג' טיפין ג' הויות. י"ב תיקונין וא' דכליל כולא כמ"ש באו"ר. והוא כלל השם. עכ"ל. ור"ל שבג' שמות הוי"ה הנ"ל י"ב אותיות ומהם יוצא י"ב אותיות דשם הנ"ל. ואמר שם בהאי שמא תמן אח. תמן ציץ. תמן אביר. תמן רון. דא שמא דתלייא מכתרא עילאה וכ' רבינו. ור"ל דר' שמהן כלילין בו. והן ר' פרצופין דכלילין בשם הוי"ה. דכלילין הכל בו דהוא שרש להם. אח ער"א. ציץ אבא. קודש לה' כידוע. אביר אימא. אביר יעקב תוקפא דיליה. רון אימא תתאה. רנ"ו ליעקב. כנפי החיות. ציצית. כמ"ש בם' הבהיר. עכ"ל. ואמר שם ותרין עשר שמהן אינון אא"ח צ"צ ביה"ה רו"ן כל חד מתרין עשר אתוון. ואינון ממנין על תרין עשר ציגורין דנפקין ממקור עילאה דליח ליה סוף. וכ' רבינו וז"ל. ור"ל י"ב שמות הן. כ"א מי"ב אותיות. והן עשר אותיות א"א חצ"צ ביר"ן וב' איתיות משם הוי"ה. בשם הראשון זכרים י"ו בראש השם. וכאן ב' נקבות ה' ה' בסוף השם קודם רון שהוא סיום השם כידוע. והן י"ב אנפין כו'. והנה עשר אותיות הם שרש לע"ם. וב' אותיות משם הויה בי' ראשין דע"ג הכתר. שהן ג' ראשין ואמר ואינון ממנן על תרין עשר ציגורין כו' ר"ל כל שם על ציגור אחד. וידוע כי כל ענף הוא בחינת השורש. ולבן כל שם הוא ציגור א' ג"כ י"ב עכ"ל. ובזה מבוארים דברי רבינו

כאן

עַד־מָרוֹם אֲשֶׁר עָשִׂיתָ גְּדֻלּוֹת אֱלֹהִים מִי כָמוֹךָ: צִדְקָתְךָ
כְּהַרְרֵי־אֵל מִשְׁפָּטֶיךָ תְּהוֹם רַבָּה אָדָם וּבְהֵמָה תּוֹשִׁיעַ
יְהוָה: קדיש תתקבל

טעה ולא התפלל מנחה בשבת מתפלל במ"ם שתים של חול ומבדיל ברחמנא ואינו מבדיל בפניה. ואם לא הבדיל ברחמנא והבדיל בפניה שני עלתה לו וצריך לחזור ולהתפלל לתשלומין. ואם הבדיל בשתיהן אפילו לא הבדיל בשתיהן יצא.

לקוטי הגר"א

וכן י"ק בגי' גי' דשמא מפרש שהן ח"י לחנון. והן סוד ג"ר י"ה צדקתך. וצדקתך הוא כתר. ב' צדקתך בדכורא ג' כלילין בג' ו"ה. וצדקתך בנוק' שהיא בו' וה' כו'. והוא חכמה בינה ודעת. ו' דאיתוסף ביעקב. והכל בכתר נוק'. והן ז' שהן עשר: (לקוטי הגר"א שאחר מג"כ אות כ' סי' ח'):

שער נפתלי

כאן: ומ"ש וכן י"ה בגי' גי' דשמא מפרש. כתב הר"א הג"ל וז"ל גי' הם י"ר אתוון והגי' הוא ה' אתוון ותושבנן הוא הכתר עכ"ל. ודבריו צ"ע. דהא רבינו מסיים י"ח אתוון ולדבריו י"ט הם. ול"נ דצ"ל דמ"ש וכן י"ה פי' כל שם הוי"ה. ומ"ש בגי' גי' דשמא מפרש היינו דשם ס"ג. וחשיב רק אותיות של המילוי דמילוי לבד ולא חשיב אותיות המילוי שבהם. והן ח"י אתוון כזה וא"ו דל"ת. יו"ד. אלף וי"ו. יו"ד. והן בגימ' כת"ר: ומ"ש והן סוד ג"ר. פי' שהמ"ע ול"ת ותורה שהן תרי"ד עם ו' דאיתוסף שהוא תר"כ הם סוד ג"ר. ומפרש והולך. י"ה צדקתך. וצדקתך הוא כתר. פי' כי י"ה הן חו"ב כידוע וב' שניהם חושבן תרי"ד כנ"ל. שהן גי' צדקתך. אמנם וצדקתך הוא גי' כתר. שהוא תרי"ד עם ו'. ולכן הוא וצדקתך בוא"ו. והענין כי ידוע שאומרים במנחה דשבת ג' צדקתך וצדקתך כנגד משה רבינו שנסתלק ודוד ויוסף הצדיק כמבואר בזוהר ומפרש כאן שהם בסוד הוי"ה. בי"ה כבר נתבאר. ובו"ה יתבאר למטה. וסדרן בי"ה הוא כך. צדקתך צדק לעולם הוא בחכמה. באבא יסד ברתא דרגא דדוד. שנקראת צדק כידוע. והוא גי' תרי"ד צדקתך. כנגד ה' מלך ה' מלך ה' ימליך לעלם ועד. ואח"כ וצדקתך אלקים עד מרום. וצדקתך גי' כתר. בסוד חכמה בינה ודעת עם ו' דודעת. וידוע כי דעת במקום הכתר. והוא דרגא דמרע"ה. ואח"כ צדקתך כהררי אל משפטיך תהום רבה. דרגא דבינה שנקראת תהום רבה כידוע. ואמר אדם ובהמה תושיע ה'. כידוע שהם מ"ה וב"ן וז"נ. והבינה מבררת אותם בסוד עי"מ. וז"ש תושיע כי הבירור הוא הישועה. והוא דרגא דיוסף. שהוא המברר והמלקט בסוד וילקט יוסף. בסוד עולם התיקון שהוי' ע"י התגלות יסוד דא"ק שהוי' חסר בעולם הנקודים כמ"ש האריז"ל. אבל בכלל עיקר ג"ר דרגא דמשה. ואח"כ כ' רבינו שהם ג"כ בדכורא ונוק' ו"ה. שהם סוד יוסף ודוד. ואמר ב' צדקתך בדכורא. ג' כלילין בג' ו"ה. פי' כי בדכורא בעצמו נכלל ב' צדקתך. של ו"ה. שהן יוסף ודוד. כי עיקר הדכורא הוא חג"ת. אבל נה"י הם דנוק'. כי הם מתחברים עמה והם בניינה. וכל זה ידוע. ולכן ה' אחרונה שהיא הנוק' מתחלת אחר ת"ת מנה"י ולמטה. ולכן הדכורא בעצמו הוא ו"ה. וחג"ת הם ימין ושמאל ואמצע שהם מ"ע ול"ת ותורה. כידוע. וכן נה"י. ומ"ע ול"ת ותורה הם בגי' צדקתך כנ"ל. ולכן בחג"ת נה"י ב' צדקתך. ושניהם נחשבים לדכורא כי ג' כלילין בג'. וצדקתך בנוק' שהיא בו' וה' כו'. פי' כי בנוק' צריך להיות ו' המחבר כמו וה' המטיר כו' שדרשו הוא ובית דינו. דהיינו נוק' בית דינו. ולכן וצדקתך עם ו' המחבר הוא בנוק'. וידוע כי נוק' במקום כתר בסוד אני ואין. ולכן וצדקתך גי' כתר. ועכשיו יהי' הסדר כך צדקתך צדק לעולם ותורתך אמת הם חג"ת כידוע כי ת"ת נק' תורה ואמת. וצדקתך אלקים עד מרום הוא הנוק' כי תיכף אחר חג"ת מתחלת הנוק'. ולכן אמר אלקים. ועולה עד מרום שהוא הכתר. צדקתך כהררי אל. נה"י שהם הררי אל. הררים של הנוק' המקבלת מהם. והנוק' נקראת אל. וכן ארם ובהמה תושיע ה'. כי שם מתחברים מ"ה וב"ן כידוע: ואמר והוא חכמה בינה ודעת ו' דאיתוסף ביעקב. כי חכמה בינה ודעת גי' וצדקתך. ואמר עם וא"ו ודעת. וצדקתך. כי הוא ו' דאיתוסף ביעקב שנכתב יעקוב מלא בסוד הדעת שנתחבר עמו. וכן יעקב דרגא דנוק' כמ"ש רבינו בלקוט שבספד"צ כי יעקב נוק' דדכורא: והכל בכתר נוק'. כי וצדקתך גי' כתר והוא בנוק' כנ"ל וה' כו'. וכן מ"ע ול"ת ותורה תרי"ד הג"ל הכל בנוק' בכתר שהיא כוללת הכל והן ז' שהן עשר. פי' כי ב' צדקתך בדכורא ג' כלילין בג' הן ו'. וצדקתך בנוק' הרי ז'. שהן עשר עם הג"ר שנכלל בהן כנ"ל:

סדר סעודת מנחה

ביום השבת קודם סעודת מנחה יאמר זה.

תא חזי בכל שתא יומי דשבתא כד מטא שעתא דצלותא דמנחה דינא תקיפא שלטא וכל דינין מתערין. אבל ביומא דשבתא כד מטא עדן דצלותא דמנחה רעוא דרעוין אשתכח ועתיקא קדישא גליא רצון דיליה וכל דינין מתכפין ומשתכח רעותא וחדו בכלא ובהאי רצון אסתלק משה נביאה מהימנא קדישא מעלמא בגין למנדע דלא בדינא אסתלק. וההיא שעתא ברצון דעתיקא קדישא נפק ונשמתיה ואתטמר ביה בנ"כ ולא ידע איש את קבורתו כתיב. מה עתיקא קדישא טמיר מכל טמירין ולא ידעין עלאין ותתאין. אוף הכא האי נשמתא דאתטמיר בהאי רצון דאתגליא בשעתא דצלותא דמנחה דשבתא כתיב ולא ידע איש את קבורתו והוא טמיר מכל טמירין דעלמא ודינא לא שלטא ביה. וכאה חולקיה דמשה. תאנא בהאי יומא דאורייתא מתעטרא ביה מתעטרא בכלא בכל אינון פקודין בכל אינון גזרין ועונשין בשבעין ענפין דנהורא דנהרין מכל סטרא וסטרא. מאן חמי ענפין דנפקן מכל ענפא וענפא שלשה קיימין בגו אילנא כלהו ענפין בהו אחידן. מאן חמי אינון תרעין דמתפתחן בכל סטרא וסטרא כלהו מזדהרין ונהרין בההיא נהורא דנפיק ולא פסק. קל כרוזא נפיק אתערו קדישי עליונין אתערו עמא קדישא דאתבחר לעילא ותתא. אתערו חדותא לקדמות מאריכון אהערו בחדוותא שלימתא אודמנו בתלת חדוון בתלת אבהן אודמנו לקדמות מהימנותא חדווא דכל חדוותא. זכאה חולקכון ישראל קדישין בעלמא דין ובעלמא דאתי דא הוא ירותא לכון מכל עמין עכו"ם. ועל דא כתיב ביני ובין בני ישראל. אמר רבי יהודה ודאי כתיב זכור את יום השבת לקדשו. וכתיב קדושים תהיו כי קדוש אני יהוה. וכתיב וקראת לשבת עונג לקדוש יהוה מכובד. תאנא בהאי יומא כל נשמתהון דצדיקייא מתערין בתפנוקי עתיקא קדישא סתימא דכל סתימין ורוחא חדא דא מענוגא דההוא עתיקא מתפשטא בכלהו עלמין וסלקא ונחתא ומתפשטא לכלהו בני קדישין לכלהו נטורי אורייתא ונייחין בנייחא שלים ומתנשי מכולהו כל רוגזין כל דינין וכל פולחנין קשין. הה"ד ביום הניח יהוה לך מעצבך ומרגזך ומן העבודה הקשה. בניני כך שקיל שבתא לקביל אורייתא וכל דנטיר שבתא כאילו נטיר אורייתא כלא. וכתיב אשרי אנוש יעשה זאת ובן אדם יחזיק בה שומר שבת מחללו ושומר ידו מעשות כל רע. אשתמע דמאן דנטיר שבתא כמאן דנטיר אורייתא כולה: ברוך יהוה לעולם אמן ואמן:

ואח"כ יאמר זה

אַתְקִינוּ סְעוּדְתָא דִמְהֵימְנוּתָא שְׁלִימְתָא חֶדְוָתָא דְמַלְכָּא קַדִּישָׁא. אַתְקִינוּ סְעוּדְתָא דְמַלְכָּא דָּא הִיא סְעוּדְתָא דִזְעֵיר אַנְפִּין וְעַתִּיקָא קַדִּישָׁא וְחַבְרַיָּא תַּפּוּחִין אַתְיָן לְסַעֲדָא בַּהֲדֵיהּ:

בְּנֵי הֵיכָלָא דִכְסִיפִין לְמֶחֱזֵי זִיו דִזְעֵיר אַנְפִּין:
יְהוֹן חֶדְוָא בְּהַאי תַּבָּא. דְּבֵיהּ מַלְכָּא בְּגִילוּפִין:
צְבוּ רַחֲמָא. בְּהַאי וַעֲדָא. בָּגוֹ עִירִין וְכָל גַּוְונִין
חֲדוּ הַשְׁתָּא. בְּהַאי שַׁעֲתָא. דְּבֵיהּ רַעֲוָא וְלֵית זַעֲפִין
קָרִיבוּ לִי חֲזוּ חֵילִי. דְּלֵית דִּינִין דִּתְקִיפִין

לְבַר נַטְלִין. וְלָא עָאלִין. הַנֵּי בַּלְבִּין דַּחֲצִיפִין :
וְהָא אַזְמִין. עַתִּיק יוֹמִין. לְמִנְחָה (לְמִצְחָא) עֶדֵי יְהוֹן חַלְפִין :
רְעוּ דִילֵיהּ. דְּגַלֵי לֵיהּ. לְבַטָּלָא בְּכָל קַלִּיפִין :
יְשַׁוֵּי לוֹן בְּנוֹקְבֵיהוֹן. וְיִטְמְרוּן בְּגוֹ כֵּיפִין :
אֲרֵי הַשְׁתָּא בְּמִנְחָתָא. בְּחֶדְוָתָא דְּעֵיר אַנְפִּין :

מִזְמוֹר לְדָוִד יְהוָה רֹעִי לֹא אֶחְסָר: בִּנְאוֹת דֶּשֶׁא יַרְבִּיצֵנִי עַל מֵי מְנוּחוֹת יְנַהֲלֵנִי: נַפְשִׁי יְשׁוֹבֵב יַנְחֵנִי בְמַעְגְּלֵי צֶדֶק לְמַעַן שְׁמוֹ: גַּם כִּי אֵלֵךְ בְּגֵיא צַלְמָוֶת לֹא אִירָא רָע כִּי אַתָּה עִמָּדִי שִׁבְטְךָ וּמִשְׁעַנְתֶּךָ הֵמָּה יְנַחֲמוּנִי: תַּעֲרֹךְ לְפָנַי שֻׁלְחָן נֶגֶד צוֹרְרָי דִּשַּׁנְתָּ בַשֶּׁמֶן רֹאשִׁי כוֹסִי רְוָיָה: אַךְ טוֹב וָחֶסֶד יִרְדְּפוּנִי כָּל יְמֵי חַיָּי וְשַׁבְתִּי בְּבֵית יְהוָה לְאֹרֶךְ יָמִים:

ומקיימין סעודה שלישית. ואין כאן קידוש לפניה. לכתחלה צריך לקבוע על הפת. וכדיעבד יוצאין אף כמיני תרגימא.

עניני סעודה שלישית

לקוטי הגר"א

ו' בכורות סבני סעודות שבת. כן הסשפעה לכל ימות החול. וכן בשם אחרון של מ"ב.
ב' בכל אחד. כי ג' ימים קמי שבתא וג' אחר כו'. ועוד ו' נסתרות לשבת עלמו שהיא כוללת

שער נפתלי

עי' בס' באר יצחק להגאון ריא"ז ז"ל. והביא שם דברי רע"מ פ' פנחס דף רמ"ה א'. וכתב שם אח"כ וז"ל ושיטת רבינו בזה שא"צ אלא ו' בכורות ב' בכל סעודה. וכפי שיטתו שצריך לחתוך שניהם. ומ"ש י"ב בכורות היינו שית באתגליא כו'. והנה מ"ש שית באתכסיא לא זכינו להבין כוונתו ואפשר שר"ל שאחר שיהיו נחתכים יהי' בכל א' ב'. הם ד' בכורות לכל סעודה. ובתחלה בהיותם שלמים אינם אלא ו' בכל הג' סעודות. ורק בהעלם ומחשבה יש עוד ו' היינו מה שעומדים להתחלק עכ"ל אמנם רבינו בתיקונים תמ"ז (הבאתיו לעיל בליל שבת בסדר השלחן) הביא דברי רע"מ הנ"ל דהני שית באתגליא ושית באתכסיא ואמר שם דיל דוא"ו דעד"א שהן חג"ת הן גוונין סתימין דלא אתגליין. ודנה"י הן דשכינתא דאתגליין. והן בפתורא דשבת. עכ"ל שם: ומ"ש שהן השפעה לכל ימות החול כ' בס' הנ"ל הענין כי ימות החול הן בסוד ו"ק דרכורא שהם מתלבשים במט"ט ששם הם ששה כנפים. כמ"ש רז"ל שבכל יום כנף א' אומר שיר. ושבת עצמו הוא מלכות נו"ק דאצילות. דהיא מתלבשת במט"ט וגותנת לו שפע. וכן כל ו"ק דז"א כולם מתברכים בשביל הנוק'. ואלו ו' הם בשם האחרון דשם מ"ב שקוצי"ת כידוע. ששם זה הוא בשבת. שהם בג' תפלות ב' בכל תפלה. והם כנגד ג' סעודות של שבת ולכן ב' בכורות לכל סעודה. והענין כי ו' שמות הראשונים של שם ס"ב הוא בו"ק שכל א' כלול מו' כידוע. ושם השביעי דרגא דשבת והיא הנותנת השפעה לכולם. עכ"ל:

ומ"ש כי ג' ימים כו' כתב הגרי"א הנ"ל וז"ל הוא כידוע וכמ"ש האריז"ל שהארת שבת נמשכת ער ג' ימים שאחריו. ומיום ד' ואילך מקבל הארה משבת הבאה. והענין כי הנוק' אצילותה במקום התחזה בת"ת. והם חג"ת קודם לה ונה"י אחריה והם הו' יסו"ד הנ"ל. ולכן הם ב' בכל סעודה. וכמ"ש בזה שג' ימי בראשית הם עצמם הוציאו פעולתם אח"כ בג' ימים האחרונים עכ"ל: ומ"ש ועוד ו' נסתרות לשבת עצמו

לקוטי הלכות סעודה שלישית הנר"א

כוללת ג"כ וח"ו. לחבל בהעלם פנימיות: (נדפס בס' לקוטי הגר"ח עם ביאור בתר יתקן):

שער נפתלי

כו' אבל בהעלם פנימיות. פי' הגרי"א הנ"ל שהן ו"ק דילה בעצמה והם בהעלם פנימיות שלכן אסור בשבת עשיית המלאכה רק במנותה ועונג שהוא נקודה פנימיות בהעלם כו'. ו' דירה הן באתכסיא כל כבודה בת מלך פנימה. והיא בת דשבת כו'. והנה לפי מ"ש ברע"מ שם נראה שכוונתו שהם ו"ק בסוד אור ישר ו' באור חוזר כידוע שהם בדו"נ אור ישר בדכורא אור חוזר בנוקבא והם שית מעילא לתתא ושית מתתא לעילא כו'. והם בסוד ו' תיבות של שמע ישראל ושית דבשכמל"ו ולכן שמע ישראל הוא בקלא ובשכמל"ו בלחש שהם שית באתכסיא. והם סוד תורה שבכתב ותורה שבע"פ כו'. והיא ג"כ באתגליא ובאתכסיא כמ"ש דברים שבע"פ אי אתה רשאי לכותבם והיא באתכסיא כו'. ולכן גם בשבת בכל סעודה ב' באתגליא וב' באתכסיא שהם כ' ווין עכ"ל. מפרש באתכסיא על הנוק' ולפי מ"ש לעיל מדברי רבינו בתיקונים כי אדרבא דשכינתא הוא דאתגליין. ודעד"א הן דלא אתגליין. וג"ל כי שם בתיקונים יפרש רבינו כי הי"ב לחמים ה' שית דדכורא ושית דנוק'. ובפתורא דביהמ"ק נתגלו שניהם. אמנם בפתורא דשבת לא נתגלו רק שית לחמים ואמר כי דנוק' אתגליין ודדכורא לא אתגליין. אמנם ידוע כי אח"כ ו"ק דדכורא מתלבשים בו"ק דמט"ט. והנוק' היא נקודה פנימית מתלבשת בתוכם. ונמצא כי בגלות ששם ו' יומין דחול הוא להיפך כי דמט"ט מתגלין ודנוק' דאצי' מתכסיין. ונמצא כי דנוק' עצמה אינם מתגלין רק בהיכלין דילה ו' יומין דמט"ט והיא נעלמת בתוכם:

שוב מצאתי להגאון ר' אברהם שמחה ז"ל אב"ד במסטיסלאוו בהקדמתו לס' מדרש רות. שכ' שם וז"ל וכן ראיתי זה כארבעים שנה בכתבי הלקוטים דרבינו ז"ל כתב שם ביאורו ע"ד הסוד בדברי הרע"מ פ' פנחס (רמ"ה א') בענין הככרות שבהג' סעודות דשבת שלא כדעת האריז"ל וכתב בסיום דבריו שם וזהו ענין י"ב ככרות בשבת (כוונתו לפי ביאורו שם היינו י"ב ככרות בכל הג"ס. והם ב' ככרות בכל סעודה. והן השית באתגליא. ועליהם שורים עוד שית באתכסיא ב' בכל סעודה. והן ו' של השם. שמילוי ו' השני הוא באתכסיא) וכן משמע בגמ' מדאמר ר"א חוינא לר"כ וכו' מכלל דשאר לא עבדי הכי. וכן פי' הרשב"א מ"ש ר"ז בצע אכולא שירותא וכן נהג רש"ל וכן פסק ב"ח וכן עיקר [וכפי הרשום בזכרוני מאז ראיתי שם ברור שזה לשונו הקדוש ממש ועי' בביאורו בהל' שבת סי' רע"ד ס"ק א'] עכ"ל הגרא"ש הנ"ל. ועוד מצאתי להרב הגדול הצדיק ר' שמואל ז"ל בעל המחבר ס' אבן שלמה שהביא הליקוט הזה שנדפס עם ביאור באר יצחק. ואח"כ כתב הליקוט הנדפס בסוף ביאורו על הרע"מ וכ' דמשמע שם דצריך לבצוע בכיצה מכל כבר. שפי' שם מ"ש בזוהר שם י' איהו כביצה לכל חד וחד. ר"ל לכל כבר וכבר כו'. ור"ל דצריך לבצוע משניהם. וכן הוא בכל הזוהר ור"מ ותיקונים. וכן ס"ל לכל אמוראי דגמ'. רק רב כהנא מדקאמר חוינא לרב כהנא כו' מכלל דשאר לא עבדו הכי. וכן מדקאמר הכל מודים בפסח כו' וסדרו בברכות אמילתא דירא שמים יצא ידי שניהם כו' ושם ודאי משניהם דאל"כ מאי יוצא ידי שניהם. דלא כרש"י שכ' או מא' מהן. וכן פסק הרמב"ם ושו"ע ורש"ס קס"ח וכן פי' הרשב"א ר' זירא בצע אכולא שירותא אשתיהן וכן נהג רש"ל וכ"פ ב"ח וכן עיקר עכ"ל הזהב. עכ"מ להרב הגדול ר"ש הנ"ל. בתיקון השיבושים שהי' בהב"י:

סדר ספירת העומר

בכל לילה קודם שיתחיל הברכה יאמר זה.

(לשם יחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה ברחילו ורחימו ליחד שם י"ה בו"ה ביחודא שלים בשם כל ישראל. הנני מוכן ומזמן לקים מצות עשה של ספירת העומר כמו שכתוב בתורה וספרתם לכם ממחרת השבת מיום הביאכם את עומר התנופה שבע שבתות תמימות תהיינה: עד ממחרת השבת השביעית תספרו חמשים יום והקרבתם מנחה חדשה ליי: ויהי נועם יי אלהינו עלינו ומעשה ידינו כוננה עלינו ומעשה ידינו כוננהו):

בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ עַל סְפִירַת הָעֹמֶר:

הַיּוֹם יוֹם אֶחָד בָּעֹמֶר: י חסד שבחסד

אלהים אנא

הרחמן

הָרַחֲמָן הוּא יַחֲזִיר לָנוּ עֲבוֹדַת בֵּית הַמִּקְדָּשׁ לִמְקוֹמָהּ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ אָמֵן סֶלָה:

(ואח"כ יאמר למנצח בנגינות וגו'. ויכוין תיכת אלהים ותות י מן ישמחו ואתכ כך יאמר תפלת רבי נתוניה ויכוין תיכת אנא ואתכ כך יאמר רבש"ע וכו'.

רבונו של עולם אתה צויתנו על ידי משה עבדך לספור ספירת העומר כדי לטהרנו מקלפותינו ומטמאותינו כמו שכתבת בתורתך וספרתם לכם ממחרת השבת מיום הביאכם את עומר התנופה שבע שבתות תמימות תהיינה. עד ממחרת השבת השביעי תספרו חמשים יום. כדי שיטהרו נפשות עמך ישראל מזוהמתם. ובכן יהי רצון מלפניך יי אלהינו ואלהי אבותינו שבזכות ספירת העומר שספרתי היום יתקן מה שפגמתי בספירה (פלונית המייך לאותו הלילה). ואטהר ואתקדש בקדשה של מעלה ועל ידי זה יושפע שפע רב בכל העולמות ולתקן את נפשותינו ורוחותינו ונשמותינו מכל סיג ופגם ולטהרנו ולקדשנו בקדשתך העליונה אמן סלה): *)

הַיּוֹם שְׁנֵי יָמִים בָּע�omֶר	ש
הרחמן יתננו בכח	גבורה שבחסד
הַיּוֹם שְׁלֹשָׁה יָמִים בָּעֹמֶר:	מ
הרחמן ויכלכנו גדולת	תפארת שבחסד
הַיּוֹם אַרְבָּעָה יָמִים בָּעֹמֶר:	ח
הרחמן יתך ימינך	נצח שבחסד
הַיּוֹם חֲמִשָּׁה יָמִים בָּעֹמֶר:	ו
הרחמן פניו תתיר	הוד שבחסד
הַיּוֹם שִׁשָּׁה יָמִים בָּעֹמֶר:	ו
הרחמן יתנו לרוכס	יסוד שבחסד
הַיּוֹם שִׁבְעָה יָמִים שֶׁהֵם שָׁבוּעַ אֶחָד בָּעֹמֶר:	י
הרחמן סלס תכ"ג ית"ן	מלכות שבחסד
הַיּוֹם שְׁמוֹנָה יָמִים שֶׁהֵם שָׁבוּעַ אֶחָד וְיוֹם אֶחָד בָּעֹמֶר:	ר
הרחמן לדעת קכל	חסד שבגבורה
הַיּוֹם תִּשְׁעָה יָמִים שֶׁהֵם שָׁבוּעַ אֶחָד וּשְׁנֵי יָמִים בָּעֹמֶר:	נ
הרחמן כתכן רעת	גבורה שבגבורה
הַיּוֹם עֲשָׂרָה יָמִים שֶׁהֵם שָׁבוּעַ אֶחָד וּשְׁלֹשָׁה יָמִים בָּעֹמֶר:	נ
הרחמן דרכך עמך	תפארת שבגבורה
הַיּוֹם אַחַד עָשָׂר יוֹם שֶׁהֵם שָׁבוּעַ אֶחָד וְאַרְבָּעָה יָמִים בָּעֹמֶר:	ו
הרחמן כלל בנכנו	נצח שבגבורה
הַיּוֹם שְׁנֵים עָשָׂר יוֹם שֶׁהֵם שָׁבוּעַ אֶחָד וַחֲמִשָּׁה יָמִים בָּעֹמֶר:	ל
הרחמן גויס עסכנו	הוד שבגבורה
הַיּוֹם שְׁלֹשָׁה עָשָׂר יוֹם שֶׁהֵם שָׁבוּעַ אֶחָד וְשִׁשָּׁה יָמִים בָּעֹמֶר:	א
הרחמן יבושתך טוהר	יסוד שבגבורה
הַיּוֹם אַרְבָּעָה עָשָׂר יוֹם שֶׁהֵם שְׁנֵי שָׁבוּעוֹת בָּעֹמֶר:	מ
הרחמן יודוך קל"ע סט"ן	מלכות שבגבורה
הַיּוֹם חֲמִשָּׁה עָשָׂר יוֹם שֶׁהֵם שְׁנֵי שָׁבוּעוֹת וְיוֹם אֶחָד בָּעֹמֶר:	י
הרחמן עמיס גת	חסד שבתפארת
הַיּוֹם שִׁשָּׁה עָשָׂר יוֹם שֶׁהֵם שְׁנֵי שָׁבוּעוֹת וּשְׁנֵי יָמִים בָּעֹמֶר:	ם
הרחמן מלכיס נגור	גבורה שבתפארת
הַיּוֹם שִׁבְעָה עָשָׂר יוֹם שֶׁהֵם שְׁנֵי שָׁבוּעוֹת וּשְׁלֹשָׁה יָמִים בָּעֹמֶר:	כ
הרחמן יודוך דורכי	ת"ת שבתפארת

היום

*) כל המוקף אין אומרים לדעת הגר"א

סדר ספירת העומר

הַיּוֹם שְׁמוֹנָה עָשָׂר יוֹם שֶׁהֵם שְׁנֵי שָׁבוּעוֹת וְאַרְבָּעָה יָמִים בָּע�omֶר: י

הרחמן פמיס יסודך נצח שבתפארת

הַיּוֹם תִּשְׁעָה עָשָׂר יוֹם שֶׁהֵם שְׁנֵי שָׁבוּעוֹת וַחֲמִשָּׁה יָמִים בָּע�omֶר: ת

הרחמן כולס כבנת הוד שבתפארת

הַיּוֹם עֶשְׂרִים יוֹם שֶׁהֵם שְׁנֵי שָׁבוּעוֹת וְשִׁשָּׁה יָמִים בָּע�omֶר: ש

הרחמן יסמתו סמכס יסוד שבתפארת

הַיּוֹם אֶחָד וְעֶשְׂרִים יוֹם שֶׁהֵם שְׁלֹשָׁה שָׁבוּעוֹת בָּע�omֶר: פ

הרחמן ויהנו נג"ד יכ"ם מלכות שבתפארת

הַיּוֹם שְׁנַיִם וְעֶשְׂרִים יוֹם שֶׁהֵם שְׁלֹשָׁה שָׁבוּעוֹת וְיוֹם אֶחָד בָּע�omֶר: ו

הרחמן לתומיס כרכס חסד שבנצח

הַיּוֹם שְׁלֹשָׁה וְעֶשְׂרִים יוֹם שֶׁהֵם שְׁלֹשָׁה שָׁבוּעוֹת וּשְׁנֵי יָמִים בָּע�omֶר: ט

הרחמן כי טכרס גבורה שבנצח

הַיּוֹם אַרְבָּעָה וְעֶשְׂרִים יוֹם שֶׁהֵם שְׁלֹשָׁה שָׁבוּעוֹת וּשְׁלֹשָׁה יָמִים בָּע�omֶר: ע

הרחמן תסעוט רחמס תפארת שבנצח

הַיּוֹם חֲמִשָּׁה וְעֶשְׂרִים יוֹם שֶׁהֵם שְׁלֹשָׁה שָׁבוּעוֹת וְאַרְבָּעָה יָמִים בָּע�omֶר: מ

הרחמן עמיס לדקתך נצח שבנצח

הַיּוֹם שִׁשָּׁה וְעֶשְׂרִים יוֹם שֶׁהֵם שְׁלֹשָׁה שָׁבוּעוֹת וַחֲמִשָּׁה יָמִים בָּע�omֶר: י

הרחמן מיכול תמיד הוד שבנצח

הַיּוֹם שִׁבְעָה וְעֶשְׂרִים יוֹם שֶׁהֵם שְׁלֹשָׁה שָׁבוּעוֹת וְשִׁשָּׁה יָמִים בָּע�omֶר: ם

הרחמן ולתמיס גמלס יסוד שבנצח

הַיּוֹם שְׁמוֹנָה וְעֶשְׂרִים יוֹם שֶׁהֵם אַרְבָּעָה שָׁבוּעוֹת בָּע�omֶר: מ

הרחמן כתרן כט"ל נת"ג מלכות שבנצח

הַיּוֹם תִּשְׁעָה וְעֶשְׂרִים יוֹם שֶׁהֵם אַרְבָּעָה שָׁבוּעוֹת וְיוֹם אֶחָד בָּע�omֶר: נ

הרחמן תנחס חסין חסד שבהוד

הַיּוֹם שְׁלֹשִׁים יוֹם שֶׁהֵם אַרְבָּעָה שָׁבוּעוֹת וּשְׁנֵי יָמִים בָּע�omֶר: ס

הרחמן כלס קדוס גבורה שבגבור

הַיּוֹם אֶחָד וּשְׁלֹשִׁים יוֹם שֶׁהֵם אַרְבָּעָה שָׁבוּעוֹת וּשְׁלֹשָׁה יָמִים בָּע�omֶר: נ

הרחמן יודן כרוכ תפארת שבהוד

הַיּוֹם שְׁנַיִם וּשְׁלֹשִׁים יוֹם שֶׁהֵם אַרְבָּעָה שָׁבוּעוֹת וְאַרְבָּעָה יָמִים בָּע�omֶר: ר

הרחמן עמיס עוכך ל"ג בעומר נצח שבהוד

הַיּוֹם שְׁלֹשָׁה וּשְׁלֹשִׁים יוֹם שֶׁהֵם אַרְבָּעָה שָׁבוּעוֹת וַחֲמִשָּׁה יָמִים בָּע�omֶר: נ

הרחמן תלסיס נהל הוד שבהוד

הַיּוֹם אַרְבָּעָה וּשְׁלֹשִׁים יוֹם שֶׁהֵם

אַרְבָּעָה שָׁבוּעוֹת וְשִׁשָּׁה יָמִים בָּעוֹמֶר: ל

הרחמן יודך עדתך יסוד שבהוד

הַיּוֹם חֲמִשָּׁה וּשְׁלֹשִׁים יוֹם שֶׁהֵם חֲמִשָּׁה שָׁבוּעוֹת בָּעוֹמֶר: א

הרחמן עמיס תק"כ ט"ע מלכות שבהוד

הַיּוֹם שִׁשָּׁה וּשְׁלֹשִׁים יוֹם שֶׁהֵם חֲמִשָּׁה שָׁבוּעוֹת וְיוֹם אֶחָד בָּעוֹמֶר: מ

הרחמן כולם יחיד חסד שביסוד

הַיּוֹם שִׁבְעָה וּשְׁלֹשִׁים יוֹם שֶׁהֵם חֲמִשָּׁה שָׁבוּעוֹת וּשְׁנֵי יָמִים בָּעוֹמֶר: נ

הרחמן תלסים קכל גבורה שבגבורה

הַיּוֹם שְׁמוֹנָה וּשְׁלֹשִׁים יוֹם שֶׁהֵם חֲמִשָּׁה שָׁבוּעוֹת וּשְׁלֹשָׁה יָמִים בָּעוֹמֶר: ס

הרחמן נתנם לעמך ת"ת שבגבורה

הַיּוֹם תִּשְׁעָה וּשְׁלֹשִׁים יוֹם שֶׁהֵם חֲמִשָּׁה שָׁבוּעוֹת וְאַרְבָּעָה יָמִים בָּעוֹמֶר: ב

הרחמן יכולה פנס נצח שבגבורה

הַיּוֹם אַרְבָּעִים יוֹם שֶׁהֵם חֲמִשָּׁה שָׁבוּעוֹת וַחֲמִשָּׁה יָמִים בָּעוֹמֶר: א

הרחמן יכרכנו זוכרי הוד שבגבורה

הַיּוֹם אֶחָד וְאַרְבָּעִים יוֹם שֶׁהֵם חֲמִשָּׁה שָׁבוּעוֹת וְשִׁשָּׁה יָמִים בָּעוֹמֶר: ר

הרחמן תלסים קדושתך יסוד שבגבורה

הַיּוֹם שְׁנַיִם וְאַרְבָּעִים יוֹם שֶׁהֵם שִׁשָּׁה שָׁבוּעוֹת בָּעוֹמֶר: ש

הרחמן תלסיתו יג"ל פז"ק מלכות שבגבורה

הַיּוֹם שְׁלֹשָׁה וְאַרְבָּעִים יוֹם שֶׁהֵם שִׁשָּׁה שָׁבוּעוֹת וְיוֹם אֶחָד בָּעוֹמֶר: ת

הרחמן יכרכנו שופטנו חסד שבמלכות

הַיּוֹם אַרְבָּעָה וְאַרְבָּעִים יוֹם שֶׁהֵם שִׁשָּׁה שָׁבוּעוֹת וּשְׁנֵי יָמִים בָּעוֹמֶר: ג

הרחמן תלסיס קכל גבורה שבמלכות

הַיּוֹם חֲמִשָּׁה וְאַרְבָּעִים יוֹם שֶׁהֵם שִׁשָּׁה שָׁבוּעוֹת וּשְׁלֹשָׁה יָמִים בָּעוֹמֶר: ח

הרחמן ויילתו ושמע תפארת שבמלכות

הַיּוֹם שִׁשָּׁה וְאַרְבָּעִים יוֹם שֶׁהֵם שִׁשָּׁה שָׁבוּעוֹת וְאַרְבָּעָה יָמִים בָּעוֹמֶר: ם

הרחמן תותו נעקתנו נצח שבמלכות

הַיּוֹם שִׁבְעָה וְאַרְבָּעִים יוֹם שֶׁהֵם שִׁשָּׁה שָׁבוּעוֹת וַחֲמִשָּׁה יָמִים בָּעוֹמֶר: ס

הרחמן כל יודע הוד שבמלכות

הַיּוֹם שְׁמוֹנָה וְאַרְבָּעִים יוֹם שֶׁהֵם שִׁשָּׁה שָׁבוּעוֹת וְשִׁשָּׁה יָמִים בָּעוֹמֶר: ל

הרחמן תפסי תעלומות יסוד שבמלכות

הַיּוֹם תִּשְׁעָה וְאַרְבָּעִים יוֹם שֶׁהֵם שִׁבְעָה שָׁבוּעוֹת בָּעוֹמֶר: ה

הרחמן תרן בק"ו ל"ת מלכות שבמלכות

סדר מוצאי שבת

בס"ש מאחרין התפלה כדי להוסיף מחול על הקדש. וממתינין עד שיראו ג' כוכבים קטנים רצופים. וביום המעונן עד שיעלו הספק מלבב. והם"ן מתחיל והוא רחום בניגון ואומר ברכו וכו' וגומרין ק"ש בברכותי' כמו בחול ואומרין ברוך יי לעולם אמן ואמן וכו'. ח"ק. תפלה בלחש ואומרין הבדלה בחונן הדעת. ואם שכח וסיים הברכה אין צריך לחזור. אבל אסור במלאכה עד שיבדיל. לפיכך אם עשה ולא הבדיל בתפלה ואין לו כוס בלילה וסבור שלא למחר לא יהיה לו צריך לחזור ולהתפלל. ואם נזכר בם"ת י"ל שיאמרנה בם"ת. אבל בשאר לו כוס לא יאמרנה בם"ת לדברי בעל מ"ח. ואחר שהשלימו התפלה בלחש אומר הם"ן ח"ק (ואינו חוזר התפלה) ואומרין ויהי נועם מעומד וכופלין פסוק אחרון. ואתה קדוש וכו'. קדיש תתקבל. (ואם חל י"ט באחד מששת ימי המעשה מ"מ ויהי נועם וא"ק אבל אומרין מיד קדיש תתקבל. ואם חל ט' באב במ"ש מ"מ ויהי נועם). ואח"כ אומרין ויתן לך.

וְיִתֶּן־לְךָ הָאֱלֹהִים מִטַּל הַשָּׁמַיִם וּמִשְׁמַנֵּי הָאָרֶץ וְרֹב דָּגָן וְתִירֹשׁ׃
יַעַבְדוּךָ עַמִּים וְיִשְׁתַּחֲווּ לְךָ לְאֻמִּים הֱוֵה גְבִיר לְאַחֶיךָ וְיִשְׁתַּחֲווּ לְךָ
בְּנֵי אִמֶּךָ אֹרְרֶיךָ אָרוּר וּמְבָרְכֶיךָ בָּרוּךְ׃ וְאֵל שַׁדַּי יְבָרֵךְ אֹתְךָ וְיַפְרְךָ
וְיַרְבֶּךָ וְהָיִיתָ לִקְהַל עַמִּים׃ וְיִתֶּן־לְךָ אֶת־בִּרְכַּת אַבְרָהָם לְךָ וּלְזַרְעֲךָ
אִתָּךְ לְרִשְׁתְּךָ אֶת־אֶרֶץ מְגֻרֶיךָ אֲשֶׁר־נָתַן אֱלֹהִים לְאַבְרָהָם׃ מֵאֵל
אָבִיךָ וְיַעְזְרֶךָּ וְאֵת שַׁדַּי וִיבָרְכֶךָּ בִּרְכֹת שָׁמַיִם מֵעָל בִּרְכֹת תְּהוֹם
רֹבֶצֶת תָּחַת בִּרְכֹת שָׁדַיִם וָרָחַם׃ בִּרְכֹת אָבִיךָ גָּבְרוּ עַל־בִּרְכֹת הוֹרַי
עַד־תַּאֲוַת גִּבְעֹת עוֹלָם תִּהְיֶיןָ לְרֹאשׁ יוֹסֵף וּלְקָדְקֹד נְזִיר אֶחָיו׃
וַאֲהֵבְךָ וּבֵרַכְךָ וְהִרְבֶּךָ וּבֵרַךְ פְּרִי־בִטְנְךָ וּפְרִי־אַדְמָתֶךָ דְּגָנְךָ וְתִירֹשְׁךָ
וְיִצְהָרֶךָ שְׁגַר־אֲלָפֶיךָ וְעַשְׁתְּרֹת צֹאנֶךָ עַל הָאֲדָמָה אֲשֶׁר־נִשְׁבַּע
לַאֲבֹתֶיךָ לָתֵת לָךְ׃ בָּרוּךְ תִּהְיֶה מִכָּל־הָעַמִּים לֹא־יִהְיֶה בְךָ עָקָר
וַעֲקָרָה וּבְבְהֶמְתֶּךָ׃ וְהֵסִיר יְהוָה מִמְּךָ כָּל־חֹלִי וְכָל־מַדְוֵי מִצְרַיִם
חָרָעִים אֲשֶׁר יָדַעְתָּ לֹא יְשִׂימָם בָּךְ וּנְתָנָם בְּכָל־שֹׂנְאֶיךָ׃

הַמַּלְאָךְ הַגֹּאֵל אֹתִי מִכָּל־רָע יְבָרֵךְ אֶת־הַנְּעָרִים וְיִקָּרֵא בָהֶם
שְׁמִי וְשֵׁם אֲבֹתַי אַבְרָהָם וְיִצְחָק וְיִדְגּוּ לָרֹב בְּקֶרֶב הָאָרֶץ׃ יְהוָה
אֱלֹהֵיכֶם הִרְבָּה אֶתְכֶם וְהִנְּכֶם הַיּוֹם כְּכוֹכְבֵי הַשָּׁמַיִם לָרֹב׃ יְהוָה
אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵיכֶם יֹסֵף עֲלֵיכֶם כָּכֶם אֶלֶף פְּעָמִים וִיבָרֵךְ אֶתְכֶם כַּאֲשֶׁר
דִּבֶּר לָכֶם׃

בָּרוּךְ אַתָּה בָּעִיר וּבָרוּךְ אַתָּה בַּשָּׂדֶה׃ בָּרוּךְ אַתָּה בְּבֹאֶךָ וּבָרוּךְ
אַתָּה בְּצֵאתֶךָ׃ בָּרוּךְ טַנְאֶךָ וּמִשְׁאַרְתֶּךָ׃ בָּרוּךְ פְּרִי־בִטְנְךָ וּפְרִי
אַדְמָתְךָ וּפְרִי בְהֶמְתֶּךָ שְׁגַר אֲלָפֶיךָ וְעַשְׁתְּרוֹת צֹאנֶךָ׃ יִצֵּו יְהוָה אִתְּךָ
אֶת־הַבְּרָכָה בַּאֲסָמֶיךָ וּבְכֹל מִשְׁלַח יָדֶךָ וּבֵרַכְךָ בָּאָרֶץ אֲשֶׁר־יְהוָה

אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן לָךְ׃ יִפְתַּח יְהוָה | לְךָ אֶת־אוֹצָרוֹ הַטּוֹב אֶת־הַשָּׁמַיִם
לָתֵת מְטַר־אַרְצְךָ בְּעִתּוֹ וּלְבָרֵךְ אֵת כָּל־מַעֲשֵׂה יָדֶךָ וְהִלְוִיתָ גּוֹיִם
רַבִּים וְאַתָּה לֹא־תִלְוֶה׃ כִּי־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בֵּרַכְךָ כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר־לָךְ
וְהַעֲבַטְתָּ גּוֹיִם רַבִּים וְאַתָּה לֹא תַעֲבֹט וּמָשַׁלְתָּ בְּגוֹיִם רַבִּים וּבְךָ לֹא
יִמְשֹׁלוּ׃ אַשְׁרֶיךָ יִשְׂרָאֵל מִי כָמוֹךָ עַם נוֹשַׁע בַּיהוָה מָגֵן עֶזְרֶךָ
וַאֲשֶׁר־חֶרֶב גַּאוֹתֶךָ וְיִכָּחֲשׁוּ אֹיְבֶיךָ לָךְ וְאַתָּה עַל־בָּמוֹתֵימוֹ תִדְרֹךְ׃

מָחִיתִי כָעָב פְּשָׁעֶיךָ וְכֶעָנָן חַטֹּאתֶיךָ שׁוּבָה אֵלַי כִּי גְאַלְתִּיךָ׃
רָנּוּ שָׁמַיִם כִּי־עָשָׂה יְהוָה הָרִיעוּ תַּחְתִּיּוֹת אָרֶץ פִּצְחוּ הָרִים רִנָּה יַעַר
וְכָל־עֵץ בּוֹ כִּי־גָאַל יְהוָה יַעֲקֹב וּבְיִשְׂרָאֵל יִתְפָּאָר׃ גֹּאֲלֵנוּ יְהוָה צְבָאוֹת
שְׁמוֹ קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל׃

יִשְׂרָאֵל נוֹשַׁע בַּיהוָה תְּשׁוּעַת עוֹלָמִים לֹא־תֵבֹשׁוּ וְלֹא־תִכָּלְמוּ
עַד עוֹלְמֵי עַד׃ וַאֲכַלְתֶּם אָכוֹל וְשָׂבוֹעַ וְהִלַּלְתֶּם אֶת־שֵׁם יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם
אֲשֶׁר־עָשָׂה עִמָּכֶם לְהַפְלִיא וְלֹא־יֵבֹשׁוּ עַמִּי לְעוֹלָם׃ וִידַעְתֶּם כִּי בְקֶרֶב
יִשְׂרָאֵל אָנִי וַאֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם וְאֵין עוֹד וְלֹא־יֵבֹשׁוּ עַמִּי לְעוֹלָם׃ כִּי
בְשִׂמְחָה תֵּצֵאוּ וּבְשָׁלוֹם תּוּבָלוּן הֶהָרִים וְהַגְּבָעוֹת יִפְצְחוּ לִפְנֵיכֶם רִנָּה
וְכָל־עֲצֵי הַשָּׂדֶה יִמְחֲאוּ־כָף׃ הִנֵּה אֵל יְשׁוּעָתִי אֶבְטַח וְלֹא אֶפְחָד כִּי
עָזִּי וְזִמְרָת יָהּ יְהוָה וַיְהִי־לִי לִישׁוּעָה׃ וּשְׁאַבְתֶּם־מַיִם בְּשָׂשׂוֹן מִמַּעַיְנֵי
הַיְשׁוּעָה׃ וַאֲמַרְתֶּם בַּיּוֹם הַהוּא הוֹדוּ לַיהוָה קִרְאוּ בִשְׁמוֹ הוֹדִיעוּ
בָעַמִּים עֲלִילֹתָיו הַזְכִּירוּ כִּי נִשְׂגָּב שְׁמוֹ׃ זַמְּרוּ יְהוָה כִּי גֵאוּת עָשָׂה

מודעת

לקוטי הגר"א

הנה לא יפותי לבטח ולא לפחד. כי (מי) שמבקש שהקב"ה יעשה למען רחמיו וחסדיו כו' בטוחים שלא חטאנו ה' ילקינו לגמי. כי אם היה בשבילנו היינו מתייראים שמא יגרום החטא. לכל כאשר הוא למען חסדיך אין לאו מתייראין כלל. כי חסדיך המה קיימים תמיד. וזהו כמ"ש בזוהר. והאמין בה'. ולא היה מתיירא לפילו שמא יגרום החטא. והיינו מעוס שויחשביה לו לצדקה. כלומר כל מה שעושין לו ה' הוא לצדקה. ואינו בשבילו כלל. וזהו הנה לא יפותי לבטח ולא לפחד. כלומר לא שהוא מדת החסד. כאשר בחסדו הוא יפותי. לבטח תמיד ולא לפחד. לפילו שמא יגרום החטא. וכמ"ש בישעיה (ביהורו למשלי כ"ה פ' ט"ו):

זמרו ה' כי גאות עשה. זה שלמר לשירה לה' כי גאה גאה כו'. גלוים בשחקים ונשתר. ועתה נתגלה גלוים בארץ. כמ"ש ותכבדה בפרעה וכל חילו וידעו מצרים כי אני ה'. וכן לע"ל והתגדלתי והתקדשתי ונודעתי כו'. וידעו כי אני ה'. וז"ש

מודעת

סדר מוצאי שבת

מוֹדַעַת זֹאת בְּכָל־הָאָרֶץ: צַהֲלִי וָרֹנִּי יֹשֶׁבֶת צִיּוֹן כִּי־גָדוֹל בְּקִרְבֵּךְ
קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל: וְאָמַר בַּיּוֹם הַהוּא הִנֵּה אֱלֹהֵינוּ זֶה קִוִּינוּ לוֹ וְיוֹשִׁיעֵנוּ
זֶה יְהוָה קִוִּינוּ לוֹ נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בִּישׁוּעָתוֹ:

בֵּית יַעֲקֹב לְכוּ וְנֵלְכָה בְּאוֹר יְהוָה: וְהָיָה אֱמוּנַת עִתֶּךָ חֹסֶן
יְשׁוּעוֹת חָכְמַת וְדַעַת יִרְאַת יְהוָה הִיא אוֹצָרוֹ: וַיְהִי דָוִד לְכָל־דְּרָכָיו
מַשְׂכִּיל וַיהוָה עִמּוֹ: פָּדָה בְשָׁלוֹם נַפְשִׁי מִקְּרָבְלִי כִּי־בְרַבִּים הָיוּ
עִמָּדִי: וַיֹּאמֶר הָעָם אֶל־שָׁאוּל הֲיוֹנָתָן יָמוּת אֲשֶׁר עָשָׂה הַיְשׁוּעָה
הַגְּדוֹלָה הַזֹּאת בְּיִשְׂרָאֵל חָלִילָה חַי־יְהוָה אִם־יִפֹּל מִשַּׂעֲרַת רֹאשׁוֹ
אַרְצָה כִּי־עִם־אֱלֹהִים עָשָׂה הַיּוֹם הַזֶּה וַיִּפְדּוּ הָעָם אֶת־יוֹנָתָן וְלֹא־מֵת:

ופדויי

לקוטי הגר"א

מודעת זאת בכל הארץ. שעתה כשיל לא יבין לא זאת. וזאת הברכה. לו חכמו יכילו זאת. יבינו לאחריתם. ודוד אמר בזאת אני בוטח. בזאת יבא אהרן כו'. וסוד זה וזאת י"ב אבני מילואים שכתב עליהם י"ב שבטים. וכ' אבני שהם שבלולין בהם ג"כ י"ב. שכתובין עליהם י"ב שבטים. שעשיות כלולין בג"ר. ולכן עשר הם י"ב. וז"ס אבני שוהם. והלו הכ' הם בחו"ג. והוא ו' של המילוי הנ"ל: צהלי ורוני וגו' הוא שמחה ורננה לפרח ורמשח. המלך הגדול והקדוש כו'. גדול הוא בסוד ברוך ברכו סגי. וקדוש הוא הקדושה כו'. ואין הסי"ת גדול אלא בציון. כמ"ש גדול ה' ומהלל מאד בעיר אלקינו. לימתי הוא גדול מאד בעיר אלקינו. וזהו יושבת ציון כי גדול בקרבך. פירש שבציון הוא יתגדל. קדוש ישראל כי קדוש ישראל הוא נסתר מעין כל חי. והוא נגלה מלך פטולופיו. וגדול וקדוש הוא ת"ת ויסוד. וז"ס את שבתותי תשמרו ומקדשי תירלו. וזהו קדוש ישראל. וכנגדן הוא צהלי ורוני שמחה בלפרח והוא נסתר. ורוני ברמשח בגלוי. כמ"ש לעיל בחרוכה. כי שמחה בכתבי ורננה בלוחי. וכתבי כל עובדייהו בחשאי. ובלוייס הוא רננה בחתגלייא. שמן ויין. שאין אומרים שירה אלא על היין. ושמן הוא בחשאי.

(ביאורו יעקב' י"ב ה' ו'):

ג'

שער נפתלי

כ"ש מודעת זאת בכל הארץ. פי' שהשכינה הנק' זאת היא מודעת. שנתוודע גאותו וכחו בארץ. ומביא ראי' מכל הפסוקים שהשכינה נק' זאת כמו שנאמר וכסיל לא יבין את זאת. שאינו מבין את שליטת השכינה הנקראת זאת. וכן וזאת הברכה שהשכינה נק' זאת ונק' ברכה. וכן כל הפסוקים שמביא. ומ"ש וסוד זה וזאת כו'. ידוע כי זה הוא היסוד. וזאת היא השכינה. ושניהם גי' י"ב. כי זאת במ"ק ג"כ י"ב. והם נגד י"ב אבנים בחשן שבהם י"ב שבטין. וכן י"ב שבטין שבשני אבני השוהם. והי"ב הנ"ל הם סוד ע"ס. והכתר יש בו ג' רישין כחרא אוירא ומוחא. נמצא העשר הם ט' וג' הם י"ב. והם סוד ז"ה. ז' תחתונות. וג"ר הם ה'. כי כתר נחשב לג' וחו"ב חרי ה'. ובאבני השוהם הם בכל א' ו' שבטים. והם שני ווין נגד ו"ו במילואו. והוא הדבורא יסוד. נגד זה. והם סוד חו"ג כידוע כי ה"ח הן ונכללים ביסוד חרי ו'. וכן ה"ג עם הכלל חרי ו' שני. והם סוד ו' שבטים בכל אחד מאבני השוהם. [ונראה שהם בסוד הדעת שכולל חו"ג. עם חו"ב. כידוע שנכלל בו גם חו"ב חרי י"ב שבאבני שוהם ולכן הם בכתפין. ששם מקום הדעת] ובאבני מילואים הם אחד בכל אבן י"ב אבנים כנגד זאת. הנוק' עומדת על שנים עשר בקר. כן נ"ל פי' דברי רבינו. ומ"ש בפסוק צהלי ורוני עי' לעיל בפי' אברהם יגל יצחק ירנן ע"ש היטב. ויתבארו הדברים זה מזה:

ז"ל

וּפְדוּיֵי יְהוָה יְשׁוּבוּן וּבָאוּ צִיּוֹן בְּרִנָּה וְשִׂמְחַת עוֹלָם עַל־רֹאשָׁם שָׂשׂוֹן
וְשִׂמְחָה יַשִּׂיגוּ וְנָסוּ יָגוֹן וַאֲנָחָה׃ הַפְכְתָּ מִסְפְּדִי לְמָחוֹל לִי פִּתַּחְתָּ
שַׂקִּי וַתְּאַזְּרֵנִי שִׂמְחָה׃ וְלֹא־אָבָה יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לִשְׁמוֹעַ אֶל־בִּלְעָם
וַיַּהֲפֹךְ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לְךָ אֶת־הַקְּלָלָה לִבְרָכָה כִּי אֲהֵבְךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ׃
אָז תִּשְׂמַח בְּתוֹרָה בְּמָחוֹל וּבַחוּרִים וּזְקֵנִים יַחְדָּו וְהָפַכְתִּי אֶבְלָם
לְשָׂשׂוֹן וְנִחַמְתִּים וְשִׂמַּחְתִּים מִיגוֹנָם׃
בּוֹרֵא נִיב שְׂפָתַיִם שָׁלוֹם | שָׁלוֹם לָרָחוֹק וְלַקָּרוֹב אָמַר יְהוָה
ורפאתיו׃

לקוטי הגר״א

ג׳ הפוכות הם כסדר ג״ר שהם המהפכין לטובה. ובהם והחדם תחר נהפך כו׳. תחל
בג׳ תמלעיות ע״י פריון. וג״ת הם שלומות. כמ״ש ת״ח מרבים שלום בעולם שנאמר
וכל בניך כו׳. וכ״ש לריך שהוא משים שלים בבית. ובהאי קרא בורא ניב שפתים שהן
למודי ה׳. והן כלולין זה בזה. לכן בו ב׳ פעמים שלום. ואמר לרחוק ולקרוב כמ״ש
בפ׳ פנחס ואיתן רחוקין קריבין כו׳. וכן בפסוק שלום שלום לך כו׳ ב״פ שלום. תלת שמתחיל
מסתעין. ובאחרון ג״פ ות׳ חיים בשביל טוק׳ לקשרה בחיים. כה לחי (תגדות ברכות
פ״ט סי׳ ח׳):

תרי שלמי חד בעמודא דאמלעיתא וחד בלדיק. דעלייהו אתמר שלום שלום לרחוק ולקרוב
(כי) ב׳ שלמא הן במתיבתא עלאה דחג״ת ומתיבתא תתאה דנהי וכמ״ו. והן
ב׳

שער נפתלי

ז״ל הר״א ז״ל ג׳ הפוכות שהן כסדר ג״ר שמשם נסים גלוין המהפכין לטובה. אבל בג׳ אמצעות יש בהם
מעט קטרוג. לכן צריך לג׳ פדיות. וג׳ תחתונות הן שלומות. שיסור נק׳ שלום. ונצח והוד נכללין
בו. לכן הן ג׳ שלומות. כמ״ש ת״ח מרבין שלום בעולם וכו׳. והוא צדיק שמשים שלום בבית: ובהאי קרא
בורא ניב שפתים שהן למודי ה׳. נצח והוד מנהג נביאים. והן כלולים זה בזה. לכן בו ב׳ פעמים שלום:
אלא שמתחיל מהענין. כי העיקר הוא שלום לך ושלום לעוזרך. אלא שמתחיל מתחילת הפסוק: ובאחרון
ג׳ פעמים אתה שלום וביתך שלום וכל אשר לך שלום. וא׳ חיים שנאמר כה לחי. בשביל נוק׳ לקשרא
בחיים. כה לחי. כה הוא נוק׳ לקשרא בחיים. עכ״ל: והנה בגמ׳ הסדר ג׳ הפכות ואח״כ ג׳ פדיות. אמנם
מנהגינו בברכות דמוצ״ש סדר אחר. ג׳ פדיות. ואח״כ ג׳ הפכות. ונראה דהתם בגמ׳ בהטבת חלום קאי
שצריך להפך מרעה לטובה. וזהו עיקר וראשית הכל. ולכן אומרים בתחלה ג׳ הפכות. ואח״כ יש לחוש
שמא יהפך ע״י הקטרוג מדת הדין עוד הפעם לרעה ח״ו ולכן צריך פדיון. משא״כ כאן במוצ״ש שהרי בשבת
כבר נחו כל הקטרוגים דאפילו חייבי גיהנם נייחי. אלא שבמוצ״ש יש לחוש שיתחילו עוד הפעם לקטרג
ולסבול. ולכן צריך לומר תיכף הפדיון שלא יקטרג. ואח״כ נותנים שבח לשעבר על שהפך בשבת את
הרע לטוב כנ״ל. ולזה אומרים אח״כ ג׳ הפכות. ונראה לי כי סדרן בגמ׳ כך. בתחלה הפכת מספדי
למחול לי. ואח״כ והפכתי אבלם לששון. ואח״כ ויהפוך ה׳ אלקיך לך את הקללה לברכה כמבואר בגמ׳.
[1]הטעם הוא כי בתחלה צריך לבטל שני הכחות דקלי׳ דו״נ. והדכו׳ הוא ס״מ כידוע. וכשנתבטל לוקחין
המ״ס ממספ״ר ונשאר פ״ד כמספר מחו״ל וזהו הפכת מספדי למחול. והוא בחכמה שבו מבטלין כח הס״מ
בסוד מרדכי ואסתר. שעל מרדכי שורה יסוד דאבא לבטל כח הס״מ כמ״ש הארי״ל. ואח״כ מבטלין כח
הנוק׳ דקלי׳ שמיללת תמיד בסוד לילי. וה״ס אבל ר״ל. וכשמבטלין כחה נעשה ששו״ן בסוד הבינה שושנה
עליונה. ה׳ עילאה. כי ששון עם ה׳ הוא שושנה ג׳ אתר. וע״ש בסוד הפורים. וזהו והפכתי אבלם
לששון. ואח״כ הדעת שלהם שהוא מדרגת בלעם ומתבטל ע״י דעת דקדושה. וזהו הפיכת קללה דבלעם
לברכה. ואח״כ אומר ג׳ פדיות שהן ג׳ אמצעיות. וסדרן בגמ׳. פדה בשלום נפשי. ופדויי ה׳ ישובון.
ויאמרו העם אל שאול כו׳ ויפדו העם את יונתן. וסדרן בג׳ אמצעיות ג״ל. כי פדה בשלום נפשי הוא בסוד

סדר מוצאי שבת

וְרָפָאתִיו׃ וְרוּחַ לָבְשָׁה אֶת־עֲמָשַׂי רֹאשׁ הַשָּׁלִישִׁים לְךָ דָוִד וְעִמְּךָ בֶּן־
יִשַׁי שָׁלוֹם ׀ שָׁלוֹם לָךְ וְשָׁלוֹם לְעֹזְרֶךָ כִּי עֶזְרְךָ אֱלֹהֶיךָ וַיְקַבֵּל דָּוִיד
וַיִּתֵּן בְּרָאשֵׁי הַגְּדוּד׃ וַאֲמַרְתֶּם כֹּה לֶחָי וְאַתָּה שָׁלוֹם וּבֵיתְךָ שָׁלוֹם

וכל

לקוטי הגר״א

ב׳ שלמות מכריעין בין המחלקות דבין הלדדים. וכמ״ש בפ׳ ברחמים בעין ג׳ ימים הרחמונים כו׳. ועי׳ בז״ח ס״ה ע״ג ח׳ מאי כלה הכי. וכי סגיאין שלמין ניהו. חלה חד שלמא חיהו דחיהו שלמא דביתא. דבניהם לתתמודע דכורא דכר. וחד שלמא אחרא דחיהו שלמא דתרין סטרין. דאחיד חד דשאל בחמלטיתא בין תרין סטרין ועביד שלמא ביניייהו חיהו שלום אחרא. לאבל שלום דדכורא לתתמודע דכר בניהם חיהו לדיק כו׳. וע״ד לזקרי לאחד כו׳. והטעין כי שני יחודים הן. ח׳ בין ימינא לשמאלא בחדם עלמו. והשני בין דכורא לנוק׳. ושניהם נקרלו לאחד שמייחדין ובו נעשו לאחד. ומ״מ עיקר השלום הוא בלדיק. ולכן נק׳ שלמא דכולא ביה. כי גם בח״ת לריך מ״מ יחוד בין דיוקא לדיוקא. ונקרלין לאחד. הטד״ת נק׳ לאחד. כי ידים הם שניס ימינא ושמאלא. וכן רגלים. וכן מוחין. משה״כ בטד״ת שהוא לאחד לבד. וזהו בו ובה לבדם. לאבל הן תרי פלגא דגופא. זכר ונקבה ברחם. ויקרא שמם אדם. כי לאחד קרלתיו כו׳. ולפיכך לאף כל קו האמלטי כפול. לבד הלדיק דליתא בדידה כו׳. ולכן הוא לאחד ביחוד גמור. וכל היחודים הן בו העיקר. והוא שלמא דכולא. וז״ס שתרין יחודין [הן] ה׳ לאחד ושמו לאחד. ולא״כ לייחדא לון כאחד. כי ה׳ הוא האלקים. והוא כנ״ל. דתחלה לריך ליחדא כל לאחד בקו האמלטי. ה׳ לאחד ושמו לאחד. ולא״כ בלדיק שלמא דכולא כו׳. והשלוש הוא בהן (בטד״ת ולדיק) שהן כלולים. טד״ת מב׳ הקויס. ולדיק מיסוד ועטרה והוא דיוקא וקשורה בו. שלעולס הלילה נכללת ביוס ומתך בתור — (ומ״ם רמוך וקרוב) דבגלותא לאמר בטד״ת מרמוך ה׳ נרמה לי. (כי) ה׳ (הוא) בטד״ת. ומרמוך דסליק דעת דטד״ת בחכמה. ונתרחק ממנו ומאתנו.

הבל

שער נפתלי

החסד. כי חסד היא יומא דאזיל בכלהו יומין. ומתפשטין ממנו ה״ח בח״ס ואח״כ נכלל ביסוד. והוא ע״י חכמה דנתית ביבינא וממנו מתפשטין ה״ח. וזהו עיקר המלחמה והקרבא עם החיוא ס״ם. שע״י ה״ח מתבטל כחו. ובסור הרום״ח רמ״ח דאברה״ם שהוא בחסד. ומחכמה אמרנו שנתבטל ס״ם מטפ״ד ונשאר פ״ד גי׳ מחו״ל. וז״ס פד״ה. פ״ד הנ״ל. וה׳ הם ה״ח. חרי פד״ח. ואח״כ נכנסין בשלום יסוד. וזהו פד״ה בשלו״ם. והם בסוד החסד. ואח״כ ופדויי ה׳ ישובון. הוא בסור הבינה עלמא דחירו ונחית דגבורה. וכן סוד חזרת הכל אל מקורו הוא בסוד הבינה שנק׳ תשובה. וזהו ופדויי ה׳ ישובון. ואז מתבטל כח הנוק׳ דקלי׳ לגמרי. ובאו ציון ברנה. כי רנה הוא נהר בינה. וציון הנוק׳ מל׳ עולה ע״י הנה״ר והרנה כנ״ל והפכה. אבלם לששון: ואח״כ ויפדו חעם את יונתן חוא נגד קו האמצעי ת״ת. כידוע כי יונתן בקו האמצעי כי גוף וברית חר חשיב. וידוע כי ביונתן הי׳ הקללה דשאול. ופדיון היה מן הקללה. דוגמא דויחפוך ה׳ לך את הקללה לברכה. שהוא ג״כ בקו אמצעי דעת כנ״ל. ופדיון יונתן יסוד הי׳ ע״י הת״ת. וזה שאמרו. כי עם ה׳ עשה היום הזה. פי׳ שנתחבר עם ה׳ שהוא ת״ת. אמנם אנן בטוע״ש מהפכין הסדר. ותחלה אומרים הג׳ פדיות ואח״כ הג׳ הפכות. וחטעם כנ״ל. ופסדרם ג״כ משתנה. סדר הג׳ פדיות כך. בתחלה פדה בשלום נפשי. ואח״כ ויאמר העם אל שאול כו׳ ויפדו העם את יונתן כו׳. ואח״כ ופדויי ה׳ ישובון. מפני שאנחנו רוצים לילך ולפדות קודם שהמשכנו מלמעלה למטה את ג׳ ההפכות. צריכין אנחנו לילך בתחלה לפדות במקום שאין אחיזה וקטרוג כל כך. והוא בחסד ורחמים חסד ותפארת. ואח״כ כשנתחזקנו בחם אז נוכל לפדות ג״כ במקום הגבורה. ולכן סדר הכתובים. בתחלה פדה בשלום נפשי שהוא בחסד כנ״ל. ואח״כ ויפדו את יונתן שהוא בת״ת כנ״ל. ואח״כ ופדויי ה׳ ישובון שהוא בגבורה ע״י הבינה כנ״ל וכן בג׳ ההפכות אומרים אח״כ ג״כ בסדר הזה. בתחלה של הכמה ודעת. שהם חסד ורחמים ימין ואמצע.

ואח״כ

וְכֹל אֲשֶׁר־לְךָ שָׁלוֹם: יְהוָה עֹז לְעַמּוֹ יִתֵּן יְהוָה יְבָרֵךְ אֶת־עַמּוֹ בַשָּׁלוֹם:

אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן בְּכָל־מָקוֹם שָׁאַתָּה מוֹצֵא גְּדֻלָּתוֹ שֶׁל־הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שָׁם אַתָּה מוֹצֵא עֲנוָתָנוּתוֹ. דָּבָר זֶה בָּתוּב בַּתּוֹרָה. וְשָׁנוּי בַּנְּבִיאִים. וּמְשֻׁלָּשׁ בַּכְּתוּבִים: בָּתוּב בַּתּוֹרָה כִּי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם הוּא אֱלֹהֵי הָאֱלֹהִים וַאֲדֹנֵי הָאֲדֹנִים הָאֵל הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא אֲשֶׁר לֹא־יִשָּׂא פָנִים וְלֹא־יִקַּח שֹׁחַד: וּכְתִיב בַּתֹּרָה עֹשֶׂה מִשְׁפַּט יָתוֹם וְאַלְמָנָה

ואהב

לקוטי הגר"א

(אבל) נדיק קרוב לה. ובניניה אתמר טוב סכן קרוב מאח רחוק. דח"ח הוא עד"ח ח"ח ד'. כי אחד קראתיו (נמלא אח הינו מחובר עם הד' בהוי ח'. רק שלריך לקרבו) ונדיק הוא בקולו של ד' עמה בהוי ח'. מסח"כ באח בעלה. והוא (הנדיק) ג"כ סכן בהוי ג'. נקודה בחיבורי. סכן בביתה וכן במ"ס. ח"ח סביב לה מכל סטר ונקודה בחמלטיתא (והלורה כזה סכן ט' נקודות לכל סטר בגי' ח"ח. כי כל קו ים לו רת"ס. וכל ח' כלול מרת"ס סן ג' פ"ג. סכן ט' ח"ח. והנקודה חמלטית מסלים לכל סטר לעשרה. הרי ד' פעמים י' גי' מ"ס. והט' נקודות הס סביב רחוקים. אח רחוק. והנקודה הוא נדיק סכן בתוך המ"ס) והמ"ס הוא

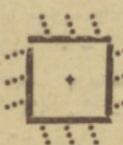

ב' בעלמו כמס"ל רת"ה (ביאורו לתי' כ"ח כ"ג ח' בד"ה ועלייהו כו' עד ד"ה טוב):

(ה' טוז לעמו יתן ה' יברך את עמו בשלום. בסוד לו יחזיק במעוזי יעשה שלום לי שלום יעשה לי. והן ב' שלמות הג"ל) והן בתורה שבע"פ. ח' להכריע בדיבה בין המחלוקת (והיא נגד שלום דעד"ח). וח' לקשרה בתורה שבכתב. (והוא שלום דנדיק) וכמס"ל ריח"ח סוד ת"כ ואחד כו' (וז"ס לו יחזיק במעוזי) במעוזי. ה' טוז לעמו כו'. והיא נבורת טוז שבע"פ. ושם המחלוקת. ולכן לריך לשלום. וז"ס ה' טוז כו' ה' יברך כו' (שם בד"ה ועלייהו ובד"ה במעוזי):

תסתך

שער נפתלי

ואח"כ הבינה. ולכן סדרן כך השבת מספרי למחול לי שהוא בחכמת ימין דנחית בחסד. ואח"כ ויהפוך ה' לך את הקללה לברכה שהוא ברעת. אמצע. נשמת ת"ת. ואח"כ והפכתי אבלם לששון שהוא בבינה דנחית בשמאלא כידוע. ואח"כ אומרים ג' שלומות. וסדרן כמו בגמ' בורא ניב שפתים שלום כו'. ורוח לבשת את עמשי כו' ועמך בן ישי שלום. ואמרתם כה לחי ואתה שלום כו'. וסדרן ג"ל שהם כך. בורא ניב שפתים ידוע כי נו"ה הם שפתים. ולכן אמר שני פעמים שלום כנגד נו"ה. ואמר לרחוק ולקרוב כי שם בנו"ה בתחלה לרחוק והדר לקרוב ע"י התשובה שמתפשטת בינה עד נו"ה. וכמקים שבעל תשובה כו'. וידוע כו נו"ה כלולין זה בזה. ולכן אע"פ שאמר כאן כנגד שניהם מ"מ עיקרן הוא בנצח. אלא שנכללו שניהם כאן. ולכן מסיים אמר ה'. וידוע כי בנו"ה שם צבאות. אלא שבנצח ה' צבאות ובהוד אלקים צבאית. ולכן מסיים אמר ת' לרמז על נצח ששם הוי"ה. ואח"כ ורוח לבשה כו' שלום לך ושלום לעוזריך. והם ב"פ שלום כמ"ש רבינו. והוא בהוד ונכלל בו ג"כ נצחן. וכנגדן ב"פ שלום. ומסיים כי עזרך אלהיך. כי בהוד שם אלקים צבאות כנ"ל. ואח"כ ואמרתם כה לחי ביסוד. כי הנוק' הנק' כה מתחברת אל היסוד שנק' חי כמ"ש רבינו כאן: ומ"ש רבינו כמ"ש בפ' פנחס ואינון רחיקין קריבין כו' כמדומה לי שהוא ט"ס וצ"ל בפ' כתר ק"ט א' דאמר שם ולאלין רחיקין דאתקריבו הה"ד שלום שלום לרחוק ולקרוב:

סדר מוצאי שבת

וְאַהֲב גֵּר לָתֶת לוֹ לֶחֶם וְשִׂמְלָה: שָׁנוּי בַּנְּבִיאִים דִּכְתִיב כִּי כֹה אָמַר רָם וְנִשָּׂא שֹׁכֵן עַד וְקָדוֹשׁ שְׁמוֹ מָרוֹם וְקָדוֹשׁ אֶשְׁכֹּן וְאֶת־דַּכָּא וּשְׁפַל־רוּחַ לְהַחֲיוֹת רוּחַ שְׁפָלִים וּלְהַחֲיוֹת לֵב נִדְכָּאִים: מְשֻׁלָּשׁ בַּכְּתוּבִים דִּכְתִיב שִׁירוּ | לֵאלֹהִים זַמְּרוּ שְׁמוֹ סֹלּוּ לָרוֹכֵב בָּעֲרָבוֹת בְּיָהּ שְׁמוֹ וְעִלְזוּ לְפָנָיו: וּכְתִיב בַּתֹּרָה אֲבִי יְתוֹמִים וְדַיַּן אַלְמָנוֹת אֱלֹהִים בִּמְעוֹן קָדְשׁוֹ: יְהִי יְהוָה אֱלֹהֵינוּ עִמָּנוּ כַּאֲשֶׁר הָיָה עִם־אֲבוֹתֵינוּ אַל־יַעַזְבֵנוּ וְאַל־יִטְּשֵׁנוּ: וְאַתֶּם הַדְּבֵקִים בַּיהוָה אֱלֹהֵיכֶם חַיִּים כֻּלְּכֶם הַיּוֹם: כִּי נִחַם יְהוָה צִיּוֹן נִחַם כָּל־חָרְבוֹתֶיהָ וַיָּשֶׂם מִדְבָּרָהּ כְּעֵדֶן וְעַרְבָתָהּ כְּגַן־יְהוָה שָׂשׂוֹן וְשִׂמְחָה יִמָּצֵא בָהּ תּוֹדָה וְקוֹל זִמְרָה: יְהוָה חָפֵץ לְמַעַן צִדְקוֹ יַגְדִּיל תּוֹרָה וְיַאְדִּיר:

שִׁיר הַמַּעֲלוֹת אַשְׁרֵי כָּל־יְרֵא יְהוָה הַהֹלֵךְ בִּדְרָכָיו: יְגִיעַ כַּפֶּיךָ כִּי תֹאכֵל אַשְׁרֶיךָ וְטוֹב לָךְ: אֶשְׁתְּךָ | כְּגֶפֶן פֹּרִיָּה בְּיַרְכְּתֵי בֵיתֶךָ בָּנֶיךָ כִּשְׁתִלֵי זֵיתִים סָבִיב לְשֻׁלְחָנֶךָ: הִנֵּה כִי־כֵן יְבֹרַךְ גָּבֶר יְרֵא יְהוָה: יְבָרֶכְךָ יְהוָה מִצִּיּוֹן וּרְאֵה בְּטוּב יְרוּשָׁלָם כֹּל יְמֵי חַיֶּיךָ: וּרְאֵה־בָנִים לְבָנֶיךָ שָׁלוֹם עַל־יִשְׂרָאֵל:

הש"ץ מבדיל בביהכ"נ וכן במוצ"ש חנוכה.

כמ"ם חוזרין ומתברכין הבנים והתלמידים מחכותיהם ורבותיהם. כשנכנס החדש לביתו כמ"ם מתחיל בשירות וזמירות, ומזכירין חליהו הנביא וביחת המשיח ג"כ בתחלת השבוע כי דוקא עת מול"ם מוכנת לביאתו ולא מולאי יו"ט לכן אין מבקשין ומתפללין על ביאתו אלא במו"ש בלבד.

לקוטי חגר"א

(**אשתך** כגפן פוריה) רוחא אזלא בגלגולא. ונפש קביעא. ולכן משה אזיל בגלגולא בכל דור. דהוא רוחא דכלא. וכמש"ל קי"ח ע' דעליו נאמר סובב סובב הולך הלוח. וכמו הרוח בגוף. וכמו החיים שסובב והחסה יושבת. כתפארת אדם לשבת בית כו'. כל כבודה כו'. וכן בזוגות קרקע עולם היא. וכן שמים וארץ אז רוח ואדץ דרוח סובב. וכן יום ולילה. ביום סובב השמש וכן החדש. ובלילה נח. וכן מ"ע בקום ועשה ומל"ת בשב ואל תעשה. ובכל זה הזכר סובב בתשובה לתקן הנקבה. הכי דור הולך ודור בא דא עמודא דאמצעיתא איהו אזיל ואתי בגלגולא. אבל שכינתא לעולם עומדת. אימי לא אזלא בגלגולא. ולא אתרכיבת באחר אחרא. וכגין דא אתמר בה. אשתך כגפן פוריה מה גפן לא קבילת הרכבה ממין אחרא מכל אילנא דעלמא. הכי שכינתא לא קבילת עלה הרכבה אחרא בעלמא אלא מבעלה. דלא אתגלגל בה אלא רוח בעלה. ולא נפש בנפש אלא כיוצא רק בעלה (תיקון ס"ט ק"ט ע' בד"ה כבר אמרנא ובד"ה ובג"ד):

ביאורים ולקוטי דינים

(א) **מ"ש** קדום הלבנה כו' תיקף לאחר שלשה ימים מהמולד מקדשין. עי' בטור סי' תכ"ו. גרסינן בשם' סופרים אין מברכין על הירח אלא בשי"ם כשהוא מבושם. וכתב הב"י ומדברי תלמידי הר' יונה נראה שלא היה גורס בשם' סופרים אין מברכין על הירח אלא במולאי שבת. שכתב בסוף פרק תפלת השחר. בשי"ם אומרו אין מברכין על הלבנה עד שתתבשם. י"ל עד מ"ש שמברכין על הבשמים. ואין זה מתקבל כלל. דמה טעם הוא זה להלות הדבר במולאי שבת כו' ונראה למורי שפירושו משתמע. מלשון לבשומי קלא כלומר משעה שמתוק האור שלה. ולדם נהנה ממנה. זה הוא לאחר ג' או ג' ימים. אבל ירח בן יומו מתוך קטנותו אין האור שלו מתוק שאין לדם נהנה ממנו עכ"ל. ומ"ש שיעור ג' ימים כ' הב"י משמע דבלא ההיא דמ"ש הוא סובר כך. לפי שקודם לכן אין לדם נהנה מאורה. וכתב עוד הב"י והר"י גיקטליא בעל שערי אורה כתב בשובה שע"פ הקבלה אין לברך על הידוש הלבנה עד שיעברו עליה ז' ימים. עכ"ל. וכן ראיתי בשם' מסכת חסידים. מי' מולאי שבת פ"ח מ"ב דדוקא לא כבר עברו ז' ימים ע"ש. ובחמת הוא תמוה דבפ' היו בודקין מ"ח ב' אמרינן עד כמה מברכין על החדש עד שתתמלא פגימתה. וכמה אמר ר' יעקב בר אידי אמר רב יודא עד שבעה ונהרדעי אמרי עד שמה עשר. והנה ר' יעקב בר אידי דאמר סוף הזמן עד שבעה ע"כ התחלת הזמן מקודש זה. ואפי' נהרדעי ל"ש עליו אלא בסוף הזמן אבל בהתחלת הזמן מודו. וא"כ איך יחלקו המקובלים על דבר שמפורש בש"ס להיפך. ודברי רבינו מבוארים כדברי רבינו יונה. ועוד שאיך נניח דין מפורש אין מחמיצין את המלות וזריזין מקדימין בשביל דברי המקובלים שאין להם סמך בש"ס ואדרבה נראה שהיה להם כל"ל ומלתי קושיא זאת בט"ז: ומ"ש וכן מקדשין קודם ט"ב וקודש יוה"כ. עי' בסי' תכ"ו סעיף ב' בהג"ה אין מקדשין הלבנה קודם תשעה באב ולא קודש יוה"כ. ובסי' תקנ"ח סעיף ח' כתב ג"כ הרמ"א ומהגין שלא לקדש החדש עד לאחר ת"ב. ובס' תר"ב כתב אין מקדשין הלבנה עד חולאי יום כפור. ורבינו כתב שם בסי' תר"ב ס"ק ט'. והטעיקר כי"א שטוב לקדש הלבנה קודם יה"כ כדי שמלוה זו תכריע לכף זכות עכ"ל. והוא דעם הלבוש. הובא בשערי זקנים. אבל בת"ב לא הכריע רבינו כלל בשו"ע. ואדרבה הביא הטעם מסי' תכ"ו. שלריך שיהי' בשמחה כמ"ש בשם' סופרים עד שתתבשם שלא כשהוא מבושם בשמחה ש"ם בש"ק ג'. ואפשר שכיון שכ' שלריך להמתין ג' ימים ח"כ פי' השם' סופרים עד שתתבשם קלי על הלבנה שיהי' נהנה מאורה כמ"ש רבינו יונה. ח"כ אין רואי על השמחה. וכיון דלא מלינו בשם' סופרים טעם זה ח"כ הדרין לכללין דאין מחמיצין את המלות. ולכן מקדשין קודם ט"ב. ואמנם מלשון רבינו בסי' תר"ב שכ' הטעם שטוב לקדש הלבנה קודם יה"כ כדי שמלוה זו תכריע לכף זכות. וכוונתו משום שהביא שם קודם לזה הא דשם' סופרים דלריך דוקא כשהוא מבושם ובשמחה. וקודם יוה"כ אינו בשמחה אחת העשות כמ"ש המג"א בסי' תכ"ו. ולכן כתב רבינו דאדרבה הוא בשמחה בשביל מלות קידוש לבנה שמכריע אומו לכף זכות אע"ג דהשמחה באה לו ביחד עם המלוה של קידוש לבנה חשיב כאלו באה לו מקודם [וכה"ג מלינו בפסחים קי"ז ח' דאין השכינה שורה אלא מתוך שמחה של מלוה שנאמר ועתה קחו לי מנגן. וכתב רשב"ם שמחה של מלוה כי הך דקאמר לי מנגן שהיה מחכוין שתשרה עליו שכינה עכ"ל. הרי אע"ג שאנחי השרחת השכינה

מעשה רב

(א) קדוש לבנה אין מחמיצין המצוה עד שבעה אחר המולד או עד מוצאי שבת. רק תיכף אחר שלשה ימים מהמולד מקדשין. וכן מקדשין קודם ט"ב וקודם יוה"כ:

נוסח

הלכות קידוש לבנה

מעשה רב

(ב) **נוסח** קדוש לבנה ששמעתי משם הרב ר' בנימין משקלאב משם רבינו זצ"ל. אפם לא אשתמיט שום אדם מהעומדים לפניו לומר שנהג כן. פועלי אמת שפעולתן אמת. וללבנה אמר שתתחדש באור יקר ועטרת תפארת כו' בא"י מקדש חדשים. כשם שאני ריקד כנגדך ואיני נוגע ביך כך אם ירקדו אחרים כנגדי לא יגעו בי. ע"כ שמעתי. וכ"ה בשם' סופרים עם הגהת רבינו ז"ל:

(ג) **אין** אומרים שים פסוקים לא לפני הקידוש ולא לאחריו. רק מתחיל בא"י כו' ומסיים סימן טוב כו' והולך לו:

ביאורים ולקוטי דינים

הוא לריך שמחה על מלוה. נחשב לקיום התנאי מה שעשה השמחה כדי לקבל השרוית השכינה נחשב לשמחה על מלוה ע"ג שהיתה מלותה המלוה. ולא נאמר דאם לא ליסרי עליו שכינה לא הוי שמחה על מלוה. ות"כ הם תלויים זה בזה. ואלן בעינן שמחה על מלוה מקודם. זה לא איכפת דהא מ"מ הוא למלוה מתכוין וכמו כן כאן] ע"ג דתנאי המלוה שלריך שמחה מקודם. לא נאמר דאם לא הוי המלוה לא הוי שמחה. דהא מ"מ הוא שמח במה שמלפה שיתוסף לו זכות על ידי המלוה. ולכן יש לו לקיים המלוה (ואדרבה כאן הוא יותר פשוט מהא דפסחים הנ"ל ולל להבין) וכל זה לא שייך אלא קודם יום"כ. אבל קודם

ט"ב דלא שייך האי טעמא דהא לאו יומא דדינא הוא משמע דאין לברך. ולכן ל"ש מ"ם כאן במעשה רב. וראיתי יש נוהגין כך ויש נוהגין כך:

(ב) **מ"ש** נוסח קידוש לבנה כו' בא"י מקדש חדשים. במ"ם שלפנינו בהגהת הגר"א הגיה של"ל מחדש חדשים:

(ג) **מ"ש** ומסיים סימן טוב כו' והולך לו. כי בשם' סופרים פרק כ' משמר שם סדר קידוש הלבנה. ואינו מבוא שם שום פסוקים לא קודם קידוש הלבנה ולא לאחריו. אלא שם משמר סימן טוב קודם ברוך יולרך. אלא שהמדר הינו מעכב. ואנחנו מסיימין בסימן טוב:

(ד) **ראיתי** בסוף ספר שער השיר שהביא הרב ש"ל ז"ל שראה בספר רוקח סי' רכ"ט שלריך לומר כל פסוק תפול עליהם כו' ע"ש. בעת קידוש הלבנה (משום כל פסוקא דלא פסקי' מ"ר כו') יפה והפוך. קנית זו עם יעבור עד ה' עמך יעבור עד. כלבן ידמו זרועך בגדול ופחד ליתמה עליהם תפול. עכ"ל. ובחמת מנהג שלנו תורם היא ואין לשנות ולהוסיף כלל. ומה שהקשה מכל פסוקא דלא פסקי'. לא קשה כלל. כמ"ש המג"א סי' תכ"ב ס"ק ח'. וז"ל והא דנוהגין לחלק פסוקי לו יפור ביום המילה. י"ל משום דהם לחמרוהו ג"כ פסקי פסקי עכ"ל. ות"כ לא קשה דגם פסוק זה חלקוהו שם ונוכל לומר ג"כ חלי הפסוק. ובזה אפשר לתרץ מה שמקשים על נוסח התפלה ויום השביעי משבת ואומר מזמור שיר ליום השבת טוב להודות לה' לפיכך כו'. ומקשים הלא כל פסוקא דלא פסקי' כו' והלוך אלו מסיימים בטוב להודות לה' בחמלע הפסוק. וי"ל דהנה בשועה ל' ע"ב לחמרו כולד לחמרו שירה כגדול המקרא לת הלל כו' משה אומר לשירה לה' והם אומרים לשירה לה'. משה אמר כי גאה גאה והם אומרים לשירה לה'. ועי' בתוס' שם ד"ה ר' נחמיה משה אמר עזי וזמרת יה ויעקב אומרים זה אלי ואנוהו ע"ש. ומזה נתפשט המנהג בשיר היחוד שהחזן אומר אחד והקהל עונים אחד ש'. וכ"ל דאפשר דלוף הלויים כשאמרו השיר בכל יום היו אומרים בלחד מאופנים אלו. והיו חולקים ג"כ את הפסוקים. ומעתה לא קשה קושית הכ"ל שאפשר שמקלת מן הלויים המשוררים היו אומרים ועונים לאחי דברים בכל פעם. ובמזמור שיר ליום השבת היו עונים בכל פעם טוב להודות לה'. ולכן פסקינן לי' ג"כ אלן כמ"ש המג"א הכ"ל. וטוב י"ל דדווקא אם לומדו ואומרו

ביאורים ולקוטי דינים

בדרך לימוד או לחזרת הפסוק בעלמו. אבל אם היו מזכירו רק בדרך רמז לדבר. ועיקר כוונתו לדבר אחר ולא ללימוד או לחזרת הפסוק הזה. אז אפשר להפסיק באמצע הפסוק. ולכן חז"ל בס"ם ומדרשים אינם מביאים כל הפסוק כי אם אותם התיבות הנחוצים לרמז להלכה הסיה או למדרש הזה. וכמו כן אין אנחנו חוששים כי אם לרמז שטוב להודות ולפיכך יפתחו ויברכו וכו':

ברכת הלבנה

אין מברכין על הירח אלא בלילה בשעה שהוא זורח ונהנין מאורו. הסכמת רוב המחברים שאין לברך עד שיעברו עליה ג' ימים. ואחר ג' ימים מיד רשאי לברכה. ואין להמתין על מו"ם כלל שאין מחמירין את המצות, ואין להמתין עד אחר יום"כ. ובט"כ יש נוהגין להמתין עד אחר ט"כ. ונהגו אלא לברך עלי' לא בשבת ולא כי"ט אם לא בשעת שם לחום שתעבור עונתה. עד חימתי מברכין עלי'. עד י"ו מיום המולד. ואלא י"ו בכלל. והגרחה עיקר דחשבון ט"ו יום מע"ל להקל. אפילו הוא יותר מחצי כ"ט י"ב תשל"ג. היינו עד"מ אם הי' המולד במוצ"ש ד' או ג' שעות בלילה. מותר לברך עלי' תחלת ליל ב' אע"ג שכבר עבר זמן החצי הל"ל. אמנם אם הי' ליקוי הלבנה בתחלת חודש אינו מברך עלי' אחר הליקוי שהוא ודאי אמצע חודש החמתי.

תולה עיניו לראותה בתחלת הברכה. ומיישר רגליו ומברך מעומד.

בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם. אֲשֶׁר בְּמַאֲמָרוֹ בָּרָא שְׁחָקִים. וּבְרוּחַ פִּיו כָּל־צְבָאָם חֹק וּזְמַן נָתַן לָהֶם. שֶׁלֹּא יְשַׁנּוּ אֶת תַּפְקִידָם: שְׂשִׂים וּשְׂמֵחִים לַעֲשׂוֹת רְצוֹן קוֹנָם. פּוֹעֵל אֱמֶת שֶׁפְּעוּלָתוֹ אֱמֶת. וְלַלְּבָנָה אָמַר שֶׁתִּתְחַדֵּשׁ. עֲטֶרֶת תִּפְאֶרֶת לָעֲמוּסִי בֶטֶן. שֶׁהֵם עֲתִידִים לְהִתְחַדֵּשׁ כְּמוֹתָהּ. וּלְפָאֵר לְיוֹצְרָם. עַל שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ. בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה מְחַדֵּשׁ חֳדָשִׁים:

ג"פ בָּרוּךְ יוֹצְרֵךְ. בָּרוּךְ עוֹשֵׂךְ. בָּרוּךְ קוֹנֵךְ. בָּרוּךְ בּוֹרְאֵךְ:

ומרקד כנגד הלבנה ואומר ג"פ. ויזהר שלא יכרע בברכיו רק זוקף באצבעותיו.

ג"פ כְּשֵׁם שֶׁאֲנִי רוֹמֵד כְּנֶגְדֵּךְ. וְאֵינִי יָכוֹל לִגַּע בָּךְ. כַּךְ לֹא יוּכְלוּ כָּל־אוֹיְבַי לִגַּע בִּי לְרָעָה:

ג"פ תִּפֹּל עֲלֵיהֶם אֵימָתָה וָפַחַד בִּגְדֹל זְרוֹעֲךָ יִדְמוּ כָּאָבֶן: כָּאָבֶן יִדְמוּ זְרוֹעֲךָ בִּגְדֹל וָפַחַד אֵימָתָה עֲלֵיהֶם תִּפֹּל:

ג"פ דָּוִד מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל חַי וְקַיָּם:

ברכת הלבנה

ושואל לחבירו ג"פ שָׁלוֹם עֲלֵיכֶם: וחבירו משיב ג"פ עֲלֵיכֶם שָׁלוֹם:
ג"פ סִימָן טוֹב וּמַזָּל טוֹב יְהֵא לָנוּ וּלְכָל־יִשְׂרָאֵל אָמֵן:

*) (קוֹל דּוֹדִי הִנֵּה זֶה בָּא. מְדַלֵּג עַל הֶהָרִים. מְקַפֵּץ עַל הַגְּבָעוֹת:
דּוֹמֶה דוֹדִי לִצְבִי. אוֹ לְעֹפֶר הָאַיָּלִים. הִנֵּה זֶה עוֹמֵד אַחַר כָּתְלֵנוּ.
מַשְׁגִּיחַ מִן הַחַלּוֹנוֹת מֵצִיץ מִן הַחֲרַכִּים:

תָּנָא דְּבֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל אִלְמָלֵי לֹא זָכוּ יִשְׂרָאֵל אֶלָּא לְהַקְבִּיל פְּנֵי אֲבִיהֶם שֶׁבַּשָּׁמַיִם פַּעַם אַחַת בַּחֹדֶשׁ דַּיָּם: אָמַר אַבַּיֵי הִלְכָךְ צָרִיךְ לְמֵימְרָא מְעוּמָד. מִי זֹאת עוֹלָה מִן הַמִּדְבָּר מִתְרַפֶּקֶת עַל דּוֹדָהּ וְיִהְיוּ רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְהוָה אֱלֹהַי וֵאלֹהֵי אֲבוֹתַי לְמַלֹּאת פְּגִימַת הַלְּבָנָה וְלֹא יִהְיֶה בָּהּ שׁוּם מִיעוּט וְיִהְיֶה אוֹר הַלְּבָנָה כְּאוֹר הַחַמָּה וּכְאוֹר שִׁבְעַת יְמֵי בְרֵאשִׁית כְּמוֹ שֶׁהָיְתָה קוֹדֶם מִיעוּטָהּ שֶׁנֶּאֱמַר אֶת שְׁנֵי הַמְּאוֹרוֹת הַגְּדוֹלִים וְיִתְקַיֵּם בָּנוּ מִקְרָא שֶׁכָּתוּב וּבִקְשׁוּ אֶת יְהוָה אֱלֹהֵיהֶם וְאֵת דָּוִיד מַלְכָּם אָמֵן:

שיר למעלות אשא עיני אל ההרים מאין יבוא עזרי: עזרי מעם יי עשה שמים וארץ:
אל יתן למוט רגלך אל ינום שמרך: הגה לא ינום ולא יישן שומר ישראל: יי שמרך יי
צלך על יד ימינך: יומם השמש לא יככה וירח בלילה: יי ישמרך מכל רע ישמור את
נפשך: יי ישמר צאתך ובואך מעתה ועד עולם:

ונוהגין לומר מזמור ק"נ הללויה הללו אל בקדשו וגו'. ומזמור ס"ז למנצח בנגינות מזמור שיר אלהים וגו')

*) לדעת הגר"א א"א המוקף.

הלכות מוצאי שבת

מעשה רב — לקוטי דינים מהגר"א

הבדלה מיושב (ע' ש"ע שלו סי' רצ"ו ס"ק י"ז). בזמירות זרעינו ושלומנו או

א) **אומר** הבדלה מיוסב (וכתב הט"ז כיון דמ' פוטר חבירו ים להם לעשות קביעות. וכמעומד לא הוי קביעות). מתני' שם (ברכות מ"ב מ') הסבו (מ' מברך לכולם) ויסיבה דיין כמו הסבו. תוס' שם (ד"ה הסבו) וכן עיקר (סי' רל"ו ס"ק י"ח):

נרתה

לקוטי דינים וביאורים

ט"ש במעם"ר הבדלה מיוסב. עי' בלקוטי דינים מהגר"ח סי' ח' — מ"ם זרעינו ושלומינו ירבה. עי' מ"ם בסוף סי' רמ"ח בדיוקים בנוסחי התפלה. וז"ל זרעינו ושלומינו ירבה כמ"ם שלום רב

לקוטי דינים מהגר"א

ב) **נראה** דעת רבינו נוטה דמי שחינו מריח חינו מברך על הבשמים. ולא מהני מה שנחכוין להוליא בני ביתו הקטנים שהגיעו לחינוך. והוא כדעת) המרדכי רפ"ח דברכות שכתב בשם רבינו אפרים דאינו מברך להוליא בני ביתו דל"ד לקידוש (והבדלה וברכת הלחם ומלח) דהיא חובה (ומלוה. וזה אינו אלא מנהג). (סי' רל"ז ס"ק ו'): [ועי' בט"ז ס"ק ח' שהביא קושית הטור על ר"ח. ול"ע דהא ר"ח כתב ג"כ ברכת הלחם לחובה. דכיון דהקטנים אכלי הרי חובה להם לברך. אבל בבשמים לא לירחו ולא לברכו]:

ג) **מצוה** מן המובחר לברך על אבוקה) ויש מי שאומר שאם אין לו אבוקה לריך להדליק נר אחר לצורך הבדלה מון מהגר המיוחד להאיר בבית מקום היכר. עי' שבת כ"ח ב' (לענין נר חנוכה. ולריך נר אחרת להשתמש לאורה. ופירש"י לעשות היכר לדבר) ועי' מג"א (ל"ל כוונתו למ"ש המג"א ס"ק ד'. וז"ל. אמרי' בגמ' קס שמעי' להדליק אבוקה משרגא ת"ל ל"ל כולי האי הא מנחת שרגא ת"ל שמעת מדעתי' דנפשי' קעביד. ת"ל אי לא שמיע לי' מיני' דאר לא הוי עביד ת"ל אבוקה להבדלה מלוה מן המובחר. והקשה בהגמ"ר הל"ל לו מיד החחת. ותי' בשם הר"י מקורביל כו'. והנה לפ"ד ה"ל להפוסקים לכתוב דין זה כו' לכן י"ל שקושיתו הוא כיון שים נר ה"ל להדליק עוד נר ויהי' אבוקה ולכן השיב שמעת מדעתי' דנפשי' קעביד. עכ"ד. ועי' בס' לבושי שרד מה שפירש דברי המג"א הנ"ל. והנה לכאורה יש לפרש ג"כ לפי דברי המג"א דהכי פריך לי' ל"ל למר כולי האי הא מנחת שרגא. וכיון דלצורך הבדלה לריך להדליק עוד נר אחד כמ"ש יש מי שאומר הנ"ל. ות"ל ל"ל אבוקה יספיק בנר זה שהוסיף. זה כוונת המג"א. ות"ל מוכח מגמרא לפי פי' זה דלריך להדליק עוד נר מצוה היכר) וע"ל בשם הגמ"ר והוא הנכון עכ"ל. (ז"ל הגמ"ר על הקושיא הנ"ל ותי' בשם הר"י מקורביל דבאמת לכתחלה מלוה להדליק אבוקה להבדלה. אבל אם כבר מונח נר לפניו א"ל לחזור אחר אבוקה ולכן הכין רבא דשפיר מקשה לו. והשיב לו שמעת מדעתי' דנפשי' עבד. והוא לא הבין וסבר דאין מלוה באבוקה כל עיקר ולכן הקשה לו אי לא שמיע כו' אז הבין רבא שאין יודע כלל שאבוקה להבדלה מלוה ולכן השיב כו' עכ"ד. ולפ"ז אם יש נר א"ל להדליק אבוקה) (סי' רל"ח ס"ק ג'):

ד) **בזוהר** משמע (דבהבדלה אין להסתכל) רק בלפרנים. וכ"ם בפסיקתא. והביאו ילקוט תהלים תשכ"ג כל עלמותי כו' לפרנים לעשות בהן פריעה ומליקת עוף ובהן להסתכל אור להבדלה. וכן מינהן (שם ס"ק ה') (ועי' מג"א שם ס"ק ה' בשם כוונות):

ה) **יסדר** אדם שולחנו במוצ"ש. ובפת דווקא כמו בע"ש. דמימרא דר"א ור"ח כהדדי אחמר שם קי"ט ב' ע"ש (סי' ס' ס"ק ב'):

לקוטי דינים וביאורים

עכ"ל. ולאפוקי מגירסת וכספינו ירבה. וזה אינו נכון לבקש דאחרינן בברכות ל' ע"ח והכתיב ומברכתך יברך בית עבדך. בשאלה שאני. ופירש"י שהשואל שואל כעני על פתח. שאינו מריש רחם לשאול שאלה גדולה. ופריך הכתיב הרחב פיך ואמלאהו. ומשני ההוא בד"ת כתיב:

ומ"ש זכר זאת ליעקב ולא אלה כמ"ש גם אלה תשפחנה כוונתו להא דאחרינן בברכות ל"ב ב' גם אלה תשכחנה זה מעשה ענל. ע"ש ברש"י. וזכר זאת פסוק בתהלים ע"ד. והתורה נקראת זאת:

מעשה רב

או וזכיותינו ירבה כו'. זכר זאת ליעקב ולא אלה. שהוא מעשה ענל. כמ"ש גם אלה תשכחנה:

זמירות למוצאי שבת

זה הזמר שם המחבר (יעקב מנוי חזק) וחתום שמו בראשי החרוזות מתחיל ימתה. עת. קרע. בת. מעינות. נחה. וידידים. יהי. חזק.

בְּמוֹצָאֵי יוֹם מְנוּחָה. הַמְצִיא לְעַמְּךָ רְוָחָה. שְׁלַח תְּשִׁבִי לְנֶאֱנָחָה.
וְנָם יָגוֹן וַאֲנָחָה: יָאֲתָה לְךָ צוּרִי. לְקַבֵּץ עַם מְפוּזָּרִי. מִיַּד גּוֹי אַכְזָרִי.
אֲשֶׁר בָּרָה לִי שׁוּחָה: עֵת הוֹדִים תְּעוֹרֵר אֵל. לְמַלֵּט עַם אֲשֶׁר שׁוֹאֵל.
רְאוֹת טוּבְךָ בְּבֹא גּוֹאֵל. לְשֵׂה פְּזוּרָה נִדָּחָה: קְרָא יֵשַׁע לְעַם נִדָּבָה.
אֵל דָּגוּל מֵרְבָבָה. תְּהִי הַשָּׁבוּעַ הַבָּאָה. לִישׁוּעָה וְלִרְוָחָה: בַּת צִיּוֹן
הַשְּׁכוּלָה. אֲשֶׁר הִיא הַיּוֹם גְּעוּלָה. מְהֵרָה תִּהְיֶה בְעוּלָה. בְּאֵם הַבָּנִים
שְׂמֵחָה: מַעֲנוֹת אֲזַי יְזוּבוּן. וּפְדוּיֵי יְהוָה יְשׁוּבוּן. וּמֵי יֵשַׁע יִשְׁאֲבוּן.
וְהַצָּרָה נִשְׁכָּחָה: נְחֵה עַמְּךָ כְּאָב רַחֲמָן. יְצַפְּצְפוּ עַם לֹא אַלְמָן. דְּבַר
יְהוָה אֲשֶׁר נֶאֱמָן. בַּהֲקִימְךָ הַבְטָחָה: וִידִידִים פְּלֵיטֵי חֶרֶב. נְגִינָתָם
יְפַצְּחוּ בְמֶרֶב. בְּלִי צְוָחָה וּבְלִי פֶּרֶץ. אֵין יוֹצֵאת וְאֵין צְוָחָה: יְהִי
הַחֹדֶשׁ הַזֶּה. כְּנִבּוּאַת אֲבִי חוֹזֶה. וְיִשְׁמַע בְּבֵית זֶה. קוֹל שָׂשׂוֹן וְקוֹל
שִׂמְחָה: חֲזָק יְמַלֵּא מִשְׁאֲלוֹתֵינוּ. אֲמִיץ יַעֲשֶׂה בַּקָּשָׁתֵנוּ. וְהוּא יִשְׁלַח
בְּמַעֲשֵׂה יָדֵינוּ. בְּרָכָה וְהַצְלָחָה: בְּמוֹצָאֵי יוֹם גִּילָה. שִׁמְךָ נוֹרָא
עָלֶיהָ. שְׁלַח תְּשִׁבִי לְעַם סְגֻלָּה. רֵוַח שָׂשׂוֹן וְהַנָּחָה. קוֹל צָהֳלָה וְרִנָּה.
שְׂפָתֵינוּ אָז תְּרַנֵּנָה. אָנָּא יְהוָה הוֹשִׁיעָה נָא. אָנָּא יְהוָה הַצְלִיחָה נָא:

זה הזמר שם המחבר (שילא) ומרוב ענוותנותו לא חתם שמו כראשי תיבות רק כסופי תיבות. מדש. שמוני. לל. נא. ומקרוז הראשון ואילך מיוסד ע"פ ח"כ.

חַדֵּשׁ שְׁשׂוֹנִי אֵל נָא וְהָבִיא אֶת אֵלְיָהוּ הַנָּבִיא: אַמֵּץ וְחַזֵּק רְפִיוֹן
יָדַי. בָּרֵךְ מַלַּאכְתִּי וְכָל מַעֲבָדִי. גּוֹאֲלִי זְכוֹר עָנְיִי וּמְרוּדִי. דְּבָרְךָ הַטּוֹב
הָקֵם לְעוּדְדִי. הָרֵץ וּשְׂלַח וְשַׂמַּח לִבִּי. אֶת אֵלְיָהוּ הַנָּבִיא: וָעֵר וְהָכֵן
דֵּי סִפּוּקִי. זַמֵּן מְזוֹנִי וְלֶחֶם חֻקִּי. חֲלֹב חֵיל גּוֹיִם חִישׁ לְהָנִיקִי. טוּבְךָ
תְּשַׂבַּע עוֹלְלִי וְיוֹנְקִי. יָבֹא מְשִׁיחִי לְעִיר מוֹשָׁבִי. אֶת אֵלְיָהוּ הַנָּבִיא:
כּוֹנֵן לְעַם זוּ צוּרִי צוּר *) לַחֲבוּשׁ. לֶחֶם לֶאֱכוֹל וּבֶגֶד לְלָבוּשׁ. מְשַׁנְּאַי
יֶחֱזֶה יֵרָא וְיֵבוֹשׁ. נָוֶה הַר שֵׂעִיר בְּקָרוֹב תְּכַבּוֹשׁ. שְׁשׂוֹנִי יְגַדֵּל בִּרְאוֹת
סְבִיבִי. אֶת אֵלְיָהוּ הַנָּבִיא: עַמּוֹן וּמוֹאָב מֵהֵרָה תְכַלֶּה. פְּדוּתְךָ לְעַמְּךָ
בְּקָרוֹב תְּגַלֶּה. צִיּוֹן תְּמַלֵּא מֵעַם אֵלֶּה. קְרִית מַלְכְּךָ רַב אָז נַעֲלֶה. שַׁכֵּן
תְּשַׁכֵּן בְּתוֹכָהּ עַם צְבִי. אֶת אֵלְיָהוּ הַנָּבִיא:

*) הג' יעב"ץ גורס צָרַי צֵיד. ונכון הוא.

זה הזמר עם המחבר (אלעזר) וחתום שמו בראשי החרוזות. אגיל. לכן. עוד. זדים. רגו.

אָגִיל וְאֶשְׂמַח בְּלִבָּבִי. בְּרָאוֹתִי כִּי מֵאוֹיְבַי תָּרִיב רִיבִי. וּלְצִיּוֹן
גּוֹאֵל תָּבִיא. אִישׁ צֶמַח תַּצְמִיחַ. אֵלִיָּהוּ הַנָּבִיא וּמְלֹךְ הַמָּשִׁיחַ: לָכֵן
בָּעַמִּים יָחַד. תִּפּוֹל אֵימָה וָפַחַד. לְבָם יִפְחָד. בְּעֵת יַעֲלֶה גּוֹי אֶחָד.
וְאוֹרְחוֹתָיו יַצְלִיחַ: אליהו עוֹד מְמַזֵּרַח לַמַּעֲרָב. יְעוֹר לַעֲשׂוֹת הֶרֶג רָב.
בֶּאֱדוֹם וַעֲרָב. לַעֲרוֹךְ מִלְחָמָה וְקָרָב. עַל אוֹיְבָיו יַצְרִיחַ: אליהו זֵדִים
מַלְכֵי אֲדָמָה. יְטוֹר נָפִישׁ וְקַרְדָּמָה. מִשְׁמָע וְרוּמָה. נוֹסוּ נֶגְבָּה וָיַמָּה.
אֲשֶׁר אֶתְכֶם יַבְרִיחַ: אליהו רָנּוּ כָּל עוֹבְרֵי אֹרַח. כִּי הִנֵּה רַעֲנָן אֶזְרַח.
אוֹרוֹ זָרַח. קָנֶה כַּפְתּוֹר וָפֶרַח. עַל הַר צִיּוֹן יַפְרִיחַ: אליהו

זה הזמר עם המחבר (אברהם) וחתום שמו בראשי החרוזות. אלהים. ביום. רבה. הכן. מעדנים.

אֱלֹהִים יְסַעֲדֵנוּ. בְּרָכָה בְּמַאֲדֵנוּ. וְזֶבֶד טוֹב יְזַבְּדֵנוּ. בְּכָל מִשְׁלַח
יָדֵינוּ. אֱלֹהִים יְסַעֲדֵנוּ: בְּיוֹם רִאשׁוֹן לְמַלְאכָה. יְצַו אִתָּנוּ בְּרָכָה. וְיוֹם
הַשֵּׁנִי כָּכָה. יַמְתִּיק אֶת סוֹדֵנוּ: אלהים רַבָּה צְבָאֵי יְשׁעִי. בַּשְּׁלִישִׁי
וְרָבִיעִי בַּחֲמִישִׁי. אַךְ לֹא בְעִי. יְשַׁלַּח אֶת פּוֹדֵנוּ: אלהים הָכֵן טַבּוּחַ
טֶבַח. בְּיוֹם הַשִּׁשִּׁי זֶבַח. קָדֵשׁ הִלּוּל וְשֶׁבַח. עַל כָּל מַחֲמַדֵּנוּ: אלהים
מַעֲדַנִּים לְנַפְשֵׁנוּ. נִתַּן בְּיוֹם קָדְשֵׁנוּ. וְרַעֲנָנָה עָרְשֵׁנוּ. וְלַיְלָה אוֹר
בַּעֲדֵנוּ: אלהים

זה הזמר עם המחבר (נחמן) וחתם שמו בראשי החרוזות. נאוו. חכו. מלך. נופת.

אֵלִי חִישׁ גּוֹאֲלִי. עַבְדְּךָ יַשְׂכִּילִי. מְבַשֵּׂר טוֹב אֵלִי. אֶת אֵלִיָּהוּ
הַנָּבִיא: נָאוּ עַל הֶהָרִים. שְׁלוּחֵי יוֹצֵר הָרִים. וְרַגְלֵי הַמְבַשְּׂרִים.
בָּאֱמוּר שׁוּבִי שׁוּבִי: אלי חֲבִי כְּמַעַט רֶגַע. כָּל מַחֲלָה וְכָל נֶגַע.
אוֹיְבֵיךְ אֶפְגַּע. יוֹם נָקָם בְּלִבִּי: אלי מַלְכֵּךְ יָבֹא לָךְ. יָפָה צֵית בָּלָךְ.
וְרַעֲיָתִי לְמוּלָךְ. גִּלְעָדִי הַתִּשְׁבִּי: אלי נוֹפֶת תִּטֹּפְנָה שִׂפְתֵי בְּנֵי יוֹנָה.
כִּי בָא עֵת לְחָנְנָהּ. צִיּוֹן נַחֲלַת צְבִי: אלי

זה הזמר מחובר ע"פ א"ב.

אַדִּיר אָיוֹם וְנוֹרָא. בַּצַּר לִי קְךָ אֶקְרָא. יְהוָה לִי וְלֹא אִירָא: גְּדוֹר
פִּרְצַת הֵיכָלִי. דָּגוֹל מַחֲר חַכְלִילִי. יְהוָה הָיָה עוֹזֵר לִי: הֵן אַתָּה

זמירות למוצאי שבת

תִּקְוָתִי. וְיִשׁוּעָתְךָ קִוִּיתִי. יְהוָה עוֹז יְשׁוּעָתִי: זְךָ וּנְקִי כַּפַּיִם. חוֹן
פּוֹרְשֵׁי כְנָפַיִם. יְהוָה אֶרֶךְ אַפַּיִם: טוּבְךָ תָּחִישׁ לְעַמֶּךָ. יְהִי עָלֵינוּ
נְעִימֶךָ. יְהוָה עֲשֵׂה לְמַעַן שְׁמֶךָ: כּוֹנֵן בֵּית מְכוֹנֶךָ. לְהַרְבִּין בּוֹ
צַאֲנֶךָ. יְהוָה בְּאוֹר פָּנֶיךָ: מְפֻאָד לְהַצִּילִי. נַהֲלֵנִי לְצִיּוֹן קְדֹשֶׁךָ גּוֹרָלִי.
יְהוָה שְׁמַע בְּקוֹלִי: סְעוֹד וְסָמוֹךְ לִנְמֻהָרִים. עֲזוֹר נָא אֶת הַנִּשְׁאָרִים.
יְהוָה יוֹצֵר הָרִים: פְּדֵה עַמְּךָ מֵעַזִּים. צַאֲנְךָ מְיַד גּוֹזְזִים. יְהוָה עֲשֵׂה
חֲזִיזִים: קַרֵב קֵץ נֶחָמָה. רַחֵם אוֹם לֹא רוּחָמָה. יְהוָה אִישׁ מִלְחָמָה:
שְׁכוֹן כְּמֵאָז בְּאָהֳלֵינוּ. תָּמִיד אֵל מְחוֹלְלֵנוּ. יְהוָה מַלְכֵּנוּ הוּא יוֹשִׁיעֵנוּ:

זה הזמר מיוסד ע"פ ח"כ ואח"כ מתם המחכר את שמו (ישי בר מרדכי חזק). יוס. שוע. יזמתי. בורח. רממיך. מלאכי. רנו. דן. כלילת. יזכר. חפצני. זה. קימו. ומעשה של הזמר נמצא בכרייתא והחסיד עשה ממנו זמר.

אִישׁ חָסִיד הָיָה. בְּלִי מָזוֹן וּמִחְיָה: בְּבֵיתוֹ עוֹסֵק מִלְּבוּשׁ. וְאֵין בֶּגֶד
לְכָבוּשׁ: גּוֹנֵן בַּחֲשׁוּבָה אִשָּׁה. וְגַם בָּנִים חֲמִשָּׁה: דִּבְּרָה לוֹ הָאִשָּׁה.
יוֹתֵר אֵין לְהִתְיָאֲשָׁה: הַמְבִלִי לֶחֶם לֶאֱכוֹל. בְּעֵרוֹם וּבְחוֹסֶר כֹּל:
וְתוֹרָה מָצָאתָ כִּי יָגַעְתָּ. מַה נֹאכַל מֵעַתָּה: זָהִיר כְּבַר נָשׁוּק.
הֲלֹא תֵצֵא לַשּׁוּק: חַנּוֹן וְרַחוּם בְּמְרוֹמָיו. אוּלַי יִגְמְלֵנוּ בְּרַחֲמָיו: טוֹב
לְקָנָיו מַחֲסֶה. רְצוֹן יְרֵאָיו יַעֲשֶׂה: יָעַצְתִּ בְּרַעַת וּבְחָכְמָה. עֲצָתְךָ בְּלִי
לְהַסְפִּימָה: כְּצֵאתִי לְבֶשֶׁת וְלִכְלִימָה. מִבְּלִי כְּסוּת וְשַׂלְמָה: לְאֵין
בְּיָדִי לְפוּרְסָה. אֲפִילוּ שָׂוֶה פְּרוּטָה: מְהָרָה וְשָׁאֲלָה מִשְּׁכֵנִים.
מַלְבּוּשִׁים נָאִים מְתֻקָּנִים: נִקְבַּשׁ וְהִשְׁלִיךְ יְהָבוֹ. עַל יְהוָה אֲשֶׁר
אֲהֵבוֹ: סָחוּ יְדָיו בְּפִלּוּלָם. אַל יָשׁוּב דַּךְ נִכְלָם: עָבַר בַּשּׁוּק בְּסִבְרָתוֹ.
וְהִנֵּה אֵלְיָהוּ הַנָּבִיא לִקְרָאתוֹ: פָּן לוֹ הַמַּבְשֵׂר. בָּאֱמֶת הַיּוֹם תִּתְעַשֵּׁר.
צַוֵּנִי בְּכָל כְּבוֹדֶךָ. כִּי הִנֵּנִי עַבְדֶּךָ: קְרָא לְמִי בְּרַעְתּוֹ. קְנוֹת עֶבֶד אֵין
כְּמוֹתוֹ: רָחַשׁ אֵיךְ יְשַׁנֶּה דִּינוֹ. עֶבֶד לְמִכּוֹר אֶת אֲדוֹנוֹ: שָׂת לִבּוֹ
חָכְמָתוֹ בְּקִרְבּוֹ. וְהֶחֱזִיק בּוֹ כְּמוֹ רַבּוֹ: תַּגָּר קְנָאוֹ בָּאֲהָבִים. בְּשִׁמּוֹנָה
מֵאוֹת אֶלֶף זְהוּבִים: תְּבָעוֹ מַה מְלַאכְתֶּךָ. אִם בְּבִנְיַן חָכְמָתֶךָ:
תַּכְלִית טְרַקְלִין וּפַלְטְרִין. הֲרֵי אַתָּה בֶּן חוֹרִין: יוֹם רִאשׁוֹן בְּמִפְעָלִים.
פָּעַל עִם פּוֹעֲלִים: שָׁוַע בַּחֲצִי הַלַּיְלָה. עֲנֵנִי נוֹרָא עֲלִילָה: יַזְמֻתִּי
וְנִמְכַּרְתִּי לְהַעֲבִידִי. לִכְבוֹדְךָ וְלֹא לִכְבוֹדִי: בּוֹרֵא עוֹלָם בְּקִנְיָן.

הַשְׁלֵם זֶה הַבִּנְיָן: רַחֲמֶיךָ יְכַמְּרוּ בַּחֲנִינָתִי. כִּי לְטוֹבָה כַּוָּנְתִּי: מַלְאֲכֵי רַחֲמִים מְמַעֲנָתוֹ. אָז תֵּחָלֵּץ לְבִנְיָתוֹ: רַבּוּ בְנֵי הַמְּלוּכָה. וְתִשְׁלַם כָּל הַמְּלָאכָה: דַּיָּן הַסְּתָרִים בְּרָאוֹתוֹ. כִּי נִגְמְרָה מַלַּאכְתּוֹ: כְּלוֹלַת מְגַדְּלִים נָאִים. לְפִי עִנְיַן הַבִּנְיָנִים: יְזָכֵר לְךָ עֲתָה. אֶתְמוֹל אֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ: חֲפַשְׁנִי בְּוַדַּאי וּבְבֵרוּר. כְּנֶאֱמָתְךָ לְעִנְיַן שְׁחָרוּר: זֶה קִימוֹ בֶּאֱמֶת. וּפָרַח לוֹ אִישׁ הָאֱמֶת:

אָמַר יְהוָה לְיַעֲקֹב — אַל תִּירָא עַבְדִּי יַעֲקֹב:
בָּחַר יְהוָה בְּיַעֲקֹב — אַל תִּירָא עַבְדִּי יַעֲקֹב:
גָּאַל יְהוָה אֶת יַעֲקֹב — אַל תִּירָא עַבְדִּי יַעֲקֹב:
דָּרַךְ כּוֹכָב מִיַּעֲקֹב — אַל תִּירָא עַבְדִּי יַעֲקֹב:
הַבָּאִים יַשְׁרֵשׁ יַעֲקֹב — אַל תִּירָא עַבְדִּי יַעֲקֹב:
וַיֵּרֶד מִיַּעֲקֹב — אַל תִּירָא עַבְדִּי יַעֲקֹב:
זְכֹר זֹאת לְיַעֲקֹב — אַל תִּירָא עַבְדִּי יַעֲקֹב:
חֲדָוַת יְשׁוּעוֹת יַעֲקֹב — אַל תִּירָא עַבְדִּי יַעֲקֹב:
טוּבוּ אוֹהָלֶיךָ יַעֲקֹב — אַל תִּירָא עַבְדִּי יַעֲקֹב:
יוֹרוּ מִשְׁפָּטֶיךָ לְיַעֲקֹב — אַל תִּירָא עַבְדִּי יַעֲקֹב:
כִּי לֹא נָחַשׁ בְּיַעֲקֹב — אַל תִּירָא עַבְדִּי יַעֲקֹב:
לֹא חִבִּיט אָוֶן בְּיַעֲקֹב — אַל תִּירָא עַבְדִּי יַעֲקֹב:
מִי מָנָה עֲפַר יַעֲקֹב — אַל תִּירָא עַבְדִּי יַעֲקֹב:
נִשְׁבַּע יְהוָה לְיַעֲקֹב — אַל תִּירָא עַבְדִּי יַעֲקֹב:
סְלַח נָא לַעֲוֹן יַעֲקֹב — אַל תִּירָא עַבְדִּי יַעֲקֹב:
עַתָּה חָשֵׁב שְׁבוּת יַעֲקֹב — אַל תִּירָא עַבְדִּי יַעֲקֹב:
פָּדָה יְהוָה אֶת יַעֲקֹב — אַל תִּירָא עַבְדִּי יַעֲקֹב:
צַוֵּה יְשׁוּעוֹת יַעֲקֹב — אַל תִּירָא עַבְדִּי יַעֲקֹב:
קוֹל קוֹל יַעֲקֹב — אַל תִּירָא עַבְדִּי יַעֲקֹב:
רָנִּי וְשִׂמְחִי לְיַעֲקֹב — אַל תִּירָא עַבְדִּי יַעֲקֹב:
שָׁב יְהוָה אֶת שְׁבוּת יַעֲקֹב — אַל תִּירָא עַבְדִּי יַעֲקֹב:
תִּתֵּן אֱמֶת לְיַעֲקֹב — אַל תִּירָא עַבְדִּי יַעֲקֹב:

סדר הבדלה

אע"פ שהבדיל בתפלה ושמע הבדלה בביה"כ מ"מ חוזר ומבדיל בבית על הכוס. ואסור לעשות מלאכה קודם הבדלה אפילו בודאי לילה. ואם הבדיל בתפלה מותר אע"פ שעדיין לא הבדיל על הכוס. ואם צריך לעשות מלאכה קודם שיתפלל חוזר המבדיל בין קודם לחול כלא ברכה ועושה מלאכה כשחשכה. וכבה שעשוה הגשים שחין מתפללות. חבל בעל נפש לא יעשה שום מלאכה אפילו הדלקת הגר עד אחר סדר קדושה ואח"כ מותר בהדלקת הגר וכל מלאכה קלה שחין בה שיהוי. העושה מלאכה קודם הבדלה חיגו רואה בה סימן ברכה. חין מבדילין על הפת. חבל על שכר ושאר משקים חוץ מן המיס מבדילין אם הם חמר מדינה. אם חין לו יין ושום משקה די לו בהבדלה שבתפלה ויאמר המבדיל בלא כוס. יין להבדלה קודם ליין קידוש לפסר בפת. שמן לגר חנוכה קודם ליין להבדלה. הנופכים מהכוס קודם הברכה או לאחרי' קודם שתיי' צריך ללמדם בלא יעשו כן כי חיסור גדול הוא לדעת גדולים רבים חלא צריך למלאותו על כל גדותיו כדין כוס של ברכה ותו לא צריך. ואחר שסתה ממנו שופך מעט על השולחן כמו שהכתוב בשמוך. [ויותר טוב שלא לשפוך כלל מקום הפסד חוכלין]:

נוטל הכוס בימינו. עומד ואומר בקול נעים וניגון יפה

הִנֵּה אֵל יְשׁוּעָתִי אֶבְטַח וְלֹא אֶפְחָד כִּי עָזִּי וְזִמְרָת יָהּ יְהוָה וַיְהִי־
לִי לִישׁוּעָה: וּשְׁאַבְתֶּם מַיִם בְּשָׂשׂוֹן מִמַּעַיְנֵי הַיְשׁוּעָה: לַיהוָה הַיְשׁוּעָה
עַל־עַמְּךָ בִרְכָתֶךָ סֶלָה: יְהוָה צְבָאוֹת עִמָּנוּ מִשְׂגָּב לָנוּ אֱלֹהֵי יַעֲקֹב
סֶלָה: לַיְהוּדִים הָיְתָה אוֹרָה וְשִׂמְחָה וְשָׂשׂוֹן וְיָקָר: כֵּן תִּהְיֶה לָּנוּ.
כּוֹס יְשׁוּעוֹת אֶשָּׂא וּבְשֵׁם יְהוָה אֶקְרָא:

המבדיל והשומעים היוצחים על ידו יתנו עיניהם בכוס ובנר בשעת ברכה

בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם בּוֹרֵא פְּרִי הַגָּפֶן:

מחזיר הכוס לשולחן או מניחו על השולחן ונוטל ההדס או הבשמים בימינו ומברך

בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם בּוֹרֵא מִינֵי בְשָׂמִים:

ומריח ונותן להחריס להריח בו. או מחזירו לשולחן. וכופף לנבעות ימינו על החנודל. ומקרב ידו לנר ומברך.

בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם בּוֹרֵא מְאוֹרֵי הָאֵשׁ:

ברוך

לקוטי הגר"א

(סוד בורא מאורי האש) ברית ליהי י'. ועם שם שתעביד לים. ואוף הכי שת ה' עם שם ליהי נוקבא. ועל תרין לישות (שלו) ר"ל י"ה דהס לוהות על שמות השלו. שתמר בקדמיתא כתנות שור לאדם וחוה. והיינו בורא מאורי האש דאיתון בהבדלה. י"ה מן שים ושמה בשר דאחבו. ר"ל שחר שחטאו נלקח מהן י"ה דהן מאורי האש. ונעשה במקומם כתנות עור (כמ"ש דכתיב) ויעש ה' ללקים לאדם ולאשתו כתנות עור וילבישם ודא עיר של נחש. והייגו בורא מאורי האש להפשיט עור של נחש ולהלבשם במאורי האש כו'. ובגין דא תקינו לאחזאה לפרגים בהבדלה. דהוה אדם מלובש בכתנות לפרגים דהוו נהרין כשעני כבוד. [והלפרגים הם שיורי מאורי האש] ואיתו בהבדלה מיניהו. וידעו כי עילומים הם מיניהו בגופא. ר"ל דגופא שלהן היה מלובש בכתנות לפרגים (ועכשיו בחובא עלומים מהם). ונשמתא ורוחא ונפשא עלומים מכתנות אור. דאיתון מאורי האש. שהגר"ל היה

מלובש

חח"כ מסתכל בצפרניו שהם מיבדלות מן העור . וחוזר ונוטל הכוס בימינו ואומר

בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם הַמַּבְדִּיל בֵּין קֹדֶשׁ לְחוֹל בֵּין אוֹר לְחֹשֶׁךְ בֵּין יִשְׂרָאֵל לָעַמִּים . בֵּין יוֹם הַשְּׁבִיעִי לְשֵׁשֶׁת יְמֵי הַמַּעֲשֶׂה . בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה הַמַּבְדִּיל בֵּין קֹדֶשׁ לְחוֹל :

ויוסב ושותה הכוס לבדו . ולף בכת אחת אם ירצה משיס חבובי מלוה . ומשייר בו מעט יין ומופכו על השולחן (ויש מכבין בו הנר ומריחין בשמן הכל לחבב המלוה) ורוחן בו עיניו . ונהגו לומר מצות ה' ברה מאירת ע'ינים [כבר כתבתי שאין לשפוך] . ולאחר הבדלה נוהגין לומר פיוט המבדיל וכו' והתחנה רבון העולמים וכו' ויאמר הגאון מוהר"ר יעב"ץ וז"ל ההשבעות אין אנו נוהגין כלל שומר נפשו ירחק מהם . גם לא הגיע לומר שום פרשה של תורה בליל מוצ"ש שאין זמן לימוד המקרא בלילה כ"א כיוצ . גם לא אמר ק"ל ניחופי אליהו ואולם התחנה רבון ראו לומר לפי שהוא קדמונית וכבר הזכירה הטור

הַמַּבְדִּיל בֵּין קֹדֶשׁ לְחֹל . חַטֹּאתֵינוּ יְמֹחֵל . זַרְעֵנוּ וְשִׁלּוֹמֵנוּ יַרְבֶּה כַּחוֹל . וְכַכּוֹכָבִים בַּלַּיְלָה : יוֹם פָּנָה כְּצֵל תְּומֶר . אֶקְרָא לָאֵל עֲלַי גּוֹמֵר . אָמַר שׁוֹמֵר אָתָא בֹקֶר . וְגַם־לַּיְלָה : צִדְקָתְךָ כְּהַר תָּבוֹר . עַל חֲטָאַי עָבוֹר תַּעֲבוֹר . כְּיוֹם אֶתְמוֹל כִּי יַעֲבוֹר . וְאַשְׁמוּרָה בַּלַּיְלָה : חֲלָפָה עוֹנַת מִנְחָתִי . מִי יִתֵּן מְנוּחָתִי . יָגַעְתִּי בְאַנְחָתִי . אַשְׁחֶה בְכָל־לַיְלָה : קוֹלִי בַל יוּנְטַל . פְּתַח לִי שַׁעַר הַמְנֻטָּל . שֶׁרֹאשִׁי נִמְלָא טָל . קְוָצוֹתַי רְסִיסֵי לָיְלָה : הֵעָתֵר נוֹרָא וְאָיוֹם . אַשְׁוֵעַ תְּנָה פְּדִיוֹם . בְּנֶשֶׁף בְּעֶרֶב יוֹם . בְּאִישׁוֹן לָיְלָה : קָרָאתִיךָ יָהּ הוֹשִׁיעֵנִי . אוֹרַח חַיִּים תּוֹדִיעֵנִי . מִדַּלָּה תְּבַצְּעֵנִי . מִיּוֹם וְעַד לָיְלָה : טַהֵר מְנוּחַ מַעֲשַׂי . פֶּן יֹאמְרוּ מַכְעִיסַי . אַיֵּה אֱלוֹהַּ עֹשָׂי : נֹתֵן זְמִירוֹת בַּלַּיְלָה : נַחֲנוּ

בידך

לקוטי הגר"א

מלובש במחורי הפח . ובשבת החדש מתלבש במחורי הפח . ותחיתן בצפרני החדש . ולכך במו"ש שמתלקין מברכין בורא כו' . כדי להשחיר השחרת מחורי הפח . ורוחין בצפרנים להשחיר מן הצפרנים לגוף . ובגין דבשבת תתחזי לון בתדלקת שרגא דשבת בתרין פתילות דפח . שהם כנגד לים ופחב מחורי הנ"ל . וכמ"ש אחד כנגד זכור ואחד כנגד שמור . ובמולאי שבת יתעברון מיניהו תקינו למימר במולאי שבת הבדלה בחם (הק' ת"ז י' ע"ח וע"ב) : *)

בענין

*) ועי' מענין זה ביהל אור יתרו ס"ז א' הובא לקמן בסוף הלל ע"ש מענין ראיית הצפרנים בחוץ דווקא

סדר הבדלה

בְּיָדְךָ כַּחֹמֶר. סְלַח נָא עַל כָּל וָחֹמֶר. יוֹם לְיוֹם יַבִּיעַ אֹמֶר. וְלַיְלָה לְלַיְלָה:

ונוהגין לגמן זה אחר הבדלה

אֵלִיָּהוּ הַנָּבִיא אֵלִיָּהוּ הַתִּשְׁבִּי אֵלִיָּהוּ הַגִּלְעָדִי בִּמְהֵרָה יָבֹא אֵלֵינוּ עִם מָשִׁיחַ בֶּן דָּוִד: אִישׁ אֲשֶׁר קִנְאָ לְשֵׁם הָאֵל. אִישׁ בְּשַׂר שָׁלוֹם עַל יַד יְקוּתִיאֵל. אִישׁ גָּשׁ וַיְכַפֵּר עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אליהו: אִישׁ דּוּרוֹת שְׁנֵים עָשָׂר רָאוּ עֵינָיו. אִישׁ הַנִּקְרָא בַּעַל שֵׂעָר בְּסִמָנָיו. אִישׁ וְאֵזוֹר עוֹר אָזוֹר בְּמָתְנָיו אליהו: אִישׁ זַעַף עַל עוֹבְדֵי חַמָּנִים. אִישׁ חָשׁ וְנִשְׁבַּע מִהְיוֹת גְּשָׁמִי מְעוֹנִים. אִישׁ טַל וּמָטָר עָצַר שָׁלֹשׁ שָׁנִים אליהו אִישׁ יָצָא לְמִצּוֹא לְנַפְשׁוֹ נַחַת. אִישׁ כִּלְכְּלוּהוּ הָעוֹרְבִים וְלֹא מֵת לַשַּׁחַת. אִישׁ לְמַעֲנוֹ נִתְבָּרְכוּ כַּד וְצַפַּחַת אליהו: אִישׁ מוֹסְרָיו הִקְשִׁיבוּ כְּמֵתִים. אִישׁ נֶעֱנָה בָּאֵשׁ מִשְּׁמֵי גְבוֹהִים. אִישׁ סָחִי אַחֲרָיו יְהוָה הוּא הָאֱלֹהִים אליהו: אִישׁ עָתִיד לְהִשְׁתַּלֵּחַ מִשְּׁמֵי עֲרָבוֹת. אִישׁ פָּקִיד עַל כָּל בְּשׂוֹרוֹת טוֹבוֹת. אִישׁ צִיר נֶאֱמָן לְהָשִׁיב לֵב בָּנִים עַל אָבוֹת אליהו: אִישׁ קָרָא קַנֵּא קִנֵּאתִי לַיהוָה בְּתִפְאָרָה. אִישׁ רָכַב עַל סוּסֵי אֵשׁ בְּסַעֲרָה. אִישׁ שֹׂא טָעַם טַעַם מִיתָה וְקִבּוּרָה אליהו: אִישׁ תִּשְׁבִּי עַל שְׁמוֹ נִקְרָא. תַּצְלִיחֵנוּ עַל יָדוֹ בַּתּוֹרָה. תַּשְׁמִיעֵנוּ מִפִּיו בְּשׂוֹרָה טוֹבָה בְּמְהֵרָה. תּוֹצִיאֵנוּ מֵאֲפֵלָה לְאוֹרָה אליהו: אִישׁ תִּשְׁבִּי תַּצִּילֵנוּ מִפִּי אֲרָיוֹת. תְּבַשְּׂרֵנוּ בְּשׂוֹרוֹת טוֹבוֹת. תְּשַׂמְּחֵנוּ בָּנִים עַל אָבוֹת. בְּמוֹצָאֵי שַׁבָּתוֹת אליהו: בַּכָּתוּב הִנֵּה אָנֹכִי שֹׁלֵחַ לָכֶם אֶת אֵלִיָּה הַנָּבִיא לִפְנֵי בוֹא יוֹם יְהוָה הַגָּדוֹל וְהַנּוֹרָא וְהֵשִׁיב לֵב אָבוֹת עַל בָּנִים וְלֵב בָּנִים עַל אֲבוֹתָם אליהו: אַשְׁרֵי מִי שֶׁרָאָה פָּנָיו בַּחֲלוֹם אַשְׁרֵי מִי שֶׁנָּתַן לוֹ שָׁלוֹם וְהֶחְזִיר לוֹ שָׁלוֹם. יְהוָה יְבָרֵךְ אֶת־עַמּוֹ בַּשָּׁלוֹם:

זה הרכון כבר הזכירוהו רז"ל בירושלמי פרק מין עומדין

רִבּוֹן הָעוֹלָמִים אַב הָרַחֲמִים וְהַסְּלִיחוֹת בְּסִמָּן טוֹב וּבְמַזָּל טוֹב הָחֵל עָלֵינוּ אֶת־שֵׁשֶׁת יְמֵי הַמַּעֲשֶׂה הַבָּאִים לִקְרָאתֵינוּ לְשָׁלוֹם חֲשׁוּבִים

סדר הבדלה

מִכָּל־חֵטְא וָפֶשַׁע וּמִנְּקִים מִכָּל עָוֹן וַאֲשָׁמָה וְרַשַּׁע וּמְדַבְּקִים בְּתַלְמוּד
תּוֹרָה וּבְמַעֲשִׂים טוֹבִים וַחֲנוּגִים דֵּעָה בִינָה וְהַשְׂכֵּל מֵאִתְּךָ וְתַשְׁמִיעֵנוּ
בָּהֶם שָׁשׂוֹן וְשִׂמְחָה וְלֹא תַעֲלֶה קִנְאָתֵנוּ עַל לֵב אָדָם וְלֹא קִנְאַת אָדָם
תַּעֲלֶה עַל לִבֵּנוּ מַלְּכֵנוּ אֱלֹהֵינוּ הָאָב הָרַחֲמָן שִׂים בְּרָכָה וּרְוָחָה
וְהַצְלָחָה בְּכָל־מַעֲשֵׂה יָדֵינוּ וְכָל־הַיּוֹצֵץ עַל עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל עֵצָה
טוֹבָה וּמַחְשָׁבָה טוֹבָה אַמְּצוֹ וּבָרְכוֹ גַּדְּלוֹ וְקַיְּמוֹ קַיֵּם עֲצָתוֹ כַּדָּבָר
שֶׁנֶּאֱמַר יִתֶּן־לְךָ כִלְבָבֶךָ וְכָל־עֲצָתְךָ יְמַלֵּא: וְנֶאֱמַר וְתִגְזַר אֹמֶר וְיָקָם־
לָךְ וְעַל־דְּרָכֶיךָ נָגַהּ אוֹר: וְכָל־הַיּוֹצֵץ עָלֵינוּ וְעַל כָּל־עַמְּךָ בֵּית
יִשְׂרָאֵל עֵצָה שֶׁאֵינָהּ טוֹבָה תּוֹפֵר עֲצָתוֹ כַּדָּבָר שֶׁנֶּאֱמַר יְהוָה הֵפִיר
עֲצַת גּוֹיִם הֵנִיא מַחְשְׁבוֹת עַמִּים: וְנֶאֱמַר עֲצוּ עֵצָה וְתֻפָר · דַּבְּרוּ
דָבָר וְלֹא יָקוּם כִּי עִמָּנוּ אֵל · וּפְתַח לָנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ אַב הָרַחֲמִים
אֲדוֹן הַסְּלִיחוֹת בָּזֶה הַשָּׁבוּעַ וּבְכָל־שָׁבוּעַ: שַׁעֲרֵי אוֹרָה שַׁעֲרֵי אוֹרֶךָ
יָמִים וְשָׁנִים שַׁעֲרֵי אֲרִיכַת אַפַּיִם שַׁעֲרֵי בְרָכָה שַׁעֲרֵי בִינָה שַׁעֲרֵי
גִילָה שַׁעֲרֵי גְדֻלָּה שַׁעֲרֵי גְאֻלָּה שַׁעֲרֵי גְבוּרָה שַׁעֲרֵי דִיצָה שַׁעֲרֵי דֵעָה
שַׁעֲרֵי הוֹד שַׁעֲרֵי הָדָר שַׁעֲרֵי הַצְלָחָה שַׁעֲרֵי הַרְוָחָה שַׁעֲרֵי וַעַד טוֹב
שַׁעֲרֵי זְרִיזוּת שַׁעֲרֵי זִמְרָה שַׁעֲרֵי זְכִיוֹת שַׁעֲרֵי זִיו שַׁעֲרֵי זוֹהַר תּוֹרָה
שַׁעֲרֵי זוֹהַר חָכְמָה שַׁעֲרֵי זוֹהַר בִּינָה שַׁעֲרֵי זוֹהַר דַּעַת שַׁעֲרֵי חֶדְוָה
שַׁעֲרֵי חָכְמָה שַׁעֲרֵי חֵן וָחֶסֶד שַׁעֲרֵי חַיִּים טוֹבִים שַׁעֲרֵי חָכְמָה שַׁעֲרֵי
טוֹבָה שַׁעֲרֵי טָהֳרָה שַׁעֲרֵי יְשׁוּעָה שַׁעֲרֵי יוֹשֶׁר שַׁעֲרֵי כַּפָּרָה שַׁעֲרֵי
כַּלְכָּלָה שַׁעֲרֵי כָּבוֹד שַׁעֲרֵי לְמוּד שַׁעֲרֵי מָזוֹן שַׁעֲרֵי מְנוּחוֹת שַׁעֲרֵי
מְחִילוֹת שַׁעֲרֵי מַדָּע שַׁעֲרֵי נֶחָמָה שַׁעֲרֵי נְקִיוּת שַׁעֲרֵי סְלִיחָה שַׁעֲרֵי
סִיָּעְתָּא דִשְׁמַיָּא שַׁעֲרֵי עֶזְרָה שַׁעֲרֵי פְּדוּת שַׁעֲרֵי פַּרְנָסָה טוֹבָה שַׁעֲרֵי
צְדָקָה שַׁעֲרֵי צַהֲלָה שַׁעֲרֵי קְדֻשָּׁה שַׁעֲרֵי קוֹמְמִיוּת שַׁעֲרֵי רַחֲמִים
שַׁעֲרֵי רָצוֹן שַׁעֲרֵי רְפוּאָה שְׁלֵמָה שַׁעֲרֵי שָׁלוֹם שַׁעֲרֵי שִׂמְחָה שַׁעֲרֵי
שְׁמוּעוֹת טוֹבוֹת שַׁעֲרֵי שַׁלְוָה שַׁעֲרֵי תוֹרָה שַׁעֲרֵי תְּפִלָּה שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה
שַׁעֲרֵי תְּשׁוּעָה כְּדִכְתִיב וּתְשׁוּעַת צַדִּיקִים מֵיְהוָה מָעוּזָּם בְּעֵת צָרָה
וַיַּעְזְרֵם יְהוָה וַיְפַלְּטֵם יְפַלְּטֵם מֵרְשָׁעִים וְיוֹשִׁיעֵם כִּי־חָסוּ בוֹ: וְנֶאֱמַר

סדר הבדלה

הָשַׁף יְהוָה אֶת־זְרוֹעַ קָדְשׁוֹ לְעֵינֵי כָּל־הַגּוֹיִם וְרָאוּ כָּל־אַפְסֵי אָרֶץ אֵת יְשׁוּעַת אֱלֹהֵינוּ: וְנֶאֱמַר קוֹל צוֹפַיִךְ נָשְׂאוּ קוֹל יַחְדָּו יְרַנֵּנוּ כִּי עַיִן בְּעַיִן יִרְאוּ בְּשׁוּב יְהוָה צִיּוֹן: וְנֶאֱמַר יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מִקְרָא שֶׁפָתוּב מַה נָּאוּ עַל־הֶהָרִים רַגְלֵי מְבַשֵּׂר מַשְׁמִיעַ שָׁלוֹם מְבַשֵּׂר טוֹב מַשְׁמִיעַ יְשׁוּעָה אֹמֵר לְצִיּוֹן מָלַךְ אֱלֹהָיִךְ: רִאשׁוֹן לְצִיּוֹן הִנֵּה הִנָּם וְלִירוּשָׁלַם מְבַשֵּׂר אֶתֵּן אָמֵן סֶלָה:

סדר לוית המלכה

לעולם יסדר אדם סעודתו במוצ"ש אפילו אינו צריך אלא לכזית. ויכו' הסולחן ערוך ממש. לכן יתלוק ג"כ כך נוסף לכבודו. ויכריז ויאמר.

דָּא הִיא סְעוּדְתָא דְּדָוִד מַלְכָּא:

ונמלא בספרים שיש עוס בחדס שאינו נהנה משום חכילה כ"א מזו הסעודה של מוצ"ש. פת חמה במוצ"ש מלוגמת. חמין במוצ"ש מלוגמת.

לקוטי הגר"א

בעגין ג' סעודות לא תתענג כו' חציב כסדר במטלה. כי כבוד יום קודם לכבוד לילה (פסחים ק"ה ע') וכבוד לילה קודם לסעודה ג'. שאין בה משום כבוד שבבר ילאו בשחרית. אלא משום (נשמט תיבה ע'). וירוע שהן נגד ג' אבות יצחק בשיחרית בעוק' יעקב בז"ח. אברהם בע"ק סוד התורה חסד עליון. והן כסדר מלמטלה אברהם יצחק ויעקב ולכן ג"כ בסעודה ג' אין כ"כ כבוד כמו בתפלת ערבית שהוא מאריה דביתא. אבל אברהם וילחק הן המובחים. וסעודת מ"ש הוא דוד מלכא שהוא גר לדק שבדק הן הגרין מאומות. ולכן הוא סעודת חול נגד ג' הסעודות. ונגדה אלון עלמות. והיית כגן רוה (ליקוטים בסוף היכלות פקודי):

הלכות ראש חודש

מעשה רב

(א) **בעת** תפלת ערבית דר"ח מרבים קצת בנרות. והוא לובש כובע שבת לכבוד ר"ח שהוא דאורייתא: בהלל פ"ז דברכות). והכי אית אם. שאסה שאכלו כאחד כו'. אלי הי' יושב ואוכל בשבת ושכח ולא

לקוטי דינים מהגר"א

(א) **(מה** שכתב הרמ"א בר"ח אם הוא ספק אם הזכיר אם לאו אין לריך לחזור) הש"ע השמיטו. (דש"ל דלריך לחזור) מאום דלא קיימא במסקנא אם (בירושלמי

לקוטי דינים וביאורים

(א) **מ"ש** במטע"ר. לכבוד ר"ח שהוא דאורייתא. ע' בסי' תי"ח סעיף ד' שהוא מחלוקת הרמב"ם וש"פ. ורבינו נראה שסובר כהרמב"ם שהוא דאורייתא וע"ש בש"ק ס' ו' (ומ"ש שם בש"ק ס' ז'. וז"ל ומ"ש ר"ח דאורייתא ר"ל שיש להן סמך מדאורייתא עכ"ל. כ"ל שטעה המעתיק והוא שייך לסוף ס"ק ה' למ"ד דרבנן):

לקוטי דינים מהגר"א

ולא הזכיר של שבת. רב אחא חוזר ומוחל לינו חוזר. שמעון בר בא בשם ר' יוחנן. ספק הזכיר של ר"ח ספק לא הזכיר אין מחזירין לותו. לשכח תנא פליג. כל יום שיש בו קרבן מוסף כגון ר"ח וחה"מ לריך להזכיר מעין המאורע. ואע"ל הזכיר מחזירין לותו כו' (ע"כ הרי מסיק דהבריימא פליג על ר' יוחנן ומחזירין לותו. וכן הקשה הב"י על הר"מ ע"ש) ובפ"ק שם ר"י בר אחא ור"ש בר אבא בשם ר"ח ספק הזכיר ר"ח ספק לא הזכיר מחזירין לותו לאיכן הוא חוזר כו'. ועוד דמ' שם דבבה"מ אירי ופליג אגמ' דידן. אבל בחפלה לא אירי כלל (וכן כ' הב"י בדרך אחפשר. והר"מ הסיג עליו דא"כ מאי אירי' ספק אפילו ודאי לא אמרו אין מחזירין לותו כמ"ש לעיל סי' קפ"ח. ויותר הו"ל לתמוה אמסקנת דירושלמי דאם לא הזכיר מחזירין לותו אהוא נגד הגמרא דידן דבבהמ"ז אם לא הזכיר של ר"ח אינו חוזר. ולזה כ' רבינו דפליג אגמרא דידן). ועוד מדפריך מודאי לא הזכיר אספק. ש"מ שאר דינא אית להו ודלא כר"מ. (פי' שהר"מ כתב כאן דאם ודאי לא הזכיר חוזר. ואם ספק אינו חוזר. וא"כ מאי פריך אר' יוחנן דמיירי בספק ואמר דאין

לקוטי דינים וביאורים

(ב) **מ"ש** בהלל פסוק יאמר נא כו' ויאמרו נא. הש"ץ לבדו אומר. והצבור שומעין ועונין הודו. ע' בסי' תכ"ב במג"א ס"ק ח' וז"ל צריך לשמוע יאמר נא וגומר אפי הש"ץ דשומע כעונה. ואם לא שמע לא יצא. ומוטב שיאמרו בעצמו בשאת עכ"ל. וכן כתב העור שם וז"ל. וקורא ש"ץ לבדו הודו והקהל עונין אחריו הודו. וקורא פסוק יאמר נא ישראל והקהל עונין אחריו הודו וכן יאמרו נא בית אהרן ועונין הקהל אחריו הודו. וכן יאמרו נא יראי ה' ועונין הקהל אחריו הודו. וכ' הר"ן הכי"ו הב"י וז"ל. ומה שאנו נוהגין עכשיו שהש"ץ אומר יאמר נא ויאמרו נא והציבור עונין על כל אחד ואחד הודו לא מצינו מנהג זה בתלמוד. ואפשר שנהגו כן לרמוז שמלוה לעשות רוב פרקים ולפי שהוא פסוק של הודאה ובשבח נהגו כן. ומ"מ יוצאין בו מאותן הפסוקים שאומר הש"ץ דשומע כעונה עכ"ל וע' בתוס' סוכה ל"ח ב' בד"ה מכאן שמלוה בסופו. ומ"מ מבואר מכל הנ"ל דדוקא אם שמוע מש"ץ הפסוקים אז לא יענה. ויסמוך על שמיעתו. דשומע כעונה. אבל כפי מה שנוהגין בכמה מקומות שהש"ץ מתחיל התחלת הפסוק לבד בקול רם וא"כ הינו שומע ולא יצא. וא"כ יותר טוב שיאמר בעצמו כמ"ש המג"א בכ"ל:

ומ"ש ודוקא ביום שמדלגין כו' כן משמע מלשון העור שסידר את הסדר הנ"ל בסדר מי שקורין לותו בדילוג. ועוד ראי' דבסי' תפ"ח כתב העור בשם הר"מ מרוטנבורג דאין מברכין לגמור את ההלל אף כשגומרין לותו. דכשמברך לגמור אם יחסר ממנה לות ג' או תיבה אחת הוי ברכה לבטלה. והרא"ש כתב שאין לדקדק בזה כי לגמור הוי פירושו לקרות. וכתב הפרישה וז"ל וא"ת דבר"ח גם הרא"ש מודה דאין לברך לגמור כיון שמפסיק בהלל ואינו גומרו. ואף שגם ל' לגמור פי' לקרות מכל מקום שפיך טפי לומר לקרוא כיון שאינו גומרו עכ"ל. ואם נימא דגם בשעה שגומרין מדלגין פסוקי יאמר נא ויאמרו נא. ע"כ אין מברכין לגמור · וכ"ת כיון דשומע כעונה הוי נקרא הפסקה. דהא מ"מ לא הוי ממש כקורא בעצמו. כמ"ש התוס' ברכות כ"ח ב' ד"ה עד דלכתחלה אין לעשות כן. ומדברכו אם נימא דהוי כעונה ממש ע"כ הוי הפסקה אם שומע בחצי התפלה קדושה כמ"ש ר"ת ור"י ע"ש. וכ"כ התוס' סוכה ל"ח ב' ד"ה שמע ולא יצא. ואע"ג שים לדחות. מ"מ בפשטי' נראה כמ"ש:

ומ"ש לומרים כל הפסוק עד הסדו. כוונתו לאפוקי מה שנוהגים בחיוב מקומות לעשות רק חצי הפ' וז"ל סידור של"ה המנהג הנכון הוא לעשות אחר הש"ץ בפ' יאמר נא פ' הודו כו' ואחר כך יגמור כל הפסוק יאמר נא ישראל כל"ח. וכן בב' פסוקים יאמרו נא כו' יאמרו הודו כו' כל"ח. ולא כמו שנוהגים לומר בעיותם אחר הש"ץ רק חצי הפסוק ולא כל"ח. וכן משמע במ"א סי' תכ"ב ס"ק ה' עכ"ל. וכוונתו למ"ש שם המג"א וז"ל וכתבו התוס' הא דמפסיקין פסוק אחת לשנים והא קיי"ל דאסור להפסיק באמצע הפסוק. שאני הכא שב' בני אדם אומרוהו כדאיתא בפ' ע"פ כו'. והא דנוהגין לחלק פסוקי אז יעיר ביום המילה י"ל משום דהם אומרוה ג"כ פסקי פסקי עכ"ל הרי דבלא"ה אסור להפסיק באמצע הפסוק:

מ"ש

הלכות ראש חודש

מעשה רב

(ג) **ביהללוך** הנוסח יהללוך ה' אלהינו וכל מעשיך:

(ד) **בר"ח** הוא עצמו עולה לרביעי:

(ה) **הקריאה** בפ' התמיד. הראשון קורא. וידבר. צו. ואמרת. והשני קורא. את הכבש אחד. ועשירית. עולת. ונסכו. ואת הכבש. והשלישי חוזר למעלה קורא. עולת תמיד. ונסכו. ואת הכבש. ביום השבת, עולת שבת. והרביעי מתחיל בראשי חדשיכם עד יעשה ונסכו (וכ"ה בש"ע שלו סי' תכ"ג ס"ק ג"):

(ו) **בתפלת** מוסף הנוסח זכרון לכולם היו תשועת כו'. כי עד מזבח חדש הכל לשון עבר. וממזבח מתחיל בקשה על העתיד:

(ז) **אין** אומרים שיר של יומו. ואומרים במקומו בב' ימים הר"ח ברכי נפשי (מזמור ק"ד) שהוא שיר של ר"ח. ודוחה אפי' של שבת. ופשיטא של חנוכה (עי' כוכה דף נ"ד ע"ב ובתשו' רמ"ע מפאנו סי' כ"ה):

לקוטי דינים מהגר"א

(ג) **בענין** קריאת ר"ח) הגאונים פי' (דמה דאמרו) והלכתא דולג קאי אר"ח. ואמלעי (דולגן. דקאמר) הייני שני. וא"ת לומר דקאי אמעמדות דא"כ הלכתא למשיחא. אבל הר"ן בפ"ד דמגילה כתב שהרמב"ן ז"ל חלק עליהם. והקשה דא"כ מה הועילו חכמים בתקנתן והלא לאיזה חשבון נכנסין במקומה עומדת. שהרואה איזו מתחיל בפסוק ג' שבפרשה א'. יאמר הראשון לא קרא רק ב' פסוקים. ואי לא חיישינן לנכנסין בדלא אפשר כו' יקראו כו'. וכיון דאפילו בדולג אכתי איכא הרואה חשבון למה ידלוג. יקרא כדרכו. ולא נחוש לנכנסין כו' כיון דלא אפשר. לפיכך פירש הוא ז"ל דפלוגתא דרב ושמואל אמעמדות קאי. דהתם ליכא אלא חשבון אחד. אבל שיטה המרווחת יותר נראה עיקר לגהוג כמ"ש בפי"ז הלכה ט'. וז"ל ובחודש עלמו קורא ג' בקרבן תמיד. הראשון קורא. וידבר. לו. ואמרת. והשני קורא. את הכבש האחד. ועשירית. עולת. ונסכו. ואת הכבש. והשלישי חוזר למעלה וקורא עולת תמיד. ונסכו. ואת הכבש. וביום השבת. עולת שבת. מפני שאמרו אין קורין בפרשה פחות מג'. וי"א אין מעיירין בפ' פחות מג'. ע"ש. ולפ"ז ליכא אוס חשבון דנכנסין ויולאין כלל. והא דקאמר בפ"ד דמגילה והלכתא דולג ואמלעי דולגן

דאין מחזירין מבריית' דמייתי בודאי לא הזכיר ולכן חוזר. אלא ודאי ל"ל דאין חילוק בין ודאי לספק. וכביהמ"ז לגמ' דידן אפילו בודאי לא הזכיר אינו חוזר. ולמסקנת הירושלמי אפילו בספק חוזר. ובהפלה כיון דודאי לא הזכיר חוזר. ס"ה לספק דחוזר) (סי' תכ"ב ס"ק ד'):

לקוטי דינים וביאורים

(ג) **מ"ש** ביהללוך הנוסח יהללוך ה' אלקינו כל מעשיך. לתפוקי הנוסחא על כל מעשיך. דלפי נוסחא הזאת אינו מדוייק הנוסח אמ"כ וחסידיך כו' ברנה יודו כו' ודו"ק. וכן מבואר הנוסחא הזאת בכמה סידורים עתיקים מנוסחי ספרד האמיתי בלא נוסח של:

(ד) **בר"ח** הוא עצמו עולה לרביעי. מפני שהוא עיקר ההוספה על ימות החול וגם שם מדבר מענין ר"ח:

(ה) **מ"ש** הקריאה בפ' התמיד כו' מבואר בלקוטי דינים מהגר"א סי' כ':

(ו) **מ"ש** בתפלת מוסף הנוסח זכרון לכולם היו תשועת כו'. ע' במג"א סי' תכ"ג ס"ק ג' וז"ל י"א זכרון לכלם היו. וי"א יהיו וי"א לכולנו עכ"ל. ונראה כי תשומת ל"ל בדגש הי"ו:

(ז) **מ"ש** א"א כו' ואומרים במקומו ברכי נפשי. ע' בטור סי' תכ"ג וז"ל ומהגין בספרד לומר מזמור ברכי נפשי לפי שיש בו עשה ירח למועדים עכ"ל:

לקוטי דינים מהגר"א

דולגן. קאי אמעמדות שאין שם אלא שלשה גברי לבד ושייך שפיר לשון אמלטי. דאי קאי אר"ח הל"ל ושני. וכן פירש"י ז"ל שם דקאי אמעמדות. וכיון דבר"ח לא איפסקא בגמרא דילן מסתבר טפי לנהוג כמו שמפורש במ"ש סתם בלי מחלוקת ובלי שום חשש. ועיין

מעשה רב

(ח) **בענין** שיר של יום כלל זה נקוט בידך. א"א שני מזמורים ביום אחד. ושל ר"ח דוחה את כולם אפי' של שבת

לקוטי דינים וביאורים

(ח) **ומ"ש** שדוחה אפי' של שבת. ברייתא סוכה נ"ד ע"ב ר"ת שחל להיות בשבת שיר של ר"ח דוחה שיר של שבת. ואע"ג דאמר רב ספרא שם אפי דוחה דוחה לקדש. זהו רק לפי שרגיל לתרץ דעת ר' אחא בר' חנינא ע"ש. אבל למסקנא אמר תיובתא דר' אחא בר חנינא ע"ש נ"ה ח'. אז נפרש הברייתא כפשטא דאין אומרים שיר של שבת כלל. ואין לומר דרק אין תוקעים לכל מוסף במסקנא. אבל השיר אומרים. דא"כ בשלמא הקושיא הראשונה מבואר בהדיא דאין תוקעין. אבל הקושיא הב' אפי קושיא דהא שם אינו מבואר רק דאין אומרים בחוה"מ כ' שירים. ואם נימא דבשבת ור"ח אומרים כ' שירים. וע"כ צריך לומר דשיר של שבת ור"ח אין נדחה כלל. ול"ד לחוה"מ דנדחה מפני שבת. א"כ אין זה תיובתא. דנוכל לומר דרחב"ח לענין שבת ור"ח קאמר דתוקעין לבניהם. אלא ודאי אין לחלק כלל:

וראיתי בדברי שלמה שתמה בשם אחיו הגאון ר' בצלאל ז"ל דהא דאין אומרים שני מזמורים היינו מזמורי מוסף כגון שיר של מוסף ר"ח דהא שיר של מוסף שבת שהיו אומרים הזי"ו ל"ך. אבל מזמור שיר ליום השבת הוא שיר של תמיד של שחר. וזה לא מינו שידחה. והתמיה עלומה מאד. וכן מבואר בכמה מקומות. וע' בר"ה ל' ע"ב ותתקלקלו הלויים בשיר. וע"ש בתוס'. ושם בשחרית קרב כהלכתו. במוסף מהו אומר כו'. וע"ש ברש"י ד"ה קרב כהלכתו. וע' מה שתירץ הג' ר"ש בדברי שלמה:

ולפענ"ד נראה דהנה לכאורה יש לדקדק למה לא מינו בשום תפלה של שחרית מנחה וערבית שיהי' נזכר בהם הקרבנות לבד מתפלת מוסף. וכ"ל דתליא בפלוגתא דברכות כ"ו ע"ב ריב"ח אמר תפלת שחרית תחנת תקנוס. ריב"ל אמר כנגד תמידין תקנוס. ותני' כאניסם ומסיק ת"ל ריב"ח לעולם דימת לך תפלות תחנת תקנוס ואסמכינהו רבנן אקרבנות. דאלת"ה תפלת מוסף לריב"ח מאן תקנה. אלא תפלות תחנת תקנוס ואסמכינהו רבנן אקרבנות. ופרש"י בד"ה תפלת המוספין מאן תקנה. אלא ע"כ רבנן אסמכינהו אקרבנות וכי מיינו במוספין ולא מאלו תפלה כנגדה עמדו הם ותקנוה. עכ"ל. נמצא לריב"ח תחלת תיקוני שחרית מנחה ערבית לא הי' בשביל הקרבנות כי אם תחנת תקנוס. אלא דאלח"כ אסמכינהו רבנן אקרבנות. ולא רצו חכמים לשנותה מכמו שהיתה מקודם. משא"כ במוספין שעיקר תחלת תיקונה הי' בשביל הקרבנות ולכן מזכירין בה הקרבנית [עוד ראיתי בגודל ביהודה מ"ק ח' ח"ח סי' ד' שהקשה קושיא הנ"ל. וע"ש מה שתירץ]. והנה לפי זה יבא לנו בעז"ה הכל על נכון. דהנה הין חומרים שירה אלא על היין. ולא היו הלויים חימרים שיר כי אם בעת ניסוך היין. והנה לפי זה תינח בזמן שבהמ"ק קיים שהי' קרבנות תמיד של שחר ונסכו ולכן היו חומרים הלויים שיר משא"כ עכשיו שאין קרבן ואין נסכים איך יאמרו השיר. תינח אם היו מזכירים הקרבן והנסכים בשחרית. י"ל כל העוסק בתורת עולה כאלו הקריב עולה וכן בנסכים. משא"כ תפלת שחרית דעיקרו אינו בשביל הקרבנית כלל ואין מזכירין בה קרבנות וא"כ לא הי' רשאי לומר שיר של יום. אלא דמ"מ תקינו לומר שיר של יום בכל יום לזכר בעלמא דהא מ"מ אסמכינהו רבנן אקרבנות וגם יש בהן מעין ירידה של יום כמבואר בסוף ר"ה. אמנם בשבת כיון דאיכא מוסף ושם מזכירין הקרבנית ונסכיהם וגם תמיד של שחר ונסכו נזכר בתפלת מוסף על עולת התמיד ונסכה. וא"כ בידאי אין רשאי להזכיר שיר של יום בשחר שם לא נזכר לא קרבן ולא נסכו. ולכן העבירו שיר של יום דשחרית של שבת אחר המוסף מפני שנזכר במוסף גם תמיד של שחר ונסכה ואומרים שירה על היין שהן הנסכים. וא"ת למה לא אמרו שיר של מוסף דהיינו הזי"ו ל"ך. וי"ל דכיון דאין אומרים אלא מזמורים כאחד א"כ צריך אחד לדחות, ותדיר ושאינו תדיר תדיר קודם ולכן אומרים שיר של שחר שהוא תדיר יותר מאל מוסף. וע' שם בסוכה נ"ד ב' בתוס' ד"ה ואמאי. דלאו דוקא אלא אפי' לדחות. אבן כשחל ר"ח בשבת הנה בגמ' סוכה שם אמרו דר"ח דוחה אל מוספין דשבת. אע"ג דתדיר קודם. מ"מ עבדו לי' היכרא לידע שהוקבע ר"ח בזמנו. ולכן דוחה שיר של מוסף שבת אע"ג דתדיר.

סדר הלל

יְהוָה זְכָרָנוּ יְבָרֵךְ יְבָרֵךְ אֶת־בֵּית יִשְׂרָאֵל יְבָרֵךְ אֶת־בֵּית אַהֲרֹן׃
יְבָרֵךְ יִרְאֵי יְהוָה הַקְּטַנִּים עִם הַגְּדֹלִים׃ יֹסֵף יְהוָה עֲלֵיכֶם עֲלֵיכֶם
וְעַל־בְּנֵיכֶם׃ בְּרוּכִים אַתֶּם לַיהוָה עֹשֵׂה שָׁמַיִם וָאָרֶץ׃ הַשָּׁמַיִם שָׁמַיִם
לַיהוָה וְהָאָרֶץ נָתַן לִבְנֵי־אָדָם׃ לֹא־הַמֵּתִים יְהַלְלוּיָהּ וְלֹא כָּל־יֹרְדֵי
דוּמָה׃ וַאֲנַחְנוּ נְבָרֵךְ יָהּ מֵעַתָּה וְעַד־עוֹלָם הַלְלוּיָהּ׃

בר"ח וחוה"מ פסח גם בני ימים המחרונים מלבנים זה

אָהַבְתִּי כִּי־יִשְׁמַע | יְהוָה אֶת־קוֹלִי תַּחֲנוּנָי׃ כִּי־הִטָּה אָזְנוֹ לִי
וּבְיָמַי אֶקְרָא׃ אֲפָפוּנִי | חֶבְלֵי־מָוֶת וּמְצָרֵי שְׁאוֹל מְצָאוּנִי צָרָה וְיָגוֹן
אֶמְצָא׃ וּבְשֵׁם־יְהוָה אֶקְרָא אָנָּה יְהוָה מַלְּטָה נַפְשִׁי׃ חַנּוּן יְהוָה וְצַדִּיק
וֵאלֹהֵינוּ מְרַחֵם׃ שֹׁמֵר פְּתָאיִם*) יְהוָה דַּלֹּתִי וְלִי יְהוֹשִׁיעַ׃ שׁוּבִי נַפְשִׁי
לִמְנוּחָיְכִי כִּי יְהוָה גָּמַל עָלָיְכִי׃ כִּי חִלַּצְתָּ נַפְשִׁי מִמָּוֶת אֶת־עֵינִי מִן־
דִּמְעָה אֶת־רַגְלִי מִדֶּחִי׃ אֶתְהַלֵּךְ לִפְנֵי יְהוָה בְּאַרְצוֹת הַחַיִּים׃ הֶאֱמַנְתִּי
כִּי אֲדַבֵּר אֲנִי עָנִיתִי מְאֹד׃ אֲנִי אָמַרְתִּי בְחָפְזִי כָּל־הָאָדָם כֹּזֵב׃
מָה־אָשִׁיב לַיהוָה כָּל־תַּגְמוּלוֹהִי עָלָי׃ כּוֹס־יְשׁוּעוֹת אֶשָּׂא וּבְשֵׁם
יְהוָה אֶקְרָא׃ נְדָרַי לַיהוָה אֲשַׁלֵּם נֶגְדָּה־נָּא לְכָל־עַמּוֹ׃ יָקָר בְּעֵינֵי
יְהוָה הַמָּוְתָה לַחֲסִידָיו׃ אָנָּה יְהוָה כִּי־אֲנִי עַבְדֶּךָ אֲנִי עַבְדְּךָ בֶּן־אֲמָתֶךָ
פִּתַּחְתָּ לְמוֹסֵרָי׃ לְךָ אֶזְבַּח זֶבַח תּוֹדָה וּבְשֵׁם יְהוָה אֶקְרָא׃ נְדָרַי

לי

לקוטי הנר"א

עד"א חיכו כליל שבע רקיעין ועלייכו אמר דוד השמים שמים לה' שהוא (עד"ח נק') טוי"ס (בחי' ג') :

דלותי ולי יהושיע ר"ל כי הד' הוא חו"ג ב' דרועין. ו' הוא עמודא דסמיך לדלת. וכ"ל ו' שבחוך ס'. שבלא ו' הוא ד'. ואיתין ב' דרועין דאיתין שית פרקין. כ"ל בלא ו' שבחוך ס' הוא ד' ב' דרועין שית פרקין. בלא ו' (נופא) דכליל כל הסיא פרקין. אז היא דלה. עד שבא ו' בחוך הד' ונעשה ס'. והוא מסליס לאחרין דרועין גופא שהן ג' ווין שהן חג"ת. וז"ס דליתי ולי יהושיע. ר"ל ו' לי יהושיע (סוף הק' ת"ז) :

הוכל אחדני איתי כלילא אז' איכלין אז' אחרין. ועלייכו אמר דוד אתהלך לפני ה' בארצות החיים וכ"ל שגם אז' אחרות שלמו היא כלולה : (בתיקון ג') :

בום ישועות אשא. בפ' תרומה אמר מאן ישועות דא ימינא. ובפ' בראשית אמר דאיתין ס' תרעין ס' טלין תקיפין. ונראה שנק' הגבורות ישועות כשנכללין בימינא. וכן הוא טל י"ד פרקין דיד נגד י"ג מכילין דקא' שם בפ' בראשית ר"ח פתח כשונאה כי' מה ושנאה איתי בה תליסר כו' לוקי כ"י איתי בה תליסר כו' והן תליסר עולמתין דילה כו'. (עי' בתמ"ז פ"ז ב' בד"ה תשוס כוס) :

כי

*) פתאים. הא' נעלם והחירק נקראת תחת הי'.

לַיהוָה אֲשֶׁר־נִגְדָּה־נָּא לְכָל־עַמּוֹ: בְּחַצְרוֹת | בֵּית יְהוָה בְּתוֹכֵכִי
יְרוּשָׁלָם הַלְלוּיָהּ:

הַלְלוּ אֶת־יְהוָה כָּל־גּוֹיִם שַׁבְּחוּהוּ כָּל־הָאֻמִּים: כִּי
גָבַר עָלֵינוּ | חַסְדּוֹ וֶאֱמֶת־יְהוָה לְעוֹלָם הַלְלוּיָהּ:

חזן הוֹדוּ לַיהוָה כִּי טוֹב כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ: ק׳ הודו
חזן יֹאמַר־נָא יִשְׂרָאֵל כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ: ק׳ הודו
חזן יֹאמְרוּ נָא בֵּית אַהֲרֹן כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ: ק׳ הודו
חזן יֹאמְרוּ נָא יִרְאֵי יְהוָה כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ: ק׳ הודו

מִן־הַמֵּצַר קָרָאתִי יָהּ עָנָנִי בַמֶּרְחָבְיָהּ: יְהוָה לִי לֹא אִירָא מַה־
יַּעֲשֶׂה לִי אָדָם: יְהוָה לִי בְּעֹזְרָי וַאֲנִי אֶרְאֶה בְשֹׂנְאָי: טוֹב לַחֲסוֹת

ביי

לקוטי הגר״א

כי גבר עלינו חסדו וכו׳. כ״ל דאתגבר רחמי על דינא והכל בסבדל העקידה שאברהם גבר על יצחק ועקדו וכמ״ש במ״כ שעקד הקב״ה מדה״ר דלעילא (בי״ת תי׳ ח׳ תי׳ ב׳):

ד׳ פסוקים דשיר המעלות נגד כלי״ם (ר״ת כהן לוי ישראל מלכות). שיר מלכות. כמ״ש (ברכות ז׳ ב׳) דוד שריסו וכו׳ יסקני הלויס ברננה כמ״ש עבדו את וכו׳. משבני וכו׳ הוא העבודה בכהנים. והוא הביאני המלך חדריו בהיכל. ושם גילה ונשמחה בך. לריח בישראל בוידוי השלמת קרבן. וכמ״ש מור ואהלות קציעות וכו׳. ונגד רביעית הכ״ל (דהיינו שיר דוד מלך ישראל) היה כלי שיר. וכולן מעכבין את הקרבן וכו׳. וזהו אברהם יגל יצחק ירנן (כי אברהם בחסד שהוא כהן ואתה כהן. ושם גילה כנ״ל גילה ונשמחה. ויצחק בגבורה לויס. ושם רננה כנ״ל). וזהו ג״כ הידו נגד מלכיות. ע״כ אודה כו׳ (כ״ל שהוא ט״ס ול״ל ע״כ אודך כו׳ והוא פסוק תהלים י״ח. ומסיים שם מגדיל ישועות מלכו) ואח״כ יאמר נא ישראל. ואח״כ יאמרו נא בית אהרן. ואח״כ יאמרו נא יראי ה׳ בסוד פתח יצחק.

בסוד ד׳ דרגין הנ״ל. (ביאורו לם״ה ע״ד הנסתר סי׳ ח׳ פ׳ ח׳):

הטעם דצריך (לתפלה) לתת רחיק. דתפלה במקום עבודה ועבודה בלפון. וכן תפלה וזהו מן המצר דמשם סליק לרחובות ביה. עומקא דכולא (נעה״ג. כי תפלה צריך לעומקא דכולא ביה. לכן מלפון קו שמאלא עילא בחורת מיסור. לביה ירושלים עלמה) וז״ש ענני במרחב וכו׳ (יהל אור פ׳ בשלח ס׳ ע״ח ד״ה שתני יצחק):

כתיב מן המצר קראתי יה תשעה תמר דוד עד כל גויס סבבוני. לאסחרא ולאגנא טלוי.

שער נפתלי

ענין הט׳ תיקונין דז״א וסדרן מבואר בדברי רבינו בסד״ן פ״ג. כי ט׳ דז״א הן מן המצר קראתי יה. וי״ג דרבות קידשא דע״ק בט׳ דו״א הן ט׳ דשלח לך ה׳ ארך אפים וכו׳. וט׳ תיקונים דפ׳ שלח לך הן (א) ארך. (ב) אפים. (ג) ורב. (ד) חסד. (ה) נשא עין. (ו) ופשע. (ז) ונקה. (ח) לא ינקה. (ש) פקד עון אבות וכו׳ עד סוף הפסוק. ואע״פ שכפ׳ תשא בי״ג תיקונין לא נמנו לא ינקה פוקד וכו׳ (חיינו טעמא

סדר הלל

זֶה־הַשַּׁעַר לַיהוָה צַדִּיקִים יָבֹאוּ בוֹ: אוֹדְךָ כִּי עֲנִיתָנִי וַתְּהִי־לִי לישועה

לקוטי הגר"א

לפתחין חלת בבא שבע. בגין דחיכי קשורת דכלהו ספירן כו'. ובגין דא לאתמר בה אל יתהלל חכם בחכמתו וגו' כי אם בזאת. בזאת יבא לאהרן אל הקדש. דליח רשו לגביה וחכימא למנדע לעילא שום מדע אלא בה. ור"ל דלכך נאמר פתחו לי שערי צדק. שהן מל'. אבא ב"ם ז"ס אודה י"ה ג"ס. שטל ידה אבא בכולם. והכל כלול בעין. וע"י העינים שרואין מעשה ה' מודים לה'. וז"ם פתחו לי כו' שהם העינים. לודה יה. (תיקונים תי' ד'):

פתח חיכו מ"ב. חיסבן פתח (האותיות במ"ק) חיכו כ'. וגילון ותרין רקיעי (של הנקודות הכ"ל) וי"י. ה"א מ"ב כו'. פתחו לי שערי לדק אבא ב"ס כו' בס ארבעים ותרין כו'. קמץ קומץ (פי' כי קמץ הוא מלשון קומץ היד) סתים בחת יו"ד (שהיד כשהוא קמוץ וסתום הוא כמו י') פתח לתפתח ביה בחתם לגבען דחיכין ה' (כי פתח הוא מלשון פתיחים היד. וגרחין ה' לגבעות) וכמה רזין בנקודי. והאי חיכו אבא בס לודה י"ה. ור"ל דקמץ סתים ביו"ד ולתפתח בה' כנ"ל שהן חו"ב. ות"כ בפתח כליל י"ה. וז"ם אבא ב"ס שהוא הפתח לודה י"ה. דבפתח לתפתח השער ובו פותח את ידך ומשם ממלאין שחלתו לפיכך לודה י"ה. וז"ם ופתח עליה לתמר פתחו לי כו' זה השער לה'. ר"ל דלשון פתחו הוא פתח. דקרא מייכי בו. ופתח השער הוא ג"כ בפתח דכתיב זה השער לה'. ופתח בו הסס הוי"ה כמ"ם לעיל דפתח סליק לחושבן הוי"ה (כי פתח חישבנו כ' במ"ק. ועס לורת הפתח שהוא ו' הרי כ"ו) וז"ם זה השער לה': (הקדמת ת"ז ז' ב' בר"ם קמץ קומץ):

קמץ פתח. דא סניר ודא פתח. תרין תרעין. שבא. שערי לדק. ר"ל השפתים דוגמת שבא. זו ע"ג זו. וז"ם עלייהו לתמר פתחו לי שערי צדק וזהו לדני "שהיא לדק" שפתי תפתח. מלגאו חיכו סגולתא. ר"ל בתוך השערים נקודה פנימית שהיא סגולה כו' חל"ס. עליה לתמר אבא בם אידה יה. לאב"ח חיכו עשר בני'. דחיכו נקודת חלם דחלם ספי' טעירית כתר. בס הוא שב"ח גי' מ"ב. כמ"ם בהקדמה (כי לותיות שבא במ"ק. ו'. ונקידותיו תלת גילוין ורקיע שהן יוי"ו גי' לי"ו ועס ו' דלותיות הרי מ"ב) והן שערי לדק כנ"ל. וזהו ב"ס. וביה (בחולם) לודה י"ה דחיכו כתר על כלהו. (תי' תי"ח כ"ח ב'):

אית תרעא דלדיקיא. ר"ל דנטרין ברית. דלא מתפתחא חלא לנדיקייא. הס"ד זה השער לה' צדיקים יבאו בו. והאי חיכו תרעא דלדיק ח"י עלמי"ן. (תי' י"ח כ"ב ב'):

זה [השער] דא לרי. דהוא ג"כ שער זה לגל זה. וחיכון תרי סמכי קשוט. צדיקים יבאו בו דא לדיק דחיכו אל ברית. בתרווייהו. ר"ל בסניהן בא. והוא ברית ועטרה. זה בגלא וזה בהוד. וזהו לדיקים. וסניהם נקרהו לות ברית כידוע: (תי"ח כ"ח ב'):

בנים (בפשוטן) נק' מלך הגופים. ותלמידים נק' בנים מלך החכמה שהולידו להם. והוא רוח הפנימי דבהן. והן ברית הלשון והמעור. שסניהם הם דעת המוליד. אלא שזה מוליד בגופני [וזה ברוחני]. הזרע שהוא גופני מוליד בגופני. והדבור שהוא רוחני מוליד רוחני. ומכאן כמה כח הדיבור שמוליד בנים רוחניים כו'. והנה כמו שברית נק' קשת יורה חלים. כן הלשון שהוא ג"כ דרגא דיסוד כידוע לשון למודים נק' ג"כ קשת. וכמ"ם בסתי"ג כו'. וקשתא חיכו ליסנא דפומא כו' חוט השני דא שפה חוט של קשת דביה הוא לדיק זריק חלים דחיכון מילוליס כו' והן מלולין דחכמתא. והן הטפין דאמר כאן (בתכ"ח) והן ג' טפין דחכמה ביסה ודעת דנפיק מפומא כו'. ואמר לא יבשו [כי ידברו את אויבים

בשער

בסער] דבהן יפלח חן כבדו דחיוית כו'. ובהן ילחם בחהבה עם הת"ח לת והב בסופה כו'. והוא המלחמה של רחימו כמו יורה כחץ לל החסה. והמלחמה נק' בזיווג לפי שהם שני הפכים מ"ד ומ"ל. ושני דינים הן. ח' דינה דקודשה ירחת ה'. והוא שלהובה דרחימותה. וכל התשורות והשמחה ושכר העוה"ב וכל טובה הכל שם. וכמ"ש מה רב טובך לחסר לפנת בנפון. תעריך שלחן לפני כו' והוא יין המשומר בענביו המשמח כו' עין לא רחתה כו'. ויש ירחה רעה לעוטה ביהה. דינה דמסחבותה. על רחם רשעים יחול כו'. והן הן ב' המלחמות. דינה דלחי קדישה לגבי חיות יפלח חן כו' והוא ויזובו בהבחה רחשונה כו'. ות"ל בשניה מים. ושתן חיון ברה חיות הקודם. ולכן לריכין חבריה ללמוד יחד בהחבה גדולה לחדבקה רוחה ברוחה. כמ"ש בפ' ויקהל. וכמ"ש גם בלה דעת כו' כמו בני שנותה. ונק' התלמידים ג"כ חלים. כנ"ל גבי בנים. חבל עיקרן על טיפין דחכמתה ו"ש לה יבשו כו'. כי בחכמה לה יבוש לפלפל בשער ולמד תורה ברבים. ואמר דחיהו תרעה דלדיק חות ברית קודם דעלה לחמר זה השער לה' צדיקים יבאו בו כמו למטה שעטרה שהוא שער מל' זה השער כו' נק' קשת. כי שם הקשת כמש"ל. ומשם יולה כחן. וכ"ה בלשון שהוא יסוד. ופומא הוא חות ברית שלו והוא השער זה השער כו'. ופה ומילה שניהם הם שערים שהם נקובים ונפתחים להוליח דבור וזרע. ומוסבנם חד (כ"ל פה מילה) ג"כ. והם מכוונים בכ"ד. ושניהם הן ברית כמ"ש בס"י. והן ברית התורה והמילה. וע"י שניהם זוכה ובח לתרעה דג"ע ונק' לדיק וז"ש זה השער כו' (תי' כ"ח ל"ד ח' בד"ה על חלין טפין):

(**האי**) שרי חיהו מלבר במזוזה. ושמי ה' דחיהו מלגלו במזוזה) דחיסי תרעה דקב"ה דחתמר בה זה השער לה' ר"ל דמשם יכנסו לה'. והוא מלגלו בה. ה' בהיכל קדשו: — וכתבתם על מזוזות ביתך ובשעריך. חלין תרין סמכי קשוט. חוזר לפרש ענין המזוזה. שרי רבה. דהשער הוא תלת חבהן. דמשם זה השער בתלת חיון בי"ב חנפין ז"ה. דחיגלו פתחו השער הזה לכל בחי עולם. וזהו בשעריך. ומזוזות הן הרי סמכי קשוט: (תי' כ"ב ס"ד ב' בד"ה בהחי שרי ובד"ה וכתבתם. ועי' בתז"ח ט"ז ט"ג בד"ה די שמי'):

זה השער לה' לדיקים יבואו בו. זה הוא לדיק בי"ב תחומין. ולכן חותם דנשמתא חלו"ה שם. ולכן חמר לדיקים יבואו בו. ולכן לדיקים ירשו הרן ב' השמות חורח וסומקא. וסוד ז"ה הוא ג' גווני הקשת דדעת. ולכן הוא השער זי"ו דגי' גי' דג' חתון יה"ו. והגי'

גי'

שער נפתלי

מ"ש זה הוא צדיק בי"ב תחומין. כי זה בגי' י"ב. וידוע כי היסוד נק' טוב דטובי' גניז כו'. וי"ב פעמים טוב גי' צדיק כמ"ש הר"א ז"ל בביאורו ע"ל לקוטי הגר"א על צדיק וישר (נדפס אחר אג"ב) וכן ל פעמים טוב הוא גי' יש"ר. ושניהם בגי' אי"ה ל' וי"ב. ע"ש. וענין הי"ב תחומין. י"ב גבולים. והם חיבור ו"ק דדכורא עם ו"ק דנוק'. וכן הם ג"פ אהי"ה י"ב אותיות. ג' מוחין וג' לבושין דאהי' אימא. ששהם קנ"א קס"א קמ"ג גי' תנ"ה והן בגי' חות"ם ע"ה. וכן חותם דשמים וארץ שהן בר"ת את השמים ואת הארץ גי' טוב. והן י"ב פעמים ול' פעמים כנ"ל שם אלו"ה. וכן בדעת שם מ"ב דאלו"ה בסדר הנ"ל ל' וי"ב. כ"י ב"י כמ"ש רבינו שם. ושם שם החותם הנ"ל גושפנקא דשמיא וארעא גי' טוב. וז"ש ולכן חותם דנשמתא אלו"ה שם. ועי' בספר באר יצחק שפי' על לבוש דנשמות שם אלו"ה. ומ"ש ולכן צדיקים יבאו בו היינו נשמות הצדיקים שהם נכנסין בו כידוע. והנה שם אלו"ה ידוע שהוא בחסד. וחסד אזיל בכלהו יומין ונכלל ביסוד כידוע. והנה צדיקים ירשו ארץ. היינו שם אלקים במילוי אלפין גי' אר"ץ. כי היסוד מתחבר עם הנוק' והנשמות הם בה והיא שם אלקים. נמצא הצדיקים יורשים שני השמות אלו"ה ואלקי"ם חסר ודין והם חוורא וסומקא. ומ"ש וסוד זה הוא ג' גווני הקשת דדעת נראה שהם ג' שמות דחב"ד שנכללים בדעת ג' מוחין. והם ג' גווני וג' שמות. הוי' בחכמה אהי' בבינה אהו"ה בדעת. והם י"ב אותיות גי' זה. ושורשם יה"ו חב"ד. ומ"ש ולכן הוא השער. כי השער גי' תקע"ה וכן גי' גי' דג' אתוון יה"ו הנ"ל כזה יו"ד וי"ו דל"ת ה"י יו"ד וי"ו יו"ד וי"ו גי' השער. ומ"ש זי"ו. ר"ל כי באותיות הנ"ל יש בהם יודין ווין כמספר י"ו. ושאר אותיות הם ז'. ד' דלתין ות' ל' ת'. הם ז'. וז"ם זי"ו: ומ"ש והגי' גי' דהוא שם"ה, כי הו"א גי'

סדר הלל

לישועה: אודך אבן מאסו הבונים היתה לראש פנה: אבן מאת יהוה היתה

לקוטי הגר"א

גי' דהוא סס"ה. והן סס"ה סערים הידועים. לה' סוד גי' ח' וה' דו"ק ונוק' חיבור לדכורא. ז"ס ל' אל ה'. צדיקים הס לדיק ולדק. ו"ס בגי' גי'. וז"ס יבאו יבא מסמע הוא. יבאו בוא"ו גס נוקבא: והס רוח ונפש סהס לדיקים. ולכן נק' נוקבא זאת כלילא מב' לדיקים בכ"ד ליהופים. וכשהוא פלוג מג' גוונין תג"ל סהס ל"ו כמ"ס בבהיר. נק' ברית. אבל בס נהירין תרין כו'. ב"ו הוא ח' אתוון מלאות דהסער בגי'. וז"ס בו (לקוטי הגר"א סגדפס עס פי' באר יצחק):

(צדיק יהיה) סורק בחת ו'. קבורא דדכר ונוקבא. והוא סורק גדול. ובג"ד אודך כי עניתני ותהי לי לישועה דא סכינתא. סהיא מקבלת כל לעומין דהיהי מסטרא דלדיק סורק לגבי בעלה קבורא דילי'. ואיהי תרין תחות לרי תרי סמכי קבוט. ואיהי סגול תחות תרין דרועין. והיהי חלס לעילא בכתר. ור"ל בכולס קאי תכינה סכוללת כל הנקודות כמ"ו ואיהי חירק כו' ואיהי סגול כו'. כמ"ס בתי"ז דת"ת נכלל בחו"ג מסה"כ ביסוד (פי' ולכך לא תסיב ת"ת לבד תרין דרועין כמו סחוסב לדיק לבד תרין סמכי קבוט ומ"ם) ואיהי חלס לעילא בכתר דבסלסה מקומות חלו סרסה כידוע. ובג"ד אבן מאסו הבונים היתה לראס פנה. כלהו תמרין מאת ה' היתה זאת היא נפלאת בעינינו. (תי"ח כ"ח ג'):

אבן מאסו הבונים היתה לראס פנה. דסלקא לחכמה (תכ"ח בסג"ה כ"ז ב' ד"ס תבן):

האי תבנא איהו י' בראס א ואיהי י' בסופס עלה אתמר מגיד מראסים אחרית. ואיהו

שער נפתלי

ג"כ י"ב. וגי' גי' דהוא כזה ה"י יו"ד וי"ו יו"ד וי"ו אל"ף למ"ד פ"א גי' שס"ה נגד שס"ה שערים. וכתב הגאון רי"א כי השס"ה נעלמו כמנו אף שידועים היו לרבינו. ואפשר שהוא שס"ה חלונות שברקיע ששם החמה נכנסת בכל יום משס"ה ימות החמה כענין מ"ש הפותח בכל יום דלתות שערי מזרח כו' מוציא חמה כמקומה עכ"ל וע"ש שהאריך בזה. ומ"ש לה' סיד גי' א' וה' דו"ק. שם בביאור הנ"ל נראה שט"ס הוא וצ"ל די"ה. והכוונה שי"ה בב' גילופין דההין ואלפין יו"ד ה"א יו"ד ה"ה הוא בגי' להוי"ה ע"ש שהאריך: [ומ"ש ונוק' חיבור לרכורא ז"ס ל' אל ה' כ' הגרי"א הנ"ל. כי הנוק' היא ל' שהמלכות נקנית בל' מעלות והיא טפילה להוי"ה. וחיבורם ע"י הרעת. ומ"ש צדיקים הם צדיק וצדק הם דו"נ שנק' צדיק וצדק והם בסוד וא"ו ה"א שיסיד הוא וא"ו. ועטרת היסיד דרגא דצדק ושם ה"א תתאה. וצדיקים גימ' גי' גי' דו"ה במילוי אלפין וא"ו אל"ף וא"ו ה"א אל"ף. ור"ל שזה השער הוא הרעת שהוא השער להוי"ה שהוא י"ה חו"ב ושם צדיקים י"ה יבאו בו. ומ"ש וז"ס יבאו בו כו' ר"ל יבא"ו תוא ו"ה הנ"ל במילוי אלפין. יב"א הוא וא"ו י"ג בריתות דרגא דצדיק. וה"ו של יבאו הוא ה"א ניקבא. והוא מ"ש שהנוקבא טפלה לדכורא. שיבוא משמע דכירא לבד. אבל יבאו כולל ג"כ נוקבא עמו: ומ"ש והם רוח ונפש ידוע כי ו"ה הם רוח ונפש שהם צדיקים כי ג"ר נפש רוח ו"ה דו"ג שבאדם צריכין לתקן בעוה"ז והם הצדיקים. ומ"ש ולבן נק' נוק' זאת. פי' כמנין ב"פ צדיק וז"ש כלילא מב' צדיקים, והן יסיד ועטרת היסוד. והיסוד נק' טוב. והנוק' יש בה כ"ד צירופים בסוד ארג"י. ובהצטרפה עם היסיד הוא כ"ד פעמים טו"ב גי' זאת. ומ"ש וכשהוא כליל מג' גוונין תג"ל. פי' תלי גלגל לב שהם בעולם שנה נפש, ובהם ג' פעמים י"ב. י"ב מזלות בעולם. י"ב חדשים בשנה. י"ב אברים בנפש כמ"ש בס"י וז"ש שהם ל"ו ג"פ י"ב והם נגד ג' מוחין ג' גוונין דקשת ג' אתוון יק"ו. חב"ד. עולם בחכמה כמ"ש כולם בחכמה עשית. שנה בבינה שהיא נוק'. והניק' היא זמן ועת לכל חפץ. ואדם נפש ברעת שהוא מחבר העולם והשנה ביחד. וצדיק כולל כל השלשה דרגין שסימנם תג"ל והוא ל"ו. ולכן נק' ברו"ת. כי ל"ו פעמים טוב גי' בוית: ומ"ש אכל בה נהירין תרין, פי' שלכן נק' זאת שבה רק ב' דרגין מג' דוגין הנ"ל ואין כאיר בה רק ב' מוחין דחו"ב לבד. והם כ"ד. ב' פעמים י"ב הנ"ל והם כ"ד פעמים טוב גי' זאת: ומ"ש בו הוא ח' אתוון מלאות דהשער בגי'. הם יה"ו בגי' לבד הם ח' אותיות כזה יו"ד ה"י וי"ו, וז"ס בו ח' אתוון הנ"ל: כל זה העתקתי בקיצור מפי' באר יצחק]:

ואיכי יו"ד ס"י וח"ו ס"י כלל עשר ספירן. ר"ל דתלת יודן כיס. וע"ל כ"ג ב' ותלת יודן לישן י' י' י'. ולישן ריסח וסופח ולמלעיתח דתח ח'. ולישן רמיזן בממח סתים כו'. אבל כאן כוונתי רק על ב' היודן שבתחלה וסוף. דבחמלעיתח נכלל בוח"ו. ואין בחלף יודן עלמיים רק ב' תחלה וסוף. ורומז על הכ"ל. תע"ג דהיח אבן מאסו הבונים בסוף כולן סלקח על כולן לאחר דאתגזרת מתמן. והן בגילוי יהדונה"י. י' ברחם ובסוף דסלקח מסוף עד הרחם כנ"ל כו'. והכל רמוז בחלף. ב' יודין ברחם וסוף. ו' לותיות בחמלעיתן נגד ו' החמלעי שבחלף (שם נ"ח ח' בר"ה ואיכי):

מלבושא קדישא דאתמר בה אבן מאסו הבונים היתה לראש פנה. מאי הבונים. אלין לישן מאחי מתניתין דאין בנאן בניינין דעלמא. ופסקי הלכות דמאסו בה בגלותא אתמר בה היתה לראש פנה. בגין דאיכי הלכה למשה מסיני קבלה למשה (ור"ל) דעתה אין אנו סומכין על פסק אלא ברחיות ופלפולא כמו שהוא בכל הש"ס ופוסקים. אבל פסקי הלכות אינו אלא לע"ה. אבל לע"ל שלמדו מפי משה הלכה למשה מסיני. ושם אין קושיא ופלפול כלל וזהו לראש פנה. ומפרש הכל בעין. כי העין הוא התורה. ואיח בח עין שהיא אבן מאסו הבונים. היא רביעית שהיא אחד שאינה בכלל י"ב (גוונין ואנפין שהם דג' חיות אחרי שור נשר) והיא מאסי הבונים שהיא אחורה בגלותא. אבל לע"ל משה שהוא אחד כמ"ל תש"ט אז הוא מנהר לה והיא תהי' עקרית כנ"ל. וז"ש ומה דהות בח עינא לוכמא. מינה ובה יהא קב"ה נהיר עלמא. בגין דאיכי נהיר בה (י"א תי' קמ"ג ב' ד"ה ופסקי הלכות):

נטור גרמך מאבנין דילה. ר"ל מנסיונות שלה. דהא בפומא דלריקיא איכי מסתלקא בגלותין דילהון לגבי בעלה ובעובדין דילהון. ר"ל בחלו סלקא ובוחנא כמש"ו. דהאי אבנא כד נחתא לתתא איכי אבן בוחן דבעלה אתמר ה' לדיק יבחן. ובה נתנסו אבהן (והאי אבנא) ר"ל מלכות דמלכות והיא אבן בחן ואבן מאסו הבונים בו'. והיא י' של אדני וכן י' של יוי"ה דשם הוי"ה בה להיפך (היה"י) נוקבא כידוע. ובגין דא אתמר אבן מאסי הבונים דאינון אבהן. דאבהן בה הו"ה של השם והן מאסו באבנא (ו') [י'] מלכות דילה. דאסתלקו לעילא בתג"ת דילה שהן ג' לותיות דאמיות של השם כידוע. וכד נחתת לתתא נחתת בגוונא דא הוי"ה. ור"ל אז מאסו שהיא למטה מהן. וכד אסתלקת אתמר בה אבן מאסו הבונים היתה לראש פנה. בסוד עטרת בעלה דסלקא לכתרא דילה. שהיא ע"ג ג' לותיות הראמיות של השם. ואז היו"ד ע"ג ג' לותיות הו"ה שהן חו"ב ו"ק דילה. וזה לרחם פנים. והוא לבאר דקאים ב"ל בנסיונא כמש"ו. בה נתנסה אברהם בעשרה נסיונות. ר"ל ביו"ד עשר נסיונות. ובזמנא דנתנסה בה בר נש איכו מאיך בגוונא דבר נש דהוא מאיך אז. ור"ל יו"ד בסוף השם. ולבאר דקאים בנסיונא דילה. איכי אסתלקת בית לנבי בעלה דאיכי יהו"ה. ר"ל דסלוק יו"ד של הג' לותיות. ואז השם כסדר. ואז איכי אצל בעלה בסוד סני המאורות הגדולים. וכן האדם אסתלק אז בגוונא דידה. שכל ישראל הן מסטרא דמלכות שלה. דמשם נקראים בני מלכים. ובגוונא דאיכי כ"ה בר נש. בהיות זמנא אסתלק בה בר נש על כל איכין דרגין וממנן דאתנסי בהון בר נש (תז"ח ע"ו ע"ג):

האי נקודה דאיכי ליון. יסוד דילה שהיא אבן מאסו כו' דהיא סלקא לעילא בידוע ומקבל מכולם. איכי בין תרין ירכי קמוט דאינון לרי ובהון אתעביד סגול. ר"ל בתרין ירכין. בתרין דרועין איכי סגולתא לעילא מיניהו. חלם על לרי אתעביד סגולתא (.'.). תרק תחות לרי אתעביד סגול (.'.) תחות תרין ירכין. ובגין דאיכי סגולתא על תרין דרועין, וח"ת (שהוא) למטה מסני דרועין. דאינון אברהם יצחק ויעקב. אמר קרא אבן

תפלת מוסף לר״ח בחול

וְנֶאֱמָן אַתָּה לְהַחֲיוֹת מֵתִים בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה מְחַיֵּה הַמֵּתִים:

קדושה לס״ץ בחזרת התפילה.

נְקַדֵּשׁ אֶת שִׁמְךָ בָּעוֹלָם כְּשֵׁם שֶׁמַּקְדִּישִׁים אוֹתוֹ בִּשְׁמֵי מָרוֹם כַּכָּתוּב עַל יַד נְבִיאֶךָ וְקָרָא זֶה אֶל זֶה וְאָמַר: קו״ח קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ יְהוָה צְבָאוֹת מְלֹא כָל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ: חזן לְעֻמָּתָם בָּרוּךְ יֹאמֵרוּ: קו״ח בָּרוּךְ כְּבוֹד יְהוָה מִמְּקוֹמוֹ: חזן וּבְדִבְרֵי קָדְשְׁךָ כָּתוּב לֵאמֹר: קו״ח יִמְלֹךְ יְהוָה לְעוֹלָם אֱלֹהַיִךְ צִיּוֹן לְדֹר וָדֹר הַלְלוּיָהּ:

חזן לְדוֹר וָדוֹר נַגִּיד גָּדְלֶךָ וּלְנֵצַח נְצָחִים קְדֻשָּׁתְךָ נַקְדִּישׁ וְשִׁבְחֲךָ אֱלֹהֵינוּ מִפִּינוּ לֹא יָמוּשׁ לְעוֹלָם וָעֶד כִּי אֵל מֶלֶךְ גָּדוֹל וְקָדוֹשׁ אָתָּה. בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה הָאֵל הַקָּדוֹשׁ:

אַתָּה קָדוֹשׁ וְשִׁמְךָ קָדוֹשׁ וּקְדוֹשִׁים בְּכָל־יוֹם יְהַלְלוּךָ סֶלָה. בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה הָאֵל הַקָּדוֹשׁ:

רָאשֵׁי חֳדָשִׁים לְעַמְּךָ נָתַתָּ. זְמַן כַּפָּרָה לְכָל תּוֹלְדוֹתָם. בְּהִיוֹתָם מַקְרִיבִים לְפָנֶיךָ זִבְחֵי רָצוֹן וּשְׁעִירֵי חַטָּאת לְכַפֵּר בַּעֲדָם. זִכָּרוֹן לְכָלָם חָיוּ. תְּשׁוּעַת נַפְשָׁם מִיַּד שׁוֹנֵא: מִזְבַּח חָדָשׁ בְּצִיּוֹן תָּכִין. וְעוֹלַת רֹאשׁ חֹדֶשׁ נַעֲלֶה עָלָיו וּשְׂעִירֵי עִזִּים נַעֲשֶׂה בְרָצוֹן. וּבַעֲבֹדַת בֵּית הַמִּקְדָּשׁ נְשַׂמַּח כָּלֵנוּ. וּבְשִׁירֵי דָוִד עַבְדֶּךָ הַנִּשְׁמָעִים בְּעִירֶךָ. הָאֲמוּרִים לְפָנֵי מִזְבְּחֶךָ. אַהֲבַת עוֹלָם תָּבִיא לָהֶם. וּבְרִית אָבוֹת לַבָּנִים תִּזְכּוֹר: וַהֲבִיאֵנוּ לְצִיּוֹן עִירְךָ בְּרִנָּה וְלִירוּשָׁלַיִם בֵּית מִקְדָּשְׁךָ בְּשִׂמְחַת עוֹלָם: וְשָׁם נַעֲשֶׂה לְפָנֶיךָ. אֶת־קָרְבְּנוֹת חוֹבוֹתֵינוּ תְּמִידִים כְּסִדְרָם וּמוּסָפִים כְּהִלְכָתָם: וְאֶת־מוּסַף יוֹם רֹאשׁ הַחֹדֶשׁ הַזֶּה. נַעֲשֶׂה וְנַקְרִיב לְפָנֶיךָ בְּאַהֲבָה. כְּמִצְוַת רְצוֹנֶךָ. כְּמוֹ שֶׁכָּתַבְתָּ עָלֵינוּ בְּתוֹרָתֶךָ. עַל־יְדֵי מֹשֶׁה עַבְדֶּךָ. מִפִּי כְבוֹדֶךָ כָּאָמוּר:

וּבְרֹאשֵׁי חָדְשֵׁיכֶם תַּקְרִיבוּ עֹלָה לַיהוָה פָּרִים בְּנֵי־בָקָר שְׁנַיִם וְאַיִל אֶחָד כְּבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה שִׁבְעָה תְמִימִים: וּמִנְחָתָם וְנִסְכֵּיהֶם כְּמִדְבָּר שְׁלֹשָׁה עֶשְׂרֹנִים לַפָּר וּשְׁנֵי עֶשְׂרֹנִים לָאַיִל וְעִשָּׂרוֹן לַכֶּבֶשׂ וְיַיִן נִסְכּוֹ וְשָׂעִיר לְכַפֵּר וּשְׁנֵי תְמִידִים כְּהִלְכָתָם:

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ. חַדֵּשׁ עָלֵינוּ אֶת־הַחֹדֶשׁ הַזֶּה. לְטוֹבָה

וְלִבְרָכָה. לְשָׂשׂוֹן וּלְשִׂמְחָה. לִישׁוּעָה וּלְנֶחָמָה. לְפַרְנָסָה וּלְכַלְכָּלָה.
לְחַיִּים וּלְשָׁלוֹם. לִמְחִילַת חֵטְא. וְלִסְלִיחַת עָוֹן (בשנת העבור וּלְכַפָּרַת פֶּשַׁע)
כִּי־בְעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל בָּחַרְתָּ מִכָּל־הָאֻמּוֹת וְחֻקֵּי רָאשֵׁי חֳדָשִׁים לָהֶם.
קָבָעְתָּ. בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה מְקַדֵּשׁ יִשְׂרָאֵל וְרָאשֵׁי חֳדָשִׁים:

רְצֵה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ בְּעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל וּבִתְפִלָּתָם. וְהָשֵׁב
אֶת הָעֲבוֹדָה לִדְבִיר בֵּיתֶךָ וְאִשֵּׁי יִשְׂרָאֵל וּתְפִלָּתָם בְּאַהֲבָה
תְּקַבֵּל בְּרָצוֹן וּתְהִי לְרָצוֹן תָּמִיד עֲבוֹדַת יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ:
וְתֶחֱזֶינָה עֵינֵינוּ בְּשׁוּבְךָ לְצִיּוֹן בְּרַחֲמִים. בָּרוּךְ אַתָּה
יְהוָה הַמַּחֲזִיר שְׁכִינָתוֹ לְצִיּוֹן:

מודים דרבנן

מוֹדִים אֲנַחְנוּ לָךְ שָׁאַתָּה הוּא
יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ לְעוֹלָם
וָעֶד צוּר חַיֵּינוּ מָגֵן יִשְׁעֵנוּ אַתָּה הוּא
לְדוֹר וָדוֹר. נוֹדֶה לְךָ וּנְסַפֵּר תְּהִלָּתֶךָ
עַל חַיֵּינוּ הַמְּסוּרִים בְּיָדֶךָ וְעַל נִשְׁמוֹתֵינוּ
הַפְּקוּדוֹת לָךְ וְעַל נִסֶּיךָ שֶׁבְּכָל יוֹם
עִמָּנוּ וְעַל נִפְלְאוֹתֶיךָ וְטוֹבוֹתֶיךָ שֶׁבְּכָל־עֵת עֶרֶב וָבֹקֶר וְצָהֳרָיִם.
הַטּוֹב כִּי לֹא־כָלוּ רַחֲמֶיךָ וְהַמְרַחֵם כִּי לֹא־תַמּוּ חֲסָדֶיךָ מֵעוֹלָם
קִוִּינוּ לָךְ:

כהנוכח לומרים כאן על הנסים.

וְעַל כֻּלָּם יִתְבָּרַךְ וְיִתְרוֹמַם שִׁמְךָ מַלְכֵּנוּ תָּמִיד לְעוֹלָם וָעֶד:
וְכֹל הַחַיִּים יוֹדוּךָ סֶלָה וִיהַלְלוּ אֶת שִׁמְךָ בֶּאֱמֶת הָאֵל יְשׁוּעָתֵנוּ
וְעֶזְרָתֵנוּ סֶלָה. בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה הַטּוֹב שִׁמְךָ וּלְךָ נָאֶה לְהוֹדוֹת:

*) נ״ז אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ בָּרְכֵנוּ בַּבְּרָכָה הַמְשֻׁלֶּשֶׁת בַּתּוֹרָה הַכְּתוּבָה עַל יְדֵי
מֹשֶׁה עַבְדֶּךָ הָאֲמוּרָה מִפִּי אַהֲרֹן וּבָנָיו כֹּהֲנִים עַם קְדוּשֶׁיךָ כָּאָמוּר: יְבָרֶכְךָ יְהוָה
וְיִשְׁמְרֶךָ: יָאֵר יְהוָה פָּנָיו אֵלֶיךָ וִיחֻנֶּךָּ: יִשָּׂא יְהוָה פָּנָיו אֵלֶיךָ וְיָשֵׂם לְךָ שָׁלוֹם.
שִׂים שָׁלוֹם טוֹבָה וּבְרָכָה חֵן וָחֶסֶד וְרַחֲמִים עָלֵינוּ וְעַל כָּל־יִשְׂרָאֵל
עַמֶּךָ בָּרְכֵנוּ אָבִינוּ כֻּלָּנוּ כְּאֶחָד בְּאוֹר פָּנֶיךָ כִּי בְאוֹר פָּנֶיךָ נָתַתָּ לָנוּ

ו

*) אם יש כהנים המנהג בא״י שעולים לדוכן.

תפלת מוסף לר״ח בחול

יְהוָה אֱלֹהֵינוּ תּוֹרַת חַיִּים וְאַהֲבַת חֶסֶד וּצְדָקָה וּבְרָכָה וְרַחֲמִים וְחַיִּים וְשָׁלוֹם וְטוֹב בְּעֵינֶיךָ לְבָרֵךְ אֶת־עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל בְּכָל־עֵת וּבְכָל־שָׁעָה בִּשְׁלוֹמֶךָ: בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה הַמְבָרֵךְ אֶת־עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בַּשָּׁלוֹם:

אֱלֹהַי נְצוֹר לְשׁוֹנִי מֵרָע וּשְׂפָתַי מִדַּבֵּר מִרְמָה וְלִמְקַלְלַי נַפְשִׁי תִדּוֹם וְנַפְשִׁי כֶּעָפָר לַכֹּל תִּהְיֶה פְּתַח לִבִּי בְּתוֹרָתֶךָ וּבְמִצְוֹתֶיךָ תִּרְדּוֹף נַפְשִׁי וְכֹל הַחוֹשְׁבִים עָלַי רָעָה מְהֵרָה הָפֵר עֲצָתָם וְקַלְקֵל מַחֲשַׁבְתָּם. עֲשֵׂה לְמַעַן שְׁמֶךָ עֲשֵׂה לְמַעַן יְמִינֶךָ עֲשֵׂה לְמַעַן קְדֻשָּׁתֶךָ עֲשֵׂה לְמַעַן תּוֹרָתֶךָ לְמַעַן יֵחָלְצוּן יְדִידֶיךָ הוֹשִׁיעָה יְמִינְךָ וַעֲנֵנִי: יִהְיוּ לְרָצוֹן אִמְרֵי פִי וְהֶגְיוֹן לִבִּי לְפָנֶיךָ יְהוָה צוּרִי וְגוֹאֲלִי: עֹשֶׂה שָׁלוֹם בִּמְרוֹמָיו הוּא יַעֲשֶׂה שָׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל וְאִמְרוּ אָמֵן: יִהְיוּ לְרָצוֹן לְפָנֶיךָ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שֶׁיִּבָּנֶה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ וְתֵן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ: וְשָׁם נַעַבְדְךָ בְּיִרְאָה כִּימֵי עוֹלָם וּכְשָׁנִים קַדְמוֹנִיּוֹת: וְעָרְבָה לַיהוָה מִנְחַת יְהוּדָה וִירוּשָׁלָיִם כִּימֵי עוֹלָם וּכְשָׁנִים קַדְמוֹנִיּוֹת:

הש״ץ חוזר התפלה בקול ואומר קדושה ואו״א ברכנו וכו׳. קדים תתקבל. עלינו. ק״י.

ר״ח שחל בשבת. בשחרית מסדרין הברכות וסדר תמיד ופסד״ז ותפה״ש כמו בשאר שבתות וכש״ע אומרין יעלה ויבוא בעבודה. ודין הזכרתו כמו בר״ח דחול. והש״ץ חוזר התפלה ואומרין הלל בדילוג. קדים תתקבל. אין כאוך. ומוציאין ב׳ ס״ת וקורין בראשון ז׳ בסדר השבוע. ומניח ס״ת שני׳ תגלה ואומר ח״ק על שתיהן. וקורין למפטיר בתחרונה בסדר פנחס וביום השבת ובראשי חדשים עד ס״פ ומפטירין השמים כשחי. ואחר שהגביהו הס״ת אומר הש״ץ ח״ק ומתפללין מוסף. תמצאהו תגל סדר מוסף לשבת.

בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם הַמַּפִּיל חֶבְלֵי שֵׁנָה עַל־עֵינָי וּתְנוּמָה עַל־עַפְעַפָּי: וִיהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְהוָה אֱלֹהַי וֵאלֹהֵי אֲבוֹתַי שֶׁתַּשְׁכִּיבֵנִי לְשָׁלוֹם וְתַעֲמִידֵנִי לְשָׁלוֹם וְאַל יְבַהֲלוּנִי רַעְיוֹנַי וַחֲלוֹמוֹת רָעִים וְהַרְהוּרִים רָעִים וּתְהִי מִטָּתִי שְׁלֵמָה לְפָנֶיךָ וְהָאֵר עֵינַי פֶּן־אִישַׁן הַמָּוֶת כִּי אַתָּה הַמֵּאִיר לְאִישׁוֹן בַּת־עָיִן: בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה הַמֵּאִיר לָעוֹלָם כֻּלּוֹ בִּכְבוֹדוֹ:

אל מלך נאמן

שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יְהוָה אֱלֹהֵינוּ יְהוָה | אֶחָד:

בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד:

וְאָהַבְתָּ אֵת יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּכָל־לְבָבְךָ וּבְכָל־נַפְשְׁךָ וּבְכָל־מְאֹדֶךָ: וְהָיוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוְּךָ הַיּוֹם עַל־לְבָבֶךָ: וְשִׁנַּנְתָּם לְבָנֶיךָ וְדִבַּרְתָּ בָּם בְּשִׁבְתְּךָ בְּבֵיתֶךָ וּבְלֶכְתְּךָ בַדֶּרֶךְ וּבְשָׁכְבְּךָ וּבְקוּמֶךָ: וּקְשַׁרְתָּם לְאוֹת עַל־

יד

לקוטי הגר"א

הנכנם ליטן כו' עד וסיס. דכה ס' לחוון הידועים כתרח דמלכותא. והר' של לחר גדולה שנכפל לשנים הוא בסתר עליון שהוא כתרח עילאה לכתריאל כו'. מ"ב שמח דסס לי"ה לות הרחמון ה' עד ד'. והשני ה"ו רביעי ושליטי ג' לחוון ח"ו. ולח"כ חמיטי ג' החחרונים יחד ט"י והן י"ס ג"ה והסס מלח בשמח דילה. והן כסדר תחלה י"ס כו': (ביאורים לברכות פ"ט סי' מ"ג):

ס'

שער נפתלי

כתב הר"א ז"ל דכה ס' אחוון. פי' של שם הוי"ה. ונקראו כתר דמלכותא. כי הם נגד ששים גבורים סביב לה למלכות כו': והר' של אחד גדולה נחלק לשנים. פי' שני דלתות שבה ד' אלפין במילואן העולה דמ"ת כידוע. עכ"ל. וג"ל שהוא בסוד לאה הנק' מדת ד' אלפין והר' גדולה הוא לאה קשר של ד' כידוע שהוא בינה והיא נקראת סתר עליון. וחשיב הר' גדולה לשנים להשלים המספר של ס' אותיות. כי אותיות של הוי"ה נמצאת בפרשה ראשונה יודין י"ט. ההין ע"ו. ווין כ"ך. וביחד הם נ"ח. והב' דלתין של ד' גדולה משליטין לס': והר"א כתב וז"ל הוא בסתר עליון הוא שם אבתריאל שהוא כתר מ"ב שעולה מספרם בסתר. אות ראשון ה' פי' ה' של אהי"ה כפולה הוא יו"ד. והוא בא"ב מא' עד ד' עולה י': והשני ה"ו. פי' כפל של ה"ו עולה ל' של אלהיך כי אות הראשון הוא א' של אלהיך: (הוא) רביעי ושלישי של אהי' עולה כמו ח"ו. ואח"כ כו' והן י"ה בה' פי' י"ה בה' מלא כזה יה"ה עולה ך'. והשם מלא בשמא דילה כי כ' הוא כתר משלים לי"ט ועולה כ' והוא כ' של אלהיך עכ"ל עם הוספת מכי"ק: והנה מצאתי על מאמר זה ביאור מהגאון ר' יצחק אייזיק ז"ל ממובאלק ונדפס בסוף ביאור על רות שנדפס בירושלים ומים שם בכמה דברים. שדברי רבינו סתומים עד יערה רוח עלינו ממרום עכ"ד. וכשיעזרני הי"ת אדפיסו בל"נ:

סדר קריאת שמע על המטה

יָדֶךָ וְהָיוּ לְטוֹטָפֹת בֵּין עֵינֶיךָ: וּכְתַבְתָּם עַל־מְזוּזוֹת בֵּיתֶךָ וּבִשְׁעָרֶיךָ:

ויש מוסיפין פ' והי' ופ' ציצית

וִיהִי נֹעַם | אֲדֹנָי אֱלֹהֵינוּ עָלֵינוּ וּמַעֲשֵׂה יָדֵינוּ כּוֹנְנָה עָלֵינוּ וּמַעֲשֵׂה יָדֵינוּ כּוֹנְנֵהוּ:

יֹשֵׁב בְּסֵתֶר עֶלְיוֹן בְּצֵל שַׁדַּי יִתְלוֹנָן: אֹמַר לַיהוָה מַחְסִי וּמְצוּדָתִי אֱלֹהַי אֶבְטַח־בּוֹ: כִּי הוּא יַצִּילְךָ מִפַּח יָקוּשׁ מִדֶּבֶר הַוּוֹת: בְּאֶבְרָתוֹ יָסֶךְ לָךְ וְתַחַת כְּנָפָיו תֶּחְסֶה צִנָּה וְסֹחֵרָה אֲמִתּוֹ: לֹא־תִירָא מִפַּחַד לָיְלָה מֵחֵץ יָעוּף יוֹמָם: מִדֶּבֶר בָּאֹפֶל יְהַלֵּךְ מֶקֶטֶב יָשׁוּד צָהֳרָיִם: יִפֹּל מִצִּדֶּךָ | אֶלֶף וּרְבָבָה מִימִינֶךָ אֵלֶיךָ לֹא יִגָּשׁ: רַק בְּעֵינֶיךָ תַבִּיט וְשִׁלֻּמַת רְשָׁעִים תִּרְאֶה: כִּי־אַתָּה יְהוָה מַחְסִי עֶלְיוֹן שַׂמְתָּ מְעוֹנֶךָ: לֹא־תְאֻנֶּה אֵלֶיךָ רָעָה וְנֶגַע לֹא־יִקְרַב בְּאָהֳלֶךָ: כִּי מַלְאָכָיו יְצַוֶּה־לָּךְ לִשְׁמָרְךָ בְּכָל־דְּרָכֶיךָ: עַל־כַּפַּיִם יִשָּׂאוּנְךָ פֶּן־תִּגּוֹף בָּאֶבֶן רַגְלֶךָ: עַל־שַׁחַל וָפֶתֶן תִּדְרֹךְ תִּרְמֹס כְּפִיר וְתַנִּין: כִּי בִי חָשַׁק וַאֲפַלְּטֵהוּ אֲשַׂגְּבֵהוּ כִּי־יָדַע שְׁמִי: יִקְרָאֵנִי | וְאֶעֱנֵהוּ עִמּוֹ אָנֹכִי בְצָרָה אֲחַלְּצֵהוּ וַאֲכַבְּדֵהוּ: אֹרֶךְ יָמִים אַשְׂבִּיעֵהוּ וְאַרְאֵהוּ בִּישׁוּעָתִי: ארך ימים וגו'

יְהוָה מָה־רַבּוּ צָרָי רַבִּים קָמִים עָלָי: רַבִּים אֹמְרִים לְנַפְשִׁי אֵין יְשׁוּעָתָה לּוֹ בֵּאלֹהִים סֶלָה: וְאַתָּה יְהוָה מָגֵן בַּעֲדִי כְּבוֹדִי וּמֵרִים רֹאשִׁי: קוֹלִי אֶל־יְהוָה אֶקְרָא וַיַּעֲנֵנִי מֵהַר קָדְשׁוֹ סֶלָה: אֲנִי שָׁכַבְתִּי וָאִישָׁנָה הֱקִיצוֹתִי כִּי יְהוָה יִסְמְכֵנִי: לֹא־אִירָא מֵרִבְבוֹת עָם אֲשֶׁר סָבִיב שָׁתוּ עָלָי: קוּמָה יְהוָה הוֹשִׁיעֵנִי אֱלֹהַי כִּי־הִכִּיתָ אֶת־כָּל־אֹיְבַי לֶחִי שִׁנֵּי רְשָׁעִים שִׁבַּרְתָּ: לַיהוָה הַיְשׁוּעָה עַל עַמְּךָ בִרְכָתֶךָ סֶלָה:

הַשְׁכִּיבֵנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ לְשָׁלוֹם וְהַעֲמִידֵנוּ מַלְכֵּנוּ לְחַיִּים וּפְרוֹשׂ עָלֵינוּ סֻכַּת שְׁלוֹמֶךָ וְתַקְּנֵנוּ בְּעֵצָה טוֹבָה מִלְּפָנֶיךָ וְהוֹשִׁיעֵנוּ לְמַעַן שְׁמֶךָ וְהָגֵן בַּעֲדֵנוּ וְהָסֵר מֵעָלֵינוּ אוֹיֵב דֶּבֶר וְחֶרֶב וְרָעָב וְיָגוֹן וְהָסֵר

שטן

לקוטי הגר"א

ד' מה רבו לרי וגו'. לפי שהס בגויס ג' מינן. ח' חלו שטוטין הרשה בידים. ב'. חשר לינס יכולים לעשות רק שמסיתים לעשות רעה ליזרחל. וכנ'. גס לינס מסיתים רק שמחבתס תמיד לעשות רעה. וזה שאמר דוד. מה רבו לרי. לותס שטוטין רעה רבים קמים עלי חלו המסיתים. רבים לומרים המבזין לותי במחבתס. וכנגד זה [אמר] ואתה ס' מגן בעדי נגד השטוטין בידים. כבודי הוא נגד המסיתין. ומרים ראשי נגד המוסבין (חד"א החזיו לופן ח' ל"ב ל"ג):

המלאך

שָׂטָן מִלְּפָנֵינוּ וּמֵאַחֲרֵנוּ וּבְצֵל כְּנָפֶיךָ תַּסְתִּירֵנוּ כִּי אֵל שׁוֹמְרֵנוּ וּמַצִּילֵנוּ אָתָּה כִּי אֵל מֶלֶךְ חַנּוּן וְרַחוּם אָתָּה וּשְׁמוֹר צֵאתֵנוּ וּבוֹאֵנוּ לְחַיִּים וּלְשָׁלוֹם מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם ׃

בָּרוּךְ יְהוָה בַּיּוֹם ׃ בָּרוּךְ יְהוָה בַּלָּיְלָה ׃ בָּרוּךְ יְהוָה בְּשָׁכְבֵנוּ ׃ בָּרוּךְ יְהוָה בְּקוּמֵנוּ ׃ כִּי בְיָדְךָ נַפְשׁוֹת הַחַיִּים וְהַמֵּתִים אֲשֶׁר בְּיָדוֹ נֶפֶשׁ כָּל־חָי וְרוּחַ כָּל־בְּשַׂר אִישׁ ׃ בְּיָדְךָ אַפְקִיד רוּחִי פָּדִיתָה אוֹתִי יְהוָה אֵל אֱמֶת ׃ אֱלֹהֵינוּ שֶׁבַּשָּׁמַיִם יַחֵד שִׁמְךָ וְקַיֵּם מַלְכוּתְךָ תָּמִיד וּמְלוֹךְ עָלֵינוּ לְעוֹלָם וָעֶד ׃

יֵרָאוּ עֵינֵינוּ וְיִשְׂמַח לִבֵּנוּ וְתָגֵל נַפְשֵׁנוּ בִּישׁוּעָתְךָ בֶּאֱמֶת בֶּאֱמוֹר לְצִיּוֹן מָלַךְ אֱלֹהַיִךְ יְהוָה מֶלֶךְ יְהוָה מָלָךְ יְהוָה יִמְלֹךְ לְעוֹלָם וָעֶד ׃ כִּי הַמַּלְכוּת שֶׁלְּךָ הִיא וּלְעוֹלְמֵי עַד תִּמְלוֹךְ בְּכָבוֹד כִּי אֵין לָנוּ מֶלֶךְ אֶלָּא אָתָּה ׃

הַמַּלְאָךְ הַגֹּאֵל אֹתִי מִכָּל־רָע יְבָרֵךְ אֶת־הַנְּעָרִים וְיִקָּרֵא בָהֶם שְׁמִי וְשֵׁם אֲבֹתַי אַבְרָהָם וְיִצְחָק וְיִדְגּוּ לָרֹב בְּקֶרֶב הָאָרֶץ ׃ וַיֹּאמֶר אִם שָׁמוֹעַ תִּשְׁמַע לְקוֹל יְהוָה אֱלֹהֶיךָ וְהַיָּשָׁר בְּעֵינָיו תַּעֲשֶׂה וְהַאֲזַנְתָּ

למצותיו

לקוטי הגר"א

המלאך יגואל אותי מכל רע יברך את הנערים . מאי המלאך . אי הוה אמר מלאך הוה משמע על חנוך מטטרון . אבל ה' בחוספתא . איכי סכינתא . סעלה אמר ויסע מלאך האלהים וכו' . דאיכי ברכה . ר"ל זהו יברך את וכו' והיא הגואל אותי מכל רע . כמ"ש גמלאתו טוב ולא רע וכו' . והיא המגנת על האדם כידוע . (והיא) ברכת ה' היא תעשיר . סהיא ותתן טרף וכו' . ובה ולא יוסיף עצב עמה . "שנאמר בעצבון תאכלנה והוא רע דע"ה טו"ר" . אבל בה ולא רע כנ"ל . יברך את הנערים כלהו נערים דאתקריאו על שם נער אתברכאן על ידי ההוא נער . (והן) עולמין (דילה) וחק לנערותיה . [עולמין דילה בלילה מסט' דמט"ט נער . עלמות להבדך (וז"ם) כלהו נערים דאתקריאו על שם נער] ויקרא בשם שמי דא סכינתא עילאה . יעקב ת"ת דאתכליל בדינה בן י"ה . כידוע . ס' דעד"ה עם מי . שמי . ושם אבותי חלין אבהן . ושוד יברך את הנערים . לדיק ותרי נביאי קשוט . וזהו ויקרא בשם בנערים גה"י שמי ושם אבותי בינה וחג"ת כנ"ל דאתקיין מבינה וחג"ת . וידגו לרוב . חכמה . דאמר בה ותרב חכמת שלמה דתתרבי ותסגי . ר"ל וידגו הוא רבוי שפע החכמה . ומבינה רמיז שנאמר ותרב חכמת שלמה כו' . וכאן נאמר לרוב . שגו"ה נקראין דגים דאתרביאו במים כמ"ש במעשה ברחשים (חז"ח פ"ג ד') :

והישר בעיניו תעשה והאזנת למצותיו ושמרת כל חקיו . דהנ"ל והישר בעיני תעשה והאזנת למצותי כו' . אלא הוא כמנ"ל פ"ה דכד אמר בשם אמרו דעתיקא סתים קאמר . ולכן אמר והישר בעיניו כו' . דכל המצות תלוי בז"א . ולכן נאמר בעיניו

סדר קריאת שמע על המטה

לְמִצְוֹתָיו וְשָׁמַרְתָּ כָּל־חֻקָּיו כָּל־הַמַּחֲלָה אֲשֶׁר שַׂמְתִּי בְּמִצְרַיִם לֹא־
אָשִׂים עָלֶיךָ כִּי אֲנִי יְהוָה רֹפְאֶךָ: וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל הַשָּׂטָן יִגְעַר יְהוָה
בְּךָ הַשָּׂטָן וְיִגְעַר יְהוָה בְּךָ הַבּוֹחֵר בִּירוּשָׁלַיִם הֲלֹא זֶה אוּד מֻצָּל מֵאֵשׁ:
הִנֵּה מִטָּתוֹ שֶׁלִּשְׁלֹמֹה שִׁשִּׁים גִּבֹּרִים סָבִיב לָהּ מִגִּבֹּרֵי יִשְׂרָאֵל:
כֻּלָּם אֲחֻזֵי חֶרֶב מְלֻמְּדֵי מִלְחָמָה אִישׁ חַרְבּוֹ עַל יְרֵכוֹ מִפַּחַד בַּלֵּילוֹת:
יְבָרֶכְךָ יְהוָה וְיִשְׁמְרֶךָ: יָאֵר יְהוָה פָּנָיו אֵלֶיךָ וִיחֻנֶּךָּ: יִשָּׂא יְהוָה פָּנָיו
אֵלֶיךָ וְיָשֵׂם לְךָ שָׁלוֹם: ג״פ

הִנֵּה לֹא יָנוּם וְלֹא יִישָׁן שֹׁמֵר יִשְׂרָאֵל: ג״פ

לִישׁוּעָתְךָ קִוִּיתִי יְהוָה. קִוִּיתִי יְהוָה לִישׁוּעָתֶךָ:
יְהוָה לִישׁוּעָתְךָ קִוִּיתִי: ג״פ

בְּשֵׁם יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל מִימִינִי מִיכָאֵל. וּמִשְּׂמֹאלִי
גַּבְרִיאֵל. וּמִלְּפָנַי אוּרִיאֵל. וּמֵאֲחוֹרַי רְפָאֵל. וְעַל רֹאשִׁי
שְׁכִינַת אֵל: ג״פ

שִׁיר הַמַּעֲלוֹת אַשְׁרֵי כָּל־יְרֵא יְהוָה הַהֹלֵךְ בִּדְרָכָיו: יְגִיעַ כַּפֶּיךָ

כי

לקוטי הגר״א

לשון רבים ג׳ פעמים כמש״ל פ״ח ופ״ג. ולכן נאמר כל המחלה אשר שמתי במצרים. דע״ק עשה כנ״ל במזלא חלי כו׳. כי אני ה׳ רופאיך בהאי דיקנא. ר״ל אני ה׳ בע״ק שנאמר אני ה׳ הוא שמי כנ״ל פ״ב (בסופו) והוא בחוטמא דע״ק עשה אשותא לכולא כמ״ש בח״ז רפ״ט ע״ח. ואמר בח״ר דף ק״ל ע״ח ות״ח כתיב אני ה׳ כו׳ בהאי חוטמא. בחוטמא אתמודע פרלופא. ר״ל שניכר בין ע״ק לז״א. לכן תלי אני שהוא ע״ק בחוטמא עשה היכרו. כנ״ל. וגם שבתיקון האחרון נק׳ אני ה׳ ע״ש. וז״ש אני ה׳ רופאיך (סוף פ״ד דספר״ל):

הנה מטתו שלשלמה ששים גבורים סביב לה. שהם מן הכשרה. ובכשרה ששים גבורים סביב לה. שהיא יולדת ג״כ ששים. שהוא ן דאפיקת ה. כמ״ש למטה **ה ד** הוות. ומדאתעברת כו׳ אפיקת ן שהוא ששים כידוע וכמ״ש בפ׳ ח״מ דף ס׳ ע״א הנה מטתו כו׳ מאי מטתו דא כורסי יקרא דמלכא כו׳ ששים גבורים כו׳ ע״ש. ושם דף ס״ח כל חיזון חיילתי דסחרני כורסי יקירא קדישא הס״ד ששים גבורים סביב לה כו׳. והן רבות בנות עשו חיל שהן ששים מסכתות כמ״ש בתיקונים. וז״ש (בספר״ן פ״ד) כהאי חיה דאולידת רוחין סגיאין. כמו חיה קדישא דאולידת רוחין סגיאין הן רבות בנות כו׳ כן היא יולדות כנ״ל [כד מתדבקין דא בדא אתיילדן. ר״ל כד מתדבקין הסידין באחד ר״ל. בשעה או בהקיץ שהן מקריה לילה אז אתיילדן. והן נגעי בני אדם שבאו מטיפות קרי מחמימות הלילית ר״ל] וז״ש כלם אחוזי חרב כו׳ מפחד בלילות שהן נק׳ לילות כידוע. ואמר מפחדה

אל

כִּי תֹאכֵל אַשְׁרֶיךָ וְטוֹב לָךְ: אֶשְׁתְּךָ | בְּגַפֶּן פֹּרִיָה בְּיַרְכְּתֵי בֵיתֶךָ בָּנֶיךָ כִּשְׁתִלֵי זֵיתִים סָבִיב לְשֻׁלְחָנֶךָ: הִנֵּה כִי־כֵן יְבֹרַךְ גָּבֶר יְרֵא יְהוָה: יְבָרֶכְךָ יְהוָה מִצִּיּוֹן וּרְאֵה בְּטוּב יְרוּשָׁלִָם כֹּל יְמֵי חַיֶּיךָ: וּרְאֵה־בָנִים לְבָנֶיךָ שָׁלוֹם עַל־יִשְׂרָאֵל:

רִגְזוּ וְאַל תֶּחֱטָאוּ: אִמְרוּ בִלְבַבְכֶם עַל מִשְׁכַּבְכֶם וְדֹמּוּ סֶלָה ג״פ

אֲדוֹן עוֹלָם אֲשֶׁר מָלַךְ. בְּטֶרֶם כָּל־יְצִיר נִבְרָא: לְעֵת נַעֲשָׂה בְחֶפְצוֹ כֹּל. אֲזַי מֶלֶךְ שְׁמוֹ נִקְרָא: וְאַחֲרֵי כִּכְלוֹת הַכֹּל. לְבַדּוֹ יִמְלוֹךְ נוֹרָא: וְהוּא הָיָה וְהוּא הֹוֶה. וְהוּא יִהְיֶה בְּתִפְאָרָה: וְהוּא אֶחָד וְאֵין שֵׁנִי. לְהַמְשִׁיל לוֹ לְהַחְבִּירָה: בְּלִי רֵאשִׁית בְּלִי תַכְלִית. וְלוֹ הָעֹז וְהַמִּשְׂרָה: וְהוּא אֵלִי וְחַי גּוֹאֲלִי. וְצוּר חֶבְלִי בְּעֵת צָרָה: וְהוּא נִסִּי וּמָנוֹס לִי. מְנָת כּוֹסִי בְּיוֹם אֶקְרָא: בְּיָדוֹ אַפְקִיד רוּחִי. בְּעֵת אִישַׁן וְאָעִירָה: וְעִם־רוּחִי גְּוִיָתִי. יְהוָה לִי וְלֹא אִירָא:

שויתי יי לנגדי תמיד כי מימיני בל אמוט: שמרני אל כי חסיתי בך:

לקוטי הגר״א

על גיהנם שדומה ללילה. ושאיס גבוריס הן שאיס מסכתות שהן במט״ט כמ״ש בתיקוניס כו׳ ובר״מ פ׳ מספטיס דף קכ״ו ע״ח מט״ט עבד ה׳ כלול שית כו׳ שית סדרי משנה. כלס מחוזי חרב כמ״ש (תהלים מ״ה) חגור חרבך על ירך גבור כו׳. וז״ש מגבורי ישראל. וז״ש שים חרבו על ירכו מפחד כו׳. שהתורה תבלין לילה״ר משכחו לבהמ״ד (סוכה נ״ב ב׳) וכ״ז בשט׳ דכשה (פ״ד דשפד״ל בד״ה כד מחדבקין ובד״ה כהאי חיה):

השמטות לחלק ב׳

מ״ש הגר״א בשה״ש ד׳ פ׳ ד׳ בעניו תלפיות שהוא שאה אותיות שהס שאה קלוות כו׳ אלף בית גימל דלת הי וחו. פי׳ שסוף המילוי של שאה אותיות הכ״ל הס תל פיות דהיינו ת״ל מן בית גימל. פ׳ מן אלף. י״ו מן ה״י וח״ו. ת׳ מן דלת. וז״ש ומ״ש החלף אחר הגימל. והדלת אחר הוא״ו. היינו שסדרן בתלפיות. שת״ל הס כסדר בית גימל והפ׳ שהוא מן אלף להריבס וכן י״ו הס כסדר מן ה״י וא״ו. והת׳ שהוא מן דל״ת אחריבס. לזה אמר שהוא בסוד סגול וסגולתא. כי הנקודה שהוא בסגולתא רמזוה הוא בסגול אחרונה:

בדף ק״כ ח׳ במעשה רב מ״ש אלא ליעא בשבת כלל אפי׳ במקום שים עירוב אפי׳ בחצר ובכית לא יעא כ״א בידו. עי׳ מה שכתבתי בלקוטי דיוס וביאורים ושם מפרשים דהאי אפי׳ בחצר קאי אלמטה אלא יעא כי אס בידו והכל עולה לסגנון אחד. והיינו שאס עשה עירובי חצרות בעלמו ולא אמך אחת דאל ביהכ״נ כמ״ש במעשה רב סי׳ ה׳ ואו אין לחוש להשמות שכתבתי ואפ״ה אין ליעא כי אס בידו. והטעם כמבואר שס בלקוטי דיוס וביאורים.

עי׳ מה שכתבתי בעניו קידוש לבנה על פסוק תפול עליהם אימתה כו׳ וע״ש שכתבתי שס טעם על מה שאנו אומריס זה שבח של יום השביעי כו׳ משכח ואומר מזמור שיר ליום השבת טוב להודות לה׳. וכתבתי לתרץ למה אנו מפסיקים באמצע הפסוק ע״ש וכעת מצאתי בס׳ אורחות חיים לרבינו אהרן הכהן מלוניל״ל ז״ל על מאמר זה שכתב בשם המדרש שאמר הקב״ה לאדם שאמר מזמור שיר ליום השבת למה אתה מקלס לשר של שבת ואין אתה מקלס לי מיד ירד שר של שבת מבשאו ואמר טוב להודות לה׳ ושנו הכל ולזמר לשמך עליון/עכ״ד. ולפ״ז אתי שפיר כיון שלבתחלה אמרו פסוק זה לאנשי דוגמת מה שהבאתי שם בשם המג״א בעניו אז יעיר:

תיקונים והשמטות לחלק א'

דף	עמוד	מקום	שורה	טעות	תיקון
ה	ב	לקדו"ב ס' קימה	ד	מעורר שחרית לה	מעורר שחרית שחרית לה
"	"	שם דיני נט"י	יה	פליג	פלוג
ב	ב	דיני הנהנה בהכ"ס	ח	מיעקרו	לימעקרו
"	"	לקד"ו	ח	דהכ"ס	דהרה"ס
"	ב	"	יח	בתגודה	כתגודה
ד	"	לחמרי שפר	לג	ההוי'	הוי"ה
"	"	"	לט	גמא	נמלא
ה	ב	סידור כ"י	ד	וע"כ מתברכין	ולח"כ מתברכין
"	"	"	ח	בפרטות	בפרטיות
"	"	"	ט	בפרטותיה	בפרטיותיה
ו	ב	"	יג	הוא	שהיא
"	"	"	יד	מתפשטות	מתפשטת
ז	ב	"	יב	נטילס	נטילת
"	"	לחמרי שפר	כב	ומשטרים	מטטרים
ח	ב	שטר נפתלי	כ	מ"ח	מ"ה
"	ב	לחמרי שפר	מג	ובחי'	ובח"י
יוד	ב	שטר נפתלי	יד	מי"ס	מי"ם
"	"	לחמרי שפר	כח	ממלות	ממללות
יה	ב	שטר נפתלי	ב	בו'	כו'
"	ב	סידור כ"י	ח	תניניטור	תנינטור
יב	ב	לחמרי שפר	כה	לחד	לחר
"	ב	שטר נפתלי	כב	שפטפיו הוא הסרון	שפעפי הוא חסרון
"	"	"	מח	יודי	יודין
יג	ב	לקוטי הגר"ח	ב	וה"ן	וח"ן
יד	"	לחמרי שפר	לז	הרחה	הירחה
"	"	"		כחד	פחד
"	ב	סידור כ"י	ו	סדנו	חסדנו
"	"	לקוטי הגר"ח	ג	והכ"ל	והכל
טו	ב	לחמרי שפר	ד	מחוביגו	מחויבינו
"	ב	בפניס	ה	וְלְשַׁבְּחָךְ	וְלְשַׁבְּחָךְ
טז	ב	"	ב	ברוך שם כבוד מלכותו לטולם ועד	כולו נמחק
"	ב	לחמרי שפר	יח	ויותר נרח' כו'עד טולם הבח בשורה י"ב	ל"ל מוקפים בשני חלחי עיגולים
"	"	"	מז	בחורתח	בחורחת
"	"	"	כד	שנקט	שנק'
"	"	סידור כ"י	ח	חסר בחיזה עקו'	מקורס לחה
יח	ב	קילור הלקוטים	ז	בגטן	בגוון
יט	"	לחמרי שפר	יח	והנהגה	וההגה
"	ב	ס' תפלין לקה"ג	ד	נקבל	לקבל
כ	ב	מעשה רב	ו	ורובע למטה	ורובע זרוע למטה

דף	עמוד	מקום	שורה	טעות	תיקון
כ	ב	לקוטי הגר"ח	ו	ודמ"ם	דמ"ם
"	"	"	יב	דיד	יד
"	"	לקו"ד ובילוריס	ג	רוט	זרוט
כח	ח	על העמוד		ליקוטי הגר"ח	קילור הליקוטים
"	"	"		קילור הליקוטים	לקוטי הגר"ח
"	"	לקוטי הגר"ח	ד	סם והח	סם והוח
"	"	"	ה	והסיבין	והסיכין
"	"	"	ו	ז' טנפין	ז' רחמין ז' טנפין
"	ו	קילור הלקוטים	כ	קסור	ו' קסור
"	"	סטר נפחלי	ב	רוח	ריח
"	"	אמרי ספר	ד	סד	סוד
"	"	"	י	טעם	נעשה
כב	"	"	ג	ליתנו	לותנו
"	"	לקוטי הגר"ח	יח	וחזרתו	וחוזרות
"	ב	"	ד	טנייניו	טנייניו
כג	ח	קילור הלקוטים	יד	וליחדם	וליחדם
"	"	לקוטי הגר"ח	כז	דעל יהו	דעלייהו
"	ב	סטר נפחלי	ג	ב	בו
"	"	לקוטי הגר"ח	יח	דבשכ"מ	דבש"כ
"	"	"	כז	חיוק	תיוק
כד	ח	"	כב	מתייחד הוח	מתייחד ממש הוח
"	ב	"	ה	בנ' טלמין	בזו"נ של טולמות
"	"	"	טו	י"ב	ע"ב
"	"	"	כ	והיח טל נביחם ומטלה	והיח טלנביחם למטלה
"	"	"	כח	מליח טבין	מליח מכל טבין
"	"	"	לד	דחפילין	דתפלין
כה	ח	סטר נפחלי	ג	מ"ג	מ"ל
"	"	אמרי ספר	ז	שהקב"ה במטטיו	שהקב"ה סורה במטטיו
"	ב	לקוטי הגר"ח	יז	קשרי התפלין	קשרי התפלין שקושר את היל"ה בידו לעשות כרצון יוה"ע. וקושר לקב"ה ושכינתיה
"	"	"	יח	דהאי	בהאי קשר
כו	ח	"	יח	ו'של	ושל
"	"	אמרי ספר	ז	תתנהג	תתנהג
"	ב	לקוטי הגר"ח	כח	ו"ל (ופרחה	ו"ל) ופרחה
כז	ח	מעשה רב	ב	ויסן	ויסן
כח	"	לקוטי הגר"ח	י	מחפלנין	מתפלין
"	"	לקו"ד ובילוריס	ד	החריז"ל	החריז"ל [וכן הרן בויומא דריש פ' יוהכ"פ ד"ה וכוי ידוע והרמ"ק בשו"ת ברכו"]

תיקונים והשמטות לחלק א'

דף	עמוד	מקום	שורה	טעות	תיקון
כט	ח	סידור כ"י	ה	זו"כ	דו"כ
לח	"	לקוטי הגר"ח	ו	חיט טרפן	חיסטרפן
"	"	"	"	וחציב סמיס הסני לחסד (כי הוא כולל חמס סממני')	קבלתי מכתב מהרב רם"ל נ"י כי מה שנדפס בחז"ח שם הוא טעות הדפוס ובכתב יד ק' חיסח. וחציב סמיס הסני לחד. ע"כ דבריו. ולפ"ז כל המחמר מוטעה. וכל"ל. דסחיק חמס סמנין דקטורת בוסמין חיסטרפן בהדייהו (והיינו כמ"ש רבינו בליקוט מסה"ש כי הן ג' דברים. סמיס ובשמים. והבשמים הם מסטרפים עם הסמיס כדי לבשמן ע"ש). והחמס סמנין הן הכתוב בפסוק קח לך סמיס נטף ושחלת וחלבנה סמיס ולבונה וחציב סמיס הסני לחד והן חמס נהורין דחמס ספירות. כל"ל.
"	ב	אמרי שפר	ז	טור	חור
"	"	"	ט	חופס	חופף
"	"	"	טז	הירך	היסוד
לב	ח	בפנים הסידור	ג	תְּסוֹבֵבְנִי	תְּסוֹבֵבְנִי
"	"	אמרי שפר	לג	המור	האור
"	"	שער נפתלי	כח	ומשבשמין	ומתבשמין
"	ב	לקוטי הגר"ח	ה	נקחו	יקחו
"	"	אמרי שפר	אחרונ'	לשי	לשון
לג	ב	"	ד	הזא	הוא
לד	ח	לקוטי הגר"ח	ו	מימיי	מימיו
"	"	"	ט	כ"ח	כאחד
"	"	אמרי שפר	אחרונ'	וקיים שונים מינים	וקיים שונים מורים
לה	"	לקוטי הגר"ח	יז	רי"ו' גבורה	רי"ו גי' גבורה
"	"	"	אחרונ'	וכללו	וכללו
לו	"	"	יח	חון	אמון
"	ב	"	לז	ובהיא	ובהאי

דף	עמוד	מקום	שורה	טעות	תיקון
לז	ב	לקוטי הגר"ח	ז	וגו'	וגוי'
לח	א	"	יא	שע"י סלקא	שע"י עולה סלקא
"	"	תמרי ספר	יט	התגלות	התגלות
"	ב	לקוטי הגר"ח	ד	דחינו	דחינון
לט	א	"	ז	וסוד	וסודן
"	"	"	יג	עין	עון
"	"	"	יד	בהדרם	בהדרת
מ	ב	"	טו	לכי	לכן
"	"	שער נפתלי	ח	הגאו	הגאון
"	"	"	ג	יסורין	יסורין
"	"	תמרי ספר	ב	היא פינה	הוא פונה
מב	"	"	י	הספע	הפסע
מג	א	"	טז	ללכלו	לכללו
מד	"	לקו"ד וביאוריס	ח	בה תפלה	בהתפלה
"	"	"	ה	מן עד	מן ויוסע עד
"	"	"	לז	ס"ו	סי'
מה	"	תמרי ספר	כג	וגה	וגם
"	"	"	כט	ועולם	שבכל עולם ועולם
"	"	"		שמבאר שבכל עול' ועולם הולך	שמבאר והולך
"	"	"	תחרוג'	מחשבה	מחשבת
מז	ב	"	ל	מכנים	מכנים
"	"	"	לב	הוא ה"י	הוא ע"י
מח	א	סידור כ"י	ה	להס כמס"ל	להס לעלות כמס"ל
"	"	לקוטי הגר"ח	ו	למסלי י'	למסלי י"ד
"	"	תמרי ספר	כו	לכן שם יגל פז"ק בהוד	לכן שם יג"ל פז"ק בחלק השמי נגד יוסד השמי שמי' בהוד (וע"ע מ"ש לעיל בלקוטי הגר"ח על שם מ"ב מזז"ח ע"ה ב' ג')
"	ב	"	טו	ג"כ	ג"ר
נב	"	"	יג	לפנין	לפני
"	"	לקוטי הגר"ח	טז	ם	וכמ"ם
נג	א	שער נפתלי	ט	ומרה	ומרת
"	"	"	י	נודה	נורת
"	"	"	טז	היום	היס
"	"	"	כ	מתמתקי	מחמתקין
"	"	"	כב	חלחי	חלחי
"	ב	לקוטי הגר"ח	יג	מחוטס לחלטי	מחוטס שהוא לחלטי
"	"	"	יח	סודו	סוד
"	"	שער נפתלי	ג	דטוגע	דמוגה

תיקונים והשמטות לחלק א

דף	עמוד	מקום	שורה	טעות	תיקון
כד	ח	שער נפתלי	טז	הוי"ה	הוי"ה
"	"	"	כד	כי הא	כי הא'
"	ב	סידור כ"י	ג	דרגון	דרגין
"	"	"	ה	האכורי'	האסוריס
"	"	לקוטי הגר"א	ב	שלומות	שלימות
"	"	"	ד	ישיב	ישיר
"	"	"	יג	תרוע	תרועה
כה	ח	שער נפתלי	ג	דגיל	דגי'
"	"	"	כה	האי"ה ומחברס	הוי"ה והיא האו"ה ומחברס
כו	"	לקוטי הגר"א	ח	אל. כמ"ש	אל. תמיד. כמ"ש
"	ב	"	יג	בה"ר נ"ן	בה"ר כו' נ"ן
כז	ח	"	ג	ל"ז א'	ל"ח א' בהג"ה
"	"	"	יט	אל חו"נ	שלחו"ג
"	"	"	לו	חותס. וחולדותיהס ה"ח	חותס ותולדותיהס. ה"ח
כח	"	"	טו	הואו. הוא	הואו) הוא
"	"	"	כב	קכ"ס	קכ"ס
כט	"	"	ג	ירחו	ירחי
סא	"	"	ח	בקומה מכל	בקומה יותר מכל
"	ב	"	ג	נאלמת	נעלמת
"	ח	שער נפתלי	ד	הותס	חותס
"	ב	אמרי שפר	ו	פ"ו	ו' פעמים
"	"	"	ז	בסוד	ביסוד
סב	ח	לקוטי הגר"א	ח	ואיכן	ואיכון
"	"	"	טז	תכ"ו	תס"ו
"	"	שער נפתלי	ו	הוכלות	היכלות
"	"	"	"	הוכלות	היכלות
"	"	לקוטי הגר"א	ד	ערת	ערח
"	"	"	ז	דאליקין	דסליקין
"	"	"	יד	שר	שער
"	"	"	כא	גי'	ג'
"	"	"	כב	ואנו בואנאנו	ואנו מסלימים בואנאנו
סג	"	אמרי שפר	ח	דכל ל	דכליל
"	ב	סידור כ"י	ד	סוד	סודו
"	"	"	ט	קלט) ב' אכל	קל"ט ב') אכל אַפַּיִם
"	"	בפנים	ט	אַפַּיִם	
"	"	לקוטי הגר"א	ח	ג"ר (ו"ש בספר	ג"ר ו"ש (בספר
סד	ח	אמרי שפר	ב	מפסוק	מפסיק
"	ב	"	ד	יקר'	ונק'
"	"	"	יב	מ"י	מ"מ

דף	עמוד	מקום	שורה	טעות	תיקון
סד	ב	לאמרי שפר	טו	קרטיג	קטרוג
"	"	"	כ	עמיתית	לאמיתית
סה	א	"	ד	המסתרר	המסתתר
"	"	"	יג	כל"ל	כנ"ל
סו	"	לקיטי הגר"א	כד	בסק'	בסט'
"	"	"	כו	שלמא	שלטא
סי	ב	"	יט	פותח לה ידך כו'	כל המאמר מיותר והוא כפול לעיל
סז	א	סידור כ"י	א	הרחמן בעלא	הרחמן במדור השלימי בעלא
סט	"	שער נפתלי	כ	ח' והיו	ה' והיו
"	"	"	כא	ה ובלכתך	ח' ובלכתך
"	"	"	כד	ט'	ט"ו
"	"	"	כו	ב"ו	כ"ו
"	ב	"	יט	לכל הגבו' להיותה	לכל הגבו' להיותם
ע	"	לקוטי הגר"א	ג	בג'	בב' (וכן קבלתי מכתב מהרב ס"ל נ"י כי כן הוא בכ"י)
עא	א	"	ב	ובהו	וב"ה
עג	"	לאמרי שפר	כא	בעניינו	בעניני
"	"	"	אחרונ'	ילכ	ולכן
"	ב	"	ב	לבח רה	לבחורה
עד	א	"	טו	ס' היה	שיהיה
פב	"	"	ז	בכל חופק וחופק	נ"ב לאנשחאר שהוקבע המשכן ובהמ"ק ונאספו הבמות אז עיקר הלוז בא אל השם בחופן אה"ק ובשאר החופנים מקבל רק זיוו. וכן יתגלה לעתיד
"	ב	לקוטי הגר"א	יג	מ"ם	ים :
פד	"	שער נפתלי	ד	בו'	כ"ו
פו	א	לקוטי הגר"א	טז	ולד ק הוא בקילו	ולדיק הוא בקילו
פז	"	"	יד	כמקדש" הכל שפה	כמקדש הכל" שפה
"	"	"	טז	שמוע	שומע
"	"	"	לא	בק"ם	דק"ם
"	"	"	לה	תב"ה	תכ"ה
"	"	"	מא	שים	שיתן
פח	"	"	לב	הו ין	הוין
פט	"	"	ט	המוק'	הנק'
"	"	"	כ	מבמו	מבני

תיקונים והשמטות לחלק א

דף	עמוד	מקום	שורה	טעות	תיקון
פט	ב	לקוטי הגר"ח	כג	לגפי	לגבי
"	ב	"	כו	תלתם לפי	תלת סלפי
ל	ח	"	טז	הן ה'	והן ה'
לח	"	סער נפתלי	יד	דיחור	דיחוד
"	"	"	יט	ב'	בו
"	"	"	"	הוסבן	חוסבן
לב	ב	"	ו	ומ'	ומי
לה	"	לקו"ד וביאורים	ג	ההברכה	ההברה
לו	ח	לקו"ד מהגר"ח	יב	בנתים	בנחיב
"	"	לקו"ד וביאורים	יח	ל יכים	לריכים
"	ב	לקו"ד מהגר"ח	ו	גניחותיו	גניחותיו
"	"	לקר"ו	יב	קדישו קדושה	קדים וקדוכה
"	"	"	טו	המתפללו לוחה	המתפלל ולוחה
לז	ב	"	ט	ופרט	ופרט
"	"	לקוטי הגר"ח	ז	ק"ז	ט"ז
"	"	"	יב	תק נח	תקנח
לט	ח	סער נפתלי	ח	דרחימותא	דרחימותא
"	ב	"	ג	בע"ח	בע"ה
"	"	"	כח	רוהגייס	רוחגיים
ק	ח	"	יח	לחוד	להוד
קא	"	לקוטי הגר"ח	ח	נסמתא	נסרא
"	"	"	ב	היו זכיין	מיותר
קג	ב	"	טז	ותק סבעוד	ותקס בעוד
קס	ח	חמרי ספר	כה	במ"ב	בע"ב
"	ב	סער נפתלי	ל	ח'	ה'
קז	ח	לקוטי הגר"ח	לו	תפתח ספתי	ספתי תפתח
קח	"	סער נפתלי	כד	תחתו	תחתון
"	"	"	כז	הר'	הה'
קיא	ב	"	ד	דמ"ח	דמ"ה
קיג	"	"	יח	המדברן	המחברן
"	"	"	"	מסבן	מסבן
"	"	"	טו	מהב	מהבו
קיד	ח	לקוטי הגר"ח	ה	(יב) כמ"ם	(יב) רלון כ"ם
"	"	"	יח	וסנה. ובחדם	וסנה טולסיבנה ובחדם
קטו	"	"	ה	תחוון	תחוון כו'
"	"	"	"	תוספת	היפסת
קטז	"	סער נפתלי	יב	רחס	רחס
"	ב	"	יד	החרס הזה	החדס היה
"	"	"	יט	ודן	הן
קכ	"	לקו"ד וביאורים	ה	החרכים	הו החרכים
"	"	"	ו	בעות	תלבעות

דף	עמוד	מקום	שורה	טעות	תיקון
קכב	א	בער נפתלי	ו	ו"ך	ו"ת
"	"	"	ז	ר"ק:	ר"ת י"ב:
"	"	לקוטי הגר"א	ח	ג' פסוקים	התילה ג' פסיקים
קכד	ב	בער נפתלי	לד	הן	תן
קכה	א	לקוטי הגר"א	ז	גילופין	והן גילופין
"	"	בער נפתלי	ח	כ	כי
"	ב	"	ה	בסי'	בחי'
קכו	א	"	"	בחוני	בוחני
"	"	"	ו	יתין	ותין
"	"	"	טז	ודין	יודין
"	"	"	לא	בנ"ט	בג'
"	"	"	לד	מלכות	כתר מלכות
קכח	"	בפנים הסידור	ד	וְיָחְנֶךָּ: יִשָּׂא	וְיִחֻנֶּךָּ: יִשָּׂא
קלא	ב	לקוטי הגר"א	כ	הספע	הספה
קלב	א	אמרי ספר	כג	ות וחים	ותחלה
"	"	"	לג	נקרא	נולר
"	"	"	לו	להתער	להתערב
"	"	"	לט	נסמת תכלית	נסמתו לחכלית
קלג	"	"	כה	הדברין	הדברים
"	"	"	ל	וחכר	וחסר
"	ב	"	כב	יסתו	יסוד
"	"	"	לג	המספט	הנהגת המספט
"	ו	"	"	י"ח	י"א
"	"	"	לז	חינו מזיד	חינו חלה מזיד
"	"	"	מג	לסיקנו	לסוקלנו
קלד	"	"	ה	הפא	הפה
קלי	"	בפנים	כב	נַחְפְּשָׁה	נַחְפְּשָׂה
קמב	א	"	ח	חָקֶךָּ	חֻקֶּיךָ
קמה	"	לקו"ד מהגר"א	כז	ס"ק	ס"ק
קמו	"	לקיטי הגר"א	י	בני	בני'
קסא	ב	לקו"ד וביאורים	ד	ועל דבר קובים התוס' כו' עד סיף המאמר	כל זה צריך למחוק וקושיתם תי' בתי' ומ"ם הגר"א בסי' קל"ז ס"ק ב' הוא מ"ם כמ"ם בס' תקלין חדתין בהקדמתו

בכדי שלא להוציא הנייר חלק אמרתי להדפים גרגיר אחד מחתני הרב החו"ב נ"י

הנה בעירנו עה"ק **יפו** ת"ו נהגו לקרות המגילה י"ד וט"ו ולא מצאתי מי שדיבר מענין ספיקא „דיפו" ולכאורא ליכא למחייבם מטעם ספק שני ימים כמו שכתב הר"ן במגילה ולא דמי „לטבריא והוצל" כמו שכתב הר"ן שם ע"ש

א) **אמנם** מלתי בירושלמי במגילה לאמר ר"י מנבית ועד לנטיפרס שמים ביבוש עיירות היו כו' ופריך כל העיירות שמנה יהושע לפילו מחה לינן ולאמר רשב"ל מוקפות חומה מנה עכ"ל ח"כ לרשב"ל יפו ודאי מוקף חומה היתה מימות יהושע בן נון ועוד יש להביא לראי' מהא דאמרינן בקידושין דף כ"ז ע"ב דתניא בתורת כהנים שדה שלא יעמוד ביפו ויזרקנה ליס וכתב רש"י ז"ל „יפו" חומתה על הים הרי כתב רש"י ז"ל בהדיא דיפו היתה מוקפת חומה ואין לומר דלמא בשעה חומתה לאחרי ימות יהושע בן נון דמקודם לריכין להבין מנא ידע לרש"י ז"ל דיפו היתה מוקפת חומה בלעט"ד משום דאמרינן שם אלא כל שעומד בעיר ויזרקנה חוץ לחומה וכן כתב הרמב"ם בפי"ח מטומאת לרעת ה"ח ו"ל וכילד מאלחה עומד בעיר וזורקה חוץ לחומה ע"כ משמע דבעינן שאלח ליפורי מלורע מתוך עיר מוקפת חומה ואם כן למה ליה קרא למעט „יפו" היפוך ליה דאלא הוי מוקפת חומה ע"כ שפיר הוכיח רש"י ז"ל „דיפו" חומתה על הים. והנה בתוספת שם בד"ה כל הקשו לפי' הקונטרס שהרי מלורע היה ונטהר חוץ לעיר שהרי אסור לכנוס לפנים מן החומה ע"כ ח"כ ע"כ הא דבעינן שלוח ליפורי מלורע מעיר מוקפת חומה הייט מוקף מימות יהושע בן נון דאל"כ מאי הקשו התוספת הא כתבו כל המפרשים בפ"ח דכלים משנה זה הא דאיתא התם עיירות המוקפות חומה מקודשות ממנה שמאלחים מתוכן את המלורעים וכתבו הר"ם והר"ב והתיו"ט דבעינן מוקפת מימות יהושע בן נון ע"כ אלא ודאי הא דבעינן מוקפת חומה בשלוח ליפורי מלורע נמי מימות יהושע בן נון היתה ולפ"ז הו"ל לקרות בט"ו דוקא:

ב) **והנה** בערכין דף ל"ב דפריך הגמרא מאי קאמר ומשני אבי הס"ק עד גמלא בגליל עד גדוד בעבר הירדן ואדיד ואומו וירושלים ביהודה עכ"ל הרי ס"ל לאבי דביהודה ליכא עיירות המוקפות חומה אלא אדיד ואומו וירושלים כדמשמע מרש"י ז"ל ותוספת בד"ה מאי קאמר ע"ש וכן ס"ל לרב אשי דמשני התם תרי ירושלים הוו כדכתב הרשב"ז בתשובותיו חלק ב' סי' תרפ"ח ע"ש וא"כ אי נימא „דיפו" ת"ו היתה מוקפת חומה קשה למה לא מנה גם יפו ביהודה הא „יפו" מארן יהודה כמו שכתב בעל המחבר דברי יוסף בתשובותיו סי' ה' „דיפו" מארן יהודה היא ואעפ"י דמחלק דן היא לכל ים הפרס בין חלק יהודה ובין ארן יהודה ע"ש וא"כ מיכח מהא דערכין „דיפו" לא היתה מוקפת חומה ואין לאחרן דיפו היתה מוקפת חומה משלם רוחות כמו טבריא והרביעי היתה ימה **חומתה וסילכך** לא מנה בברייתא יפו משום דאמרינן במגילה דף ה' ובערכין דף ל"ב דכתיב נבי בתי ערי חומה סביב פרט לטבריא הא כתבו התוספת בערכין דף ל"ב ע"ב תד"ה וקדשו דהא דמלורע משאלח מעיירות המוקפות חומה מימות יהושע בן נון דוקא הייט משום דילפינן גז"ש מושבו דמלורע מביא מושב דעיר חומה וא"כ כיון דאין גז"ש למחלה ה"ה דאין משאלחין ממוקף חומה דטבריא וממילא מוכח „דיפו" היתה מוקפת חומה כל סביביו וקשה כנ"ל:

ג) **והנה** מלתי לרבינו „הגר"א" ז"ל בשביעית פרק ט' משנה ג' דחלק בנימין נכלל בארן יהודה בלשון חכמים ע"ש ולפ"ז קשה לי לאבי ורב אשי דס"ל לברייתא דליכא בארן יהודה עיירות המוקפות חומה רק אדיד ואומו וירושלים הא אמרינן במגילה דף ד' דלוד ואומו וגיא החרשים מוקפות חומה מימות יהושע בן נון הוו ולוד וגיא

חרשים

חרסים מערי בנימין הוו ס"כ מארץ יהודה הוו ואמאי לא מנה גם אלו. והקובץ זאת הלטתי לפני חותני הגדיק הרב הגאון ר' נפתלי הירץ הלוי הגאב"ד ד"פו ת"ו בעל המחבר "סידור הגר"א" והראה לי פי' רבינו גרשום שפי' שם בערכין לאחיי הא דאמר חדיד ואחנו וירושלים ביהודה הק' שכל אותן שהן גדולות כיולא בהן אי יתירות מהן ומוקפות חומה מימות יהושע בן נון נידונין ככתי ערי חומה עכ"ל ולפ"ז איכא למימר דרבינו הגר"א יפרש קושי' הנ"ל כרבינו גרשום אבל בחמת רש"י ותוספת שם משמע בהדיא דלא ס"ל כרבינו גרשום הנ"ל ע"ש בד"ה מאי קאמר ותקשה נכ"ל ואולי דס"ל להתוספת ורש"י דהא דאמרו בכל מקום יהודה היינו חלק יהודה לבד וחלק בנימין וראובן ושמעון ושאר שבטים הכל גליל העליון וגליל התחתון הוא דמיקרי וכן משמע דס"ל להשאלתא דריה במגילה דף ד' ודוק ואין להאריך:

ד) **אמנם** בחמת לא כהשאלתא דריה ולא כדברי יוסף אלא כרבינו הגר"א ז"ל דמלאתי לבעל כפתור ופרח פרק אחד עשר דף רפ"א דפוס ירושלים ת"ו שהביא בשם הראב"ד דחלק יהודה ושמעון ובנימין קרואים בלשון חכמים יהודה וחלק של שאר שבטים קרואים גליל העליון וגליל התחתון ע"ש וכתב שם דכן ס"ל לרש"י ע"ש הרי כתב הראב"ד ז"ל בהדיא "דיפו" היינו מיהודה דהא מחלק דן הוא אלא מגליל הוא וערי בנימין דסיינו לגד וגינת חרסים מיהודה הוא ובבייתא זאת דלא מנה לוד וגינת חרסים ל"ש ומכל הנ"ל נראה ד"יפו מוקפת חומה היתה ס"כ אף שאינני כדאי להכריע לקושת המגילה דווקא בע"ו אבל מ"מ אין זה ספק השקול ליל בתר רובא דעלמא אלא קרוב יותר לומר ד"יפו מוקפת חומה היתה ע"כ שפיר קורין בי"ד וכע"ו:

ה) **עוד** איכא למימר ע"פ דרך החידוד דבבייתא דערכין ס"ל דמלורע מסתלא אפילו מעיר שאינה מוקפת מימות יהושע דלכאורה קשה לרבינו גרשום למה מנה ביהודה כל הני אלתא ליתני קמנה שבהן ואלא ידעינן דכל כיולא בו דנין בה דין דבתי ערי חומה ע"כ נלפענ"ד דס"ל דליכא כיולא אלא הני תלתא לחוד והו לא ולפי דזוטר מניהו קא חשיב כולהו לאפוקי בגליל בעבר הירדן ולפ"ז בתורת כהנים דבהר פ' ד' דמני התם קלרה היסנה של ניפורי וחקרה של גוש חלב ויורפה היסנה וגמלא בגליל ע"כ ס"ל דהני ותו לא דאל"כ קשה כנ"ל למה לי כל הני וליכא למימר דס"ל טעמא כר"י בר"י דהא עד גדוד בעבר הירדן קאמר ואיכא כיולא בו ולר"י בר"י ליכא אלא גדוד לבד ואל"כ ע"כ ס"ל "דיפו" אינה כיולא כל הני ואם תימא דס"ל לגז"ש דמושב מושב דבתי עיר חומה הא אין גז"ש למחלה ס"כ למה לי מיעט נבי יפו תיפוק ליה דאינה מוקפת כדין בתי ערי חומה אלא ע"כ לא ס"ל הך גז"ש הנ"ל וממילא אין מוכח "דיפו" היתה מוקפת חומה. דוק כי קלרתי ואין כאן מקום להאריך:

ממני הק' **יוסף צבי הלוי**

ב"ה.

דברי המדפיס

אודה לה' הטוב שהחייני וקיימני והגיעני לברך על המונמר בצאת לאור מבית דפוסי ב' חלקים מסידור **הגר"א** זיע"א.

וב"ה כי הנהו משוכלל ומסודר בתכלית היופי, באותיות חדשים וניר יפה ומהודר, ומוגהה בהג"ה מרויקת.

ויברך ה' מציון את הנדיב (שהעלים שמו) שהוזיל זהב מכספו להוציא לאור תעלומות תוה"ק רזין דאורייתא הנובעת מבאר מים חיים בארה של תורה מנאון עוזינו מאורן של ישראל **הגר"א מווילנא** זצללה"ה.

וגם זכה בזה להיות מתומכי יושבי עיה"ק ירושלם ת"ו להנהגים מיני כפם, ויאמנו דבריהם כי נם המה חרוצים למלאכת העבודה, והי' הסידור הזה למופת על קרמת בית דפוסי בעיה"ק ת"ו.

ועתירתי לה' השוכן בציון כי יתן בלבב הנדיב לקום לעזרה להוציא לאור חלק השלשי אשר הנהו בכתובים ומסודר ע"י הרב הגה"ג חו"ב סוע"ה צמבי"א כו' מו"ה **נפתלי הירץ** שליט"א הנאב"ד עיה"ק **יפו** אשר הקדיש עצמו וסידר הג' חלקים לבאר היטיב את תורת אליהו וסביביו הוביל שי למורא מספרי האר"י הקדוש זצללה"ה זיע"א „מעץ חיים" „ומשמונה שערים" ויקרא בשם שער נפתלי ובאר היטיב באמרי שפר למען נוכל להבין צוף דבש אמרי אליהו הקדושים זכות **הגר"א** זצ"ל תגן עליהם ועלינו בתוך כלל ישראל להושע בתשועת עולמים, כעתירת הצופה לישועת ה' בבנין אפריון בב"א.

יצחק נחום לעווי

כן תקותי לה' אמיץ וחזק כי אוכל להדפיס בבית דפוסי כל דבר הדרוש נדול וקטן בתכלית היופי, ולהפיק רצון כל איש ואיש ע"צ היו"ט ומועיל, ויוכלו להפנות אלי עפ"י האדרעסא הלזו

J. N. LEWY JERUSALEM (Palestine)

נסדר ע"י המסדר

אהרן מרדכי עפשטיין

Instytut Historyczny w Polsce
BIBLIOTEKA
Warszawa Tłomackie 3
ZYSMODAZ

בית עקד ספרים
בישיבת חכמי לובלין